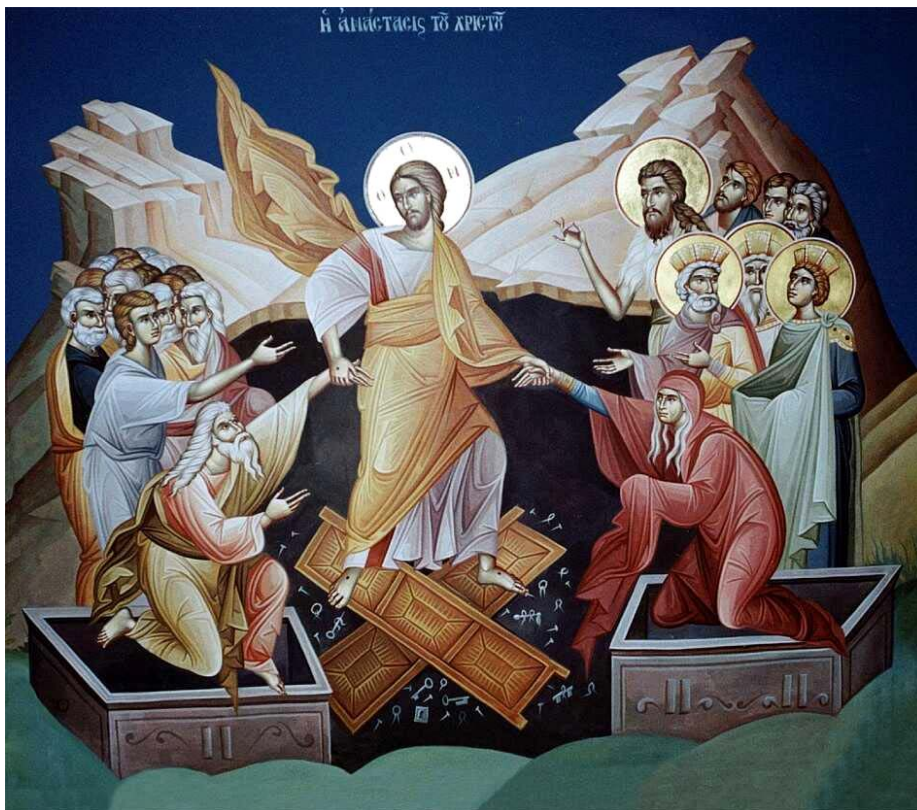

ȚARA SFÂNTĂ

„Pogorârea la iad a Mântuitorului...” (I Petru 3, 18 – 19)

Pe urmele Ortodoxiei – adevărata credință **Ing. Ioan Papuc**

Cu binecuvântarea ÎPS Pimen,
Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților
Ediție revizuită

Tehnoredactare computerizată: Ing. Vasile Tănase

SUCEAVA – 2012

CUVÂNT ÎNAINTE

Țara Sfântă, locul faptelor, al lucrării și al purtării de grijă al Dumnezeu pentru mântuirea omului creat după chipul și asemănarea a omului înstrăinat de Dumnezeu prin călcarea poruncii date în r omului răscumpărat, mântuit prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu; în care S-a născut și a trăit cu trup omenesc Mântuitorul Hristos, și care Dumnezeu a vorbit și a învățat pe oameni cuvintele mântuirii. Fiul lui Dumnezeu i-a vindecat trupește și sufletește pe oameni, jertfit, răstignindu-Se pe cruce, a murit ca om și a înviat ca Dumnezeu.

Toate acestea spuse pe scurt ne sunt înfățișate pe larg în lucr de față a domnului inginer Ioan Papuc, ajutător, miluitor la sfi biserici, la căminele de bătrâni și copii, „frații prea mic Mântuitorului Iisus Hristos”.

Cartea de față este un ghid pentru luminarea minții și mântu sufletului. Geografia și istoria Țării Sfinte sunt împletite cu fapte cuvintele istoriei mântuirii noastre.

Toate sunt înfățișate într-un mod didactic – pedagogic, cu su omului pătruns cu totul de adevărul lucrurilor și de prezența tainică și, în primul rând, a lui Dumnezeu.

Cartea de față este un ghid mult cuprinzător pentru tot ce nevoie un pelerin în cunoașterea Țării Sfinte și a faptelor petrecu acest pământ, cunoaștere necesară atât înainte de a porni la drum, și în timpul vizitei.

Odată cu recomandarea cărții ca un îndrumător duhovni binecuvântăm osteneala și jertfa alcătuirii și publicării acestei căr zidire sufletească depuse de distinsul creștin ing. Ioan Papuc.

3 † PIMEN
† Pimen

ARHIEPISCOP AL SUCEVEI ȘI RĂDĂUȚILOR

GENERALITĂȚI

1. SCURTĂ PRIVIRE GEOGRAFICĂ A ȚĂRII SFINTE

Ca suprafață și populație relativ mică, Țara Sfântă este situată în Asia de sud-vest având ca vecini: Libanul, Siria, Iordania, Marea Roșie, Egiptul și Marea

Mediterană.

În Vechiul Testament, hotarele Țării Sfinte sunt demarcate astfel: de la Dan, în nord, la Berșeva (Beer-Sheva), în sud și de la Marea Mediterană, în vest, la Râul Iordan, în est. Aceste hotare geografice ale Țării Sfinte au rămas neschimbate de-a lungul întregii istorii, cu excepția perioadei când ele s-au întins până la Marea Roșie, în sud și la malul răsăritean al Râului Iordan, în est.

Suprafața Țării Sfinte: 20.320 km²; lungimea: 240 km; lățimea: 50 – 130 km; popu-lația: 5.740.000 locuitori (în 1997); densitatea: 282,5 locuitori/km²; diviziuni administrative: 6 districte; sărbătoarea națională: „Aniversarea proclamării Statului Israel – 1948” (data variază, în fiecare an, în funcție de calendarul religios ebraic, fiind a 5-a zi a lui Lyar = a 6-a lună a anului religios ortodox); limbi oficiale: ebraica modernă (ivrit) și araba.

În decursul istoriei sale, Țara Sfântă a avut următoarele denumiri: accadienii și asi-rienii au numit-o „Amuru” sau „Met-Amuru” („Pământul de Apus”); perșii – „A-Ever-Nahara” („De dincolo, de râu”); egiptenii – „Pahnana”, „Hana”, „Hanaan” sau „Hinani” („Provincia de Răsărit”) sau „Iksos Ratinu” („Țara Regilor”); grecii și romanii - „Siria-Palestina” sau, simplu, „Palestina”; englezii și arabii – „Palestine” sau „Philistine”, iar evreii – „Canaan”, „Pământul făgăduinței”, „Țara binecuvântată”, „Țara dorită”, „Pământul hărăzit”, „Țara strămoșilor”, „Țara lui Iuda”, „Israel” ș. a. În Noul Testament numele dat Palestinei este „Iudeea”. „Țara Sfântă” a fost numită doar de creștini, în Evul Mediu.

Conform tradiției, Țara Sfântă este împărțită în 3 regiuni: Iudeea, Samaria și Gali-leea.

Această mică porțiune de pământ (Israelul) prezintă o mare varietate geografică, climaterică și morfologică: în sud – zona de deșert Neghev (Negev); în centru – munții scunzi ai Iudeii și Samariei, dimpreună cu întinsele șesuri ale Litoralului Mării Mediterane (Shfela) și cu mănoasele Văi Șaron (Sharon) și Izreel, iar în nord – înverzita Galilee.

Din punct de vedere morfologic, Țara Sfântă este împărțită în zonele: muntoasă; deluroasă (colinară); de câmpie; de pustiu (Pustiul Iordanului și al Mării Moarte) și Deșertul Neghev.

1. 1. NATURA

a) Munții:

În general, Țara Sfântă reprezintă un platou muntos (fiind o prelungire a Munților Libanezi) ce se întinde, de la granița de nord, până la Deșertul Neghev, în sud, despărțit în două de Câmpia Ezdrelon.

Munții Țării Sfinte pot fi împărțiți în 3 diviziuni, după regiunile ce o compun: Munții Iudeii, Samariei și ai Galileii.

a1) Munții Iudeii. Platoul muntos al Iudeii este situat în zona central-sudică a Țării Sfinte, între Munții Samariei și Deșertul Neghev, fiind străbătut de văi

adânci, prăpăstioase, având direcția est-vest. La sud de Hebron, lanțul muntos scade ușor, până se pierde în Deșertul Neghev ce începe din sudul Berșevei. În partea de vest, platoul se întinde către Marea Mediterană, rupt de văi adânci și se oprește pe la jumătatea distanței, până la Marea Mediterană. Spre est, platoul scade brusc, de la înălțimea de 900 m, până la depresiunea de -400 m (Marea Moartă), formând Pustiul Iudeii. Povârnișurile de aici sunt compuse din niște roci unice în felul lor, lipsite de vegetație și de apă și locuite doar de beduini. Ele coboară în terase, terminate adesea în niște văi prăpăstioase, așa cum putem vedea lângă Mt. Carantaniei (Ispitirii), de lângă Ierihon.

a2) Munții Samariei. Ocupă partea centrală a Țării Sfinte, fiind situați între Munții Iudeii și Câmpia Ezdrelon, culminând cu Vf. Tell-Asur (1011 m, în sudul Orașului Nablus), Ebal (940 m) și Garizim (881 m), în imediata apropiere de Nablus. În partea dinspre Râul Iordan, fizionomia cea mai curioasă o formează depresiunile văilor paralele ce încep din câmpia de lângă Nablus, până în Valea Iordanului.

a3) Munții Galileii. Se întind în partea de nord a Țării Sfinte, între Câmpia Ezdrelon și hotarul de nord al acestei Țări. Unde se întâlnește platoul muntos al Galileii cu Câmpia Ezdrelon, se ridică singuratic Mt. Tabor (Djebel et-Tur, 588 m), unde s-a schimbat la Față Domnul. De aici, coama muntoasă continuă în Galileea, sporind mult în înălțime, până la granița cu Libanul. Cele mai înalte vârfuri sunt: Meron (1208 m), Djermac (1199 m) și Haidar (1049 m).

b) Dealurile (colinele)

Se întind, în general, la poalele munților, având altitudinea de 150 – 600 m (exem-ple: Piemontul Shfela, din zona centrală a Țării Sfinte).

c) Câmpiile

În Țara Sfântă sunt două câmpii mai importante: Câmpia Litorală și Ezdrelon (Israel).

c1) Câmpia litorală. Se întinde de-a lungul Litoralului Mării Mediterane, între Orașele Haifa și Gaza. Ea este străbătută de mai multe râuri (pâraie temporare) ce se varsă în Marea Mediterană, dintre care, mai importante, de la nord, la sud, sunt: Crocodil, Iarcon, Sorec, Șicma și Besor.

c2) Câmpia Ezdrelon (Israel). Se întinde peste toată Țara Sfântă, între Marea Mediterană și Râul Iordan, aparținând, în general, de Regiunea Galileea. Ea este străbătută de mai multe râuri (pâraie temporare) ce se varsă în Marea Mediterană, dintre care mai important este Chișon. Această câmpie este cea mai fertilă și considerată – grâнарul Țării Sfinte.

Pe lângă aceste două câmpii mari, mai pot fi menționate: Câmpia Șaron (în partea nordică a Câmpiei litorale, între Orașele Tel Aviv și Haifa) și Câmpia Munkneh (în partea estică a Câmpiei Ezdrelon), între Orașul Nablus și Râul Iordan.

d) Pustiul Iordanului și al Mării Moarte

Este situat în partea de est a Țării Sfinte, de-a lungul Râului Iordan (între

Marea Galileii și Marea Moartă) și Zona Mării Moarte. Acest pustiu reprezintă o depresiune tectonică, cuprinsă între -210 m (Marea Galileii) și -405 m (Marea Moartă). Valea Iordanului are lățimea de până la 4 km, datorită șerpuirii Iordanului, cu nesfârșitele-i coturi. El se pretează agriculturii, în perioada octombrie – aprilie.

e) Deșertul Neghev (Negev)

Se întinde în partea de sud a Țării Sfinte, începând din sudul Orașelor Hebron și Berșeva (Beer Sheva), până-n Peninsula Sinai (Egipt) și Iordania. Orașul Berșeva are peste 25.000 locuitori, majoritatea arabi. El reprezintă prima cetate, din Țara Canaan, unde a poposit Avraam, când a venit din Cetatea Haran (din Mesopotamia), cu familia lui și cu nepotul său, Lot, la vârsta de 75 de ani. Terenul este în general nisipos, arid și fără vegetație, fiind locuit de beduini nomazi (care trăiesc mai ales în corturi, fiecare familie având câteva capre, un asin sau eventual o cămilă). În acest deșert sunt diverse frumuseți naturale, cum ar fi izvoare și formațiuni muntoase: „Coloanele lui Solomon” și „Ciuperca”, din apropierea minelor de cupru, de la Timna. Cele mai înalte vârfuri muntoase din deșert sunt la granița cu Egiptul: Har Ramon (1035 m) și Har Nes (1015 m).

f) Mările (Lacurile)

f1) Marea Moartă. Este situată în estul Țării Sfinte, întinzându-se de la nord la sud și fiind delimitată de: Munții Moabului și Galaadului, la est; Deșertul Neghev, la sud; Pustiul Iudeii, la vest și Pustiul Iordanului, la nord.

Privită de sus, Marea Moartă are forma unui semn de întrebare. Poate pentru a ne aminti de Mânia Lui Dumnezeu, asupra celor care zac în păcate și nu se pocăiesc. Marea Moartă poartă în ea Blestemul Lui Dumnezeu, asupra celor două Cetăți, Sodoma și Gomora, aflate atunci pe locul actual al Mării Moarte. Pentru păcatul cel cumplit al desfrânării, ce era făcut în ele, Dumnezeu le-a ars cu Foc din Cer. Singurul, Lot, cu cele două fiice ale sale, s-au izbăvit de moarte, în timp ce femeia lui Lot, care a încălcat Porunca Lui Dumnezeu, uitându-se în urmă, s-a transformat într-un stâlp de sare, ce poate fi văzut și azi, în partea sudică a mării). Din acest motiv, arabii au numit-o „Marea lui Lot” (Bahr El-Lut). Este știut că, pe fundul Mării Moarte, se află și azi pavaj de la aceste două cetăți antice. În partea de sud, se află o peninsulă sub formă de limbă, numită „Lisan”, ce desparte bazinul principal, în nord, de cel secundar, în sud.

Suprafața Mării Moarte: 926 km²; lungimea: 73 km; lățimea: 16 km; adâncimea: 399 m (în nord); suprafața apei, la -405 m (în 1986, față de Oceanul planetar, fiind cea mai joasă mare de pe glob).

În Marea Moartă, pe lângă Râul Iordan, se varsă următoarele pâraie: Zarca (Zar-qa), Arnon, Al Carac (Al-Karak) și Zered, din Iordania și Cedronul (Kidronul), din Țara Sfântă. Conform calculelor făcute, zilnic se varsă în Marea Moartă cca 6.000.000 m³ de apă.

I se spune Marea Moartă, deoarece nici o vietate nu poate trăi în ea, datorită concentrației mari (25%) de substanțe minerale (clorură de sodiu, în special,

clorură de magneziu și clorură de calciu), aduse de râurile (pâraiele) ce vin din Munții Iordaniei. Ea este de cca 10 ori mai sărată, decât Marea Mediterană. Din Marea Moartă este extrasă foarte multă sare extrem de apreciată la export.

f2) Marea Galileii (Lacul Tiberiada / Kinneret, în ebraică). Este situată în partea de nord a Țării Sfinte, în Regiunea Galileea, întinzându-se de la nord la sud, pe cursul Râului Iordan.

Privită de sus, are forma unei viori cu: suprafața de 165 km²; lungimea de 21 km; lățimea de 12 km; adâncimea de 48 m; capacitatea de 3.985.000.000 m³ și suprafața apei, la -210 m (în 1986), față de Oceanul planetar.

În extremitatea nordică, apa este tulbure (norioasă), datorită repeziciunii cu care vi-ne Râul Iordan, iar în extremitatea sudică este foarte limpede, marea fiind liniștită. Vântul bate, de obicei, dinspre nord spre sud, dinspre Mt. Hermon și Înălțimile Golan și, în special, după amiază, când se pot declanșa chiar furtuni.

Marea Galileii reprezintă unicul rezervor natural de apă dulce (potabilă), pentru Ța-ra Sfântă. În ea este practicat foarte mult pescuitul.

f3) Lacul modern Hule (Apele Meron). Este situat în amonte de Marea Galileii, la cca 16 km de aceasta, întinzându-se de la nord la sud, pe cursul Râului Iordan.

El are lungimea: 6 km; lățimea: 4 km; adâncimea: 5 m și suprafața apei, la 2 m altitudine, față de Oceanul planetar.

g) Râurile

Râul Iordan (Jordan) este cel mai cunoscut de pe pământ, este cel mai important râu al Țării Sfinte și unicul ce curge tot timpul anului; este numit, în ivrit, „Iarden” („ce coboară”), iar în arabă, „El-Ghor”.

El izvorăște de la poalele Mt. Hermon (2.814 m, unde se schiază iarna), situat în nordul Țării Sfinte (în Liban), fiind constituit din 3 izvoare: Dan, Baniyas și Hatzbani, situate la altitudinea de 329 m. Iordanul curge de la nord la sud, formând Lacurile Hule (+2 m) și Tiberiada (-210 m), după care curge prin depresiunea tectonică (lungă, de cca 104 km), formând hotarul natural între Țara Sfântă și Iordania și se varsă în Marea Moartă (-405 m).

El are lungimea de 265 km și primește din partea stângă (din Iordania), între Marea Galileii și Marea Moartă, următorii afluenți mai importanți: Iarmuc (Yarmuk), Cherit și Iaboc (Jabbok).

Privit de sus, are forma unui șarpe cu foarte multe coturi (doar cca 1,5 km curge în linie dreaptă), motiv pentru care, pare de aproape două ori mai scurt și formează (între Marea Galileii și Marea Moartă) o luncă lată de până la 4 km.

Râul Iordan este strâns legat de istoria Țării Sfinte și de multe evenimente din Ve-chiul și Noul Testament. Potrivit tradiției creștine pretimpurii, prin el au trecut cele 12 seminții ale lui Israel, pentru a primi, drept moștenire, pământul făgăduit lor de către Iahve. Din această cauză, acest loc se numește „Betabara”/”Beit-Avara” („trecere prin vad”, în ivrit).

În apropiere de Râul Iordan, au trăit esenienii (la Qumran) – anticipatori ai monahismului creștin. Conform tradiției, începând din sec. IV, este considerată ca Loc al Botezului Lui Hristos, extremitatea sudică a Râului Iordan, situată în preajma Ierihonului, la cca 9 km de vărsarea acestuia în Marea Moartă.

Tot de aici, s-a înălțat la Cer Prorocul Ilie, aici a pățimit Ioan Botezătorul și S-a bote-zat Hristos.

Identificarea Locului Botezului cu cel al trecerii prin vad a râului, de către israelieni, a avut pentru creștini, un dublu sens: în primul rând, a unit, din punct de vedere geografic, Vechiul și Noul Testament, iar în al doilea rând, după cum semnificația trecerii a fost popularea Țării Sfinte, la fel și botezul creștinului a însemnat legătura lui cu Hristos și făgă-duința dobândirii Împărăției Cerești.

Celelalte râuri (pâraie) sunt, în general, temporare, având curs doar în perioada octombrie – aprilie, în rest fiind secate. Dintre cele mai importante, amintim: Belus ce se varsă în Marea Mediterană, la sud de Acra (Acre), Chișon (Qishon) ce traversează Câmpia

Ezdrelon și se varsă în Marea Mediterană, la est de Orașul Haifa, Crocodil (Crocodile) ce se varsă în Marea Mediterană, la sud de Orașul Haifa, Iarcon (Yarqon) și Sorec (Soreq) ce traversează Câmpia litorală și se varsă în Marea Mediterană, la nord și, respectiv, la sud de Orașul Tel-Aviv, Șicma (Shiqma) și Besor, ce se varsă tot în Marea Mediterană, la nord și, respectiv, la sud de Orașul Gaza. În Marea Moartă, se varsă Pârâul Cedrilor (Kidron).

h) Clima

Clima Țării Sfinte este foarte stranie, din pricina așezării ei între Munții Libanului, Marea Mediterană și Deșertul Peninsulei arabice. Aici, clima nu cunoaște decât două sezoane: unul ploios și altul uscat, deci toamnă și vară.

h1) Precipitațiile. Cantitățile de apă și fertilitatea pământului se schimbă, de la o zonă la alta și de la o regiune la alta. Cele mai bogate precipitații sunt în Munții Galileii (peste 700 mm/an) și foarte rare, în Deșertul Neghev, Valea Iordanului și Marea Moartă (sub 100 mm/an). În zona centrală a Țării Sfinte, în Câmpia Ezdrelon, precipitațiile sunt destul de abundente, iar pământul ei – mănós și propice agriculturii reprezintă „laptele și mierea” Țării Sfinte.

Ploile încep pe la sfârșitul lunii octombrie și țin până la sfârșitul lunii aprilie. În peri-oada decembrie – februarie, ploile țin zile întregi. Cele ce cad în timpul iernii ajută pământul să-și adune umezeala, pentru perioada de vară. Acum văile munților devin prielnice torentelor, iar câmpiile devin adevărate lacuri. Locuitorii Țării Sfinte, mai ales la sate, adună apa de ploaie în cisterne subterane, pentru necesitățile din vară.

Dacă lipsesc ploile, din perioada octombrie – noiembrie, avem de-a face cu foamete, ceea ce se petrece cam o dată la 2 ani. În plus, cam o dată la 5 ani, are loc invazia lăcustelor.

Față de situația prezentată mai sus, irigațiile sunt absolut necesare.

Grindina, însoțită de tunete și fulgere, cade doar în lunile martie și aprilie.

Zăpada în Țara Sfântă este o raritate. La Ierusalim, cade câte o zăpadă la

câțiva ani și atunci durează doar 2 – 3 zile, topindu-se imediat, datorită soarelui și ploii. Pe Valea Iordanului și la Marea Moartă, n-a fost văzută niciodată zăpadă. Doar pe Mt. Hermon se păstrează zăpada, chiar și-n timpul verii.

h2) Vânturile. În Țara Sfântă, vânturile sunt aproape regulate. Cele mai multe vin din vest, dinspre Marea Mediterană, în tot timpul anului, aducând precipitații și răcoare. Al doilea tip de vânturi, mai puțin regulate, vine dinspre sud-est, dinspre Deșertul Arabiei Saudite, se numește „Sirocco” („Serkieh”), aduce uscăciune și nisip și suflă mai ales primăvara.

Deci, când vântul bate dinspre vest (Marea Mediterană), aduce ploaie, iar când bate dinspre sud (Deșertul Neghev), aduce zăduf. De aceea, locuitorii Țării Sfinte, în lunile de vară, așteaptă cu nerăbdare vântul din vest, spre a le aduce răcoare.

h3) Temperatura. Diferă mult, fiind în funcție de regiune și sezon. Temperatura medie a lunii ianuarie este de 11,0 °C, la Tel Aviv și 15,5 °C, la Ierusalim; iar temperatura medie a lunii iulie este de 24 °C.

i) Vegetația

Este predominant ierboasă, iar pâlcurile forestiere (mai mult crânguri) ocupă doar 6% din suprafața Țării Sfinte.

În această țară, sunt 3 parcuri naționale și numeroase rezervații naturale, în care sunt ocrotite, între altele: vulturul pătat, jderul de piatră și ibexul de Nubia. În zona Golfului Eilat (Elat), de la Marea Roșie, este o rezervație de faună tipică recifelor de corali.

Dintre arbori, amintim: stejarul, bradul, pinul, terebintul, chiparosul ș.a.

Dintre pomii fructiferi, amintim: portocalul, lămâiul, curmalul, măslinul, smochi-nul, rodiul, dudul, fisticul, migdalul, sicomorul, roșcovul ș.a. Fructele de căpetenie ale Țării Sfinte sunt: măslinile, portocalele și strugurii.

Grădini de zarzavat sunt foarte puține și numai pe lângă pâraie.

În câmpii, sunt cultivate, în special, grâul, ovăzul și cartoful.

În deșertul Neghev, pe mari suprafețe, vegetația este practic inexistentă.

j) Animalele

Fiind o punte de legătură între Continentele Africa, Asia și Europa, milioane de păsări și o mare varietate de animale migrează din aceste continente prosperă în Țara Sfântă, printre ele fiind gazelele Albino și struții. De altfel, Țara Sfântă nu este bogată în privința animalelor și a păsărilor.

j1) Animalele domestice. În Țara Sfântă, sunt următoarele animale domestice: cămila, cu care omul își câștigă existența, folosind-o la cărat poveri, la lucrări agricole, la mori, la prese de ulei, pentru lapte, carne și piele; asinul, chiar mai folosit decât cămila; calul – mai puțin folosit; boii și vacile sunt văzute foarte rar; în schimb, turmele de oi și capre sunt întâlnite foarte des, fiind folosite pentru

lapte, lână, carne și piele. Oaia de Palestina este consumată tot timpul anului. Porci nu există, căci în Țara Sfântă nu este consumată carnea de porc.

Animalele și păsările erau folosite în trecut și pentru sacrificii la Templu.

j2) Animalele sălbatice. Din cauza lipsei pădurilor, animalele sălbatice sunt foarte rare. De aceea, și vânatul este aproape inexistent.

Dintre fiarele sălbatice, menționăm: șacalii și leii, ce mai sunt întâlniți și azi prin Valea Iordanului.

1. 2. POPULAȚIA

Populația Țării Sfinte este de 5.740.000 locuitori (în 1997), în 1950, fiind doar de 1.260.000 locuitori. Sporul natural este de 14%; speranța de viață, la naștere: 76,3 ani – la bărbați și 80,2 ani – la femei; populația urbană: 91%.

Orașele principale, cu miile de locuitori: Ierusalim (Yerushalayim / Al Quds) – 602,0; Tel Aviv - Iafa – 355,9; Haifa – 255,3; Rishon LeZion – 165,3; Holon – 163,9 și Petah-Tiqva – 153,1.

Peste 1/3 din populație este concentrată în arealul urbanizat Tel Aviv - Iafa (1%, din suprafața Țării și cca 6.700 locuitori/km²) și zonele Ierusalim (cca 1.100 locuitori/km²) și Haifa – Ramalah (cca 850 locuitori/km²). Valorile cele mai scăzute sunt înregistrate în Deșertul Neghev (cca 45 locuitori/km²).

La Recensământul din 1932, căci de atunci au intervenit evenimentele nefericite ale celui de-al doilea Război Mondial, cu împărțirea Țării Sfinte în două (Israel și Iordania) și n-a mai putut fi făcut un Recensământ serios, populația Palestinei era de 1.035.821 locuitori, compusă din următoarele religii: musulmani – 759.712; iudei – 174.610; creștini – 91.398; druzi – 9.148; bahai – 350; samarineni – 182; fără religie – 421. Din totalul populației, români erau 2672 (2629 – iudei, 40 – creștini și 3 – atei).

În urma înființării Statelor Israel și Iordania, în 1948, situația s-a schimbat nebănuț de mult. O mulțime de iudei europeni au migrat în Israel, iar un mare număr de arabi s-au refugiat peste Iordan, în Iordania.

În perioada 1948 – 1990, au sosit în Țara Sfântă peste 2.000.000 de imigranți evrei, de pe toate continentele, iar în ultimul deceniu al sec. XX, au sosit cca 600.000 de evrei din fosta U.R.S.S.

La Recensământul din 1991: 82% erau evrei (iudei) și cca 18% arabi (palestinieni), cerchezi, armeni, turci ș.a.

Este apreciat la 14.000.000 numărul total al evreilor din întreaga lume, din care cca 5,7 milioane sunt în Țara Sfântă (în 1997), iar majoritatea din afara Țării, trăiesc în S.U.A. și Europa Occidentală.

În privința cultelor (în 1997), situația era următoarea: Mozaism (Iudaism) – 81%, islamism – 14,3%, creștinism – 1,7%, restul – druzi și bahai.

1. 3. TURISMUL ȘI LOCURILE SFINTE DE PELERINAJ

Până la începutul sec. IV, pe primii creștini nu i-au preocupat târâmurile sfinte, vă-zând în ele, pur și simplu, o dovadă a manifestării Divinității pe Pământ și a desăvârșirii Lucrării Sale Mesianice. Bazele cultului Locurilor Sfinte le-a pus Sf. Elena, mama Împ. Constantin cel Mare (307 – 337), în anul 326, când a vizitat Ierusalimul, construind, la porunca Împ. Constantin, primele Lăcașuri Sfinte de pelerinaj. În următorii 300 de ani, cât a durat cârmuirea bizantină (până în 637), Palestina s-a umplut de locuri de pelerinaj, de biserici și mănăstiri, construite pe Locurile Sfinte.

Grija față de creștinii Țării Sfinte, față de întreținerea și conservarea tuturor locu-rilor de pelerinaj, precum și responsabilitatea pentru primirea pelerinilor și le-a asumat Patriarhia Ierusalimului.

Anual, peste 2.000.000 de turiști-pelerini vizitează Locurile Sfinte.

Principalele zone turistice sunt: *Ierusalimul*, Oraș Sfânt, pentru 3 Religii (Mozaism, Islamism și Creștinism), cu obiective de mare interes, pentru creștini (Biserica Sf. Mormânt, Foișorul Cinei de Taină, Biserica Națiunilor, Peștera Ghetsimani, Mănăstirea „Domnul a Plâns”, Capela Înălțării Domnului, Drumul Crucii, Biserica Adormirii Maicii Domnului, Mormântul Maicii Domnului, mormântul Regelui David, Biserica „Pocăinței Sf. Ap. Petru”, Biserica „Sf. Arhidiacon Ștefan” ș. a.), evrei (Zidul Plângerii și mormintele: Regelui David, al lui Absalom, al lui Zaharia și al Rahilei) și musulmani (Moscheile Omar și El-Aqsa); Tel Aviv-Iafa, cu împrejurimile sale (mormintele Tavitei și al Sf. M. Mc. Gheorghe), Haifa, cu Mt. Carmel, la sud – cu ruinele Cezareii Palestinei, iar la nord – cu Portul Acra (cu vestigii romane și cruciate); Betleem, cu Biserica Nașterii Domnului și Sf. Peșteră, cu mănăstirile din împrejurimi („Sf. Ilie”, „Sf. Teodosie” și „Sf. Sava”); Nazaret, (cu Bisericile „Sf. Arhanghel Gavriil” și „Bunavestire”) și împrejurimile sale (Biserica din Cana și mănăstirile de pe Mt. Tabor); Marea Galileii, cu obiectivele, din jurul ei (Mănăstirea „Arătării Domnului”, Biserica „5 pâini și 2 pești”, Mt. Fericirilor, Capernaum ș. a.); Samaria, cu Catedrala ce include „Fântâna Samarinencei” (a lui Iacov) și Închisoarea Sf. Ioan Botezătorul; Ierihon, cu mănăstirile din împrejurimi („Sărindar”, „Sf. Gheorghe Hozevitul” și „Sf. Gherasim de la Iordan”); Marea Moartă, cu ruinele Fortăreței Masada și cu peșterile de la Qumran; Betania, cu mănăstirile „Sf. Marta și Maria” și „Sf. Lazăr” și mormântul Sf. Lazăr; Ain Carem, cu cele 5 mănăstiri (4 – catolice și una – ortodoxă) și cu „Izvorul Maicii Domnului”; Hebron, cu Mausoleul Patriarhilor (vizitat de pelerinii celor 3 religii, din Țara Sfântă); Ramla, cu moscheea și minaretul, din 1268 (vizitat doar de musulmani); stațiunile balneare, de pe Litoralul Mării Mediterane (Netania și Herzlia), de cură heliomarină; Golful Eilat, de la Marea Roșie, cu turism subacvatic și de cură heliomarină ș. a.

2. SCURT ISTORIC AL ȚĂRII SFINTE

Grație unei foarte confortabile poziții geografice, reunind Egiptul, Fenicia,

Siria, Irakul (Vechea Mesopotamie) și Golful Persic, istoria Țării Sfinte este interesantă și bogată în evenimente de ordin politic, religios și cultural. Dinspre vest, fruntariile ei sunt spălate de apele Mării Mediterane, în vreme ce către est, se întinde Pustiul Iordanului și al Mării Moarte. Situată, astfel, în centrul acestui areal și constituind o punte de legătură între Egipt și Mesopotamia (între Africa și Asia), Țara Sfântă a jucat un rol considerabil în istoria Lumii Antice. Ea era străbătută de renumite drumuri comerciale ca, de pildă, drumul maritim „Via maris”, pe care treceau negreșit toți cei care călătoreau, dinspre nord spre sud, dinspre est spre vest și invers. Datorită poziției sale geografice centrale, Țara Sfântă era deopotrivă un tărâm foarte cunoscut și de toți cotropitorii din cele 4 puncte cardinale.

Din primii ani ai istoriei și până-n ziua de azi, pe acest pământ („Pământul Făgăduinței”), s-au intersectat nenumărate triburi, popoare și culturi: amorei, canaaneeni, hetei, iebusei, ferezei, evrei, asirieni, filistenii, egipteni, fenicieni, babilonieni, perși, greci, romani, arabi, cruciați, mameluci, turci, englezi și multe altele. Aici, au venit și s-au statornicit și cele 12 Seminții ale lui Israel.

2.1. CEL MAI VECHI OM GALILEAN

În diferite zone ale Țării Sfinte, au fost descoperite cele mai vechi oseminte, de oa-meni și animale, datând din perioada Paleoliticului (1.500.000 – 15.000 î.Hr.). Însă cele mai vechi reminiscențe osteologice umane au fost descoperite în peșterile din Galileea și datează din anii 70.000 î.Hr. Ele aparțin uneia dintre ramurile terminale ale evoluției speciei umane, situată între Omul de Neanderthal și Homo Sapiens. Arheologii au denumit *Omul Galilean – cel mai vechi om palestinian*. În afară de acesta, a mai fost descoperit un nou tip de om din vechime, care a trăit în perioada Mezoliticului (15.000 – 7.000 î. Hr.) – *Omul Natufian* (după numele Stâncii *El-natufa*, de pe Mt. Carmel). Omul natufian cultiva pământul, domesticea animalele, construia mici așezări, își crea societatea și cultura lui.

În epocile următoare – Neoliticul și Calcoliticul (7.000 – 3.000 î.Hr.), cel mai vechi om palestinian s-a statornicit pe aproape întreg cuprinsul țării, durând asemenea așezări fortificate ca Ierihonul (Jericho), a perfecționat o seamă de obiecte din piatră, a folosit pentru prima dată bronzul și, din culegător de hrană, s-a transformat în producătorul ei. Pe lângă acestea, a stabilit legături cu popoarele vecine și și-a creat propria cultură. Calea spre o cultură palestiniană distinctă era deschisă.

2. 2. PRIMII SEMIȚI, CANAANEENII, INDO-EUROPENII ȘI INDO-IRANIENII

Primii 770 de ani ai celui de-al doilea mileniu î.Hr. (2000 – 1230), Țara Sfântă a fost locuită de popoare venite din multe alte părți. Printre ele, se aflau indo-europeni, indo-iranieni și semiți, din nord, vest și est. Printre cei care s-au statornicit aici, s-au aflat și Avraam (Abraham), cu neamul său și cu turmele sale. Multe dintre valurile de coloniști au continuat să ducă o viață nomadă, de păstori, alții, ca de exemplu, canaaneenii, s-au unit în comunități sedentare, au durat

așezări – state fortificate, și-au dezvoltat arta și și-au creat o cultură proprie.

2. 3. EVREII ȘI FILISTENII

La sfârșitul sec. XIII î.Hr., noi valuri de coloniști au populat Palestina, modificând, astfel, harta ei demografică. Printre ele, erau cele 12 Seminții ale lui Israel și grupul popoarelor mării, venite din Regiunea Anatoliei, dinspre vest și din Regiunea Mării Egee. Ultimii îi includeau pe filistenii (plishtimi, conform Vechiului Testament sau pelashi, conform izvoarelor grecești), pe aheeni, danai, sicilienii și pe mulți alții.

Filistenii s-au stabilit în regiunea de coastă a Mării Mediterane, între Orașele Iafa (Jaffa) și Gaza. Aceștia, în ascensiunea lor spre nord-est, au avut ciocniri cu triburile semite ale israeliților. De la acest popor, filistenii (plishtimi), provine numele de „Palestina”, dat de către grecii care voiau să precizeze că aici locuiau filistenii („ge palaistine”, în limba greacă, înseamnă „pământ filistean”), pe care Biblia îi numește „pelistini”.

Termenul de „Palestina” (cum era numită Țara Sfântă, la început) a fost folosit, pentru prima dată, de istoricul grec Herodot, pentru a desemna teritoriul dintre Marea Mediterană și Deșertul Siriei, acest teritoriu fiind populat de triburile vest-semite ale canaaneenilor (israeliților).

Cei dintâi evrei s-au unit, alcătuind spițe de rudenie cu triburile băștinașe conduse de căpetenii-judecători, după cum arată Vechiul Testament (1230 – 1050 î.Hr.). Mai târziu, toate neamurile s-au contopit, creând Regatul unit, sub conducerea Regilor Saul, David și Solomon (1030 – 931 î.Hr.).

Celălalt grup alcătuit din popoarele mării, în frunte cu cel mai influent dintre ele (filistenii), a întemeiat pe Litoralul palestinian, Uniunea celor 5 Orașe independente (Pentapolis): Gaza, Ascalon (Ashqelon), Așdod (Ashdod), Gat și Econ, sub comanda unor „principi”, potrivit Vechiului Testament („tirani”, în izvoarele grecești). Pentapolis-ul, ca Unitate influentă și independentă, a dăinuit cca 200 de ani, până-n anul 1006 î.Hr., când după nenumărate ciocniri armate, Regele David a desființat Pentapolis-ul filistean și a lipit toate orașele la Regatul său unit. Cu timpul, popoarele mării s-au contopit cu populația băștinașă și și-a întrerupt existența independentă.

În jurul anului 1030 î.Hr., Saul, din Tribul Beniaminilor, unifică în timpul luptelor împotriva filistenilor și amoriților, triburile israeliților, punând bazele unui stat independent, cu numele de Israel și instalat ca Rege (cca 1030 – 1010 î.Hr.) de Profetul Samuel, în baza unei Porunci divine (*1 Regi 8, 6 - 7*).

Urmașul său la tron a fost David (1010 – 970 î.Hr.), din tribul iudeilor, din Betleem, care duce războaie de expansiune împotriva filistenilor, amoriților și moabiților, extinzând Statul Israel ce cuprindea aproape toată Palestina. De asemenea, cucerește Cetatea Ierusalimului ce aparținea de iebusei, mutându-și Capitala, de la Betleem la Ierusalim, în anul 1006 î.Hr. Aici, pe Mt. Sion din Ierusalim, își fixează și întărește cetatea, cu ziduri înalte de piatră. El instituie cultul monoteist al Lui Iahve – Religie de Stat, cumpără terenul cu Mt. Moria și face pregătirile necesare, pentru construirea Templului iudaic din Ierusalim.

După David, a urmat la tron fiul lui, Solomon (970 – 931 î.Hr.) care

construiește grandiosul Templu din Ierusalim, în decurs de 7 ani (967 – 960 î.Hr.), cu Arhitecți și lucrători din Fenicia, pe locul indicat de Regele David. Tot el construiește vaste locuințe, pentru servitorii Templului, înconjurându-l cu un mare zid de piatră. De asemenea, construiește Palatul regal de o rară frumusețe și un apeduct. Perioada domniei lui a reprezentat apogeul expansiunii și strălucirii Statului Israel. Solomon a fost numit „cel înțelept”, iar perioada domniei lui – „veacul de aur”.

După moartea lui Solomon (931 î.Hr.), Statul Israel s-a scindat în două, datorită disputelor dintre triburile lui Iuda (în sud) și Efraim (în nord), pe seama dărilor mari impuse de Solomon: Regatul Iudeea, în sud, era compus din Seminția lui Iuda și, parțial, din Semințiile lui Simeon și Beniamin, cu Capitala la Ierusalim, sub conducerea lui Roboam (931 – 915 î.Hr.), fiul lui Solomon; Regatul Israel, în nord, era compus din 9 Seminții și, parțial, din Semințiile lui Simeon și Beniamin, cu Capitala la Sichem (mutată, ulterior, la Tirsa și Samaria), sub conducerea lui Ieroboam I (930 – 910 î.Hr.).

În Regatul Iudeea, în perioada 931 – 587 î.Hr., au domnit următorii 20 de Regi: Roboam, Abia, Asa, Iosafat, Ioran, Ahazia, Atalia, Ioas, Anasia, Azaria, Ioatam, Ahaz, Iezechia, Manase, Amon, Iosia, Ioahaz, Ioiachim, Iehonia și Sedechia (590 – 587 î.Hr.). În această perioadă, au fost următorii 5 Proroci: Isaia, Miheia, Ieremia, Sofronie și Naum. Cel mai important Rege a fost Iezechia (Hizchia, 716 – 687 î.Hr.) care a obținut o oarecare independență, față de asirieni și a construit un tunel subteran, de 512 m, în afara zidurilor cetății, în partea de est, de la Izvorul Ghihon până la Scăldătoarea Siloam, ce-i poartă numele și a ridicat, la nord, un zid dublu de apărare a Ierusalimului. De asemenea, a fost un reformator, ocupându-se de purificarea credinței iudaice.

În Regatul Israel, în perioada 930 – 721 î.Hr., au domnit următorii 19 Regi: Ierobo-am I, Nadab, Basa, Ela, Zimri, Omri, Ahab, Ahazia, Ioram, Iehu, Ioahaz, Ioas, Ieroboam II, Zaharia, Sallum, Menahem, Pecahia, Pecah și Osea (732 – 721 î.Hr.). În această perioadă, au fost 4 Proroci: Ilie, Elisei, Amos și Osea. Cel mai important Rege a fost Omri (885 – 874 î.Hr.) care a întemeiat o nouă Dinastie și a mutat Capitala la Samaria.

După 800 de ani, grecii și romanii i-au dat acestei țări (Iudeea și Israel) numele filistean – „Palestina”.

2.4. ASIRIENII, BABILONIENII, SAMARINENII ȘI PERSII

În anul 721 î.Hr., asirienii, în frunte cu Regele lor, Sargon II (722 – 705 î.Hr.), au distrus Regatul Israel, iar în anul 586 î.Hr., babilonienii, în frunte cu Regele lor, Nabucodonosor II (601 – 562 î.Hr.), au distrus Regatul Iudeea. Orașul Ierusalim a fost distrus, în perioada 587 – 586 î.Hr. Și, o dată cu el, renumitul Templu ce fusese Centrul religios al iudaismului.

Cotropitorii asirieni și babilonieni au strămutat cu forța un mare număr de evrei în alte țări ale Imperiului lor, aducând în locul celor izgoniți noi popoare. Majoritatea noilor strămutați au populat Palestina centrală, îndeosebi Samaria, unde amestecându-se cu populația băștinașă, cu timpul au fost numiți „samarineni”. Un număr mic de samarineni continuă să trăiască și azi în Samaria

(în Nablus – Sichem), fiind concentrați în jurul muntelui lor sfânt, Garizim (Grizim). Robia babiloniană ia sfârșit în anul 539 î.Hr., când Babilonul este cucerit de Împ. Perșilor, Cyrus II cel Mare (559 – 530 î.Hr.) care le-a permis evreilor să se-ntoarcă-n țara lor (Iudeea).

În anul 539 î.Hr., noi cotropitori, de astă dată perșii, au ocupat Palestina și au alipit-o la marea Satrapie – Ever Nahara („țara de dincolo de râu”, adică mai la vest de Fluviul Eufrat). În anii ocupației persane (539 – 332 î.Hr.), evreii, locuitorii Palestinei, ca multe alte popoare ale Imp. persan, au putut duce un mod de viață mult mai liber decât în timpul stăpânitorilor precedenți, asirienii și babilonienii. Politica moderată a perșilor le-a permis multor evrei exilați să se-ntoarcă la vetrele lor părăsite, să reclădească orașele și așezările distruse, precum și să reconstruiască din temelii Templul din Ierusalim. În afară de aceasta, în cei cca 200 de ani de cârmuire persană, ce corespund temporar „veacului de aur” al Greciei clasice, locuitorii Palestinei au stabilit legături strânse cu Grecia și cu lumea greacă. Concomitent, în Palestina au început să vină primii coloniști greci, în calitate de negustori, dar și de simpli imigranți și să se stabilească în marile orașe comerciale ale Litoralului palestinian. Așa a început elenizarea Orașelor: Gaza, Ascalon (Ashqelon), Iafa (Yafo) și Acra (Akko-Ptolemais), transformate, în epocile următoare, în mari centre ale culturii grecești.

2. 5. GRECII, ROMANII ȘI BIZANTINII

Ocuparea Palestinei, începând cu Alexandru cel Mare (336 – 323 î.Hr.), în 332 î.Hr. și alipirea ei ulterioară la Regatele grecești, mai întâi la cel al Ptolemeilor și mai târziu la cel al Seleucizilor, au consolidat și mai mult legăturile evreilor cu Grecia și cu lumea greacă. O asemenea strânsă legătură a dus la schimbări radicale în viața religioasă, politică și, pur și simplu, în viața de zi cu zi a evreilor. Drept consecință, a apărut conflictul inevitabil dintre cele două popoare și culturi, având ca rezultat Răscoala macabeilor și crearea Statului semiindependent al hasmoneilor (macabeilor, 167 – 63 î.Hr.). Numai că, în pofida deosebirilor religioase și culturale dintre aceste popoare, dintre iudaism și elenism, cultura grecească a exercitat o foarte puternică influență, atât în toate domeniile iudaismului, cât și în viața de zi cu zi. În afară de aceasta, frecvențele deplasări ale grecilor prin Palestina și întemeierea unor orașe grecești și a unor centre culturale, în punctele cele mai importante ale țării, au schimbat radical harta ei etnografică. Din acest moment, grecii vor constitui un mare procent în cadrul populației Țării Sfinte și vor influența viața politică și socială a ei. Un rezultat imediat al acestei influențe a ieșit în evidență, prin poziția ocupată de limba greacă, nu numai ca limbă oficială a birocrăției și intelectualității, ci și ca limbă de comunicare între oamenii simpli. Limba greacă a continuat să fie vorbită în Palestina și mai târziu, după expirarea epocii elenistice, până la cucerirea Palestinei de islamiști, în anul 637.

O dată cu venirea strategului Pompei, în anul 63 î.Hr. și cu desființarea Regatului hasmoneilor, a început în mod oficial perioada stăpânirii romane asupra Palestinei (63 î.Hr. – 324 d.Hr.), de-a lungul căreia au avut loc cele mai importante evenimente, atât în istoria iudaismului, cât și a întregii lumi: domnia

aprigă și sângheroasă a lui Irod cel Mare (37 î.Hr. – 4 d.Hr.), apariția Lui Hristos, Fiul Lui Dumnezeu, distrugerea Ierusalimului și a Templului din Ierusalim (70 d.Hr.), începutul unei perioade de aproape 2000 de ani a diasporei evreiești, crearea primei comunități creștine din Ierusalim, întemeierea Orașului Aelia Capitolina, pe ruinele Ierusalimului, fondarea primelor biserici creștine și recunoașterea religiei creștine ca religie oficială a Imp. roman.

Certându-se între ei, moștenitorii tronului Iudeii, frații Macabei, Hircan II și Aristo-bul II ajung să recurgă la ajutorul romanilor care, în anul 63 î.Hr., prin Pompei, desființează Regatul asmoneilor, pune stăpânire pe Palestina, lăsând pe tron domnitori autohtoni, dar vasali Romei. Un asemenea Rege vasal, de tristă amintire, a fost și Irod cel Mare (37 î.Hr. – 4 d.Hr.), din neamul edomiților. Fiind un mare constructor edilitar, el a reconstruit Orașele Cezareea Palestinei și Sebastia, în onoarea Împ. August (31 î.Hr. – 14 d.Hr.), iar în perioada 30 – 18 î.Hr., reconstruiește Templul din Ierusalim, mărindu-l și înfrumusețându-l. Lui i se datorește construcția Fortăreței Masada, de la Marea Moartă, a Mausoleului Patriarhilor, din Hebron, a Palatului de iarnă, de la Ierihon și a Mausoleului Irodion, de lângă Betleem, unde a fost înmormântat. El a fost un adevărat despot, omorându-și o soție (din cele 10) – pe Mariamne I și 3 copii (Alexandru, Aristobul și Antipater), precum și o mulțime de supuși și cei 14.000 de prunci. Cu mâinile atât de pătate de sânge, nu este deloc de mirare că a putut ordona îngrozitorul masacru al copiilor nevinovați. De acest masacru aveau să scape doar doi copii: Isus Hristos și Ioan Botezătorul. Tipic pentru el, a fost și ordinul dat de pe patul de moarte, de la Palatul din Ierihon; el a poruncit surorii sale, Salomeea I, să-i întemnițeze pe cei mai importanți conducători ai evreilor, urmând ca atunci când vestea morții sale va fi făcută publică, aceștia să fie uciși. Scopul acestei acțiuni? Poporul evreu să aibă motive de întristare și doliu, la moartea Regelui!? A murit la vârsta de 77 de ani și a fost înmormântat, cu mare fast, de către Irod Arhelau (urmașul său, la domnie), la Mausoleul Irodion, situat la cca 10 km spre sud-est de Betleem. Conform testamentului său (modificat de două ori), Palestina a fost împărțită între cei 3 fii ai săi (rămași în viață), astfel:

a) Irod Arhelau (4 – 6 d.Hr.) a primit Iudeea, Samaria și Idumeea. Acesta, cum a ajuns la domnie (ca și tatăl său), și-a masacrat supușii. A divorțat de soție și s-a căsătorit cu cumnata sa, Glafira (văduvă cu 3 copii, în urma executării soțului ei, Alexandru), încălcând, astfel, legea iudaică. Țara era în fierbere, iar Ierusalimul trecea prin foc și sabie.

În urma uneltirilor evreilor, Împ. August a ordonat confiscarea proprietăților și exilarea lui la Viena, unde va muri. Apoi romanii și-au impus în mod direct conducerea asupra Iudeii.

b) Irod Antipa (4 – 39 d.Hr.) a primit Galileea și Perea. El avea pasiunea tatălui său, pentru construirea de orașe. A reconstruit și extins Orașul Seфорis ce fusese pustiit, în timpul campaniei lui Varo și a întemeiat Orașul Tiberiada, în anul 20 d.Hr., pe care l-a numit așa, în onoarea noului Împ. Tiberiu (Tiberius, 14 – 37 d.Hr.). Antipa s-a căsătorit cu fiica Regelui Irod Areta al Petrei, iar mai târziu, a început o relație cu Irodiada, soția fratelui său vitreg, Filip (rezultat din căsătoria lui Irod cel Mare cu Mariamne II), acesta fiind în viață, încălcând legea iudaică.

Fapta sa a atras reproșurile aspre ale lui Ioan Botezătorul. La dorința seducătoarei Salomeea II, fiica Irodiadei, Antipa a ordonat executarea lui Ioan.

În urma intrigilor, sceleratul Împ. Caligula (37 – 41 d.Hr.) i-a confiscat proprietățile și l-a trimis, în exil, unde moare.

c) Irod Filip (4 – 36 d.Hr.), rezultat din căsătoria lui Irod cel Mare cu Cleopatra din Ierusalim, a primit partea superioară a Galileii și anumite părți din Siria, respectiv, Itureea și Trahonitida. El a domnit cu înțelepciune, având pasiune de construcții, ca și tatăl său. A construit Orașul Cezareea lui Filip și a transformat Betsaida, locul natal al Ap. Petru, Andrei, Iacob și Ioan, într-un adevărat polis – oraș, în stil grecesc, numindu-l Iulia, în onoarea soției Împ. August. Filip a fost considerat un prieten al romanilor și a bătut primele monede evreiești, cu chipurile Împ. August și Tiberiu. El s-a căsătorit cu Salomeea II, fiica Irodiadei și a murit, în anul 36 d.Hr., fără a avea copii, iar teritoriile sale au fost înapoiate, temporar, conducerii romane.

Antipa și Filip au fost tetrarhi (domnitori a câte 1/4 din țară), supuși Romei.

Ultimul Rege al Palestinei a fost Irod Agripa I (41 – 44 d.Hr.), fiul lui Aristobul și nepotul lui Irod cel Mare, ajuns rege cu ajutorul romanilor, în timpul Împ. Claudiu (41 – 54 d.Hr.). El a fost foarte popular în rândul evreilor și prigonitor al creștinilor. El a dat poruncă să fie executat Sf. Ap. Iacov, „fratele Lui Iisus” și l-a întemnițat pe Sf. Ap. Petru. Fiind adulat de oameni, ca o zeităte, zicându-și „cel Mare”, Dumnezeu l-a pedepsit și a murit mâncat de viermi, la vârsta de 51 de ani. Așa că moartea lui a venit tot ca o pedeapsă binemeritată (ca și bunicului său, Irod cel Mare, mâncat de viermi). După moartea sa, Palestina devine provincie romană.

Răscoala antiromană (66 – 70 d.Hr.) s-a soldat cu distrugerea Ierusalimului și a Templului de armatele romane conduse de Titus. La fel s-a întâmplat cu Răscoala lui Simon Bar Kochba (132 – 135), înăbușită de romani, contribuind la răspândirea evreilor în întreg Imp. roman. Împ. roman Adrian (Hadrian, 117 – 138), înfuriat, a distrus toate amintirile scumpe iudeilor și reconstruiește Ierusalimul, dându-i numele „Aelia Capitolina”. Tot el reface fostul Palat al lui Irod cel Mare, ce a căpătat mai târziu numele de „Turnul lui David”, purtat și azi.

La începutul sec. IV, o dată cu mutarea Capitalei romane, de la Roma la Constantinopol, în Palestina începe o nouă perioadă de fervoare religioasă și înflorire economică.

Evenimentele ce-au influențat cursul istoriei Palestinei, în perioada cîrmuirii bi-zantine (324 – 640), au fost: recunoașterea Locurilor Sfinte, construirea unor mărețe bazilici și biserici creștine, de către Împ. romani care au adoptat creștinismul, îndeosebi de către Constantin I cel Mare (307 – 337) și mama sa, Sf. Elena, nenumărate convoaie de pelerini, proclamarea Patriarhiei Ierusalimului (în 451) și răspândirea monahismului creștin.

Disputele religioase aprinse, între locuitorii creștini ai Palestinei, încheiate adeseori în chip violent, cutremurele devastatoare și revoltele sângeroase ale samarinenilor, de la sfârșitul sec. V și începutul sec. VI, deși și-au pus amprenta, n-au putut întrerupe epoca de înflorire și bunăstare a locuitorilor Țării Sfinte.

Doar către sfârșitul perioadei bizantine, în culmea înfloririi sale, o dată cu invazia distrugătoare a perșilor, din anul 614, sub comanda Regelui Cosroe II (590 – 628), care a masacrat 62.000 de persoane, iar restul le-a dus în robie și a distrus peste 300 de mănăstiri, schituri și biserici, Palestina a fost puternic slăbită. Astfel, în perioada 637 - 640, devine o pradă ușoară pentru cotropitorii arabi, conduși de Califul Omar (634 – 644), care din fericire, n-au fost așa de cruzi cu creștinii, cum păreau a fi la început.

2.6. ARABII-MUSULMANI ȘI CRUCIAȚII

O dată cu cedarea Ierusalimului, de către Patriarhul Sofronie, lui Omar Cuceritorul, a început perioada islamică a Palestinei (637 – 1099), iar arabii musulmani au devenit stăpânii Țării Sfinte. Noii cuceritori și-au demonstrat dintru început toleranța religioasă, neîmpiedicând existența religiei creștine și îndeosebi a monahismului. Situația s-a înrăutățit, doar către sfârșitul sec. VIII, când a venit la putere dinastia Califilor abbasizi (750 – 1258), în locul dinastiei omeiazilor (661 – 750), care a început prigonirea în masă a creștinilor și constrângerea majorității populației elenizate să-și schimbe religia și să se arabizeze.

În sec. X și XI, o dată cu instituirea Ordinului cruciaților, situația s-a înrăutățit și mai mult. În anul 1099, cruciații au cucerit Orașul Sfânt și au întemeiat Regatul Ierusalimului, cu granițe ce se întindeau aproape de-a lungul întregii Palestine.

Statul cruciaților n-a rezistat multă vreme. O dată cu victoria lui Saladin (Salah-Ad-Din), Sultan egiptean din Dinastia Eiubizilor, asupra oștirilor cruciaților, în 1187, a încetat să mai existe și Regatul lor. Puținii cruciați care mai rămăseseră pe pământul Țării Sfinte (ca, de pildă, în Akko-Ptolemais) au fost și ei izgoniți definitiv, în anul 1291.

În Evul Mediu, Palestina devenise „Țara Sfântă”, iar Ierusalimul – „Oraș Sfânt”, atât pentru evrei și creștini, cât și pentru musulmani.

2.7. MAMELUCII, OTOMANII ȘI ENGLEZII

După izgonirea cruciaților, Palestina cade din nou în mâinile musulmanilor, numai că acum ajunge sub stăpânirea tiranică a Dinastiei Eiubizilor (1190 – 1250) și apoi a celei a Mamelucilor (1250 – 1517).

În anul 1517, turcii Imp. otoman, în frunte cu Soliman I Magnificul (1520 – 1566), au intrat în mod triumfal în Palestina, după care aceasta a devenit parte componentă a Imp. otoman (1517 – 1917), până-n anul 1917. În perioada otomană, Țara Sfântă a decăzut mult. În anul 1917, primind mandat de la Liga Națiunilor, vin la putere englezii (1917 – 1948) care au guvernat în Palestina până-n anul 1948.

Ca o reacție la accentuarea antisemitismului în Europa de Est (1881) și-n urma hotărârilor primului Congres sionist de la Basel (1897), ce prevedea constituirea unui stat evreiesc pe teritoriul stăpânit, în Antichitate, de Regii David și Solomon, începe o migrare sistematică a evreilor în Palestina.

Autoritățile engleze constituie în 1922, în partea de est a Palestinei, un stat

arab – Emiratul Transiordania, proclamat – Regat independent, în 1946, apoi Regatul Hașemit al Iordaniei, în 1950.

În condițiile persecuțiilor antisemite ale lui Hitler, sosesc noi valuri de imigranți evrei în Palestina. Adunarea Generală a O.N.U. votează, în 1947, o Rezoluție ce stipulează crearea, pe teritoriul Palestinei, a două state: unul evreu și altul arab.

2.8. ISRAELIENII ȘI PALESTINIENII

O dată cu terminarea celui de-al doilea Război Mondial și cu retragerea armatelor engleze (1948), însoțită de conflicte sângeroase între arabi și evrei, a fost creat Statul evreu independent – Israel (15.05.1948). Astfel, după două milenii de diasporă, evreii au putut să se-ntoarcă pe pământul lor și să-și construiască Statul lor național. Dar chiar din prima zi, statele arabe au contestat atât dreptul la existență, cât și frontierele noului stat.

Războaiele din 1967 (de 6 zile) și 1973 au extins granițele statale ale Israelului, până la Râul Iordan și Înălțimile Golan (Golan) din Siria, adâncind, astfel, și mai mult prăpastia dintre arabi și evrei.

Palestiniienii din Statul Israel, au obținut prin Organizația pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.), creată în 1964, prin semnarea la Cairo, în 1994, a Acordului privind autonomia Palestinei, Fâșia Gaza (362 km², cu 800.000 locuitori) și Zona Ierihon (5.600 km², cu 1.100.000 locuitori), ca parte a Cisiordaniei.

Azi cele două popoare încearcă să găsească rezolvarea coexistenței, prin crearea unor hotare și guverne separate.

I. IUDEEA

I. IERUSALIMUL (YERUSHALAYIM / AL QUDS)

Ierusalimul este amplasat aproximativ în centrul Țării Sfinte (Israel), pe terenurile muntoase ale Iudeii, având denumirea de Yerushalayim, în ivrit și Al-Quds, în arabă. Populația Ierusalimului este de 602.100 locuitori (1997).

Ierusalimul biblic a fost întemeiat cu aproape două milenii î.Hr. Prima atestare a străvechiului oraș datează din sec. XVI î.Hr., fiind menționată pe tăblițele de lut de la El-Amarna, sub numele de „Urasalim”. El însă exista probabil de pe timpul lui Avraam (Abraham) care, se crede, s-a întâlnit aici cu Melchisedec, „Regele Salemului”, adică al Ierusalimului ce înseamnă „Orașul Păcii” (*Facere 14, 18 – 20*).

În anul 1.006 î.Hr., Ierusalimul (numit atunci „Fortăreața Jebus”) a fost cucerit din mâinile iebuseilor (II Regi 5, 6 – 9), de către Regele David (1010 – 970 î.Hr.) care îl mărește, îl înconjoară cu ziduri, își face pe Mt. Sion o fortăreață militară, numită „Turnul lui David” și își mută Capitala Statului evreu, de la Betleem la Ierusalim (*II Regi 5, 6 -10*). Urasalimul se va numi, de acum înainte,

„Ierusalim” sau „Cetatea lui David”.

În Vechiul Testament, Ierusalimul a avut mai multe denumiri: Salem (Shalem), Urasalim, Jebus, Sion, Orașul lui David, Orașul Lui Dumnezeu, Orașul Sfânt, Orașul Iudeii ș.a.m.d. Împ. roman Adrian, cel care a transformat orașul într-o colonie romană, l-a numit „Aelia Capitolina”. Arabii, după anul 637 și până azi, îl numesc „El-Palat” („Palat”), „Beit El-Mukades” („Casa Templului”) sau, pur și simplu, „El-Kudes” („Sfânt”).

Solomon (970 – 931 î.Hr.), fiul lui David, a zidit în Ierusalim, în perioada 967 - 960 î.Hr., un frumos Templu pe Mt. Moria, spre lauda Lui Dumnezeu, mărint orașul. În perioada 587 – 586 î.Hr., Ierusalimul și Templul sunt distruse și pustiite de Regele Babilonului, Nabucodonosor II (605 – 562 î.Hr.), apoi Templul este refăcut de către Zorobabel (Guvernatorul Iudeii), în perioada 520 – 515 î.Hr. (*Ezdra 3, 8 – 9*). Ierusalimul, numit și „Cetatea Lui Dumnezeu”, este din nou pustiit de Regele Siriei, Antioh IV Epifanul (197 – 144 î.Hr.), în perioada 175 - 164 î.Hr., înainte de Răscoala Fraților Macabei (Makkabei, 169 – 154 î.Hr.).

În anul 63 î.Hr., Pompei, conducătorul armatei romane, cucerește Ierusalimul și întreaga Palestină, transformând-o în provincie romană. Apoi Irod cel Mare (37 î.Hr. – 4 d.Hr.), Regele Palestinei, a renovat și înfrumusețat Orașele Cezareea și Sebastia și a început să reconstruiască și să decoreze Ierusalimul în stil roman. De asemenea, a reconstruit în perioada 30 – 18 î.Hr., Templul, mărintu-l și înfrumusețându-l. În timpul lui Irod, populația Ierusalimului s-a dublat, ajungând la cca 600.000 de locuitori. Templul a fost reînnoit, extins și mult înfrumusețat, ajungând să cuprindă cca 1/6 din suprafața orașului. A construit hipodromul, teatrul, palatul regal și două fortărețe („Antonia” și alta pentru paza palatului) în Ierusalim. Vechiul sistem de alimentare cu apă, de la Izvorul Gihon, nu mai putea satisface populația, așa că zeci de noi rezervoare au fost săpate și adăugate apeductului, fiind adusă apă și de la iazurile din apropierea Hebronului.

Dar în anul 70, armatele romane conduse de Titus distrug Templul și o parte din orașul Ierusalim care – în urma Răscoalei evreilor (132 – 135) conduși de Simon Bar Kochba, înăbușită de Împ. roman Adrian (117 – 138) – este distrus complet. Reconstruirea orașului biblic Ierusalim începe cu Împ. Adrian, în anul 136, care îi schimbă numele în „Aelia Capitolina”, în cinstea Zeului Capitolului. Apoi după victoria Creștinismului, în sec. IV, Sf. Constantin cel Mare (307 – 337) cu mama sa, Sf. Elena, reconstruiește multe edificii în Ierusalim și zidește mai multe biserici creștine, începând cu Biserica Sf. Mormânt, transformând Ierusalimul într-un centru al pelerinajului creștin.

Sub ocupația romano-bizantină, Ierusalimul și Sf. Locuri, în general, au trăit o epocă deosebit de prosperă. Dar în anul 614, perșii conduși de Regele Chosroe II (590 – 628) ocupă Ierusalimul, distrugând numeroase biserici și așezări creștine. Abia recucerit de bizantini, în anul 628, Ierusalimul și toată Țara Sfântă (Palestina) cad și sub ocupația arabă, în anul 637, pentru aproape cinci secole. Primul calif care a ocupat Ierusalimul a fost Omar (634 – 644).

În anul 1099, Ierusalimul este eliberat din mâinile arabilor de către armatele Crucia-dei I (1096 – 1099), luând ființă astfel Regatul Creștin de Ierusalim, sub conducerea lui Godefroy de Bouillon, urmat de Regele Balduin I de

Flandra.

Regatul Creștin de Ierusalim a durat numai 88 de ani. În anul 1187, Sultanul Saladin al Egiptului cucerește din nou Ierusalimul ce rămâne sub ocupație arabă până în anul 1517, când este ocupat de oștile otomane conduse de Selim I (1512 – 1520). Sultanul Soliman I Magnificul (1520 – 1566) a înconjurat Ierusalimul vechi (fără Mt. Sion), între anii 1538 – 1542, cu puternice ziduri de apărare, având 7 porți de acces deschise, păstrate în bună stare până azi, ele reprezentând superbul dar de aur al cetății.

În anul 1517, prin dezmembrarea Imp. Otoman, Ierusalimul trece sub mandat britanic, până la 14 mai 1948, când se înființează Statul Israel.

În anul 1947, legat de conflictul arabo-israelian, Ierusalimul a fost împărțit în două părți, evreiască și arabă și s-a întregit după Războiul de 6 zile din 1967.

Ierusalimul vechi, Capitala monoteismului mondial, se prezintă azi, ca o cetate medi-evală înconjurată cu ziduri din piatră, groase de cca 3 m și înalte de cca 12 m, prevăzute cu creneluri și metereze, având forma unui poligon neregulat cu suprafața de cca 3 km². Zidul este prevăzut cu șapte porți de acces deschise, plasate de jur-împrejur și anume: „Poarta lui Irod” (pe unde intra triumfal Regele Irod, spre Palat și Templu – ce a căzut în 1099, în timpul cuceririi cruciaților), „Poarta Damascului” (cea mai solicitată de pelerini, fiind un exemplu de arhitectură otomană) și „Poarta nouă”, plasate în partea de nord; „Poarta Iafa”, în partea de vest; „Poarta Sionului” (ciuruită de gloanțe, în Războaiele din 1948 și 1967) și „Poarta Mogrebinilor”, adică „Poarta Rabinilor” sau „Poarta Gunoaielor” (ce duce la Zidul Plângerii și extinsă de către britanici, pentru a ușura circulația, în 1920), în partea de sud; „Poarta Sf. Ștefan” (deoarece pe aici a fost scos afară din cetate și ucis cu pietre Sf. Arhidiacon Ștefan), numită și „Poarta Leilor” (fiindcă are sculptați pe frontispiciu, de ambele părți, câte doi lei) sau „Poarta Oilor” (deoarece pe aici erau aduse oile pentru jertfă, la Templu), ce dă în Grădina Ghetsimani, în partea de est. În

această parte mai este și a opta poartă, numită „Poarta de aur”, ce dădea direct în curtea Templului. Pe această poartă a intrat Domnul triumfal în Sf. Cetate, în Duminica Floriilor. În prezent aceasta este închisă. După tradiție, va fi deschisă la sfârșitul veacurilor, când va trece pe aici Iisus Hristos Care va veni să judece lumea, în Valea lui Iosafat, ce este alături. Această poartă este zidită de către musulmani, cu blocuri mari de piatră, iar în afară, de-a lungul zidului, au făcut un cimitir enorm (de câteva sute de morminte), pentru a nu mai putea intra pe aici Hristos, a doua oară.

Nu departe de „Poarta Iafa”, pe o colină mai ridicată, poate fi văzută o clădire veche cu un turn de apărare. Este „Cetatea” lui Irod cel Mare, reședința sa regală, dinaintea de Hristos. Inițial Cetatea lui Irod avea trei turnuri. Ea a fost refăcută în sec. XI și consolidată după încă două secole. Creștinii numesc cetatea – „Turnul lui David”, întrucât se consideră că tot aici se înălța odinioară Palatul domnesc al Regelui David. În „Cetatea” lui Irod cel Mare, au fost aduși cei trei magi să dea mărturie tiranului Irod, despre Pruncul Iisus și despre „Steaua de la Răsărit”. Turnul lui David a fost distrus de romani în anul 70, dar baza a rămas intactă. Pe această bază, în sec. VII, a fost ridicat un minaret, pentru a chema pe

musulmani la rugăciune, de 5 ori pe zi. Acest minaret reprezintă un punct de reper al Ierusalimului.

Aproape 4.000 de ani locuitorii Ierusalimului și-au construit casele în interiorul zidurilor cetății. În anul 1860, Moise Montefiore a construit o mică așezare, pentru primii locuitori care s-au așezat în afara zidurilor orașului. Și de atunci, Ierusalimul s-a extins mereu în afara zidurilor cetății. Azi Ierusalimul freamătă de viață, cu cafenelele, restaurantele și magazinele sale, atât în interiorul, cât și în exteriorul zidurilor cetății. Faimoasa cupolă aurită a Moscheii Omar reprezintă bijuteria arhitecturii Ierusalimului, fiind cel mai sfânt loc musulman al orașului. În apropierea sa sunt peste 50 de sinagogi, câteva zeci de biserici și peste 10 minarete.

În prezent Ierusalimul este centrul cultural și religios a 3 religii monoteiste: Creștini-smul, având ca Lăcaș Sfânt central, Biserica Sf. Mormânt (cu Biserica Învierii); Iudaismul, cu Zidul Plângerii și Islamismul, cu Moscheile Omar și El-Aqsa.

1.1) IERUSALIMUL VECHI (SFÂNTA CETATE)

Sf. Cetate este împărțită în patru cartiere distincte și anume: Cartierul grec și latin, situat în partea de nord-vest a zidului cetății; Cartierul armean, în partea de sud-vest; Cartierul evreiesc – în partea de sud-est și Cartierul musulman (arab), în partea de nord-est, fiind și cel mai mare și locuit numai de arabi.

În Cartierul grec se află Biserica Sf. Mormânt, pe Colina Golgota, ce formează inima și centrul Sf. Cetăți a vechiului Ierusalim, cel mai mare loc de pelerinaj al Creștinismului. Biserica Sf. Mormânt este, în cea mai mare parte, în posesia Patriarhiei Ortodoxe a Ierusalimului. În apropiere, în partea de vest a Sf. Cetăți, se află Centrul spiritual și administrativ al Patriarhiei Ortodoxe a Ierusalimului, unul din cele cinci Scaune Patriarhale Ecumenice din lume. Aici locuiește Patriarhul Ortodox împreună cu Sinodul său, format din 16 mitropoliți și episcopi. Tot aici este Sediul Comunității Ortodoxe a tuturor slujitorilor și al personalului monahal deservent al Patriarhiei și Așezămintele Ortodoxe din Ierusalim și din toată Țara Sfântă, ce formează așa-zisa „Frăție a Sf. Mormânt”. Întreaga Frăție numără peste 60 de Arhimandriți, Protosingheli, Protopsalți, Ieromonahi, Monahi și slujitori (1974) care mențin dreapta credință, slujbele și toată tradiția ortodoxă, la Mormântul Domnului și la toate Sf. Locuri. În Frăție sunt numărați și ierarhii. În cadrul Patriarhiei Ortodoxe funcționează un seminar teologic, pentru formarea noilor cadre și o tipografie. În apropiere mai există și Mănăstirea „Sf. Melania Romana”, cu peste 20 călugărițe, dintre care 5 sunt din România.

Cartierul latin este vecin cu cel grec. Aici se află o tipografie și câteva comunități romano-catolice care fac misiune evanghelică în Ierusalim și în Țara Sfântă.

Cartierul armean adăpostește sediul Patriarhului armean din Ierusalim, cu o mare catedrală în care, după tradiție, se află Moaștele Sf. Ap. Iacob cel Mare, ucis de Irod. Aici mai este și un Seminar armean, pentru formarea clerului slujitor.

Cartierul evreiesc (iudaic) este locuit, în mare parte, de iudei tradiționaliști care men-țin mereu vie tradiția Cultului Mozaic Antic. Aici se află singura rămășiță din faimosul Templu al lui Solomon, un zid uriaș, cunoscut sub numele de „Zidul Plângerii”, în fața căruia se adună zilnic iudei tradiționaliști și se roagă Lui Dumnezeu, tânguindu-se după vechiul Templu și după Regatul Antic întemeiat de David. Poporul ales al Lui Dumnezeu, neamul cel întâi chemat plânge, de peste două mii de ani, păcatul necredinței și al neascultării!

Cartierul musulman se desfășoară pe platoul foarte mare al Mt. Moria, unde odini-oară Avraam adusese jertfă pe fiul său, Isaac, ceea ce simboliza Jertfa Fiului Lui Dumnezeu, de pe Golgota. Pe acest munte (colină) se află renumitul Templu al lui Solomon, de 480 x 300 m, ridicat cu peste 950 de ani î.Hr. Ca urmare a necredinței iudeilor, Templul a fost dărâmat (ultima dată) de romani, în anul 70 și n-a mai putut fi rezidit nici până azi.

Pe ruinele vechiului Templu al lui Solomon, arabii au înălțat, în timpul Califului Maruan I (683 – 685), în cinstea Califului Omar (cuceritorul Ierusalimului), o măreață moschee, aflată în bună stare până azi, cunoscută sub numele de „Moscheea lui Omar”.

În apropiere, pe ruinele Templului lui Zorobabel și Irod cel Mare, a mai fost zidită, în timpul Califului Abdal-Malik (685 – 705), o a doua moschee musulmană, mult mai mare, cunoscută sub numele de „Moscheea El-Aqsa”.

Până la Hristos, Ierusalimul era Capitala Monoteismului Iudaic, singurul popor care credea în adevăratul Dumnezeu. După Învierea Domnului și mai ales după ocuparea Locurilor Sfinte, de arabi (637 – 640), Ierusalimul devine Capitala Monoteismului mondial – Creștin, Iudaic și Musulman.

1. 1. 1) CU HRISTOS, SPRE PRETORIU

Domnul a fost prins, în timpul Rugăciunii, din Grădina Ghetsimani, joi pe la miezul nopții, după cum spune Sf. Ap. Ioan: *Deci, oastea și căpetenia cea peste o mie și slugile iudeilor au prins pe Iisus și L-au legat. Și L-au dus la Anna întâi, că era socrul lui Caiafa care era arhiereu al anului aceluia. Și Caiafa era cel ce a sfătuit pe iudei, zicând: Voi nu știți nimic; nici nu gândiți că ne este mai de folos să moară un om pentru popor, decât să piară tot neamul! (Ioan 18, 12 – 14).*

După ce L-au legat pe Iisus Hristos și ucenicii au fugit, ostașii L-au dus la cei doi arhierei, Anna și înaltul preot Iosif Caiafa (*Ioan 18; Marcu 14*) care locuiau, în partea de sus a Cetății Ierusalimului, aproape de Mt. Sion. Drumul din Grădina Ghetsimani până la cei doi arhierei, cale de cca 2 km, l-au făcut ostașii, cu Mântuitorul legat, prin afara zidurilor Cetății Ierusalimului, adică prin partea de sud a Cetății. Din grădină au coborât până pe valea Pârâului Cedrilor, au mers pe această vale (pe lângă mormintele lui Abesalom, Iacov și a Profetului Zaharia, ce le vedem și azi), apoi pe lângă Scăldătoarea Siloam, au urcat panta abruptă a Văii lui Iosafat spre platoul Mt. Sion. De aici, pe Poarta Sionului, au intrat în Cetate și s-au oprit în curtea casei arhiereului Anna.

Deci, arhiereul L-a întrebat pe Iisus, despre ucenicii Lui și despre învățătura Lui. Iisus i-a răspuns: « Eu am grăit pe față lumii...și nimic n-am grăit în

ascuns. De ce Mă întrebați pe mine? Întrebați pe cei ce au auzit ce le-am vorbit. Iată, aceștia știu ce am spus Eu ». *Și zicând El acestea, unul dintre slujitorii care erau de față a dat Lui Iisus o palmă, zicând: „Așa răspunzi Tu, arhiereului”? Iisus i-a zis: « Dacă am vorbit rău, dovedește că este rău; iar dacă am vorbit bine, de ce Mă bați »? (Ioan 18, 19 – 23).*

Ce mare și înfricoșată este Taina Patimilor Domnului!

Nouă, celor slabi în credință și împovărați de patimi, care nu postim, nu ne rugăm mai mult, nu răbdăm nici un cuvânt rău și nu suferim nimic, pentru Dragostea Lui Hristos, ne este greu să înțelegem, azi, de ce S-a smerit, atât de mult, Dumnezeu în fața omului și câte a pățimit pentru mântuirea Lumii. Noi, care nici căldura soarelui de amiază n-o suferim, nici osteneala Postului n-o ducem, nici jertfa privegherii de noapte n-o răbdăm, nici neputința aproapelui nu vrem s-o suportăm, cum vom putea înțelege, cu mintea noastră, măsura Dragostei Lui Hristos pentru oameni? Cum vom putea înțelege că „*cel care nu iubește pe fratele petrece în moarte*”(I Ioan 3, 14).

Stă Hristos desculț, fără mitră de Arhiereu pe Cap, fără hosen pe Piept, fără mantie și toiag de Păstor, în fața unui arhiereu bătrân și îmbrăcat în veșminte de mătase! Stă Dumnezeu în fața omului! Hristos Se smerește și Anna judecă, plin de mândrie. Cel muritor întreabă cu mânie, iar Cel de Văpaie răspunde cu blândețe. Omul hulitor lovește cu palma, iar Făcătorul său întinde Obrazul... Slavă, Doamne, îndelung Răbdării Tale! Slavă Ție!

Tu, Doamne, toate le-ai răbdat pentru mântuirea noastră! Întărește-ne și pe noi, prin Darul Tău, să răbdăm necazurile vieții, fără cârtire; să suferim slăbiciunile fraților, fără răzbunare; să biruim ura și răutatea, prin dragoste și blândețe. Învață-ne să iertăm și să ne smerim, ca să ne mântuim și să nu alergăm în zadar!

Deci Anna L-a trimis, legat, la Caiafa, arhiereul (Ioan 18, 24). Casa arhiereului Caiafa se afla aproape de a socrului său, în actualul cartier armean. În prezent, pe locul ei există Biserica Armenească, numită „A Sf. Mântuitor”, iar de jur-împrejur – cimitirul Patriarhiei armene, din Ierusalim. În această biserică, poate fi văzut în partea dreaptă un mic paraclis, numit „Închisoarea Lui Iisus”. Tradiția spune că piatra Altarului ar fi fost făcută dintr-un fragment rupt din lespeda ce acoperea Sf. Mormânt.

În casa arhiereului Caiafa, a fost continuată judecata Domnului nostru Iisus Hristos. Aici erau adunați cărturarii și bătrânii poporului iudeu. *Iar Petru mergea, după El, de departe, până la curtea arhiereului și intrând înăuntru, ședea cu slugile, ca să vadă sfârșitul. Iar arhiereii și bătrânii și tot sinedriul căutau mărturie mincinoasă împotriva Lui Iisus, ca să-L omoare. Dar n-au aflat... Și sculându-se, arhiereul I-a zis: „Nimic nu răspunzi, la ceea ce mărturisesc aceștia, împotriva Ta”? Dar Iisus tăcea. Și arhiereul I-a zis: ”Te jur pe Dumnezeul Cel viu, să ne spui nouă, de ești Tu Hristosul, Fiul Lui Dumnezeu!” Iisus i-a răspuns: « Tu ai zis! Și vă spun că, de acum, veți vedea pe Fiul Omului șezând de-a dreapta Puterii și venind pe norii cerului »! Atunci arhiereul și-a sfâșiat hainele,*

zicând: „A hulit! Ce ne mai trebuie martori? Iată, acum ați auzit hula Lui! Ce vi se pare? Iar ei, răspunzând, au zis: „Este vinovat de moarte”!... Atunci au scuipat în obrazul Lui, bătându-L cu pumnii, iar unii Îi dădeau palme... Iar Petru ședea afară, în curte... Iar după puțin, apropiindu-se cei ce stăteau acolo, au zis lui Petru: „Cu adevărat și tu ești dintre ei, căci și graiul te vădește”. Atunci el a început a se blestema și a se jura că nu știe pe Omul acesta. Și îndată a cântat cocoșul. Și Petru și-a adus aminte de Cuvântul Lui Iisus... Și ieșind afară, a plâns cu amar. (Matei 26, 58 – 75).

Astfel, în casa arhiereului Caiafa, s-a desfășurat o bună parte din Patimile cele mântuitoare ale Domnului nostru Iisus Hristos. Aici a fost dată sentința, să fie condamnat la moarte, pentru că a hulit! Aici a primit nenumărate palme, pumni, scuipări și bătăi, de la iudei, pentru mântuirea noastră! Și tot aici s-a lepădat Petru de trei ori, de Hristos, pentru care în toată viața a plâns cu amar.

O, mulțime de oameni tulburată de iudei! Câtă răspundere apasă, pe umerii Păstorilor care smintesc turma! Care, în loc să liniștească, agită; în loc să mângâie, tulbură; în loc să hrănească poporul cu Poruncile Domnului, îl otrăvesc cu veninul urii și al răzbunării.

Este vinovat de moarte! Oamenii tulburați n-au nici somn, nici foame, nici judecată, nici măsură. Un singur cuvânt al Păstorilor lor îi poate liniști sau îi împinge spre păcat, spre pieire, spre osândă veșnică.

Și-a rupt Caiafa hosenul, în fața *Marelui Arhiereu și Preot, în veac, după rânduiala lui Melchisedec*. Ultimul arhiereu al Legii Vechi, în loc să creadă și să se închine Fiului Lui Dumnezeu, și-a rupt veșmintele, s-a dezgolit în Fața Lui Hristos și a îndemnat mulțimea să-L bată, să-L hulească și să-L omoare. Îl chinuia tăcerea Domnului, blândețea Lui, mărturisirea Lui, smerenia și răbdarea Lui cea negrăită. Mare este răutatea vrăjmașului diavol!

Să cugetăm puțin și la căderea din Credință a lui Petru. Nu ne smintim atât de lepădarea lui, pe cât ne folosim de pocăința și lacrimile lui. Care dintre noi, păcătoșii, mai avem lacrimi de pocăință? Cine mai plânge acum, la Spovedanie, pentru păcatele sale?

Doamne, Dumnezeul nostru, ai milă de noi – Zidirea Ta! Nu ne lăsa ca pe o turmă fă-ră de Păstor! Dă-ne Păstori buni, gata să-și pună sufletul pentru noi! Dă-ne Părinți duhovnicești care să aibă dragoste și milă pentru noi! Dă-ne Duhovnici înțelepți, în faptă și cuvânt, ca să ne mângâie în ispitele și nevoile noastre! Dă-ne Preoți aleși în satele noastre, să povățuiască poporul pe calea mântuirii! Iar în vremea ispitelor ce ne vin de la trup, de la lume și de la diavol, nu ne lăsa, Doamne, să cădem, să slăbim, să fugim, să deznădăjduim! Ajută-ne, Mântuitorule, să nu Te tăgăduim, să nu ne lepădăm de Tine, să nu ne rușinăm de Numele Tău, de frica oamenilor! Învrednicește-ne să plângem, ca Petru, pentru păcatele noastre, zicând: „Slavă, îndelung Răbdării Tale, Doamne, Slavă Ție”!

În zorii zilei de vineri, 13 Nisan (Martie), după lepădarea lui Petru și cântatul cocoșilor, arhiereul Caiafa cu tot sinedriul au obosit și s-au retras să se odihnească. Iar pe Domnul și Mântuitorul L-au dat să fie bătut, chinuit și păzit, în temnița de sub casa lui.

1.1. 2) ÎN PRETORIUL ROMAN (JUDECĂTORIA)

La numai 100 m mai sus de Lacul Vitezda, în dreapta străzii, se află locul unde Pilat a judecat pe Domnul, unde soldații romani L-au bătut și unde a fost dată hotărârea să fie condamnat la moarte prin răstignire. Aici era, pe vremea aceea, Fortăreața militară romană „Antonia”, sediul provizoriu al Guvernatorului Ponțiu Pilat.

Cităm din Sf. Evanghelie: *Iar făcându-se dimineață, toți arhierii și bătrânii poporului au ținut sfat împotriva Lui Iisus, ca să-l omoare. Și legându-L, L-au dus și L-au predat dregătorului Ponțiu Pilat (Matei 27, 1 – 2).*

Guvernatorul Ponțiu Pilat al Iudeii (26 – 36 d.Hr.) își avea sediul permanent în orașul Cezareea Palestinei, port la Marea Mediterană. Din timp în timp, mai ales la Paști și la marile sărbători ale iudeilor, venea și la Ierusalim, supraveghea liniștea orașului, judeca pricinile cele mai grele ale iudeilor, condamna pe cei vinovați sau elibera câte un condamnat, la Paști, la propunerea poporului. În Ierusalim, Pilat ședea la sediul cohorții romane, adică la Fortăreața Antonia ce era lipită de Templu, în partea de nord a acestuia. Aici locuiau căpitanii și ostașii romani care păzeau Ierusalimul. Aici a fost adus Iisus Hristos, legat, de la arhierul Caiafa, în dimineața zilei de vineri, unde a fost judecat și condamnat la moarte prin răstignire pe cruce.

Judecata Lui Iisus a avut loc în Pretoriu. Cităm din Sf. Evanghelie: *Dar iudeii n-au intrat în Pretoriu, ca să nu se spurce, ci ca să mănânce paștile... „Luati-L voi – a zis Pilat – și judecați-L, după Legea voastră”. Iudeii, însă, i-au răspuns: „Nouă nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni”... „Tu ești Regele iudeilor”? – L-a întrebat Pilat. « Împărăția Mea nu este în lumea aceasta » – a răspuns Mântuitorul Lumii. «Eu spre aceasta M-am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc adevărul...» (Ioan 18, 28 – 37).*

Deci Pilat, înțelegând că Iisus este galileian din țara lui Irod, L-a trimis la Irod care era și el în Ierusalim, în acele zile. Iar Irod, văzând pe Iisus, s-a bucurat foarte... Apoi Irod împreună cu ostașii săi, batjocorindu-L și râzând de El, L-au îmbrăcat cu o haină strălucitoare și L-au trimis, iarăși, la Pilat. Și s-au făcut prieteni, Pilat cu Irod, din ziua aceea..., că mai înainte erau în dușmănie, între ei (Luca 23, 6 – 12).

Cetatea romană Antonia era alături de Templu, iar sediul, Palatul lui Irod Agripa, Regele Galileii, se afla în partea de vest a Ierusalimului, lângă Poarta Iafa, aproape de Caiafa, cale de cca 1 km de la Divanul lui Pilat.

Iar la Sărbătoarea Paștilor, dregătorul avea obiceiul să elibereze poporului un vinovat pe care îl voia mulțimea... Pilat le-a zis: „Pe cine vreți să vi-l eliberez: pe Baraba sau pe Iisus Care Se zice Hristos”? Iar ei au răspuns: „Pe Baraba!... Nu pe Acesta, ci pe Baraba! Iar Baraba era tâlhar. „Dar ce voi face cu Iisus Ce Se cheamă Hristos”? Toți au răspuns: „Să se răstignească”!... A zis iarăși Pilat: „Dar ce rău a făcut”? Ei, însă, mai tare strigau: „Să se răstignească!...De Îl eliberezi pe Acesta, nu ești prieten al Cezarului... Oricine se face pe sine împărat este împotriva Cezarului”. Atunci Pilat a luat pe Iisus și L-a biciuit. Și ostașii împletind o cunună

din spini, I-au pus-o pe cap și L-au îmbrăcat cu o mantie roșie... și ziceau: „Bucură-Te, Împăratul iudeilor”! Și-I dădeau palme... Deci a ieșit Iisus afară, purtând cununa de spini și mantia roșie. Și le-a zis Pilat: „Iată Omul”! ... Apoi a șezut Pilat din nou la judecată, în locul ce se cheamă „pardosit cu pietre”, iar evreiește – „gavata”. Și era Vinerea Paștilor, cam la al șaselea ceas și a zis Pilat iudeilor: „Iată, Împăratul vostru”! Iar ei strigau: „Ia-L! Ia-L! Răstignește-L!...Nu avem Împărat, decât pe Cezarul”! Deci Pilat, luând apă, și-a spălat mâinile în fața mulțimii, zicând: „Nevinovat sunt, de Sângele Dreptului Acestuia! Voi veți vedea”! Iar tot poporul a răspuns și a zis: „Sângele Lui – asupra noastră și a copiilor noștri”!... Atunci le-a eliberat pe Baraba, iar pe Iisus, bătându-L, L-a dat să fie răstignit... (Matei 27, 11 – 31; Ioan 18, 28 – 40 și 19, 1 – 16).

Aceasta a fost judecata Domnului nostru Iisus Hristos. Vina Lui a fost că S-a numit pe Sine, Fiul Lui Dumnezeu. Iar condamnarea Lui a fost răstignirea și moartea pe Cruce, după obiceiul romanilor.

Condamnarea la moarte a Mântuitorului a fost hotărâtă la curtea arhierelui Ca-iafa, de către Sfatul arhierilor și bătrânilor poporului, adică de Sinedriu. Apoi Pilat, Guvernatorul, a aprobat condamnarea Lui prin răstignire, la stăruința iudeilor, cu toate că el nu l-a găsit nici o vină.

Pretoriul roman, adică locul unde a fost Hristos condamnat la moarte, se află sub protecția Bisericii Ortodoxe. În subsolul Pretoriului, este temnița unde, după tradiție, a stat închis Mântuitorul câteva ore, când a fost adus de la Caiafa. Temnița este o încăpere întunecoasă, săpată în piatră.

O, Dumnezeu nostru, atât de mult Te-ai smerit pentru mântuirea noastră, căci și aici Te-au adus oamenii! Te-ai lăsat vândut, prins de păcătoșii care Te-au purtat de la Anna la Caiafa, de la iudei la romani și de la Pilat la Irod. La ai Tăi ai venit și ai Tăi nu Te-au primit! Te-au refuzat, Te-au condamnat la moarte, Te-au vândut la păgâni și au preferat, în schimb, un tâlhar și un ucigaș. Ți-au pus crucea în spate și au voit să Te scoată din lume, din istorie, dintre oameni, dar nu ca un Dumnezeu mântuitor, ci ca un înșelător.

O, Doamne, Dumnezeu nostru, rămâi cu noi, că Tu ne-ai zidit, Tu ne-ai mântuit, prin Cruce și Înviere! Ai milă de lume și de noi! Deși suntem răi, nu ne părăsi! Mărturisim că și noi Te-am osândit, Te-am vândut, Te-am supărat, prin păcatele noastre. Deci primește-ne credința și dezleagă-ne păcatele! Că pentru aceasta am venit de departe, să sărutăm urmele picioarelor Tale, să ne binecuvintezi pașii vieții și să ne ierți păcatele!

La urmă, sărutăm Sf. Icoane și Locul Patimilor Domnului, aprindem câteva lămpăre, cântăm Condacul Acatistului „Apărătorul cel mai mare...” și ieșim din Pretoriu.

1. 1. 3) PE DRUMUL CRUCII (VIA DOLOROSA)

Pe lângă semnificația teologică a Patimilor și a Rugăciunii premergătoare agoniei, din timpul răstignirii Lui Hristos, Drumul Crucii are și o semnificație cronologică și topografică. El include toate Patimile Lui Iisus în Ierusalim, începând cu arestarea și terminând cu punerea Lui în Mormânt.

Cu alte cuvinte, Drumul Crucii trebuie să fi început cu Grădina Ghetsimani și să se fi terminat cu Golgota și punerea în Mormânt. Începând însă din sec. XI, creștinii din Ierusalim au stabilit parcursul acestui drum, ca începând cu condamnarea Lui Iisus în Pretoriu și terminând cu Sf. Mormânt, din Biserica Mormântului Domnului. În prezent datorită sistematizării orașului, survenită în sec. II și V, ce a condus la schimbări radicale, Drumul Crucii, pe aproape 1 km, nu coincide întocmai cu drumul parcurs de către Hristos.

Deci, Drumul Crucii pornește de la ruinele fostei Cetăți romane „Antonia”, adică de la Divanul lui Pilat (Pretoriu) și ține până la Golgota („Locul Căpățânii”), cale de aproape 1 km, în urcuș ușor, unde a fost răstignit Domnul.

Pe ruinele Cetății Antonia, unde a fost judecat și biciuit Domnul, a fost înălțată o bi-serică catolică, numită „Capela biciuirii” („Capela Flagelării”). Alături de ea, se află o clădire mare, numită „Locul condamnării” („Lithostrotos”), pe locul curții Pretoriului, cu săli de meditație și o capelă de rugăciune pentru pelerini. Aici era, odinioară, locul numit „Pardosit cu pietre” („Gavata”), unde Mântuitorul a fost judecat. Aici stătea Pilat, să asculte pricinile poporului și vorbea mulțimii. Aici, în fața iudeilor, a strigat Guvernatorul: „Iată, Împăratul vostru!... Iată, Omul!”! Iar mulțimea înfuriată, într-un glas, a răspuns: „Ia-L! Ia-L! Răstignește-L!”! (Ioan 19, 13 – 15).

Să încercăm să vedem pe Domnul, stând la judecată în fața omului; pe Împăratul Cerului și al Pământului, stând batjocorit, înaintea unui Guvernator păgân; pe Hristos dezbrăcat și încoronat cu spini, stând în fața lui Pilat îmbrăcat în hlamidă, șezând pe scaun de judecată. Aici toată lumea tace, se roagă în taina inimii sale, cugetă, se mărturisește Lui Hristos. Ce mic se simte omul aici, în Fața Fiului Omului! Ranguri, demnități, haine de preț, averi, laude și griji omenești, cu toată trufia veacului, se topesc de smerenia Domnului. Că nicăieri nu s-a smerit Domnul mai mult, ca în locul acesta. Ucenicii Lui L-au părăsit; soldații păgâni L-au bătut; mulțimea poporului s-a lepădat de El; iar Pilat neputincios s-a spălat pe mâini, zicând: „Nevinovat sunt, de Sângele Dreptului Acestuia!”

Sufletul meu Te caută pe Tine, Doamne! Arată-mi Fața Ta lovită, de palmele ucigașe ale oamenilor! Arată-mi hlamida roșie, cu care Te-au îmbrăcat! Arată-mi cununa de spini, de pe Frunte, cu care Te-au încununat! Arată-mi Trupul Tău însângerat de bătaii și Obrazul Tău scuipat de muritori... Ești supărat pe noi, păcătoșii, Doamne! Pentru că Tu ești hulit, iar noi – lăudați! Tu ești lovit și noi – mângâiați! Tu ești desculț și-n haină de ocară îmbrăcat, iar noi – cu haine scumpe împodobite! Tu n-ai „nici chip, nici asemănare”, iar noi suntem frumoși și odihniți! Tu – mereu însetat pentru sufletele noastre, iar noi – îndestulați de pâine și apă!

Ești supărat pe noi, multmilostive Doamne! Pentru că Tu ești vândut pe arginți, pen-tru noi, iar noi slujim cu plată, pentru Tine! Tu – atât de sărac pentru noi, iar noi – bogați! Tu ai întemeiat Biserica prin jertfă, de bunăvoie, pe Golgota; Iar noi, nici cruce pe umeri nu avem, nici hlamidă de ocară, nici cunună de spini nu purtăm. Noi, nici palme, nici scuipături pentru Numele Tău, nu răbdăm, nici lipsă, nici arșiță, nici frig și nici foame pentru Evanghelie, nu suferim. Ba încă lupi răpitori au intrat în Turma Ta, noi dormind!

Întărește-ne, Doamne, cu Darul Tău Cel Sfânt, să avem cuvânt, să avem

îndrăzneală, să avem curaj, să ne ducem crucea cu credință, să mergem pe urmele Pașilor Tăi! Să urcăm alături de Tine, să ne răstignim împreună cu Tine, să suferim toate pentru Numele Tău, să ne dăm viața pentru Sf. Evanghelie și pentru Turmă și să slujim cu jertfă Biserica Ta! Alungă de la noi frica, uitarea, lenea, îndoiala, egoismul și duhul iubirii de cele pământești, ca să putem urca ușori pe Golgota mântuirii!

Drumul Crucii, ce începe de la Pretoriu până pe Golgota este împărțit, după tradiția Bisericii Ortodoxe din Ierusalim, în paisprezece popasuri și anume:

- Condamnarea Lui Iisus de către Pilat („Lithostratos”-ul);
- Primirea Crucii de către Iisus;
- Prima cădere a Lui Iisus, sub povara crucii;
- Iisus întâlnindu-Și Mama;
- Luarea Crucii de pe umerii Lui Iisus, de către Simon din Cirene (*Matei 27, 32; Marcu 15, 21; Luca 23, 26*);
- Veronica ștergându-I Lui Iisus Fața plină de sânge și sudoare, cu mahrama;
- A doua cădere a Lui Iisus;
- Iisus consolându-le pe fiicele Ierusalimului (*Luca 23, 18 – 27*);
- A treia cădere a Lui Iisus;
- Iisus dezbrăcat de veșminte, pentru crucificare (*Ioan 19, 30*);
- Pironirea Lui Iisus pe Cruce;
- Iisus dându-Și Duhul (*Ioan 19, 40*);
- Coborârea de pe Cruce a Lui Iisus și pregătirea pentru punerea în Mormânt (*Ioan 19, 40*);
- Punerea în mormânt a Lui Iisus (*Ioan 19, 41 – 42*).

Primele două opriri se află pe teritoriul Pretoriului, următoarele 7 – în Sf. Cetate, iar celelalte 5 – pe teritoriul Bisericii Sf. Mormânt. Era al șaselea ceas, când Domnul a fost dus la răstignire.

La câțiva zeci de metri de Capela „Locul Condamnării”, se află biserica catolică, nu-mită „Iată Omul” („Ecce Homo”). Pe locul acesta sau nu departe de aici, Pilat L-a prezentat mulțimii pe Iisus Hristos îmbrăcat în hlamidă roșie, cu Mâinile legate și cu cunună de spini pe Cap și a zis: „Iată Omul!”! *Iar dacă L-au văzut, arhierii și slugile au strigat, zicând: „Răstignește-L! Răstignește-L!”!... „Luafi-L voi și-L răstigniți, că eu nu aflu în El nici o vină!”! – a zis Pilat (Ioan 19, 5 – 6).* Doamne, ai rămas aproape singur!

Petru plânge afară de cetate, cu lacrimi amare, păcatul lepădării. Iuda, vânzătorul, deznădăjduit, s-a spânzurat. Ceilalți ucenici stau ascunși, de frica iudeilor. Singur Ioan, ucenicul cel iubit, te privește cu ochi de vultur. Anna și Caiafa agită mulțimea, iudeii Ți-au pregătit crucea, Irod Ți-a împrumutat hlamida, romanii Ți-au dat trestia și cununa cea de spini, iar Pilat Te arată lumii întregi, strigând: „Iată Omul!”! Iată Omul – Hristos – Dumnezeu, în Care nu găsec nici o vină! Iată Mântuitorul Lumii, pe Care voi nu-L puteți suferi!

Pilat Te mărturisește, Te arată lumii, fără să Te cunoască. Dar mulțimile înfuriate, nerecunoscătoare se leapădă de Tine, Te leagă, Te scot afară din Cetate,

Te trag pe cruce, Îți cer osânda. Vai! De 2000 de ani încercă să Te răstignească păcătoșii, prin faptele lor, dar nu pot. Iar Tu, Mântuitorul nostru, privești cu milă spre noi, răzvrățiții. Ne dai pâine și credință, ne dai apă și soare, ne dai viață și veșnicie. Ne dai lacrimi și bucurie. Ne dai biserică și loc de odihnă. Ne dai țară și părinți, că Tu ești Dumnezeu nostru, dar noi nu știm să-Ți mulțumim!

„Iată Omul”!, spunea Pilat. „Iată fiul Lui Dumnezeu”, spunem noi, închinându-ne Patimilor Tale, Hristoase! Ajută-ne să vedem și slăvita Învierea Ta!

De la Pretoriu, unde au avut loc primele două popasuri, Drumul Crucii coboară în linie dreaptă, spre Valea Tyropeon ce trece prin mijlocul Ierusalimului Vechi. La întretăierea celor două străzi ce vin de la Poarta „Sf. Ștefan” și Poarta Damascului, se află al treilea popas, adică prima cădere a Mântuitorului, sub povara Crucii.

Apoi drumul duce la stânga, pe strada Damascului, de pe Valea Tyropeon, în mijlocul Sf. Cetăți unde, spune tradiția, Hristos a întâlnit pe Maica Sa „Care plângea și Se tânguia” – unde este al patrulea popas. În acest Loc Sfânt se înalță o mică biserică.

Doamne, Dumnezeu nostru, ai milă de noi și de toată lumea! Pentru Rugăciunile și Lacrimile Maicii Tale Care plânge pentru oameni, iartă-ne păcatele, întărește-ne credința, dă-ne răbdare și ajută-ne să săvârșim cu pace călătoria vieții noastre!

Apoi de pe strada Damascului, drumul o ia la dreapta, pe o uliță îngustă, cu trepte de piatră ce urcă la Biserica Sf. Mormânt. La colțul străzii, se află inscripția „Al cincilea popas”, unde Simon Cireneanul a luat Crucea din Spatele Domnului.

Doamne, întărește-ne, să purtăm fiecare crucea pe care ne-ai rânduit-o la botez! Așa cum bunul cirenean nu s-a împotrivit, ci Ți-a urmat cu credință, ducând Crucea Ta, dă-ne și nouă răbdare și ne întărește „cu putere de sus”, să urmăm Ție spre Golgota! Ajută-ne să nu cârtim în ispite, să nu cădem în păcate, să nu lepădăm crucea mântuirii, ci să urmăm Ție, cu credință și fapte bune, până vom ajunge Sus și vom intra în Lumina Învierii Tale!

Niște trepte urcă pe o stradă îngustă, de 3 – 4 m, pavată neregulat cu piatră veche, roasă de pașii pelerinilor, până la Biserica „Sf. Veronica” – al șaselea popas. Aici, spune tradiția, o tânără fecioară, cu numele Veronica, văzând pe Domnul foarte obosit și cu Fața stropită de sânge și sudoare, a luat o mahramă și I-a șters Fața. În clipa aceea, Chipul Domnului nostru Iisus Hristos s-a imprimat, prin minune, pe mahramă și a intrat în tradiția iconografică a Bisericii. *Sub biserică* se află o criptă închinată Sf. Fețe a Lui Hristos. Această biserică este o modestă mănăstire de călugărițe care formează Ordinul „Micile surori ale Lui Iisus”. Cele șapte călugărițe (în 1974) sunt renumite prin ospitalitatea și caritatea lor; trăiesc în deplină sărăcie, primesc cu dragoste pe orice pelerin, cântă împreună în biserică și poartă pe fețele lor lumina și bucuria Lui Hristos. Sunt foarte modest îmbrăcate și au, ca semn distinctiv, o cruce din lemn de măslin, pe pieptul lor.

Doamne, Dumnezeu nostru, întipărește în inimile și pe fețele noastre „Chipul Slavei Tale”! Fă să strălucească în noi „Lumina Feței Tale”! Tămăduiește întunericul ochilor noștri, ca să Te putem privi în Față, ca să vedem „Lumina Ta, Cea pururea fiitoare” și să cunoaștem zădărnicia veacului acestuia!

Dă-ne putere, să înțelegem că fără cruce, fără jertfă, fără lacrimi, fără spini și sudori de sânge, nu vom putea urma Ție, nu vom putea apăra dreapta credință și sluji Biserica pe care „ai dobândit-o cu scump Sângele Tău”!

De la Biserica „Sf. Veronica”, urcăm pe trepte până la ieșirea în strada Bazarului. Aici la mică distanță între ele, sunt marcate popasurile al 7-lea, al 8-lea și al 9-lea. Tradiția spune că, la al șaptelea popas, Hristos a căzut, a doua oară, jos, zdrobit de chinuri și de întristare, pentru noi, oamenii.

Scoală-Te, Doamne, Cel Ce ai pățimit cu Trupul pentru noi și ne ridică pe toți din păcatele noastre. Suntem zdrobiți, nu de metanii și Post, nu de rugăciune și fapte bune, nu de povara crucii, ci de legăturile păcatelor. Ne-au doborât la pământ mândria și necredința; ura și nepăsarea inimii ne țin legați de mâini și de picioare; lăcomia, lenevirea și desfrânarea ne trag jos, în noroi; grijile și amăgirile vieții ne macină vraga sufletului. Suntem căzuți, Stăpâne, sub povara păcatelor noastre. Încheieturile ne-au slăbit, picioarele slăbănoage nu ne mai țin, mâinile nu le mai ridicăm cu râvnă la rugăciune, ochii nu mai caută la cer... Deci, vino, Iisuse și ne dezleagă de păcate! Scoală-ne de jos, întărește-ne pe cale și ne învață din nou a merge pe Drumul Crucii, al buneii credințe și al mântuirii...!

Al optulea popas: „...și mergea, după El, mulțime mare de popor și de femei care plângeau și se tânguiau pentru Dânsul. Și întorcându-Se către ele, le-a zis Iisus: « Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plângeți pe Mine, ci vă plângeți pe voi și pe fiii voștri. Că, iată, vin zile în care vor zice: *Fericite sunt cele sterpe și pântecelile care n-au născut și sânii care n-au alăptat... Că, de fac acestea, cu lemnul cel verde, dar cu cel uscat, ce va fi?* » (Luca 23, 27 – 31).

Aici a vorbit Hristos cu fiicele Ierusalimului! Aici a mângâiat Mântuitorul nostru pe Maica Domnului, pe femeile mironosițe și pe toate femeile credincioase. Le-a întărit, le-a îmbărbătat și le-a poruncit să plângă, mai ales, pentru ele și pentru copiii lor. Adică să plângă pentru ele, femeile păcătoase care nu vor să nască, ucigându-și cu mâinile lor propriii copii. Iar pentru copiii lor, să plângă femeile, mamele care nu știu să-i crească și care îiucid sufletește, lăsându-i pradă necredinței, desfrânării și tuturor poftelor pierzătoare ale acestui veac. Că, decât mame ucigașe de copii, *mai fericite sunt cele sterpe și pântecelile care n-au născut*; mai fericite sunt cele care trăiesc în feciorie și curăție trupească și sufletească! Că dacă atâta trebuie să sufere un creștin bun, dacă o mamă adevărată, atâta trebuie să pătimească pe pământ, oare cu cât mai mult se va chinui, în iad, creștinul cel uscat de fapte bune și lipsit de pocăință? Ce chinuri grozave vor suferi femeile ucigașe de copii, care, asemenea lemnului uscat, n-au vrut să lase și să crească, cu grijă, vlăstare noi pe acest pământ?

O, Maică și Fecioară, roagă-Te Lui Dumnezeu pentru mamele și fiicele Bisericii noastre! Roagă-Te pentru mamele care ne-au dat viață, care ne-au hrănit la sânul lor, care ne-au învățat să credem și să ne închinăm Lui Dumnezeu, care ne-au odihnit în brațele lor și ne-au culcat dinaintea Icoanei Tale! Roagă-Te, Stăpână și Maică, pentru toate mamele pământului, care nasc și cresc, cu lacrimi și jertfă, fiii neamului și ai Bisericii Lui Hristos! Roagă-Te, Stăpână și Fecioară, pentru toate fecioarele Domnului, pentru toate fiicele Bisericii, care și-au închinat Mirelui

Hristos trupul, sufletul și întreaga lor viață! Roagă-Te, Maica Domnului, împreună cu toate Sf. Femei, pentru toți fiii Bisericii creștine, pentru toți copiii care au și care n-au mame, pentru cei orfani de părinți, pentru cei părăsiți de mamele lor, pentru cei căzuți în grele păcate, din cauza părinților lor!

În apropiere, marcarea celui de-al nouălea popas amintește de a treia cădere a Lui Hristos, sub povara Crucii, epuizat de puterile Sale omenești. Locul nu mai este bine marcat – clădiri și ulițe noi fiind suprapuse peste altele mai vechi.

Mergând puțin la dreapta, ocolind Ospiciul rus „Alexandra”, lăsând în stânga Bi-serica Luterană și trecând pe sub un gang, ajungem în fața Bisericii Sf. Mormânt.

Slavă Ție, Doamne, că ne-ai învrednicit să ajungem și la Biserica Sf. Tău Mormânt, cel mai Sfânt Loc de pe pământ! Cel purtător de Viață!

În fiecare zi de vineri, Călugării franciscani conduc o procesiune, de-a lungul celor 14 popasuri ale Drumului Crucii.

1. 1. 4) BISERICA SFÂNTULUI MORMÂNT (BISERICA ÎNVIERII)

În vremurile Lui Iisus, zidurile Ierusalimului nu se întindeau atât de departe spre sud, ca în zilele noastre, iar locul unde se află acum Sf. Mormânt era în afara zidurilor Ierusalimului. În sec. VIII î.Hr., aici a fost o carieră de piatră, iar în vremea Noului Testament – un cimitir. Mormintele erau săpate în piatră, după obiceiul locului. Împ. Adrian (în 135 d.Hr.) a construit un templu închinat lui Zeus, pe locul Mormântului Domnului. Apoi Sf. Elena a demolat templul păgân, sub ruinele căruia a găsit Sf. Cruce și a construit prima biserică creștină, în perioada 325 – 335 ce a fost apoi distrusă de perși, în anul 614. Prima biserică era alcătuită din trei mari construcții: Bazilica Patimilor Domnului, cu Capela Aflării Sf. Crucii; Rotonda, o construcție circulară în care se afla Mormântul Lui Hristos și curtea neacoperită, cu patru coloane, ce încorporează Colina Golgota. Biserica aceasta a reprezentat primul monument creștin construit întru sărbătorirea victoriei Creștinismului și a pus temelia Locurilor creștine de pelerinaj, pe Pământul Sfânt.

Biserica Sf. Mormânt este cunoscută de ortodocși și ca „Biserica Învierii”, pentru că nu Moartea, ci Învierea Domnului este Temelia, Cununa și Biruința Creștinătății. Ea reprezintă Biserica Răstignirii, Biserica Mormântului Lui Hristos, Biserica Învierii, Biserica Luminii și a Vieții! Aici se sfârșește Drumul Crucii. De aici începe Calea Veșniciei. Aici se sfârșește Evanghelia Mântuirii. Aici se întâlnesc cele două Testamente. Raiul și Iadul aici s-au împăcat. Întâiul Adam, cu Hristos, Noul Adam, aici s-au întâlnit. Strămoașa noastră, Eva, cu Maica Vieții, Fecioara Maria, aici s-au văzut. Aici s-a sfărâmat capul șarpelui. Aici s-a zădărnicit viclenia diavolului. În locul acesta s-a împlânzit tirania morții. Aici s-a pierdut puterea păcatului. Aici s-a biruit zavistia iudeilor. Aici s-a sărutat Cerul cu Pământul; aici s-a împăcat lumea cu Dumnezeu, prin Hristos, Fiul Omului!

Biserica Sf. Mormânt este Biserica Întregii Creștinătăți! Ea reprezintă cel mai sfânt loc de pe pământ! Aici s-a săvârșit cea mai înfricoșată dramă din istoria omenirii. Fiii oamenilor au încercat să omoare pe Fiul Lui Dumnezeu. Dar tot aici, s-a săvârșit cea mai mare minune din câte s-au făcut sub cer: Hristos a înviat din morți, dându-ne tuturor iertare și viață veșnică!

Biserica Învierii este Centrul Creștinătății! Ea este Biserica Iubirii și a Împăcării, Biserica Preasfintei Treimi! De aici S-a pogorât Hristos în Iad, ca să scoată pe cei legați din veac. De aici S-a înălțat la Ceruri, ca un Dumnezeu; de aici a intrat cu tâlharul în Rai, ca un Mântuitor. Raiul și Iadul, Cerul și Pământul, Dumnezeu și Omul, Viața și Moartea, aici s-au împăcat, prin Învierea Lui Hristos. Mari sunt minunile Învierii Tale, Doamne!

Zadarnic și-a sfâșiat Caiafa hainele; în zadar a răs Irod; fără folos și-a spălat mâinile Pilat. De prisos toată ura și strigătele și furia poporului, că Hristos Cel condamnat, Hristos Cel răstignit, Hristos Cel pecetluit în mormânt a înviat din morți, în acest loc sfânt.

De aici începe Istoria Creștinismului, de aici începe Mântuirea Lumii! *Că dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința noastră... (I Cor. 6, 17). Zadarnică ar fi nădejdea noastră! De aceea, toată Evanghelia se rezumă la trei cuvinte: HRISTOS A ÎNVIAT! Aici a înviat Domnul. Aici a fost văzut de Îngeri. Aici a vorbit cu Maria Magdalena. Aici a fost căutat de Petru și Ioan cel iubit.*

Aici aleargă creștinii de pe toate meridianele Pământului, să se închine la Golgota, să vadă „Locul unde L-au pus” pe Domnul, să se închine la Sf. Mormânt, să guste din Lumina Învierii Lui Hristos.

Ortodocși și catolici, luterani și calvini, europeni și americani, albi și negri, tineri și bătrâni, sănătoși și bolnavi, călugări, preoți și mireni, șiruri nesfârșite de pelerini, îmbrăcați cuviincios, cu gândurile adunate și privirile plecate, pășesc încet, în ritm de procesiune, spre ușile larg deschise ale Bisericii Învierii. Nimeni nu cere explicații. Fiecare tace și se roagă, în graiul său și după credința sa, așa cum îl mișcă Duhul Sfânt.

Intrarea în Biserica Sf. Mormânt o facem pe două uși mari, având o deschidere de 4 x 6 m, cu zăvoare mari la exterior și situate în partea de sud a Bisericii. Până la intrare, coborâm câteva trepte de piatră spre curtea interioară deschisă, din fața intrării. Parcă nu ne vine să credem că pășim pe cel mai sfânt loc de pe pământ! Sufletele noastre saltă de bucurie duhovnicească! O viață întregă am purtat în noi dorul Sf. Locuri, dorul Sf. Mormânt. Și iată, în clipa aceasta, visul nostru s-a împlinit! Slavă Ție, Doamne! Slavă Ție!

La ușile de intrare, stau permanent de veghe, ziua și noaptea, câte doi gardieni înar-mați. Ziua mențin ordinea, dirijează grupurile de pelerini și opresc femeile îmbrăcate indecent să intre în biserică. Iar noaptea încuie ușile uriașe pe care le descuie la orele de rugăciune și asigură paza Sf. Lăcaș.

Următoarele trei secole ale cârmuirii bizantine în Palestina (335 – 637) au constituit perioada de aur în istoria acestei biserici. Anii declinului ei au început cu sec. VII, atunci când Palestina a trecut în mâinile perșilor (614 – 628), când biserica a fost serios deteriorată, fiind refăcută de către Patriarhul Modest, în anul 626, iar ceva mai târziu, în mâinile arabilor (637 – 1099). În anul 1009, fanaticii mahomedani au ras biserica de pe fața pământului, incendiind-o și abia în anul 1042, cu ajutorul și sprijinul material al Împ. bizantin Constantin Monomahul, clădirea bisericii a fost reconstruită din temelii.

Biserica Sf. Mormânt, cel mai sfânt și mai important monument creștinesc, se află în partea de vest a Sf. Cetăți, în cartierul grecesc. Ea este o construcție

măreață, din sec. XI, înălțată de cruciați în locul altei biserici mai vechi, zidită de către Sf. Elena, în perioada 325 – 335 și reconstruită de către Împ. bizantin Constantin Monomahul. Ea adăpostește cele mai scumpe locuri ale Creștinătății: Mt. Golgota și Mormântul Domnului nostru Iisus Hristos. Iar jos, în stâncă, se află peștera unde a fost descoperită Crucea Domnului, de către Sf. Elena.

Clădirea Bisericii Sf. Mormânt este separată de imobilele din jur și aspectul ei exterior nu iese prin nimic în evidență, cu excepția a două cupole uriașe (cea mare, numită „Rotonda”, iar cea mică – „Katholiconul ortodox”). În pofida faptului că aspectul exterior al bisericii s-a păstrat din vremurile cruciaților (sec. XII), în interiorul ei se află destul de multe construcții, datând din perioadele bizantină-de mijloc și creștin-timpurie. Întregul complex al bisericii constă din 7 încăperi (2 atriumuri – exterior și interior și 5 naosuri) și Capela „Sf. Elena” datând din perioada Împ. Constantin Monomahul.

Rotonda – un edificiu circular ce acoperă Sf. Mormânt și-a păstrat planul inițial al construcției, din sec. IV, făurită în timpul Sf. Elena. În interiorul ei se află peste 10 biserici și Locuri Sfinte de cult, toate legate de Patimile și Învierea Lui Hristos.

Clădirea înălțată de către Împ. Constantin Monomahul (1042 – 1055), nefiind bazată pe planul vechii biserici, n-a putut, firește, să-și recapete strălucirea și măreția dintru început. Construcția circulară, Rotonda a fost păstrată aproape intactă, dar celelalte locuri de pelerinaj au fost transformate în mici capele izolate, fără vreo legătură interioară între ele. Ideea unirii capelor separate într-un edificiu unic aparține cruciaților care cotropesc Ierusalimul, în anul 1099.

Planul bisericii, făcut de cruciați, a fost păstrat în ansamblu până în ziua de azi, cu excepția câtorva rectificări și schimbări, efectuate mai târziu. Una dintre cele mai semnificative schimbări a avut loc în anul 1810, când baldachinul cruciaților, mistuit într-un incendiu, a fost înlocuit cu cel de azi, construit de către Arhitectul grec Komninos Mitylin.

La începutul sec. XX și mai cu seamă după Cutremurul din 1927, starea bisericii s-a înrăutățit considerabil și a necesitat o intervenție neîntârziată, pentru salvarea de la distrugerea definitivă. Abia în anul 1958, cele 3 Biserici principale: greco-ortodoxă, catolică și armeană au ajuns la o înțelegere unanimă, cu privire la lucrările de renovare pentru conservarea monumentului, lucrări ce continuă și-n ziua de azi.

Intrăm să ne închinăm și să aducem mulțumire Lui Dumnezeu, pentru toate.

a) BISERICA GOLGOTA

În timpul Lui Iisus, Golgota, ca loc de pedeapsă prin răstignire, ca și Mormântul Lui Iisus, se aflau dincolo de zidurile orașului (cetății). Ierusalimul a fost distrus complet, în anul 70 d.Hr. și reconstruit de Împ. Adrian, sub denumirea de „Aelia Capitolina”, exact pe vechile ruine. Pe locurile Calvarului Lui Hristos, Golgota și Mormântul au fost ridicate temple romane. O dată cu victoria Creștinismului, în timpul Împ. Constantin cel Mare, Sf. Elena a distrus templele romane (păgâne) și pe locul lor a construit Biserica Sf. Mormânt.

În partea de sud-est a Bisericii Sf. Mormânt, se află o stâncă uriașă originală

din gresie albă. Acesta este Mt. Golgota. Pe creștetul acestei stânci, a fost înfiptă Crucea, cu Domnul nostru Iisus Hristos răstignit pe ea.

Pentru a ajunge la biserică, situată la etaj (4,7 m înălțime), trebuie să urcăm 17 trepte groase de piatră. Aici se află o încăpere separată, cu două Altare. Altarul de sud este înălțat pe locul unde a fost dezbrăcat Domnul de hainele Sale și pironit pe Cruce, aparținând catolicilor. Iar Altarul de nord aparține ortodocșilor și este înălțat, pe locul unde a fost înfiptă Crucea cu Domnul răstignit. Aici slujesc zilnic doar ortodocșii. Ambele altare sunt separate doar prin două coloane mari. Altarul catolic se numește „Fecioara durerilor”, iar cel ortodox – „Paraclisul Sf. Golgota”, relativ mic și de o frumusețe unică.

Ne apropiem încet de Golgota, cuprinși de emoție și lacrimi. Ne apropiem de piatra stropită și sfințită de scump Sângele Domnului. Ne apropiem, ca de Însuși Hristos răstignit. O cruce mare, cu Mântuitorul pictat pe ea, predomină Sf. Altar. Sub Sf. Masă vedem o gaură adâncă în piatră, marcată de o rozetă de aur, în formă de stea, cu diametrul de 60 cm, cu șase raze radiale, cu ornamentații între ele și cu șase imagini în relief, cu Patimile Domnului, donată de Domnitorul Țării Românești, Șerban Cantacuzino (1678 – 1688). Este locul unde a fost înfiptă Sf. Cruce! Deasupra sunt zeci de candelă aprinse, multe lumânări, simțindu-se o bună mireasmă de smirnă și tămâie. Alături un călugăr ortodox stă de veghe ziua și noaptea, iar pelerinii din toată lumea se închină cu credință și se retrag. Acesta este cel mai sfânt loc de pe Pământ! Citim cu lacrimi, din Sf. Evanghelie, despre Răstignirea și Moartea Domnului: *...și ducându-și Crucea, a ieșit la locul ce se cheamă „al Căpățânii” care se zice evreiește Golgota, unde L-au răstignit și, împreună cu El, pe alți doi făcători de rele, de o parte și de alta, și în mijloc, pe Iisus. Iar Pilat a scris și titlu și l-a pus deasupra Crucii. Și era scris evreiește, latinește și grecește. După ce au răstignit pe Iisus, ostașii au luat hainele Lui și le-au făcut patru părți, fiecărui ostaș câte o parte și cămașa. Și era cămașa necusută de sus, țesută peste tot. Deci au zis unii către alții: „Să n-o sfâșiem, ci să aruncăm sorti pentru ea, a cui să fie...”* Și stăteau lângă Crucea Lui Iisus, Mama Lui și sora Mamei Lui, Maria lui Cleopa și Maria Magdalena. Deci Iisus văzând pe Mama Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis Mamei Sale: « Femeie, iată fiul Tău »! Apoi a zis ucenicului: « Iată Mama ta »! Și din ceasul acela, ucenicul a luat-O la sine...”! (Ioan 19, 17-27).

Iar cei ce treceau ÎL huleau, clătînându-și capetele și zicând: „Tu, Cel Ce dărâmi Templul și în trei zile îl zidești, mântuiește-Te pe Tine Însuși! Dacă ești Fiul Lui Dumnezeu, coboară-Te de pe Cruce! Asemenea și arhierii batjocorindu-L, împreună cu cărturarii și cu bătrânii, ziceau: „Pe alții i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să Se mântuiască...”! (Matei 27, 30-42).

Ba și unul dintre tâlharii cei răstigniți ÎL hulea... iar celălalt crezând în Hristos și mărturisindu-și păcatele sale, a zis: „Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni în Împărăția Ta”! «Adevărat zic ție, astăzi vei fi cu Mine în Rai »! i-a răspuns Mântuitorul. Iar pentru cei ce-L răstigneau și ÎL huleau, S-a rugat Mântuitorul zicând: « Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac »! (Luca 23, 39-45).

Iar de la ceasul al șaselea, s-a făcut întuneric peste tot pământul, până la ceasul

al nouălea. Iar în ceasul al nouălea, a strigat Iisus cu glas mare zicând: « Eli, Eli, lama sabahtani »?, adică, « Dumnezeu Meu, Dumnezeu Meu, pentru ce M-ai părăsit»? (Matei 27, 45-46). Apoi a strigat: « Mi-e sete »!..., apoi: « Săvârșitu-s-a »! (Ioan 19, 28-30). Și s-a întunecat Soarele și s-a rupt catapeteasma bisericii prin mijloc. Și strigând Iisus cu glas mare, a zis: « Părinte, în Măinile Tale, încredințez Duhul Meu »! Și acestea zicând, Și-a dat Duhul...(Luca 23, 46).

Atunci Pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat. Mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților adormiți s-au sculat (Matei 27, 51 – 52). Iar sutașul și cei ce erau împreună cu el și păzeau pe Iisus, văzând cutremurul și cele ce s-au făcut, s-au înfricoșat foarte tare, zicând: „Cu adevărat, Fiul Lui Dumnezeu era Acesta”(Matei 27, 54).

Golgota – Jertfelnicul iubirii Lui Dumnezeu! Golgota – Altarul cel dumnezeiesc al Creștinismului! Golgota – locul cel mai sfânt de pe Pământ, ce ne-a dat nouă Crucea împreună cu Trupul și Sângele Lui Hristos! Aici pe stânca aceasta, a fost răstignit Hristos – Stânca Vieții! Aici s-a săvârșit Marea Taină a împăcării și mântuirii noastre. Aici între Cer și Pământ, între tâlhari și ucigași, între trădători și hulitori, între iudei și păgâni, s-a întunecat Soarele, s-a cutremurat Pământul, s-au despicat stâncile, au înviat morții, dar apostauții nu s-au mai întors la Hristos! Aici „au răstignit pe Cruce, pe Cel Ce ține pământul pe ape”. Aici au dezbrăcat de veșmintele Sale pe Cel Care îmbracă cerul cu stele și nori, pe Cel Care împodobește pământul cu iarbă, cu roade, cu munți și cu flori. Aici s-a înălțat Crucea, de la pământ la cer, de la om la Dumnezeu, ca o scară a mântuirii.

Prin Cruce, Dumnezeu S-a coborât și noi ne-am înălțat; prin Sângele Lui Hristos, ni s-au spălat păcatele și ni s-a dat un nou Botez și o Lege nouă.

Aici pe Golgota, a plâns, zdrobită de sabia durerii, Maica Domnului. Aici s-a măr-turisit tâlharul și s-a mântuit. Aici a mărturisit sutașul Longhin pe Hristos și s-a făcut mucenic. Aici au hulit necredincioșii pe Dumnezeu și s-au aruncat în Iad.

Golgota este stânca vieții. Golgota este calea mântuirii noastre. Că dacă nu suferim neazurile vieții pământești, nimeni dintre noi nu poate ajunge la Hristos. Nimeni dintre noi nu se poate mântui, dacă nu-și poartă crucea sa cu răbdare, pe urmele Domnului, până aici, pe Golgota.

Ne apropiem, în genunchi, de Golgota, Altarul cel mai sacru al lumii și ne plecăm fruntea, pe locul unde a fost înfiptă Sf. Cruce.

Slavă Ție, Doamne, Dumnezeu nostru! Slavă Ție, Mântuitorule! Slavă Ție, Mielule! Slavă Ție, Iisuse, pentru dumnezeiasca Dragoste! Slavă Ție, că ne-ai născut și crescut în Credința cea adevărată! Slavă Ție, că ne-ai dat viață sub soare, că ne-ai dat nume de creștini și părinți iubitori de Dumnezeu! Slavă Ție, Mântuitorule, pentru toate: pentru Cruce, pentru Evanghelie, pentru Biserică, pentru Apostoli, pentru episcopi, pentru preoți, pentru duhovnici, pentru pâine, pentru ploaie timpurie și târzie, pentru copiii cei nevinovați, pentru creștinii cei adevărați și pentru toate darurile cerești și pământești!

Slavă Ție, Doamne, pentru dumnezeiasca Liturghie, pentru mântuitoarele Tale

Taine!

Slavă Ție, pentru pământul ce ni l-ai dat, pentru sfânta noastră țară, pentru neuitații noștri strămoși, pentru evlavioșii noștri voievozi, pentru smeriții noștri părinți, frați și fii!

Slavă Ție, pentru sfintele noastre mănăstiri, pentru toate sfintele biserici care țin candela dreptei credințe aprinsă, pe soare și pe vânt, departe, în Carpați! Slavă Ție, pentru nenumărații Martiri ai neamului, pentru numeroșii cuvioși, pentru smeriții călugări, pentru neadormiții rugători și pustnici, pentru cei care se ostenesc la orașe și sate, pentru toată lumea, pentru toți cei care ne iubesc sau ne urăsc!

Slavă Ție, Fiul Lui Dumnezeu, pentru Maica Preacurată, pentru toți Sfinții din Cer și toate oștile cerești care neîncetat Te laudă! Slavă Ție, pentru Rai, pentru nădejde, pentru sfintele lacrimi, pentru toate, pentru toate! Slavă Ție, pentru dumnezeiasca Dragoste!

Ce vom răsplăti, Ție, Doamne, pentru toate câte ne-ai dat nouă? Iată, venim de de-parte să-Ți mulțumim Ție! Suntem solii unui popor îndelung răbdător și credincios. Suntem trimișii părinților și fraților noștri care ostenesc alături de noi, care se roagă împreună cu noi, care își împart bucuria și necazul, pâinea și speranța cu fiecare dintre noi. Suntem fiii Tăi, după Har; fii ai neamului românesc, după trup și rugători pentru toată lumea, după chemare. Am venit de departe să-Ți mulțumim, să Te laudăm, să-Ți sărutăm Crucea și Mormântul. Am venit să-Ți aducem un prinos de laudă, pe Golgota, din partea neamului nostru, a celor care au fost, a celor care sunt și a celor care vor urma.

N-am adus cu noi aur din Carpați, nici aromate de mult preț, nici untdelemn de măslina, nici cununi de flori alese, nici giulgiu de in curat; nu Ți-am adus nici alabastru cu mir de mult preț, nici isop de pocăință. Dar am adus în inimile noastre dragostea curată și sfântă a fraților și părinților noștri. Am adus buna credință a unui popor smerit și cuminte. Am adus rugăciunile și lacrimile, speranțele și bucuriile unui neam milenar, blând, așezat și primitiv de străini, care iubeste Biserica și pe Hristos Dumnezeu. Aducem căldura unui popor credincios care iubeste, iartă și are speranță. De-a lungul veacurilor, atâția, în Numele Tău, au încercat să-l ucidă, să-l îngroape în istorie, să-l răstignească pe Golgota. Atâția au bătut cuie în palmele părinților noștri. Atâția au pus cununi de spini pe creștetul înaintașilor noștri. Atâția i-au dat oțet și otravă, în loc de pâine și Sf. Împărtășanie. Dar Tu ai fost cu noi, Mântuitorule și ne-ai izbăvit. Tu ne-ai tămăduit și ne-ai apărut și ne-ai hrănit și ne-ai înviat!

Ai milă, Doamne, Dumnezeul nostru, de noi păcătoșii, de părinții și frații noștri, de Păstori și de Povățuitori, de sănătoși și bolnavi, de vii și morți, de toată suflarea omenească. Întărește dreapta credință în lume și izbăvește omenirea de ucigași, de trădători, de vicleni, de eresuri, de războaie, de foamete, de cumplite boli și de tot răul, ca să Te slăvim în veci!

b) PIATRA UNGERII

După ce sărutăm Altarul Golgotei și locul unde a fost înfiptă Sf. Cruce, aprindem trei lumânări și coborâm la Piatra Ungerii.

Ea se află la cca 8 m, spre centrul Bisericii Sf. Mormânt; între Biserica Golgota și Sf. Mormânt, se află o lespede de piatră roșiatică (de forma unei pietre funerare, de 1,3 x 2,7 m), deasupra căreia ard 8 candelari mari, unde pelerinii îngenunchează și se roagă cumare evlavie. Aceasta se numește „Piatra Ungerii”.

Aici „Iosif din Arimateia și Nicodim cel cu chip bun” au așezat Trupul Domnului nostru Iisus Hristos, după ce L-au coborât de pe Cruce. *Aici L-au uns cu amestec de smirnă și aloe, apoi L-au înfășurat în giulgiu, cu miresme, așa cum este obiceiul la iudei, pentru a-L pune în mormânt.* Cităm din Sf. Evanghelie: *Deci au venit ostașii și au zdrobit fluierile celui dintâi și ale celuiilalt care era răstignit, împreună cu El. Dar venind la Iisus, dacă au văzut că deja murise, nu L-au zdrobit fluierile. Ci unul din ostași cu sulita a împuns coasta Lui și îndată a ieșit sânge și apă...După aceasta, Iosif din Arimateia, fiind ucenic al Lui Iisus, dar într-ascuns pentru frica iudeilor, a rugat pe Pilat ca să ridice Trupul Lui Iisus. Și Pilat i-a dat voie. Deci a venit și a ridicat Trupul Lui Iisus. Și a venit și Nicodim, cel care venise la el mai înainte, noaptea, aducând ca la o sută de litre de amestec de smirnă și aloe. Au luat Trupul Lui Iisus și L-au înfășurat în giulgiu, cu miresme, precum este obiceiul de înmormântare la iudei (Ioan 19, 32 – 40).*

Primește, Doamne, Dumnezeu nostru, jertfa inimii noastre! Primește credința și dragostea noastră! Ascultă mărturisirea inimii noastre! Iartă-ne păcatele! Unge-ne sufletul și trupul cu untdelemnul bucuriei, al nădejzii și al fricii de Dumnezeu! Înfășoară-ne în giulgiul smereniei și al milostivirii! Învrednicește-ne să fim ucenicii Tăi, împreună cu Iosif și Nicodim, ca să-Ți slujim nu în taină, ci la arătare! Dă-ne mai multă dragoste de Dumnezeu și de oameni, mai multă iubire față de orfani și de săraci! Alungă de la noi frica de oamenii răi, ca să putem sluji Ție cu inima curată!

c) SFÂNTUL MORMÂNT

De la Piatra Ungerii ne îndreptăm spre Sfântul și Purtătorul de Viață Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos. Sf. Mormânt este locul cel mai sfânt al Creștinismului, de pe toată fața pământului. El se află în partea de vest a Bisericii mari (a Învierii), în mijlocul unei rotonde uriașe susținută de 18 coloane de piatră. Sub bolta înaltă a rotondei se ridică un baldachin de piatră, deasupra Sf. Mormânt. În jurul Sf. Mormânt se află cele patru altare creștine, așezate după punctele cardinale, în ordinea lor istorică: la est – marea Biserică a Învierii, aparținând ortodocșilor; la sud – Altarul armenilor; la vest – un mic Altar al coptilor; la nord – Altarul catolicilor. Ne apropiem cu mare credință și negrăită bucurie sufletească de Mormântul Domnului. Șiruri întregi de pelerini intră și ies de la închinare. Îngenunchem și citim Sf. Evanghelie a Învierii: *În ziua întâi a săptămânii, Maria Magdalena a venit la Sf. Mormânt dis-de-dimineapă, fiind încă întuneric și a văzut piatra ridicată de pe Mormânt. Deci a alergat și a venit la Simon-Petru și la celălalt ucenic pe care-l iubea Iisus și le-a zis: „Au luat pe Domnul din mormânt și noi nu știm unde L-au pus”.*

Deci a ieșit Petru și celălalt ucenic și veneau la mormânt. Și cei doi alergau împreună, dar celălalt ucenic alergând înainte, mai repede decât Petru, a sosit cel dintâi la mormânt. Și aplecându-se, a văzut giulgiurile puse jos, dar n-a intrat. A sosit și Simon-Petru, urmând după el și a intrat în mormânt și a văzut giulgiurile puse jos.

Iar mahrama ce fusese pe Capul Lui nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfășurată la o parte într-un loc. Atunci a intrat și celălalt ucenic care sosise întâi la mormânt și a văzut și a crezut. Căci încă nu știau Scriptura, că Iisus trebuia să învieze din morți. Și s-au dus ucenicii iarăși la ai lor.

Iar Maria stătea afară, lângă mormânt, plângând. Și pe când plângea, s-a aplecat spre mormânt. Și a văzut doi Îngeri în veșminte albe, șezând unul către cap și altul către picioare, unde zăcuse Trupul Lui Iisus.

Și aceia i-au zis: „Femeie, de ce plângi? Pe Cine cauți”? Ea le-a răspuns: „Că au luat pe Domnul meu și nu știu unde L-au pus”.

Zicând acestea ea s-a întors cu fața și a văzut pe Iisus stând, dar nu știa că este Iisus.

Zis-a ei Iisus: « Femeie, de ce plângi »? Ea crezând că este grădinarul, I-a răspuns: „Doamne, dacă Tu L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus și eu Îl voi ridica”!

Iisus i-a zis: « Marie »! Întorcându-se, aceea I-a zis evreiește: „Rabuni”! (adică, „Învățătorule”!). Iisus i-a zis: « Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu »! Mergi la frații Mei și le spune: Mă sui la Tatăl Meu și la Tatăl vostru și la Dumnezeu Meu și la Dumnezeu vostru »! Și a venit Maria Magdalena, vestind ucenicilor că a văzut pe Domnul și acestea i-a spus ei (Ioan 20, 1 – 18).

Slavă, Doamne, Sfintei Învierii Tale!

Slavă, Doamne, pentru Sfântul Tău Mormânt, cel de viață dătător!

Slavă Ție, Doamne, că ne-ai învrednicit să ajungem și noi, păcătoșii, la dumnezeiescul Tău Mormânt! Așteptăm cu mare bucurie în fața Sf. Mormânt să se retragă pelerinii, ca să ne putem închina și noi.

Aici, au îngropat oamenii necredincioși pe Hristos și I-au pecetluit Mormântul cu piatră grea și cu strajă, ca să nu mai învie niciodată. Să nu mai apară printre oameni, să nu mai intre în istorie. Aici este sfârșitul și împlinirea Evangheliei. A intrat Fiul Lui Dumnezeu în lume, printr-o Fecioară și iese din lume, prin Mormânt. Fecioară neprihănită și Mormânt nou, nefolosit. Pe amândouă mamele, întru fericire și pecetluire le-a lăsat.

Aici în sânul pământului, S-a odihnit Hristos, Făcătorul Cerului și al Pământului.

Aici în cămară de taină, S-a odihnit „Mirele Bisericii”. Aici a fost pus Hristos – Lumina Vieții, Hristos – Speranța, Hristos – Credința noastră. Și de aici a strălucit în lume Lumina Învierii Lui Hristos. De aici a răsărit Soarele Luminii. De aici a înviat întru slavă Hristos – Împăratul nostru. Slavă, Doamne, Sfintei Învierii Tale! Mare este taina credinței, dar mai mare este taina mântuirii oamenilor, prin Întrupare, prin Cruce și Înviere!

Slavă Ție, că ne-ai învrednicit să ajungem la Mormântul Tău, Izvorul Vieții!

Acesta este mormântul desăvârșitei ascultări, al negrăitei smerenii dumnezeiești și al nemuritoarei iubiri. Că unde este ascultare, smerenie și iubire, nu poate fi niciodată moarte, osândă și întuneric. Aici în mormânt S-a smerit Hristos, mai mult decât tot omul. A intrat în lume ca un prunc înfășat în scutece și a ieșit dintre oameni, fără de cămașă, hulit, scuipat, bătut și răstignit. Aici a fost îngropat

Hristos, ca Om și a înviat, ca Dumnezeu. Aici s-au zdrobit porțile Iadului; aici s-a legat satana; aici a încetat plânsul protopărintelui Adam și al strămoașei Eva. Aici s-a săvârșit taina mântuirii noastre. Aici s-au poticnit necredincioșii, aici s-au vădit ucigașii, aici s-au descoperit trădătorii. Aici s-au chemat neamurile în locul iudeilor și străinii în locul fiilor, pentru că aceia s-au arătat mai credincioși, mai smeriți și mai ascultători decât fiii casei. Iudeii au pregătit cina și neamurile s-au așezat la masă. Iudeii încearcă să păstreze Mormântul gol, iar creștinii se hrănesc din Lumina Învierii. Ei așteaptă, iar noi demult am ajuns, demult ospătăm și ne bucurăm cu Hristos!

Slavă, Doamne, Sfintei Învierii Tale!

Aici a venit Maria Magdalena la Mormânt; și stătea afară plângând și s-a aplecat în Mormânt. Aici au alergat cei doi ucenici, să vadă Mormântul. Petru, cel mai vârstnic, simbol al credinței și Ioan, cel mai tânăr, chip al iubirii care niciodată nu îmbătrânește. Și, o, minune! Mai înainte a ajuns Iubirea la Mormânt! Că mai mare decât toate este Iubirea! Slavă Ție, Doamne, pentru dumnezeiasca Iubire!

Aici a văzut Maria Magdalena pe cei doi îngeri și a vorbit cu ei și i-au arătat Mormântul gol. Aici a vorbit cea mai râvnitoare, cea mai curajoasă femeie cu Hristos, Grădinarul Lumii: „Doamne, de L-ai luat Tu, spune-mi unde L-ai pus și eu Îl voi lua”! O, Doamne, să se rușineze năimiții care demult Te-au părăsit și fricoșii care și azi încearcă să Te țină, de frică, pecetluit în mormânt! Mare este credința, bărbăția și dragostea Mariei Magdalena! Mărturisirea ei mustră pe păstori, îndrăzneala ei pentru Hristos întrece pe a Apostolilor; exemplul ei rămâne unic peste veacuri!

Închinătorii s-au retras. Înaintăm în genunchi cântând: „Învierea Lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat”... Facem trei metanii și intrăm în prima încăpere a Sf. Mormânt, numită „Paraclisul Sf. Înger”. Aici este locul unde a întâmpinat Arhanghelul Mihail pe Maria Magdalena: Că îngerul Domnului coborându-se din Cer și venind, a prăvălit piatra de pe ușă și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat cei ce păzeau și s-au făcut ca morții. Iar îngerul răspunzând, a zis femeilor: „Nu vă temeți, că știu că pe Iisus Cel răstignit Îl căutați. Nu este aici, căci S-a sculat precum a zis. Veniți de vedeți locul unde a zăcut Domnul! Și degrabă mergând, spuneți ucenicilor Lui că s-a sculat din morți și iată, va merge înaintea voastră în Galileea; acolo Îl veți vedea; iată, v-am spus vouă...” (Matei 28, 2 – 7).

Doamne, Dumnezeul nostru, n-am văzut cu ochii noștri cei trupești Lumina Sf. Învieri, dar Te-am văzut pe Tine, Dumnezeul nostru, cu ochii credinței. Te-am văzut în Preacuratele Taine. Te-am simțit în focul rugăciunii celei curate. Te-am simțit mergând alături de noi, pe calea vieții și am plâns de bucurie că nu ne-ai lăsat singuri. Nu avem râvna și bărbăția Sf. Apostoli și a femeilor mironosițe, să Te căutăm cu același dor și să Te mărturisim cu aceeași râvnă, printr-o viață sfântă și curată. Purtăm însă în noi dragostea Ta, simțim în noi bucuria mântuirii Tale, păstrăm în noi comoara drepte credințe, vestim fraților noștri Evanghelia Învierii Tale. Cântăm și plângem, ne bucurăm și lacrimăm, mărturisim și tăcem, învățăm și ne smerim, căutăm cu nădejde la cer și privim cu milă spre oameni. Lăudăm pe

Sfinți și mângâiem pe frați, muștrăm cu cuvântul și mângâiem cu dragoste, cădem și iarăși ne sculăm, lucrăm pământul pe care ni l-ai dat, citim Evanghelia pe care ne-ai trimis-o, mărturisim tuturor din toată inima că Hristos a înviat în lume pentru păcătoși, a pățimit și a înviat din morți pentru noi, oamenii și pentru a noastră mântuire!

Primește, Doamne, mărturisirea noastră, iartă-ne păcatele, întărește-ne credința, binecuvintează venirea noastră și ne învrednicește să ne închinăm și noi la dumnezeiescul Tău Mormânt!

Facem trei metanii, sărutăm „Piatra Îngerului” din mijloc și intrăm pe ușa foarte mi-că înaintea Sf. Mormânt. Îngenunchem și ne rugăm.

Slavă, Doamne, Sfintei Învierii Tale! Slavă Ție, Doamne, Izvorul vieții și al nădejzii noastre! Slavă Ție, Părinte, Mântuitorule, Fiule, că ne-ai iubit, până la moarte! Slavă Ție, Preasfinte Duhule, că ne-ai descoperit pe Fiul Lui Dumnezeu în lume! Slavă Ție, Iisuse Hristoase, pentru necuprinsa Ta Smerenie! Slavă Ție, pentru Maica Domnului, nădejdea noastră; pentru Sf. Ioan Botezătorul, pentru Sf. Apostoli, pescarii lumii, pentru toți frații și păstorii Bisericii, pentru părinții, frații, mamele și urmașii pe care ni i-ai dat! Slavă, Doamne, Iubirii Tale pentru noi! Și ascultării de Tatăl, până la moarte și negrăitei Tale smerenii! Pentru toate, slavă Ție!

Slavă Ție, pentru preasfântă Biserica Ta pe care ai câștigat-o cu scump Sângele Tău! Slavă Ție, pentru dumnezeiasca Ta Înviere!

Mulțumim Ție, pentru toate mamele pământului care se jertfesc; pentru bătrânii care Te așteaptă; pentru tinerii care Te ascultă; pentru fecioarele care Ți se închină; pentru copiii care Te slăvesc! Slavă Ție, Doamne, pentru țara noastră, pentru pământul binecuvântat pe care ni l-ai dat, pentru strămoșii care l-au lucrat, pentru părinții care l-au apărat, pentru frații care îl lucrează!

Slavă Ție, Dumnezeule, că ai aruncat pe pământul țării noastre sămânța dreptei Credințe, din primele veacuri și ne-ai dat părinți Martiri, să ne apere Credința!

Slavă Ție, pentru sfintele noastre biserici și mănăstiri ale căror candelă luminează neadormite în Carpați!

Și acum, Stăpâne, cădem înaintea Sf. Tău Mormânt și Te slăvim și-Ți mulțumim și ne mărturisim Ție și cerem ajutorul Tău! Ai milă de lume și de noi; ai milă de mame, de părinți și copii; ai milă de țara noastră părintească și de poporul dreptcredincios, ai milă de tineri și de bătrâni, de sănătoși și de bolnavi, de cei îndestulați și de cei lipsiți! Ai milă de cei care Te iubesc sau de cei care din neștiință Te-au uitat! Ai milă de binecredincioși și întoarce la adevăr pe cei răucredincioși! Mântuiește pe cei care Te mărturisesc, miluiește pe cei care greșesc și smerește pe cei care Te hulesc! Primește pe cei care Te laudă, ascultă pe cei care plâng, ceartă pe cei îndărătnici și miluiește toată zidirea, Mântuitorule!

Cădem cu credință la Sf. Tău Mormânt, Stăpâne și ne rugăm Ție, Dumnezeuul nostru, primește-ne în Lumina Învierii Tale! Ție ne închinăm, întru Tine credem, pe Tine Te mărturisim! Niciodată nu ne-am plecat genunchii unui Dumnezeu străin. N-am zidit Altare altui Dumnezeu, nici n-am cinstit zidirea în locul Ziditorului. Pe Tine Te mărturisim Dumnezeu, după ființă și Om întrupat pentru Dragoste! Cuvânt și Fiu al Tatălui, Hristos și răscumpărător, născut sub vremi cu trup, dar

fără de început, Mântuitor, Mijlocitor și Judecător peste veacuri al îngerilor, al oamenilor și al diavolilor!

Ție ne închinăm, Mântuitorule Care de bunăvoie, Te-ai supus Tatălui și Te-ai întrupat din Fecioara Maria, în această țară și ne-ai învățat, și ne-ai Luminat, și ai pățimit, și Te-ai răstignit, și Te-ai smerit până la moarte, pentru mântuirea noastră, în acest dumnezeiesc Mormânt! Ție ne închinăm, Celui Care prin Învierea Ta toată lumea ai luminat-o și ai iertat-o și ai înviat-o!

Primește-ne pe noi, cei care-Ți aducem de departe darul părinților, credința stră-bunilor, lacrimile săracilor, rugăciunile mamelor, bucuriile copiilor și toată credința, nădejdea și dragostea poporului nostru iubitor de Dumnezeu!

Binecuvintează, Doamne, lumea – cu pace; țara – cu pâine; familiile – cu mame bune și copii; altarele – cu preoți; mănăstirile – cu călugări și popoarele – cu conducători înțelepți!

Binecuvintează-ne și pe noi care-Ți cântăm: „*Hristos a înviat din morți, cu moartea pe Moarte călcând și celor din morminte Viață dăruindu-le!*”! Amin.

În fața baldachinului Sf. Mormânt, deasupra ușii de intrare, se află Icoana Învierii Domnului, mare, ferecată în argint. Deasupra ei – încă patru icoane, de diferite mărimi. În fața acestor icoane, se află 38 de candelice mici frumoase, așezate pe patru rânduri, din care, cele mai multe aparțin ortodocșilor. În fața lor – alte două candelice mari. Toate candelicele din interior ard permanent ziua și noaptea, iar cele din exterior ard numai când este oficiată Sf. Liturghie ortodoxă, în zi de sărbătoare și la miezul nopții.

În fața baldachinului, pe de lături se află două bănci de piatră și câte trei sfeșnice uriașe, înalte de 3 m, donate de către țarii ruși. Ele sunt aprinse doar când este oficiată Liturghia arhierescă. În exterior, baldachinul Sf. Mormânt are dimensiunile 8,5 x 6 x 7 m, fiind orientat pe direcția est-vest. Este construit din piatră, deasupra mormântului original care aparținea lui Iosif din Arimateia. Potrivit inscripției din interior, ultima restaurare a baldachinului a fost făcută în anul 1810, când baldachinul făcut de cruciați a fost mistuit într-un incendiu, fiind înlocuit cu cel de azi. Baldachinul inițial a fost făcut de către catolicii care obținuseră de la turci, în acea perioadă, supremația asupra Sf. Mormânt.

Cele două basoreliefuli de deasupra ușilor de intrare sunt și ele de factură occiden-tală, puse de catolici.

În anul 1929, a fost un mare cutremur în Țara Sfântă, care a afectat serios Biserica Sf. Mormânt. Atunci s-au fisurat bolțile bisericii și pereții baldachinului. Abia în ultimii ani au început ample lucrări de consolidare a bisericii și a baldachinului. Interiorul baldachinului este placat cu marmură albă și roșie și este împărțit în două mici încăperi.

Prima încăpere, numită „Capela Îngerului”, de 3 x 3 m, are în mijloc un stâlp pătrat de piatră, numit „Piatra Îngerului” și reprezintă locul unde s-a arătat îngerul femeilor mironosițe, iar a doua încăpere, de 2,24 x 2 m, este Mormântul Domnului, propriu zis.

În „Capela Îngerului”, deasupra ard 15 candelice așezate pe trei rânduri, ce aparțin ortodocșilor, armenilor și catolicilor.

Aici este locul unde este săvârșită Sf. Liturghie în fiecare noapte,

reprezentând Al-tarul cu caracter interconfesional unde slujesc, în ordinea ierarhică și istorică, întâi ortodocșii, apoi, armenii, coptii și catolicii. Din partea ortodocșilor slujește Egumenul Sf. Mormânt, 2 Ieromonahi, 2 Ierodiaconi și Protopsaltul Sf. Mormânt. Aceștia sunt de fapt slujitorii de rând care mențin Slujbele, ziua și noaptea, la Mormântul Domnului. Numai în Sărbători vin și alți slujitori (Diaconi, Preoți și Arhieri), din cadrul Frăției Sf. Mormânt și slujesc împreună.

A doua încăpere, de 2,24 x 2 m, este chiar Mormântul Domnului, propriu-zis, unde intrăm pe o ușă foarte mică și unde încap abia două persoane în fața Mormântului, pentru rugă. Mormântul săpat inițial în peretele stâncii a fost ulterior placat cu marmură. La Sf. Mormânt, ard permanent 43 de candelari mari, *deasupra Mormântului Lui Hristos*.

Candelarele sunt dispuse pe nouă rânduri, câte 4 – 7 pe un rând. Ortodocșii îngrijesc de 5 rânduri; catolicii – de 2 rânduri; armenii și coptii – de câte un rând. Pe peretele de nord, deasupra Sf. Mormânt, se află trei Icoane de argint cu Învierea Domnului. Prima este a ortodocșilor, a doua – a armenilor și a treia – a catolicilor. La vest este o Icoană a Maicii Domnului. Pe soclul din jurul Sf. Lespezi ard lumânări albe în sfeșnice, simbol al Învierii. Aici este singurul loc unde plânsul își capătă prețul...!

d) BISERICA SF. ÎNVIERI (KATHOLIKONUL ORTODOX)

Sărutăm placa de marmură de deasupra Sf. Mormânt, aprindem trei lumânări, în numele Preasfintei Treimi și intrăm vizavi, în biserica mare și primitoare a Sf. Învieri. Aceasta se află în partea de est a Rotondei și este o adevărată catedrală, aparținând Patriarhiei Ortodoxe Ecumenice de Ierusalim. Biserica Sf. Învieri are dimensiunile de cca 30 x 14 m. În fața ușii de intrare ard zece candelari mari, dintre care cinci sunt ale ortodocșilor și cinci – ale catolicilor.

În mijlocul pronaosului, este un sfeșnic special din piatră, ce marchează centrul bisericii. După tradiția Bisericii Ortodoxe, se consideră că Ierusalimul unde a fost răstignit Domnul este așezat chiar în Centrul Lumii (al continentelor și al Pământului), după cum zice și Prorocul David: „Mântuire ai făcut, în mijlocul Pământului...” (Psalm 73, 13). Căci Hristos a pățimit pentru toată omenirea, ca pe toți să-i mântuiască.

În această biserică sunt săvârșite toate slujbele ortodoxe zilnice, iar la sărbători – Sf. Liturghie, cu sobor de preoți și arhieri...

Aici slujesc numai ortodocșii. În prezent, sunt aproape terminate lucrările de resta-urare. Vechea catapeteasmă din lemn va fi înlocuită cu una nouă din marmură.

Biserica Ortodoxă are trei Altare de Slujbă, la Biserica Sf. Mormânt: Mormântul Domnului, propriu zis, având caracter interconfesional (unde slujesc în ordine ierarhică și istorică, întâi ortodocșii, apoi armenii, coptii și catolicii), Biserica Golgota și Biserica Sf. Învieri.

Ne închinăm în Biserica Învierii Domnului, sărutăm Sf. Jertfelnic și înconjurăm biserica, pe culoarul interconfesional, pentru a ne închina și la celelate

Sf. Altare.

e) Capela armenilor

Este situată în partea sudică a Bisericii Sf. Mormânt. Înainte de intrare se află o piatră circulară originală, îngrădită cu fier forjat, ce marchează, după tradiție, locul unde au stat Sf. Femei împreună cu Maica Domnului și priveau cum Iosif din Arimateea și Nicodim îmbălsămau Trupul Lui Iisus. Piatra aceasta este în posesia armenilor. În această Capelă sunt oficiate zilnic slujbe, de către armeni.

f) Capela coptilor

Este situată în partea vestică a Bisericii Sf. Mormânt, în spatele Sf. Baldachin și lipit de acesta. Ea aparține coptilor (egipteni foarte modești și respectuoși, având o deosebită evlavie pentru Maica Domnului). În acest mic Altar, împodobit cu multe sfeșnice și icoane vechi (cel mai modest dintre toate), slujitorii de rit copt ortodox oficiază slujbe zilnic.

În această Capelă mică aflăm mormântul Sf. Iosif din Arimateea, săpat în piatră, după ce coborâm câteva trepte din piatră.

g) Capela romano-catolică „Sf. Maria Magdalena”

Se află în partea de nord a Sf. Mormânt, fiind în posesia călugărilor franciscani.

Aici este locul de unde a vorbit Domnul, după Înviere, cu Maria și i-a spus: « Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu »! (*Ioan 20, 17*). De aceea și Altarul se numește Capela „Sf. Maria Magdalena”. Pe peretele de vest are o frumoasă orgă ce cântă la slujbele festive. Câțiva călugări împlinesc zilnic programul slujbelor, după ritualul catolic. Pelerinii catolici asistă la oficiul religios în această capelă.

h) Capela „Arătării Lui Hristos”

De la Capela „Sf. Maria Magdalena” urcăm câteva trepte în continuare și dăm peste o încăpere mică, simplă ce formează Capela „Arătării Lui Hristos”, aparținând tot călugărilor franciscani. Tradiția mărturisește că *aici S-ar fi arătat Domnul înviat Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.*

i) Locul femeilor

În partea de nord a Bisericii Sf. Mormânt vedem un stâlp mare din piatră cu capitel. Este singurul stâlp rămas, din biserica făcută de Sf. Elena, pe Mormântul Domnului. Aici, spune tradiția, a fost locul unde au stat ascunse Maica Domnului, femeile mironosițe și Ioan, în timpul răstignirii Mântuitorului.

j) Stâlpul „Biciuirii”

În centrul unui mic Altar, vedem un fragment dintr-o coloană veche de piatră, lungă de aproape 1 m, numită „Stâlpul Biciuirii” de care a fost legat Domnul la curtea lui Pilat, când L-au bătut și L-au batjocorit ostașii.

Ne închinăm și sărutăm această piatră sfântă, stropită cu Sângele Domnului.

k) Capela „Închisorii Lui Iisus”

Se află în partea de răsărit, după Altarul mare al Bisericii Învierii. Acesta este *locul unde a stat Domnul închis și păzit de ostași și unde schingiuitorii Săi I-au strâns Picioarele între cele două orificii ale unei plăci, până la răstignirea Sa între cei doi tâlhari.*

l) Capela „Centurionului Longhin”

Se află tot în partea de răsărit, după Altarul mare al Bisericii Învierii. Este închinat sutașului Longhin care văzând pe Dumnezeu răstignit, a mărturisit zicând: **„Cu adevărat, Fiul Lui Dumnezeu a fost Acesta”** (Matei 27, 54). El a murit apoi, ca un Martir.

m) Capela „Împărțirii hainelor”

Se află alături de Biserica Golgota. Aici au tras la sorti ostașii, pentru cămașa Lui Hristos, după cum scrie în Evanghelia Sf. Ap. Ioan care era de față: *Iar ostașii, după ce au răstignit pe Iisus, au luat hainele Lui și le-au făcut patru părți, fiecărui ostaș o parte și cămașa. Și era cămașa necusută, de sus țesută peste tot. Și au zis ostașii între dânsii: „Să n-o sfâșiem, ci să aruncăm sorti pentru dânsa, a căruia va fi (Ioan 19, 23 – 24). Ca să se îplinească Scriptura ce zice: **„Împărțit-au hainele Mele lor și pentru cămașa Mea au aruncat sorti”** (Psalm 21, 19).*

n) Capela „Sf. Elena” și „Peștera Aflării Sf. Cruci”

Se află în absida de est a Bisericii Sf. Mormânt, între Altarele „Împărțirii hainelor” și al „Încoronării cu spini”, într-o stâncă-criptă spre care duce un tunel boltit, cu 42 trepte de piatră dăltuite ce coboară în peștera unde au fost descoperite cele trei cruci, de către Sf. Elena. De bolta tunelului atârnă candelariile mari de argint. Jos în peșteră, se află Capela cu două Altare. Altarul central este închinat Sf. Elena care s-a ostenit să afle Sf. Cruce ascunsă aici în peșteră, de ura iudeilor; iar Altarul de la nord, mai mic, este închinat „bunului tâlhar” care a crezut în Hristos, dobândind Raiul.

Capela aparține Bisericii armene; în ea slujitorii armeni fac zilnic slujbă la orele rânduite, iar seara ies în procesiune toți preoții și diaconii lor de la Capela „Sf. Elena”, până sus, la Altarul lor principal din „Capela armeană” de lângă „Piatra Ungeriei”.

Din Capela „Sf. Elena”, în partea dreaptă este o scară ce coboară tocmai în adâncul peșterii unde, după tradiție, au fost *descoperite* cele trei cruci. Aici au înălțat catolicii un mic Altar și o statuie închinată Sf. Elena. Acest loc se numește „Cripta Sf. Cruci”. Aici era probabil un fel de cisternă pentru apă, în adâncul pământului, după obiceiul locului, unde iudeii au aruncat Crucea Domnului, împreună cu celelalte două. Ne rugăm Mântuitorului și sărutăm Sf. Cruce.

Păzește, Doamne, lumea și Biserica Ta, cu Puterea Crucii Tale! Îngrădește sufletele noastre cu această Sf. Armă dătătoare de viață și izgonitoare de diavoli! Alungă dintre noi toate smintelile vrăjmașului, toată dezbinarea, toată ura și eresul! Pierde, Doamne, cu Puterea Sf. Cruci, toate cursele satanei și plăcerile păcatului! Fă

pace în inimi, prin Sf. Cruce, fă pace și armonie între oameni, prin puterea Sf. Cruci!

Slavă Ție, Mântuitorule, pentru Sf. Tale Patimi! Slavă Ție, pentru Sf. Cruce, arma Creștinătății! Apoi cântăm de trei ori: „*Crucii Tale ne închinăm, Hristoase și Sf. Învierea Ta o laudăm și o mărim*”!

Facem din nou trei metanii la Piatra Ungerii, dăm laudă Lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să ne închinăm, în cea mai Sfântă Biserică de pe pământ, unde s-a săvârșit Taina Mântuirii lumii întregi și ieșim în curte, cu sufletul plin de Bucuria și Pacea Duhului Sfânt.

Spațiul liber din fața Bisericii Sf. Mormânt este stropit cu sânge de Martiri și cu atâtea lacrimi de credincioși veniți din toată lumea să se închine aici. Cine poate spune câte milioane de pelerini vin, an de an, la Mormântul Lui Hristos? Dar de aproape două milenii?

În fața Bisericii Sf. Mormânt este o curte interioară neîngrădită, având pe ambele laturi mici biserici ortodoxe, legate una de alta și lipite de zidul exterior al bisericii, trei – pe latura de vest și trei – pe latura de est.

o) Capela „Încoronării cu spini”

Se află în partea de sud a Bisericii Sf. Mormânt, sub stânca Golgotei.

Micul Altar este înălțat pe locul unde Domnul a fost biciuit și încoronat din nou cu spini și pregătit pentru răstignire.

p) „Altarul lui Adam”

Se află în partea de sud a Bisericii Sf. Mormânt, chiar sub stânca Golgotei unde a fost înfiptă Crucea cu Hristos răstignit. Tradiția spune că aici ar fi fost îngropat strămoșul Adam. În clipa când Domnul Și-a dat Duhul, stânca Golgotei a crăpat, de sus până jos. Atunci s-a aflat, în stânca crăpată, capul lui Adam peste care a picurat Sânge din Trupul Lui Hristos. De aici, și numele de „muntele căpățanii”.

Capela lui Adam fiind foarte mică, este închisă cu gratii și sticlă, prin care poate fi văzută foarte bine stânca crăpată în momentul Răstignirii.

În aceste ultime 5 capele (k, l, m, o, p) nu este oficiată Slujba.

Facem din nou trei metanii la Piatra Ungerii, dăm laudă Lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să ne închinăm, în cea mai Sfântă Biserică de pe pământ, unde s-a săvârșit Taina Mântuirii lumii întregi și ieșim în curte, cu sufletul plin de Bucuria și Pacea Duhului Sfânt.

Spațiul liber din fața Bisericii Sf. Mormânt este stropit cu sânge de Martiri și cu atâtea lacrimi de credincioși veniți din toată lumea să se închine aici. Cine poate spune câte milioane de pelerini vin, an de an, la Mormântul Lui Hristos? Dar de aproape două milenii?

În fața Bisericii Sf. Mormânt este o curte interioară neîngrădită, având pe ambele laturi mici biserici ortodoxe, legate una de alta și lipite de zidul exterior al bisericii, trei – pe latura de vest și trei – pe latura de est.

Pe latura de vest:

r) Capela Sf. 40 de mucenici

Se află între Biserica Sf. Mormânt și Capela „Sf. Ap. și Ev. Ioan”. A fost zidită în amintirea Sf. 40 de mucenici din Sevastia. Deasupra acestei capele este clopotnița Bisericii Sf. Mormânt.

s) Capela Sf. Ap. și Ev. Ioan

Este despărțită de Capela Sf. Iacov numai prin peretele din mijloc. Aici a fost vechiul baptisteriu al Bisericii Sf. Mormânt. În primele veacuri creștine, aici erau botezați catehumenii. Botezul era făcut cu mult fast, la Praznicul Botezului Domnului, la Rusalii sau mai ales în noaptea de Înviere. Din vechiul baptisteriu a mai rămas, în prezent, o fântână de piatră în pronaos, din care era scoasă apă pentru botez.

t) Capela Sf. Iacob (fratele Domnului)

Este un lăcaș retras, plin de evlavie, în care slujesc preoți ortodocși arabi. Sf. Iacob „fratele Domnului” a fost feciorul dreptului Iosif, unul dintre cei 70 de Apostoli care ajunge primul episcop al Ierusalimului. A murit ca un Martir, fiind aruncat de iudei, de pe aripa Templului.

Aceste trei capele sunt așezate în rând cu Sf. Mormânt.

Pe latura de est:

u) Mănăstirea Sf. Avraam

Este un lăcaș vechi ortodox, format din mai multe încăperi: biserică, trapeză, chilii și arhondaric pentru pelerini. Toate aceste încăperi erau destinate pentru cazarea pelerinilor ortodocși care veneau la Mormântul Domnului. Întreg ansamblul se numea „Mănăstirea Sf. Avraam”. Câțiva Călugări se îndeletniceau cu primirea pelerinilor, cu cazarea și ospătarea lor și cu Slujbele zilnice la biserică. Hramul mănăstirii este „Sf. Avraam”, primitorul de străini. Urmând exemplul Patriarhului Avraam, aici erau primiți gratuit, la mâncare și odihnă, mii și mii de pelerini ortodocși din toată lumea, care veneau să se închine la Locurile Sfinte.

Azi nu mai este nici un călugăr în această mănăstire cu tradiție biblică. În locul arhondaricului, Patriarhia Ecumenică din Ierusalim a construit nu departe un hotel destinat numai pentru pelerini.

v) Capela Sf. Ap. Ioan

Micul lăcaș aparținând armenilor este legat de Mănăstirea Sf. Avraam și se află exact vizavi de Capela „Sf. Ioan Evanghelistul” (unde a fost baptisteriul).

x) Capela Sf. Mihail

Aparține de ortodocșii copti.

Aceste trei capele sunt așezate în rând cu Biserica „Golgota”.

z) Metocul Ghetsimani

Fiind ultimul lăcaș de închinare din ansamblul Bisericii Sf. Mormânt, el este o mică biserică situată în partea de sud a curții interioare, în care este păstrată o renumită Icoană Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului, numită „Adormirea Maicii Domnului”, deasupra căreia ard permanent câteva candelă, prin grija Călugărilor de aici

Cu sufletele încărcate de mare bucurie duhovnicească, facem trei metanii la Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului și cântăm această scurtă rugăciune: „*Bucură-Te, Cea plină de Dar, Care întru Adormirea Ta, nu ne lași pe noi!*”!

Sf. Icoană este dusă în procesiune la Mormântul Maicii Domnului (din Grădina Ghetsimani), cu câteva zile înainte de Praznicul Adormirii Maicii Domnului (15 august).

Anii de luptă pentru stăpânirea Bisericii Sf. Mormânt și a locurilor de pelerinaj, ce au început după plecarea cruciaților, reprezintă un capitol întunecat și extrem de dificil în istoria creștină a Locurilor Sfinte din Palestina. Ura, rivalitatea, fanatismul și dese ciocniri sângeroase dintre comunitățile creștine au fost folosite de mameluci și mai târziu de otomani care au transformat locurile de pelerinaj într-un negoț profitabil, vânzându-le celor care ofereau prețul cel mai mare. Această situație a continuat până în anul 1857, când comunitățile creștine rivale au ajuns la o înțelegere, semnând renumitul „Tratat cu privire la regimul locurilor de pelerinaj”, cunoscut de asemenea și ca „Status quo”.

1. 1. 5) DANII ROMÂNEȘTI LA MORMÂNTUL DOMNULUI

Biserica Sf. Mormânt constituind inima Creștinismului mondial și Centrul spiritual al Patriarhiei Ortodoxe de Ierusalim s-a bucurat de-a lungul secolelor de cea mai mare grijă și evlavie, din partea Țărilor Române (Moldova și Țara Românească). Încredințați că aici se află Mt. Golgota, pe care S-a răstignit Hristos – Mântuitorul lumii, precum și Mormântul dător de viață din care a înviat Domnul, înaintașii noștri – Domnitori, boieri și închinători moldoveni și munteni – au dăruit Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim, mama tuturor bisericilor creștine, numeroase danii, donații, ajutoare materiale și hrisoave de înzestrare pentru susținerea așezămintelor ei, de la Sf. Locuri.

Majoritatea daniilor au fost făcute în perioada sec. XVI – XIX, putând fi împărțite în cinci categorii:

- Metocurile și mănăstirile așa-zis „închinate”, din veniturile cărora erau întreținute locurile sfinte aflate sub ocupația arabă sau otomană.
- Contribuțiile bănești și materialele colectate din Țările Române, de către delegați ai Patriarhiei de Ierusalim. Această practică intrată în tradiție era repetată destul de des, știută fiind marea evlavie a românilor pentru Țara Sfântă și mai ales pentru Mormântul Domnului.
- Donațiile de obiecte prețioase de cult, precum: evangheliare cu miniaturi și ferecături în aur și argint de mare valoare, icoane, chivote, cruci, sfinte vase, potire, artofoare, epitrahile, epitafe, acoperăminte de sfinte vase ș. a.

- Documente de danie și înzestrare, dintre care unele încă mai sunt păstrate. Prin aceste hrisoave erau acordate metocuri, ajutoare bănești și materiale pentru întreținerea sfințelor locuri.
- Daniile și ajutoarele de tot felul ale numeroșilor pelerini români care mergeau la marile Sărbători de Nașterea și Învierea Domnului, să se închine la Mormântul Domnului.

Prezentăm mai jos câteva dintre cele mai prețioase obiecte de cult, de proveniență românească, dăruite Bisericii Sf. Mormânt de-a lungul secolelor, ce sunt păstrate până azi în Tezaurul Sf. Mormânt și în Biblioteca Patriarhiei Ortodoxe de Ierusalim sau în alte părți:

A) ÎN TEZAURUL SF. MORMÂNT

a) **Cruce de argint aurit**, dăruită Bisericii Sf. Mormânt (pentru Biserica Golgota) de către Domnitorul Moldovei, Eustratie Dabija (1661 – 1665). Crucea are înălțimea de 1,41 m, cu tot cu suport. Pe ea este reprezentat Iisus Hristos răstignit, iar la capetele Crucii – cei patru evangheliști. În partea de jos sunt reprezentați profeții Moise și Ilie, în raze de lumină. Pe suportul de jos al Crucii, se află în basorelief portretul Sf. Împ. Constantin cel Mare stând pe jilț, cu sceptrul în mână, iar în partea opusă – portretul Sf. Împ. Elena prezentând Crucea pe care o aflase în peștera Sf. Mormânt. Pe una dintre fețele suportului, este reprezentată în medalion Stema Moldovei. Crucea a fost dăruită pentru Altarul Bisericii Golgota, ca un prinos de evlavie al Moldovei, fiind unul dintre cele mai prețioase și reprezentative obiecte de cult dăruite de către români, la Mormântul Domnului.

b) **Aqheasmatar de argint aurit**, dăruit Bisericii Sf. Mormânt de către Domnitorul Moldovei, Gheorghe Ștefan (1653 – 1658), în anul 1656. Este un vas de cult de mare valoare. Pe marginea de sus poartă inscripția cu numele Domnitorului și Stema Moldovei.

c) **Chivot de argint și aur**, dăruit Bisericii Sf. Mormânt de către Arhim. Dionisie Filipopolitul, Egumenul Mănăstirii Cetățuia din Iași, în prima jumătate a sec. XVIII. Chivotul reprezintă forma exterioară a Bisericii Mănăstirii Cetățuia, ctitoria Domnitorului Gheorghe Duca (1665 – 1666; 1668 – 1672 și 1678 – 1683). Acest obiect sacru o simbolizează pe Maica Domnului și este destinat să păstreze Sf. Împărtășanie pentru cei bolnavi. Pe pereții laterali sunt reprezentați în relief cei doisprezece Apostoli și deasupra lor, în mici medalioane, doisprezece profeți. Pe absida centrală a Altarului este reprezentat Iisus Hristos înviat. Acoperișul chivotului are patru turlă (două mari și două mici), iar pe soclu se află cizelată inscripția cu numele donatorului. Chivotul este un obiect de cult dintre cele mai valoroase.

d) **Chivot de argint aurit**, donat Bisericii Sf. Mormânt, în anul 1793, de către Iacob Moshopoleanul, probabil Egumen la o mănăstire din Țările Române. Chivotul lucrat cu multă iscusință are deasupra o turlă, iar pe absida Altarului este reprezentat Iisus Hristos, în potir. Sub imagine putem vedea inscripția cu numele donatorului.

e) **Chivot (artofor) de argint aurit**, dăruit de către Domnitorul Moldovei, Mihai Sturdza (1834 – 1849) și soția sa, Smaragda, Bisericii Sf. Mormânt, în anul 1844. Este lucrat în formă de baldachin cu o turlă, înalt de peste 50 cm și se sprijină pe patru stâlpi. Sub baldachin se află cutia ce poartă Sf. Taine, sprijinită la rândul ei pe mici coloane cu cei doisprezece Apostoli în basorelief.

f) **Tetraevanghelul lui Ștefan Rareș**, donat de către Domnitorul Moldovei, Ștefan Rareș (1551 – 1552) Bisericii Sf. Mormânt, în anul 1549. Este ferecat în argint și poartă inscripția cu numele donatorului.

g) **Tetraevanghelul Doamnei Elena Rareș**, donat de către Elena Rareș, soția lui Petru Rareș și mama lui Ștefan Rareș, Bisericii Sf. Mormânt, în anul 1551, spre pomenirea ei și a familiei sale. El este ferecat în argint aurit și poartă inscripția cu numele donatorilor.

Probabil că ambele evangheliare au fost scrise și împodobite cu frumoase miniaturi, de către vestiții caligrafi din Mănăstirea Neamț.

h) **Tetraevanghelul Episcopului Luca, al Buzăului**, scris și miniaturizat cu mare măiestrie de către acest vestit caligraf este dăruit Bisericii Sf. Mormânt, în anul 1616. Tetraevanghelul este ferecat în argint aurit.

i) **Tetraevanghelul lui Matei Basarab** este scris cu cheltuiala Domnitorului Matei Basarab (1632 – 1654), de către monahul athonit Antim din Mănăstirea Iviru și donat Bisericii Sf. Mormânt, în anul 1643. Acesta este ferecat în argint aurit cu frumoase ornamente și poartă la sfârșitul lui portretele ctitorilor donatori Matei Basarab și soția sa, Elena.

j) **Epitrahilul brodat cu fir de aur și argint** este făcut din porunca Domnitorului Gheorghe Ștefan (1653 – 1658) și a soției sale, Safta și donat Sf. Mormânt, în anul 1653.

k) **Epitaful brodat cu fir de aur și argint** este dăruit Bisericii Sf. Mormânt, de către Scarlat și soția sa, în anul 1614, în amintirea decedatei Bălașa.

Epitaful a fost adus probabil de pelerini ale căror nume sunt brodate de o parte și de alta a Chipului Mântuitorului, după cum urmează: „Bălașa, economul Bali, monahia Isidora și Mărioara”.

l) **Acoperământul brodat cu fir de aur și argint** este dăruit Bisericii Sf. Mor-mânt de către Eufrosina Calimah, soția lui Alexandru Șuțu, Domnitor în ambele Țări Române, la începutul sec. XIX. Aerul poartă în centru Stemele Moldovei și Țării Românești.

m) **Ripida** este dăruită Bisericii Sf. Mormânt de către Domnitorul Radu Paisie (1535 – 1545). Ea are portretul ctitorului donator și al fiului său, Pătrașcu cel Bun (1554 – 1557).

n) **Sabia Sf. Constantin Brâncoveanu** a fost donată Bisericii Sf. Mormânt de către Domnitorul Martir Constantin Brâncoveanu (1688 – 1714). Ea poartă inscripția: „*Tu, Împărate nebiruit, Cuvânt al Lui Dumnezeu, Stăpâne Atotțitorule!*” Pe alte săbii ale Domnitorului Martir, inscripția este continuată cu următoarele cuvinte: „*...și dă cunună izbânzii asupra potrivnicilor, Voievodului și credinciosului Domn Constantin, precum altădată Împ. Contantin cel Mare!*” Nu se știe când și în ce împrejurări a ajuns această sabie în posesia Tezaurului Sf. Mormânt.

B) ÎN BIBLIOTECA PATRIARHIEI ORTODOXE DIN IERUSALIM

a) **Tetraevanghelul Episcopului Matei al Mirelor**, donat Sf. Mormânt de către Spătarul Nicolae Milescu, în anul 1599. Este scris și împodobit de către Episcopul Matei cu frumoase miniaturi, fiind ferecat în argint aurit. Are pe prima pagină însemnare autografă a Spătarului Nicolae Milescu.

Nu se știe în ce împrejurări a ajuns acest Tetraevangheliar în posesia marelui căr-turar, ca apoi să fie donat Bisericii Sf. Mormânt.

b) **Psaltirea în limba greacă, cu 256 file**, este scrisă la Mănăstirea Putna și are la sfârșit următoarea inscripție, în limbile greacă și slavonă: „*A legat această Psaltire Ieromonahul Evloghie, din Țara Moldovei, din Mănăstirea Putna și a înzestrat cu ea Sf. Ierusalim, unde este Mormântul Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, ca să-I fie Lui pomenire în veci. Amin. S-a legat în Țarigrad, în anul 7066 (1558), luna aprilie, în 30 de zile*”.

c) **Discul de aur masiv**, dăruit Bisericii Golgota de către Domnitorul Șerban Cantacuzino (1678 – 1688), marchează locul Crucii pe Golgota. Are diametrul de 60 cm, prezintă șase raze radiale cu ornamentații și între ele șase imagini în relief, cu Patimile Domnului. Pe margine se află o bordură ornamentală și inscripția cu numele donatorului.

Discul formează unul dintre obiectele cele mai valoroase din Biserica Sf. Mormânt și este fixat pe locul unde a fost înfiptă Crucea cu Mântuitorul răstignit.

d) **Epitaful îmbrăcat în argint**, dăruit Bisericii Sf. Mormânt este de proveniență românească, nedatat și reprezintă *Adormirea Maicii Domnului*, dovedind o mare măiestrie artistică. În prezent se află în Paraclisul patriarhal „Sfinții Constantin și Elena” din Ierusalim.

e) **Viața Sf. Sava cel sfințit**, manuscris ce are la sfârșit următoarea însemnare: „*S-a tălmăcit din elinește în limba neogreacă, de către Neofit, ieromonah cipriot la Iași, în Dacia de Sus, pe vremea domniei lui Radu Mihnea, 1619*”.

f) **Manuscrisul „Despre afurisenie”**, cu 38 pagini, închinat lui Constantin Brâncoveanu, care prezintă, în peniță, portretul lui Zotu Țigaraș, vistier al Moldovei și ginere al lui Petru Șchiopul, cum singur spune în inscripția din jurul portretului: „*Protospătar și ginere al Înălțimii Sale, Domnul Moldo-Vlahiei, Petru voievod*”.

Acestea sunt cele mai importante obiecte dăruite Bisericii Sf. Mormânt, de-a lungul a peste trei secole, de către Domnitori și alți binefăcători români. Desigur daniile Țărilor Române au fost mai multe, dar nu puține au fost pierdute ori înstrăinate, datorită vitregiilor istoriei. Altele și-au pierdut paternitatea, urmând ca pe viitor să li se stabilească identitatea.

Același lucru poate fi afirmat și despre manuscrisele și documentele de danie: majoritatea – au dispărut, iar altele sunt încă nestudiate și așteaptă să fie puse în valoare.

1.1. 6) MĂNĂSTIREA „SF. MELANIA ROMANA”

Această mănăstire este relativ mică, situată în Sf. Cetate alături de Sediul

Patriarhiei Ortodoxe de Ierusalim și are 20 de Călugărițe bătrâne (în 1974), între care 15 grecoace și 5 române, care se nevoiesc în cadrul acestei Patriarhii .

Biserica este foarte mică și curată. Ea nu are preot slujitor, de aceea n-are cine face slujba. Sf. Liturghie este oficiată doar la sărbători, când vine un ieromonah de la Patriarhie. La subsolul bisericii se află un mic Paraclis cu mormântul Cuv. Melania Romana (născută cca 385). Moaștele acestei cuvioase au fost răpite de cruciați în sec. XII și duse la Roma, în patria ei natală.

Din Paraclis coborâm câteva trepte de piatră și ajungem la peștera unde s-a nevoit Cuv. Melania. Este o încăpere întunecoasă și mică, de cca 4 x 1,3 m, scobită în piatră. Aici a stat închisă de bună voie zeci de ani, în post și rugăciune, Sf. Melania Romana, vrednică mireasă a Lui Hristos și aleasa povățuitoare a călugărițelor. Era de neam mare, din vechea capitală a Împărăției Romane. După căsnicie a născut doi copii. Apoi murindu-i copiii și soțul, s-a retras departe de patrie, lângă Mormântul Domnului unde a petrecut mulți ani în aspră nevoie, adunând zeci de ucenice în jurul ei, pe care le creștea în frica de Dumnezeu. Ajungând la adânci bătrâneți, s-a mutat la cele veșnice, lăsând în urmă o mică obște de călugărițe, care dăinuie până în zilele noastre.

Ziua ei de pomenire este 31 decembrie.

1.1. 7) MĂNĂSTIREA „SF. ARHANGHELI”

Se află în Sf. Cetate foarte aproape de Sf. Mormânt și a fost un timp schit și metoc pentru pelerinii români veniți din țară, fiind numită și „Cuibul românesc”.

Biserica este zidită de către câțiva români pe la începutul sec. XIX, prin dania unor pelerini din țară cu dare de mână, în locul altei biserici românești mai vechi, împodobind-o cu icoane, candelă, veșminte și toate cele de nevoie cultului. Biserica cu trei Altare (unul mare, în centru și două mici, pe de lături) forma un mic metoc de găzduire a pelerinilor români care veneau la Mormântul Domnului, fiind prevăzută alături și cu vreo 30 de camere de găzduire (arhondaric).

De jur-împrejur mănăstirea este înconjurată cu ziduri de piatră, ca o cetate. Multă vreme a fost aici și câte un ieromonah slujitor din țară, care săvârșea zilnic Sf. Slujbe în limba română. Biserica acestei mănăstiri era singura zidită de către români în Ierusalim, ce a funcționat în sec. XIX. Ea formează al doilea locaș de cult românesc din Țara Sfântă, după Mănăstirea „Schimbarea la Față a Domnului” de pe Mt. Tabor. Pe la începutul sec. XX, nemaivând slujitori din țară, biserica a intrat în posesia Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim, fiind numărată printre cele 20 de paraclise patriarhale din cartierul grec al Ierusalimului vechi. În prezent aici slujește câte un preot de la Patriarhie, mai ales la marile sărbători.

Pe pavajul din jurul bisericii, observăm lespezi de piatră pe care sunt săpate cu dalta, în caractere chirilice și latine, nume de pelerini români, călugări, donatori și hagii din sec. XIX, care s-au închinat la Mormântul Domnului și au poposit în acest metoc românesc.

Iată un Sf. Locaș românesc aici lângă Mormântul Domnului! Un loc de reculegere și de popas pentru pelerinii din țară. Un Altar de jertfă zidit și slujit de către Călugări români.

1.1. 8) „SCĂLDĂTOAREA OILOR” („LACUL VITEZDA – BETHESDA”)

Această scaldătoare se află în Sfânta Cetate, în cartierul musulman, în apropiere de „Poarta leilor” („Poarta oilor”) și de aripa de nord a ruinelor Templului iudaic. Ea a fost construită în perioada macabeilor (sec. II î.Hr.), sub forma unui rezervor cu 5 pridvoare, ale cărui ape erau folosite pentru nevoile bisericii. În acest lac erau spălate oile aduse la Templu pentru jertfă, de aici și numele de „Scaldătoarea oilor”. Conform credinței populare, apele sunt tămăduitoare, grație cărui fapt au fost frecventate de un mare număr de bolnavi în speranța vindecării lor (*Ioan 5, 13*). Aici este locul unde a fost vindecat slăbănogul de 38 de ani, de către Domnul nostru Iisus Hristos (*Ioan 5, 1 – 15*).

După întemeierea de către Împ. Adrian a Aeliei Capitolina în anul 136, locul rezervorului a fost transformat într-un centru de cult idolatric, închinat Zeilor Serapis și Asklepios. Lăcașurile construite în cinstea acestor Zei au fost unite între ele prin sute de căzi curative.

În epoca bizantină, pe la mijlocul sec. V, rezervorul a fost recunoscut ca loc de pe-lerinaj, iar deasupra lui a fost construită bazilica cu 3 naosuri, închinată Maicii Domnului, întrucât potrivit tradiției aici s-ar fi aflat Casa Părinților Ei, Ioachim și Ana.

În jurul anului 1140, cruciații au construit peste ruinele bazilicii bizantine o nouă biserică (dintre cele 35 construite de ei în Țara Sfântă) și au închinat-o Sf. Ana. Această biserică s-a păstrat până-n ziua de azi. În incinta acestei biserici acum este și un seminar pentru pregătirea clerului. Ruinele celor 5 pridvoare se află în curtea Bisericii greco-catolice „Sf. Ana”. Sub această biserică, există o criptă în piatră unde, conform tradiției, S-a născut Maica Domnului, din dumnezeieștii părinți, Ioachim și Ana. Scaldătoarea oilor se află în spatele bisericii, reprezentând o groapă adâncă săpată în piatră, de cca 40 x 30 m, în care mai vedem destule ruine vechi și apă adunată din ploii și izvoare. Cităm din Sf. Evanghelie:

*Aici zăcea mulțime multă de bolnavi orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scaldătoare și tulbura apa și cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos de orice boală era ținut. Și era aici un om care era bolnav, de 38 de ani. Pe acesta văzându-l, Iisus... i-a zis: « Voiești să fii sănătos »? ...”Doamne, nu am om ca, dacă se va tulbura apa, să mă arunce în scaldătoare”...I-a zis Iisus: « Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă! De-acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău »! (*Ioan 5, 1 – 15*).*

Doamne, ajută-ne să ne pocăim de păcatele noastre! În locul Lacului Vitezda, Tu ne-ai dat Botezul din apă și Duh. În locul celor cinci pridvoare unde zăceau bolnavii Legii Vechi, Tu ne-ai dat Biserica. În locul Îngerului care tulbura apa, ne-ai dat Preoții și Ierarhii Bisericii, care sfințesc și dezleagă păcatele oamenilor. În locul apei, ne-ai dat Duhul Sfânt care spală, tămăduiește și îndumnezeiește pe cei care

cred întru Tine. Întărește, Doamne, Biserica Ta pe care ai câștigat-o cu scump Sângele Tău, ca să conducă spre viață sufletele oamenilor! Întărește credința și râvna Slujitorilor Bisericii, ca să poată călăuzi, vindeca și mântui cât mai multe suflete! Ai grijă de oile turmei Tale și le scapă de robia patimilor! Ai milă de noi toți și de frații noștri de departe și ne fă fii ai Bisericii, fii ai Luminii și ai Învierii!

1.1. 9) MUNTELE MORIA

Este situat în partea de est a Ierusalimului vechi (Sf. Cetate), aproape de „Poarta de Aur” și la cca 300 m de Grădina Ghetsimani și Valea Cedrilor, fiind o colină mică.

Pe acest munte (colină) a adus Avraam – jertfă Lui Dumnezeu – pe unicul său fiu, Isaac. În timpul domniei Regelui David, aici pe Mt. Moria se afla „Aria lui Aravna Iebuseul” pe care marele proroc a cumpărat-o, în vederea construirii unui Templu închinat Lui „*Iahve, adevăratul nostru Dumnezeu*” (II Regi 24,18). Dar nu s-a învrednicit David să construiască Marele Templu, ci fiul său, Solomon. Regele Solomon a început construcția primului Templu pe locul „Ariei lui Aravna Iebuseul”, în anul 967 î.Hr., cu ajutorul lui Hiram I, Regele Tirului. După 7 ani de lucru, adică în anul 960, Templul lui Solomon a fost sfințit. Era poate cea mai frumoasă construcție a lumii în vremea aceea. Templul lui Solomon a durat până în 586, când Nabucodonosor II, Regele babilonenilor, a dărâmat Templul și a luat în robie pe evrei. După aproape 70 de ani de robie, evreii s-au întors în patrie și, sub Guvernatorul Iudeii, Zorobabel (de origine, evreu), au reconstruit Templul lui Solomon, în perioada 520 – 515 î.Hr., alături de temelii cel dintâi, fără a atinge splendoarea primului lăcaș. Templul lui Zorobabel a fost devastat de Regele Siriei, Antioh IV Epifanul, în perioada 175 – 164) î.Hr. Mai târziu a fost restaurat și întărit de frații Macabei. Regele Iudeilor, Irod cel Mare, a refăcut din nou Templul lui Solomon, extinzându-l și înfrumusețându-l, în perioada 30 – 18 î.Hr.

În acest Templu a fost adusă Fecioara Maria și a petrecut aproape 12 ani, în post și rugăciune. În acest Templu i s-a binevestit Preotului Zaharia că femeia sa, Elisabeta, va naște pe Ioan Botezătorul. În acest Templu a fost tăiat împrejur Iisus – Pruncul, la 8 zile. Aici a fost adus Domnul, la 40 de zile și la vârsta de 12 ani, unde a uimit pe bătrânii lui Israel cu înțelepciunea Sa. În Templul acesta reînnoit de către Irod a făcut Domnul nostru Iisus Hristos atâtea minuni și vindecări de boli. Aici a muștrat aspru pe cărturari și farisei. Aici a izgonit de două ori pe zarafi și pe schimbătorii de bani, răsturnându-le mesele și zicând: « Casa Mea, casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile. Iar voi ați făcut-o peșteră de tâlhari...» (Marcu 11, 17). Aici a prorocit Domnul despre Patima Sa de bunăvoie. Și tot aici, în Sfatul Sinedriului, a fost hotărâtă condamnarea Lui Iisus la moarte prin răstignire pe Cruce.

Pentru necredința și neascultarea iudeilor, nici Templul lui Irod cel Mare n-a avut prea multe zile. Însuși Mântuitorul a prorocit despre el, pe Mt. Măslinilor, zicând către ucenicii Săi: « Vedeți acestea toate? Amin! Grăiesc vouă, nu va rămâne, aici, piatră pe piatră care să nu se risipească...» (Matei 24, 2).

Profeția Lui Hristos S-a îndeplinit în anul 70, când Titus, în fruntea unei puternice armate romane, a distrus până la temelii Templul și tot Ierusalimul. De atunci și până azi iudeii n-au mai putut ridica alt Templu, cu toate eforturile făcute. Ba mai mult, o dată cu ocuparea Palestinei de către arabi, în perioada 637 – 640, Califii construiesc pe ruinele vechiului Templu două mărețe moschei (Omar și El-Aqsa) în cinstea lui Mahomed, ce pot fi văzute și azi.

a) Moscheea lui Omar

Moscheea lui Omar este situată în partea de est a Sf. Cetăți, în mijlocul impunătoarei curți construită pe ruinele Templului lui Solomon, pe un fel de esplanadă mai înaltă. Din punct de vedere arhitectonic, moscheea te uimește prin construcția ei măreață, ingenioasă, plină de ornamente orientale, cu turla sferică aurită. Are formă octogonală, cu latura de cca 20 x 15 m, cu 4 uși de intrare în cele 4 puncte cardinale, o cupolă uriașă înaltă de cca 34 m (inclusiv înălțimea laturii) și diametrul de cca 22 m. Moscheea a fost construită în timpul Califului Maruan I (683 – 685), de către Arhitecți bizantini, în cinstea fostului Calif Omar (634 – 644) al Damascului, cuceritorul Ierusalimului.

Cupola ne amintește de cupolele orientale tradiționale și mai ales de măreața Cupolă a Bisericii „Sf. Sofia”, din Istanbul.

Cupola de aur a fost de curând acoperită din nou cu un aliaj de aluminiu și aur, donat de către Regele Husein al Iordaniei. Mozaicul din ceramică ce acoperă pereții exteriori este din zilele noastre (1963), dar multe dintre mozaicurile interioare sunt originale. Plafonul moscheii este lucrat din lemn aurit și încărcat cu tot felul de ornamente. La fel și pereții octogonali sunt tapetați cu ornamente orientale arabe. Pe jos sunt așternute covoare roșii curat întreținute.

Conform tradiției, aici nu intrăm încălțați.

În interiorul moscheii, în zona centrală se află o stâncă uriașă. Tradiția creștină și iudaică identifică această stâncă cu locul unde Avraam a adus – jertfă – pe fiul său, Isaac, precum și cu locul marelui Altar-Jertfelnic al Templului iudaic.

Altă tradiție (musulmană) susține că aceasta este stânca de pe care Mahomed s-a înălțat la Cer. Stânca este o rocă originală neregulată, de culoare brună-închis, înaltă de cca 2,5 m, îngrădită de jur-împrejur cu gard metalic pentru protecție. Această stâncă a făcut parte cu adevărat din Aria lui Aravna Iebuseul, pe care a cumpărat-o Regele David spre a construi acolo Altarul – Jertfelnic închinat Lui Iahve (*I Paral. 21, 18 – 25*). Datorită acestei stânci, Moscheea lui Omar este numită și „Cupola stâncii”, reprezentând bijuteria arhitecturii Ierusalimului și al 3-lea loc sfânt pentru Islam (după Mecca și Medina).

Un scrin (dulăpior) din interiorul construcției adăpostește, după mărturia musulmanilor, un fir de păr din barba Profetului Mahomed.

În aceeași perioadă cu moscheea a fost construită și Fântâna de purificare (El-Kas). Aici este practicat ritualul musulman tradițional de purificare, înaintea rugăciunii. Capul, mâinile și picioarele sunt spălate înaintea plecării pentru rugăciune. Piața în care se afla cupola este numită de musulmani „Haram El Sharif” („Nobilul sanctuar”).

La vremea de rugăciune în timpul sărbătorilor musulmane, împrejurimile

Moscheii Omar sunt pline de credincioși. În piața moscheii se adună zilnic musulmani, pentru a asculta predicile transmise prin megafoane de la Moscheea El-Aksa.

Cruciații au transformat Moscheea lui Omar într-o biserică închinată Domnului (Templum Domini).

b) Moscheea El-Aqsa

De la Moscheea lui Omar mergem spre sud pe o largă alee de măslini și chiparoși, coborâm o serie de trepte și ajungem la Moscheea El-Aqsa, construită în timpul Califului Abd Al-Malik (685 – 705) pe ruinele Templului lui Zorobabel și Irod cel Mare, mai puțin luxoasă, dar mult mai mare și mai impunătoare. Interiorul este imens, de cca 90 x 60 m. Cele 280 de coloane de marmură de diferite culori ce susțin bolta de lemn împart spațiul în șapte nave longitudinale paralele. Intrarea este prin partea de nord, iar așa-zisul „Altar” se află în partea de sud, către Mecca (Arabia Saudită). Toți musulmanii se roagă cu fața spre sud. Imensa moschee este împodobită cu ornamente orientale – pe pereți și cu covoare roșii – pe jos. Moscheea a fost distrusă de două ori de cutremure și reconstruită, în jurul anului 1040. Timp de 88 de ani, cruciații au transformat Moscheea El-Aqsa în Palatul Regilor Ierusalimului (Templum Solomonis sau Palatium). În anul 1118, în acest palat a fost instituit Ordinul Templierilor. Subsola Moscheii El-Aqsa era folosit probabil de cruciați drept grajd, primindu-și numele, intrat deja în legendă, de „Hergheliile lui Solomon”. Ultima renovare a moscheii a fost făcută în perioada 1938 – 1942, prin donațiile făcute de către Benito Mussolini și Faruk al Egiptului.

În exterior, o dată cu construcția moscheii, a fost construită și Fântâna de purificare înainte de rugăciune.

În anul 1187, Sultanul Egiptului, Saladdin le-a dat acestor două edificii (Omar și El-Aqsa) destinația inițială de moschei musulmane.

Câte momente dumnezeiești din Evanghelie nu s-au petrecut aici! Câte taine mari și revelații mesianice nu s-au descoperit aici, pe Mt. Moria! Câte generații de iudei n-au adus jertfă adevăratului Dumnezeu și nu s-au rugat aici păstrând, din neam în neam, nădejdea venirii Lui Hristos, Mântuitorul Lumii! De două milenii, Mt. Moria nu mai este un munte al jertfei biblice mântuitoare. Ce adânci și necunoscute sunt judecățile Lui Dumnezeu! Sara este scoasă din casă, de către slujnică. Fiii Sarei sunt izgoniți de pe Mt. Sion și de pe Mt. Moria, de către fiii slujnicăi Agar. Desigur aceasta este o taină a Lui Dumnezeu. Dar este și o dreptate divină. Dacă fiii făgăduinței ascultau pe Dumnezeu Care le-a grăit prin proroci și, „în veacurile cele de pe urmă, prin *Însuși Fiul Lui Dumnezeu*”, n-ar fi fost izgoniți și urâți de fiii roabei Agar. Măcar de Moise care le-a vorbit despre Hristos, dacă ar fi ascultat, n-ar fi fost pedepsiți și umiliți.

Ce grozave sunt urmările neascultării de Dumnezeu! Înfricoșată este drama poporului ales de-a lungul celor peste șapte milenii de existență biblică! Înfricoșată este drama popoarelor care s-au răzvrătit împotriva Lui Dumnezeu! Cădere din Cer, cădere din Rai, cădere pe Pământ, din pricina neascultării și mândriei. Neascultarea de Dumnezeu a prefăcut pe îngeri în diavoli, pe primii oameni, Adam și Eva, în muritori și osândiți; pe Cain, cel întâi născut, în ucigaș de frate; pe

poporul ales, într-un popor rob și risipit pe fața Pământului.

Izbăvește-ne, Doamne, Dumnezeul nostru, de păcatul mândriei și al răzvrătirii, ca să nu pătimim și noi aceeași osândă! Dă-ne de-a pururea Duhul ascultării și al dragostei de Dumnezeu și de oameni, ca să rămânem liberi peste veacuri, în pământul ce ni l-ai dat, în țara pe care ne-ai binecuvântat-o, în casa unde Tu locuiești, lângă Altarele ce Ți le-am înălțat, în bisericile în care Te slăvim, pe ogoarele din care ne hrănim! Dă-ne, Mântuitorule, dragoste de tot ce-i sfânt, adevărat, curat și frumos! Dă-ne dragoste de Dumnezeu și de oameni, ca să fim iubiți de toți! Dă-ne dragoste de părinți și de înaintași, ca să le urmăm exemplul vieții! Alungă dintre noi duhul neascultării, al mândriei și necredinței, ca să putem dăinui peste veacuri nerobiți de alte neamuri, în Țara noastră Sfântă din Carpați!

1.1. 10) „Zidul Plângerii”

La cca 200 m spre vest de Moscheea El-Aqsa, pe direcția nord-sud, se află „Zidul Plângerii”. Acesta este cel mai sfânt loc de pelerinaj pentru evreii din întreaga lume. Acolo sus se roagă mulțumiți fiii Agarei, iar aici jos plâng și se tânguiesc fiii răzvrătiți ai Sarei. Fiii nelegitimi ai lui Avram privesc cu încredere spre Mecca, iar fiii aleși ai Sarei plâng și se tânguiesc la zidul durerii ruinat și mâncat de vreme. Taina căderii din credință a poporului ales este o dramă necuprinsă de mintea noastră și singur Dumnezeu o știe.

„Zidul Plângerii” este o rămășiță a zidului exterior al Templului lui Solomon, re-construit de către Irod cel Mare. El este zidit din blocuri uriașe din piatră, este lung de cca 30 m, înalt – de cca 12 m și destul de gros, deasupra fiind ruinat. Este singurul zid al mărețului Templu de odinioară ce mai supraviețuiește până azi. În fața acestui zid se află o curte mică, pavată cu piatră și îngrădită.

Aici se adună zilnic, mai ales în zilele de Sabat, sute de iudei din Ierusalim și de peste tot, bărbați și femei, tineri și bătrâni, mame și copii și plâng înaintea Lui Dumnezeu, cu fața la zid, pierderea Templului și a faimei de odinioară.

Fiii Sionului plâng și se tânguiesc, lovindu-se cu fruntea de zidul fără glas. Bărbații poartă barbă, pălării negre și haine tradiționale. Pe spate au un fel de șal vârgat, legat de grumaz. Unii se țin cu mâinile de „Zidul Plângerii”, rostesc rugăciuni, se leagănă cu capul plecat. Alții practică un fel de joc ritual. Toți rostesc ceva de taină, sunt triști și tăcuți. Cu privirile în jos, cu fruntea rezemată de „Zidul Plângerii”, îmbrăcați de obicei în haine lungi și negre, se roagă Lui Iahve, plâng, cer ajutorul lui Moise și suspină după Templul ce nu-l mai au.

Așa se tânguiesc și se zbuciumă, de 2.000 de ani, fiii lui Israel! Un popor biblic ales care a dat lumii toată revelația divină, care ne-a dat tuturor Sf. Scriptură, Profeții, Apostolii mari și Mucenicii, care ne-a dat pe Maica Domnului și pe Însuși Hristos, Mântuitorul! Un popor binecuvântat odinioară în tulpina căruia am fost altoiți noi, celelalte popoare creștine.

Noi ne hrănim din masa pregătită pentru ei, iar ei suferă pedeapsa necredinței, sunt izgoniți afară din casă, plâng și mor fără Evanghelie, fără biserică, fără jertfă, fără cântare de biruință, fără Înviere, fără Hristos, fără Harul Mântuirii. Totuși au o speranță de mântuire, pentru că știu să plângă! Mari sunt

Tainele Lui Dumnezeu! Dacă ar plânge după Hristos, ar fi mântuiți într-o singură zi. Dar ei nu-și plâng păcatele lor și ale părinților, ci suspină după trecutul lor de glorie, după întâietatea și dreptul de întâi-născuți de altădată, care nu li se va mai acorda niciodată.

Muntele Moria conține în prezent locuri lipsite de bucuria Evangheliei și de Lumina Învierii Lui Hristos!

1.1. 11. Turnul lui David

Turnul de deasupra Porții Iafa era unul dintre punctele de reper ale Ierusalimului. Istoricii spun că Irod cel Mare a construit un turn vast aici și l-a numit Fasel, după numele fratelui său. Turnul a fost distrus de romani în anul 70, dar baza a rămas intactă. Prin sec. VII a fost ridicat aici un minaret, pentru a chema musulmanii la rugăciune de 5 ori pe zi.

Toate obiectivele descrise până în prezent din Ierusalim sunt în incinta Vechiului Ierusalim (Sfânta Cetate), iar cele ce vor fi descrise de acum înainte (de pe Mt. Sion, Valea lui Iosafat, Grădina Ghetsimani și Mt. Măslinilor) sunt în Ierusalimul nou (în afara zidurilor Sf. Cetăți).

1. 2) IERUSALIMUL NOU

1. 2. 1) MĂNĂSTIREA „SFÂNTA CRUCE”

Este situată în Ierusalimul nou, în partea de vest, în Valea Crucii („Emek Ha-Matleva”, în ivrit), fiind cea mai veche și mai frumoasă mănăstire aparținând Patriarhiei greco-ortodoxe a Ierusalimului. A fost zidită de către Sf. Elena în anul 326, o dată cu aflarea Sf. Cruci. În anul 614 mănăstirea este distrusă de perși. Din prima biserică mai putem vedea câteva ziduri și fragmente de mozaicuri de mare frumusețe iconografică și artistică. În sec. VII, Împ. bizantin Iraclie (610 – 641) care a adus Crucea în Ierusalim, în urma victoriei asupra Persiei (în 628), a rezidit mănăstirea și a înconjurat-o cu ziduri, ca pe o cetate. Perioada cea mai înfloritoare a mănăstirii a început în sec. XI, când preasfântul Monah gruzin Prohor a restaurat-o și a populat-o cu Monahi gruzini. În sec. XII, după prima cruciadă, a fost iarăși înnoită și pictată. De-atunci și până-n sec. XVIII, când a trecut sub jurisdicția Patriarhiei greco-ortodoxe, mănăstirea a aparținut Frăției monahale gruzine din Ierusalim. Regii gruzini s-au preocupat și au sprijinit mănăstirea cu danii bogate în asemenea măsură, încât în anii grei ai ocupației mameluce (1250 – 1517) mănăstirea și Frăția gruzină s-au transformat în comunitatea creștină cea mai puternică din Țara Sfântă. Forța și influența Monahilor gruzini ai acestei mănăstiri s-au dovedit a fi atât de mari, încât aceștia au căpătat dreptul de patronaj asupra Locurilor Sfinte din Palestina, în calitate de reprezentanți ai clerului ortodox. În acest timp, în mănăstire trăiau peste 100 de monahi, printre care se aflau destui de mulți oameni de știință, oameni de artă și admirabili zugravi de icoane. La începutul sec. XIII, a sosit aici poetul național gruzin, Șota Rustaveli care, după tradiția gruzină, ar fi murit aici și înmormântat în biserica mănăstirii. În sec. XIV,

biserica a fost împodobită cu frumoase fresce, bună parte dintre ele păstrându-se și în ziua de azi, însoțite de inscripții gruzine.

Din sec. XVI începe declinul Frăției gruzine, din pricina unor uriașe datorii pe care Monahii n-au putut să le plătească creditorilor lor. În acele zile grele, Patriarhia greco-ortodoxă din Ierusalim a luat asupra sa patronajul comunității gruzine și al mănăstirilor ei. Întrucât a plătit aproape toate datoriile Monahilor gruzini, Mănăstirea Sf. Cruci, împreună cu toate marile ei valori spirituale și artistice, s-a reântors în stăpânirea Patriarhiei greco-ortodoxe (la începutul sec. XVIII).

În anul 1857, Patriarhul Kiril a restaurat clădirea mănăstirii și a transformat-o în renumita „Școală teologică a Sf. Cruci” ce a funcționat fără încetare până-n anul 1905.

În prezent Mănăstirea „Sf. Cruce” este locuită de elevii Seminarului Patriarhiei greco-ortodoxe din Ierusalim, având 3 călugări și 3 maici îngrijitoare. Aici au dormitoarele, iar cursurile le fac la Patriarhie.

Incinta destul de mică reprezintă o adevărată cetate medievală fortificată, cu ziduri înalte de cca 12 m, cu turnuri de apărare și porți de acces mici. Împodobită cu fresce, în sec. XII, biserica este de o rară frumusețe. În pronaos este pictată într-un registru întreg „Istoria

Sf. Cruci”, pe care o redăm pe scurt: *„Avraam a dat nepotului său, Lot, un pom mic cu trei mlădițe ieșite din aceeași tulpină – una de cedru, alta de chiparos și alta de pevg, cu poruncă să-l planteze și să-l ude până se va face copac mare. Cele trei mlădițe sunt simbolul Sf. Treimi. Iar tulpina din care ies toate mlădițele arată unitatea, după ființă, a Dumnezeirii.*

Lot s-a silit să ude pomul în fiecare zi, deși uneori satana îi făcea ispită să nu-l ude, ca să se usuce. Cu timpul pomul a ajuns copac mare. Pe timpul lui Solomon, copacul a fost tăiat, ca să fie folosit la Templu. Dar trunchiul lui nu se potrivea nicăieri și oriunde-l așeza cădea jos.

Apoi l-a așezat drept bancă în pridvorul Templului, pentru odihna bătrânilor. Mai târziu a fost aruncat în Lacul Siloam din apropiere, ca un lemn netrebnic. Iar când Domnul a fost condamnat la moarte pe cruce, iudeii au căutat să-i facă o cruce din lemnul cel mai tare și mai greu. Deci aflând trunchiul acesta în Lacul Siloam, l-au luat de acolo, au făcut o cruce mare și au pus-o pe umerii Lui Hristos. Pe această Cruce a fost răstignit Domnul nostru, Iisus Hristos, Mântuitorul Lumii”!

Deci este foarte probabil ca pomul dat de către Avraam nepotului său, Lot, să fi fost sădit pe locul actualei Mănăstiri „Sf. Cruce”.

1.2. 2) AȘEZĂMÂNTUL ROMÂNESC DIN IERUSALIM

Încă din sec. XVII, voievozii, ierarhii și pelerinii români au făcut danii generoase Locurilor Sfinte, iar Patriarhiei Ierusalimului i-au fost închinete, în Țările Române, peste 30 de mănăstiri și schituri.

Ideea așezămintelor românești la Sf. Locuri a început o dată cu înființarea Schitului Românesc de pe Mt. Tabor (1859 – 1862), cu Hramul „Schimbarea la Față a Domnului”, zidit de către Arhimandritul Irinah Rosetti dimpreună cu ucenicul

său, Nectarie Banu.

Dorința și strădania arhimandritului s-au transmis urmașilor, ca un adevărat te-stament. Astfel în sec. XIX, Biserica Ortodoxă Română a pus problema înființării aici a unor lăcașuri de închinare, pentru credincioșii veniți din România.

Promotorul mișcării a fost renumitul om de cultură, Teodor Burada care după adu-narea fondurilor strânse prin colecta publică din 1906, a închiriat o casă în Ierusalim, în 1908, pentru Paraclisul Românesc. La 21 martie 1912 a fost însemnat locul, pentru a fi pusă temelia Sf. Lăcaș, dar lucrările au fost oprite din cauza primului Război Mondial.

În anul 1927, Patriarhul Miron Cristea al Bisericii Ortodoxe Române (1925 – 1939) a vizitat Locurile Sfinte din Palestina și a dispus ridicarea a două biserici, una – la Ierusalim și cealaltă – la Râul Iordan. La Ierusalim, întâi a fost achiziționat locul, în 1929, sub formă de donație făcută către Tit Simedrea, Arhiepiscopul Bucureștiului, care în 1935 a cedat acest loc Patriarhiei Române, având suprafața de 1208 m² și situat în partea de nord-est a orașului. Pentru întocmirea planurilor celor două biserici, în anul 1933, au sosit la Ierusalim Arhitecții Dimitrie Ionescu Berechet, din partea Patriarhiei Române și Andony Baramki (Arhitectul local care a și executat lucrările). Planurile au fost gata în 1935.

La 15 august 1935 a fost pusă piatra de temelie a Așezământului. Slujba de sfințire fiind săvârșită de către Arhimandritul Iov, marele Eclesiarh al Sf. Mormânt, cu Diaconul Aristovulos, de la Patriarhia Ierusalimului, iar Răspunsurile au fost date de către un Cor de Maici românce, în prezența Consulului General al Greciei, Gogos și a lui Al. Adrian Botez, Viceconsul al României, fiind așezat un pergament la temelia Așezământului, cu inscripția: „S-a zidit acest întâi Așezământ românesc: o biserică și un cămin, la Ierusalim, în 15 august 1935”. După terminarea Slujbei, Marcu Beza, Consulul Consulatului român din Ierusalim, a rostit o cuvântare însuflețită.

Dintr-o neatenție a celor care au supravegheat construcția, biserica a fost așezată cu Altarul mai mult spre vest (în loc de est).

Între anii 1939 – 1945 lucrările au fost oprite, din cauza celui de-al doilea Război Mondial. Reparațiile și îmbunătățirile au fost reluate după 1948 și au fost terminate în 1975, multe piese de mobilier și obiecte religioase fiind refăcute în atelierele Patriarhiei Române.

După refacerea picturii de către Gheorghe Popescu și Niculina Dona din București, la 28 mai 1975, Biserica Așezământului Românesc de la Ierusalim, cu Hramul „Sf. M. Mc. Gheorghe”, a fost sfințită de către Patriarhul Iustinian Marina (1948 – 1977), cu participarea a numeroși ierarhi și a Patriarhului Benedict al Ierusalimului.

Din punct de vedere arhitectonic, Biserica și Căminul sunt lucrări de valoare ale arhitecturii românești. Ca sculptură, Catapeteasma bisericii este o adevărată capodoperă în lemn.

În prezent Așezământul Românesc de la Ierusalim, aflat la 1,2 km de Mormântul Domnului în Ierusalimul nou, în partea de nord-est, este compus din biserică și cămin cu etaj (cu 16 camere), pentru cazarea pelerinilor români care vin

să viziteze și să se închine la Sf. Locuri. În plus au fost făcute demersuri pentru extinderea căminului cu un nou corp de chilii.

Personalul deservent al Așezământului este compus din 2 Călugări și 3 Călugărițe: Arhim. Ieronim Crețu, Superiorul Căminului și Reprezentantul oficial al Patriarhiei Ortodoxe Române la Ierusalim; un Ierodiacon, Administratorul Căminului și 3 Călugărițe care întrețin Slujbele și Căminul.

SUPERIORII AȘEZĂMÂNTULUI ROMÂNESC DIN IERUSALIM ȘI IORDAN

După fondarea celor două biserici românești la Locurile Sfinte, Patriarhia Română s-a îngrijit îndeaproape de bunul mers al lor și a trimis preoți și personal ajutător care să asigure săvârșirea Slujbelor, să chivernisească bunurile bisericesti și să se ocupe de primirea celor care le vizitează sau cer găzduire.

Astfel săvârșirea Slujbelor bisericesti a fost încredințată Ieromonahului Gherasim Luca, cu metania la Mănăstirea Neamț, care venise la Ierusalim încă din 1930, după ce îndeplinesc activități misionare între românii ortodocși din America și Canada. Lui i-a fost trimis în ajutor, ca îngrijitor și cântăreț, Ieromonahul Damaschin Trofin, trăitor la Mănăstirea Neamț, care după scurt timp s-a întors acasă. În locul său, de la 1 martie 1939, a fost numit Monahul Inochentie Moisiu, trăitor și el în Mănăstirea Neamț.

Cei doi monahi au avut de înfruntat multe greutăți, în anii celui de-al doilea Război Mondial, pentru că așezămintele românești din Țara Sfântă au fost considerate de Anglia – ce exercita mandatul de protector al Palestinei – drept bunuri inamice, pe considerentul că România se afla în război cu aliații. După război, situația bunurilor românești nu numai că n-a fost clarificată, dar a devenit gravă, în urma conflictului dintre evrei și arabi, provocat de Proclamarea Statului Israel în 1948, iar prin armistițiul încheiat între beligeranți, biserica de la Ierusalim a rămas pe teritoriul evreiesc și cea de la Iordan – pe teritoriul arab. Astfel Patriarhia Română n-a mai putut menține legătura cu trimișii săi și aceștia au fost chemați acasă.

Dar nici Ieromonahul Gherasim Luca și cu atât mai puțin Monahul Inochentie Moisiu n-au avut calitatea de „superiori” ai așezămintelor românești din Țara Sfântă. Abia din anul 1947, printr-o Decizie a Patriarhului Nicodim Munteanu (1939 – 1948), așezămintele românești de la Ierusalim și Iordan, pe lângă misiunea lor de „lăcaș de închinare”, au primit și rolul de Reprezentanță a Patriarhiei Române, de pe lângă Patriarhia Ierusalimului, superiorului lor revenindu-i și atribuții de asistență spirituală și religioasă a credincioșilor români care veneau în pelerinaj la Locurile Sfinte, întreținerea și păstrarea bunurilor aflate în folosință și împlinirea după rânduiala tradițională ortodoxă a Serviciilor Divine, pomenind întotdeauna la Slujbe, atât pe Patriarhul Ierusalimului, cât și pe Patriarhul României.

Calitatea de „superiori” ai așezămintelor românești au avut-o, de-a lungul timpului, următorii:

- Arhimandritul Victorin Ursache (1947 – 1956)

S-a născut la 24 iulie 1912, în comuna Mănăstioara – Siret, județul Rădăuți. După absolvirea Liceului din Siret, a urmat studii de filozofie, teologie și pedagogie la Universitatea din Cernăuți, unde a obținut și Licența în Teologie. A făcut și studii de specialitate la Institutul Biblic și de Arhiologie din Ierusalim. În anul 1937, a devenit călugăr la Mănăstirea Neamț și a fost hirotonit Ierodiacon și Ieromonah. A funcționat ca Profesor și Subdirector al Seminarului din Mănăstirea Neamț. În anul 1940, a fost ridicat la rangul de Protosinghel și i s-a încredințat postul de Director al Seminarului de la Neamț și ascultarea de Stareț al Mănăstirilor Neamț și Secu. În 1942, a fost ridicat la rangul de Arhimandrit.

În 1947, a primit însărcinarea de Superior al Așezămintelor Românești de la Locurile Sfinte și Reprezentant al Misiunii Ortodoxe Române de pe lângă Patriarhia Ierusalimului. În 1956, la chemarea Episcopului Andrei Moldovan, a plecat în America unde a funcționat ca profesor de teologie dogmatică, morală și pastorală, la Seminarul teologic din South Canaan, Pennsylvania.

După decesul Episcopului Andrei Moldovan, Congresul bisericesc al Episcopiei Ortodoxe Române din America și Canada, întrunit la 23 aprilie 1966, l-a ales în scaunul vacant de Episcop, iar Sf. Sinod a recunoscut și aprobat această alegere.

Având în vedere activitatea stăruitoare a PS Episcop Victorin, atât pe plan duhov-nicesc-pastoral, cât și de reprezentare a Bisericii Ortodoxe Române în raporturile ei cu celelalte Biserici Ortodoxe și Confesiuni Creștine de pe continentul american, Sf. Sinod în ședința sa din 11 iunie 1973 a ridicat Episcopia Ortodoxă Română din America și Canada la rangul de Arhiepiscopie și pe titularul său la rangul de Arhiepiscop.

- Arhimandritul Lucian Florea (1963 – 1974)

S-a născut la 3 aprilie 1922, în localitatea Stremț, județul Alba și dedicându-se de tâ-năr slujirii Bisericii Lui Hristos, a intrat în monahism în 1950, la Mănăstirea Sihastru, de unde se transferă la Ciolanu și apoi la Neamț, unde urmează și Seminarul monahal pe care-l absolvă în 1953. Între anii 1956 – 1959, studiază la Academia Teologică din Moscova – Zagorsk, unde obține și Licența în Teologie pe care o echivalează în 1960, la Institutul Teologic din București.

După trei ani de activitate, ca Profesor la Seminarul Teologic din București, la 5 mar-tie 1963 este numit Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan. În același an este ridicat la rangul de Arhimandrit. Vreme de 12 ani va osteni cu sârg și devotament, la repararea și înfrumusețarea bisericii și a căminului de la Ierusalim, oferind pelerinilor tradiționala ospitalitate. Totodată editează publicația „Învierea”, cuprinzând articole și studii de teologie și ecumenism.

La 25 mai 1974, este ales de către Sf. Sinod în funcția nou-creată de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române, pentru Europa Centrală și Occidentală, cu titlul de „Făgărășanul”, unde timp de 6 ani se va îngriji de parohiile românești constituite în diferite țări ale Europei și va edita la Paris publicația „Vestitorul”, prin care-și continuă activitatea teologică și editorială.

Având în vedere experiența sa pastorală și misionară, ca și împlinirile pe tărâm publicistic, la 16 iulie 1980 Sf. Sinod l-a ales în funcția de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, iar după cinci ani, la 1 octombrie 1985, în cea de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, pentru ca în 1990, când a fost reînființată Arhiepiscopia Tomisului, să fie ales Arhiepiscop al acestei eparhii.

- Arhimandritul Vasile Costin (1975 – 1979)

S-a născut la 7 iulie 1938, în comuna Satu-Nou de Sus, din apropierea orașului Baia Sprie, județul Maramureș și după absolvirea Seminarului a urmat Institutul Teologic din Sibiu, obținând Licența de Teologie în 1963. Între anii 1967 – 1972, a studiat la Facultatea de Teologie din Atena unde și-a luat Doctoratul în Teologie, pe care l-a echivalat în 1974 la Institutul Teologic din București.

A funcționat ca Documentarist la Sectorul relațiilor externe bisericești din cadrul Patriarhiei Române, apoi la Episcopia Oradei ca Secretar eparhial și Vicar administrativ. Hirotonit Diacon și Preot celib, a intrat în monahism în 1974, acordându-i-se rangul de Arhimandrit.

Începând din 1975, i s-a încredințat postul de Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan unde a devenit un slujitor neobosit și îndrumător al pelerinilor români veniți în Țara Sfântă. La 10 decembrie 1979, Sf. Sinod l-a ales în funcția de Episcop Vicar Patriarhal, cu titlul de „Târgovișteanul”. Între anii 1982 – 1987 a îndeplinit și funcția de Rector al Institutului Teologic din București.

Ținând seama de activitatea sa pastoral-misionară, economică și administrativă, pre-cum și de reputația de bun teolog, Sf. Sinod, în ședința din 3 septembrie 1991, l-a ales în funcția de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei, reînființată în 1990.

- Arhimandritul Vasile Cornilă (1980 – 1982)

S-a născut în localitatea Sâmbăta de Sus, județul Brașov, la 22 februarie 1945. A urmat Seminarul la Cluj-Napoca și Facultatea de Teologie la Sibiu, obținând Licența în 1971. Hirotonit Diacon și Preot celib, a funcționat timp de cinci ani, ca Duhovnic al studenților Institutului Teologic din Sibiu. Tuns în monahism la 15 august 1973, la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, a fost hirotonit Protosinghel la 25 martie 1976, iar la 10 decembrie 1976 i s-a acordat rangul de Arhimandrit. După un an de studii peste hotare, la Institutul Ecumenic de la Bossey – Geneva, i s-a acordat funcția de Vicar administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului.

Cleric de înaltă ținută morală, înzestrat cu o temeinică pregătire teologică și cultură generală, precum și cu experiență pastorală și administrativă, a fost numit la 1 ianuarie 1980, Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan, unde a funcționat numai doi ani, căci îmbolnăvindu-se, s-a întors acasă, iar peste câțiva ani a decedat.

- Arhimandritul Teofil Panait (1982 – 1986)

Născut la 4 aprilie 1953, în comuna Șirna, județul Prahova, a absolvit Seminarul și Institutul Teologic din București. În septembrie 1977 s-a închinoviat la Mănăstirea Secu, județul Neamț. La 7 ianuarie 1978 a fost tuns în monahism, iar la 30 iulie în același an este hirotonit Diacon celib. Este transferat ca Diacon la Catedrala mitropolitană din Iași în septembrie 1978, iar în februarie 1979, cu o bursă de studii, pleacă în Irlanda, la Universitatea Pontificală din Maynooth unde urmează cursurile de doctorat, fiind unul dintre puținii ortodocși care au studiat la această universitate.

Întorcându-se acasă în februarie 1982, își reia activitatea la Catedrala din Iași și este hirotonit Preot la 14 martie în același an. Peste o lună, la 1 aprilie 1982, este numit Superior al Așezămintelor Românești din Țara Sfântă unde a rămas până în primăvara anului 1986, când a venit la București. A funcționat ca Stareț al Mănăstirii Cernica, Preot slujitor la Mănăstirea Ciorogârla-Samurcășești și Director al Asociației Bisericii Creștine din România, până la 13 februarie 1986 când a decedat, în urma unei boli cronice netratate la timp.

- Arhimandritul Irineu Ilie (1986 – 1988)

S-a născut în anul 1953, în comuna Poiana Teiului, județul Neamț, într-o familie de buni creștini ortodocși, a urmat Seminarul la Mănăstirea Neamț și Facultatea de Teologie la București. După obținerea Licenței, a fost trimis pentru studii la Colegiul „Sf. Patrik” din Maynooth – Irlanda unde a luat Doctoratul în Teologie. Reîntors în țară, a intrat în monahism la Mănăstirea Secu și a fost hirotonit Ieromonah, apoi numit Stareț al mănăstirii și ridicat la rangul de Arhimandrit.

La 19 iulie 1986 a fost trimis în Țara Sfântă, ca Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan. La 13 octombrie 1988 însă și-a pierdut viața la Ierusalim, într-un tragic accident de circulație, după ce timp de doi ani lucrase cu râvnă și pricepere pentru bunul mers al Așezămintelor, dovedindu-se un harnic chivernisitor în cele spirituale și materiale.

- Arhimandritul Irineu Pop (1989 – 1990)

S-a născut în ținutul Maramureșului, comuna Băsești, la 2 iulie 1953 și după absolvirea Seminarului la Cluj-Napoca, a urmat Institutul Teologic la Sibiu și București, obținând Licența în 1978. La 14 octombrie 1978 a fost tuns în monahism la Mănăstirea Sinaia, iar în 1980 a fost hirotonit Ieromonah. Între anii 1985 – 1988 a studiat cu o bursă la Institutul Teologic Presbiterian din Princeton, iar la 4 octombrie 1990 și-a susținut Teza de Doctorat la Institutul Teologic din București.

Pentru cca un an, începând din 1 noiembrie 1989, a funcționat ca Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan. La 30 octombrie 1990 a fost ales de către Sf. Sinod în funcția de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Clujului, cu titlul de „Bistrițeanul”.

- Arhimandritul Vicențiu Grifoni (1990 – 1994)

S-a născut în București la 23 august 1954 și după absolvirea liceului, a urmat Facultatea de Teologie din Sibiu, luându-și Licența în 1978. După o frumoasă activitate la Editura Institutului Biblic, în toamna anului 1983 a fost solicitat ca Redactor la Editura Mitropoliei Olteniei. La 1 octombrie în același an a fost tuns în monahism la Mănăstirea Lainici, apoi hirotonit Ierodiacon și Ieromonah. La 26 octombrie 1985 a fost hirotonit Protosinghel, iar la 14 iunie 1987 i s-a acordat rangul de Arhimandrit.

La 1 august 1990 i s-a încredințat ascultarea de Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan, pe care a îndeplinit-o cu pricepere și devotament, dar și cu o bună orientare în problemele vieții bisericești până la 12 ianuarie 1994, când a fost ales de către Sf. Sinod în funcția de Episcop-Vicar Patriarhal.

- Arhimandritul Ioan Selejan (1994 – 1994)

S-a născut la 16 martie 1951, în localitatea Pietrani, județul Bihor. După absolvirea liceului la Oradea, a urmat Facultatea de Instalații și Automatizări din București pe care a absolvit-o în 1976, apoi Institutul Teologic din Sibiu, luându-și Licența în Teologie în 1990. A fost tuns în monahism la Mănăstirea Lainici. La 1 august 1990 pleacă la Ierusalim cu o bursă de studii pentru Doctoratul în Teologie, unde stă până în 1993.

La 12 ianuarie 1994 este ridicat la rangul de Arhimandrit și îndeplinește pentru scurt timp funcția de Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan. La 12 iulie 1994, este ales Episcop al nou-înființatei Episcopii a Covasnei și Harghitei.

- Arhimandritul Ieronim Crețu (1994 -?)

S-a născut la 21 noiembrie 1959 și este absolvent al Seminarului Teologic în 1981 și licențiat al Facultății de Teologie din București în 1986. A fost tuns în monahism la 2 ianuarie 1987, la Mănăstirea Bistrița din Arhiepiscopia Iașilor, pentru ca în același an să fie hirotonit Ierodiacon și Ieromonah. La 4 mai 1988 este transferat ca Slujitor la Catedrala Patriarhală din București, unde îndeplinește și funcția de Mare Eclesiarh. A beneficiat de o bursă de studii la Institutul Ecumenic de la Bossey.

La 12 ianuarie 1994 i s-a acordat rangul de Arhimandrit, iar în vara aceluiași an a fost numit Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan unde slujește și în prezent.

Prin dragostea și strădania acestor ostenitori, pelerinii români care au plecat să se închine în Țara Sfântă au aflat acolo pe lângă Lăcașul de Rugăciune în care au putut asculta Slujbe în limba română și loc de găzduire și de călăuzire în cercetarea Locurilor Sfinte ale Creștinismului.

1.2. 3) MUNTELE SION (TION)

În partea de sud-vest a Sf. Cetăți, în afara zidurilor ei este un platou înalt deschis, numit în Sf. Scriptură „Muntele Sion” („Tion”, în ivrit). Acest platou este înclinat spre sud-est, până se termină în Valea Siloam și Valea Hinnon sau Valea „Gheenei” („a Focului”). Cuvântul „Sion” este folosit în Vechiul Testament, pentru a denumi diferite zone ale Țării Sfinte, cum ar fi: Munții Iudeii (*Psalm 132, 3*), Mt. Hermon (*Deut. 4, 49*), Ierusalim (*Psalm 75, 2*) ș.a m.d.

În tradiția evreiască de mult mai târziu, denumirea de „Sion” înseamnă „Regatul iudaic”, întreg pământul lui Israel, poporul evreu și mai presus de toate Ierusalimul și legătura spirituală dintre el și poporul evreu unde, precum vorbește Prorocul Miheia „...și *El ne va învăța Căile Sale și să mergem pe Căile Sale...*” (*Miheia 4, 2*). Totodată există și o veche tradiție evreiască în care denumirea de „Sion” era identificată cu Colina de Vest a Ierusalimului. Părinții Bisericii au recunoscut din primii ani ai Creștinismului această tradiție și au raportat-o la o mulțime de reprezentanți evlavioși și evenimente religioase. Potrivit tradiției, pe Mt. Sion s-au petrecut următoarele evenimente: Cina Cea de Taină, Taina Sf. Euharistii, Pogorârea Sf. Duh asupra Apostolilor și Întemeierea primei biserici creștine (*Fapte 2*). Cu alte cuvinte Părinții Bisericii au văzut cum se adeveresc pe Mt. Sion cuvintele Prorocului Miheia despre Învățătura Domnului.

Mai târziu în sec. V și VI, Sionul era raportat la alte evenimente, ca: înmormântarea Regelui biblic David, lepădarea lui Petru, înmormântarea lui Iacov – fratele Domnului, Adormirea Maicii Domnului ș.a.m.d.

Pe culmea plată a Muntelui se află trei Locuri creștine de foarte mare importanță pentru toți. Aici este *Foișorul* în care a avut loc Cina ce de Taină din Joia Mare. Tot aici *S-a pogorât Sfântul Duh* în chip de limbi de foc peste Apostoli și prin ei peste toată lumea. Tot aici în apropiere este Locul unde *a Adormit Maica Domnului*. Aceste trei Locuri evanghelice sunt scumpe tuturor creștinilor. Tot aici pe Mt. Sion este Biserica Lepădării lui Petru și mormântul lui Iacov, fratele Domnului. Un loc important de pelerinaj pe Mt. Sion, atât pentru iudei, cât și pentru creștini, este mormântul Regelui și Prorocului David, strămoșul Lui Hristos după trup, prin bătrânul Iosif.

Deci inițial prin „Mt. Sion” era înțeleasă suprafața (teritoriul) deținută de cetatea Regelui David. Mai târziu în timpul expansiunii Regelui Iezechia (sec. VIII î.Hr.), muntele a devenit parte integrantă a Orașului Ierusalim situat în vale. În perioada Noului Testament, Mt. Sion era înconjurat de zidurile orașului vechi (Regele Iezechia a ridicat la nord un zid dublu de apărare, întărit apoi de Regele Manase). În timpul Sultanului Soliman I Magnificul (1520 – 1566), au fost reconstruite zidurile orașului vechi. Cei doi Arhitecți ai sultanului, până la urmă au fost executați, fiindcă au lăsat Mt. Sion în afara meterezelor.

Acesta este Mt. Sionului unde au avut Palatul Regii David și Solomon, unde a fost așezat Cortul Mărturiei și Tablele Legii, unde a cântat David nenumărații săi Psalmi, muntele speranțelor poporului ales, muntele atât de des pomenit de către proroci. Iată Profeția lui Isaia: „Pus-am în Sion o piatră, o piatră de încercare; piatra

din capul unghiului, de mare preț, bine pusă la temelie; cel ce se va bizui pe ea nu se va clătina”(Isaia 28, 16). Iar Prorocul David zice: *„Iar Eu sunt pus de Dânsul Împărat peste Sion, Muntele cel Sfânt al Lui”*(Psalm 2, 5).

Munte sfânt și minunat! Munte ales și binecuvântat! Mt. Sion este considerat sfânt, ca și Ierusalimul, de către toate cele trei religii monoteiste (Creștinism, Iudaism și Mahomedanism) și asemănat de Sf. Părinți cu „Sionul cel de Sus”, adică cu Împărăția Slavei Lui Dumnezeu din Cer.

a) FOIȘORUL CINEI DE TAINĂ (CENACLUL)

Nu este cunoscut precis unde era Foișorul în care a servit Domnul ultima Cină, împreună cu ucenicii Săi. Dar fără îndoială, Foișorul ce ar fi fost după tradiție în casa părinților lui Marcu evanghelistul a devenit prima biserică creștină, din ceasul Pogorârii Duhului Sfânt.

În acest Loc Sfânt de pe Sion, prima Liturghie a săvârșit-o Însuși Iisus Hristos, Mântuitorul Lumii. Aici a fost întemeiată prima comunitate apostolică, prima biserică creștină. Și cum Foișorul se află în afara zidurilor Cetății Ierusalimului, este de crezut că această casă-biserică n-a fost distrusă de armatele romane în anul 70.

Sf. Împ. Constantin cel Mare și Sf. Împ. Elena au înălțat pe culmea Sionului, în locul Foișorului, o mare bazilică, numită „Biserica Sf. Sion”, distrusă însă de perși în invazia lor din 614. Mai târziu Bazilica Sionului a fost reconstruită de către Călugării greci, sub Egumenul Modest, după care în anul 966 a fost distrusă de musulmani. Ajungând din nou în ruină, cruciații care cuceresc Ierusalimul în anul 1099 au înălțat Biserica „Sf. Maria de pe Muntele Sion”, transformând-o în mănăstire catolică. După plecarea cruciaților, Foișorul Cinei de Taină a fost transformat de către mameluci în moschee. În anul 1336, locul unde se afla Biserica Cinei a fost închinat Vaticanului. În anul 1524, acest locaș a fost transformat din nou în moschee, până după primul Război Mondial, când este iarăși deschis, ca loc de pelerinaj și de rugăciune pentru creștinii din toată lumea, deși aparține musulmanilor. Alături de Foișor, se află o mică biserică catolică închinată „Sfântului Mântuitor”.

Tainicul Foișor de altădată este o clădire veche din sec. XIV cu etaj, construită în stil gotic. La parter se află o sinagogă cu mormântul Regelui David, iar la etaj – Foișorul propriu-zis: o sală gotică sprijinită de coloane de cca 15 x 9 m. O scară exterioară de piatră urcă până aici. Desigur interiorul nu mai are aspect vechi de casă de epocă, nici caracter sacru de biserică creștină în care este săvârșită dumnezeiasca Liturghie. Dar dincolo de istoria zbuciumată a acestui Foișor creștin, dincolo de aspectul lui rece, european, specific clădirilor gotice, noi, creștinii, credem că aici în locul acesta sfânt a stat Mântuitorul la Cină pentru ultima dată, cu ucenicii săi. Aici a mâncat Domnul Cina, cu ucenicii Săi și a întemeiat dumnezeiasca Liturghie și Taina Sf. Împărtășanii. Aici a săvârșit Hristos, Arhiereul cel Mare, prima Sf. Liturghie pe Pământ, prima Împărtășanie a Apostolilor, cu Trupul și scumpul Său Sânge.

Aici a spălat Domnul picioarele oboșite ale ucenicilor Săi, ca să ne învețe pe toți smerenia și slujirea aproapelui. De aici a plecat noaptea la arhierei Iuda,

vânzătorul, după ce s-a împărtășit cu nevrednicie, ca să ne învățăm a ne apropia de Sf. Cină cu inimă curată. Aici s-a arătat Domnul Înviat ucenicilor Săi, *în prima zi a săptămânii, seara, arătându-le lor mâinile și coasta Sa*. Tot aici S-a arătat din nou ucenicilor, după opt zile, *intrând prin ușile încuiate și arătând lui Toma mâinile și coasta Sa*. În locul acesta au stat ucenicii *încuiați, de frica iudeilor*, până la primirea Sf. Duh, după Porunca Domnului: « **Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu, însă rămâneți în Cetatea Ierusalimului, până vă veți îmbrăca cu Putere de Sus** »! (Luca 24, 49).

Noi credem că în locul acesta S-a pogorât Duhul Sfânt peste Sf. Apostoli, *în chip de limbi de foc, în Ziua Cincizecimii*. Și tot aici a ținut Petru prima sa predică. Aici deci a fost întemeiată prima biserică creștină! Pentru toate aceste Taine dumnezeiești, Mt. Sionului și Foișorul Cinei sunt locuri evanghelice din cele mai sfinte pentru noi, creștinii. Aici se aleg Fiii Lui Dumnezeu, de fiii oamenilor; Apostolii adevărați, de trădători; Preoții buni, de năimiți; cei care iubesc pe Dumnezeu, de cei care se tem, de oameni. Spală-ne, Doamne, păcatele și ne primește la Cina Ta Cea Sfântă!

Reamintim Sf. Evanghelie din seara Cinei: „Unde voiești să-Ti pregătim să mănânci Paștile?” Iar El a zis: « Mergeți în cetate, la oarecare și spuneți-i: **Învățătorul zice: Timpul Meu este aproape; la tine vreau să fac Paștile, cu ucenicii Mei** »! *Și ucenicii au făcut precum le-a poruncit Iisus și au pregătit Paștile. Iar când s-a făcut seară, a șezut la masă cu cei doisprezece ucenici. Și pe când mâncau a zis: « Adevărat grăiesc vouă că unul dintre voi Mă va vinde ».* *Și ei întristându-se foarte au început să-I zică fiecare: „Nu cumva eu sunt, Doamne?”* Iar El răspunzând a zis: « Cel ce a întins, cu Mine, mâna în blid, acela Mă va vinde... Vai, însă, acelu om prin care Fiul Omului se vinde! Bine era de omul acela, dacă nu se năștea...»*.* Iar pe când mâncau ei, Iisus luând pâine și binecuvântând, a frânt și dând ucenicilor, a zis: « **Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu** »! *Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: « Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți Se varsă, spre iertarea păcatelor»!* (Matei 26, 17 – 28).

Aici a mâncat Hristos, cu ucenicii Săi, ultima Cină pe Pământ. Aici a gustat ultimul pahar de vin! « **Nu voi mai bea de acum din acest rod al viei, până în ziua când îl voi bea cu voi, nou, în Împărăția Tatălui Meu** »*.* (Matei 26, 29). Aici a săvârșit Mântuitorul prima Sf. Liturghie pe Pământ și ne-a învățat pe noi cum să ne pregătim, cum să ne apropiem și cu câtă sfințenie să săvârșim dumnezeiasca Liturghie. Aici a binecuvântat pâinea și vinul și mulțumind, le-a prefăcut în Trupul și Sângele Său și le-a dat ucenicilor și prin ei Lumii, zicând: « **Faceți aceasta, întru pomenirea Mea** »! (Luca 22, 19). Sf. Liturghie Îl ține permanent prezent pe Hristos, pe Pământ și-L aduce în casele și inimile noastre. Aici a împărtășit Hristos pe ucenicii Săi, dintr-o singură pâine și din același pahar, *paharul mântuirii*, ca să-i întărească în vremea ispitelor. La acest ospăț ne cheamă și

pe noi. Să primim cu credință și smerenie Trupul și Sângele mântuirii, spre iertarea păcatelor noastre!

Slavă Ție, Iisuse Hristoase, că ne-ai lăsat pe pământ Sf. Liturghie, nădejdea mântuirii noastre! Slavă Ție, că ne-ai dat Însuși Preacurat Trupul Tău și Însuși Preascump Sângele Tău, spre iertarea păcatelor și spre îndumnezeirea sufletelor noastre! Slavă Ție, că ne-ai lăsat Apostoli și Biserică și Părinți duhovnicești, fără de care nu ne putem mântui!

Mântuitorule, învrednicește-ne și pe noi să ne apropiem cu mai multă credință, cu lacrimi și nespasă dragoste, de Masa Cinei Celei de Taină! Să ne apropiem cu lacrimi și căință de Focul Cel Dumnezeiesc. Să venim cu mai multă râvnă la Hristos. Să ne atingem cu mai multă sfințenie și dragoste de Jertfelnicul dragostei, ca să fim primiți în Lumina Cea de Sus a Împărăției Tale! Fă-ne vrednici ca să luăm Sf. Împărtășanie, nu precum Iuda, Vânzătorul care primind-o cu nevrednicie, din Măinile Tale, îndată a intrat în el satana (*Ioan 13, 27*). Fă-ne curați prin baia pocăinței și ne luminează mintea, prin Duhul Tău Cel Sfânt, ca să știm cum să ne mântuim, cum să învățăm și pe alții calea mântuirii!

Binecuvintează, Doamne, bisericile cu Preoți buni; Sf. Altare – cu dumnezeiască Liturghie și credincioșii – cu râvnă și dragoste pentru Trupul și Sângele Tău!

Tot la Cina cea de Taină, Mântuitorul a spălat picioarele ucenicilor Săi. Cităm din Sf. Evanghelie: *S-a sculat de la Cină, S-a dezbrăcat de haine și luând un ștergar S-a încins cu el. După aceea a turnat apă în vasul de spălat și a început să spele picioarele ucenicilor și să le șteargă cu ștergarul cu care era încins... Petru I-a zis: „Nu-mi vei spăla picioarele, în veac! Iisus i-a răspuns: « Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine »!...”* Doamne, nu numai picioarele mele, ci și mâinile și capul!!... « Înțelegeți ce v-am făcut Eu?... Dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, și voi sunteți datori să spălați picioarele, unii altora. Că v-am dat vouă pildă, ca precum am făcut Eu vouă, să faceți și voi »! (*Ioan 13, 4 – 15*).

Slavă Ție, Mântuitorule, pentru negrăita Ta smerenie! Te-ai plecat jos, să speli zi-direa Ta cea căzută cu apa pocăinței. Te-ai plecat la picioarele omului, să-i speli noroiul păcatelor. Te-ai smerit Tu, în fața omului mândru și păcătos, ca să ne descoperi tuturor cea mai ușoară cale de pocăință, prin smerenie. Ți-ai arătat Tu mai întâi Dragostea deplină față de noi, ca să ne descoperi cea mai scurtă cale către Ceruri – calea iubirii și a slujirii aproapelui. Ai spălat picioarele Vânzătorului Iuda, ca să ne înveți a ierta pe aproapele și nu a ne răzbuna!

Ne închinăm smereniei Tale, Doamne, Care ai venit în lume, ca să speli păcatele noastre, începând de la Iuda, Vânzătorul, de la cei mai căzuți, de la cei din iad. Spală, Doamne, și păcatele noastre ce s-au prins prin obicei de conștiința noastră, de picioarele, de mâinile, de simțurile și de inima noastră! Începe cu noi cei slabi, cu noi cei fricoși, cu noi cei iubitori de plăceri și lasă la urmă pe cei râvnitori, asemenea lui Petru! S-au prins grijile vieții de picioarele și simțurile noastre. Alergăm după cele pământești din tinerețile noastre și am uitat de cele cerești. S-au

prins cele trecătoare de mâinile noastre și nu mai avem râvnă să facem cele duhovnicești. Dezleagă-ne mâinile și picioarele, ca să putem lucra Taina mântuirii! Dezleagă-ne inima și limba, ca să Te putem simți și lăuda prin rugăciune și cuvânt!

S-a lipit iubirea de argint de inima noastră și nu mai putem milui pe cel lipsit. Izbăvește-ne de argintul lui Iuda, de prețul cumplitei trădări a semenilor! Izbăvește-ne de idolul banilor, ca să putem vedea și milui pe frați! S-a lipit praful plăcerilor de trupul și inima noastră și ne rușinăm să Te privim în Față! Spală-ne ochii și inima, și trupul, și sufletul nostru cu apa pocăinței, ca să nu cădem în brațele deznădejdiei împreună cu Iuda, ci să plângem cu nădejde împreună cu Petru, după Cuvântul pe care Tu Însuți L-ai zis: « Fericii cei care plâng, că aceia se vor mângâia »!

După ce Hristos le-a spălat picioarele și i-a împărțit pe ucenici, îndată Iuda a plecat de la Cină și L-a vândut pe Mântuitorul, iudeilor pe 30 de arginți. Cităm din Sf. Evanghelie: *Iisus zicând acestea S-a tulburat cu Duhul și a mărturisit și a zis: « Adevărat, adevărat zic vouă că unul dintre voi Mă va vinde »!...Iar la masă era rezemat, la pieptul Lui Iisus, unul dintre ucenicii Lui pe care îl iubea Iisus...Și căzând acela pe pieptul Lui Iisus, I-a zis: „Doamne, cine este cel ce vrea să Te vândă”? « Acela este căruia Eu, întingând bucățica de pâine, i-o voi da ». Și întingând bucățica, a luat-o și a dat-o lui Iuda, fiul lui Simon Iscarioteanul. Și după îmbucătură, a intrat, atunci satana în el...» Ceea ce faci fă mai curând »!...Deci după ce a luat bucățica de pâine, îndată a ieșit. Și era noapte...(Ioan 13, 21 – 30).*

Slavă Ție, Mântuitorule, Cel Care Te întristezi pentru căderea noastră! Slavă Ție, că ai primit pe Ioan să se odihnească cu capul pe Pieptul Tău! Slavă Ție, că ai răbdat pe Iuda care Te-a vândut și s-a lepădat de Numele Tău! Slavă Ție, că ne rabzi pe noi, păcătoșii și ne dai vreme de pocăință! Noi nu ne rezemăm mereu de Pieptul Tău, în ispite, în primejdii și în tot felul de necazuri. Mai degrabă ne rezemăm de om, decât de Dumnezeu. Mai mult sperăm în cele trecătoare, decât în cele veșnice. Mai mult ne ținem cu mâinile de pământ, decât de Ceruri. De aceea ne pândesc atâtea dezamăgiri și suferim atâtea necazuri. Mai mult ne rezemăm în noi, în mintea, în prietenii și averile noastre, decât în Tine, Dumnezeul nostru! De aceea zăcem zdrobiți la țărături, ca niște corăbii sparte aruncate în valuri.

Dumnezeiască taină s-a petrecut, la Cina cea de Taină!

Iisus Hristos lăcrima și ucenicul dragostei Îl întreba: „Doamne, cine este cel ce vrea să Te vândă”? La dragostea Mântuitorului, a venit în întâmpinare dragostea omului. Nu de sabia lui Petru avea nevoie Hristos în ceasul acela; nu de legiunile de oști îngerești, nu de ajutorul lui Pilat, nici de protecția lui Irod. Ci după dragostea lui Ioan suspina Domnul; după credința și dragostea oamenilor. Că sabia ucide, sulita mărește rana urii, banul corupe inima, iar dragostea vindecă, mângâie și ridică pe om la Dumnezeul dragostei.

O, Doamne, câtă dragoste de Dumnezeu și câtă ură împotriva Lui Dumnezeu a în-căput în Foișorul acesta! Aici pe pieptul Lui Iisus s-a aprins cea mai fierbinte dragoste de Hristos. Și tot aici la Cină, s-a săvârșit cea mai teribilă lepădare și

trădare de Hristos, din toată istoria Lumii! Ioan nu mănâncă, din cauza întristării, iar Iuda flămând mereu întinge în blid. Petru își trage picioarele cu sfială, iar Iuda plin de mândrie le întinde cel dintâi.

Ioan și Iuda – doi Apostoli, doi oameni, două drumuri în această viață. Unul se reazemă pe pieptul Lui Hristos, altul se bizuie pe prieteni; unul soarbe din adâncul teologiei și al dragostei Lui Dumnezeu, iar celălalt suge sângele și vлага semenilor săi. Unul suferă și plânge, iar celălalt răsând își numără banii trădării. Unul se sacrifică pentru mântuirea altora, iar celălalt își adună averi, osândă și ranguri pe spatele săracilor.

Ioan și Iuda – Apostol și trădător, preot și năimit, creștin și apostat, purtător de Hristos și purtător de diavol! Două căi ne stau în față: una – spre Cer și alta – spre iad. Una din două să alegem: ori iertăm și iubim, ca să trăim în veci ori urâm și murim. Ori mărturisim cu credință pe Hristos, ori ne tocim cu vrăjmașul împotriva Lui!

Doamne, venim de departe la Masa Cinei Tale, flămânzi, oboșiți, însetați și fără haină de Cină și nu cunoaștem pe nimeni în Sf. Cetate, afară de Tine! Am venit, că Tu ne-ai chemat zicând: „Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu”! Întindem mâinile spre Tine, că Tu mai întâi le întinzi spre noi, zicând: „Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu”...! Suntem străini pe pământ, dar iubim pe toți oamenii. Nu putem plânge pentru păcatele noastre, nici nu ardem de văpaia dragostei pentru Tine; dar ne este milă de săraci, de mame, de copii, de orfani, de tineri, fără povățuitori, de cei care zac în suferință. Nu îndrăznim să ne rezemăm de Pieptul Tău, dar nu ne-am plecat genunchii înaintea altui Dumnezeu. Nu îndrăznim să Te întrebăm: „Doamne, cine este cel care Te-a vândut?”, căci îl cunoaștem. Dar suspinăm pentru trădarea lui Iuda și a urmașilor lui. Ce taină negrăită Se săvârșește în noaptea Cinei de Taină! Petru cere sabie, Ioan se reazemă pe pieptul Lui Hristos, Iuda își numără arginții, iar Hristos le spală păcatele tuturor, săvârșește Taina Sf. Euharistii și împărtășește pe toți care cred în El cu Trupul și Sângele Său!

Venim din Carpați, Mântuitorule, să ne închinăm Ție, în acest dumnezeiesc Foișor unde ai săvârșit prima Liturghie, unde ai spălat picioarele ucenicilor, unde ai lăsat pe Ioan să se rezeme de Tine, unde Te-ai rugat pentru ucenici și pentru toată lumea, unde ai intrat prin ușile încuiate, unde ai revărsat peste Apostoli pe Preasfântul Duh!

Venim să gustăm și noi din Cina Ta, Stăpâne, să ne rezemăm de Pieptul Tău, să ne mărturisim înaintea Ta, să fim spălați, curățiți și odihniți de Tine! Primește-ne la Masa Ta, Mântuitorule și împarte Trupul Tău și pentru noi! Adapă-ne din paharul Sângelui Tău și spală-ne de păcate!

Bindecuvintează, Doamne, toată lumea și pe fiii țării noastre! Bindecuvintează țara și pământul! Bindecuvintează oamenii și roadele! Bindecuvintează părinții și copiii, mamele și săracii, pe cei mari și pe cei mici! Primește-ne pe toți la Cina Ta și izbăvește lumea de sabia răzbunării și de arginții trădării!

Aici în Foișorul Cinei de Taină, Mântuitorul a rostit – după plecarea lui Iuda, vânzătorul – unele dintre cele mai adânci și mai mișcătoare pagini din Evanghelie.

O adevărată teologie a iubirii! Am venit și noi de departe să vedem și să auzim pe Hristos grăind Cuvintele Vieții de veci: « Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul! Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul! Întru acestea vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi »!...*(Ioan 13, 34 – 35)*. « Credeți în Dumnezeu, credeți și în Mine. În casa Tatălui Meu, multe locașuri sunt ». *(Ioan 14, 1 – 2)*. « Dacă veți cere ceva, în Numele Meu, Eu voi face. De Mă iubiți, păziți Poruncile Mele! Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi, în veac, Duhul adevărului pe care lumea nu poate să-L primească... Nu vă voi lăsa orfani; voi veni la voi »! *(Ioan 14, 14 – 18)*. « Pacea Mea vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu ». *(Ioan 14, 27)*.

« Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca cineva să-și pună viața pentru prietenii săi. Voi sunteți prietenii Mei, dacă veți face ce vă poruncesc ». *(Ioan 15, 13 – 14)*. « În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea »! *(Ioan 16, 33)*. « Părinte, a venit ceasul! Preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul Tău să Te preamărească... Eu Te-am preamărit pe Tine, pe Pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac l-am săvârșit. Și acum preamărește-Mă, Tu, Părinte, la Tine Însuți, cu Slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi Lumea »!... *(Ioan 17, 1 – 5)*.

Toate aceste cuvinte pline de foc dumnezeiesc le-a rostit Iisus Hristos, Mântuitorul, în acest Foișor de Taină, cu câteva ore înainte de a fi prins de iudei, în Grădina Ghetsimani. Cuvinte dătătoare de viață veșnică, păstrate în inima aprinsă de dragoste a Sf. Ioan Evanghelistul, din care se hrănește de două mii de ani lumea creștină. Ele formează testamentul dragostei.

După ce ucenicii au fost spălați – simbol al spovedaniei – și după ce au fost împăr-tășiți, și după ce Iuda, vânzătorul, a ieșit afară împins de satana și după ce vasele au fost strânse și întunericul s-a lăsat, Iisus Hristos a rămas singur, numai cu ucenicii Săi. Și le-a vorbit la această Cină, de Taina învățaturii, de cea mai mare Taină. Fără Iuda, fără trădători, fără cărturari și farisei. Singur, Domnul, cu cei unsprezece ucenici și pescari ai lumii. Și i-a îmbărbătat, și i-a îndemnat la dragoste, și i-a numit prieteni, și i-a mângâiat cu făgăduința trimiterii Sf. Duh, Mângâietorul.

În noaptea aceea sfântă din Joia Mare, în ultima noapte pe Pământ a Lui Iisus Hristos, cu un ceas înainte de marea Lui despărțire de ucenici, Domnul a vorbit prietenilor Săi mai duios ca oricând, mai dulce, mai apropiat de inimile lor. Le-a vorbit despre cea mai mare poruncă creștină, despre cea mai ușoară cale de mântuire, despre dumnezeiasca dragoste, împărăteasa tuturor faptelor bune.

« Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul »!... O, Dragoste, temelia și cununa Bisericii! O, Dragoste, sufletul Creștinătății! O, Dragoste, pecetea desăvârșirii! O, Iubire, scara mântuirii, tu ești singura și cea mai

ușoară cale spre Cer! Tu ești speranța mântuirii noastre! Sunt peste două mii de ani, din noaptea aceea sfântă, când ne-a vorbit despre dragoste Dumnezeu Dragostei. De atunci s-a schimbat și s-a înnoit acest Foișor, dar porunca dragostei s-a dovedit nemuritoare, cucerind toate marginile Pământului. S-au dărâmat cetăți, dar cetatea dragostei a rezistat, fiind zidită de către Hristos. S-a reînnoit Ierusalimul, s-au prefăcut orașe, împărății și învățături omenești, dar această poruncă nouă – Evanghelia dragostei, maica tuturor dogmelor, temelia Creștinătății – a rămas nemuritoare și neschimbată. N-au putut s-o schimbe învățații, n-au reușit s-o înlocuiască filozofii, nici toți puternicii pământului, căci *dragostea niciodată nu moare, nici nu îmbătrânește, fiind de la Dumnezeu!*

Slavă Ție, Doamne, pentru dumnezeiasca dragoste! Slavă Ție, că în acest mic Foișor ne-ai descoperit cea mai mare poruncă a Creștinătății – Evanghelia dragostei, a iertării, a milei, a împăcării duhovnicești! Slavă Ție, Mântuitorule, că ai făcut din inima noastră un foișor de taină, o biserică vie, o cămară neșifuită de viclenii diavoli, o masă binecuvântată cu pâine și cu vin, dătătoare de viață, în care Se laudă neîncetat Numele Tău! Nu ne lăsa flămânzi, Doamne! Ci ne umple camera inimii și masa sufletului de roadele iubirii și ale tuturor faptelor bune! Dar înaintea celorlalte așază sfânta Ta dragoste! Dragostea de Dumnezeu, dragostea de oameni, dragostea de biserică, de sfinți, de păcătoși, de toată zidirea! Aprinde-ne inima cu flacăra credinței și vino la noi, Doamne! Nu ne lăsa singuri! Te chemăm la cina noastră, Mântuitorule, precum Tu ne chemi la cina Ta! Noi îndrăznim să ne apropiem ca fii de Tine, iar Tu vino la noi, ca Tată, ca Mântuitor și Mângâietor! Vino și ne binecuvintează viața, casa, ogorul, pâinea de pe masă, copiii din leagăn și părinții din sfintele biserici!

Te cheamă un popor credincios care-Ți aduce în loc de jertfă *inimă înfrântă și smerită*. Te cheamă tot neamul părinților noștri care Ți-au slujit cu credință! Vino, Iisuse, Mântuitorule și prânzește cu noi, cu părinții noștri și cu părinții părinților noștri care Ți-au zidit Altare și Ți-au aprins candelă nestinsă pe pământul românesc! Pune din nou untdelemn în candela credinței noastre! Aprine lumânările stinse, mângâie inimile zdrobite, potolește ispitele ce ne împresoară, sfințește-ne osteneala, pâinea și vinul și ne împărtășește din preacuratul Tău Trup și din scump Sângele Tău! Atinge-Te cu Sf. Tale Taine de buzele noastre, ca gustând „*să vedem cât de bun este Domnul!*” Atinge-Te cu Dragostea Ta de inimile noastre, ca să putem înțelege taina dragostei! Ca să putem ierta și ajuta pe toți. Ca să putem iubi pe oameni deopotrivă și să ne putem mântui prin Harul Tău!

Ne rugăm pentru tot poporul și neamul nostru românesc. Ne rugăm pentru cei care liturghisesc și ne hrănesc din Pâinea Vieții. Ne rugăm pentru cei care se jertfesc să avem și să mâncăm pâine cu pace și binecuvântare. Ne rugăm pentru frații noștri care ară și lucrează pământul cu sudoare. Ne rugăm pentru cei care păstoresc suflete, ca să aibă dragoste de turmă și putere în cuvânt. Ne rugăm pentru cei care suferă în spitale, pentru cei bolnavi la trup și la suflet, ca să dobândească mai multă credință și răbdare în necazurile vieții.

Învață lumea aceasta „*porunca nouă*” a dragostei, a iertării și a iubirii, ca să nu mai fie între oameni ură și războaie! Învață popoarele că Tu ești Dumnezeuul păcii cerești și pământești! Învață pe părinți dragostea de copii, ca să nu mai fie

părăsiți și uciși! Învăță pe copii dragostea și ascultarea de părinți, ca să le fie bine pe pământ și în Cer! Învăță pe păstori dragostea de turmă, ca să nu mai intre lupii și sectele între oile turmei Tale! Învăță-ne pe toți frica de Dumnezeu, credința, nădejdea și dragostea, ca să Te preamărim pe Tine pe Pământ, precum și îngerii Te preamăresc de-a pururea în Cer!

a1) Foișorul – prima biserică a Învierii

Foișorul acesta dumnezeiesc de pe Mt. Sion nu este numai cămară de taină a întâlnirii Lui Hristos cu ucenicii; nu este numai lăcaș al spălării picioarelor de către Domnul; nu este numai Biserică a Cinei cele sfinte unde Mântuitorul a săvârșit prima Liturghie și a împărțit pe sfinții Săi Apostoli. Foișorul acesta sfânt este totodată și Biserică a Învierii Lui Hristos. Pentru că aici au stat ucenicii încuiați „*de frica iudeilor*”, începând din noaptea Cinei de Joi spre Vineri, până la Praznicul Cincizecimii. Aici au petrecut împreună cu o parte dintre femeile mironosițe, în noaptea cea mai sfântă, a Învierii.

Aici au fost anunțați ucenicii de către Maria Magdalena în dimineața Paștilor că „*au luat pe Domnul din mormânt și nu știu unde L-au pus*”! Apoi îndată *au ieșit Petru și celălalt ucenic (Ioan) pe care îl iubea Iisus și s-au uitat în mormânt și au intrat înăuntru și au văzut giulgiurile zăcând singure, iar mahrama ce a fost pe Capul Lui era deoparte învăluită într-un loc. În același ceas al dimineții S-a arătat Domnul Mariei Magdalena la mormânt și printre alte cuvinte i-a spus: « Mergi la frații Mei și le spune: Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru, la Dumnezeu Meu și Dumnezeul vostru »!* Și a venit Maria Magdalena, vestind ucenicilor că a văzut pe Domnul și i-a spus ei acestea (Ioan 20, 17 – 18). Dar când mergeau ele să vestească ucenicilor, iată, Iisus le-a întâmpinat zicând: « Bucurați-vă »! Iar ele apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui și I s-au închinat. Atunci Iisus le-a zis: « Nu vă temeți! Duceți-vă și vestiți fraților Mei, ca să meargă în Galileea și acolo Mă vor vedea »!... (Matei 28, 9 – 10).

Iată deci că acest Sf. Foișor de Taină a devenit prima Biserică a Învierii. Lumina și bucuria Învierii au fost aduse în Foișorul încuiat de către Petru, Ioan și Maria Magdalena. De acum Foișorul Cinei se schimbă în Altar de Lumină și de Viață veșnică, fiindcă preia Lumina Învierii și prin Apostoli o revarsă în toată lumea. Dacă Golgota și Mormântul Domnului rămân Altare de Jertfă supremă pentru mântuirea noastră, Foișorul Cinei de Taină se transformă în Biserica Învierii, în Altar al Cuvântului viu, în Jertfelnic al Sf. Liturghii care preface pe cele trupești în taine duhovnicești: pâinea – în Trupul Domnului, vinul – în Sângele Lui Hristos, iar pe ucenici – în „prieteni” și apoi în „frați”. Mari și multe sunt Tainele săvârșite în Foișorul Cinei cele de Taină!

Citim din Evanghelia Învierii: *Fiind seară în ziua dintâi a săptămânii și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijlocul lor și le-a zis: « Pace vouă »!* și zicând aceasta le-a arătat Măinile și Coasta Sa. Și s-au bucurat ucenicii văzând pe Domnul. Deci iarăși le-a zis: « Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine, Tatăl, vă trimit și Eu pe voi »! Și zicând

aceasta, a suflat asupra lor și le-a zis: « Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute ». Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit „Geamănul” nu era cu ei când a venit Iisus... Și după opt zile ucenicii Lui erau iarăși înăuntru și Toma – împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate și a stat în mijloc și a zis: « Pace vouă »! Apoi a zis și lui Toma: « Adu degetul tău încoace și vezi Măinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios »! A răspuns Toma și l-a zis: „Domnul meu și Dumnezeul meu”! Iisus i-a zis: « Pentru că M-ai văzut, ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut »! (Ioan 20, 19 – 29).

În acest Sf. Foișor S-a arătat Hristos după Înviere, de două ori, ucenicilor Săi. În Ziua Sf. Paști seara și a opta zi la Duminica Tomii. Aici în acest dumnezeiesc Foișor a instituit Domnul Taina sfintei preoții și a sfintei spovedanii, fără de care nimeni dintre oameni nu se poate mântui: « Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute »! (Ioan 20, 23). În acest tainic Foișor l-a încredințat Mântuitorul pe Toma că El a înviat cu adevărat, muștrând pe cei necredincioși și fericind pe *cei ce n-au văzut și au crezut*.

Prin aceste uși – încuiate minții celor necredincioși – a intrat Hristos, Răsăritul cel de Sus la iubiții Săi frați și ucenici. Pe aceste uși a ieșit Hristos în noaptea Cinei, îmbrăcat în cămașă de in; tot prin aceste uși încuiate, a intrat după trei zile Hristos Înviat, îmbrăcat în veșmânt de Lumină. Căci Hristos, Împăratul nostru nu intră, ca ceilalți împărați, prin Arce de triumf, în istoria lumii. O, Doamne, Dumnezeul nostru, am venit să ne închinăm Ție, nu să pipăim Rănilor Tale! Noi credem în Evanghelia Ta, nu ne îndoim de Învierea Ta! Te mărturisim Un Dumnezeu în Trei Persoane și purtăm în inimile noastre Dragostea Ta! Nu cerem să vedem minuni. Nici nu vrem să pătrundem cu mintea prin ușile nepătrunse ale Dumnezeirii Tale, ci smeriți intrăm pe ușile deschise ale acestui Sf. Foișor și împreună cu Toma, cu Petru și Ioan, împreună cu toți Sfinții din Cer, cu părinții și frații noștri, ne închinăm Ție, Iisuse Hristoase, Fiul Lui Dumnezeu, Cel Care Ți-ai pus Sufletul Tău pentru mântuirea sufletelor noastre!

Slavă Ție, Doamne, pentru Moartea și Învierea Ta din morți! Slavă Ție, pentru Taina preoției și a sfintei spovedanii! Suflă Duhul Tău cel Sfânt și peste sufletele noastre și deschide ușile încuiate ale inimii noastre împietrite! Întărește-ne credința și ne izbăvește de îndoiala lui Toma! Strălucește Lumina Învierii Tale în camera cea de taină a inimilor noastre și primește această smerită rugăciune și cântare din gura și inima robilor Tăi!...

Înainte de a ieși din Foișorul Cinei de Taină, cântăm împreună Troparul din Joia Mare: „*Când slăviții ucenici, la spălarea Cinei s-au luminat, atunci Iuda cel răucredincios, cu iubirea de arginți bolnăvindându-se, s-a întunecat și judecătorilor celor fără de lege, pe Tine, Judecătorul Cel Drept, Te-au dat. Vezi, iubitorule de avuții, cel care pentru acestea spânzurare și-a agonisit! Fugi de sufletul nesățios care a îndrăznit unele ca acestea asupra Învățătorului! Cel Care cu toți ești bun, Doamne, slavă Ție*”!

a2) Foișorul – prima biserică creștină

Foișorul Cinei de Taină a fost totodată și prima biserică creștină, căci aici S-a pogorât Duhul Sfânt în chip de limbi de foc peste Apostoli, la cincizeci de zile după Învierea Sa din morți. Înainte de a Se înălța Domnul la Ceruri, a spus ucenicilor: « Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu; voi însă ședeți în cetate, până vă veți îmbrăca cu Putere de Sus »! (Luca 24, 49). „După aceea Apostolii vor fi martori ai Lui Hristos în Ierusalim, în Iudeea, în Samaria și până la marginile Pământului” (Fapte 1, 4 – 8).

Cităm din Sf. Evanghelie: „Când a sosit Ziua Cincizecimii, erau toți Apostolii împreună la un loc. Și din cer s-a făcut fără de veste un vuiet, ca de o suflare de vânt ce vine repede și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat lor, împărțite, limbi de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duh Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi” (Fapte 2, 1 – 4).

Mai mult de cincizeci de zile, Foișorul a fost sălașul cel mai iubit al Apostolilor, lo-cuința, cămara și biserica lor de taină unde se ascundeau „de frica iudeilor”, unde se rugau, se îmbărbătau, frângeau pâinea și așteptau „să se îmbrace cu Putere de Sus”. Apoi prin pogorârea Duhului Sfânt, Foișorul s-a transformat în Biserică vie, publică, fiind înlocuită prin nenumărate lăcașuri de cult în care este laudat Dumnezeu și săvârșită Sf. Liturghie. Dintr-o biserică tăinuită a devenit Casa Lui Dumnezeu și lăcaș al nădejzii tuturor oamenilor. Dintr-un locaș al fricii de oameni a devenit după Cincizecime Biserică vie a dragostei de Dumnezeu și de oameni. Cât de mari și necuprinse sunt minunile credinței și puterile Duhului Sfânt care prin dragoste alungă frica și ura din lume!

Pentru toate aceste negrăite taine și minuni câte s-au săvârșit în acest dumnezeiesc Foișor, ne plecăm inimile și frunțile înaintea Domnului nostru Iisus Hristos și zicem: slavă Ție, Preasfinte Duhule! Coboară-Te în lume și vino să ne mântuiești pe noi! Vino, ca un vifor dumnezeiesc și risipește toată înșelăciunea, toată minciuna, toată amăgirea ce stăpânește lumea și pierde atâtea suflete omenești! Vino, ca un vânt de alinare și primenește veacurile, tămăduiește mințile și vindecă inimile cele rătăcite! Vino, ca o văpaie aprinsă de foc ceresc și arde toată întinăciunea păcatelor, toată înșelăciunea, toată hula, toată amăgirea și mândria oamenilor! Vino, ca un foc dumnezeiesc și întărește în lume dreapta credință și risipește toate eresurile și bucură inimile creștinilor și învață-ne să cântăm măririle Lui Dumnezeu!

Vino, Doamne Sfinte și întărește Biserica, întemeiază în lume adevărata pace, lini-ștește tulburările, împacă sufletele, risipește războaiele și unește pe toți oamenii, ca toți să fim una în Hristos! Vino, în inimile noastre cele slabe și fricoase și alungă de la noi toată frica, toată înșelăciunea și slava cea deșartă! Vino, Duhule Sfinte și ne învață a slăvi pe Dumnezeu cu dreaptă credință, a mângâia pe oameni, a suferi pentru Hristos, a ne ruga pentru toată lumea!

La urmă cântăm „*Împărate Ceresc*” și mergem mai departe.

b) MORMÂNTUL REGELUI ȘI PROROCULUI DAVID

Este situat la parterul clădirii cu Foișorul Cinei de Taină, fiind o clădire veche multiseclară unde se află mormântul marelui Rege din neamul căruia se trage

Hristos după trup.

Clădirea, un fel de sinagogă, este situată pe direcția nord-sud. Mormântul Regelui Da-vid pe care-l cinstesc deopotrivă cele trei confesiuni monoteiste (creștini, evrei și mahomedani) se află în partea de nord. Cripta se înalță deasupra, ca un cavou boltit semicilindric și este învelită în catifea neagră, cu semnul cultului mozaic (în aur) brodat pe ea și împodobită cu capete ale unor suluri de Tora. Doi rabini stau în fața mormântului, după un mic grilaj de fier și îmbărbătează poporul care vine să se roage. Tineri, bătrâni și mame cu copii de mână se apropie, se prosternează în fața mormântului, dau ușor din capete, aduc lumânări și untdelemn, spun cererea lor rabinului binevoitor, apoi primesc binecuvântare și se retrag.

Regele David a fost înmormântat în cetatea sa (*1 Regi 2, 10*). Locul înmormântării sale a fost amintit pentru prima oară de către pelerinul Beniamin din Tudela (în 1172).

Aici odihnește marele Rege al lui Israel, strămoșul Lui Hristos, părintele evreilor, întemeietorul Ierusalimului, apărătorul poporului ales, urmașul lui Saul, inspiratul scriitor al Sf. Psaltiri, fiul lui Iesei, tatăl înțeleptului Solomon, „bărbatul după inima Lui Dumnezeu”, marele Proroc David! Aici odihnește fiul cel mai mic al lui Iesei, păstorul cel firav al oilor, biruitorul lui Goliat, spaima filistenilor și moabitenilor, cel mai mare Rege al iudeilor.

Aici odihnește Prorocul David, lauda vechiului și noului Israel, care a lăsat omenirii întregi Sf. Psaltire, cartea cea mai scumpă de laudă și de rugăciune către Dumnezeu. Psaltirea cea plină de profeții pentru Hristos, pentru începutul și sfârșitul lumii. Psaltirea, cartea mângâierii tuturor creștinilor. Psaltirea, bucuria sfinților, nădejdea pustnicilor, arma cuvioșilor, izgonirea diavolilor, rușinarea păgânilor, alinarea mamelor, podoaba călugărilor, odorul cel de preț al credincioșilor. Psaltirea lui David, cartea pocăinței care „scoate lacrimi și din inimă de piatră”; Psaltirea, cartea preamăririi și laudei Lui Dumnezeu, trâmbița Vechiului și Noului Testament, podoaba bisericilor, cinstea caselor și toiagul creștinilor dintotdeauna.

Ce minunat ne învață David în primul său Psalm: „*Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor și în calea păcătoșilor n-a stat și pe scaunul pierzătorilor n-a șezut. Ci în Legea Domnului, Voia Lui și la Legea Lui va cugeta ziua și noaptea...*” (*Psalm 1, 1 – 2*). Păzește-ne, Doamne, de sfatul celor necredincioși, izbăvește-ne de cursele celor pierzători, scapă-ne de lațul celor păcătoși, ca să facem Voia Ta!

Iată aici odihnește împăratul cel smerit și iubitor de Dumnezeu, care *se scula la rugăciune în fiecare miez de noapte și de șapte ori pe zi lauda pe Ziditorul*. Aici odihnește Profetul pocăinței care ne-a învățat să plângem pentru păcatele noastre, prin nemuritorul Psalm 50: „*Miluieste-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta...*”!

Miluieste-ne pe noi păcătoșii, Mântuitorule, care venim să ne mărturisim Ție, să ne căim de păcatele noastre, să plângem fărădelegile noastre, să cerem Harul Țău, pentru a pune din nou început de pocăință! *Inimă curată zidește întru noi, Dumnezeule și duh drept înnoiește în lume, în biserici, în casele și în sufletele fraților*

noștri. Nu ne lepăda pe noi, robii Tăi, de la Fața Ta și Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua din inimile noastre, din familiile creștinilor, din hotarele țării noastre românești!

Învăță-ne, Mântuitorule bun, să Te laudăm împreună cu David, să-Ți înălțăm cântări de laudă în psaltire și în alăută și să Te preamărim, împreună cu îngerii și cu oamenii, cu Cerul și Pământul, cu Soarele, cu Luna, cu stelele, cu florile, cu păsările, cu pruncii, cu tinerii, cu bătrânii și cu toată suflarea omenească!...

Spunem în taină Psalmii Laudelor și plecăm.

c) BISERICA „ADORMIRII MAICII DOMNULUI”

Aceasta este o mănăstire benedictină, numită „Adormirea Maicii Domnului”. Tradiția ne spune că Maica Domnului și-a petrecut o parte din viața Sa, după Înălțarea Domnului, la Ceruri, aici pe Mt. Sion, probabil în casa Apostolului Ioan și tot aici a adormit. De pe Sion, venea adesea Preacurata Fecioară la Mormântul Domnului și Se ruga Mântuitorului, pentru Ea și pentru Toată lumea. Iar când a binevoit Fiul Lui Dumnezeu să mute la Sine pe Maica Sa, Ea a fost dinainte anunțată de către Arhanghelul Gavriil. Deci adunând la Sine pe sfințele femei, le-a dat sfatul cel mai de pe urmă și a adormit cu pace, aici pe Mt. Sion, dându-Și Sufletul Ei dumnezeiesc în Măinile Mântuitorului Hristos.

Îngroparea Sfântului Ei Trup s-a făcut cu mare plângere și adunare de Apostoli și Sfinți, în Grădina Ghetsimani, aproape de locul unde Se ruga Mântuitorul în timpul nopții. După puține zile, preacuratul Ei Trup a fost mutat la Ceruri, lăsându-ne doar Mormântul gol și Sfințele Ei rugăciuni. Pe locul unde a adormit Maica Domnului în Sion a fost înălțată în sec. IV o biserică bizantină mare, alături de Paraclisul Sf. Adormiri. Cruciații au construit aici o altă biserică, în sec. XI. În anul 1898, călugării benedictini au construit aici o măreață Catedrală cu criptă la subsol și au făcut-o mănăstire. În prezent cei 15 călugări săvârșesc toate Slujbele zilnice și stau înaintea pelerinilor.

Ne închinăm în această măreață biserică, sărutăm Icoana Maicii Domnului și admirăm vechile resturi de mozaic din sec. IV. Apoi cântăm Troparul Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și cerem pentru noi sfârșit bun, iar pentru cei iubiți de acasă binecuvântare și iertare.

d) BISERICA „POCĂINTEI SF. AP. PETRU” („SF. PETRU GALICANTUL”)

După arestarea Sa în Grădina Ghetsimani, Iisus a fost dus la Anna (Annas) și apoi la marele preot Iosef Caiafa (*Marcu 14*). *Petru și Ioan L-au urmat pe Iisus în reședința înaltului preot unde Petru a tăgăduit de 3 ori că L-ar cunoaște pe Iisus (Luca 22).*

Biserica se înalță chiar la marginea Mt. Sion, cum coborâm spre Valea lui Iosafat, fiind o biserică franciscană mai nouă, construită în anul 1950, având o arhitectură caracteristică. Sub biserică se află o criptă și o peșteră mare, numită în tradiția Ierusalimului „Peștera pocăinței lui Petru”, unde a intrat marele Apostol *să plângă cu amar*, după întreita sa lepădare de Hristos. Peste această peșteră creștinii au înălțat o mică biserică, încă de la începutul sec. IV. În anul 614 perșii au dărâmat

biserica, în timpul marilor invazii asupra Locurilor Sfinte. Cruciații au refăcut biserica, sub numele „Sf. Petru de la cântatul cocoșului”.

Biserica actuală, din 1950, a fost construită pe locul ruinelor unui palat ce a fost probabil casa lui Caiafa. Printre ruine a fost găsită o garnitură întreagă de greutate și măsuri pentru controlul negustorilor din piață. Aceasta a întărit presupunerea că locuința a aparținut unui fost înalt preot. Cavernele tăiate în stânca din spatele casei, erau folosite ca grajduri sau carceră pentru cei care înșelau la greutate sau măsură în piață. Într-o asemenea carceră (peșteră) a fost ținut Iisus și, respectiv, Petru.

În prezent pe locul acesta încărcat de istorie și de vestigii biblice, ca și pe Sion de altfel, încep construcții noi de blocuri, fapt ce întristează pe pelerini. Biserica actuală este deservită de Călugări franciscani și poartă numele specific de „Biserica Sf. Petru Galicantul”

În peștera aceasta de sub biserică s-a ascuns Petru, „*verhovnicul Apostolilor*”, de durere, de muștrare și cuprins de rușine, să-și plângă înaintea Lui Dumnezeu înfricoșătorul său păcat. El care era cel mai râvnitor printre cei dintâi – chemat cel mai vârstnic și purtătorul de cuvânt al celorlalți Apostoli; el, Petru care se făgăduise Domnului în noaptea Cinei că „*Dacă toți se vor sminti întru Tine, eu niciodată nu mă voi sminti!*” (Matei 26, 33 – 35). Tocmai el singur s-a lepădat de Hristos, de frica oamenilor! Și a cântat cocoșul și s-a deșteptat conștiința lui Petru și au început lacrimile a curge ca picăturile de foc și ieșind s-a ascuns în această peșteră, ca să se pocăiască. Că cel care păcătuiește în public se ascunde de cei cunoscuți, plânge în taină pentru rușinea păcatului. Iar cel cu conștiința curată se roagă oriunde, pe munte, în poiană, sub soare, în odaia luminată și lacrimile lui sunt de rubin.

Doamne, Dumnezeul nostru, izbăvește-ne de ispitele cele peste puterile noastre, ce se ridică asupra-ne în tot ceasul, de la diavol, de la lume și de la trup! Nu ne lăsa pe noi să cădem, când suntem ispitiți pentru mândria noastră, pentru neascultarea și lenevirea noastră! Izbăvește-ne de ispitele tinereții! Izbăvește-ne de slăbiciunile bătrâneții! Izbăvește-ne de pofta ochilor, de pofta trupului și de trufia vieții! Izbăvește-ne de sfatul cel viclean, de clewetirea oamenilor, *de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă întru întuneric, de întâmplare și de lucrul cel de miazăzi!* (Psalm 90, 5 – 6). *Nu ne părăsi în vremea bătrâneților, a bolilor și a necazurilor, când va lipsi virtutea noastră, ci ne întărește cu prisos de Har dumnezeiesc și cu îngrădirea îngerilor Tăi, ca să nu slăbim în credință, nădejde și dragoste.* Întărește-ne cu Duhul Tău cel sfânt, să nu părăsim Sf. Credință, nici pentru cinste, nici pentru dregătorii pământești, nici pentru bani, nici pentru laude, nici pentru frica de oameni, ci pentru frica de Dumnezeu, ajută-ne să biruim frica de oameni și cu răbdarea noastră să biruim mânia celor care ne urăsc; cu blândețea să biruim răutatea celor care ne împresoară; cu rugăciunea și iertarea să biruim toată ispita și cursa vrăjmașului!

Întărește, Mântuitorule, dreapta credință în pământul țării noastre, în casele și su-fletele fraților noștri, în mănăstirile și bisericile părinților noștri! Izbăvește pe binecredincioșii noștri creștini de cărturarii și fariseii eretici care încearcă în tot felul să dezbine Biserica și Neamul și să ne despartă de Hristos!

Miluește-ne, Doamne și pe noi, păcătoșii care am venit din țară creștină

îndepărtată, să ne mărturisim Ție și să ne căim împreună cu Sf. Ap. Petru pentru păcatele vieții noastre! Dă-ne pâine duhovnicească și lacrimi curate de pocăință; dă-ne timp și loc de rugăciune! Dă-ne duhovnici buni și peșteră de ispășire; dă-ne speranță și iertare, ca lui Petru, sfârșit creștinesc și odihnă întru Împărăția Ta!

1.2. 4) VALEA LUI IOSAFAT

Această vale este destul de adâncă și largă, întinzându-se pe direcția nord-sud și despărțind Ierusalimul vechi (Sf. Cetate) de Mt. Măslinilor (Eleon). Partea de nord a acestei văi este mai îngustă și încărcată cu măslini, numindu-se „Grădina Ghetsimani”. În continuarea ei se desfășoară Valea lui Iosafat, prin mijlocul căreia trece Pârâul Cedrilor (Kidron) ce izvorăște din Mt. Măslinilor și se varsă în Marea Mediterană. Acesta este secat toată vara (numai iarna are apă).

Potrivit Sf. Proroc Ioil (4, 2), unii dintre Sf. Părinți afirmă că Judecata de Apoi va avea loc aici, în Valea lui Iosafat. Cuvântul „Iosafat” provine din ivritul „Iahve-Shafot” ce înseamnă „Dumnezeu judecă”.

Poate tocmai de aceea ambele versante ale văii sunt ticsite cu morminte. Întreaga vale este un vast cimitir. La dreapta (spre Sf. Cetate) – cimitirul musulman, iar la stânga (spre Mt. Măslinilor) – cimitirul ortodox și marele cimitir evreiesc (cu morminte, încă de pe timpul macabeilor, fiind considerat cel mai vechi din lume). În jurul Văii lui Iosafat, toți așteaptă *trâmbița cea mai de pe urmă a învierii de obște și a Dreptei Judecăți*. Valea Cedrilor se unește cu Valea lui Iosafat și coboară spre sud, în Valea Hinnon sau Valea Gheenei, adică a focului unde erau arse gunoaiile orașului. Tot acolo, alături se afla și locul numit „Acheldama” unde s-a spânzurat Iuda Iscarioteanul, vânzătorul cuprins de deznădejde. *Acolo Iuda căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc și i s-au vărsat toate măruntaiele. Și s-a făcut cunoscut aceasta tuturor celor care locuiesc în Ierusalim... (Fapte 1, 18 – 19).*

a1) Pe versantul din stânga al Văii lui Iosafat se află mormintele: lui Absalom (Abesalom – fiul lui David), al Patriarhului Iacov (fiul Patriarhului Isaac, ale cărui oseminte sunt la Hebron), al Profetului Zaharia și Izvorul Maicii Domnului.

a1.1.) Mormântul lui Absalom este o construcție de cca 2.200 ani, de pe timpul maca-beilor (întemeietorii Dinastiei hasmoneilor). Mormântul – un turn de formă pătrată, cu vârful conic, construit din blocuri de piatră, înalt de peste 12 m este un loc de tristă amintire. Turnul pare un strigăt de iertare a fiului neascultător către tatăl său, al omului răzvrătit către Cer, către Dreptul Judecător. Cât de mare deosebire este între tată și fiu, între marele Rege David și Absalom! Tatăl – sfânt, iar fiul – ucigaș. Tatăl cânta Lui Dumnezeu în Psalmi, iar fiul căuta să-i ia tronul și viața. Și l-a certat Domnul cu moarte năprasnică pe cel neascultător. Așa sfârșesc întotdeauna copiii răzvrățiți care nu ascultă de biserică și de părinți. Cu toate acestea bunul tată plângea pe fiul său care atârna mort de copac „*Abesalom, Abesalom, fiul meu, Abesalom...!*”

Dacă fiii crescute în casă de oameni drepecți și chiar sfinți ajung uneori răi și neascultători, cu cât mai mult vor deveni răi și necredincioși copiii crescute rău, fără

mame devotate, fără supravegherea părinților, fără educație creștinească, fără rugăciune și frică de Dumnezeu! Vai, de copiii fără mame! Vai, de părinții care nu și cresc copiii în temere de Dumnezeu! Vai, de copiii răzvrățitori asupra părinților care i-au crescut! Că viața le va fi un chin și moartea – o pedeapsă.

Ai milă, Doamne, de părinții care ne-au născut și crescut în frică de Dumnezeu! Ai grijă de mamele care ne-au învățat să ne închinăm, care ne-au dus regulat la biserică, sădind în inimile noastre dragostea de viață, de lumină, de Dumnezeu și de oameni! Odihnește-le în pace sufletele în Cer și osemintele în cimitir! Ai milă, Doamne, de fiii neamului nostru, că sunt botezați în Numele Tău! Învăță-i ascultarea de Dumnezeu și de părinți! Învăță-i dragostea de neam și de țară! Întoarce dragostea părinților spre copii și a copiilor spre părinți, ca să nu avem în pământul nostru asemenea morminte ale răzvrătirii și neascultării! „*Abesalom, fiul meu, Abesalom!*” – plânsul Prorocului David se aude tot mai mult în casele și familiile credincioșilor noștri. O, Doamne, ai milă de noi și de poporul nostru binecuvântat și credincios! Ai milă de toți copiii și de toate mamele pământului!

a1.2) Izvorul Maicii Domnului este foarte adânc, subteran. Trebuie să cobori nume-roase trepte de piatră, ca să dai de un tunel pe unde curge Izvorul. După tradiție se spune că Preasfânta Fecioară venea aici și lua apă. Pelerinii și copiii, cu lumânări aprinse, coboară în peșteră și se spală cu această apă binecuvântată.

a2) Pe versantul din dreapta al Văii lui Iosafat se află Bazinele Siloam (Shiloah).

Bazinele Siloam se află în partea de vest a Pârâului Cedrilor, pe teritoriul actualului sat arab cu același nume, fiind pentru locuitorii Ierusalimului, începând cu epoca biblică, unul dintre cele mai importante furnizoare de apă potabilă. Oamenii Regelui David au cucerit Orașul Ierusalim, strecurându-se printre firele de apă ale Izvorului Ghion (Gihon).

Mai târziu Regele Iezechia (716 – 687 î.Hr.) a deviat cursul apei acestui izvor printr-un tunel lung de 512 m (apeduct), făcându-l să se reverse în rezervoare (2 *Paral.* 32, 2 – 4). Vizitatorii pot merge și azi prin Tunelul lui Iezechia ce duce la faimosul Bazin Siloam (Scăldătoarea Siloam).

Regele Irod cel Mare (37 î.Hr. – 4 d.hr.) a transformat zona bazinelor, construind clădiri sociale și colonade de marmură. Apele Bazinelor Siloam sunt considerate vindecătoare și Hristos la ele l-a trimis pe acel orb din naștere, ca să se spele și să se vindece (*Ioan 9, 1 – 4*).

În prezent Izvorul Ghion curge dintr-o stâncă mare, formând în fața acesteia un mic lac (Bazinul sau Scăldătoarea Siloam), după care își croiește drum spre Pârâul Cedrilor.

În anul 405 Împ. Eudoxia a construit aici o bazilică creștină cu 3 naosuri, ale cărei ruine le mai putem vedea și azi. Cu toate că bazilica a fost distrusă de perși în anul 614, bazinele au continuat să fie considerate – loc de pelerinaj de-a lungul tuturor secolelor și până-n ziua de azi.

1.2. 5) GRĂDINA GHETSIMANI

Se află la poalele Mt. Măslinilor și la est de Ierusalim, în partea de nord a Văii Pârâului Cedrilor (Kidron), de o parte și de alta a acestuia, cunoscută și sub numele biblic de „Valea lui Iosafat”. Pornind din Ierusalim, Pârâul Cedrilor curge prin Pustiul Iudeii, ocolește marea Lavră „Sf. Sava” și se varsă în Marea Moartă. Potrivit tradiției creștine, pe Valea Pârâului Cedrilor, chiar în zona Ghetsimani, se va petrece cumplita Judecată. Ghetsimani, potrivit Evangheliilor (*Matei 26, 36; Marcu 14, 32; Luca 22, 39; Ioan 18*), se leagă de Rugăciunea dinainte de Calvar, de trădarea lui Iuda Iscarioteanul și de arestarea Lui Iisus. Cu alte cuvinte, de aici au început Patimile și Drumul Crucii Dumnezeuului – Om. Grădina are suprafața de cca 20 ha, plantată în special cu măslini. Azi au mai rămas doar câțiva măslini uriași despre care se crede că au fost martori ai Rugăciunii și prinderii Lui Iisus Hristos. De asemenea aici este și un cimitir ortodox. Fiindcă în această grădină plină cu măslini era și o presă de ulei de măslină, grădina a luat numele de „Ghetsimani” (însemnând, în ebraică, „presă de ulei” sau „teasc de ulei”).

Cea mai mare parte din Grădină o stăpânește Biserica Ortodoxă, iar restul – Biserica Romano-Catolică. În prezent Grădina reprezintă Orașelul Ghetsimani. Prin mijloc trece șoseaua asfaltată ce duce spre Betania, Ierihon, Marea Moartă și Lacul Tiberiada. Pe această șosea circulația mașinilor este foarte intensă. Căci Ghetsimani numai noaptea mai păstrează atmosfera de Grădină a Rugăciunii. Ce liniște era odinioară în această tainică Grădină unde venea Domnul să Se roage! Era locul cel mai iubit de Hristos, din tot Ierusalimul!

Peste Pârâul Cedrilor a trecut Iisus Hristos, în noaptea Cinei de Taină. Cităm din Sf. Evanghelie: „*Acestea grăind Iisus, a ieșit împreună cu ucenicii Săi dincolo de Pârâul Cedrilor unde era o grădină, în care a intrat El și ucenicii Lui...*” (*Ioan 18, 1*). Pe aici a trecut Hristos, Mântuitorul nostru de atâtea și atâtea ori. Pe aici mergea în Betania, cobora la Ierihon și Iordan, Se ducea în Galileea. Pe aici venea Domnul seara, din Ierusalim, să Se roage și să privegheze în Grădina Ghetsimani...!

În Grădina Ghetsimani se află patru locuri de închinare, dintre cele mai importante pentru toată lumea creștină: Biserica „Sf. Arhidiacon Ștefan”, Mormântul Maicii Domnului, Peștera Ghetsimani (unde S-a rugat Iisus Hristos, cu sudori de sânge) și Piatra prinderii Lui Iisus (unde a fost prins Domnul nostru Iisus Hristos).

a) BISERICA „SF. ARHIDIACON ȘTEFAN”

Se află tot în partea de nord a Grădinii Ghetsimani, dincoace de șoseaua asfaltată Ierusalim – Ierihon, la cca 100 m de Mormântul Maicii Domnului și la cca 300 m de zidul de răsărit al Sf. Cetăți. Aici este locul unde a fost ucis cu pietre Sf. Ap. Ștefan, Arhidiaconul. Acesta, ca Diacon al primei Frății creștine a Ierusalimului, a fost primul creștin pedepsit prin lapidare (ucidere cu pietre), pentru credința manifestată de el în Hristos și în Creștinism (*Fapte 7*). Datorită acestui fapt, el a fost așezat de către Biserică în rândul Sfinților și numit „Primul Martir”. Potrivit vechii tradiții creștine, Protomartirul Ștefan, cel dintâi Martir al

Bisericii creștine a fost lapidat dincolo de zidul dinspre est al Ierusalimului, în apropiere de Orașelul Ghetsimani situat în Valea Cedrilor. Dar potrivit tradiției evreiești, locul lapidării și chinurilor sale (Beit-Asskela, în ivrit) se află dincolo de zidurile orașului, în partea de nord a Ierusalimului, lângă Poarta Iafa, în preajma Stâncii Prorocului Ieremia.

Trupul lovit cu pietre al Sfântului a fost înmormântat de către creștini, potrivit tradiției, în orașul său natal, Gamala. La începutul sec. V când a fost descoperit mormântul, rămășițele sale pământești au fost reîngropate pe Mt. Sion. Iar 2 ani mai târziu, Episcopul Iuvenal, viitorul Prim Patriarh (în 451) a mutat osemintele Sfântului în Grădina Ghetsimani, în biserica zidită în cinstea lui. Împ. Eudoxia, soția Împ. roman Arcadie (395 – 408), în anul 406, a construit pe locul tradițional al lapidării marea Bazilică „Martyrium”, în care au fost înmormântate pentru a 4-a oară osemintele Sfântului. Apoi Părinții dominicani care au descoperit ruinele acestei bazilici în anul 1881 au construit pe ele o nouă bazilică situată la câțiva metri spre nord de Poarta Damascului.

Locul ortodox de pelerinaj al celui dintâi Martir care-și află odihna în Grădina Ghetsimani este cel în care Episcopul Iuvenal a construit biserica în incinta căreia au fost reînsmormântate rămășițele pământești ale Sfântului.

Actuala biserică este nouă, din piatră, construită de către Arhiepiscopul cipriot Ar-kadi al Bisericii Sf. Mormânt, fiind în posesia Bisericii Ortodoxe Grecești și sfințită în anul 1972. Interiorul este de o curățenie și de o frumusețe rare. Catapetasma sculptată în lemn de chiparos este lucrată de către un călugăr talentat din Cipru. Pictura este și ea nouă și frumoasă.

În biserică nu este oficiată Sf. Liturghie decât ocazional sau la Hram, din lipsă de preoți slujitori. Două surori de mănăstire din Cipru întrețin biserica, stau în calea pelerinilor, dau mici lămuriri și descură ușa, spre locul unde a fost ucis cu pietre Sf. Arhidiacon Ștefan, primul Martir creștin.

Coborând pe scară lângă biserică, la cca 10 m spre vest, pe locul fostei biserici construită de către Episcopul Iuvenal, o ușă metalică dă într-o încăpere acoperită, aici fiind *locul pătimirii*: pe o piatră colțuroasă și neregulată a fost zdrobit și ucis cu pietre, de furia iudeilor, tânărul Apostol și Arhidiacon Ștefan – primul miel de jertfă, primul ucenic al Lui Hristos. Redăm din cuvintele de tunet rostite de către Apostol: „Voi, cei tari în cerbie și netăiați împrejur, la inimă și la urechi, pururi stați împotriva Duhului Sfânt; precum au fost părinții voștri, așa și voi...care ați luat Legea întru rânduielei a Îngerilor și n-ați păzit-o! Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta Lui Dumnezeu...”! Auzim loviturile pietrelor tăioase ce-i zdrobesc gura, dinții, ochii, fața, pieptul, măruntaiele și inima. Dar peste toate acestea, auzim rugăciunea de iertare a Sf. Ap. Ștefan: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta”! Și zicând acestea, a adormit (Fapte 7, 51 – 60).

Aici s-a jertfit primul Martir al Bisericii Lui Hristos. Aici a mărturisit adevărul și și-a dat viața pentru Evanghelie Sf. Ștefan – „ușa mucenicilor”. Roșim în fața curajului, bărbăției și dragostei sale pentru Hristos...

Doamne, de câte ori ne-am temut de frică unde nu era frică; de câte ori Te-am lăsat singur, Te-am tăgăduit, am tăcut, am părăsit Poruncile Tale, de frica oamenilor! Iartă-ne, Doamne și nu ne osânda, când ne temem mai mult de oameni,

decât de Tine! Dă-ne harul înțelepciunii, în faptă și în cuvinte! Dă-ne harul mărturisirii și al răbdării! Alungă de la noi frica și-o înlocuiește cu dragostea de Dumnezeu și de oameni! Învață-ne, Doamne, când trebuie să tăcem și când trebuie să vorbim! Dă-ne îndrăzneală să slujim și să apărăm adevărul, Evanghelia, biserica și credința dreptmăritoare, pentru Rugăciunile Preacuratei Maicii Tale, ale Sf. Arhidiacon Ștefan și ale tuturor Sfinților Tăi! Amin!

Ne apropiem cu mare bucurie duhovnicească de piatra stropită și sfințită cu sângele primului Mucenic, cădem cu fruntea la pământ, sărutăm piatra și Icoana Sf. Arhid. Ștefan și aprindem câteva lumânări de ceară.

b) MORMÂNTUL MAICII DOMNULUI

Acesta se află în partea de nord a Grădinii Ghetsimani, într-o galerie subterană adânc săpată în piatră. Deasupra acestuia Sf. Împ. Elena a zidit o biserică, între anii 325 – 337. După cel de-al 3-lea Sinod Ecumenic (431), de la Efes, fiind recunoscută și legiferată dogma destinului divin al Preasfintei Fecioare, în calitate de Născătoare de Dumnezeu, Mormântul Ei a devenit loc de pelerinaj.

În timpul Împ. roman Marcian (450 – 457) și al primului Patriarh al Ierusalimului, Iuvenale, a fost construită o biserică cu etaj deasupra Mormântului Maicii Domnului. Actuala criptă uriașă ce acoperă Mormântul este doar o rămășiță a bisericii cu etaj.

În anul 614 biserica a fost distrusă de perși, împreună cu celelalte biserici creștine din Palestina. În sec. XI, cruciații au înălțat aici o altă biserică semiîngropată păstrată până azi.

Intrarea ei este marcată de un fronton masiv de piatră, după care coborâm 48 de trepte mari de piatră ce duc spre Mormântul Maicii Domnului. La mijlocul galeriei de coborâre sunt două mici paraclise. În partea dreaptă – Paraclisul Sf. Părinți Ioachim și Ana, cu un mic Altar de închinare și în partea stângă – Paraclisul dreptului Iosif, logodnicul Preasfintei Fecioare. Ne închinăm la ambele Paraclise, dăm laudă Lui Dumnezeu, cerem ajutorul Sf. Ioachim și Ana și al Dreptului Iosif și coborâm în continuare.

Iată-ne jos în biserica de pe Mormântul Maicii Domnului. Aici în adâncul pământului, a fost așezat Trupul Preasfintei Fecioare Maria Care S-a învrednicit să poarte în brațe pe Hristos, Viața noastră! Aici în Orașelul Ghetsimani, s-au adunat Apostolii de la marginile Pământului, să petreacă la Mormânt pe Maica Vieții!

Aici Sf. Ap. Toma, ajungând mai târziu, n-a mai aflat Trupul Maicii Domnului în Mormânt. Aici s-a smerit „Roaba Domnului”, Cea mai sfântă dintre mame, Cea mai curată dintre fecioare, Maica Vieții, Mijlocitoarea Lumii, Mângâierea mamelor, Sprijinul fecioarelor, Întărirea sârmanilor și Acoperitoarea călugărilor și a tuturor creștinilor!

Biserica de pe Mormântul Maicii Domnului, din piatră boltită, se află în adânc, la capătul celor 48 de trepte și are forma unei nave, lungă de cca 20 m și lată de cca 7 m. Atât deasupra galeriei de coborâre, cât și în biserica propriu-zisă, atârnă de boltă peste 100 de candelice ce sunt aprinse la Sărbători.

Intrăm încet, cu emoție și evlavie, spre Mormântul Preasfintei Născătoare de

Dumnezeu, aflat la est, între naos și Altar, fiind săpat într-o piatră aproape albă scobită deasupra, în care fusese așezat Trupul Maicii Domnului. Se cunoaște foarte bine forma Preasfântului Ei Trup, rămasă în piatră. Peste această piatră și în fața ei se află două bucăți de cristal ce formează un mic jertfelnic pe care este săvârșită zilnic Sf. Liturghie. Mormântul Maicii Domnului este închis de jur-împrejur și pe deasupra de o mică încăpere de cca 2 x 1,5 m, formată din aceeași stâncă de piatră.

Intrăm prin față, pe o ușă foarte joasă ce ține locul sfințelilor uși în timpul Slujbei; ieșim pe o altă ușă mică, scobită în piatră, pe partea de nord. În spatele Mormântului Maicii Domnului se află Altarul propriu-zis unde preoții fac proscomidia.

Ne apropiem de ușa de intrare, facem trei metanii, sărutăm Icoana Maicii Domnului și intrăm pe rând să ne rugăm la Sf. Ei Mormânt: *„Întru Naștere, fecioria ai păzit, întru Adormire, lumea nu o ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare! Mutatu-Te-ai la Viață, fiind Maica Vieții și cu Rugăciunile Tale, izbăvești de moarte sufletele noastre”!* (Troparul Adormirii Maicii Domnului).

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, roagă-Te înaintea Sf. Treimi pentru mântuirea tuturor oamenilor, pentru întărirea drepte credințe în lume, pentru pace pe pământ și în inimi, pentru țara noastră, pentru cei bolnavi și călători, pentru cei care conduc popoare și suflete omenești, pentru săraci și văduve, pentru cei care ne urăsc și ne iubesc, pentru toate mamele pământului, ca să nu se rușineze de nașterea de prunci! Roagă-Te, Maica Vieții, pentru mame și copii! Roagă-Te, Preasfântă Fecioară, pentru tineri și fecioare, pentru îndepărtarea din lume a toată desfrânarea și păcatul! Roagă-Te, Stăpână, pentru cei care stăpânesc în lume, ca să aibă frică de Dumnezeu și dragoste de oameni! Roagă-Te, Preacurată, pentru călugări, preoți și episcopi, pentru cei care slujesc cu inimă curată la Sf. Altare! Roagă-Te Lui Dumnezeu pentru cei care au adormit cu pace, în nădejdea vieții veșnice!

Biserica de pe Mormântul Maicii Domnului, Biserica Sf. Mormânt și Biserica Nașterii Domnului din Betleem sunt cele mai importante lăcașuri de închinăciune pentru creștinii care vin în Țara Sfântă. De aceea au caracter interconfesional, cu Altare de slujbă, pentru cele 4 Biserici istorice prezente aici: Ortodoxă, Romano-Catolică, Armeană și Coptă. Altarele centrale, ca și întâietatea la Slujbele religioase în aceste trei lăcașuri aparțin Bisericii Ortodoxe, cea mai veche din Țara Sfântă. Celelalte confesiuni au Altare de Slujbă secundare și slujesc, în ordinea apariției lor, în Palestina: ortodocși, armeni, copti și catolici.

La Altarul de la Mormântul Maicii Domnului, slujesc numai ortodocșii. Sf. Liturghie este oficiată zilnic între orele 7 și 8 dimineața de către un ieromonah.

În Sărbători slujește un preot cu un diacon, uneori și un episcop. Slujba de dimineață începe cu Utrenia, la orele 6 și este continuată direct cu Sf. Liturghie. Utrenia durează 40 – 50 de minute, iar Liturghia – 40 de minute. Miezonoptica, Psaltirea, Ceasurile și Acatistul zilei nu sunt oficiate, din cauza timpului foarte limitat. La orele 7,40 ortodocșii termină Slujba și la orele 8 încep armenii.

Altarul armenilor este lipit de cel ortodox în partea de nord-vest.

Altarul coptilor este în pronaosul bisericii, iar al catolicilor, în Capela „Sf. Iosif” de alături.

Paraclisul Sf. Părinți Ioachim și Ana aparține de asemenea ortodocșilor.
Vecernia și Pavecernița sunt oficiate zilnic la orele 17.

Preoții ortodocși de la Mormântul Maicii Domnului, slujitori și cântăreți sunt toți călugări și fac parte din „Frăția Sf. Mormânt”. În general grecii slujesc foarte frumos, sunt buni slujitori, cântăreți renumiți și țin mult la ordine și rânduială. Închinători la Slujbă n-au de unde veni, afară doar de câteva maici din mănăstirile vecine și pelerini care vin la Sf. Locuri.

La 15 august, este Hramul acestei Sf. Biserici. Ortodocșii au o Icoană Făcătoare de Minuni, cu „Adormirea Maicii Domnului”, pe care o păstrează la metocul „Ghetsimani” de lângă Sf. Mormânt. La 10 august, o aduc cu mare procesiune, cale de cca 1,5 km, din Ierusalimul vechi, la Mormântul Maicii Domnului. Aici șade până la 16 august, după Praznic, când este dusă din nou la Ierusalim cu procesiune și mult fast.

c) „PEȘTERA GHETSIMANI”

La numai 40 m de Biserica „Adormirea Maicii Domnului” se află „Peștera Ghe-tsimani” situată în partea dreaptă și îngrijită de catolici. Între biserică și „peșteră” se află chiliile monahilor ortodocși care slujesc la Mormântul Maicii Domnului și păzesc Grădina Ghetsimani, de aproape două milenii. Ne însemnăm cu Sf. Cruce și coborâm în peșteră. „Peștera” este destul de mare, lungă de cca 17 m, lată de cca 9 m și are două Altare. Cel de la est ne amintește de locul unde au adormit ucenicii, iar cel de la sud – de locul unde S-a rugat Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, cu sudori de sânge. Iisus a venit aici să Se roage, după Cina Cea de pe urmă de pe Mt. Sion. Ne închinăm cu evlavie adâncă la ambele Altare și în tăcerea Sf. Peșteri ne reculegem și ne reamintim Evanghelia: *„Atunci a venit Iisus împreună cu dâșii în satul ce se numește Ghetsimani și a zis ucenicilor: « Ședeți aici, până voi merge să Mă rog acolo »! Și luând pe Petru și pe cei doi fii ai lui Zevedei, a început a Se întrista și a Se mâhni. Atunci le-a zis Iisus: « Întristat este sufletul Meu, până la moarte. Rămâneți aici și privegheați, împreună cu Mine »! Și mergând puțin mai înainte, a căzut cu Fața la pământ, rugându-Se și zicând: « Părintele Meu, de este cu puțință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești ». Și venind la ucenicii Săi, i-a găsit dormind și i-a zis lui Petru: « Așa, n-ați putut un ceas să privegheați cu Mine? Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osânditor, iar trupul – neputincios ».*

Iarăși ducându-se a doua oară, S-a rugat zicând: « Părintele Meu, dacă nu este cu puțință să treacă acest pahar, ca să nu-l beau, facă-se Voia Ta »! Și venind iarăși, i-a aflat dormind, căci ochii lor erau îngreuiți. Și lăsându-i, S-a dus iarăși și S-a rugat a treia oară, zicând aceleași cuvinte. Atunci a venit la ucenici și le-a zis: « Dormiți acum și vă odihniți! Iată, s-a apropiat ceasul și Fiul Omului se va da în mâinile păcătoșilor...» (Matei 26, 36 – 45).

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul Lui Dumnezeu, am venit de departe în Grădina

Ghetsimani, să ne înveți a ne ruga împreună cu Tine! Dă-ne mai multă râvnă pentru sfânta rugăciune, ca să ardă inimile noastre de dragostea Ta. Am venit în această peșteră, să ne înveți a veghea și a plânge pentru păcatele noastre mai ales în acest ceas, când Tu Te rogi pentru noi toți, cu lacrimi și cu sudori de sânge. Nu știm cum trebuie să ne rugăm, cum să ne păzim mintea de gânduri rele, cum să biruim ispitele vrăjmașului. Nu mai vrem să veghem, nu mai avem lacrimi la rugăciunile noastre. Ne-am uscat la suflet, am răcit în dragoste, am slăbit în credință, nu mai iubim din inimă pe Dumnezeu și pe oameni. Nu vrem să iertăm pe frații noștri. Suntem robiți de patimi, de cele pământești. Nu mai avem râvna, smerenia, blândețea și răbdarea părinților noștri.

Mântuitorule, Te rogi în Grădina Ghetsimani, singur și ca om Te temi de moarte și ceri să treacă de la Tine paharul morții. Dar ca Fiu al Lui Dumnezeu, zici către Tatăl: « Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești »!

Te rogi singur în această grădină a Lumii, iar ucenicii Tăi dorm și noi dormim! Pen-tru aceea *au intrat lupi răi în turma Ta și sfâșie unitatea Bisericii și amăgesc pe unii, iar noi dormim!* Scoală-ne din somn, ca să priveghem și să ne rugăm împreună cu Tine! *Alungă, de la noi frica, pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții!* Deșteaptă-ne din nou la lucru, împreună cu Petru, cu Iacob și Ioan, *că secerișul este mult, dar lucrătorii sunt puțini (Luca 10, 2)!*

Îndură-Te de noi și ne iartă toate păcatele! Învăță-ne cum să priveghem ziua și noa-ptea, ca să scăpăm de ispitele ce ne-au împresurat! Dă-ne lacrimi la rugăciunile noastre, ca să nu ne ostenim în zadar! Dă-ne din nou râvnă pentru Biserică și Evanghelie, dă-ne viață curată și putere în faptă și în cuvânt, ca să izbăvim turma ce ne-ai încredințat-o de dezbinări și eresuri! Dă-ne deplină dragoste de Dumnezeu și de oameni, ca să fim gata a ne da viața pentru Tine, pentru mântuirea tuturor...!

O, Iisuse Hristoase, îndură-Te, iartă-ne și ne scoală din somnul păcatelor!

d) BISERICA NAȚIUNILOR (AGONIEI)

Mergând în continuare de la „Peștera Ghetsimani” spre sud încă cca 100 m, dăm peste o piatră originală și locul prinderii Domnului nostru Iisus Hristos în noaptea Sf. Patimi.

Peste această piatră a fost construită încă din sec. IV, în anii domniei Împ. Teodosie cel Mare (379 – 395), o bazilică creștină ale cărei ruine mai pot fi văzute și azi în interiorul actualei biserici catolice a tuturor națiunilor (sau a Bisericii Patimilor lui Iisus). Rămânând în ruină, catolicii au înălțat în anul 1924 o biserică mare cu 12 calote (cupole) și cu Altarul sculptat, în formă de cupă, cu concursul a 12 țări, fapt pentru care biserica se numește azi „Biserica Națiunilor”. Ea se află tot în Grădina Ghetsimani și este foarte bine întreținută. În curte sunt opt măslini uriași milenari, cu diametrul de cca 2 m, ce au crescut din tulpina măslinilor – martori la Patima Domnului.

Ne închinăm și intrăm în marea biserică. Pelerini din toată lumea asistă la Slujba oficiată în limba latină. Ne rugăm fiecare și ne reculegem.

Aici a fost sărutat Domnul de Iuda Iscarioteanul, vânzătorul și dat în mâinile iudeilor. Aici S-a smerit Împăratul Cerului și al Pământului, dându-Se ca un om în

măinile oamenilor, a trădătorilor, a hulitorilor și a necredincioșilor. *Ca o oaie la junghiere și ca un miel înaintea celor ce-l tund pe el... (Isaia 53, 7)*, așa S-a lăsat prins Mântuitorul de cei fără de lege și dus din Grădina Ghetsimani pe Golgota, să Se jertfească pentru noi!

Citim și medităm la cuvintele din Sf. Evanghelie: « **Sculați-vă, să mergem. Iată, s-a apropiat cel ce M-a vândut...»!** *Iar vânzătorul le dăduse un semn, zicând: „Pe Care Îl voi săruta Acela este; prindeți-L pe El”!* **Și îndată apropiindu-se de Iisus, a zis: „Bucură-Te, Învățătorule”!** și L-a sărutat. *Iar Iisus i-a zis: « Prietene, pentru ce ai venit »?* **Atunci ei apropiindu-se, au pus mâinile pe Iisus și L-au prins... « Ca la un tâlhar, ați ieșit cu săbii și cu ciomege, ca să Mă prindeți. În fiecare zi ședeam în Templu și învățam și n-ați pus mâna pe Mine! Dar toate acestea s-au făcut, ca să se împlinescă Scripturile Prorocilor ».** *Atunci toți ucenicii lăsându-L, au fugit (Matei 26, 46 – 56).*

De la piatra aceasta încep Patimile cele înfricoșătoare și mântuitoare ale Lui Hristos.

De aici, din locul acesta, începe cea mai grozavă dramă ce s-a petrecut vreodată pe Pământ.

Oamenii răi declară război Lui Dumnezeu! Ca niște copii fără minte, pornesc cu arme, cu săbii, cu făclii, cu trădări, cu violenții, cu minciuni, să prindă pe Fiul Lui Dumnezeu, să omoare pe Făcătorul lor, să-L scoată afară din Grădina Sa, din inimi, din familie, din sate, din orașe, din lume, din istorie. Din ceasul acesta oameni intră în luptă cu Cerul, cu Sfinții și Îngerii din Cer, cu Făcătorul Cerului și al Pământului. Copiii își resping părinții și iudeii Îl resping pe Hristos. Atâtea mii de ani L-au așteptat și au suferit după El, iar acum Îl duc la moarte!

Oamenii răi nu-L mai acceptă pe Dumnezeu printre ei, ca să-i învețe, să-i mustre, pentru păcate, să-i mângâie, să-i amenințe, cu focul gheenei. Oamenii răi vor să trăiască singuri, fără părinți, fără profeți, fără evangheliști, fără sfinți, fără Dumnezeu, ca să nu vadă nimeni păcatele lor.

Și această cumplită dramă, această luptă împotriva Lui Dumnezeu, a Evangheliei și a Bisericii Sale ce urma să se întemeieze a început de aici, de pe această piatră albă, acum două milenii în urmă!

Ce lucru nedrept și înfricoșat! La asaltul omului împotriva Făcătorului său, el folosește cele mai cumplite metode: minciuna, violența, coruperea prin bani, trădarea, forța, amenințarea, bătaia, întunericul nopții. *Pe care Îl voi săruta Acela este, puneți mâna pe El*, a zis Iuda, vânzătorul. Iar Domnul și Mântuitorul Lumii întreabă cu dragoste și blândețe pe trădător: « Prietene, pentru ce ai venit »? Îl numește „prieten” pe vânzător, ca să-l apropie de pocăință, ca să-i dea nădejde de mântuire și să-l mustre pentru păcat. Apoi îl întreabă pentru ce să mărturisească singur, trădătorul, pentru ce a venit, ca să-l izbăvească de minciună și să-l ierte de păcat. Stă minciuna în fața Adevărului și nu se rușinează. Stă omul apostat și vânzător, robit de demonul banului, în fața Dumnezeului său și încearcă să-L sărute, să-L lege, să-L omoare. Desfigurat la față, descumpănit în voință, demonizat

la suflet, aprins de mânie, viclean ca un șarpe, cu prețul trădării în buzunar, se apropie, face semn cu mâinile, stă înaintea Lui Hristos, tocmai în ceasul Rugăciunii. Vine noaptea, că nu poate suferi lumina. Trădătorul, vicleanul, apostatul noaptea trădează, noaptea vinde ce nu este al său, noaptea fură, noaptea ucide și sărută pe întuneric. El se teme de oameni, nu de Dumnezeu: se teme de istorie, se teme de lumină. El lucrează noaptea, fiind fiu al întunericului și urăște ziua, căci lumina îl vedește. Dar Dumnezeu toate le vede! El cunoaște inimile și cugetele noastre. El nu lasă lumina să fie cuprinsă de întuneric. Nu lasă pe cel care priveghează și crede, și se roagă, și iubește, și iartă, și nădăjduiește să cadă în cursele trădătorului lepădat de Hristos, demonizat și ucigaș de oameni.

Izbăvește, Doamne Iisuse Hristoase, sufletele noastre de demonii patimilor! Izbăvește-ne de duhul iubirii de argint și de tot păcatul! Sub aripile Tale nădăjduim, *izbăvește-ne de cursa vânătorilor, ca și cu o armă, înconjoară-ne cu Adevărul Tău!* Păzește țara noastră *de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă întru întuneric, de întâmplare și de dracul cel de amiază (Psalm 90, 3 – 6)!* Izbăvește lumea de demonul iubirii de arginți ce corupe și aduce apostazie și războaie! Izbăvește omenirea de trădători, de mincinoși și de toți urmașii lui Iuda, vânzătorul, care învrăjbesc popoarele, dezbină biserica și macină unitatea familiilor noastre!

După terminarea Slujbei, ne apropiem cu credință de piatra aceasta sfântă, cădem în genunchi, ne rugăm pentru noi și pentru toată lumea, ne atingem fruntea de ea, o sărutăm cu evlavie și ieșim în Grădina Ghetsimani.

e) MĂNĂSTIREA „SF. MARIA MAGDALENA”

Urcând cca 200 m din Grădina Ghetsimani spre Vf. Mt. Măslinilor, pe versantul vestic al acestuia ajungem la Mănăstirea rusească de Călugărițe închinată Sf. Maria Magdalena, al cărei nume îl poartă și Hramul bisericii.

Privită de departe, biserica mănăstirii cu cele 5 turlle aurite în formă de bulbi, în stil specific rusesc, pare un uriaș candelabru cu 5 lumini ce se înalță spre cer.

Mănăstirea este așezată pe panta pietroasă și destul de înclinată a Mt. Măslinilor. Biserica este mare și impunătoare, singura în stil pur rusesc din toată Țara Sfântă. Cele câteva corpuri de chilii modeste sunt așezate neregulat în incintă, după poziția locului. Poteci de picior leagă chiliile între ele și pe toate de biserică. Micile alei sunt umbrite de frumoși eucalipti, boschete ornamentale de tot felul și flori de toate culorile. Din loc în loc sunt bănci de reculegere.

Intrăm în biserica aproape pătrată, destul de largă, având pereții pictați și catape-teasma nouă. Cel mai de preț odor din biserică este o cutie mică din lemn aurit, în care sunt păstrate părțile din Sf. Moaște. Ne închinăm la Sf. Icoane, sărutăm Sf. Masă și Sf. Moaște, apoi ieșim în fața bisericii.

Mănăstirea „Sf. Maria Magdalena” a fost construită în perioada 1883 - 1888, fiind comandată, de către Țarul Rusiei, Alexandru III (1881 – 1894), deoarece Maria a fost Sf. Patroană a familiei sale.

Mănăstirea a fost închinată femeii care a udat cu lacrimi Picioarele Lui Iisus și le-a șters cu părul capului ei și despre care Iisus a zis: « Iertate îi sunt păcatele ei

cele multe, căci mult a iubit »! Prin anii 1920 – 1925, mănăstirea avea o viață duhovnicească mult mai înfloritoare. Soborul număra 80 – 100 de maici. În prezent, soborul mănăstirii numără 35 de maici și surori (în 1974), din care cele mai multe sunt bătrâne. Liturghia este oficiată zilnic de către doi Ieromonahi bătrâni. Cealaltă Slujbă este săvârșită după tipic. Masa de obște o iau împreună la trapeza aflată la subsolul bisericii.

1. 2. 6) MUNTELE MĂSLINILOR (ELEON)

Mt. Măslinilor (Har-Ha-Zeitim în ivrit, Tjabal-Et-Tur în arabă și Muntele Eleon în greacă) se numește lanțul muntos ce se ridică până la 730 m deasupra nivelului Mării Mediterane, fiind situat la est de Ierusalim, la cca 2 km de Sf. Cetate. El este pomenit, atât în Vechiul Testament (*Zaharia 14, 4*), cât și în Noul Testament (*Matei 24; Marcu 13; Luca 26; Fapte 1, 4 – 12*). Cele 3 culmi ale lui sunt: cea dinspre nord, numită „Scopus” („Har-Hațofim”, în ivrit) pe care a fost construit Ierusalimul nou, cu Universitatea evreiască; cea din mijloc, „Mica Galilee” (pe care se află Spitalul „Augusta Victoria” și Sediul de vară al Patriarhiei Ortodoxe) și cea dinspre sud, Mt. Înălțării („Et-Tur”) unde sunt concentrate toate locurile creștine de pelerinaj, bisericile și mănăstirile ce au pentru creștini legătură cu două evenimente importante din activitatea pământească a Lui Hristos: Predica de pe Munte (*Matei 24; Luca 21*) și Înălțarea.

În sec. IV, pe Locul Predicii de pe Munte, Sf. Elena a construit o bazilică impunătoare ce a fost numită „Biserica Eleonului”. Ruinele acestei bazilici se află azi în interiorul Bisericii catolice „Tatăl nostru”, iar pe Locul Înălțării Domnului a înălțat un mic Altar în formă de rotondă numit „Imbonom” și alături a ridicat o biserică a Înălțării Domnului, numită „Biserica Eleonului”. În afară de aceste două locuri de pelerinaj de maximă importanță, pe Mt. Măslinilor și împrejurimile lui au fost construite în sec. V – VI încă 24 de așezăminte creștine printre care biserici, mănăstiri și hanuri pentru pelerini. Armenii susțin că prin sec. VI exista aici o renumită mănăstire armeană distrusă de perși. Acest fapt îl atestă și numeroasele mozaicuri cu motive creștine de tradiție armeană, ca și unele morminte vechi și pietre funerare cu inscripții armene.

Unele dintre cele mai importante locuri de pelerinaj, aflate azi pe culmea și pe versantul vestic al Mt. Măslinilor, sunt: Biserica grecească a pelerinilor galileeni, „Mica Galilee” („Viri Galilaei”), Locul Întâlnirii Lui Hristos, cu Apostolii, după Înviere (*Matei 28, 10*); Mănăstirea rusă „Eleon”; nou-construita Biserică grecească a Înălțării (locul de pelerinaj al Înălțării, aflându-se și-n ziua de azi în stăpânirea musulmanilor); peștera și mormântul Cuv. Pelaghia; Mănăstirea catolică „Tatăl nostru” („Pater noster”); Mănăstirea catolică „Domnul a plâns” („Dominus flevit”) și Mănăstirea rusă „Sf. Maria Magdalena”. Ultimele două împreună cu „Mica Galilee” se află pe versantul vestic al Mt. Măslinilor, iar restul – pe platoul Mt. Măslinilor.

Mt. Măslinilor se alătură celorlalți munți binecuvântați din Țara Sfântă: Mt. Sion, Mt. Moria, Mt. Tabor, Mt. Fericirilor ș. a., ce sunt legați de Taina Mântuirii neamului omenesc. Și pentru că este foarte prielnic creșterii măslinilor, fiind

renumit încă din Legea veche prin *grădinile sale de măslini și teascurile de untdelemn*, a fost numit de către sfinții evangheliști „Mt. Măslinilor”, iar în limba greacă – „Mt. Eleon”.

Mt. Măslinilor ce se unește la nord cu Mt. Scopus coboară ușor spre sud și se unește cu „Mt. Scandalului”, ca apoi să dispară în Valea Hinnon (Gheenei). De aici în continuare spre sud, se întinde „Câmpul Sângelui”, adică „Țarina Olarului” („Acheldama”) unde erau îngropați străinii. Aici după tradiție s-ar fi spânzurat Iuda. În apropiere se află o mică mănăstire închinată Sf. Onufrie cel Mare.

Muntele Înălțării Domnului la Ceruri rămâne nemuritor în istoria Creștinismului, prin faptul că de pe vârful lui S-a înălțat Domnul de-a dreapta Tatălui întru Slavă!

a. MICA GALILEE

La cca 500 m spre nord-vest de Mănăstirea Eleon, pe Colina Mica Galilee, ajungem la un loc numit în tradiția locală „Mica Galilee”. Aici s-a arătat Domnul ucenicilor săi, după cum a spus Îngerul Mariei Magdalena: „Mergând degrabă, spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți și va merge mai înainte de voi în Galileea. Acolo Îl veți vedea. Iată, v-am spus vouă”! (Matei 28, 7).

În incinta ei este o livadă mare de măslini, cu o frumoasă alee, cu câteva clădiri mo-deste în mijloc și o biserică mică. Aici este sediul de vară al Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim.

Ne închinăm în biserică și cântăm de trei ori „*Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le!*”, apoi ieșim și admirăm Ierusalimul.

De aici putem vedea foarte bine Biserica Sf. Mormânt, moscheile musulmane, Mt. Sion și Valea lui Iosafat.

b. MĂNĂSTIREA „ELEON”

Pe platoul Mt. Măslinilor, pe Colina Înălțării, la marginea Satului arab Kafreț-Tur dăm peste marea mănăstire ortodoxă rusească de Călugărițe, denumită „Eleon”.

Mănăstirea Eleon are un istoric mai complex. Pe locul actualei biserici din mijloc, numit „al Predicii de pe munte”, Sf. Elena a înălțat o primă bazilică impunătoare, între anii 326 – 333, cu Hramul „Înălțarea Domnului”, numită „Biserica Eleonului”. În anul 614, biserica a fost distrusă de perși. Renumitul Stareț grec, Modest, a refăcut-o, transformând-o în mănăstire. Prin sec. XII, șeicii musulmani au distrus și această mănăstire ce va rămâne secole de-a rândul o ruină. Ruinele acestei bazilici se află azi în interiorul Mănăstirii catolice „Tatăl nostru”.

În anul 1875, Biserica rusă a cumpărat acest teren de cca 10 ha și a înălțat aici o mare mănăstire de călugărițe – cea mai impunătoare și mai bine organizată din Ierusalim, terminată în 1878. Marea biserică cu Hramul „Înălțarea Domnului” este zidită pe ruinele bisericii din sec. IV. Au fost găsite frumoase mozaicuri și coloane de la prima biserică creștină.

Biserica Mănăstirii Eleon destul de mare, dar fără un stil specific nu are pictură interioară. Ne închinăm în Sf. Altar, la icoanele și Sf. Moaște așezate într-un sicriș

lângă icoane și cântăm Troparul Înălțării Domnului. Apoi ieșim și vizităm cele două paraclise ale mănăstirii:

b1) Paraclisul „Aflarea Capului Sf. Ioan Botezătorul”

Situat în partea de est a incintei, a fost înălțat tot pe locul unei vechi biserici creștine (o mănăstire armeană din sec. VI). Aici mai sunt păstrate și azi mari fragmente de pardoseală cu mozaicuri de o rară frumusețe din sec. VI. În special predomină motivele creștine simbolice, ca: strugurele, peștele, pelicanul și mielul.

În pronaos este locul îngrădit, scobit în pardoseală, unde a fost ascuns Capul Sf. Ioan Botezătorul. Un covor mare acoperă acest loc sfânt. Îngenunchem și sărutăm locul împodobit cu mozaic unde a fost tăiat capul celui mai mare om născut din femeie. Tradiția locală spune că Ioana, soția Ispravnicului Huza, de la Curtea lui Irod Antipa, femeie mironosiță plină de credință a luat Capul Sf. Ioan Botezătorul, tăiat din porunca Irodiadei și l-a ascuns aici, pe Mt. Măslinilor. Mai târziu fiind descoperit prin minune Capul Sf. Ioan Botezătorul, după prima aflare, creștinii au ridicat pe acest loc o biserică.

În acest paraclis este oficiată Slujba, doar la Aflarea Capului Sf. Ioan Botezătorul (24 februarie) și la celelalte sărbători ale lui. Maicile bătrâne citesc aici zilnic din Psaltire, iar câteva candelă cu untdelemn de măslină ard permanent.

Cântăm Troparul Sf. Ioan Botezătorul și ieșim.

b2) Paraclisul „Sf. Filaret cel Milostiv”

Este un paraclis mic, construit în anul 1913. Soborul Mănăstirii Eleon numără peste 50 de Călugărițe rusoaice și de alte naționalități, dintre care – 6 românce în vârstă (în 1974). O mică parte dintre ele, mai ales cele tinere, sunt surori arăboaice convertite la ortodoxie de către Călugărițe și intrate în mănăstire.

Toate duc aici, o viață de obște, mănăstirea asigurându-le în special mâncarea și chilia. Îmbrăcămintea și-o procură fiecare după posibilități. Trei ieromonahi oficiază Slujbele după rânduială. La Liturgia oficiată zilnic între orele 5,30 – 7 ia parte tot soborul. După amiază la orele 16,30 este oficiată Vecernia, iar seara la orele 18,30 – Utrenia. Toate călugărițele cântă în cor după o melodie specifică. Mănăstirea păstrează o atmosferă duhovnicească destul de ridicată și multă liniște în obște.

Mănăstirea are o curte mare cu alei de chiparoși, eucalipti, măslini, boschete orna-mentale și flori. În afara incintei, în partea de est, mănăstirea posedă o frumoasă livadă cu 550 măslini roditori. Tot în exterior este și cimitirul bine îngrijit, cu câteva candelă aprinse și flori. Multe Călugărițe ortodoxe din toată lumea, adunate pe Mt. Măslinilor pentru Dragostea Lui Hristos, care și-au petrecut viața în rugăciune, în post și singurătate s-au săvârșit aici. Sufletele li s-au înălțat cu Hristos la Cer, iar trupurile lor se odihnesc în Cimitirul Mănăstirii Eleon.

Corpurile de chilii din incintă sunt așezate în jurul bisericii. În partea de nord, clopotnița – cea mai înaltă clădire din Ierusalim (și chiar din toată Țara Sfântă) – construită în anul 1890 are 65 m, iar clopotele mari sunt turnate, în Finlanda.

Platoul Mt. Măslinilor este destul de mare. Tradiția locală spune că aici s-ar fi ascuns blândul David, de mânia lui Saul. Spre răsărit vedem satul Betfaghe, de

unde a împrumutat Domnul nostru Iisus Hristos asinul pentru a intra în Ierusalim de Ziua Floriilor. Puțin mai departe vedem satul Betania, de unde erau Lazăr, Marta și Maria. Apoi încep Munții și Pustiul Iudeii, până la Marea Moartă.

c. CAPELA ÎNĂLȚĂRII DOMNULUI

La sud de Mănăstirea Eleon tot pe platou, pe Colina Înălțării, aproape de Peștera Cuv. Pelaghia se află Locul de unde Domnul S-a înălțat la Ceruri! Suntem pe unul dintre cei mai binecuvântați munți amintiți în Sf. Scriptură. Aici s-a încheiat opera de răscumpărare a neamului omenesc. Aici a săvârșit Fiul Lui Dumnezeu Taina mântuirii noastre. Aici a fost scrisă ultima pagină a Evangheliei!

Cartea „Faptele Apostolilor” amintește că Iisus Și-a luat învățăceii de la Ierusalim, pe Mt. Măslinilor într-o plimbare în zi de Sabat, i-a binecuvântat și i-a împuternicit, apoi S-a înălțat la Ceruri.

În acest Loc Dumnezeiesc, în sec. IV, Sf. Elena înalță un mic Altar în formă de ro-tondă, numit „Imbonom”, iar alături ridică o Biserică a Înălțării Domnului, numită „Biserica Eleonului”. În anul 387, pe Locul Înălțării Domnului a fost zidită o mare biserică octogonală, numită de bizantini „Capela Înălțării” și a cărei cruce luminoasă era văzută în întreg Ierusalimul. În anul 614, perșii distrug aceste Sf. Lăcașuri. Egumenul grec, Modest, a reînnoit apoi Altarul Înălțării Domnului. Mai târziu musulmanii l-au distrus iarăși.

Apoi cruciații l-au refăcut din nou în formă octogonală, practic conform aceluiași plan, precum îl vedem și azi. În anul 1187, Capela Înălțării a fost transformată în moschee, de Sultanul egiptean Saladin, iar locurile de pelerinaj din jurul ei, au fost distribuite familiilor musulmane, din Ierusalim. Cu îngăduința Lui Dumnezeu, acest Sf. Altar se află, în prezent, în posesia musulmanilor, din sec. XIX.

Ruinele Bisericii Eleonului, înălțată de către Sf. Elena, nu le mai putem vedea. Este păstrat însă în bună stare un mic Altar – o rotondă din piatră, cu obișnuita ei calotă sferică arabă, construită potrivit tradiției locale, pe Piatra de unde S-a înălțat Domnul la Ceruri. După intrarea în rotondă, vedem spre dreapta un fel de masă din piatră. Este locul unde ortodocșii oficiază Sf. Liturghie, la Praznicul Înălțării Domnului. În interiorul rotondei, vedem la mijloc o stâncă albă de cca 70 x 50 cm, protejată cu sticlă. Este Stânca de pe care S-a Înălțat Hristos la Ceruri. Cădem în genunchi, facem trei metanii, ne rugăm și sărutăm Piatra Sfântă și Binecuvântată cum poate nu este alta în Țara Sfântă! Pe ea se disting urmele Picioarelor Lui Hristos. Sf. Tradiție ne spune că acestea sunt urmele Picioarelor Domnului, ce s-au imprimat în piatră când Mântuitorul S-a înălțat la Tatăl.

Ne retragem puțin și în timp ce lumânările noastre ard pe Piatra Înălțării Domnului, citim Sf. Evanghelie de la Luca, ce descrie cel mai mișcător cum S-a înălțat Fiul Lui Dumnezeu la Ceruri, de-a dreapta Tatălui: *„I-a dus afară spre Betania și ridicându-Și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la Cer. Iar ei închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare...”*(Luca 24, 50 – 52). Iar în „Faptele Apostolilor” scrie: *Pe când ei priveau, S-a înălțat și un nor L-a luat de la ochii lor. Și privind ei pe când El Se înălța la Cer, iată doi bărbați au stat lângă ei, îmbrăcați în haine albe și le-au zis: „Bărbați galileeni, de ce stați privind la Cer? Acest Iisus Care S-a înălțat de la voi la Cer, așa va*

veni, precum L-ați văzut mergând la Cer”! Atunci ei s-au întors la Ierusalim, de la muntele ce se cheamă „al măslinilor” care este aproape de Ierusalim, cale de o sâmbătă...(Fapte 1, 9 – 12).

Am venit, Mântuitorule, cu credință din Țara Carpaților până aici, să ne mărturisim Ție și să cerem iertarea fărădelegilor noastre! Întărește-ne, Doamne, pe calea mântuirii! Întărește dreapta credință și pacea în țara noastră și în toată lumea! Pierde eresurile și tot păcatul ce lovește în trupul Bisericii Tale și dezbină unitatea noastră duhovnicească! Primește rugăciunile părinților noștri care Te cheamă ziua și noaptea! Primește-ne credința, darurile, cântările, bucuriile și lacrimile noastre! Primește sufletele noastre și le înalță împreună cu Tine înaintea Tatălui ceresc! Primește-ne, întărește-ne, mărturisește-ne, binecuvintează-ne, bucură-ne și rămâi cu noi până la sfârșitul veacului, căci fiii Tăi suntem!

Cu lacrimi de bucurie sărutăm încă o dată Piatra aceasta Sfântă și cântăm Troparul Praznicului: „*Înalțatu-Te-ai întru slavă, Hristoase, Dumnezeuul nostru, bucurie făcând ucenicilor, cu făgăduința Sf. Duh, incredințându-se ei prin binecuvântare că Tu ești Fiul Lui Dumnezeu, Izbăvitorul Lumii”!* și ieșim.

De pe platoul Mt. Măslinilor, din acest loc vedem cel mai bine Ierusalimul: cu Sf. Cetate (unde se înalță semeț cupolele moscheilor și turlele Bisericii Sf. Mormânt), cu Mt. Sion, Valea lui Iosafat (adâncă și pustie), Mții Iudeii și atâtea altele.

d. Peștera și mormântul Cuvioasei Pelaghia

Coborând puțin de la Altarul Înălțării Domnului, dăm de peștera și mormântul Cuv. Pelaghia. Sf. Pelaghia era din Imperiul Bizantin. Deci iubind pe Hristos, a renunțat la lume și s-a nevoit mulți ani în această peșteră unde s-a mutat la Domnul, având mormântul în peșteră. Peștera este de mulți ani în posesia arabilor mahomedani.

Intrăm în Sf. Peșteră, coborâm numeroase trepte și în adânc dăm peste o încăpere de cca 4 x 4 m, în mijlocul căreia se înalță mormântul Cuv. Pelaghia. Aici s-a nevoit o mireasă a Lui Hristos, o tânără fecioară uitată de lume, care pentru Dragostea Domnului a renunțat la toate bucuriile acestei vieți și și-a închinat fecioria, sufletul și trupul, bunului nostru Mântuitor. Aici în piatră și pământ, a ars o făclie ortodoxă, o candelă a rugăciunii de foc. Aici a luminat o lumânare bine mirositoare zeci de ani aprinsă fiind din lumina Taborului și hrănită din bucuriile Duhului Sfânt.

Mormântul Cuv. Pelaghia este și el o mărturie a Învierii Lui Hristos. Iar peștera ei dovedește faima de altădată a monahismului ortodox din Țara Sfântă. Sfinții noștri se nevoiau în peșteri părăsite, în munți, în păduri seculare și în crăpăturile pământului, iar nu în chilii luminoase și încălzite. Ei posteau și se rugau neîncetat Lui Dumnezeu, nu purtau haine de preț, nici nu dormeau pe pat moale. Iar noi, dimpotrivă, avem toate cele pământești, dar am pierdut Duhul Rugăciunii și al sfințeniei Părinților noștri. Poate tocmai de aceea a înstrăinat Domnul acest Sf. Mormânt din mâinile creștinilor.

Ne închinăm, aprindem câteva lumânări de ceară și cântăm Troparul Cuvioasei: „*Întru tine, Maică, cu osârdie s-a mântuit cel după chip, căci luând Crucea*

ai urmat pe Hristos și lucrând ai învățat să nu se uite la trup, căci este trecător; ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta și cu îngerii împreună se bucură, Cuvioasă Maică Pelaghia, duhul tău”!

Biserica Ortodoxă o prăznuiește pe Sf. Cuv. Pelaghia la 8 octombrie.

e) MĂNĂSTIREA „TATĂL NOSTRU” („PATER NOSTER”)

Aproape de peștera și mormântul Cuv. Pelaghia, în partea sudică, tot pe platoul Mt. Măslinilor se află Mănăstirea catolică a Călugărițelor carmelite, numită „Tatăl nostru”. Caverna de sub Altarul bisericii face parte dintr-o biserică din sec. IV, ce amintește de Înălțarea Domnului săvârșită în apropiere.

Mănăstirea este o construcție nouă, impunătoare, din anul 1920, în care se nevoiesc cca 50 de Călugărițe carmelite din Franța. Călugărițele carmelite duc o viață foarte aspră: stau închise în chiliile lor toată viața, nimeni nu poate vorbi cu ele; li se dă mâncare fiecăreia în parte la chilie printr-o mică fereastră; se îndeletnicesc doar cu rugăciunea și cu lucrul mâinilor.

Câteva Călugărițe mențin ordinea, stau în calea pelerinilor, fac slujba Martei. Doi preoți fac Sf. Slujbe zilnice în biserică de alături. Această mănăstire este renumită pentru pelerini, prin faptul că are scrisă Rugăciunea „Tatăl nostru” în 35 de limbi. Pe lungile culoare boltite în arcuri gotice vedem înșirate cadre mari de faianță colorată, pe care este scrisă în diferite limbi cea mai sfântă Rugăciune a întregii Creștinătăți, „Tatăl nostru”. Textul în limba română se află chiar în biserică mănăstirii, pe peretele de sud. Cântăm „Tatăl nostru”, dăm laudă Lui Dumnezeu și plecăm. Doamne, învață-ne să ne rugăm, să iertăm și să rostim „Tatăl nostru” cu credință și cu lacrimi!

f) MĂNĂSTIREA „DOMNUL A PLÂNS” („DOMINUS FLEVIT”)

Urcând din Grădina Ghetsimani spre vârful Mt. Măslinilor pe versantul vestic al acestuia, la cca 300 m spre dreapta de Mănăstirea „Maria Magdalena”, întâlnim o mică mănăstire franciscană (cu 15 călugări) cu numele „Domnul a plâns”, având o mică biserică de forma unei lacrimi. Ea este amplasată pe locul unde Mântuitorul a plâns pentru necredința Ierusalimului și a profețit apropiata lui dărâmare. Tot aici o prorocit Domnul și Sfârșitul Lumii.

În curtea mănăstirii vedem morminte străvechi, descoperite prin săpături în anul 1953, aparținând unei comunități iudeo-creștine din sec. I. O parte din morminte provine dintr-o necropolă bizantină ortodoxă din sec. IV. În total au fost descoperite 122 de morminte cu oseminte și cu pietre funerare originale. Pe unele pietre scrie numele „Marta și Maria”, „Salomeea”, „Femeia lui Lazăr” ș. a. Probabil sunt mormintele femeilor mironosițe.

Mănăstirea are o grădină mare cu eucalipti, măslini, boschete, flori și multă liniște.

Cităm din Sf. Evanghelie a Sf. Ap. Matei: « Ierusalime, Ierusalime care ucizi profeții și bați cu pietre pe cei trimiși la tine, de câte ori nu am vrut ca să adun copiii tăi, precum găina își adună pușorii sub aripi, dar voi nu ați voit! Iată, părăsită vă va fi lăsată casa. Căci vă spun: De acum înaintea, nu Mă veți mai vedea, până nu veți zice: „Binecuvântat să fie cel

ce vine în Numele Domnului” » (Matei 23, 37 – 39). Apoi din Sf. Evanghelie a Sf. Ap Luca: *Când se apropie și văzu orașul, plânse asupra lui zicând: « O, de-ai fi cunoscut și tu, în această zi, căile păcii! Dar ele rămân ascunse ochilor tăi. Da, se vor abate zile asupra ta, iar dușmanii tăi te vor împresura cu parapete și te vor încheșta de pretutindeni și te vor face una cu pământul, pe tine și copiii din lăuntrul tău și nu vor lăsa în tine piatră peste piatră, deoarece nu ai cunoscut ziua vizitării tale »!* (Luca 19, 41 – 42).

Intrăm într-o rotondă (biserică), un fel de baldachin alb – Locul tradițional unde a stat Mântuitorul de vorbă cu ucenicii Săi și le-a profețit Taina cea mare a Sfârșitului Lumii. În interiorul rotondei vedem fragmente mari de mozaic bizantin din sec. IV, de o rară frumusețe, cu motive simbolice creștine, ca: strugure, pește, porumbel, miel, corabie și imitații de lacrimi, numite de către pelerini, „Lacrima Christi” ș. a. Aici a fost o biserică ortodoxă bizantină încă din sec. IV, distrusă de perși în anul 614. Cruciații au ridicat altă biserică ce s-a ruinat mai târziu. Actuala capelă este construită în anul 1955. La răsăritul capelei, vedem și acum Altarul ortodox și absida originală, iar la apus se înalță Altarul catolic, în fața unei ferestre larg deschise spre Ierusalim.

Aici este locul unde a poposit Mântuitorul cu ucenicii Săi, în drum spre Betania și a prorocit dărâmarea Ierusalimului și sfârșitul Lumii. Domnul venea de la Templu, unde mustrase pe cărturari și farisei pentru necredința lor cu cuvinte aspre: « Vai, vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici...»!

Ieșim din rotondă, ne așezăm pe o bancă, privim în tăcere Ierusalimul, apoi deschidem Noul Testament și citim Cap. 24, de la Matei: *Ieșind Iisus și plecând de la Templu, s-au apropiat de El ucenicii Lui, ca să-I arate clădirile Templului. Iar El răspunzând, le-a zis: « Vedeți toate acestea? Adevărul grăiesc vouă, că nu va rămâne aici piatră pe piatră care să nu se risipească »!* *Și șezând El pe Mt. Măslinilor, au venit la El ucenicii și I-au zis: „Spune nouă când vor fi acestea și care este semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului”?*

Răspunzând Iisus le-a zis: « Vedeți să nu vă amăgească cineva! Căci mulți vor veni, în Numele Meu, zicând: „Eu sunt Hristos” și pe mulți îi vor amăgi. Și veți auzi de războaie și de vești de războaie; luați seama să nu vă înspăimântați, căci trebuie să fie toate, dar încă nu va fi Sfârșitul. Căci se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție și va fi foamete, și ciumă, și cutremur pe alocuri. Dar toate acestea sunt începutul durerilor. Atunci vă vor da pe voi spre asuprire și vă vor ucide și veți fi urâți de toate neamurile, pentru Numele Meu. Atunci mulți se vor sminti și se vor vinde unii pe alții și se vor urâ unii pe alții. Și mulți proroci mincinoși se vor scula și vor amăgi pe mulți. Iar din pricina înmulțirii fărădelegii, se va răci dragostea multora. Dar cel care va răbda până la sfârșit acela se va mântui...

Îndată după strâmtorarea acelor zile, Soarele se va întuneca și Luna nu va mai da lumina ei, iar Stelele vor cădea din cer și Puterile Cerurilor se vor cutremura. Atunci se va arăta pe cer Semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile Pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă. Și va trimite pe Îngerii Săi, cu sunet mare de trâmbiță și vor aduna pe cei aleși ai Lui, din cele patru vânturi, de la marginile cerului până la celelalte margini... Când veți vedea toate acestea, să știți că este aproape, la uși. Adevărat grăiesc vouă, că nu va trece neamul acesta, până nu vor fi toate acestea... Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici Îngerii din Ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl... Privegheați deci, că nu știți în ce zi va veni Domnul vostru...»! (Matei 24, 1 – 51).

Din acest loc a vorbit Hristos cuvintele acestea și a prorocit sfârșitul Lumii, cea mai cutremurătoare profeție din Sf. Scriptură.

Tradiția spune că pe când rostea Domnul cuvintele de mai sus, S-a tulburat cu inima pentru necredința iudeilor și a vărsat lacrimi de întristare pentru noi toți; a plâns Domnul pentru Templu și pentru Ierusalim, căci amândouă căzuseră din ascultarea Lui Dumnezeu și vedea cum se apropie sfârșitul lor.

Această profeție a Lui Hristos s-a împlinit în anii 70 și 132 – 135, când armatele ro-mane au dărâmat integral Templul și Ierusalimul, în urma Răscoalei lui Simon Bar Kochba, iar poporul iudeu a fost luat în robie.

Pe ruinele Templului a fost ridicată în sec. VII Moscheea lui Omar, iar Templul biblic n-a mai putut fi rezidit nici până azi.

Oricare pelerin ajuns aici se roagă și cugetă în tăcere, cuprins de vădită întristare. Privim cu ochii prin fereastra istoriei și vedem cum pedepsește Dumnezeu pe cei mândri și neascultători, cum se descoperă adevărul, cum se împlinesc întocmai cuvintele Sf. Evanghelii, care spun: *Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har (Iacob 4, 6)*. Căci dacă n-a cruțat Dumnezeu de pedeapsă nici pe Lucifer care a căzut din Ceruri, nici pe Irod, nici pe Pilat, nici pe Iuda, vânzătorul, cum putea cruța Templul și Sf. Cetate, care au refuzat să creadă în Hristos, Fiul Lui Dumnezeu și L-au răstignit pe Cruce?

Însă profeția Lui Hristos, de pe Mt. Măslinilor, nu privește doar pe iudei, ci trece la toată lumea, având dimensiuni cosmice.

Profeția amintită mai sus ne descoperă sfârșitul acestei lumi și începutul altei vieți, veșnice, în Împărăția Lui Dumnezeu. Această profeție ne învață că viața pământească are sfârșit, din cauza păcatelor noastre; că la urmă vor învia morții și la trâmbițele îngerilor ne vom aduna toți, la Judecata de Apoi.

Aici oamenii vor fi despărțiți în două cete, precum desparte păstorul oile de capre; cei buni – de-a dreapta Lui Hristos, iar cei răi – de-a stânga.

Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: « Veniți, binecuvântații Tatălui Meu și moșteniți Împărăția cea pregătită vouă, de la întemeierea Lumii...»! Iar celor de-a stânga le va zice Împăratul Hristos: « Duceți-vă de la

Mine, blestemaților, în focul cel veșnic care este gătit diavolului și îngerilor lui...»! (Matei 25, 34 – 46).

Ce taine mari și înfricoșătoare ne-a descoperit Dumnezeu, pe Mt. Sion și pe Mt. Măslinilor!

Pe Sion, situat vizavi, ne-a descoperit Taina Sf. Liturghii, Taina Spovedaniei și a Sf. Împărtășanii, Taina preoției și a întregii noastre mântuiri, prin Harul Sf. Duh.

Iar aici pe Mt. Măslinilor, ne-a descoperit Taina cea mare a Sfârșitului Lumii și a înfricoșatei Judecăți de Apoi.

Între un munte și celălalt, între Sion și Eleon, se desfășoară toată Taina Mântuirii neamului omenesc.

Aici încape toată Evanghelia, toată istoria lumii de ieri, de azi și de mâine, toate bucuriile și suferințele noastre, toate nădejțile și năzuințele oamenilor.

Înfricoșătoare sunt tainele descoperite lumii, pe Mții Sion și Eleon! Acolo – Cina cea de Taină și aici – Judecata de Apoi. Acolo – pocăința și aici – cumpănirea faptelor. Acolo – preoția ce dezleagă păcatele oamenilor și aici – Îngerii care sună, din trâmbiță, la Înviere. Acolo – Apostolii care vestesc Evanghelia și aici – Dumnezeu Care dă Hotărârea, după fapte. Acolo – mila și dragostea lucrează, iar aici – Dreptatea și Judecata hotărăsc. Acolo – coboară Duhul Sfânt Care sfințește și adună pe oameni la mântuire, iar aici – Fiul Lui Dumnezeu Care desparte pe drepti de păcătoși, cu despărțire veșnică.

Astfel, pe Sion este începutul Evangheliei, începutul mântuirii noastre, prin credință și pocăință.

Iar aici este sfârșitul mântuirii noastre, prin Înviere, Judecată și Viață Veșnică. Mari și necuprinse sunt tainele mântuirii noastre!

Slavă Ție, Doamne, Dumnezeul nostru, că ne-ai descoperit, atât cât ai binevoit, Taina vieții și a morții, Taina Mântuirii și a Judecății, Taina Sfârșitului veacurilor! Slavă Ție, Doamne, că ne-ai descoperit semnele Sfârșitului, ca să ne putem pocăi și izbăvi de prorocii cei mincinoși!

Stăm pe Locul unde a stat și a plâns Iisus Hristos pentru Ierusalim, pentru Templu, pentru toată lumea. Ne atingem de Piatra de care S-au atins Pașii Lui, privim în tăcere Ierusalimul „ucigaș de prunci”, privim ruinele Templului neascultător, privim moscheile din Sf. Cetate cum își înalță semeț cupolele spre cer, privim Zidul Plângerii unde se tânguiesc fiii lui Israel; privim turlele Bisericii Sf. Mormânt, privim slăbirea credinței ce domnește în toată lumea, privim Valea adâncă și pustie a lui Iosafat în care încap toată mândria și zădărnicia veacurilor și ne dăm seama de ce a plâns Hristos pe Mt. Măslinilor.

Cu ochii spre Ierusalimul necredincios și spre Templul mândru, Mântuitorul Se întristează pentru cărturarii încrezuți și fariseii orbi, pentru Iuda și ceilalți trădători, pentru lepădarea lui Petru și a tuturor până azi, pentru toți păcătoșii Pământului care nu se pocăiesc, pentru nenumărații eretici, sectanți și proroci mincinoși care încearcă să înșele lumea, pentru părinții care-șiucid pruncii, pentru copiii care nu ascultă de părinți, pentru creștinii stăpâniți de lenevie, de zgârcenie și de tot felul de patimi trupești și sufletești.

Hristos plânge, se întristează și azi și așteaptă pocăința fiecăruia dintre noi, mai înainte cu un ceas de Ziua cea mare a Judecății.

O, Doamne, Dumnezeul nostru, ai milă de lume, de drepti și de păcătoși, de cei care Te laudă sau Te defaimă, de cei care cred sau se îndoiesc, de cei care se pocăiesc sau mereu amână, de tineri și bătrâni, de mame și copii, de toată suflarea omenească!

Ai milă de noi, păcătoșii care venim cu credință să ne mărturisim Ție, să cerem ier-tarea greșelilor noastre, să ne rugăm pentru frații noștri care Te iubesc, să punem de azi început de pocăință, că se apropie Ziua cea mare a Judecății!

Dă-ne, Doamne, darul sfintelor lacrimi, să putem plânge pentru păcatele noastre!

Dă-ne păstori devotați și cuvioși, să aibă cine ne povățui și mângâia!

Dă-ne dragoste de oameni, să putem ierta din inimă!

Dă-ne milă, de săraci și de flămânzi, de cei în suferință și de cei căzuți, de cei care suferă pe nedrept, ca să-i cercetăm, să-i miluim, să-i sfătuim, să-i aducem din nou la Tine!

Dă-ne, Doamne, sfârșit bun și ne numără între oile cele de-a dreapta Ta, ca să Te slăvim în veci!

2. BETANIA (BETHANIA) ȘI ÎMPREJURIMILE SALE

Orășelul Betania este situat la cca 6 km de Ierusalim spre est, pe unica șosea Ierusalim – Ierihon. Astfel toți cei care doreau să ajungă în Ierusalim, dinspre Ierihon și Marea Moartă, erau nevoiți să folosească acest drum. Betania era în calea Domnului, ori de câte ori venea sau Se întorcea din Sf. Cetate. Căci pe această cale obișnuia adeseori să treacă. În plus Betania era satul celor trei frați după trup: Marta, Maria și Lazăr, pe care i-a iubit așa de mult Domnul nostru Iisus Hristos (*Matei 21, 1 – 9; Luca 10, 25 – 42*). Casa lor a fost locul preferat de Mântuitorul și de ucenicii Săi, pentru găzduire. Ea este situată în mijlocul satului, chiar lângă drum.

Odată Hristos a fost invitat în casa lui Simon Leprosul (*Matei 26, 6 – 13*), dar cel mai de seamă eveniment ce leagă Numele Lui Hristos de Orășelul Betania îl reprezintă minunea învierii prietenului Său, Lazăr (*Ioan 11, 1 – 47*).

În Betania se află două mănăstiri de călugărițe, una ortodoxă unde era casa Martei și Mariei, iar cealaltă – catolică aproape de mormântul Sf. Lazăr, „cel a patra zi înviat”. Orășelul Betania este locuit azi aproape în întregime de musulmani.

2.1) MĂNĂSTIREA „SF. MARTA ȘI MARIA”

Este o mică mănăstire grecească de călugărițe, situată în partea de est a satului, înălțată pe locul unde se afla casa celor trei frați și prieteni apropiați ai Domnului – Marta, Maria și Lazăr. Alții susțin că aici era locul unde S-a întâlnit Mântuitorul cu cele două surori care au ieșit în calea Lui, să-I spună de moartea fratelui lor.

În mănăstire viețuiesc 10 călugărițe care săvârșesc zilnic Slujbele după rânduială. Mănăstirea are o grădină frumoasă cu măslini.

Biserica mănăstirii este foarte curată, recent restaurată și plină de bună mireasmă, smirnă și arome. În absida din dreapta se află o bucată mare de stâncă adusă de la mormântul Sf. Lazăr. Hramul bisericii este „Învierea Sf. Lazăr”.

Aici era casa Martei și a Mariei. Aici a poposit de atâtea ori Domnul cu ucenicii Săi. Aici a mâncat, S-a odihnit, Și-a potolit setea, a făcut minuni și a mângâiat multe suflete ale oamenilor. Aici a dojenit-o Mântuitorul pe Marta, pentru că se îngrijea prea mult de cele pământești. Aici a lăudat-o Domnul pe Maria care iubea mai mult rugăciunea și hrana cea cerească, decât pe cea trupească. Aici le-a împăcat Hristos pe Marta cu Maria – materia cu duhul; munca cu rugăciunea; grija de cele pământești cu grija pentru cele duhovnicești, cum spune atât de frumos Sf. Evanghelie: *Și pe când mergeau ei, Iisus a intrat într-un sat, iar o femeie cu numele Marta L-a primit în casa ei. Și ea avea o soră ce se numea Maria care așezându-se la picioarele Domnului, asculta Cuvântul Lui. Iar Marta se silea cu multă slujire și apropiindu-se, I-a zis: „Doamne, nu socotești că sora mea m-a lăsat singură să slujesc? Spune-i deci să-mi ajute”!* Și răspunzând, Domnul i-a zis: « Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești. Dar Maria și-a ales partea cea bună ce nu se va lua de la ea »! (Luca 10, 38 – 42).

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul Lui Dumnezeu, dă-ne osârdia Martei pentru slujirea aproapelui și râvna Mariei pentru rugăciune, pentru biserică, pentru a zăbovi la picioarele Tale mai ales în timpul Sf. Liturghii! Dă-ne milă de săraci și călători, dă-ne râvnă pentru Hristos și pentru slujitorii Lui, care vestesc Evanghelia mântuirii în lume! Și ne ajută, Mântuitorule, bunule, să nu ne lăsăm robiți de grijile cele trecătoare, ci să ne alegem partea cea bună, adică rugăciunea, milostenia și grija pentru mântuirea sufletului, ce nu se va lua niciodată de la noi!

Vizavi de mănăstirea ortodoxă se află un foisor și un mic Altar. Aici este locul unde Domnul a așteptat să I Se aducă asinul din satul Betfaghe, aflat la cca 2 km depărtare, spre nord de Betania și la est de Mt. Măslinilor. *Aici a încălecat pe asin și de aici, din mijlocul satului Betania, a pornit spre Ierusalim, după ce a mâncat împreună cu Lazăr cel înviat din morți (Ioan 12, 1 – 15).* După alții aici ar fi locul întâlnirii Lui Hristos cu Maria și Marta.

2.2) MĂNĂSTIREA „SF. LAZĂR”

Mănăstirea se află în partea de vest a Orașelului Betania, fiind un locaș benedictin de călugărițe, fondat în timpul ocupației cruciaților în anul 1134 de către Regina Melissende, aproape de mormântul Sf. Lazăr, pe ruinele unei biserici ortodoxe din sec. IV. Vechea biserică a fost reînnoită în sec. V și a existat până în anul 614, când a fost ruinată de perși. Apoi fiind refăcută din nou, s-a menținut până în timpul cruciaților. Ei restaurează biserica și o transformă în mănăstire de călugărițe benedictine.

Plecând cruciații din Palestina, musulmanii au transformat biserica în

moschee, incluzând și mormântul lui Lazăr. Săpăturile arheologice din perioada 1949 – 1951, au scos la iveală ruinele vechilor bazilici ortodoxe, cu frumoase fragmente de mozaicuri bizantine.

Catolicii au înălțat alături de aceste ruine, în 1952, o măreață bazilică cu 3 naosuri, asemenea unui dom occidental. Ei susțin că aici ar fi fost casa Martei și a Mariei.

În prezent trăiesc în această mănăstire 15 călugărițe benedictine care-i întâmpină pe numeroșii pelerini ajunși până aici.

2.3) MORMÂNTUL SF. LAZĂR

Aproape de Mănăstirea „Sf. Lazăr”, după ce urcăm o uliță în pantă, ajungem la mormântul Sf. Lazăr situat în partea de vest a vechiului sat. Toată panta dealului este locuită de musulmani, formând satul „Sf. Lazăr” („El-Azaryeh”) ce aparține de Orășelul Betania. Denumirea actuală a satului arab, „El-Azaryeh”, provine de la numele acestui Sf. Lăcaș creștin. Satul evreiesc, în vremea Lui Hristos, se numea „Beit-Ania” sau „Beit-Hanania” („Casa lui Hanani”, în ivrit). Mormântul Sf. Lazăr este în posesia musulmanilor, ca și locul Înălțării Domnului de pe Mt. Măslinilor.

Inițial mormântul lui Lazăr reprezenta un obișnuit mormânt familial evreiesc săpat în stâncă, în partea de vest a vechiului sat. El nu era situat la adâncimea la care este azi, când spre el duc 27 de trepte săpate în piatră. În epoca creștin-bizantină (sec. IV – VII), mormântul ca loc de pelerinaj era împrejmuit cu un zid. În interiorul acestei împrejurări și mai la est de mormânt, se află marea bazilică cu trei naosuri. Toate construcțiile la un loc – mormântul, întregul teritoriu îngrădit și bazilica – au primit denumirea de „Lazarion”. Lazarion-ul suportând invazia persană (în 614) a continuat să existe, aproape fără nici o schimbare, până în sec. XII. În sec. XIII a fost părăsit și practic uitat. Trei sute de ani mai târziu, pe ruinele lui, musulmanii au construit o moschee în interiorul căreia se află mormântul prietenului Lui Hristos, Lazăr.

Mormântul este ca o gură de peșteră zidită din blocuri de piatră, prin care coborâm în adânc cca 5 – 6 m, ne însemnăm cu semnul Sf. Cruci și coborâm pe rând, pe trepte de piatră slab luate de un bec. Jos este o încăpere de cca 2 x 3 m, de unde coborâm încă trei trepte de piatră spre nord și aici este locul unde a zăcut trupul îmbălsămat al Sf. Lazăr. Aici Iisus Hristos a făcut una dintre cele mai mari minuni.

Ne reculegem în tăcere câteva clipe, apoi citim din Sf. Evanghelie despre învierea lui Lazăr (*Ioan 11, 20 – 45*): *În vremea aceea era bolnav un oarecare Lazăr din Betania, satul Mariei și al Martei, sora ei. Și Maria era aceea care a uns cu mir pe Domnul și a șters picioarele Lui cu părul capului ei, iar Lazăr cel bolnav era fratele lor. Deci surorile au trimis la Iisus, să-I spună: „Doamne, iată acela pe care îl iubești este bolnav”!* *Dar Iisus auzind, a zis: « Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava Lui Dumnezeu, ca să Se slăvească Fiul Lui Dumnezeu prin ea ».* *Și Iisus iubea pe Marta, și pe sora ei, și pe Lazăr. Dar după ce a aflat că este bolnav, atunci a mai zăbovit două zile în locul unde Se găsea. După aceea a zis*

ucenicilor: « Să mergem iarăși în Iudeea »! Ucenicii I-au răspuns: „Învățătorule, acum Te căutau iudeii să Te ucidă cu pietre și iarăși Te duci acolo”? Răspuns-a Iisus: « Au nu sunt douăsprezece ceasuri într-o zi? Dacă umblă cineva, ziua, nu se împiedică, pentru că el vede lumina acestei lumi. Dacă însă umblă cineva noaptea, se împiedică, pentru că lumina nu mai este cu el ». După ce a zis acestea, le-a spus: « Lazăr, prietenul nostru, a adormit; dar Mă duc ca să-l deștept ». Dar ucenicii Săi I-au zis: „Doamne, dacă a adormit, se va face bine”. Iisus vorbise despre moartea lui Lazăr, iar lor li se părea că vorbește despre adormirea somnului. Atunci Iisus le-a spus deschis: « Lazăr a murit. Și pentru voi, ca să credeți, Mă bucur că n-am fost acolo; dar să mergem la el »! Deci Toma care se numește Geamăn a zis celorlalți ucenici: „Să mergem și noi și să murim cu el”! Dar când a venit, Iisus a aflat că Lazăr era îngropat de patru zile. Și cum Betania era aproape de Ierusalim, ca la cincisprezece stadii, mulți dintre iudeii veniseră la Marta și Maria, ca să le mângâie pentru fratele lor. Deci Marta, când a auzit că vine Iisus, a ieșit în întâmpinarea Lui, iar Maria ședea în casă. Și a zis Marta către Iisus: „Doamne, dacă ai fi fost, aici, fratele meu n-ar fi murit. Dar și acum, știu că oricâte vei cere de la Dumnezeu, Dumnezeu Îți va da Tie”. Zis-a ei Iisus: « Fratele tău va învia »! Marta I-a răspuns: „Știu că va învia, în Ziua cea de Apoi, la Înviere”. Atunci i-a zis Iisus: « Eu sunt Învierea și Viața; și cel care crede în Mine va trăi, chiar dacă va muri; și oricine trăiește și crede în Mine în veci nu va muri; crezi tu aceasta »? „Da, Doamne”, a răspuns Marta, „cred că Tu ești Hristosul, Fiul Lui Dumnezeu, Care trebuia să vină în Lume”. După ce a spus acestea, s-a dus și a chemat în taină pe Maria, sora sa, zicându-i: „Învățătorul este aici și te cheamă”! Maria, cum a auzit, s-a sculat repede și a venit la Dânsul. Iar Iisus nu ședea încă în sat și era în locul unde Îl întâmpinase Marta. Iudeii care erau cu ea în casă și îi spuneau vorbe de mângâiere, văzând pe Maria că s-a sculat repede și a ieșit, au mers după ea, socotind că se duce la mormânt, ca să plângă acolo. Deci Maria, când a ajuns unde era Iisus și L-a văzut, a căzut la picioarele Lui și I-a zis: „Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit”! Iar Iisus, când i-a văzut plângând pe ea și pe iudeii care veniseră cu ea plângând și ei, a suspinat cu Duhul și s-a tulburat în Sine; apoi a întrebat: « Unde l-ați pus »? I-au răspuns: „Doamne, vino și vezi”! Și Iisus a lăcrimat. Iar iudeii ziceau: „Iată cât de mult îl iubea”! Însă unii dintre ei ziceau: „Nu putea oare Acesta Care a deschis ochii orbului să facă și pe Lazăr să nu moară”? Deci Hristos iarăși suspinând în Sine, a mers la mormânt care era o peșteră și o piatră era pusă în fața ei. « Ridicați piatra »! le-a poruncit Iisus. Însă Marta, sora mortului, a zis către Dânsul: „Doamne, miroase greu, căci este mort de patru zile”! Iisus i-a zis: « Nu ți-am spus oare că dacă vei crede, vei vedea slava Lui Dumnezeu »? Atunci au dat la o parte piatra din locul unde era pus mormântul, iar Iisus Și-a ridicat ochii în sus și a zis: « Părinte, îți mulțumesc că M-ai ascultat! Eu știam că pururea Mă ascuți, dar am grăit pentru poporul care stă împrejmur, ca să creadă că Tu M-ai trimis

»! Iar după ce a zis acestea, a strigat cu glas mare: « Lazăre, vino afară »! Și mortul a ieșit, cu mâinile și picioarele legate cu fâșii de pânză. Și fața lui era acoperită cu o mahramă. Iisus le-a zis: « Dezlegați-l și lăsați-l să meargă »! Deci mulți dintre iudeii care veniseră la Maria și au văzut cele ce a făcut Iisus au crezut într-Însul (Ioan 11, 1 – 45).

Aici a fost pus trupul neînsuflețit al bunului Lazăr, prietenul Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Aici sub lespede de piatră a stat trupul lui Lazăr timp de patru zile, așteptând pe Domnul Vieții, fără suflare, fără Duh, părăsit de toți, înfășurat în giulgiuri, intrat în putrefacție, aruncat în adâncul pământului și pecetluit deasupra! Ce tristă este moartea omului care nu s-a împrietenit în viață cu Domnul Vieții și al Morții! Nimeni nu-l mai scoate din adânc. Nimeni nu-i mai aprinde o lumânare. Nimeni nu-i va mai putea sălta piatra de pe ușa mormântului și de pe conștiință!

Dar Lazăr era prieten cu Iisus! El găzduise în casa sa, la masă și în inimă, pe Domnul Vieții. Apoi avea pe cele două surori – mironosițe și fecioare. Deci avea cine îl plânge, cine să se roage pentru el și să alerge înaintea Lui Hristos. Că nimic nu este mai dureros pentru omul păcătos, decât să nu aibă cine să-l ajute după moarte! Or, Marta și Maria au căutat pe Domnul, I-au ieșit înainte. I-au spus despre Lazăr. L-au dus la mormânt. Și după ce Iisus a lăcrimat, a poruncit ca un Dumnezeu Care ține în Măinile Sale Viața și Moartea: « Lazăre, vino afară »! (Ioan 11, 43). În clipa aceea a fost făcută una dintre cele mai uimitoare minuni pe pământ: învierea unui mort intrat în putrefacție! Și a înviat Lazăr, prietenul Lui Hristos, căci prietenii și fiii Lui Dumnezeu, după Har, niciodată nu mor, adică nu ajung în osânda iadului. Apoi a ieșit afară, înfășurat în giulgiuri și a fost întâmpinat de către Domnul, iar a doua zi a stat cu El la masă. După înviere a mai trăit Sf. Lazăr ani mulți, ajungând Episcop în Insula Cipru unde și-a dat sufletul în Măinile Domnului.

Da, aici a fost făcută această nemaipomenită minune! Desigur, învierea lui Lazăr preînchipuia Învierea Domnului din morți, dar și învierea noastră cea de obște, la Judecata de Apoi. Ea mai simbolizează și învierea omului păcătos, scularea lui din legăturile păcatului, prin spovedanie și lacrimi. Fericiți sunt cei care-și plâng păcatele în viață!

Doamne, Iisuse Hristoase, înviază-ne din morți, din mormântul pecetluit de păcatele noastre! Suntem legați de obiceiul patimilor, ca și cu niște funii nedezlegate ce ne țin de mâini, de picioare, de simțuri, de limbă, de minte, de inimă, de suflet și de conștiință. Nu mai putem merge așa pe calea mântuirii, pentru că nu mai putem lucra faptele pocăinței. Nu mai putem simți cu inima cele sfinte, nici nu mai putem cugeta cele dumnezeiești, fiind înfășurați în giulgiul păcatelor. Fie-Ți milă de noi și de toți cei căzuți în grele păcate; de cei ferecați în mormântul necredinței și în întunericul deznădejdiei; de cei uitați de oameni, de cei fără povățuitori, de cei care nu se mai pot scula de jos, de cei care au intrat în putrefacție! Vino la noi, Mântuitorule și ne dezleagă de păcate și ne scoală din robia patimilor, ca să înviem și noi, ca Tine, cu Lazăr, cu fiul văduvei din Nain, cu toți cei care cred și Te iubesc! Amin.

După ce cântăm de trei ori „Hristos a înviat din morți...”, cântăm Troparul Sf. Lazăr „Învierea cea de obște...” și ieșim la lumină.

Din centrul Satului El-Azaryeh ne aruncăm privirea spre Orașelul Betania, spre Betfaghe, spre pustiul cenușiu al Iudeii, spre Marea Moartă și spre culmea Mt. Măslinilor. Apoi ne întoarcem în Ierusalim cu bucuria Martei, Mariei și a lui Lazăr cel înviat din morți.

2.4) BETFAGHE (BETHFAGIA)

Locul de pelerinaj Betfaghe („Casa smochinilor verzi”) este pomenit în Evanghelie, ca punctul inițial al intrării triumfale a Lui Hristos în Ierusalim (*Matei 21, 12; Marcu 11, 12*) și se află în partea de est a Mt. Măslinilor. Iisus a trimis doi discipoli la Betfaghe, pentru a-I aduce un asin, ca să intre călare în Ierusalim (*Matei 21, 1*), după profeția lui Zaharia: **„Regele vostru va veni abătut și călare pe un asin”**. La intrarea în Ierusalim, în Duminica Floriilor, mulțimea L-a întâmpinat cu ramuri de finic, strigând: **„Osana, Fiul lui David!”** (*Matei 11, 7*).

Începând din sec. II î.Hr. și de-a lungul epocilor romane și bizantine, pe locul acesta se întindea un mic sat ai cărui locuitori se ocupau cu agricultura și creșterea animalelor.

Din sec. IV, a fost consfințit ca loc de pelerinaj creștin. Prima biserică a fost construită de către cruciați. Actuala biserică greco-ortodoxă a fost construită în 1883 de către Arhiepiscopul Grigori Tiberianul.

2.5) MĂNĂSTIREA „SF. MARTIRIE”

Mănăstirea „Sf. Martirie” („Hirbet Murasas”, în arabă), una dintre cele mai mari și bine organizate mănăstiri din Țara Sfântă se află în centrul actualului Orașel Ma’Ale-Adumim („Colina Roșie”, în ivrit) și la 1 km spre est de Betania.

Mănăstirea a fost fondată în anul 457 de către Monahul Martirie, ucenicul Sf. Eftimie cel Mare și viitorul Patriarh al Ierusalimului (478 – 485). După ce perșii au distrus-o, n-a mai fost restaurată, ruinele fiindu-i descoperite nu demult, în cursul unor săpături arheologice. Mănăstirea a fost dezgropată în întregime și consolidată. Azi fiecare pelerin are posibilitatea de a o vizita, de a-i admira dimensiunile și frumoasa soluție arhitecturală oferită, mozaicul policrom al pardoselii, cu inscripții în grecește, biserica centrală și capelele, bucătăria și uriașa trapeză, băile și spațioasele grajduri, puse la dispoziția pelerinilor, curțile înverzite, apeductul și gropnița.

2.6) LAVRA „SF. EFTIMIE CEL MARE”

Sf. Eftimie este una dintre figurile de frunte ale monahismului ortodox din țara Sfântă. Drumul parcurs de el ca Monah își are punctul de pornire la începutul sec. V, în Lavra Ein-Fara „Sf. Hariton” unde a trecut proba primirii rangului monahal. Cinci ani mai târziu părăsind lavra, a fondat împreună cu prietenul său, Teoctist, prima mănăstire-chinovion, în preajma unuia dintre pâraiele din Pustiul Iudeii, folosind drept incintă a bisericii o mare peșteră naturală. După câțiva ani de diriguire comună cu Sf. Teoctist, a părăsit mănăstirea și a fondat alta – Mănăstirea

„Aristovualiada” din zona Hebronului. După ce mănăstirea a început să prospere, a părăsit-o și s-a întors pentru scurtă vreme la mănăstirea Sf. Teoctist. Ca lider duhovnicesc și ca om cu o excepțională experiență a vieții ascetice, hotărăște să întemeieze marea Lavră ce a devenit nu doar o școală pentru Monahi, dar și leagănul multor reprezentanți de seamă ai vieții spirituale.

Aici Sf. Eftimie a desăvârșit modul de viață monastic și i-a conferit o justă orientare. Monahii-Pustnici locuiau separat și erau liberi, dar păstrând o disciplină severă în privința antrenamentelor spirituale și fizice. Astfel pentru prima oară, monahismul Țării Sfinte a îneput să se afle sub control, dobândind normele sale și întărindu-se din punct de vedere teologic și organizatoric.

Marea Lavră a Sf. Eftimie, suportând distrugerile perioadei persane și cotropirii arabe, a rămas activă până-n sec. XII. În sec. XIII ea a rămas pustie, ca și multe alte mănăstiri. Ruinele ei se află în actualul Mishor Ha-Adumim, localitate situată la vreo 3 km spre est de artera centrală Ierusalim-Ierihon, la km 13 al acesteia. După săpăturile arheologice efectuate nu demult și urmate de mici lucrări de restaurare în vederea conservării, pelerinii pot vedea ruinele întregului ansamblu de clădiri ale lavrei (compus din biserică centrală, capele, chilii, bucătărie, trapeză, magazii, cripta Monahilor ș.a.) ce a dat atât de mult monahismului ortodox și Bisericii ortodoxe.

2. 6. 1. Sf. Eftimie cel Mare († 473)

Preacuviosul Părintele nostru Eftimie cel Mare a trăit în vremea Împ. roman Teodosie I cel Mare (379 – 395), ajungând până în zilele Împ. roman Leon I cel Mare (457 – 475). S-a născut în Melitina, în cuprinsul Mitropoliei Armeniei, din părinții binecredincioși Pavel și Dionisia, din pânțece sterp și neroditor, ca și Sf. Ioan Botezătorul. Numele și l-a primit potrivit cu făgăduiala de Sus, căci pe când părinții lui se rugau să aibă fii, glas de Sus a venit spunându-le să se bucure și să fie cu voie bună (numele Eftimie, pe elinește, înseamnă „Voie bună”).

După moartea tatălui său, mama lui l-a încredințat fratelui ei care era Preot, iar acesta l-a dus la Evtroiou, marele Episcop al Melitiei și acesta l-a rânduit în ceata clericilor. Având aplecare către învățăturile cele sfinte și întrecând în nevointă și în săvârșirea faptelor bune pe toți cei deopotrivă cu el, a fost hirotonit Preot, iar Episcopul i-a dat în seamă grija mănăstirilor și a schiturilor din toată Mitropolia Armeniei.

Când a ajuns la vârsta de 29 de ani, s-a dus la Ierusalim și închinându-se la Sf. Locuri s-a sălășluit acolo, aproape de Ierusalim, într-o mănăstire numită Fara unde a cunoscut pe Cuv. Teoctist, prietenul său de viață și de gând. Și înțelegând ei că nu pot fi izvor de har pentru alții, decât sfințindu-se mai întâi pe ei înșiși, au mers în adâncul însingurării de lume, căutând să se facă ei mai întâi plăcuți și de-aproape Lui Dumnezeu.

Drept aceea, după cinci ani au ieșit din Mănăstirea Fara și au mers de s-au sălășluit într-o peșteră din râpa unui munte din pustie, către Iordan. Și au locuit acolo mulți ani în viața aspră de Sihaștri, necurmat trudindu-și trupul și dorind în liniște a vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune, aducând astfel sufletului lor hrana cea

duhovnicească întru răbdare, în bunătate și în gândul cel smerit al inimii. Și din petrecerea aceasta, a primit marele Eftimie de la Dumnezeu Darul Sf. Duh, Darul facerii de minuni și al prorociei.

Deci când a binevoit Dumnezeu, au fost descoperiți de niște ciobani. Și au început a veni la ei mulți care se lepădau de lume. Și au întemeiat mănăstire de obște și lavră de Sihaștri, că mulți auzind de Fericitul Eftimie, nu voiau să se îndepărteze de locul unde era el. Și mulți îl slăveau și-l împresurau, iar bolnavii așteptau tămăduire printr-însul. Și el aprig dorea Puterile Lui Dumnezeu, prin liniștea rugăciunii în pustie.

Drept aceea luând pe ucenicul său, Dometian, a ieșit din chilia sa și a venit în munții dinspre Marea Moartă. Și găsind un puț cu apă, a ridicat chilia și a rămas o vreme acolo. Dar și acolo văzându-se împresurat de mulțime, s-a întors la chilia sa, la Lavra Teoctist. Și petrecea în pustie toată săptămâna, iar sâmbăta și dumonica se întâlnea cu cei care-l căutau și multe fapte și semne minunate a lucrat Dumnezeu printr-însul, cum arată pe larg viața lui.

Se zice că și el a hrănit cu puține pâini mici 400 de oameni călători care veniseră la mănăstirea lui. Și pe multe femei care nu nășteau le-a făcut roditoare cu ruga lui. Ca și Ilie, a deschis porțile cerului și a tămăduit pământul de nerodire. Strălucirea launtrică a sufletului acestui cuvios a vădit-o și Stâlpul de foc ce se cobora din Cer, când Cuviosul slujea și sta lângă el până se sfârșea Sf. Jertfă, văzut fiind de toți cei din jurul lui. El vedea cu mintea și gândurile celor care se apropiau de Sf. Cuminecătură, cunoscând pe cel care venea cu cugetul curat și pe cel care era întinat, iar acesta era semnul curăției celei mai desăvârșite.

Fericitul Eftimie a întors la dreapta credință până și pe Împ. Evdochia (soția Împ. Teodosie II) care căzuse în rătăcirea lui Eutihie. El a prorocit că doi dintre ucenicii lui, Elie și Macarie, vor fi Patriarhii Ierusalimului, lucru ce s-a întâmplat întocmai. Se mai spune despre el că la moartea unui călugăr care trecea drept om înțelept și înfrânat, dar care în fapt era cu totul altul, Fericitul a văzut un înger trăgându-i sufletul din el cu o sulită și a auzit glas care vădea faptele rușinoase cele ascunse ale monahului.

Și n-a căutat niciodată vreo mărire omenească, ci toată viața a rămas un simplu iu-bitor de străini și un îndrumător de Sihaștri.

Acest Fericit ajungând la vârsta de 97 de ani s-a mutat la Domnul, în zilele Împ. Leon I cel Mare.

Biserica îl prăznuiește la 20 ianuarie.

3. AIN CAREM (EN KEREM – „IZVORUL VIEI”) ȘI ÎMPREJURIMILE

SALE

Din Ierusalim coborâm o vale în serpentină spre sud-vest și la 9 km dăm peste micul Sat Ain Carem (En Kerem, în arabă) ce aparține de Ierusalim și care este patria Sf. Ioan Botezătorul și Înainte-Mergătorul Domnului. Aici între două culmi ce formează Munții Iudeii aproape pleșuvi, este adăpostit satul natal al celui

mai mare Proroc și om născut din femeie – Sf. Ioan Botezătorul. Este un sat mic, minunat, liniștit, foarte intim, cu multă pace duhovnicească, format din cca 100 de familii de iudei și arabi, dominat de cinci mănăstiri, din care patru – catolice și una – ortodoxă. Cele catolice sunt: Mănăstirea „Vizitării”, Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul”, Mănăstirea „Surorile Sf. Sion” și Mănăstirea „Sf. Vincent de Paul”; cea ortodoxă este rusă de Călugărițe. Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul se află în partea de nord a Satului Ain Carem, iar celelalte 4 mănăstiri în partea de sud, în următoarea ordine: „Surorile Sf. Sion”, „Vizitării”, „Vincent de Paul” și „Maica Domnului din Kazan”. Tot aici se află și Fântâna Maicii Domnului și o biserică grecească închinată Sf. Ioan Botezătorul.

După culmea muntelui se află un loc pietros și pustiu numit „Pustiul Sf. Ioan Botezătorul”. După tradiție se crede că aici ar fi petrecut marele Proroc până la vârsta de 30 de ani, când a plecat să propovăduiască în Pustiul Iordanului. Aici se află o mică mănăstire cu câțiva Sihaștri care duc o nevoie foarte aspră, încercând să-l imite pe dascălul lor. Tot aici undeva se crede că ar fi adormit Sf. Elisabeta, când pruncul ei avea doar doi ani, în timp ce Zaharia, Preotul, a fost tăiat cu sabia în Templu de Irod cel Mare.

Colinelor ce mărginesc Satul Ain Carem, aflate azi în raza Orașului Ierusalim, li se zicea în vremea Lui Hristos „ținut muntos” (*Luca 1, 39*).

3. 1) FÂNTÂNA MAICII DOMNULUI

Situată în mijlocul Satului Ain Carem, este un izvor milenar ce curge prin trei țevi, sub un mic monument de piatră. De aici luau apă toți locuitorii Satului Ain Carem, de-a lungul veacurilor. De aici a băut apă și Maica Domnului, când a stat trei luni în vizită la Sfinții Zaharia și Elisabeta. De aceea creștinii numesc acest izvor – „Fântâna Maicii Domnului”. Păcat că de când satul are rețea publică de alimentare cu apă, fântâna este lăsată aproape în paragină.

3. 2) MĂNĂSTIREA „VIZITĂRII”

Se află în partea de sud a Satului Ain Carem, fiind construită de către catolici pe ruinele vechii basilici creștine din sec. V, care era o bazilică grandioasă cu trei naosuri și cu pardoseala de mozaic în culori, înălțată de Patriarhia Ierusalimului și închinată vizitării Elisabetei de către Preasfânta Fecioară Maria. După tradiție se credea că aici a venit Maica Domnului în vizită la Sf. Elisabeta unde a stat trei luni, cum spune Sf. Ev. Luca. În prezent ea este o mănăstire de Călugări franciscani.

În partea de est a curții este o măreață biserică catolică cu două Altare suprapuse. La etaj este săvârșită Slujba pentru pelerinii catolici care vor să se cuminece aici. La demisol este o fântână în mijlocul bisericii și un Altar dedicat Maicii Domnului. Ne închinăm și ieșim.

În partea de vest a incintei se află un coridor lung, acoperit, pe care este scris în 43 de limbi, printre care și-n românește Imnul de Laudă a Maicii Domnului: „*Mărește, Suflete al Meu, pe Domnul și S-a bucurat Duhul Meu de*

Dumnezeu, Mântuitorul Meu, că a căutat spre smerenia Roabei Sale. Că iată, de acum Mă vor ferici toate neamurile”... (Luca 1, 46 – 55). Citim textul românesc, ne reculegem, cerem ajutorul Maicii Domnului și al Sf. Elisabeta, apoi plecăm.

Doamne, ce bine ar fi de creștinele noastre, dacă s-ar iubi mai mult și dacă s-ar vizita în Numele Tău, ca să se roage și să vorbească cele de folos, iar nu să judece și să clevească!

3. 3) MĂNĂSTIREA „SF. IOAN BOTEZĂTORUL”

Se află în partea de nord a Satului Ain Carem, fiind construită de către catolici pe ruinele vechii bazilici creștine din sec. V, în aceeași perioadă cu Mănăstirea „Vizitării”, pe locul nașterii Sf. Ioan Botezătorul. Ea este o mănăstire cu doar patru călugări benedictini spanioli. Mănăstirea are o biserică uriașă nouă în stil occidental, înălțată pe ruinele unei vechi biserici ortodoxe din sec. IV.

Coborâm la subsolul bisericii unde se află un fel de peșteră luminată discret, ame-najată drept Altar. După tradiție aici s-a născut Sf. Ioan Botezătorul! Aici se află casa Sf. Proroc Zaharia, Preotul Domnului și al soției sale, Elisabeta. *Aici a văzut lumina zilei cel mai mare om născut din femeie.* Aici s-a născut, ca rod al rugăciunii, Înainte-Mergătorul Domnului nostru Iisus Hristos, care a trăit 30 de ani ca mare ascet, în Munții Iudeii și alți 3 ani, în Pustiul Iordanului. Prunc minunat, bărbat sfânt din pântecul maicii sale, pustnic desăvârșit, înger în trup, postitor și învățător ales al săracilor. Aici s-a născut Ioan cel plin de Duh și de Har, spaima fariseilor, muștrătorul cărturarilor, care i-a înfruntat pe Irod Antipa și pe desfrânata Irodiada.

Aici s-a născut Ioan, *cu Duhul și Puterea lui Ilie*, Proroc sfânt și plin de îndrăzneală care nu s-a rușinat de fața oamenilor. Aici s-a născut Marele Proroc Ioan care, cu haina sa aspră de piele, a smerit hlamida de porfiră a lui Irod; care cu cuvântul și viața sa îngerească, a muștrat aspru pe desfrânata Irodiada, iar cu cureaua postului a învins toate pornirile trupului. Aici s-a născut Sf. Ioan Botezătorul care s-a învrednicit să-L boteze pe Hristos în apele Iordanului! Aici s-a născut ultimul Proroc al Legii Vechi, Apostolul pocăinței, dascălul pustiei, prietenul Îngerilor, ruda Maicii Domnului, întemeietorul monahismului, cel dintâi călugăr în Legea Harului, Înaintemergătorul Domnului pe Pământ, *glasul care strigă în pustie: „Pocăiți-vă, că S-a apropiat Împărăția Cerurilor”!*

Sfinte Ioane Botezătorule și Înaintemergătorule, roagă-te Preasfintei Treimi pentru toate popoarele Pământului! Roagă-te înaintea Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, pentru toți cei care cred în El și așteaptă cu nădejde Mila Lui!

Roagă-te Lui Dumnezeu cu îndrăzneala ta de Proroc, de Mucenic, de Apostol, de Botezător și Înaintemergător, pentru Biserica și Neamul nostru Românesc, să fim izbăviți de tot răul și primejdia!

Roagă-te Lui Hristos, Sf. Ioane Botezătorule, pentru păstori și turmă, pentru conducători și supuși, pentru preoți și călugări, pentru tineri și bătrâni, pentru sănătoși și bolnavi, pentru săraci și îndestulați; pentru cei curajoși, ca și pentru cei

fricoși; pentru cei curați, ca și pentru cei desfrânați; pentru cei care postesc, ca și pentru cei care nu postesc; pentru cei care se roagă, ca și pentru cei care nu se roagă; pentru cei buni, ca și pentru cei răi; ca pe unii, după dreptate să-i mântuiască, iar pe alții să-i miluiască!

Roagă-te Lui Dumnezeu pentru părinții care n-au copii; pentru copiii fără părinți; pentru mamele doritoare de copii; pentru cele care-și urăsc copiii; pentru cele care nu știu să și-i crească în frica Lui Dumnezeu; pentru cele care-și blestemă copiii; pentru părinții care-și smintesc sau îșiucid copiii; pentru văduve și pentru orfani!

Sf. Ioane Botezătorule, roagă-te Mielului Lui Dumnezeu și pentru sufletele noastre! Roagă-te Lui Hristos să ridice păcatele noastre, să ierte nedreptățile noastre, să mângâie inimile noastre, să sporească credința, nădejdea și dragostea noastră; să înmulțească curajul nostru, să alunge frica de la noi și să picure în sufletele noastre mai multă lumină, dragoste, înțelepciune, bucurie de viață, dor de Dumnezeu, milă față de oameni și grijă pentru mântuire! Învață-ne a ierta mai mult, a ne ruga mai mult, a posti și a răbda, a ne smeri mai mult și a mărturisi pe Hristos în toată viața noastră! Sărutăm Sf. Peșteră, aprindem câteva lumânări și ne retragem.

3. 4) MĂNĂSTIREA „SURORILE SF. SION”

Situată în partea de sud a Satului Ain Carem, această mănăstire este de călugărițe catolice.

3. 5) MĂNĂSTIREA „SF. VINCENT DE PAUL”

Se află în partea de sud a Satului Ain Carem și este mai mult o casă de creștere și educare a copiilor orfani și săraci de arabi, atât creștini, cât și musulmani. Câteva călugărițe catolice au în grija lor 50 de copii între 5 – 12 ani; îi învață în religia creștină să scrie și să citească, să se roage și să fie oameni buni în societate. La prânz le acordă masa gratuită, iar seara îi lasă la casele lor. Este un gest vrednic de urmat, specific de altfel Bisericii romano-catolice, ce ne obligă și pe noi, ortodocșii, la mai multă slujire.

Această casă de educare gratuită a copiilor, încredințată călugărițelor, a fost edificată în cinstea Sf. Ioan Botezătorul, a copilăriei sale atât de zbuciumate din pricina lui Irod cel Mare și în cinstea celor două Mame Sfinte: Maica Domnului și Sf. Elisabeta.

3. 6) MĂNĂSTIREA „MAICA DOMNULUI DIN KAZAN”

Este amplasată în partea de sud a Satului Ain Carem, sus pe panta muntelui, aproape de celelalte trei mănăstiri catolice pomenite mai sus. În mijlocul unui parc frumos cu alei de chiparoși, măslini, lămâi, portocali și arbori de piper, foarte bine îngrijit, se află o mănăstire ortodoxă de Călugărițe ruse.

Biserica nu prea mare, simplă, nepictată a fost întemiată în anul 1871. În

interior sunt icoane în ulei, puternic influențate de Renaștere. Hramul mănăstirii este „Icoana Maicii Domnului din Kazan”. În biserică este săvârșită Pravila și Liturghia zilnic după tradiție. Soborul este format din 50 de Călugărițe și doi Duhovnici. Ne închinăm și ieșim.

Corpurile de chilii sunt răsfirate în această livadă, în terase și comunică cu biserica prin mici poteci pietruite.

De aici vedem foarte bine Satul Ain Carem. Este un sat minunat, ascuns între Munții Iudeii, liniștit și foarte intim.

3. 7) MĂNĂSTIREA „SF. SIMEON DREPTUL”

Mănăstirea „Simeon Dreptul” se află așezată pe Colina numită Katamon (Katamonas, în grecește, lăaturalnic, mai departe, întrucât această colină se află departe de centrul Orașului Ierusalim). Credința creștină medievală localizează mormântul lui Simeon Dreptul, pe Colina Katamon. Mormântul său, săpat în stâncă și aflat în incinta bisericii mănăstirii, poate fi văzut și azi.

Potrivit aceleiași tradiții, dreptul, evlaviosul Simeon a participat la traducerea Ve-chiului Testament, din ivrit în greacă (denumit „Septuaginta”) și știind despre venirea Lui Mesia, L-a rugat pe Dumnezeu ca înainte de a muri, să-i dea posibilitatea să-L vadă pe Mesia. Rugămintea i-a fost îndeplinită și tocmai el a fost cel care arătând spre Preasfânta Fecioară cu Pruncul Iisus în brațe, a grăit: „Acum, slobozește în pace pe robul Tău, Stăpâne, după Cuvântul Tău, că văzură ochii mei Mântuirea Ta pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor”! (Luca 2, 29 – 31).

Primele mănăstiri și biserici au fost construite pe Colina Katamon de către Monahii gruzini ai Sf. Cruci, în sec. XII. După plecarea lor din Ierusalim, mănăstirea a fost lăsată de izbeliște și a decăzut. În anul 1879, Monahul Avraamitul a refăcut-o, anexând mormântul lui Simeon Dreptul în aripa dinspre nord a bisericii.

4. BETLEEMUL (BETHLEHEM) ȘI ÎMPREJURIMILE SALE

Plecăm din Ierusalim spre Betleem...O bucurie duhovnicească de taină se odihnește în inimile noastre. Ne cheamă Betleemul! Ne cheamă păstorii și magii! Ne cheamă Îngerii, să ne învețe a cânta. Ne cheamă Fecioara Maria, cu Pruncul Iisus în brațe, să ne învețe taina ascultării; ne cheamă bătrânul Iosif, să ne învețe a tăcea și a lăuda pe Hristos Domnul Care s-a întrupat pentru mântuirea noastră. Ne cheamă Peștera Betleemului, să ne învețe Dragostea Preasfintei Treimi și smerenia Fiului Lui Dumnezeu.

Betleem, Crăciun, colinde, Nașterea Domnului, magi, păstori, Îngeri care cântă și Fecioara Maria cu Pruncul Iisus culcat în iesle sunt cele dintâi cuvinte din Sf. Evanghelie, pe care le-au rostit mamele noastre. Sunt cele mai sfinte cuvinte ce s-au întipărit adânc în memoria și în inimile noastre.

Pentru noi, românii care venim din țara nemuritoarelor colinde de Crăciun,

cuvântul Betleem are o rezonanță cu totul sacră. El exprimă mai mult decât orice oraș din Țara Sfântă Iubirea Lui Dumnezeu pentru lume, smerenia Pruncului Iisus, nevinovăția pruncilor Martiri și ascultarea păstorilor credincioși, a magilor purtători de daruri, a Îngerilor din Cer, a Fecioarei, a dreptului Iosif și a tuturor creștinilor. Betleemul cu toate împrejurimile lui are multa semnificații pentru sufletul atât de sensibil al românului. Popor pașnic, adânc legat de Hristos, de biserică, de munți, de natură, de turmele de oi, de colinde, de flori și de cerul senin! Deși a trecut prin atâtea drame în istoria sa, poporul român a rămas tot așa de credincios, blând, liniștit și plin de speranță. De aceea și Betleemul, cu peștera, cu Fecioara, cu Pruncul Iisus, cu magii, cu păstorii și Îngerii care cântă au atâtea semnificații pentru sufletele noastre.

La 8 km spre sud de Ierusalim se află Orașul Betleem, Cetatea lui David, patria și locul de naștere al Domnului nostru Iisus Hristos; Betleemul care a înnoit întreaga lume. Privit de departe Betleemul cu casele sale albe, așezate în formă de amfiteatru cu fața spre est, pare un buchet de flori albe, coborât din Cer pe aripi de Îngeri. Orașel mu ltimilinar, legat atât de Vechiul, cât mai ales de Noul Testament, prin Nașterea Domnului și Mântuitorului Lumii: *Slavă întru cei de Sus, Lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* (Luca 2, 14).

Acesta este cel mai frumos imn al păcii, al împăcării noastre cu Dumnezeu! Este cel dintâi colind cântat pe pământ! Ne uităm cu multă cucernicie spre Betleem. Este așezat pe coline domoale de piatră. Ici-colo se înalță turla de biserică, chiparoși, măslini, eucalipti și multe flori. De jur-împrejur se întind câmpuri cultivate, grădini cu viță de vie, portocali și lămâi. Betleemul are cca 20.000 de locuitori, majoritatea – arabi. Aici se află Peștera în care S-a născut Domnul, cât și Biserica Nașterii Domnului, înălțată deasupra Peșterii și situată în partea de est a orașului.

Betleemul este amintit pentru prima oară în Cartea lui Ruth, însemnând „Casa Pâinii”, în ebraică. Aici Regele David a fost adus în fața Profetului Samuel și uns. Mai târziu Mesia urma să vină la Betleem, cum a prezis Profetul *Miheia*: *„Dar tu, Betleem, din Efrat, din tine va veni El!”* (Marcu 5, 2).

Vechiul Betleem a fost până-n sec. IV un mic și neînsemnat sat populat de agricultori și păstori. În Vechiul Testament el este pomenit sub denumirea de „Betleemul iudaic”, întrucât mai exista un Betleem la nord-est de Galileea, aproape de Nazaret. Orașul mai era cunoscut și sub numele de „Efrata” („Ephrata”), deși acest nume îl purta nu numai Betleemul, ci întreaga zonă din jurul lui.

Pe la mijlocul sec. II, Împ. Adrian i-a izgonit din oraș pe băștinașii evrei, dat fiind că orașul se învecina cu Ierusalimul proaspăt reclădit de el și a adus în locul lor oameni păgâni. Locuitorii păgâni ai orașului se închinau zeului Adonis din templul păgân construit de Împ. Adrian în anul 135, deasupra Peșterii Nașterii Domnului, fără să știe desigur că în această peșteră S-a născut Hristos. În același secol au început să populeze Betleemul și primii creștini.

Soarta Betleemului s-a schimbat în sec. IV, când Sf. Elena, la porunca fiului său, Împ. Constantin cel Mare, a dăruit Templul păgân și a zidit deasupra Peșterii Nașterii Lui Hristos o minunată bazilică. Acest eveniment a scos orașul din anonimat și l-a transformat într-un important loc de pelerinaj creștin aproape egal

ca însemnătate cu Ierusalimul învecinat.

La cca 10 km spre sud-est de Betleem, se află ruinele Palatului „Irodion” unde a fost înmormântat Regele Irod cel Mare. Palatul-fortăreață are forma unui vulcan, fiind înconjurat de un munte artificial. În interior erau un apartament regal și săli de ceremonii.

Suprafața din interiorul zidului de apărare era împărțită în două părți: la poalele turnului principal se întindea o grădină înconjurată de coloane, iar în rest erau grădinile Palatului ce înconjurau o curte în formă de cruce. O scară subterană ducea sus pe colină. Dealul, ca formă, amintește de conul unui vulcan (cca 760 m altitudine) și domină împrejurimile. Această fortăreață a fost distrusă de romani în anul 70.

4. 1) BISERICA „NAȘTERII DOMNULUI”

Este cea mai *veche* și mai originală biserică creștină din Țara Sfântă. În fața ei se află un loc liber, ca un fel de piață pavată cu dale de piatră. În partea dreaptă spre sud, se înalță o biserică armeană. În partea stângă spre nord, se ridică o clădire mare a călugărilor franciscani, un fel de hotel pentru pelerini, cu chilii pentru călugări și o biserică închinată Sf. Ecaterina. Iar drept înainte spre *est*, se află marea Biserică a Nașterii Domnului, construită în perioada *sec. IV – VI*, deasupra Sf. Peșteri. Intrăm pe-o ușă foarte joasă și îngustă dinspre *vest*, după ce facem trei închinăciuni în fața ușii și ne plecăm. Prima încăpere este un fel de *pridvor larg numit atrium*. Apoi altă încăpere tot așa de mică și în sfârșit, iată-ne în marea Biserică a Nașterii Lui Hristos.

Slavă Ție, Mântuitorule, că ne-ai învrednicit în viața aceasta pământească să călcăm cu picioarele noastre păcătoase pe acest loc așa de sfânt unde S-a lucrat Taina Mântuirii neamului omenesc! Slavă Ție, Mântuitorule, că ne-ai binecuvântat să ajungem și aici la Betleem! Încrednicește-ne să ne închinăm și în Peștera în care Te-ai născut!

Privim cu evlavie interiorul bisericii. Incinta bisericii este măreață și divină, pe măsura credinței marilor împărați bizantini. Dimensiunile ei sunt de 60 x 30 m. Prima bazilică a fost construită aici de către Sf. Elena (în perioada 326 – 329) care a dărâmat templul păgân de deasupra Peșterii, construind marea bazilică. Ruinele ei se află sub temelia bazilicii actuale. Conform mărturiilor scrise, această primă bazilică avea un atrium (pronaos) și 5 naosuri longitudinale după vechiul tip bizantin, sprijinite pe stâlpi de marmură și o mare curte exterioară dinaintea fațadei orientate spre *vest*. În aripa dinspre *est* a fost construită o clădire impresionantă, octogonală, reprezentând Altarul, în centrul căreia se afla Peștera Nașterii Domnului. Pardoseala ei era mozaicată în culori, unele fragmente ale ei putând fi văzute și azi sub dalele de marmură ale actualei pardoseli. Săpăturile arheologice efectuate în zona bazilicii, în anul 1934, au confirmat și au amplificat descrierile textelor din vechime, pe marginea acestui important monument creștin din *sec. IV*.

După 200 de ani, în anul 531 bazilica zidită de către Sf. Elena și avariata în

anul 522, în timpul răscoalei samarinenilor, a fost dărâmată parțial din neștiute cauze de către Împ. bizantin Iustinian (527 – 565) și înlocuită cu alta păstrată și-n ziua de azi. În partea dinspre zidul de vest al noii bazilici a fost amenajată o curte mică având o galerie, apoi un pridvor și nartex, în locul fostului atrium (pronaos), ambele destul de mici, iar clădirea octogonală de deasupra „Peșterii Nașterii” a fost înlocuită de o bazilică triunghiulară cu 3 abside, astfel întreaga zidire căpătând forma unei cruci. Pardoseala era împodobită cu mozaicuri de mare calitate artistică, cu motive florale creștine. Bazilica lui Iustinian, mai mare ca dimensiuni, nu avea frumusețea și splendoarea celei dintâi. Însuși Iustinian s-a declarat nemulțumit de construcția nou-înălțată, apăsătoare și întunecată, poruncind după cum rezultă din tradiția de mai târziu ca Arhitectul principal să fie pedepsit.

Ornamentele exterioare ale noii bazilici a lui Iustinian nu s-au păstrat, deși după toate aparențele ele trebuie să fi fost impresionante și fastuoase. Potrivit unei descrieri de mai târziu, pe fațada bazilicii erau încrustate mozaicuri în culori, cuprinzând scena Nașterii Lui Hristos și cea a Închinării Magilor persani.

Actualele ornamente mozaicale de pe zidurile bazilicii și imaginile de pe cele 44 de coloane au fost făcute de către Meșteri iconari ortodocși greci, în sec. XII. Mozaicurile murale și icoanele de deasupra coloanelor au fost lucrate în stilul și potrivit canoanelor iconografice ale Bisericii Ortodoxe.

Naosul propriu-zis este cel din anul 326, lung de peste 40 m, format din nave longitudinale, după vechiul tip bazilical. Navele laterale se sprijină pe patru rânduri de coloane de marmură roșie, în număr de 44 – câte 11 coloane pe fiecare rând. La jumătatea naosului urcăm câteva trepte și ajungem în fața Sf. Altar cu trei abside. Absida centrală este Altarul propriu-zis al ortodocșilor. Absida din dreapta este prevăzută cu un al doilea Altar ortodox mai mic. Iar absida din stânga are un Altar ce aparține Bisericii Armene. Din ambele abside laterale coborâm pe trepte de piatră în Sf. Peșteră.

Peste mozaicul primei bazilici Împ. Iustinian a pus dale mari de marmură, iar pereții i-a împodobit cu mozaicuri de o rară frumusețe. În săpăturile din ultimele decenii au fost descoperite porțiuni mari din mozaicul Bazilicii Sf. Elena, pe care le-am admirat și noi.

În timpul mării invazii a perșilor din anul 614 condusă de Chosroe II, au fost distruse definitiv sute de biserici creștine de cea mai mare importanță în Palestina. Numai Biserica Nașterii Domnului din Betleem a scăpat din mâinile lor. Căci văzând pictați pe pereți pe cei trei magi în haine persane și ascultând rugămintele călugărilor slujitori, au renunțat s-o mai distrugă.

În vremea primei cruciade (1096 – 1099), Biserica Nașterii Domnului a fost luată de la ortodocși și dată în mâinile catolicilor, împreună cu Sf. Peșteră. Această nedreptate a durat secole de-a rândul. Dar în anul 1757, Biserica Sf. Elena și a lui Iustinian a fost dată din nou ortodocșilor. Tot atunci catolicii au fost îndepărtați și din Sf. Peșteră ce-o ocupaseră în mod silnic. După această dată catolicii și-au construit o altă biserică în partea de nord, alături de marea Catedrală ortodoxă. Catolicii au renovat Biserica Nașterii Domnului adăugând elemente artistice, folosind-o apoi ca loc de încoronare a Regelui Baudouin I, ca Rege al Regatului latin, în anul 1100, în ziua de Crăciun.

În prezent Biserica Nașterii Domnului arată tot atât de măreață și impunătoare, ca acum 1.600 de ani, fiind bine restaurată, curat întreținută și împodobită ca o mireasă. Interiorul păstrează mireasma binecuvântată a primelor veacuri creștine. Catapeteasma este sculptată și aurită, iar de tavan atârnă multe policandre și 54 de candelă. Bolta bisericii este lucrată artistic în lemn, după vechiul stil bazilical. Ne închinăm cu evlavie în Sf. Altar și la Icoane pe care le-au sărutat atâtea generații de credincioși și pelerini din toată lumea.

Slavă Ție, Fiule al Lui Dumnezeu, pentru acest dumnezeiesc Altar unde Te-ai născut din Preasfânta Fecioară Maria, pentru a noastră mântuire! Slavă Ție, Iisuse Hristoase, pentru Preasfânta Fecioară din Care Te-ai născut, pentru Sf. Elena care Ți-a închinat acest Sf. Lăcaș, pentru cuvioșii călugări care au slujit aici cu frică de Dumnezeu, pentru toți cei care s-au mântuit în Numele Tău!

Sărutăm Icoanele împărătești din Catapeteasmă, ce sunt vechi și îmbrăcate în argint, iar apoi în absida din dreapta ne închinăm la Sf. Icoane Făcătoare de Minuni „Maica Domnului cu Pruncul” și „Sf. Nicolae”.

În marea biserică este oficiată Liturghia doar Duminica și în alte Sf. Sărbători, iar în celelalte zile sunt săvârșite obișnuitele Laude. Liturghia zilnică este oficiată doar în Sf. Peșteră dimineața între orele 5,30 – 7. În Sf. Sărbători este oficiată concomitent Liturghia, atât în Peșteră, cât și în Catedrală. În fiecare an mii de credincioși vin la Betleem pentru a sărbători Nașterea Domnului.

SF. PEȘTERĂ A NAȘTERII LUI HRISTOS

Sf. Peșteră se află la subsolul Catedralei, sub Altarul central al acesteia, iar pentru a ajunge la Sf. Peșteră coborâm pe treptele de piatră din dreapta sau din stânga, din una dintre absidele laterale. Luând-o pe treptele absidei din dreapta, intrăm în Sf. Peșteră. Aici cădem cu fața la pământ și ne rugăm.

Slavă Ție, Mântuitorule, că Te-ai milostivit de neamul nostru omenesc!

Slavă Ție, Fiule al Lui Dumnezeu, că Ți-ai luat Trup din Trupul Preasfintei Fecioare Maria, ca să îndumnezeiești trupul nostru cel zdrobit!

Slavă Ție, Iisuse Hristoase, că aici în această Peșteră de taină Te-ai deșertat de Slava Dumnezeirii, ca să ne îmbraci pe noi întru slavă!

Slavă Ție, Bunule, că aici Te-ai coborât între oameni, ca să-i ridici la cinstea cea dintâi!

Slavă Ție, pentru dumnezeiasca Ta Dragoste!

Slavă Ție, pentru marea smerenie!

Slavă Ție, pentru întrupare, pentru negrăitele Tale judecăți, pentru toată taina răscumpărării neamului omenesc!

Slavă Ție, Mântuitorule, pentru Preasfânta Fecioară Maria și pentru bătrânul Iosif ca-re a slujit-O cu credință!

Slavă Ție, pentru cei trei magi aducători de daruri, pentru Steaua Care Ți-a slujit, pen-tru pruncii care Te-au mărturisit, pentru strămoșul Tău David și pentru Cetatea Betleem, că de mare cinste s-au învrednicit!

Slavă Ție, pentru Sf. Peșteră ce Te-a adăpostit, pentru Taina cea mare a întrupării Ta-le, pentru negrăita smerenie, pentru nemuritoarea bucurie ce a izvorât lumii din această Peșteră!

Pentru toate, slavă Ție!

Apoi în genunchi citim din Evanghelia Nașterii Lui Iisus: *În zilele acelea, a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea...Și se duceau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Și s-a suit și Iosif din Galileea, din Cetatea Nazaret, în Iudeea, în Cetatea lui David, ce se cheamă Betleem, pentru că el era din casa și din neamul lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria Cea logodită cu el, Care era însărcinată.*

Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca Ea să nască. Și a născut pe Fiul Său, Cel Unul născut și L-a înfășat, și L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc pentru ei în casa de oaspeți. Și în timpul acela, erau păstori stând pe câmp și făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor. Și iată, Îngerul Domnului a stat lângă ei și slava Domnului a strălucit împrejurul lor și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Dar le-a zis Îngerul: „Nu vă temeți, căci iată, vă vorbesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul! Că vi S-a născut astăzi Mântuitor Care este Hristos Domnul, în Cetatea lui David! Și acesta vă va fi semnul: veți găsi un Prunc înfășat, culcat în iesle”! Și deodată s-a văzut împreună cu Îngerul mulțime de oaste cerească laudând pe Dumnezeu și zicând: «Slavă întru cei de sus, Lui Dumnezeu și pe Pământ, pace, între oameni bunăvoire»! Iar după ce Îngerii au plecat de la ei la Cer, păstorii vorbeau unii către alții: „Să mergem, dar până la Betleem și să vedem Cuvântul acesta Ce S-a făcut, pe Care Domnul ni L-a făcut cunoscut”! Și grăbindu-se au venit și au aflat pe Maria, și pe Iosif, și pe Prunc culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit Cuvântul grăit lor despre Acest Copil, iar Maria păstra toate aceste cuvinte punându-le în inima Sa. Și s-au întors păstorii slăvind și laudând pe Dumnezeu, pentru toate câte auziseră și văzuseră, precum li se spusese (Luca 2, 1 – 20).

Iar dacă s-a născut Iisus la Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod, Regele, iată magii de la Răsărit au venit la Ierusalim întrebând: „Unde este Regele iudeilor, Cel Care S-a născut? Căci am văzut Steaua Lui la Răsărit și am venit să ne închinăm Lui”. Și auzind, Regele Irod s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu dânsul...Atunci Irod a chemat în ascuns pe magi și a aflat de la ei lămuriri, în ce vreme S-a arătat Steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: „Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și dacă-L veți afla, vestiți-mi și mie, ca venind și eu să mă închin Lui”! Iar ei ascultând pe Rege, au plecat și iată, Steaua pe Care o văzuseră la Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra unde era Pruncul. Iar ei văzând Steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, Mama Lui și căzând la pământ s-au închinat Lui și deschizând visteriile lor, I-au adus Lui daruri: aur, tămâie și smirnă. Apoi luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor... (Matei 2, 1 – 12).

Peștera Nașterii este o încăpere naturală în stâncă, foarte modestă, de cca 7 x 3 m, compusă din două compartimente mici (Locul Nașterii și al Ieslei și, respectiv, Locul unde Fecioara Maria a alăptat pe Iisus Pruncul) și se află exact sub Altarul bisericii construite de Sf. Elena. Pe jos este pardosită cu marmură, pereții sunt căptușiți cu mici panouri de carton, iar bolta cilindrică este cea originală legată în fier, din cauza bisericii de deasupra.

Pe locul Nașterii este o stea de aur cu 14 colțuri, pe care scrie în latinește: „Hic, de Virgine Maria, Jesus Christus natus est”. („Aici a născut Fecioara Maria pe Iisus

Hristos”). Locul unde a fost Ieslea cu Pruncul (ce include și Locul Nașterii) se află exact la răsăritul Peșterii și formează Altarul propriu-zis unde slujesc zilnic ortodocșii. Vizavi de Altar, spre sud se află un mic Altar deservit de către catolici unde Preasfânta Fecioară Maria a alăptat pe Iisus Pruncul, iar alături se află încă un mic Altar numit „Altarul magilor” unde cei trei magi și-au deschis vistериile lor, aducând Lui Hristos aur, smirnă și tămâie.

În Sf. Peșteră este oficiată Liturghia în fiecare dimineață, între orele 5,30 – 7, de către un preot ortodox. După ortodocși slujesc zilnic armenii și catolicii. În Sf. Sărbători este oficiată Sf. Liturghie în Sf. Peșteră, între orele 7 – 8,30 când iau parte numeroși credincioși din Betleem și pelerini străini. Iar în biserica mare a Nașterii Domnului, ce se înalță deasupra Sf. Peșteri, este oficiată Sf. Liturghie doar Duminica și-n alte Sf. Sărbători, între orele 8 – 11, de către un preot cu diacon; mai rar slujește și un arhieru.

Aici în această Peșteră mică și nebăgată în seamă, S-a smerit Fiul Lui Dumnezeu pentru noi, oamenii și pentru a noastră mântuire. În această Peșteră nelocuită, S-a întrupat Fiul Lui Dumnezeu, ca să împace pe oameni cu Dumnezeu! În această Peșteră, alături de vitele cele necuvântătoare, S-a smerit Hristos Cuvântul, ca să ne scoată pe noi, păcătoșii, din starea cea dobitocească în care ne aflăm. Aici S-a văzut, față către față, Dumnezeu – cu omul, Cerul – cu Pământul, Hristos – cu Adam, Pruncul – cu Fecioara, Stăpânul – cu robul. Aici S-a atins Focul de materie și nu s-a mistuit. Aici S-a atins Dumnezeu de om și l-a îndumnezeit. Aici S-a odihnit Iisus, Pruncul, în brațele Preasfintei Fecioare Maria și prin Ea toate brațele mamelor le-a sfințit și neascultarea Evei a vindecat-o. Cerul a dat Steaua, Pământul a oferit Peștera. Dumnezeu a dat pe Fiul, omul a dat pe Fecioara; Templul a dat pe bătrânul Iosif, vitele au oferit ieslea cu paie, iudeii au dat pe păstorii oilor, Luna a picurat lumina, noaptea a învăluit în necuprins Taina Întrupării. Și așa a fost săvârșită taina împăcării omului cu Dumnezeu, prin negrăita smerenie și topire în dumnezeiasca dragoste! Uimiți de această deșertare a dumnezeirii pe Pământ, de această divină împăcare, Îngerii s-au coborât printre oameni și de bucurie au început a cânta și au învățat și pe oameni să cânte Măririle Lui Dumnezeu. Că unde este împăcare, acolo este mântuire, acolo este bucurie și cântare. Și așa s-a născut Biserica, și slujbele, și colindele. Așa s-au învățat oamenii de la Îngeri să se roage, să cânte și să slăvească pe Dumnezeu. Din acest ceas Îngerii cântă cu noi, plâng pentru noi, se roagă pentru noi și împreună cu noi ne învață a cânta, a ne ruga, a iubi și a plânge. Ne învață Taina mântuirii și a bucuriei dumnezeiești!

Slavă Ție, Mântuitorule, pentru dumnezeiască Nașterea Ta! Slavă Ție, pentru Preasfânta Fecioară Maria și pentru bătrânul Iosif, pentru Îngerii care ne-au învățat a cânta, pentru păstorii care ne-au deprins a Te căuta, pentru magii care ne-au învățat să-Ți aducem daruri! Slavă Ție, pentru Steaua Cerului și Peștera Pământului! Pentru toate, slavă Ție!

Călăuziți de steaua sfintei credințe, venim de departe, din Țara Carpaților, să ne închinăm Ție, Mântuitorule, în Peștera Betleemului! Te-am întâlnit în Nazaretul Galileii, ascultând pe Iosif și Maria. Te-am întâlnit la Iordan, cerând Botezul de la Ioan. Te-am întâlnit la Marea Galileii, învățând pe popor Evanghelia Mântuirii. Te-

am întâlnit pe Mt. Taborului, îmbrăcat în veșminte de Lumină. Apoi Te-am întâlnit la Cina Cea de Taină și pe Mt. Sion, învățând pe ucenici Tainele Mântuirii. Am mers după Tine noaptea în Grădina Ghetsimani și am învățat de la Tine, Mântuitorul nostru, a ne ruga și a ne smeri; a răbda și a suferi, a ierta și a ne jertfi pentru Numele Tău. Te-am văzut prins de oameni, judecat, condamnat și răstignit pe Golgota și îngropat sub pământ. Dar Te-am văzut și Înviat, îmbăcat în Lumină și Înălțat cu slavă la Ceruri, ca un Dumnezeu și Mântuitor.

Acum călăuziți de aceeași stea, am venit și-n Peștera din Betleem, să Te vedem – Prunc mic, înfășat, culcat în iesle. Venim să ne închinăm Ție și Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Venim să Te slăvim împreună cu Îngerii din Cer, să-Ți cântăm de bucurie împreună cu păstorii și să-Ți aducem daruri împreună cu Magii de la Răsărit.

Primește-ne și pe noi, Iisuse, Păstorule Cel Bun, Cel Care Te-ai făcut Prunc pentru noi! Primește-ne să intră, cu credință în Peșteră, să cădem în fața ieslei, să ne închinăm Smereniei Tale, să laudăm pe Preasfânta Fecioară Maria, să cinstim pe Dreptul Iosif, să mărim pe înțelepții Magi, să vedem pe păstori, să ascultăm cântarea Îngerilor! Învață-ne a cânta cu bucurie și a Te lauda din dragoste, a Te mărturisi cu râvnă și a ne ruga cu credință, a aștepta Mila Ta cu răbdare și a ne smeri cu pace în suflet! Primește-ne să ne mărturisim Ție, Fiule al Lui Dumnezeu și să-ți mulțumim din inimi pentru toate câte ne-ai dat!

Suntem fiii Bisericii Tale și am venit să ne-nchinăm la Peștera Betleemului, în numele fraților și părinților noștri, în numele neamului nostru milenar. Nu Ți-am adus asemenea Magilor nici aur, nici smirnă, nici tămâie, nici scutece de fir, nici daruri de mult preț. Că toate acestea nu-Ți trebuie, ca Cel Care Te îmbraci în Văpaie de Foc și Te odihnești pe Scaun de Heruvimi. Ci îți aducem în loc de aur, dragostea și credința noastră și a părinților noștri. În loc de tămâie, îți aducem rugăciunile noastre și ale fraților noștri. Iar în loc de smirnă, îți aducem nădejdea noastră și a fiilor noștri în Viața de veci. Primește, Mântuitorule, dragostea, rugăciunea și nădejdea noastră, precum ai primit cântarea Îngerilor și a păstorilor! Primește mărturisirea inimilor noastre și ne călăuzește pe Calea Mântuirii! Binecuvintează, Iisuse Hristoase, lumea cu pace și țara noastră românească cu bucurie și îndestulare! Binecuvintează casele cu părinți credincioși și mamele cu dragoste de prunci! Binecuvintează pe fiii poporului nostru cu deplină unitate și armonie; pe Păstori cu râvnă și grijă pentru turmă, iar pe credincioși cu înțelepciune și dreaptă credință! Binecuvintează-ne și pe noi, fiii Tăi, cu frică de Dumnezeu și iertare de păcate și ne învrednicește împreună cu Îngerii și păstorii să Te mărturisim și să-Ți cântăm: *Slavă întru cei de Sus, Lui Dumnezeu și pe pământ, pace între oameni, bunăvoință!* Amin.

După ce săvârșim rugăciunea, ne apropiem de Locul cel mai Sfânt din Peșteră unde a fost Ieslea cu Pruncul Iisus și Locul Nașterii, ne plecăm cu fruntea la pământ, ne atingem de acest Loc dumnezeiesc, îl sărutăm și ne retragem în liniște.

Aprindem lumânări în Peșteră, spre pomenirea noastră și a bunilor noștri creștini. Apoi cântăm Troparul Nașterii Lui Hristos și Colindul Românesc „*Steaua sus răsare*” și încheiem cu Condacul Nașterii Domnului: „*Fecioara, astăzi, pe Cel mai presus de ființă naște; și Pământul, Peșteră Celui neapropiat aduce; Îngerii cu*

păstorii slavoslovesc și Magii cu Steaua călătoresc, că pentru noi S-a născut Prunc Tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci”.

4.1.1. ALTE ALTARE CRESTINE LA BISERICA „NAȘTEREA DOMNULUI”

a) Exarhatul Bisericii Ortodoxe

Din pridvorul Bisericii „Nașterea Domnului”, pe o ușă laterală spre sud, intrăm în Exarhatul Bisericii Ortodoxe – o adevărată cetate mănăstirească cu chilii dispuse în careu. Incinta este legată de zidul Bisericii „Nașterea Domnului”. La parter se află un Paraclis unde Părinții slujitori oficiază botezul și celelalte servicii religioase pentru credincioșii din orașul Betleem, majoritatea arabi în număr de peste 3.000, întrucât nu este o altă biserică ortodoxă în Betleem. Iar la etaj se află Cancelaria și Exarhatul Bisericii Ortodoxe din Betleem, condus de un Mitropolit. Obștea Călugărilor greci este formată din 10 Părinți slujitori. La aceștia se mai adaugă 4 Preoți ortodocși arabi căsătoriți care locuiesc în Betleem.

b) Paraclisul și Peștera celor 14.000 de prunci

Ieșim din prima incintă și dăm alături de o alta mai mică unde se află Turnul clopotelor. Pe-o ușă joasă intrăm într-o peșteră adâncă, numită „Peștera Sf. 14.000 de prunci Martiri”. Sub peretele de piatră al peșterii este păstrată o parte din Moaștele celor 14.000 de prunci uciși de Irod cel Mare și ale unor călugări martirizați de perși în anul 614. Ne uităm la aceste nenumărate Sf. Moaște și ne amintim de uciderea atâtor mii de prunci, din porunca tiranului Irod Idumeul: *...Atunci Irod văzând că s-a batjocorit de magi, s-a mâniat foarte tare și trimițând a omorât pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai mici, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit cuvântul spus de Ieremia, Prorocul: „Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă. Rahila plângea pe fiii săi și nu voia să se mângâie, pentru că nu mai sunt” (Matei 2, 16 – 18).*

Coborâm mai în adânc unde se află un mic Paraclis închinat Sf. Prunci Martiri. Ce mare este păcatul mândriei și al uciderii de oameni! De amândouă a fost biruit tiranul Rege Irod. Izbăvește, Doamne, lumea de ucidere, de sabie, de foamete, de ciumă și cutremur! Izbăvește țara noastră de venirea altor neamuri, de dezbinare, de ură și de războiul cel dintre noi! Izbăvește lumea de tot felul de tirani și ucigași de oameni! Mântuitorule, izbăvește casele noastre de păcatul lui Irod, de uciderea de prunci ce stăpânește tot pământul! Izbăvește pe femeile creștine de acest păcat cumplit pe care nici păgânii nu-l fac! Că mai mare este păcatul mamei ucigașe de copii, decât păcatul tiranului Irod. Și mai greu vor fi osândite mamele creștine care se rușinează de nașterea de prunci, decât cele păgâne care-și împlinesc chemarea de mame cu demnitate. Izbăvește tot Pământul de cursele satanei, de mame pruncucigașe, de ură între oameni și de tot felul de războaie! Bindecuvintează lumea și țara noastră cu pace, cu mame credincioase și copii sănătoși, cu urmași vrednici de Hristos și de marii noștri Părinți înaintași!

c) Incinta Bisericii Catolice

Îeșim din incinta Exarhatului Bisericii Ortodoxe, trecem pe lângă Biserica „Nașterea Domnului” și pătrundem în partea de nord unde se află o mare Capelă catolică lipită de vechea biserică. Ea este o construcție aproape modernă. Tot în partea de nord alături de Capelă, se află o incintă nouă, modernă, cu biserică – la mijloc și locuințe – de jur-împrejur pentru călugării franciscani, numită Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, cu candelabre în formă de roată ce amintesc de martiriul Sfintei. Incinta continuă spre nord cu o mare clădire cu patru etaje, așa-numita „Casa Nova”, destinată pentru cazarea pelerinilor catolici din toată lumea.

d) Altarele subterane

Din Bazilica „Sf. Ecaterina”, coborâm pe trepte de piatră la subsol unde este o galerie de cinci peșteri dedicate: Sf. și dreptului Iosif; Sf. Prunci, ucși de Irod cel Mare; Fericitului Ieronim; Sf. Paula și Eustochia și Sf. Eusebiu din Cremona, ucenicul lui Ieronim.

După tradiție unde este Altarul Sf. și dreptului Iosif este locul unde a dormit logod-nicul Preasfintei Fecioare, când Îngerul Domnului i-a poruncit în vis *să ia Pruncul și pe Mama Lui și să fugă în Egipt*.

La Altarul dedicat Sf. Prunci ucși de Irod cel Mare, probabil o parte din Moaștele acestora sunt păstrate aici.

Privitor la Altarul Fericitului Ieronim (marele dascăl latin din sec. IV, venit aici în anul 384 și mutat la Domnul în anul 420), acesta s-a nevoit aici zeci de ani (34 de ani), împreună cu ucenicul său, Sf. Eusebiu, traducând Biblia (390 – 405) în limba latină, numită până azi „Vulgata”.

Al patrulea Altar este înălțat pe mormintele goale ale Sf. Paula și Eustochia.

Altarele Fericitului Ieronim și ale Sf. Paula și Eustochia sunt făcute pe mormintele acestora; se spune că osemintele lor n-ar fi aici.

Toate aceste cinci Altare sunt în posesia Bisericii Catolice, fiind săpate în stâncă, în partea de nord a locașului vechi, zidit de către Sf. Elena și Împ. Iustinian. De aici printr-un culoar îngust subteran, putem ajunge direct în Sf. Peșteră. Pe aici vin catolicii să officieze Slujba în cinstea Nașterii Domnului.

e) Incinta Bisericii armene

În partea de sud a Bisericii Nașterii Domnului este o construcție veche înaltă și un turn-clopotniță. Aici este incinta Bisericii armene. În interior se află o adevărată mănăstire armeană și călugări care mențin Slujbele la Sf. Peșteră.

f) „Peștera Laptelui”

Se află în apropierea mării Catedrale „Nașterea Domnului”. După tradiție se spune că aici ar fi dormit Maica Domnului și ar fi alăptat Pruncul. Peștera se află tot în posesia catolicilor. În partea de est a Betleemului, catolicii mai au o mică mănăstire de călugărițe franciscane, numită „Casa Sf. Iosif”.

4. 2) MORMÂNTUL RAHILEI

Potrivit Vechiului Testament Mormântul Rahilei, preafrumoasa soție a Patriarhului Iacov, se află în împrejurimile Betleemului (*Facere 35, 16 – 20*).

Această tradiție o susține și Noul Testament, făcând legătură între plânsetul Rahilei, Nașterea Lui Hristos și uciderea pruncilor (*Matei 2, 17 – 18*). Astfel este confirmată vecinătatea geografică a Betleemului cu mormântul Rahilei. Rahila a murit aici în drum spre Betleem, dând naștere ultimului ei copil, Veniamin (Beniamin).

Identificarea mormântului de către creștini în sec. V și recunoașterea lui ca loc sfânt creștin de pelerinaj, la marginea Betleemului, este bazată pe vechea tradiție iudaică. După invazia arabă (în 637), mormântul a devenit loc sacru pentru musulmani. Azi el aparține din nou iudeilor și reprezintă un loc sfânt de pelerinaj și rugăciune.

Mormântul Rahilei se află deci la marginea Orașului Betleem, în partea de nord a acestuia, fiind construit în sec. XV și reprezentând un loc de pelerinaj pentru evrei, creștini și musulmani. Femeile vin aici să se roage pentru fertilitate și copii sănătoși. Mormântul reprezintă o construcție veche din lespezi de piatră, cu boltă orientală.

4. 3) MĂNĂSTIREA „SF. M. PROROC ILIE” (MAR „ILYAS”)

Mănăstirea ortodoxă a Sf. M. Proroc Ilie Tesviteanul (Mar „Ilyas”, în arabă), situată în preajma arterei centrale Ierusalim- Betleem în partea stângă la cca 2,5 km de Betleem a fost construită în sec. XII de către un oarecare Episcop Ilie, în cinstea căruia i s-a și dat mai apoi acest nume. Tradiția de mai târziu leagă mănăstirea, de locul unde Prorocul Ilie s-a ascuns, pentru puțin timp fiind în drum spre Mt. Horeb din Peninsula Sinai, de mânia Reginei Isabela (*3 Regi 19, 1 – 14*). *Altă tradiție leagă acest loc de Magii care au văzut Steaua Nașterii Domnului strălucind la Răsărit, după întâlnirea lor cu Regele Irod cel Mare în Ierusalim (Matei 2, 2 – 10).*

Potrivit unei alte tradiții foarte vechi, pe acest loc s-a oprit să Se odihnească Maica Domnului cu Iosif, înainte de a intra în Betleem. Locul de pelerinaj, numit „Șederea” a existat într-adevăr în această zonă. În sec. V, pe ruinele lui au fost construite o mănăstire și un han de către Cuv. Anastasie. Ruinele acestui loc de pelerinaj reprezentând o mare biserică octogonală, în centrul căreia se află Stânca „Șederii”, au fost descoperite nu demult, cu ocazia săpăturilor arheologice. Patriarhia Ierusalimului a și efectuat săpături în acest loc și a restabilit acest monument creștin.

În prezent aici se nevoiesc trei călugări greci.

4. 4) CÂMPUL PĂSTORILOR

La cca 3 km de Betleem se află Satul Păstorilor, numit Bait-Sahur, locuit de arabi în majoritate creștini, de unde după tradiție se trăgeau păstorii din noaptea Nașterii Domnului. În apropiere de acest sat la cca 5 km de Betleem, se află un câmp întins, numit de creștini „Câmpul păstorilor”. Tradiția afirmă că aici păstorii își păzeau turmele de oi în noaptea Nașterii lui Hristos.

Acest loc de pelerinaj este legat, de Îngerii care li s-au înfățișat păstorilor binevestindu-le Nașterea Lui Hristos – Mântuitorul (*Luca 2, 8 – 14*). Încă din sec.

IV, peștera în care se aflau păstorii în momentul primirii veștii despre Nașterea Domnului a fost definită de către creștini, ca loc sfânt de pelerinaj. Deasupra peșterii a fost construită o Capelă mică în formă de potcoavă, având pardoseala din mozaic în culori și conținând două inscripții grecești. Din sec. V și de-a lungul întregii epoci bizantine, Ceremonia Sărbătorii „Nașterii Domnului” începea aici și se termina la Betleem, în Bazilica „Nașterii Domnului”.

Acest loc are legătură și cu unele evenimente descrise în Vechiul Testament, cum ar fi idila dintre Boaz și Rut și Turnul turmei. Turnul turmei avea de asemenea legătură cu Nașterea Lui Hristos și împlinirea prorociei lui Miheia: „Iar tu, Turnul de pază al turmei, colina fiicei Sionului! La tine va veni și se va întoarce Stăpânirea de odinioară, Împărăția – la fiicele Ierusalimului” (Miheia 4, 8).

În sec. VI Capela cea mică a fost dărâmată și în locul ei a fost construită marea ba-zilică, pentru a putea deservi numărul mare de pelerini care veneau aici.

Această bazilică a fost incendiată de perși în 614 și apoi reconstruită de către Patri-arhul Modest. După invazia arabă (din 637), în jurul peșterii a fost construită o mănăstire împrejmuțată cu ziduri înalte, pentru a oferi refugiu și siguranță monahilor din pustiu. În sec. XI mănăstirea a fost distrusă, iar monahii au părăsit-o. Peștera însă a continuat să slujească drept loc de pelerinaj și de cult pentru toți creștinii, atât pentru cei din partea locului, cât și pentru rarii pelerini care au vizitat mai apoi Țara Sfântă, în vremurile grele ale mamelucilor și turcilor. În anul 1972, prin înălțarea de către Patriarhia Ierusalimului a unei noi mari biserici, pe locul ruinelor au fost efectuate săpături arheologice, fiind descoperite ruinele acestui important loc de pelerinaj.

4. 5) MĂNĂSTIREA „SF. TEODOSIE” (DEIR „DOSI”)

La cca 8 km spre est de Betleem, la marginea Pustiului Iudeii pe un câmp însoțit aproape de „Câmpul Păstorilor”, se află Mănăstirea - Chinovion „Sf. Teodosie” (Deir „Dosi”, în arabă). Ea a fost întemeiată în a doua jumătate a sec. V (în 479) de către vestitul dascăl al Monahilor, Sf. Teodosie cel Mare, întemeietorul vieții de obște. El era contemporan cu Sf. Sava cel Sfințit și ucenic al Sf. Eftimie cel Mare. Acesta a adunat aici sute de călugări din pustie și a întemeiat pentru prima dată în Palestina viața călugărilor de obște, după modelul Sf. Pahomie cel Mare din Egipt. De aceea se numește „Sf. Teodosie – începătorul vieții de obște”. Dar spre deosebire de obștile din Egipt, obștea Sf. Teodosie avea această regulă de a ospăta gratuit pe toți oamenii, atât creștini, cât și necreștini. Zeci de călugări slujeau zilnic la mese și hrăneau pe toți mai ales sâmbăta și în Sărbători, când veneau sute de săraci și închinători. Sf. Teodosie ținea totdeauna porțile mănăstirii deschise, făcând din călugări – slujitori și hrănitori ai oamenilor atât cu cele duhovnicești, cât și cu cele trupești. Această rânduială o mai întâlnim și azi la mănăstirile din Sf. Mt. Athos și chiar în țara noastră.

Dăm slavă Lui Dumnezeu că am ajuns și aici! Apoi intrăm în mănăstire și căutăm un călugăr care să ne dea unele informații. Găsim un Episcop grec, cu numele Vartolomeu, în vârstă de 90 de ani (în 1974), care ne relatează starea de paragină în care era această veche mănăstire până acum 90 de ani. El ne-a spus că

biserica veche era ruinată, iar chiliile de asemenea. Ne-a mărturisit cum a adunat bani de la credincioși, cum s-a retras aici și a început marea operă de refacere a mănăstirii. Pe ruinele vechii biserici a ridicat o biserică nouă, mare și frumoasă, o nouă clopotniță cu ziduri și chilii noi. Apoi ne spune câte ceva din vechiul așezământ monahal: în centrul mănăstirii era biserică mare în care era oficiată Liturghia în limba greacă și două biserici mai mici pentru diverse nevoi monahale. Apoi erau diferite ateliere pentru folosirea zilnică a muncii monahilor, comitete pentru ocrotirea celor săraci și bătrâni, azil pentru orfani, centre de învățământ, hanuri, adăposturi și locuri de popas pentru oameni, grajduri pentru animale, folosite atât de monahi, cât și de pelerini. Cu alte cuvinte mănăstirea reprezenta un mic sat al unor oameni dedați spiritului, rugăciunii și modului de viață monahal, precum și muncii, fiind consacrați trup și suflet obștii și monahismului. Renumitul Ioan Moshos și viitorii Patriarhi ai Ierusalimului, Sofronie și Modest, au fost unii dintre cei mai remarcabili monahi care au ieșit din zidurile acestei mănăstiri. Perioada sec. V – VII a fost cea mai înfloritoare pentru mănăstire, când aceasta avea aproape 700 de monahi de diferite naționalități. Conform izvoarelor scrise, în mijlocul lor domnea dragostea, disciplina, vrednicia și o deosebită atmosferă duhovnicească. Invasia perșilor (în 614) și cucerirea arabă (în 637) au pus capăt perioadei de înflorire a mănăstirii, majoritatea monahilor părăsind-o. Până în sec. XV mănăstirea a fost pustie, fiind transformată în loc de popas pentru triburile beduine ale lui Ibn-Abed. În anul 1858, Patriarhia Ierusalimului a cumpărat de la beduini ruinele mănăstirii, a restaurat-o și a făcut-o din nou activă.

Actuală, biserica este o măreață Catedrală în marmură și mozaic cum nu mai este alta în toată Țara Sfântă, construită pe ruinele vechii biserici din sec. V. Totul este nou, lucrat cu mult rafinament, din marmură albă și colorată. Ne închinăm în Sf. Altar, sărutăm Sf. Icoane, admirăm fragmente mari de mozaic ce pardoseau biserica veche și cântăm „*Lumină lină*” și „*Acum liberează pe robul Tău, Stăpâne...*”. Apoi ieșim în curte. Nouă este și clopotnița, precum și chiliile și zidurile de apărare. În afara bisericii putem admira de asemenea fragmente mari de mozaic ce pardoseau biserica veche din sec. V – VI. Peștera reprezintă una dintre cele mai interesante părți a vechii mănăstiri. Este o peșteră naturală ușor ecarisată, situată și azi ca și odinioară chiar în inima mănăstirii. Mănăstirea este întreținută din contribuția Patriarhiei de Ierusalim.

În prezent (în 1974) aici sunt: un călugăr bătrân (episcop) – egumen, trei Călugărițe ortodoxe bătrâne care mențin curățenia și-l îngrijesc pe Episcop și un paznic beduin. Sf. Liturghie este oficiată doar Duminica de către un Preot care vine din Ierusalim sau din Betleem.

În jurul mănăstirii se află mormintele multor Egumeni ai ei, printre care s-au nu-mărat și remarcabile figuri ale monahismului din Țara Sfântă, cum ar fi: Sf. Teodosie cel Mare, Fondatorul mănăstirii, Patriarhul Sofronie, Sf. Kopsis, Sf. Teodosie și mulți alții. Gropnița mănăstirii se află în partea de sus a bisericii, săpată în stâncă. Este o încăpere întunecoasă de cca 10 x 5 m ce adăpostește multe Sf. Moaște de mare preț: ale Sf. Teodosie cel Mare; ale mamei Sf. Teodosie cel Mare; ale mamei Sf. Sava cel Sfințit; ale mamei Sf. Doctori fără de arginți – Cosma și Damian; ale Sf. Xenofont și Maria, soția sa; ale multor Cuv. Călugări uitați de

vremuri.

Moaştele sunt aşezate în firdie scobite în piatră. Aprindem câteva lumânări și ne reculegem, apoi cântăm Troparul Cuviosului: „*Cu curgerile lacrimilor tale, nerodirea pustiului ai lucrat-o...*”.

Sf. Preacuvioase Părinte Teodosie, roagă-te împreună cu Sf. tăi ucenici, să miluiască Dumnezeu lumea, să împace popoarele, să hrănească cu pâine și apă pe toți oamenii Pământului! Roagă-te, Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, să binecuvinteze locașul tău și toate Sf. mănăstiri cu călugări cuvioși, Sf. Altare – cu Preoți evlavioși și casele – cu mame bune și credincioase! Roagă-te Lui Dumnezeu și pentru mănăstirile noastre românești, să fie mereu vetre de lumină pentru toți, locașuri de Laude Lui Dumnezeu și de întâlnire cu Hristos; Altare de rugăciune, de mângâiere sufletească, de păstrare a bunei credințe și de pomenire a Sf. Părinți și Înaintași!

4. 5. 1) Sf. Teodosie cel Mare (424 – 529)

Cuviosul Părintele nostru Teodosie era de fel din Satul Mogarisos, din Capadochia.; tatăl său se numea Proeresie și mama sa – Evloghia și erau amândoi credincioși și cucernici. Teodosie a intrat în viața călugărească și luând haina aceasta a pornit spre Ierusalim, când se adunase la Calcedon Sinodul al IV-lea Ecumenic în anul 451; și trecând prin Antiohia, s-a dus la marele Simeon Stâlpnicul de la care a deprins înclinarea spre viața cea îmbunătățită și care i-a prorocit că va fi păstor peste multe oi cuvântătoare.

Apoi a sihăstrit lângă un oarecare Longhin, în jurul Ierusalimului. În urmă s-a dus într-un munte unde era o peșteră și acolo a petrecut viața aleasă,ajungând la atâta înfrânare, încât timp de 50 de ani n-a gustat pâine, ci numai ierburi și roade de finic. Rugăciunea lui era neîncetată și lacrimile de pe obraz nu i se uscau niciodată. În jurul lui s-au strâns ucenici mulți care îi ascultau povețele și îi urmau viața. A făcut și minuni. Și făcându-se dascăl al multor ucenici și întemeind Mănăstirea „Sf. Teodosie” ce-i poartă numele, de la marginea Pustiului Iudeii, în anul 479, a adormit întru Domnul, în anul 529 .

El este socotit începătorul vieții de obște și dascălul pustiului.

Biserica îl prăznuiește la 11 ianuarie.

4. 6) MAREA LAVRĂ „SF. SAVA” (MAR „SABBAS”)

La cca 17 km spre est de Betleem, în inima Pustiului Iudeii (ce se întinde spre sud-est, până în Peninsula Sinai și Marea Moartă), pe povârnișul apusean (malul drept) al Pârâului Cedrilor (Kidron) ce izvorăște din Mt. Măslinilor și se varsă în Marea Moartă, se află renumita Lavră Ortodoxă „Sf. Sava” (Mar „Sabbas”, în arabă) întemeiată de către Sf. Sava cel Sfințit (cca 439 – 533) în perioada 483 – 485 și de atunci până azi continuă să fie citadela spirituală a monahismului ortodox. Anii celei mai mari înfloriri ai acestui Sf. Lăcaș nu corespund cu epoca de înflorire a celorlalte mănăstiri din Țara Sfântă. De-a lungul sec. V și VI, monahii ei au lunecat până-ntr-atât în discuții dogmatice, încât l-au silit pe însuși fondatorul ei, Sf. Sava, s-o părăsească pentru o perioadă destul de lungă. Sec. VIII și prima jumătate a sec.

IX au fost cei mai buni ani de existență ai mănăstirii. Înăuntrul ei au trăit câteva zeci de monahi, printre care s-au numărat și asemenea figuri remarcabile ale Ortodoxiei, ca: Ioan Damaschin, Sf. Ștefan – Făcătorul de minuni, Sf. Mihail Sikelos, Sf. Teodor, Sf. Teofan și mulți alții. Împrejurimile sunt constituite din culmi neregulate de piatră calcaroasă gri-cenușie, fără pic de verdeață, văi abrupte pline de peșteri pustii, atât de căutate cândva de călugării iubitori de liniște. Pustiul Iudeii a fost locuit odinioară de mii și mii de călugări sihaștri și dominat de marile lavre din sec. IV – VI ale Sfinților: Teodosie cel Mare, Eftimie cel Mare, Sava cel Sfințit, Gheorghe Hozevitul, Ilarion, Gherasim de la Iordan ș. a. Azi nu mai locuiește nici un sihastru în Pustiul Iudeii, sfințit de rugăciunile și lacrimile atâtor generații de cuvioși. De asemenea a slăbit și faima marilor lavre ale Ortodoxiei din Țara Sfântă. Toate au avut în timp rostul și misiunea lor. Apoi împlinindu-și chemarea, au intrat în umbră asemenea stelelor de pe cer. Azi mai trăiesc prin faima lor de altădată, prin numeroșii sfinți pe care i-au dat Bisericii Lui Hristos și prin zidurile aproape pustii ce le vedem.

Privită de pe munte, lavra pare o cetate din epoca de glorie a Bizanțului, cu ziduri înalte și groase, cu porți mici ferecate, cu chilii suprapuse, cu turnuri și pirguri de rezistență. Dar privită din alt punct de vedere, Lavra „Sf. Sava” este o măreață Cetate a Duhului Sfânt, un Lăcaș ceresc, coborât pe pământ și așezat în adâncul unei văi prăpăstioase, între abis și cer, între piatră și Duh, în mijlocul unei pustietăți de neimaginat, departe de oameni, dar aproape de Sf. Îngeri.

O Cetate milenară a Ortodoxiei, o citadelă spirituală a monahismului ortodox, ce n-a fost cucerită niciodată! O vatră uriașă a evlaviei străbune, ce a dat Bisericii Lui Hristos generații întregi de Sfinți, Cuvioși, Mucenici, Ierarhi și Apologeți.

Și azi mai vedem peștera, pe peretele stâncos din fața mănăstirii în care a pustnicit Sf. Sava cel Sfințit, acest Avvă vestit înainte de zidirea chinoviei. În perioada sa de înflorire (sec. VI), lavra a avut un număr mare de Călugări și Pustnici (până la 5.000), mulți locuind în peșterile aflate de o parte și de alta a văii Pârâului Cedrilor. Prima lavră împreună cu diverse clădiri complementare (biserici, bucătării, săli de mese, brutării ș.a.), cu Schituri și Chilii ale Monahilor și Pustnicilor, cu apeducte și diferite obști filantropice, ocupau ambele povârnișuri ale pârâului pe o lungime de cca 2 km. În anul 614 fiind distrusă de perși, un mare număr de monahi au fost martirizați. În perioada sec. VIII – IX, lavra a suferit iarăși din partea musulmanilor.

În scurtele perioade de liniște aici era desfășurată o importantă activitate religioasă și culturală, existând printre monahi mari scriitori, imnografi, melodiști ș. a. Printre aceștia se numără și marii teologi Sf. Ioan Damaschin († 749), Sf. Ștefan, Sf. Mihail Sikelos, Sf. Teodor, Sf. Teofan și mulți alții. Ea a fost restaurată integral, după Cutremurul devastator din anul 1834, căpătând aspectul de azi.

Din cauza deselor năvăliri ale beduinilor nomazi, toate intrările în lavră sunt închise cu porți mici încuiate. După intrare coborâm zeci sau chiar sute de trepte de piatră, pe trasee în zigzag, până ajungem în curtea mănăstirii (extrem de mică, din cauza stâncilor din jur).

Biserica deși mică și simplă ca arhitectură este un locaș vechi(împodobit cu

odoare scumpe și icoane vechi de mare frumusețe) plin de mireasmă, ce are în partea dreaptă a naosului, într-o nișă mare anume zidită, Moaștele Sf. Sava aduse din mormântul său, după ce a fost canonizat.

Vedem doar capul învelit în schimă, restul corpului fiind îmbrăcat în rasă călugă-rească, având și epitrahil, întrucât a fost Preot. Acestea sunt Moaștele marelui ctitor și organizator al monahismului ortodox din sec. VI. El este unul dintre cei mai mari dascăli și povățuitori ai monahismului ortodox! Printre cărțile scrise de el, cea mai importantă este *Tipicul Mare cu rânduiala tuturor Slujbelor ce sunt făcute peste an, în Biserica Ortodoxă*. După o lungă și nedorită pribegie de sute de ani prin Apus, Moaștele Sf. Sava cel Sfințit, luate de cruciați, au fost aduse în vara anului 1966 la lavra întemeiată de el în Țara Sfântă. Facem trei metanii și sărutăm Sf. Moaște.

Apoi ne rugăm: Sf. Cuvioase Părinte Sava, mare dascăl al pustiei, mult nevoitorule, prea iubitorule de Hristos și povățuitorule al tuturor călugărilor, roagă-te înaintea Preasfintei Treimi, împreună cu Sf. tăi ucenici, pentru întărirea drepte credințe în lume, pentru slăbirea eresurilor, pentru sporirea Bisericii, pentru mântuirea tuturor oamenilor! Roagă-te Lui Dumnezeu să binecuvinteze mănăstirile cu călugări cuvioși, smeriți, plini de dumnezeiască dragoste și râvnitori la cele duhovnicești! Sf. Părinte Sava, pentru păcatele noastre și puțina noastră credință, s-a împușinat dragostea dintre noi; ne-am lipit inimile de cele pământești, am uitat făgăduințele călugărești și am atras asupra noastră mânia Dreptului Judecător. Roagă-te Lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletelor noastre, ca să-ți cântăm: „*Bucură-te, Cuvioase Părinte Sava!*”! În fața bisericii se află mormântul Sf. Sava – o criptă pătrată de piatră și cu cupolă albastră. Aici a fost înmormântat trupul marelui povățuitor al călugărilor, pe la mijlocul sec. VI. Apoi fiind canonizat ca Sfânt, i s-au strămutat Sf. Moaște în biserică, spre mângâierea ucenicilor.

Anexat de biserică mare este un paraclis (o biserică destul de mică), unde sunt citite Miezonoptica, Ceasurile și Pavcernița.

În incinta lavrei se află prima biserică a acesteia, „Biserica-peșteră”, închinată Sf. Ierarh Nicolae.

Soborul lavrei este constituit din 12 călugări (în 1974) destul de vârstnici. Până în toamna anului 1973, s-au nevoit aici și doi călugări români: Ierodiaconul Veniamin și Monahul Marcu. Aici s-a nevoit ca bibliotecar și *Cuv. Ioan Iacob de la Neamț*, între anii 1938 – 1947. La biserică Slujbele sunt făcute pe cât posibil după „Tipicul” Sf. Sava: Liturghia – în fiecare zi, Utrenia – la miezul nopții și Vecernia – după amiază.

Lavra oferă călugărilor o singură masă, la amiază. Seara fiecare gustă ceva în chilie. Lavra n-are terenuri agricole, fiind în adâncul pustiului unde totul este piatră arsă de soare. Micile venituri pentru întreținere provin, fie din dania puținilor pelerini, fie din contribuția lunară a Patriarhiei Ortodoxe de Ierusalim. Ca în toate mănăstirile athonite, carnea nu este consumată niciodată și nici femeile n-au voie să intre în mănăstire. Ele se opresc la „Turnul Sf. Simeon”, situat la cca 500 m de mănăstire. Este singura mănăstire cu această rânduială, din Țara Sfântă. Mănăstirea duce o viață ascetică aspră, motiv pentru care a dat Bisericii Ortodoxe numeroși sfinți.

Din curte urcăm zeci de trepte de piatră spre nord-est, până la etajul II unde dăm peste mormântul și peștera Sf. Damaschin († 749), mare apărător și Dascăl al Ortodoxiei din sec. VIII. Toate chiliile sunt suprapuse și lipite de peretele din stâncă masivă. Pe-o ușă mică intrăm într-o încăpere de cca 4 x 5 m, având în mijloc un mormânt zidit, înalt de cca 1 m, cu lespede și inscripție deasupra. Este mormântul Sf. Ioan Damaschin, ultimul mare Părinte bisericesc. Călugării din lavră au transformat această încăpere într-un mic Paraclis, cu Hramul „Sf. Ioan Damaschin”. Cădem în genunchi și ne rugăm marelui apărător al Ortodoxiei, râvnitorului apologet al Maicii Domnului și al Sf. Icoane. Părinții de aici spun că Moaștele Sf. Ioan Damaschin nu mai sunt în mormânt, fiind luate de cruciați. Nimeni nu știe taina lor, decât singur Dumnezeu! Din acest Paraclis coborâm câteva trepte de piatră și ajungem în peștera (chilia) marelui dascăl al Ortodoxiei. Este o încăpere foarte mică, de cca 1,5 x 2,5 m, săpată în peretele stâncii de mâinile Cuviosului. O laviță de piatră îi servea drept masă de scris și poate pat pentru odihna mult truditului său trup. Aici în această peșteră rece și strâmtă a trăit unul dintre cei mai mari Părinți ai Bisericii Ortodoxe din sec. VIII. Aici a postit, s-a rugat, a privegheat, a scris cărți, s-a luptat cu duhurile rele, a biruit și s-a bucurat duhovnicește vrednicul de laudă, Părintele nostru Ioan Damaschin. Frate adoptiv cu Sf. Episcop Cosma de Maiuma, amândoi erau considerați cei mai aleși dascăli și apărători ai Ortodoxiei în veacul VIII. Dar mai ales Sf. Ioan Damaschin. Intrat de tânăr în această mare mănăstire, ca ucenic al unui dascăl foarte aspru, în scurtă vreme a ajuns cel mai iscusit călugăr, dascăl, apărător și ritor (orator), scriitor de cărți bisericești, melodist, imnograf și lăudător al Maicii Domnului.

Sf. Ioan Damaschin este Părintele muzicii psaltice, cel dintâi care a compus și armonizat muzica bisericească bizantină pe cele opt glasuri. El a scris Octoihul cu acele profunde canoane de pocăință, cu canoane către Sfinți și mai ales cu Slujba Sf. Învieri, toate așezate pe zilele săptămânii și pe cele opt glasuri – lucrare unică în Tezaurul Bisericii noastre. El a compus frumoasele stihologii și o parte din podobiile glasurilor, mai ales cântările dogmatice dedicate Maicii Domnului. Tot marele melodist și sfânt, Ioan Damaschin, a compus Bogorodica, o carte cu 64 de canoane, imnuri de laudă și umilință, închinare Maicii Domnului, după cele opt glasuri ce sunt cântate mai ales, în mănăstiri. A mai scris cartea „Cultul Sf. Icoane”, prin care combate pe iconoclaști (luptători împotriva icoanelor). Însă cartea lui de căpătâi rămâne „Dogmatica”, intitulată „Expunerea dogmelor Bisericii Ortodoxe”, în care prezintă și explică fiecare dogmă, după Sf. Părinți. Toate aceste opere, cântări, cărți de ritual, de dogmatică și apologetică, toate au fost inspirate, simțite, trăite, cântate și scrise, în această peșteră mică de piatră! Aici s-a nevoit pentru dragostea Lui Hristos, aici a scris, a cântat, a plâns și, tot aici, s-a săvârșit marele Dascăl și Părinte al Bisericii, Sf. Ioan Damaschin! Datorită numărului mare de învățacei găzduiți aici, în special a lui Ioan Damaschin, sec. VIII este considerat „Epoca de aur” a mănăstirii.

Sfinte și preacuvioase Părinte Ioane care cânti în Cer cu Îngerii și slăvești Preasfânta Treime Cea de o Ființă și nedespărțită, învață-ne și pe noi tainele dreptei credințe! Învață-ne să mărturisim și să apărăm adevărul, să cântăm măririle Lui Dumnezeu, s-O lăudăm pe Născătoarea de Dumnezeu, pe Îngeri, pe Sfinți și pe toți

prietenii Lui Hristos! Învață-ne să-i iubim pe oameni, să mângâiem poporul Lui Dumnezeu, să-i împăcăm pe cei învrăjbiți, să-i unim pe cei dezbinați, să-i întărim pe cei slabi, să facem tot ce este plăcut Domnului, ca să nu trăim în zadar pe Pământ! Învață-ne, o, Părinte și Dascăle al Bisericii, dulceața tăcerii, meșteșugul vorbirii, înțelepciunea cuvântului, bucuria lacrimilor și mângâierea Slujbelor de zi și de noapte! O, cântărețule al Preasfintei Treimi, lăudătorule al Maicii Domnului, apărătorule al Sf. Icoane și podoaba Sf. călugări, cărțile tale le purtăm în mâinile noastre, învățăturile tale le rostim cu buzele noastre și cântările tale împodobesc Slujbele bisericilor noastre! Roagă-te Lui Hristos Dumnezeu pentru Sf. noastre mănăstiri, pentru smeriții călugări, pentru bunii creștini, pentru Părinții cei duhovnicești și pentru toată lumea, ca împreună să-I slăvim pe Tatăl, pe Fiul, pe Sf. Duh și pe Preasfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu în veci! Amin.

Coborâm treptele de piatră și ieșim într-un balcon, deasupra văii Pârâului Cedrilor. În partea de nord dăm peste o privescătoare ce mișcă inima, dar și înfioară: ca un fir de argint, vedem în adâncul prăpastiei Pârâul Cedrilor. Dincolo de valea abruptă, în peretele fierbinte al stâncii, vedem uși mici de peșteri, în care au trăit nenumărați Sf. pustnici. Tot acolo observăm o peșteră cu cruce neagră deasupra: este peștera Sf. Sava cel Sfințit.

În marea *Biblioteca* sunt păstrate foarte multe manuscrise unicate, precum Tipiconul Sf. Sava cel Sfințit, operele Sf. Ioan Damaschin și atâtea altele.

Într-adevăr marea Lavră „Sf. Sava” a fost și rămâne o milenară cetate a Ortodoxiei, a monahismului ortodox, o mare școală a sfințeniei, a teologiei psaltice, a rugăciunii, a trăirii interioare, a muzicii psaltice bizantine. O candelă veșnic aprinsă în pustiul Palestinei, pe care n-au putut-o stinge nici oamenii răi, nici nevăzuții diavoli.

Deși în prezent are doar 12 călugări ortodocși, ea rămâne totuși cea mai veche și mai impunătoare mănăstire din Țara Sfântă, dacă nu chiar din întreaga Ortodoxie.

4. 6. 1. Sf. Sava cel Sfințit (439 – 533)

Cuviosul Părintele nostru Sava cel Sfințit a trăit pe vremea Împ. roman Teodosie II (408 – 450). De loc era din Capadochia (Cappadocia) – Turcia, Satul Mutalasc, iar părinții lui se numeau Ioan și Sofia. Chiar din copilărie a îndrăgit viețuirea călugărească, așa că a intrat de mic într-o mănăstire numită Flavian. Era atât de înfrânat, copil fiind, încât văzând în grădină un măr și dorind să-l mănânce a zis: „Frumos era la vedere și bun la mâncare fructul ce m-a omorât”. A luat mărul cu mâinile, dar nu l-a mâncat, ci l-a călcat în picioare și lege și-a pus să nu mănânce măr niciodată.

La vârsta de 18 ani a mers la marele Eftimie (în Palestina); acesta l-a trimis la Cuv. Teoctist în chinovie. Acolo a cunoscut viețuirea dumnezeiască a fraților și a mers pe urmele virtuții celor pe care i-a cunoscut în chinovie. Din pricina covârșitoarei lui înduhovniciri, marele Eftimie îl numea „*copil cu suflet de bătrân*”.

Și cu cât creștea în vârstă, cu atât sporea și în virtute. De aceea a și făcut multe minuni. Printre altele, prin rugăciunea lui a făcut să izvorască apă în locuri fără de apă.

A fost povățuitorul și învățătorul multor monahi și a întemeiat marea Lavră „Sf. Sava” (ce-i poartă numele) din Pustiul Iudeii, în anul 485. A fost în două rânduri sol la Constantinopol, trimis de Patriarhii Ierusalimului din acele vremuri: o dată, la Împ. bizantin Anastasie I (491 – 518), iar a doua oară, la Împ. bizantin Iustinian I (527 – 565). El este autorul unui celebru Tipic. Ajungând la vârsta de 94 de ani, s-a mutat la Domnul.

Biserica îl prăznuiește la 5 decembrie.

4. 6. 2. Sf. Ioan Damaschin (645 – 749), Monahul și Preotul

Sf. Ioan Damaschin a trăit pe vremea Împ. bizantin Leon III Isaurul (717 – 740) și a Împ. bizantin Constantin V Copronim (740 – 775), fiul acestuia. Era de loc din Damasc – Siria, de neam ales care strălucea în dreapta credință. Având tată iubitor de fapte bune, a învățat toată știința elinească și a cercetat bine și adâncul Scripturii celei insuflăte de Dumnezeu. Pentru credința în Hristos și-a lăsat averea părintească și a îmbrățișat viața călugărească, împreună cu Fericitul Cosma care a ajuns mai târziu Episcopul Maiumei. Amândoi fuseseră învățați de același dascăl, tot Cosma cu numele, numit și Asincrit, răscumpărat din robie de tatăl lui Ioan, împreună cu alți robi. Și pentru că Ioan și Cosma avuseseră parte de un dascăl așa de învățat, au ajuns amândoi înțelepți.

Când Ioan a îmbrățișat viața călugărească, Egumenul Mănăstirii „Sf. Sava” l-a dat să învețe ascultarea la un bătrân înțelept în cele dumnezeiești. Acesta i-a poruncit să nu cânte nici cea mai neînsemnată cântare după meșteșugul cântării muzicale pe care îl cunoștea. Ioan a îndeplinit fără împotrivire multă vreme porunca. Se spune însă că Preasfânta Născătoare de Dumnezeu S-a arătat în vis bătrânului și i-a spus să îngăduie ucenicului său, Ioan, să alcătuiască imne și cântări, spre slava Celui Născut fără de sămânță din Ea și spre folosul celor care sunt datori să O mărească din adâncul inimii. Lucru pe care l-a și făcut, punând acest temei scrierilor sale.

Fericitul întru pomenire Ioan, după ce prin puterea cuvintelor lui și prin dovezile cele înțelepte ale Scripturilor a înfierat ca nimeni altul eresul păgân al iconomahilor, adică al luptătorilor împotriva Sf. Icoane și după ce a lăsat Bisericii Lui Dumnezeu multe scrieri, în care se găsește răspuns temeinic aproape la orice întrebare și-a săvârșit viața la adânci bătrâneți (104 ani).

Bisericele de Răsărit și de Apus îl serbează la 4 decembrie.

4. 6. 3. MĂRTURII ROMÂNEȘTI ÎN MAREA LAVRĂ „SF. SAVA”

Această lavră fiind cea mai renumită așezare monahală din Țara Sfântă și metoc al Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim, precum și loc de veșnică odihnă a Patriarhilor, s-a bucurat întotdeauna de o atenție deosebită din partea celorlalte

biserici ortodoxe. O parte din ajutoarele ce se îndreptau de peste tot spre Biserica Sf. Mormânt erau repartizate și acestei vestite mănăstiri.

Legăturile Lavrei „Sf. Sava” cu Biserica din Țările Române sunt destul de vechi. Poate chiar începând cu sec. XV, când un grup de Sihaștri români, în frunte cu Cuv. Iosif de la Bisericiani, se nevoiau la mănăstirile din Palestina și în pustiul de pe Valea Iordanului. Cea mai strânsă legătură îndeosebi cu Moldova are loc în sec. XVI, respectiv, în anul 1583, când monahii români care se nevoiau la Lavra „Sf. Sava” fondează în Iași o mănăstire cu același nume, cu ajutorul Domnitorului Petru Șchiopul. Din acest secol legăturile dintre cele două mănăstiri surori și daniile românești către Lavra „Sf. Sava” devin tot mai evidente. În prima jumătate a sec. XVIII, cei doi Patriarhi ai Ierusalimului, Dositei și Hrisant, adună daruri substanțiale pentru Sf. Locuri și, respectiv, pentru Lavra „Sf. Sava”, constând în bani, veșminte, obiecte și cărți de cult, alimente ș. a.

Strânsele relații dintre marea lavră savaită și bisericile române au fost consolidate și prin numeroșii monahi români care se nevoiau în Lavra „Sf. Sava”. Aceasta era de altfel singura mănăstire la Sf. Locuri, în care trăiau regulat și călugări din Țările Române, unii dintre ei ajungând mari asceți și cuvioși. Redăm mai jos câteva dintre daniile și contribuțiile românești, existente în marea Lavră „Sf. Sava”:

a) În Paraclisul „Sf. Ierarh Nicolae”

Acesta este situat în partea de nord a incintei și în el se află mai multe danii românești. Este compus dintr-o încăpere aproape pătrată, săpată în peretele stâncii, în care după tradiție s-a nevoit un an de zile Sf. Nicolae, pe la sfârșitul sec. III, înainte de a fi ierarh. Mai târziu călugării au transformat peștera și chilia Sfântului într-un frumos Paraclis în care este oficiată Slujba, în anumite sărbători și mai ales la 6 Decembrie, ziua Hramului.

În anul 1893 acest Paraclis a fost înnoit cu cheltuiala monahului român, Anania „Vlahul” care mergând în pelerinaj la Mormântul Domnului, a ajuns și la Mănăstirea „Sf. Sava”. La îndemnul monahilor români care se nevoiau aici, el a donat o sumă de bani din care a fost mărit Paraclisul „Sf. Nicolae”, fiind săpate în stâncă naosul și Altarul. Tot din dania lui a fost făcută catapeteasma din lemn aurit, cum o vedem până azi. Ctitorul român a donat și câteva obiecte de cult și icoane mari, dintre care amintim Sf. Icoane împărătești cu Maica Domnului și Sf. Ierarh Nicolae, îmbrăcate în argint, ambele fixate pe catapeteasmă. Ne închinăm în Sf. Altar, sărutăm Sf. Icoane și cântăm Troparul Hramului: *„Îndreptător credinței și chip blândeții...”*

Tot în acest Paraclis se află și Moaștele călugărilor martirizați, tăiați de perși în anul 614. Aceste Moaște (cranii și oase), de ordinul sutelor, galbene ca ceara, sunt stivuite unele peste altele asemenea cărților pe rafturi, într-o peșteră din stânca peretelui de vest, putând fi văzute printr-o fereastră. Câte lacrimi și câte osteneli au depus Cuvioșii călugări în mănăstirea aceasta, de-a lungul celor cincisprezece secole de existență! Câtă jertfă și cât sânge de Martiri a fost vărsat pentru dragostea Lui Hristos, aici în străvechea Lavră a Sf. Sava cel Sfințit !

Sf. Ierarhe Nicolae, Mare Făcător de Minuni, împreună cu toți Sfinții, roagă-

te Lui Hristos Dumnezeu pentru noi și pentru toată lumea, pentru unitatea de credință a Bisericii, pentru binecuvântarea turmei cu păstori devotați, cu mărturisitori înțelepți și Preoți plini de dragoste și evlavie! Roagă-te Lui Dumnezeu pentru țara noastră românească ce te cinstește atât de mult, ca s-o păzească de văzuți și nevăzuți vrăjmași și de toată dezbinarea! Roagă-te pentru bunii noștri creștini și păstori, pentru mai binele și mântuirea tuturor!

b) În marea Bibliotecă

Pe lângă numeroasele manuscrise, unele de peste un mileniu, sunt și câteva cărți de cult tipărite la Mănăstirile Snagov și Cetățuia – Iași, în limbile greacă și arabă. Aceste cărți au fost aduse aici din Țările Române, probabil de către cei doi Patriarhi, Dositei și Hrisant care au pribegit un timp prin Moldova și Muntenia, la sfârșitul sec. XVII și începutul sec. XVIII.

Aici se mai află și câteva manuscrise și *cărți* românești tipărite în sec. XIX la Neamț, Iași, București și Buzău, ajunse în posesia Lavrei „Sf. Sava”, prin călugări români nevoitori în Țara Sfântă, care s-au săvârșit aici. Aceste manuscrise și cărți cer cu timpul o cercetare amănunțită.

De menționat că-n perioada 1938 – 1947 a fost bibliotecar al Lavrei „Sf. Sava” Cuv. Ioan Iacob, Călugăr moldovean, cu metania în Mănăstirea Neamț, fapt ce ne bucură și onorează Biserica și monahismul românesc.

c) În Arhivă

Lavra „Sf. Sava” păstrează în arhiva sa numeroase acte de danie și hrisoave românești, în elină și slavonă prin care primea ajutoare în bani și obiecte de la Domnitorii și Ierarhii români. De asemenea păstrează pagini de corespondență, din sec. XVIII – XIX, pe care Lavra le întreține cu Țările Române, cu Mănăstirea „Sf. Sava din Iași și cu alte mănăstiri și oameni de seamă români. Numai o cercetare amănunțită a acestor acte de danie, hrisoave și corespondențe va putea stabili exact conținutul și valoarea lor documentară.

d) Monahi români nevoitori în marea Lavră „Sf. Sava”

Numărul lor a fost destul de mare de-a lungul celor șase secole, de când sunt atestați. Dar nominal monahi români, nevoitori în această mănăstire, sunt cunoscuți puțini începând doar de la jumătatea sec. XIX. Printre primii monahi amintiți sunt Arhim. Irinah Roseti și Nectarie Banul, ucenicul lui care a trăit aici la bătrânețe, între anii 1892 – 1900, când moare.

În sec. XX s-au nevoit la „Sf. Sava” mai mulți monahi români foarte cuvioși, dintre care amintim: Monahul Ștefan († 1939), cu metania din Mănăstirea Cocoș – Tulcea, care s-a nevoit aici în perioada 1920 – 1939, ca sihastru, portar, bucătar și econom; Ieromonahul Ignatie Rădulescu († 1940), cu metania din Mănăstirea Sinaia, care timp de 15 ani a fost sihastru în peșteră și Preot slujitor; Cuv. Ieroschimonah Ioan Iacob, cu metania din Mănăstirea Neamț, care în perioada 1938 – 1947 a fost Paracliser, Ghid, ajutor de Econom și Bibliotecar; Monahul Ioanichie Pârâială, cu metania din Mănăstirea Ciolanu-Buzău, ucenic al Cuv. Ioan Iacob;

Ierodiaconul Veniamin Trifan († 1973), cu metania de la Schitul Buluc – Vrancea, care s-a nevoit timp de 40 de ani în „Frăția Sf. Mormânt” și Monahul Marcu († 1973), mulți ani portar al acestei mari Lavre.

Ieroschimonahul Ioan Iacob a fost aici cel mai ales dintre monahii români. Este făcut Schimonah, Ierodiacon și Ieromonah în această mănăstire. În vara anului 1947 ajunge Egumen al Schitului românesc de pe Valea Iordanului. Între anii 1953 – 1960 ajunge mare Sihastru în Peștera „Sf. Ana” din Pustiul Hozeva – Ierihon, unde se săvârșește și este mai târziu preamărit și Sfânt. Moaștele lui au fost depuse în august 1980 în Biserica Mănăstirii „Sf. Gheorghe – Hozevitul”.

5. HEBRONUL (EL-KHALIL)

Este situat la 35 km spre sud de Ierusalim, având o populație de cca 25.000 locuitori în întregime arabi. Hebronul este unul dintre cele mai vechi orașe biblice, *a treia patrie a Patriarhului Avraam*, după Cetățile Ur și Haran; orașul este considerat din vechime loc sfânt de pelerinaj pentru iudei, creștini și musulmani în primul rând, datorită existenței mormintelor marilor Patriarhi ai Vechiului Testament: Avraam, Isaac și Iacov (considerați sfinți de toate cele trei religii monoteiste), cu soțiile lor.

La km 11 dăm peste un sat arab unde se află trei rezervoare uriașe de apă din vremea lui Solomon, numite „cisternele lui Solomon” ce colectau apa din dealurile înconjurătoare și o livrau prin apeduct la Ierusalim, în timpul lui Irod cel mare. La km 18 este Satul biblic Bet-Zaharia, unde macabeii au avut lupte cu trupele asirienilor, conduse de Antioh Epifanul IV. La km 26 se află „Fântâna Sf. Diacon Filip”. După tradiție aici ar fi fost botezat eunucul Reginei Candachia a Etiopiei, de către Diaconul Filip (*Fapte 8, 26 – 39*). La km 31 este localitatea Haram, locul unde Avraam, „Prietenul Lui Dumnezeu”, și-a așezat prima dată cortul în pământul făgăduinței. Tot aici se află și „Fântâna lui Avraam”. La km 33 se găsește tulpina uriașă multimilenară a unui stejar uscat ce ar fi crescut, după tradiție, din rădăcina Stejarului Mamvri, unde Avraam a ospătat pe Sf. Treime, în chipul a trei Îngeri.

David a avut timp de șapte ani Capitala Regatului unit al lui Israel în Cetatea Hebron, până la supunerea triburilor din nord, când își mută Capitala la Ierusalim.

Începând cu sec. VII, arabii musulmani au făcut din orașul Hebron al patrulea oraș sfânt pentru musulmani, datorită mormântului lui Avraam, strămoșul lor. Ei au schimbat numele Hebronului în El-Khalil („Prietenul Lui Dumnezeu”), iar biserica mausoleului în moschee.

5.1) MAUSOLEUL PATRIARHILOR

Murind femeia sa, Sarra, bătrânul Patriarh Avraam a cumpărat de la Efron Heteul un câmp întins, la marginea Cetății Hebron, în schimbul a 400 de sicli de argint (*Facere 23*). Acest câmp cuprindea o peșteră numită Makpela. În această

peșteră și-a îngropat Avraam pe Sarra, soția sa. Apoi pe rând cei trei Patriarhi, Avraam, Isaac și Iacov, cu soțiile lor (Sarra, Rebecca și Lia) și cu urmașii lor au fost îngropați în peștera aceasta. În timpul lui David mormintele Patriarhilor au fost consfințite, ca loc de rugăciune accesibil tuturor neamurilor lui Israel. Un mileniu mai târziu, Regele Irod cel Mare a împrejmuț peștera cu un zid înalt asemănător cu cel al Templului iudaic din Ierusalim. Această împrejmuire („El-Harem”, în arabă) s-a păstrat foarte bine și azi constituie una din marile atracții ale orașului. În perioada bizantină, deasupra peșterii a fost construită o bazilică transformată de musulmani în moschee, în sec. VII.

O dată cu venirea cruciaților moscheea a redevenit biserică, fiind construită în stil gotic și păstrându-se astfel și în prezent. După izgonirea cruciaților a fost din nou transformată în moschee și în loc de pelerinaj al musulmanilor. Actuala moschee (mausoleul) reprezintă de fapt un edificiu al cruciaților, cu o seamă de anexe rămase de la biserica bizantină. Începând din anul 1967, întregul complex arhitectural a fost împărțit între iudei și musulmani, iar azi constituie un lăcaș de cult și de rugăciune și pentru unii, și pentru alții.

La marginea orașului Hebron, în partea de sud-est este o imensă clădire din blocuri de piatră uriașe, reprezentând mausoleul (necropola) ce adăpostește sub acoperișul ei Peștera Makpela (cumpărată de Avraam pentru locuri de veci), cu mormintele Patriarhilor și a soțiilor lor.

Această clădire impunătoare a fost construită de către Irod cel Mare, înainte de Hristos, din blocuri de piatră mari de 6 – 7 m. Lungimea clădirii este de 60 m, lățimea de 34 m și înălțimea de 12 m. Până în sec. VII, mormintele Patriarhilor au fost în mâinile evreilor, iar după ocuparea Palestinei de către arabi (637), Hebronul și mormintele Patriarhilor au intrat în posesia musulmanilor. Aproape 13 secole strămoșii evreilor și ai Lui Hristos, după trup – Avraam, Isaac și Iacov cu soțiile lor au fost luați prizonieri de arabi, ca și Mt. Moria! Poporul ales și-a pierdut părinții legitimi care au ajuns în mâinile fiilor nelegitimi. Fiii slujnicei Agar își revendică dreptul de moștenire și de întâi-născuți asupra fiilor binecuvântați ai Sarrei. Desigur este o stare de fapt, nu de drept, dar aceasta este realitatea istorică. Mausoleul și peștera Makpela de la Hebron sunt de mult transformate în moschei!

Mausoleul este o clădire măreață, impunătoare, de două mii de ani, cum rar mai sunt zidite azi. Intrăm să ne-nchinăm și noi la Patriarhii Vechiului Testament, strămoșii după trup ai Domnului nostru Iisus Hristos. Intrarea este prin partea de nord. Interiorul este împărțit în două încăperi mari – un fel de nartex (vestibul) și moscheea propriu-zisă, la care se mai adaugă o sală mare de intrare ca un pridvor. Peștera Makpela se află la subsol și nimeni n-are acces acolo. O zărim doar printr-o mică fereastră cu gratii, la lumina palidă a unui bec electric.

Mormântul marelui Patriarh, Sfântul și Dreptul Avraam – tatăl mulțimii, se află în partea dreaptă a nartexului, înainte de intrarea în moscheea propriu-zisă și este zidit în formă dreptunghiulară, cu acoperiș în patru ape, ca o casă în miniatură. Pereții sunt colorați în dungi late albe și roșii, iar deasupra este acoperit cu un voal de mătase de culoare verde-închis. În partea stângă se află mormântul Sarrei, de aceeași formă și mărime. Voalul ce o acoperă însă este de culoare stacojie (mov-cenușiu).

De fapt toate mormintele Patriarhilor se află în partea dreaptă (spre vest) și sunt acoperite cu voal de mătase verde-închis, iar cele ale soțiilor lor – în partea stângă (spre est), fiind acoperite cu voal de mătase stacojie. Facem semnul Sf. Cruci și trei închinăciuni la mormântul marelui Patriarh Avraam, strămoșul Lui Hristos și prin El strămoșul întregului Creștinism.

La fel și alături la mormântul Sarrei. Apoi intrăm în moscheea propriu-zisă. Aceasta este de formă pătrată, cu bolți mari sprijinite pe patru stâlpi uriași ce împart interiorul în trei nave egale. În partea dreaptă, sub un covor este ușa de intrare în peștera Makpela. Tot în dreapta, între doi stâlpi, se află mormântul Patriarhului Isaac, de aceeași formă și mărime ca și al tatălui său. Între stâlpii din stânga se află mormântul soției sale, Rebecca. Rostim iarăși o rugăciune și mergem la mormintele lui Iacov și al soției sale, Lia, aflate în curtea interioară din fața moscheii.

Ultimul mormânt este al lui Iosif, fiul lui Iacov. Dar osemintele sale au fost strămutate din Egipt și așezate în Samaria, aproape de Cetatea biblică Sichem. Păstrăm câteva clipe de reculegere și rugăciune.

Toate mormintele sunt construite la fel și de aceeași mărime. Mausoleul cu mormintele Patriarhilor a reprezentat de secole un lăcaș de rugăciune, atât pentru evrei, cât și pentru musulmani.

Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacov, Dumnezeul părinților noștri, ai milă de noi, fiii Tăi, cei după Har! Tu nu ești Dumnezeul celor morți, al celor care nu cred întru Tine, ci ești Dumnezeul celor vii, al celor care se închină Ție, al celor care nădăjduiesc în viața de veci pe care ne-ai făgăduit-o! Binecuvintează toată lumea, împacă popoarele, întărește adevărata credință pe Pământ, dăruiește-ne tuturor sfârșit creștinesc și ne odihnește împreună cu moșii și strămoșii noștri, în pământul celor drepecți și în sânul lui Avraam! Facem trei închinăciuni și apoi ieșim în stradă.

5. 2) MĂNĂSTIREA DE LA STEJARUL DIN MAMVRI

La ieșirea din orașul Hebron spre Betleem, se află Mănăstirea ortodoxă rusă de la Stejarul din Mamvri, în mijlocul unei grădini mari de zeci de hectare, încărcată cu tot felul de pomi fructiferi și viță de vie. Aici este o tulpină uscată uriașă de stejar, îngrădită cu plasă de sârmă. După tradiție este tulpina unui stejar milenar crescut din tulpina Stejarului de la Mamvri. Tradiția veche iudaică face legătura între acest loc de pelerinaj creștin „Stejarul Mamvri” sau Templul „Ramat El-Halil” și Stejarul lui Mamvri Amoreul din Vechiul Testament. Aici a primit în cortul său și a ospătat Avraam pe Preasfânta Treime, în chipul celor trei Îngeri, în anul 1800 î.Hr., înainte de catastrofa Sodomei și Gomorei (*Facere 18*). Aici a vorbit marele Patriarh cu Domnul Savaot. Aici au stat la masă oamenii cu Dumnezeu, față către Față și tot aici i s-a vestit Sarrei (la 89 de ani, Avraam având 99 de ani) că va naște un fiu – pe Isaac. Admirăm cu multă evlavie tulpina Stejarului milenar , apoi plecăm spre biserică.

Inițial aici era locul de închinare al evreilor, însă în epoca elenismului acesta

a fost transformat într-un loc păgân și un Altar legat de sărbători populare, de jertfe și de tranzacții comerciale. Regele Irod cel Mare l-a împrejmuit cu ziduri, în interiorul cărora a fost construit mai târziu de către Împ. Adrian un templu păgân și un altar – jertfelnic. În sec. IV, Sf. Elena dărâmând toate construcțiile anterioare a ridicat în locul lor Biserica „Închinarea”, spre a uni sub aspect teologic și istoric Vechiul cu Noul Testament. În atriumul bazilicii este înfățișat Izvorul descoperit de Avraam. După invazia arabă (637), biserica a fost distrusă și acest loc de pelerinaj a încetat să mai existe. Cu ocazia săpăturilor arheologice din perioada 1926 – 1928 și repetate de curând, au fost descoperite bogate valori și în plus ruinele bazilicii înălțate de Sf. Elena.

O, Preasfântă Treime, Dumnezeu nostru, slavă Ție, că aici ai descoperit oamenilor pentru întâia oară Taina dumnezeirii! Slavă Ție, că aici ne-ai relevat în chip simbolic pe Cele Trei Persoane ale Treimii Celei de o Ființă și nedespărțită – Tatăl, Fiul și Preasfântul Duh! Slavă Ție, că ai milă de lume!

Întărește-ne pe noi, fiii Tăi, în credință și în fapte bune! Sporește-ne credința, nă-dejdea și dragostea și ne întărește, prin Duhul Sfânt, ca să Te iubim așa cum Te-a iubit și Avram! Ajută-ne să iubim pe toți oamenii cum i-a iubit și Avram, să ospătăm cu dragoste, în Numele Tău, pe toți cei care ne iubesc sau ne urăsc! Ajută-ne să facem milă cu fiecare om, să-l hrănim cu pâine, dar și cu cuvânt dătător de viață! Să-l adăpăm cu apă, dar și cu învățătura dreptei credințe! Să-l mângâiem prin milostenie, dar și prin rugăciune! Fă-ne, Dumnezeule, fii ai dragostei lucrătoare, ca să nu trăim în zadar pe Pământ, ci să devenim adevărați fii ai Tăi, fii ai Bisericii Lui Hristos, fii ai Luminii și Bucuriei veșnice!

Intrăm în biserică – o construcție mare cu trei Altare, construită pe la începutul sec. XX, fostă cândva ospiciu pentru arabii bolnavi. În prezent (în 1974), mănăstirea are doar 3 Călugări bătrâni și două maici. Toate sunt bătrâne în Mănăstirea „Sf. Treime” de la Mamvri, numai dragostea Părinților de aici este totdeauna vie, tânără și mare. Ea nu îmbătrânește niciodată. Că unde este dragoste evanghelică, acolo este și Dumnezeu dragostei! Aici este oficiată zilnic Sf. Liturghie, iar seara în mod regulat este înconjurată biserica, cu Icoana Preasfintei Fecioare. Ne închinăm la Sf. Altar, sărutăm Icoana Preasfintei Fecioare și ieșim.

Alături de biserică se află corpul chiliilor. Aici este tradiția, după obiceiul Patriarhului Avraam, ca toți pelerinii să mănânce gratuit. Pelerinii ortodocși care ajung până aici primesc câte o bucată din Stejarul lui Avraam.

6. IERIHONUL (JERICHO) ȘI ÎMPREJURIMILE SALE

La 37 km spre est de Ierusalim, de-a lungul drumului central ce străbate întreaga Vale a Iordanului între Marea Moartă și Lacul Tiberiada, se află Orașul Ierihon – orașul lui Zaheu vameșul și al orbului Bartimeu (Bartimaeus), unul dintre cele mai vechi (dacă nu chiar cel mai vechi) orașe ale lumii (peste 7.000 î. Hr.) și orașul cel mai jos din lume (peste 390 m, sub nivelul mării). Având un izvor puternic, „Izvorul lui Elisei”, această „oază” a fost numită „Cetatea celor 1.000 de

palmieri”. În afară de splendida lui așezare geografică, Ierihonul are și alte avantaje naturale: apă din abundență, pământuri roditoare și o blândă climă subtropicală. Datorită acestui fapt, orașul a fost populat în mod constant, începând cu vremurile preistorice și până în ziua de azi.

Hristos, fiind nevoit să treacă prin Ierihon la întoarcerea Lui din Galileea natală în Ierusalim, a săvârșit un șir de minuni. Astfel în Ierihon l-a întâlnit El pe Zaheu care se urcase în smochin (*Luca 19*) și pe orbul Bartimeu (*Luca 18, 35 – 43*). În afară de aceasta, după Botez Hristos S-a dus în pustie (care se așterne la vest de Ierihon), pentru a posti acolo și a se izbăvi de diavol (*Matei 4, 1 – 11; Luca 4, 1 – 13; Marcu 1, 12 – 13*). În Ierihon și-n împrejurimile lui au săvârșit Minuni și Proroci: Ilie, Elisei și Sf. Ioan Botezătorul. Toate locurile legate de evenimentele religioase și de activitatea Prorocilor au devenit începând din sec. IV locuri creștine de pelerinaj și așezăminte mănăstirești. În epoca bizantină în Ierihon și-n împrejurimi erau peste 20 de mănăstiri și biserici, hanuri pentru primirea pelerinilor și diferite societăți filantropice creștine pentru cei săraci și bolnavi.

Pe traseul Ierusalim – Ierihon se află doar Orașelul Betania, la cca 6 km de Ierusalim, iar între Betania și Ierihon totul este pustiu, dezolant și lipsit de viață, nici case și nici pomi, ci numai culmi muntoase de piatră cenușie, roase și calcinate de fierbințele soarelui. După Orașelul Betania în stânga la mică depărtare, se află ruinele Satului Anatot, patria Profetului Ieremia. La km 8 vedem într-o mică vale o străveche fântână din care Își potolea setea Mântuitorul împreună cu ucenicii, când urcau spre Ierusalim. Creștinii au numit-o „Fântâna Apostolilor”. La km 13 un drum nefolosit spre dreapta, de cca 3 km, duce la ruinele vestitei Lavre a Sf. Eftimie cel Mare, întemeiată în sec. V. Aici s-a nevoit în prima parte a vieții sale și Sf. Sava cel Sfințit, ca ucenic al marelui Dascăl, Cuv. Eftimie cel Mare. De câteva secole mănăstirea a rămas în paragină. La km 26 șoseaua asfaltată coboară sub nivelul mării. La km 29 vedem un drum spre dreapta, ce duce la „Moscheea Profetului Moise”. Musulmanii cred că aici ar fi fost îngropate osemintele marelui Profet, motiv pentru care în anumite zile și sărbători fac adevărate procesiuni la „Mormântul Profetului Moise”. După 30 km șoseaua iese dintre culmile muntoase și pătrunde în marea Depresiune a Iordanului și a Mării Moarte. Este o câmpie întinsă, nisipoasă, lipsită de vegetație aproape tot anul, ce coboară ușor până în Lunca Iordanului, unde a predicat Sf. Ioan Botezătorul și unde S-a botezat Domnul.

Privit de departe, Ierihonul este o adevărată oază verde în mijlocul acestui pustiu dezolant. Seamănă cu o grădină binecuvântată în Pustiul Iordanului, cu tot felul de arbori tropicali: banani, curmali, migdali, portocali, lămâi, smochini, palmieri ș. a. ce dau orașului un aspect de adevărat colț de Rai. Numai căldura este sufocantă, din cauza depresiunii ce coboară cu peste 390 m sub nivelul Mării Mediterane.

Cele două pâraie (Pârâul lui Elisei, pe care l-a dres Prorocul cu sare și Pârâul Horat, din care s-a adăpat Marele Proroc Ilie Tesviteanul) dau viață Ierihonului. Înfrățesc pe oameni, potolesc setea celor cca 10.000 de suflete și udă grădinile de banani, portocali, lămâi, curmali și viță de vie. La marginea orașului, se află „Izvorul lui Elisei” ce alimentează cu apă tot Ierihonul, având un debit de 4.000 L/min.

De câte ori a trecut Domnul cu Sf. Apostoli pe drumul acesta, între Nazaret și Ieru-salim! Tot pe aici au trecut Iosif și Maria, când mergeau la Betleem să se înscrie. Pe aici a fost adusă Fecioara Maria la Templu, la vârsta de 3 ani. Pe aici au călătorit Marii Proroci Ilie, Elisei, Isaia și Ieremia și mai târziu Sf. Ioan Botezătorul. Desculți mergând zile în șir pe jos, obosiți de cale, arși de soare, flămânzi și însetați! Tocmai aici la marginea orașului, pe când trecea Domnul înconjurat de mulțime, un orb, anume Bartimeu, a început a striga în urma Lui: **„Iisuse, Fiul lui David, ai milă de mine”!** « Ce vrei să-ți fac »? *l-a întrebat Domnul.* **„Învățătorule, să văd...”!** « Mergi, credința ta te-a mântuit »! *și îndată a văzut și a mers după Iisus, pe cale (Marcu 10, 46 – 52).*

Învățătorule și Mântuitorule, Doamne, Te căutăm de când ne-am născut pe lume! Când eram copii, Te vedeam, Te simțeam adesea. Dar după ce ne-am făcut mari, grijile vieții, plăcerile și păcatele ne-au orbit ochii. Ne-au împietrit inima, ne-au furat rugăciunea, ne-au risipit în afară, încât aproape nu Te mai zărim, cu greu Te mai simțim și puțin reușim să vorbim cu Tine. Un dor negrăit după Tine ne-a pornit la drum. Venim de departe aici în Țara Profeților, în pământul făgăduinței, unde ai lucrat Taina Mântuirii noastre, prin Cruce și Înviere. Venim să Te întâlnim, să Te auzim vorbind, să Te simțim aproape și să vorbim cu Tine. Te-am întâlnit peste tot și ne-am rugat Ție, iar Tu ne-ai ascultat. Acum am coborât în Ierihon, să Te întâlnim și aici. Să învățăm de la orbul Bartimeu a ne ruga, a striga către Tine, a răbda suferința, a aștepta cu nădejde ajutorul.

Ai milă de noi toți, Fiule al Lui Dumnezeu! Nu cerem avere, nici cinste și onoruri pe Pământ, nu dorim laude de la oameni; nu căutăm comori trecătoare și nici plăceri amăgitoare. Ci un singur dar Ți cerem: să vedem! Să vedem calea mântuirii cu ochii inimii, să vedem binele, ca să-l putem deosebi de rău. Să vedem Cerul senin unde Tu stai pe scaun de heruvimi. Să putem privi pe oameni în față. Să Te vedem pe Tine aproape de noi, ca să nu ne simțim singuri și părăsiți în viață. Iisuse, Fiul lui David, ai milă de noi! Ai milă de oameni, de mame și de copii! Ai milă de tineri și de bătrâni! De cei care lucrează, care ară și seamănă, care se jertfesc pentru mai binele lumii. Ai milă și de noi, călătorii și ne luminează mintea, ochii, graiul, sufletul și conștiința, ca să Te simțim de-a pururi între noi și să ne învrednicim a Te privi în Ceruri față către Față!

Cetatea Ierihonului este considerată, după săpăturile arheologice din 1960 ce pot fi văzute și azi, una dintre cele mai vechi cetăți din lume (7.000 î.Hr.). Întemeiată probabil de către *canaaneeni*, cetatea a fost ruinată și cucerită prin Puterea Lui Dumnezeu, după ce Iosua, fiul lui Navi, o înconjoară de șapte ori, cu tot poporul lui Israel, în sunet de trâmbițe, spre sfârșitul sec. XIII (Iosua 6, 20 – 24). Apoi iudeii o zidesc alături de ruinele Cetății canaaneenilor, de-a lungul Pârâului Horat. Tot în Ierihon, în partea nordică a acestuia putem vizita ruinele unui uriaș Palat arab, „Palatul lui Hișam” din sec. VIII, al Califului de Damasc, cu splendide mozaicuri. Irod cel Mare, zis „Idumeul”, și-a făcut din Ierihon aproape de ruinele cetății, reședința sa de iarnă – a doua Capitală după Ierusalim, datorită climei sale calde. Tot aici a murit acest rege tiran care a voit să ucidă pe Iisus, Pruncul! Ierihonul a mai fost refăcut de către împărații bizantini prin sec. VI, și de către cruciați în sec.

XI.

În zilele noastre Ierihonul a cunoscut o dezvoltare mai mare abia după primul Răz-boi Mondial. În prezent are aspectul unui oraș subtropical cu străzi asfaltate, cu alei de palmieri, cu flori, cu irigații și case ca niște vile și cu o populație de cca 10.000 locuitori, dintre care majoritatea sunt arabi musulmani, iar restul – creștini. Aici este vorbită curent limba arabă. În centrul orașelului se află o biserică ortodoxă grecească cu Hramul „Buna Vestire”, construită chiar pe locul unde era smochinul lui Zaheu, ce are rol de parohie pentru toți ortodocșii din Ierihon. Această biserică în trecut a fost mănăstire.

În curtea bisericii este un copac înalt neidentificabil. După tradiție ar fi tulpina smochinului lui Zaheu din Evanghelie. Biserica recent refăcută este o adevărată catedrală și de o rară curățenie. Intrăm în ea, ne închinăm, sărutăm Sf. Icoane și Sf. Masă și cântăm Condacul Acatistului Mântuitorului „*Apărătorul Cel mai mare și Doamne...*”, aprindem câteva lumânări și ne aducem aminte de buna credință a lui Zaheu vameșul, de râvna lui de a vedea pe Hristos și de pocăința exemplară a casei sale, care fiind scund s-a cățărat într-un smochin, ca să-L vadă pe Iisus. Cităm din Sf. Evanghelie: « *Zahee, grăbește de te coboară, că astăzi în casa ta se cade să fiu* »!... *Iar Zaheu stând, a zis către Domnul: „Doamne, iată jumătate din averea mea o dau săracilor și de am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit”!* Și a zis către el Iisus: « *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, pentru că și acesta este fiu al lui Avraam* » (Luca 19, 1 – 10).

Vino, Mântuitorule, și în casa sufletelor noastre și ne curăță de păcate! Mântuiește-ne, că și noi suntem fiii lui Avram după făgăduință, fii ai lui Dumnezeu după Har, fii ai Vieții prin credință și Înviere! Nu ne trece cu vederea, nu ne lăsa uitați afară! Cheamă-ne la Tine, prin smerenie și vino să ne mântuiești! Învață-ne, Doamne, să ne mărturisim păcatele asemenea lui Zaheu vameșul. Învață-ne să spunem toate câte am făcut, cu căință și hotărâre de a nu mai greși! Ajută-ne să primim canonul dat și să întoarcem înapoi tot ce nu este al nostru, cum a făcut Zaheu! Dă-ne, Mântuitorule, darul căinței, al smereniei și al dragostei de Dumnezeu și de oameni, ca să trăim creștinește și să ne mutăm cu pace din viața aceasta! Picură, Doamne, Darul Sf. Duh și bucuria lui Zaheu în inimile noastre, ca să Te slăvim în veci!

Din biserică mergem la mormântul Protosinghelului Damian Stog, aflat sub streășina Altarului în partea de nord-est. Protosinghelul Damian Stog († 1970) a fost pentru puțin timp Egumen al Schitului Românesc de la Iordan. Iată aici odihnește un fiu al Neamului nostru Românesc! Un fiu credincios al Bisericii Ortodoxe Române, un vrednic Duhovnic și Slujitor întru Hristos. A murit în ascultare, ca un Martir cu bucuria dorului său împlinit, să se săvârșească în Țara Sfântă, aproape de Mormântul Domnului. Părintele Damian Stog s-a născut pe 3 septembrie 1914, în Orașelul Tighina – Basarabia și este cu metania din Mănăstirea Neamț. Între anii 1940 – 1947, se nevoiește în Mănăstirea Antim din București, ca Preot slujitor și Duhovnic, fiind foarte prețuit atât de ceilalți slujitori, cât și de credincioși pentru înțelepciunea, milostenia și blândețea lui. În primăvara anului 1970 este trimis la Locurile Sfinte, ca Egumen al Schitului Românesc de la Ierihon.

După câteva luni de ascultare și viață pustnicească, se mută la cele veșnice în ziua de 1 august 1970. Facem trei închinăciuni lângă Cruce, apoi îi cântăm Trisaghionul, cădim mormântul și aprindem trei lumânări. La urmă Părintele Arhimandrit Cleopa (în 1974) îi citește dezlegarea, iar noi îi cântăm „*Veșnica Pomenire*”, după care pornim cu lacrimi în ochi de lângă mormântul uitat al Părintelui Damian, știind că pe aici nu vom mai ajunge în viața aceasta trecătoare!

În Ierihon mai sunt trei maici românce bătrâne (în 1974) care se nevoiesc aici de aproape 50 de ani, în smerenie și rugăciune, pentru dragostea Lui Hristos. Acestea sunt: Schimonaha Galina Gheorghitan, Monaha Magdalena Pârâială și Monaha Casiana. Maicile au mărturisit că prin anii 1930 – 1935 erau peste 40 de călugări români în Palestina, iar mănăstirile ortodoxe aveau sute de călugări, pe când acum mănăstirile ortodoxe din Țara Sfântă sunt aproape goale. Din cauza deselor tulburări nu mai vin tineri în aceste mănăstiri, iar cei bătrâni s-au dus la Domnul. La fel și românii s-au împușinat: ar mai fi cel mult 15 Călugări, dar toți sunt bătrâni și fără ucenici urmași.

Amintim aici și prezența unei familii care se trage din România. Este vorba de Dumitru Samoilă, căsătorit, o bună călăuză pentru pelerinii români. Tatăl și mama, decedați, erau din părțile Bârladului, stabiliți aici în anul 1933, unde și-au cumpărat o casă cu grădină.

Azi în Ierihon, un pelerin român poate vizita mănăstirea greco-ortodoxă, cu smo-chinul lui Zaheu, Așezământul (Complexul bisericesc) românesc și Izvorul lui Elisei.

6. 1) AȘEZĂMÂNTUL ROMÂNESC DIN IERIHON

Datorită faptului că Schitul Românesc de la Ierihon, situat la cca 8 km spre est de oraș, nu mai este funcțional din anul 1970, aflându-se în zona de conflict între Israel și Iordania, în prezent zona fiind minată, Reprezentanța Patriarhiei Române la Locurile Sfinte a făcut demersuri pentru întemeierea unui nou așezământ românesc la Ierihon. Membrii Familiei Samoilă, veniți la Ierihon în anul 1933, au avut dragostea să doneze Patriarhiei Române, după decesul lor, un teren de cca 1.000 m² și două rânduri de case „cu scopul de a servi ca metoc” al Așezămintelor Românești din Țara Sfântă, în anul 1994. Terenul fiind insuficient s-a purces la lărgirea lui prin cumpărări de terenuri învecinate, ajungându-se la cca 4.500 m².

După o muncă administrativ-diplomatică de aproape 5 ani, o dată cu obținerea aprobărilor de principiu din partea autorităților, s-a ajuns în pragul pornirii lucrărilor pentru care a fost dată binecuvântarea de început la 27 martie 1999, iar după organizarea temeinică a șantierului, acestea aveau să înceapă efectiv la 21 iunie 1999, cu paraclisul. Le-a fost acordată prioritatea: paraclisului, casei oficiale, clopotniței și bisericii mari.

Lucrările au avansat destul de repede, în pofida numeroaselor greutateți întâmpinate. Astfel a fost posibil ca o dată cu Serbările Jubiliare Panortodoxe dedicate Bimileniului Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, la 5 ianuarie 2.000 să

fie pusă piatra de temelie la casa de pelerini, iar la 8 ianuarie același an, să fie sfințite pristolurile bisericii mari și ale paraclisului, cu Hramurile „Nașterea Domnului și toți Sfinții Români” și, respectiv, „Toți Sfinții din Palestina”, printr-o slujbă paralelă.

Altarul principal a fost sfințit de către PF Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Orto-doxe Române, înconjurat de ÎPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, ÎPS Nicolae, Mitropolitul Banatului, PS Casian, Episcopul Dunării de Jos, încununat apoi de Liturghia arhierescă la care au asistat peste 400 de pelerini și muncitori. Altarul Paraclisului a fost sfințit în aceeași zi de către PS Teofan, viitorul Mitropolit al Olteniei și apoi Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, de asemenea cinstit cu prima Sf. Liturghie.

În final noul Așezământ Românesc de la Ierihon va fi un Complex bisericesc mult mai eficient și mai generos decât este cel de la Ierusalim.

Azi Sf. Așezământ Românesc din Orașul biblic Ierihon așteaptă cuvenitele contribuții financiare necesare pentru terminarea instalațiilor, finisajelor, placarea cu piatră a pereților, pictarea bisericii și a paraclisului, precum și celelalte dotări și amenajări necesare, astfel încât în scurt timp pelerinii români care vor veni aici, nu numai din țară, ci și din toată lumea, să se poată ruga și întări duhovnicește în „Casa Domnului”.

6. 2) MĂNĂSTIREA „SĂRINDAR”

Aceasta este situată în partea de nord-vest a Orașului Ierihon, la cca 5 km de acesta, pe Mt. „Ispitirii” unde a postit Domnul nostru Iisus Hristos 40 de zile și 40 de nopți. În limba greacă i se spune „sărindar”, în latină – „carantania”, iar în arabă – „djamb kurutul”, tustrele însemnând „40”.

Vechea tradiție creștină lega acest munte de locul din pustiu în care Hristos, după primirea Botezului, S-a dus să postească și să se lepede de diavol (*Matei 4, 1 – 11; Marcu 1, 12 – 13; Luca 4, 1 – 13*).

Prima mănăstire de pe culmea acestui munte a fost construită în anul 340 de către Sf. Hariton care i-a dat numele de „Lavra Dok-ului”, provenit de la denumirea în ivrit a muntelui – „Dok”. De pe culmea acestui munte a încercat diavolul, potrivit tradiției, să-L ispitească pe Hristos, înfățișându-I întreaga împărăție a lumii. Locul Postului Domnului nostru Iisus Hristos se află azi în interiorul bisericii mănăstirii. În epoca bizantină pe acest loc se afla doar o capelă. Mănăstirea Sf. Hariton de pe culmea muntelui a fost distrusă de perși (614) și și-a încetat existența. În anul 1892, Patriarhia Ortodoxă a construit pe locul Postului o nouă mănăstire, lăsând pe culmea muntelui ruinele celei vechi, în timpul Starețului Avramie.

De departe mănăstirea se confundă cu „Mt. Ispitirii” numit și „Carantania”, al cărui vârf de piatră cenușie se înalță ca o săgeată spre cerul albastru. Mănăstirea este amplasată cam la jumătatea muntelui, agățată pe o prispă îngustă de stâncă. Pentru a ajunge la mănăstire, urcăm în zigzag zeci de trepte de piatră. În dreapta se înalță peretele uriaș ce amenință să strivească mănăstirea, iar la stânga, la numai un

pas, se deschide prăpastia muntelui adâncă de cca 200 m.

Între aceste două dimensiuni – peretele amenințător și prăpastia înfiorătoare, se înalță de peste un mileniu Mănăstirea „Sărindar”. Aici pe acest munte a postit și a fost ispitit Domnul. Că nici nu se putea un loc mai potrivit. Ispita îl pune pe om la cumpănă, la mijloc, între cer și adânc, între Rai și iad, între Dumnezeu și diavol, între Înălțime și prăpastie. Într-o clipă omul trebuie să aleagă, să hotărască. Dacă respinge ispita, urcă muntele cu Hristos spre Viață. Iar dacă acceptă păcatul, este aruncat în prăpastia pierzării de unde numai Dumnezeu îl mai poate scoate.

Batem la poarta mănăstirii. Un arab ne deschide. Urcăm pe trepte înguste de piatră, apoi trecem printr-un coridor acoperit.

În stânga se află chiliile agățate deasupra prăpastiei, iar în dreapta – muntele de piatră. Părintele Stareț ne conduce în biserică unde ne închinăm și medităm. El ne spune că prima biserică a fost zidită în locul acesta de către Sf. Elena. Apoi cu vremea a tot fost înnoită până azi. Se mai păstrează câteva mozaicuri din sec. IV. Ultima refacere este datorată Starețului Avramie, în anul 1892.

Hramul mănăstirii este „Bunavestire”.

Mai sus este un mic paraclis legat de biserică, în care se mai păstrează o bucată de stâncă originală pe care a stat Domnul cu Sfintele Lui Picioare, când a fost ispitit de satana. Peste această piatră se află acum Sf. Masă pe care este săvârșită Sf. Liturghie la praznice mari. Facem trei metanii, stăm în genunchi și ne rugăm.

Apoi citim Evanghelia Ispitirii Domnului: „De ești Tu Fiul Lui Dumnezeu, zi ca pie-trele acestea să se facă pâini... De ești Tu Fiul Lui Dumnezeu, aruncă-Te pe sine-Ți jos de pe aripa Templului... Toate bogățiile lumii Ți le voi da Ție, dacă vei cădea să Te închini mie”! (Matei 4, 3 – 9).

Aici a fost ispitit Iisus Hristos, Domnul Vieții, de satana – domnul morții și al întunericului. Aici s-au întâmpinat Față-n față, Lumina – cu întunericul, Viața – cu moartea, Bucuria de a trăi – cu ucigașul vieții, Nădejdea veșniciei – cu deznădejdea cea omorătoare de suflet. Aici pe munte între înălțime și prăpastie, S-a întâlnit Cel blând și smerit la inimă, cu cel rău și viclean; Stăpânul Cerului și al Pământului – cu stăpânul morții și al poftelor. Aici a vorbit Dumnezeu cu diavolul! Aici a ispitit satana pe Domnul, cu cele trei ispite capitale: pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții, cu care ne ispitește și ne biruiește pe noi, oamenii. Mai ales acum când știe că mai are puțină vreme!

Doamne, Dumnezeul nostru, este plin Pământul de tot felul de ispite. De sus și de jos, din față și din spate, dintr-o parte și din alta, dinăuntru și din afară, de peste tot suntem loviți cu săgețile ispitelor. Oare cine dintre noi va rezista până la sfârșit și va birui? Ajută-ne, Mântuitorule! Nu ne lăsa să fim înșelați și biruiți de lăcomia de bani sau de mâncare, de avere, de trufia cea mincinoasă a vieții acesteia, de laudele și plăcerile lumii celei trecătoare! Nu ne lăsa să ne ucidă păcatul cel greu al mândriei, al egoismului, ce duce la lepădarea de Dumnezeu! Întărește-ne în credință și smerenie, în post și rugăciune, ca să ne închinăm Ție și să ardem pe diavol; să iubim pe oameni și să fim blânzi și smeriți cu inima, pentru a putea fi de folos tuturor, pentru a ne sprijini unii pe alții, ca să nu cădem în prăpastia iadului ce stă alături de noi, alături de inimile și sufletele noastre!

Sărutăm din nou Piatra Ispitirii, aprindem trei lumânări și ieșim. Alături de paraclis se află peștera unde după tradiție, a postit Domnul 40 de zile și 40 de nopți.

Undeva în peretele acestei stânci, se află Peștera „Sf. Ilie” unde se crede că ar fi pe-trecut un timp marele Proroc. În prezent acolo este un mic paraclis în care este săvârșită Slujba religioasă o dată pe an, la 20 iulie.

Fiind trist că are puțini călugări și nu poate oficia zilnic Sf. Liturghie, Starețul Mână-stirii „Sărindar” a mărturisit că satana aduce aici multe ispitiri călugărilor.

De pe cerdacul trapezei privind spre est, vedem minunat Ierihonul plin de verdeață, brăzdat de cele două Pârâie – Elisei și Horat, valea largă și pustie a Iordanului unde a propovăduit Sf. Ioan Botezătorul, iar dincolo de Iordan, Mții Galaadului și Moabului și în dreapta Marea Moartă, iar sub noi se deschide prăpastia adâncă de peste 200 m.

Coborâm de pe Mt. Ispitirii și ajungem în Ierihon. Privind de aici vedem zeci de peșteri în peretele Mt. Ispitirii. Acolo trăiau odinioară mulți pustnici cuvioși. Se urcau cu scara și primeau mâncare cu funia.

În toate mănăstirile ortodoxe este vorbită limba greacă și peste tot limba engleză. De asemenea la toate, deasupra porții de intrare, sunt scrise inițialele „O.T.” („O Teos”, adică Dumnezeu).

6. 3) MĂNĂSTIREA „SF. GHEORGHE HOZEVITUL”

Aceasta este situată la cca 6 km spre vest de Orașul Ierihon. Până la mănăstire urmărim Pârâul biblic Cherit sau Horat (Chorath/El-Kelt). Urcăm panta unui deal de piatră albă, traversăm Pârâul Horat, trecem pe lângă o grădină cultivată cu banane și înaintăm spre un platou pustiu, lipsit de viață, după care încep Mții Iudeii ce se întind până dincolo de Ierusalim și care sunt ca o adevărată coloană vertebrală a Țării Sfinte. Ultima parte a traseului de cca 1,5 km o urcăm mergând doar pe jos. În partea dreaptă vedem valea adâncă, prăpăstioasă și plină de peșteri a Pârâului Horat, locuită până nu demult de zeci și zeci de Sihaștri. Azi nu mai trăiește nici un Pustnic în locurile acestea!

În față apare măreață și solitară Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul”, ce are ace-eași poziție unică asemenea Mănăstirii „Sărindar”. Zidurile sunt înalte, iar chiliile și biserica sunt parcă atârinate de peretele abrupt al muntelui, în partea nordică (malul stâng) a Pârâului Horat. Potrivit tradiției aici a pustnicit 3 ani Sf. M. Proroc Ilie Tesviteanul. Tot aici s-a rugat și Dreptul Ioachim într-o altă peșteră ce-i poartă numele.

Pârâul ce traversează partea nord-estică a Pustiului Iudeii de la Ierusalim până la Iordan avea cândva culoarea verde, datorită celor două izvoare ce fășnesc din albia lui: Izvorul Ein-Fara, în partea de vest (în amonte) a albiei și Izvorul Ein-Kelt, din mijlocul albiei. Azi debitul acestor izvoare constituie sursa de apă potabilă pentru Orașele Ierusalim și Ierihon.

Prezența tuturor celor trebuincioase, apă dulce din abundență, legătura cu eveni-mentele din Vechiul și Noul Testament și vecinătatea arterei centrale de acces Ierihon-Ierusalim cu partea sa sudică a favorizat sălășluirea în masă a monahilor. În preajma Izvorului Ein-Fara, Sf. Hariton a zidit pe la mijlocul sec. IV prima lavră, punând astfel bazele construirii de mănăstiri pe Pământul Sfânt. În următoarele două secole întreaga preajmă a pârâului a fost umplută de lavre, de mănăstiri și de locașuri pentru sihaștri, în care-și duceau traiul multe sute de monahi și pustnici.

Una dintre numeroasele mănăstiri din această regiune a fost Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul” localizată pe Valea Kelt, pe anticul drum roman de deșert, periculos, ce făcea legătura între Ierihon și Ierusalim. Mănăstirea-Schit a fost ridicată de către 5 Monahi sirieni (Pronos, Ilie, Iannai, Einan și Zenon) în perioada 420 – 430 pe malul stâng al Pârâului Horat, într-o mică peșteră. Îndată după fondarea ei mănăstirea a devenit loc de pelerinaj, întrucât fusese unită cu Peștera în care a stat ascuns marele Proroc Ilie Tesviteanul vreme de 3 ani, fiind hrănit de corbi (*3 Regi 17, 5 – 6*). Potrivit altei tradiții de mai târziu, bazată pe Evanghelia tainică a lui Iacov, mănăstirea a fost ridicată pe locul ce aparținea părinților Maicii Domnului – Ioachim și Ana. Tot aici într-o peșteră ce-i poartă numele s-a rugat Dreptul Ioachim.

Spre sfârșitul sec. V, Sf. Ioan din Teba numit apoi Hozevitul a extins mica mănăstire, adăugându-i noi clădiri și o mare biserică, transformând-o în lavră-chinovion. În jurul ei s-au adunat în decursul timpului numeroși pustnici care trăiau în peșterile din împrejurimi. La sfârșitul sec. VI și începutul sec. VII, sub egumenia Sf. Gheorghe Hozevitul din Koziba, mare Sihastru în Pustiul Hozeva, mănăstirea a cunoscut epoca sa de înflorire, viața monahală de aici atingând culmile dezvoltării ei. De la acest sfânt își trage numele mănăstirea. Faima ei s-a răspândit în toată Palestina și în toată Siria, iar monahii ei aparțineau diferitelor popoare, printre care se numărau greci, sirieni, armeni, gruzini și multe altele. Numele multora dintre ei sunt scrise și crestate în felurite limbi, în osuarul vechii mănăstiri aflate în apropierea actualei mănăstiri. Monahii trăiau într-o atmosferă plină de dragoste și armonie. Parte dintre ei duceau o viață de sihastrie ascetică, parte trăiau după tipicul monahal (cei din lavră sau chinovion). Până în anul 614 mănăstirea a avut un mare rol duhovnicesc. Era o adevărată lavră cu viață de obște și sute de pustnici în jurul ei. În anul 614, în urma invaziei perșilor clădirile mănăstirii au suferit multe stricăciuni. Monahii au fost uciși, iar ceilalți au părăsit mănăstirea. Cam la 3.000 de cuvioși au fost tăiați cu sabia pentru Hristos, iar Sfintele lor trupuri au fost aruncate într-o cisternă de piatră adâncă de 12 m, *mai jos de mănăstire cam la 100 m*. Cisterna era folosită pentru adunat apă de ploaie în timpul iernii. Acum locul acesta este îngrădit și păstrat cu sfințenie. Alți călugări uciși în mănăstire au fost aruncați într-o peșteră mare din incintă, ce formează în prezent gropnița. Câteva cranii de cuvioși martiri au fost așezate în biserică spre închinare. Ele sunt galbene și bine mirositoare. Urmele bisericii mari stricate de perși le vedem până azi. Mai distingem fragmente de pictură în frescă, pe pereți și resturi de mozaic, pe jos.

După jaful persan Sf. Gheorghe acum îmbătrânit a încercat să readucă

mănăstirea la viață, dar fără prea mare succes. Având un număr mic de monahi, mănăstirea a supraviețuit până-n sec. XII, iar în sec. XIII a rămas complet pustie și și-a încetat existența.

După mărturia Egumenului, actuala mănăstire a fost reînnoită de mai multe ori, ul-tima dată în anul 1878 de către Monahii Bisericii Sf. Mormânt, pe temelile celei dintâi. În prezent (1974) mănăstirea are patru călugări: Arhimandritul Amfilohie, Egumenul mănăstirii; Arhimandritul Gabriel, Pustnic nevoindu-se într-o peșteră deasupra mănăstirii, unde i se dă mâncare cu ajutorul unei frânghii; Monahul Mihail, bătrân și bolnav; Monahul român Ioanichie Pârâială, ucenicul Cuv. Ioan Iacob.

Lavra Sf. Gheorghe Hozevitul într-adevăr este o renumită mănăstire ortodoxă din Țara Sfântă. Păcat c-a ajuns azi aproape pustie! În interiorul ei putem vedea următoarele:

- Biserica principală numită de greci „kiriako”, cu Hramul „Sf. Gheorghe Hozevitul”, ridicată pe ruinele bisericii distruse de perși (614).
- Paraclisul cu mormântul Sf. Gheorghe Hozevitul, racla cu Moaștele Cuv. Ioan Iacob și multe alte Moaște.
- Paraclisul Sf. M. Proroc Ilie Tesviteanul, situat chiar în peștera unde a postit M. Proroc trei ani și jumătate după ce a fugit de la fața Regelui Ahab și a Izabelei.
- Peștera situată deasupra Paraclisului Sf. M. Proroc Ilie, în care este al treilea paraclis.
- Gropnița mănăstirii situată în Peștera Sf. M. Proroc Ilie Tesviteanul.
- Biblioteca destul de bogată în cărți și manuscrise vechi de mare valoare.

Intrăm în biserica principală ce este de o ordine și curățenie exemplare. O atmosferă de mare sfințenie, cu bună mireasmă de smirnă și tămâie. Înăuntru sunt icoane bizantine de o rară frumusețe duhovnicească.

Pe pereți – o pictură târzie de influență renescentistă. Pe jos fragmente mari de mo-zaic splendid din sec. VI. Catapeteasma este veche și frumoasă, aurită. În absida din stânga se află zece cranii de sfinți aduse din gropniță și aparținând Cuv. Părinți uciși de perși în invazia din anul 614. Ele au o culoare galbenă și răspândesc o bună mireasmă. Le sărutăm și medităm. Sunt Martiri care au sfințit pământul și pustiu acestă cu rugăciunile, cu postul și cu lacrimile lor. La urmă și-au dat viața pentru Hristos, stropind pietrele acestea cu sângele lor! Deși n-are decât câțiva călugări, biserica este curată și împodobită ca o mireasă! Din lipsă de Preoți, Sf. Liturghie este oficiată numai de Sărbători.

Miluieste-ne pe noi, Iisuse, Fiul Lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Sf. Tăi Cuvioși și Mucenici care s-au nevoit în mănăstirea și în pustietatea aceasta departe de lume! Noi n-avem râvna, osârdia, umilința și dragostea sfinților, nici nu pășim pe urmele înaintașilor noștri. Noi n-avem sânge de Martiri! N-avem răbdarea, blândețea, statornicia, curajul, rugăciunea și lacrimile cuvioșilor Părinți. Dă-ne, Mântuitorule, mai multă smerenie și dragoste, că acestea țin loc de toate. Dă-ne mai multă dragoste de Dumnezeu și de oameni: ca să ajutăm, să ne rugăm, să slujim și să mângâiem lumea! Nu ne lăsa pe pământ lipsiți de roade! Dă-ne blândețe și cuvânt! Lumea suferă după cuvânt. Lumea caută cuvânt de îmbărbătare și

mângâiere. Ajută-ne să slujim lumea și vom fi și noi numărați cu Părinții noștri!

Sfinților Cuvioși și Mucenici, rugați-vă Lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii, pentru întărirea credinței și pentru mântuirea sufletelor noastre!

În Paraclisul „Sf. Gheorghe Hozevitul” se află mormântul cu Moaștele Cuviosului, în partea stângă a naosului. Ne închinăm și aici și cerem ajutorul marelui Dascăl al pustiei. Ne plecăm genunchii și sărutăm piatra.

Tot aici se află sicriul din chiparos și cristal (în partea superioară) cu Moaștele întregi ale Sf. Ioan Iacob.

El a fost proslăvit ca Sfânt în vara anului 1980 și cunoscut sub numele de „Cuv. Ioan cel Nou Hozevitul” sau „Ioan cel Nou Românul”, iar Sinodul Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat ca Sfânt la 20 iunie 1992, sub numele de „Sf. Ioan cel Nou de la Neamț”, având zi de prăznuire la 5 august.

Sfinte Preacuvioase Părinte Gheorghe, împreună cu Cuv. Ioan cel Nou Hozevitul, rugați-vă Lui Dumnezeu *pentru noi*, pentru Țara noastră din Carpați, pentru toată lumea și pământul! Rugați-vă Lui Dumnezeu pentru biserici, pentru Preoți, pentru mame și copii, pentru mănăstiri și călugări, să ne miluiască după mare Mila Sa!

Urcăm la etaj pe scări de piatră și intrăm în Peștera „Sf. M. Proroc Ilie Tesviteanul” – o peșteră mare de cca 2 x 7 m. Aici a postit și s-a rugat cel mai râvnitor Proroc de pe Pământ! Aici l-au hrănit corbii și l-a acoperit Mâna Domnului trei ani și jumătate de zile. Iar după secarea Pârâului Horat a fost trimis de către Dumnezeu la o văduvă din Sarepta Sidonului, ca să învețe a fi milostiv cu toți oamenii. Cuv. călugări au transformat peștera în paraclis. În fundul ei vedem un mic Altar cu câteva icoane. Ne închinăm Marelui Proroc și sărutăm peștera sfințită de el.

Sf. M. Prorocule Ilie, roagă-te Lui Dumnezeu pentru noi, să ne adauge și nouă mai multă râvnă și credință, să ne facă Dumnezeu și pe noi mărturisitori ai Lui printre oameni, cu cuvântul și cu pilda vieții! Roagă-te Lui Dumnezeu pentru lume, să risipească dintre oameni ura, necredința și păcatul!

Deasupra Peșterii „Sf. M. Proroc Ilie” este o alta numită „Peștera Părintelui Gavriil”. Aici s-a nevoit până nu demult un călugăr pustnic timp de 30 de ani – Schimonahul Gavriil. În locul lui se nevoiește acum alt Părinte, Arhimandritul Gavriil. În această peșteră nu putem ajunge, intrarea fiind sus în peretele stâncii.

Facem un mic popas și la gropnița mănăstirii din Peștera „Sf. M. Proroc Ilie”, ce adăpostește sute de cranii și oase de cuvioși care s-au nevoit în Pustiul Hozeva și-n mănăstirea aceasta de-a lungul secolelor. Mulți dintre ei au fost uciși de perși în anul 614. Dumnezeu să-i numere pe toți cu Sfinții, întru Împărăția Cerurilor!

Ultimul popas îl facem la Biblioteca mănăstirii ce adăpostește cărți și manuscrise rare, precum și câteva documente de danie și cărți românești în chirilică. Apoi suntem invitați la Egumenie de către Părintele Arhimandrit Amfilohie care ne povestește pe larg despre viața Cuv. Ioan Iacob, zis „Românul”. El l-a cunoscut foarte bine, căci i-a fost Duhovnic. L-a înmormântat în anul 1960 și tot el în anul 1980 i-a descoperit Moaștele în mormânt nestrucate și le-a așezat în paraclisul mănăstirii.

Dăm slavă Lui Dumnezeu, că am văzut și mănăstirea aceasta! Sărutăm din nou mormântul Sf. Gheorghe Hozevitul și Moaștele Sf. Cuv. Ioan Iacob, mulțumim

Egumenului și ghidului pentru dragostea cu care ne-au prezentat toate datele și plecăm.

PEȘTERA CUV. IOAN IACOB „HOZEVITUL”

După ce aprindem câteva lumânări la Moaștele marelui Sihastru moldovean, îi cântăm Troparul: „Întru tine, Părinte, cu osârdire s-a mântuit cel după chip...”. Apoi în sunetul clopotelor, însoțiți de Părintele Ioanichie, coborâm aproape 1 km pe Valea Pârâului Horat spre Peștera „Sf. Ana”, situată în peretele stâng al pârâului. Mulți o numesc în prezent „Peștera Cuv. Ioan cel Nou Hozevitul”, în amintirea Fericitului Sihastru român care s-a făcut Sfânt aici, slăvind neîncetat pe Dumnezeu prin post, rugăciune, priveghere de toată noaptea și lacrimi.

După un sfert de oră de mers de-a lungul Pârâului Horat pe lângă perețele abrupt de piatră în care vedem ici-colo mici peșteri pustnicești, iată-ne în fața Peșterii Cuv. Ioan Iacob „Hozevitul”, aflată la o înălțime de aproape 20 m. Un lămâi cu rod stă de veghe dinaintea peșterii. Sus putem ajunge doar cu ajutorul unei scări de lemn ce amenință să se rupă ori de câte ori urcă sau coboară cineva. În apropierea acestei peșteri mai sunt alte peșteri și mici chilii pustnicești de piatră locuite cândva de sihaștri vestiți, în prezent rămase pustii. Nu mai sunt călugări sihaștri în Pustiul Hozeva și nici în alte locuri. Acest ansamblu de peșteri de pe Valea Pârâului Horat formează *Schitul „Sf. Ana”*. Conform tradiției locale într-una din aceste peșteri s-ar fi rugat Sf. Ana, cerând de la Dumnezeu o fiică, până s-a învrednicit să nască pe Preasfânta Fecioară Maria.

Urcăm unul câte unul! Iată-ne în Chilia Cuv. Ioan Iacob! Iată-ne în peștera unui mare Sihastru și Sfânt român al cărui nume s-a făcut cunoscut azi în toate țările creștine! Aici s-a rugat, s-a sfințit și a slăvit pe Dumnezeu Cuv. Ioan Iacob ziua și noaptea timp de 7 ani! Aici și-a dat duhul în Măinile Domnului și tot aici L-a preamărit Dumnezeu ca Sfânt.

Părintele Ioanichie prezintă chilia, de la gura peșterii și mormântul în care a stat tru-pul Cuv. Ioan Iacob 20 de ani (1960 – 1980). Apoi ne arată locul unde se ruga și o mică Icoană cu Maica Domnului, pe care o săruta când își termina Slujba. Ne arată câteva cărți și însemnări ale Cuviosului, precum și patul pe care și-a dat duhul în zorii zilei de joi 5 august 1960.

Ucenic al Cuv. Ioan Iacob a fost Monahul Ioanichie Pârâială care împreună cu el s-a nevoit în Pustiul Iudeii la marea Lavră „Sf. Sava”, la Schitul Românesc de la Iordan și în Peștera „Sf. Ana” din Pustiul Hozeva.

Aprindem câteva lumânări, tămâiem chilia și mormântul Cuv. Ioan cel Nou „Românul” și cântăm câteva Tropare. Apoi facem o ectenie de mulțumire Lui Dumnezeu, că ne-a învrednicit să ajungem în acest Loc Sfânt; coborâm și plecăm spre Ierihon.

6. 3. 1) Sf. Gheorghe Hozevitul († sec. VII)

Preacuviosul Părinte al nostru, Gheorghe, părăsind patria și neamul și toată desfătarea lumească a venit la Ierusalim să se închine la Mormântul cel primitor de viață al Mântuitorului nostru Iisus Hristos și la toate locurile cele sfințite și sfinte și

de multe minuni pline, din jurul Mormântului. După ce a câștigat sfințenia și harul acestora, a intrat la Mănăstirea zisă „a lui Hozeva”. Și făcându-se Monah și trecând în rândul fraților, s-a arătat de la început în totul nebiruit, în orice muncă și aspră viețuire, încât părea că este nematerialnic și fără trup. Cu viețuirea lui, uimea pe toți și îi îndemna să aibă dorința și râvna răbdării celei mai presus de fire.

Deci ajungând pe culmea nepătimirii și umplându-se de Harul Duhului Sfânt, a fost ca un stâlp însuflețit și ca o icoană a tuturor bunătăților pentru cei din mănăstire și pentru toți ceilalți. În timpul lui Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul” ce-i poartă numele a cunoscut culmile dezvoltării ei. Până la sfârșit n-a slăbit din înfrânare, aflând odihnă ostenețelor și durerilor sale celor multe prin mutarea către Domnul Cel mult dorit.

Biserica îl prăznuiește la 8 ianuarie.

6. 3. 2) CUV. IOAN IACOB HOZEVITUL (1913 – 1960)

Acest vas ales al Lui Dumnezeu a fost odrăslit în pământul binecuvântat al Moldovei. El s-a născut la 23 iulie 1913 în Satul Crăinici, Comuna Păltiniș, Județul Botoșani. Părinții săi, Maxim și Ecaterina Iacob erau țărani simpli, dar foarte credincioși. Nașterea primului copil a adus mare bucurie în această familie de oameni cu viață aleasă și cu frică de Dumnezeu. Bucuria a surâs o zi sau două, căci starea sănătății tinerei mame s-a înrăutățit din ce în ce mai mult. De aceea s-au grăbit să-l boteze pe prunc punându-i numele Ilie, deoarece se născuse după Sărbătoarea acestui Mare Proroc. Timp de șase luni cât a mai trăit Ecaterina, soacra ei, Maria, n-a cunoscut odihnă. Îndată după moartea soției sale, tatăl copilului a primit ordin de concentrare. Revenind acasă după câteva luni, s-a recăsătorit și în scurtă vreme a plecat pe front, dându-și apoi viața pentru patrie.

Bătrână și cu puterile îpușinate, văduvă de mai mulți ani, Maria Iacob a rămas să-și crească nepotul orfan, renunțând la visul de a se călugări. L-a îngrijit ca cea mai bună mamă, agonisindu-i cele de trebuință, dar și învățându-l din cea mai fragedă vârstă evlavie adevărată. L-a deprins cu rugăciunea și l-a dus regulat la Sf. Slujbe din biserica satului. Neîncetat se ruga Lui Dumnezeu – Tatăl orfanilor și Apărătorul celor sărmani, să-l crească și să-l ocrotească pe micul ei nepot. Atotțiitorul a învrednicit-o pe evlavioasa femeie ca timp de zece ani să poarte de grijă acestui vlăstar ales, îndrumându-l pe calea cea binecuvântată a slujirii Lui

Dumnezeu.

Din septembrie 1920 copilul a urmat Școala din Satul Crăinicieni, fiind mereu fruntaș la învățătură și având o purtare pilduitoare. Îndată ce a învățat să citească, a început să-și îmbogățească sufletul cu îndemnul scrierilor sfinte. Cu drag îi citea bătrânei din Viețile Sfinților și din alte cărți de zidire sufletească pe care i le aduceau unele maici de la Mănăstirea Agafton, prietene ale sale. Astfel de cărți îi vor fi dascăli nedespărțiți după moartea bunicii. Când a venit la Neamț, avea cu sine câteva dintre aceste cărți care i-au hrănit copilăria și tinerețea. În 1924 simțindu-și sfârșitul aproape, Maria Iacob l-a încredințat pe nepotul ei cel iubit feciorului ei cel mai mare, Alecu, în familia căruia Ilie, acum în clasa a III-a, s-a bucurat de o bună îngrijire și de aceleași îndrumări creștinești pentru viață.

Moartea bătrânei încheia o etapă unică a copilăriei viitorului ieromonah și pustnic. Niciodată el n-o va putea uita pe bunica cea cu chip de Sfântă care l-a iubit atât de mult. Versurile de mai târziu ale Cuviosului mărturisesc cât de adâncă a fost durerea copilului de atunci la pierderea celei care-i ținuse loc de mamă și de tată până la vârsta de 11 ani. Cât de duioasă este amintirea ei vedem din poezia „Dorul bunicii”.

O altă poezie, „În brațele părintești”, arată cât de mult se simte îndatorat Cuviosul bunicii sale mai ales, pentru educația duhovnicească primită:

*„Bunica, Dumnezeu s-o ierte,
Mi-a semănat, de timpuriu
În suflet, tainele credinței
Și rodul lor mă ține viu.
O, scumpa mea bătrână sfântă,
Eu tot ce am îți datoresc,
Căci m-ai adus la cunoștința
Părintelui Celui Ceresc”!*

Alesul Domnului a absolvit apoi gimnaziul „Mihail Kogălniceanu” din Lipcani – Cernăuți. Bacalaureatul l-a trecut în 1932 cu rezultate foarte bune. Citea adesea din Sf. Scriptură, din unele opere literare, medita faptele din istoria universală. Se știe că încă de atunci scria versuri, fiind apreciat de către profesorii săi de Limba română.

Firea sa profund religioasă, precum și educația primită l-au determinat după terminarea liceului să îmbrățișeze viața monahală. Închinându-se în biserica satului pusă sub ocrotirea Sf. Ierarh Nicolae și sărutând cu lacrimi mormintele părinților și al bunicii, tânărul Ilie în vârstă de numai 20 de ani s-a îndreptat spre Mănăstirea Neamț. Era chiar în ziua de 15 august 1933, Praznicul Adormirii Maicii Domnului, Ocrotitoarea călugărilor. Arhim. Cludie Derevleanu, pe atunci frate în acest așezământ mărturisește: „...Eram în fața mănăstirii, când a apărut un tânăr uscățiv și blând, cu ochi albaștri, adevărate lumini ale sufletului său. Îmbrăcat simplu, cu pălăria și bagajul în mână, s-a închinat smerit în fața Icoanei „Înălțarea Domnului” din fața clopotniței de la intrarea în mănăstire”.

La câteva zile de la venirea sa la Neamț, Starețul de atunci, viitorul Patriarh Nicodim al Bisericii Ortodoxe Române, i-a primit cererea de închinoviere. Viața de mănăstire i-a plăcut tânărului Ilie în mod deosebit. După cum singur va mărturisi, a

socotit întotdeauna că aceasta este pentru el un liman al mântuirii: *„Frumusețea Slujbelor, mai ales a celor de noapte, blândețea călugărilor, iscusința duhovnicilor, liniștea munților și Darul Duhului Sfânt Care se odihnea în inima lui l-au legat pe acest fericit tânăr de viața monahală.. Mănăstirea Neamț care timp de șase veacuri a crescut zeci de mii de călugări, dintre care unii au ajuns la măsura desăvârșirii, a devenit pentru rasoforul Ilie Iacob o adevărată școală a evlaviei și a formării sale duhovnicești”*.

La început i s-a încredințat ascultarea de ajutor al cunoscutului farmacist de aici Iov Schimnicul. Starețul intenționa chiar să-l trimită la Facultatea de Medicină. Pe de altă parte râvna sa fără margini îl îmboldea spre ostenele mai multe și mai grele. O poezie scrisă în acea vreme arată cât de puțin îl mulțumeau pe începător eforturile sale călugărești. Cererea de plecare la Locurile Sfinte nu i-a fost luată în seamă, pe motivul că nu satisfăcuse Serviciul Militar.

De la București nu s-a întors de-ndată la Mănăstirea Neamț. Dorind să cunoască mai amănunțit viața chinoviilor românești, a vizitat câteva așezări monahale din Oltenia. Ar fi dorit să-și găsească un loc mai liniștit și se îndrepta cu gândul îndeosebi spre Mănăstirea Frâsinei. Ajungând însă la Mănăstirea Turnu, a fost impresionat de frumusețea locului, de chiliile săpate în piatră – mărturii ale unei vieți schimnicești deosebite. Hotărându-se să se stabilească aici, rasoforul Ilie Iacob cere să fie primit și să facă ascultarea unde va găsi de cuviință Conducerea mănăstirii.

La Turnu n-a stat multă vreme, căci a fost chemat la Dorohoi să-și satisfacă Serviciul Militar. Plecând acum de la Turnu, nu va mai putea reveni niciodată aici. Deși a stat atât de puțin în această chinovie, a lăsat tuturor o impresie excepțională.

De la Dorohoi s-a întors la Mănăstirea Neamț, fiind chemat de către fostul Stareț ajuns acum Mitropolit al Moldovei. Aici i s-a dat ascultarea de bibliotecar. Astfel a putut descoperi singur comorile de învățătură ale scrierilor Sf. Părinți și ale cărților de teologie pe care le studia cu multă stăruință.

La scurt timp după revenirea la Mănăstirea de metanie, supunându-se Ordinului de Încorporare, rasoforul Ilie Iacob a fost repartizat să îngrijească bolnavii din infirmeria unui regiment de infanterie din Dorohoi. Aici s-a dăruit cu toată ființa sa misiunii încredințate. Ostașii îngrijiți de el i-au purtat peste ani o amintire plină de recunoștință. În Duminici și Sărbători, i se permitea să participe la Sf. Slujbe chiar în haine monahale.

După terminarea Serviciului Militar, el s-a întors la Mănăstirea Neamț. Statornicia și buna sârguință a tânărului rasofor l-au determinat pe Starețul de atunci, Arhim. Valerie Moglan, să-l tundă în monahism la 8 aprilie 1936 în Biserica „Înălțarea Domnului”. După rânduială i s-a schimbat numele de botez în Ioan, Naș și Părinte duhovnicesc al noului călugăr fiind Ieromonahul Ioachim Spătaru, Egumenul Schitului Procov – Neamț. Într-una din scrisorile sale ce însoțesc fotografia tunderii sale monahale, Cuviosul anunța evenimentul astfel: *„În Miercurea Sf. Patimi am avut marea bucurie, căci am primit Marele Chip Îngeresc de Monah”*. Iar mai departe adaugă: *„Cu aceste haine mergi la biserică, te împărtășești și te așezi în mormânt, cu capul pe o cărămidă ce arată pământul din care ai fost făcut”*.

În scurta perioadă pe care a mai petrecut-o la Mănăstirea Neamț, Cuv. Ioan și-a îndeplinit cu multă râvnă ascultările ce i s-au încredințat: Intendent de stăreție, Bibliotecar și Profesor la Școala monahală în care se pregăteau frați începători, predând aici Limba română. Smerenia și blândețea, râvna și ascultarea, dragostea fără margini față de viața călugărească l-au făcut iubit și apreciat de toți viețuitorii mănăstirii. Se nevoia cu citirea Sf. Scripturi și a scrierilor Sf. Părinți, cu postul și rugăciunea. Mânca puțin, iar noaptea dormea doar câteva ore. În Posturi se retrăgea la Schiturile „Icoana” sau „Pocrov”, iubind mult liniștea și singurătatea.

Sufletul său curat și înclinat din copilărie spre lucrarea celor sfinte tânjea însă după adevărata viață isihastă, după o și mai aspră înfrânare ascetică. Dorea mai ales să ajungă la Locurile Sfinte, să se închine la Sf. Mormânt al Domnului, să se nevoiască în Țara în care s-au desăvârșit atâția dintre marii ostași ai Domnului din vechime, despre care vorbește Patericul. Într-una dintre poeziile sale de mai târziu, Monahul-poet avea să mărturisească:

*„În lumea asta trecătoare,
Am căutat limanul sfânt
Pe care l-am visat odată,
Dar nu se află pe Pământ;
...Un singur țarm acum rămâne
Străin de valul cel lumesc:
Ierusalimul Cel din Ceruri,
În Calea Lui, să mă grăbesc”.*

În tinerețe închinarea la Locurile Sfinte era un vis, iar acum nu mai dorea altceva, decât să ajungă în Ierusalimul Cel de Sus. Înfăptuirea acestui vis a fost urmărită cu o tenacitate neclintită.

În toamna anului 1936, postind și rugându-se, s-a spovedit și s-a împărtășit, apoi a plecat în Țara Sfântă, împreună cu Monahii Claudie Derebeanu și Damaschin Ignat. Costul călătoriei a fost plătit de către Cuv. Ioan din partea de moștenire ce-i revenea de la părinți. După ce a vizitat cele mai importante localități biblice (Ierusalim, Betleem, Hebron ș. a.), Cuv. Ioan a pustnicit doi ani într-o peșteră din Pustiul Iordanului.

Deși trăia în acest pustiu dorit de el, n-a uitat de pământul patriei și de frumusețile lui pe care le cântă într-o frumoasă poezie, dedicată Monahului Claudie Derebeanu, întors de aici la Mănăstirea Neamț. Poezia este intitulată „Răspuns unui frate iubit din țară”:

*„Ai venit cu țara-n suflet,
Ca să n-o mai uiți în veci
Și la dânsa cu dorire
Te-ai grăbit apoi să pleci.
Frumusețile din țară
Negreșit te-au fermecat...
Ai acolo munții falnici
Cu poienile cu flori,
Întru care cântă, vara,
Sute de privighetori,*

*Ai pâraiele ce zburdă
Prin pădurile de brad,
Cu mulțimea cea de păstrăvi
Care mișună în vad.
Vara soarele-ndulcește,
Nu dogoare ca aici,
Iarna frigul oțelește
Și vă face mai voinici.
Noi suntem aici mai șubrezi,
Mai străini, mai oropsiți,
Căci, de toate ale țării
Frumuseți suntem lipsiți”.*

Ca toți oamenii mari de suflet el a purtat țara în inimă și depărtarea de patria sa a resimțit-o ca pe o grea încercare, ca pe o „moarte”, în sensul supremului sacrificiu pe care Monahul îl acceptă cu gândul la Patria Cerească.

După doi ani de pustnicie în deșertul de lângă Iordan, Cuviosul s-a închinoviat la marea Lavră „Sf. Sava”, străveche și vestită așezare monahală ortodoxă, așezată pe Valea Pârâului Cedrilor (Kedron/Wadi Nebeubil), întemeiată de către Sf. Sava cel Sfințit în anul 482.

Departate de patrie Cuv. Ioan se mângâia cu prezența altor 5 Călugări români, între care Ieromonahul Ignatie Rădulescu, Ierodiaconul Veniamin Trifan și Monahul Ștefan, mare Sihastru în peșteră. Datorită relațiilor străvechi ale poporului nostru dreptcredincios cu Țara Sfântă, încă din sec. XVI – XVII au viețuit călugări români alături de greci în această mare lavră.

Aici Fericitul Ioan s-a nevoit timp de peste 8 ani urmând și întrecând pe mulți cu aspra sa osteneală. Nu lăsa să treacă fără folos nici o clipă. Având cunoștințe medicale, se îngrijea de bolnavi, fiind socotit de Preoți drept „Doctorul” mănăstirii. A îndeplinit totodată și alte ascultări: Paracliser, Ghid, ajutor de Econom și Bibliotecar. Împletea statornic ascultarea cu rugăciunea, privegherea cu înfrânarea. A învățat repede limba greacă și a început să cerceteze vestita bibliotecă a mănăstirii, descoperind în ea străvechi comori de învățătură duhovnicească. Citea și traducea în românește părțile ce i se păreau mai deosebite, silindu-se totodată să transpună în viață normele duhovnicești ale marilor înaintași. Aici a desăvârșit el lucrarea cea de taină a Rugăciunii lăuntrice, despre care a și scris câteva pagini folositoare creștinilor. De aceea a fost mângâiat de Dumnezeu cu unele harisme sau daruri sufletești ce spală sufletul de întinăciune. Iubea privegherile de toată noaptea, deprinzându-și mintea să gândească doar la cele duhovnicești. Era cunoscut de toți pentru viața sa călugărească foarte aspră de post, de rugăciune, de pază a gândurilor. Însuși Patriarhul Ierusalimului îl aprecia pentru nevoințele lui, iar în anul 1945 l-a „prohirisit” Schimnic. De acum el a înmulțit nevoințele călugărești, râvnind să urmeze pilda marilor Părinți ai pustiei din vechime.

Desigur că ar fi rămas la Mănăstirea „Sf. Sava” până la moarte. Aici avea liniștea mult dorită, iar numeroasele peșteri din jur îi ofereau locuri potrivite pentru retragerile sale pustnicești. Domnul a rânduit însă altfel. După cel de-al doilea Război Mondial, Schitul Românesc de la Iordan avea nevoie de un Preot și

Egumen iscusit pentru săvârșirea Sf. Slujbe și pentru primirea și îndrumarea pelerinilor români care veneau să se închine în aceste locuri istorice ale Creștinătății.

Superiorul Bisericii Ortodoxe Române din Ierusalim, Arhim. Victorin Ursache, a propus Patriarhiei Române hirotonirea întru Preot a Monahului Ioan Iacob, pe seama Schitului Românesc de la Iordan. Luând în considerare această călduroasă recomandare, Patriarhia Română l-a numit pe Cuv. Schimonah Ioan Iacob în 1947 Egumen al Schitului cu Hramul „Sf. Ioan Botezătorul”, de pe Valea Iordanului. Cuv. Schimonah a avut bucuria să primească ambele hirotonii (de Ierodiacon și Ieromonah), în cadrul unor Sf. Liturghii săvârșite chiar în cuvucionul (rotonda) Sf. Mormânt. Cei care l-au cunoscut spun că adeseori el petrecea noaptea în biserica de aici și atunci când nimeni nu-l deranja, rămânea timp îndelungat cu fruntea lipită de lespedeza Sf. Mormânt rugându-se cu lacrimi. Cuviosul trăia astfel în cea mai mare apropiere cu Mormântul. Spunea uneori: *„Sunt atât de fericit aici, încât n-aș putea ieși din locul acesta unde doresc să rămân mereu cu Domnul Iisus în viață și în gând”!*

Cuv. Ieroschimonah Ioan a stărețit cu multă evlavie Schitul Românesc de la Iordan vreme de peste 5 ani (1947 – 1952). Ajutat de către unii călugări și credincioși români a construit mai multe chilii lângă biserică, atât pentru viețuitorii călugări, cât și pentru pelerinii care poposeau în acel loc. Săvârșea cu multă evlavie Slujbele în limba română. Acest schit era pentru el o oază românească. Mai târziu fiind internat la Spitalul „Augusta Victoria” de pe Mt. Măslinilor, de unde putea fi văzută Valea Iordanului, a scris o frumoasă poezie, intitulată „Singura mângâiere românească”:

*„Mă uit adeseori în zare,
Din munte, sus, de la spital,
Să văd lucind un colț de mare
Și niște arbori mai la deal.
La vale unde albăstrește,
Se scurge apa din Iordan,
Iar unde lunca se zărește,
În Schitul «Sfântului Ioan».
...O, leagăn sfânt de mângâiere
A sufletului meu pribeag!
Privind, mai uit a mea durere,
Că tare ne erai, tu, drag!
Ascuns în mijlocul pustiei,
Pe malul Sfântului Iordan,
Acest Locaș al României
Ne-a fost la toți, ca un liman.
Iar noi, străini, în dezbinare,
Ca oile fără cioban,
Mai dobândeam o alinare,
La Schitul «Sfântului Ioan».
În limba noastră românească,*

*Puteam aici a ne ruga.
...Comoară sfântă, ne-nțeleasă
Și Raiule duhovnicesc,
Tu ții ascunse multe taine
De-ale sufletului românesc”!*

Cuviosul Ioan a petrecut ultimii șapte ani și jumătate din viața sa pământească (1953 – 1960) în cea mai severă schimnicie, găsimdu-și adăpost în preajma Mănăstirii „Sf. Gheorghe Hozevitul” situată pe Valea Pârâului Horat (Wadi Kelt) unde s-a sălășluit Sf. M. Proroc Ilie în vremea prigonirii sale de către necredinciosul Rege Ahab. După tradiție în peștera cuprinsă azi în incinta mănăstirii, s-a rugat *Sf. Ioachim* și a primit de la un înger vestea cea bună că soția sa, Ana, care era stearpă și înaintată în vârstă va naște pe *Preasfânta Fecioară Maria*.

În pereții stâncoși ce străjuiesc de-o parte și de alta Pârâul Horat, se află mai multe peșteri – schituri, între care și „Sf. Ana” unde s-a nevoit și s-a săvârșit Cuv. Ioan Iacob cel Nou. În Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul” și în peșterile din jur au viețuit și alți călugări români. În prezent se mai află acolo (în 1987) Pustnicul Ioanichie Pârâială care a trăit o vreme la „Sf. Ana”, împreună cu Monahul-Poet.

Peștera în care a schimnicit acesta din urmă se află în peretele stâng al Pârâului Horat, la cca 1 km mai jos de mănăstire. Intrarea ei se află la înălțimea de aproape 20 m față de albia pârâului. *Peștera are 3 încăperi*. În prima dintre ele, de cca 12 m² și înaltă de până la 2 m, se află o firidă dăltuită în piatră și încadrată de două icoane, ce ține loc de pristol. Aici petrecea mai mult Cuviosul, în post și rugăciune. Noaptea se odihnea pe o rogojină așternută pe scândură. *La aceasta ajungem de jos, din vale, pe o scară din lemn trasă sus după utilizare, spre a fi evitat accesul răufăcătorilor*. În a doua încăpere de 2 x 3 m ajungem din prima printr-o scobitură făcută în piatră. Aici își lua Pustnicul săracăcioasă hrană de schimnic (pâine, posmagi, măslina, ceai, cafea). Puținele alimente proveneau de la Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul” de care aparținea. *Cea de-a treia cameră este socotită „peștera mormintelor”*. Aici a fost îngropat Cuviosul român, iar la înmormântarea sa au fost găsite și osemintele altor pustnici care s-au săvârșit mai înainte.

În această așezare săracă s-a smerit și s-a rugat Cuv. Ioan în ultimii ani ai vieții sale, răbdând frigul, foamea, setea, arșița, boala, lipsurile de tot felul și multe ispite. Cu Darul Sf. Duh și prin multa sa nevoie a trecut bărbătește peste toate greutățile și încercările. Cea mai mare parte din zi și din noapte stăruia în priveghere, fiind om al desăvârșitei rugăciuni. Mânca doar o dată pe zi, seara și se mulțumea cu 3 – 4 ore de somn. Citea din Sf. Scriptură și operele Sf. Părinți sau traducea din limba greacă scrieri folositoare de suflet. Se recrea cântând imnuri duhovnicești și compunând poezii. Săvârșea pravila călugărească în Paraclisul său din peșteră. Din când în când, mai ales la Sărbătorile mari, slujea în biserica mănăstirii. Cu aceste prilejuri cobora seara din peșteră și venea aici, lua parte la privegherea de toată noaptea și apoi slujea în soborul Sf. Liturghii, împărtășindu-se cu Sf. Taine. După ce lua masa împreună cu ceilalți Părinți la trapeza mănăstirii, se întorcea la peșteră.

Cuv. Ioan avea un trup plăpând, însă cu duhul era întărit. În vara anului 1960

s-a îmbolnăvit. Starea sănătății sale s-a înrăutățit simțitor. Dar plin de bucurie și de liniște sufletească, se apropia de clipa plecării sale din lumea aceasta. Cu Darul Lui Dumnezeu, el și-a cunoscut de mai înainte data sfârșitului vieții pământești, însemnând-o pe peretele peșterii în care-și petrecea ultimele zile. Și-a dat sufletul în Mâna Domnului la 5 august 1960. A adormit *cu zâmbetul pe buze* și cu mâna dreaptă binecuvântând. Trupul său ostenit de post și de priveghere a fost prohodit după cuviință și așezat apoi în peștera „mormintelor”, în locul pe care și-l pregătise el-însuși de mai înainte. A fost îngropat în pustia unde a trăit și a cântat în poezii și în alte scrieri ale sale natura, viețuitoarele, viețile de sfinți și îndeosebi Schitul Românesc de la Iordan, față de care avea adevărată venerație.

Timp de 20 de ani trupul Schimonahului aghiopolit s-a odihnit în mormântul din Peștera „Sf Ana”. Ucenicul său, Ioanichie, îl cerceta din când în când. Deplin convins de sfințenia Părintelui său duhovnicesc, el s-a ocupat în mod regulat de Slujbele necesare, i-a aprins lumânări și candelă la căpătâi, pomenindu-l mereu în rugăciune. Totodată a scos în evidență viața Cuv. Ioan, menținându-i o neîntreruptă cinstire. Prin grija sa au fost tipărite la Ierusalim două volume intitulate „Hrană duhovnicească”, cu scrieri ale Cuv. Ieroschimonah Ioan, cuprinzând traduceri ale unor cuvinte din Sf. Părinți și mai ales poezii religioase, apărute în anii 1968 și 1970.

La 28 iulie 1980 din întâmplare, datorită unui grup de pelerini greci-americieni care au insistat la Starețul Arhim. Amfilohie care-l îngropase să meargă până la Peștera Cuv. Ioan, acolo au insistat să desfacă sicriul și, o, minune! Au văzut trupul neatins de stricăciune, așa cum l-au pus, iar din sicriu ieșind o bună mireasmă. Iată mărturisirea Starețului care a fost de față la deschiderea sicriului: *„Ne așteptam să vedem numai sfinte oseminte și nu bună mireasmă. Când am luat scândura, ce să vezi? Părintele Ioan dormea, cu trupul neatins de stricăciune, așa cum l-am pus. Parcă l-am fi pus în mormânt de câteva ceasuri. Ba nici ceasuri, ci chiar acum, fără nici o schimbare a înfățișării lui; mâinile, barba, părul, schima, încălțăminte erau neatinse”*. Cei care erau de față la această adevărată minune au vestit cu evlavie cele constatate. La cererea obștii acelei mănăstiri, Patriarhul Benedict al Ierusalimului a îngăduit strămutarea Moaștelor Cuv. Ioan în biserica mănăstirii, ce-a avut loc în ziua de 7 august 1980. După prohodirea cuvenită, trupul său a fost așezat într-un sicriu, apoi coborât cu grijă din peșteră și transportat până la mănăstire.

Nu există nici o îndoială în ceea ce privește viața de înaltă sfințire a Cuv. Ioan: cunoașterea de mai înainte a datei morții; minunata „prohodire” a păsărilor de la moartea sa; descoperirea în chip minunat a trupului său, rămânerea lui neatins de fireasca stricăciune după 20 de ani de ședere în mormânt și buna mireasmă ce se revarsă din Sf. lui Moaște, atestată de toți pelerinii. Toate acestea sunt semne neîndoielnice ale sfințeniei cu care Dumnezeu a proslăvit pe Cuv. Ioan Românul.

Drept urmare Patriarhia Ortodoxă din Ierusalim a dispus să i se așeze Moaștele în Biserica Mănăstirii „Sf. Gheorghe Hozevitul”, lucru realizat la 15 august 1980, de Hramul mănăstirii, cu mare procesiune. Iar Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, la 20 iunie 1992, l-a canonizat ca Sfânt, sub numele de „Sf. Ioan cel Nou de la Neamț”, având zi de prăznuire la 5 august.

Monahul Ioanichie Pârâială

S-a născut în anul 1908 într-o localitate de lângă Râmnicu Sărat. S-a nevoit câțiva ani în Mănăstirea Ciolanu – Buzău, unde a fost tuns în monahism. În anul 1937 se duce la Sf. Locuri, cu mai mulți pelerini și cu sora sa, Monaha Magdalena. În anul 1939 se stabilește la Mănăstirea „Sf. Sava”, unde îl cunoaște pe Schimonahul Ioan Iacob, căruia îi devine ucenic. Împreună cu el se nevoiește în Pustiul Iudeii, la marea Lavră „Sf. Sava”, la Schitul Românesc de la Iordan și la Peștera „Sf. Ana” din *Pustiul Hozevei*.

Părintele Ioanichie a fost timp de 15 ani permanent alături de Cuv. Ioan Iacob. El îi aducea de mâncare și tot ce avea nevoie, fiind singurul și cel mai apropiat care cunoștea mai bine nevoița, ispitele și bucuriile marelui Sihastru din Pustiul Hozevei. În anul 1960, pe mâinile lui a adormit Cuv. Ioan. El i-a moștenit cărțile și prețioasele manuscrise ce cuprind multe învățături de folos sufletesc, îngrijindu-se de editarea cărții „Hrana duhovnicească” în două volume; la îndemnul lui, trupul Cuv. Ioan a fost îngropat în peșteră și tot el îi aprindea zilnic candela și câte o lumânare la mormânt. El a văzut cu proprii săi ochi și a simțit cu inima lui cum se poate face omul Sfânt și cât îi este dat celui drept să pătimească, să rabde, să iubească și să se roage, până ajunge la măsura desăvârșirii în Iisus Hristos.

În anul 1980, când au fost descoperite Moaștele Cuv. Ioan, Părintele Ioanichie era de față, cu Arhimandritul Vasile Cornilă, reprezentantul Patriarhiei Române din Țara Sfântă și cu peste 25 de Monahi și pelerini la Sf. Locuri apărând cinstea, sfințenia, originea și faptele Cuv. Ioan Iacob. El a contribuit mult și la strămutarea Moaștelor lui din peșteră în biserica mănăstirii de alături.

În prezent (1989), Monahul Ioanichie Pârâială stă zilnic de veghe lângă Moaștele Cuv. Ioan cel Nou Românul și călăuzește pelerinii care ajung aici în Pustiul Hozevei. Iar când aude că vin închinători din țară, Părintele Ioanichie trage toate clopotele și le iese înaintea la poartă, cu bucurie în suflet și cu lacrimi în ochi.

6. 4) MĂNĂSTIREA „SF. HARITON”

Aceasta se află în Pustiul Ruva, la cca 5 km mai sus de Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul”, pe Valea Pârâului Horat în preajma izvorului acestuia (Ein-Fara). Aceasta era în paragină și nu avea nici un călugăr. Auzind de toate acestea, Ieromonahul Hrisant Sihastrul s-a retras aici de aproape 15 ani (1974) și duce nevoiță pustnicească singur, cu Dumnezeu și Îngerul său păzitor.

Părintele Hrisant este român plecat de mulți ani din țară. El s-a nevoit mai întâi la Mănăstirea „Sf. Sava” și apoi la Mănăstirea „Sf. Gherasim de la Iordan”. Apoi auzind că Mănăstirea „Sf. Hariton” este în paragină fără nici un călugăr, s-a retras aici. Părintele Hrisant menține candela aprinsă în acest pustiu și face Slujbe în limba română, în prima mănăstire întemeiată de Cuv. Hariton Sihastrul pe la mijlocul sec. IV, punând astfel bazele construirii de mănăstiri în Țara Sfântă.

Doamne, numără în ceata Cuv. Sihaștri pe Părintele Hrisant „Românul”!

6. 4. 1. SF. HARITON MĂRTURISITORUL († 350)

Preacuviosul Părinte Hariton a trăit pe vremea Împ. roman Aurelian (270 – 275), fiind din Cetatea Iconiei și din Țara Licaoniei (azi, Turcia) unde Sfântul strălucea în dreapta credință, ca cel mai bun între creștini.

Deci fiind adus înaintea judecătorului și mărturisind cu îndrăzneală că zeii păgânilor sunt diavoli, iar Hristos este Dumnezeu, a fost bătut de patru slujitori fără cruțare; și atât l-au bătut, încât carnea cădea de pe oase, iar sângele se vărsa ca un râu. Și văzând că era de-abia viu încetară de a-l mai bate și temându-se că degrabă va muri l-au dus în temniță, că abia sufla. Și l-a întărit Dumnezeu și l-a făcut sănătos. Deci a doua oară l-au scos la judecată. Iar el aceleași mărturisind cu și mai mare mânie s-a pornit judecătorul, poruncind să-i ardă trupul cu făclii și l-au fript ca niște carne de mâncare. Și iarăși în temniță îl aruncară.

Murind Aurelian Împ. și prigonirile încetând, se vesti poruncă pretutindeni ca toți creștinii să fie slobozi. Și era mare bucurie între creștini. Atunci a fost slobozit sănătos și Sf. Hariton. Însă ostașul Lui Hristos, cel însemnat cu răni s-a lepădat de lume și alegând calea cea aspră s-a făcut Pustnic. Și mergând odată pe cale, fiind aproape de Ierusalim, a căzut în mâinile tâlharilor care neavând ce să ia de la dânsul, l-au luat pe el cu gândul să ia un preț bun vânzându-l ca rob și l-au dus la peștera lor. Dar el s-a izbăvit de ei într-un chip ca acesta: un șarpe veninos venind și intrând în vasul în care tâlharii aveau vin, și-a vărsat otrava în vin, din care bând tâlharii toți au murit, iar Sfântul făcând peștera biserică, a strâns acolo mulțime de călugări și cu aurul găsit la tâlhari a făcut o mănăstire și îi învăța pe frați calea cea mântuitoare a muncii și a rugăciunii. Și așa a întemeiat el trei mănăstiri, pășind din pustie în mai mare pustie. Una dintre ele din *Pustiul Iudeii* îi poartă numele.

Și mulți credincioși veneau la dânsul să-i povățuiască și să ia binecuvântare, de-prinzând de la el curata viețuire creștinească și necurmată slujire a Lui Hristos. Deci scoțând dintr-o piatră uscată izvor de apă și arătându-se tămăduitor a tot felul de boli, la adânci bătrâneți a adormit în Domnul. Dumnezeului nostru slavă!

Biserica îl prăznuiește la 28 septembrie.

6. 5) MĂNĂSTIREA „SF. IOAN BOTEZĂTORUL”

Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul” se află la cca 8 km spre est de Ierihon, la cca 1 km de malul drept al Râului Iordan și la cca 6 km de Marea Moartă. În arabă această zonă se numește „Kaser El-Iachut”, adică „Fortăreața iudeilor”, fiindcă potrivit vechilor tradiții creștine și iudaice, prin această zonă a Iordanului au trecut cele 12 seminții ale lui Israel pentru a ajunge în „Pământul Făgăduinței”.

Începând din sec. IV, creștinii au identificat această zonă cu Locul Botezului Lui Hristos de către Ioan Botezătorul, construind aici o mănăstire cu hanuri pentru pelerinii dornici să primească în apele sfinte ale râului botezul de la monahii-botezători care aveau misiunea zilnică de a-i boteza pe toți creștinii care veneau.

În anul 614 toți monahii mănăstirii au fost uciși de perși, iar mănăstirea – incendiată. După invazia persană, o parte din marea mănăstire a fost refăcută, iar acest loc de pelerinaj a dăinuit până în sec. XII. Împ. bizantin Manuel I Comnen

(1143 – 1180) a reclădit mănăstirea din temelii, dar practic ea a fost abandonată de monahi și lăsată în părăsire.

Actuala mănăstire a fost construită în apropiere de cea veche la sfârșitul sec. XIX.

Tot în această zonă se află și Schitul Românesc de la Iordan ce nu mai este funcțio-nabil din anul 1970, datorită conflictelor dintre israelieni și palestinieni, zona respectivă fiind minată. Datorită acestui fapt, botezul creștinilor ortodocși este făcut în prezent la Iardenit, loc special amenajat pe malul drept al Râului Iordan în apropiere de Marea Galileii.

6. 6) SCHITUL ROMÂNESC DE LA IORDAN

Pustiul Iordanului ce se întinde pe ambele laturi ale râului, aproape de vărsarea în Marea Moartă, a constituit încă din sec. XV unul dintre cele mai vechi și mai iubite locuri de nevoință a sihaștrilor români din Țara Sfântă. Ei doreau să se nevoiască în locuri cât mai singuratice și cât mai aproape de locul unde s-au nevoit marii sihaștri, în frunte cu Cuv. Maria Egipteanca. În Pustiul și Lunca Iordanului s-au nevoit mii de Pustnici printre care și români. Pustiul Iordanului a fost patria Sihaștrilor români la Sf. Locuri.

Cel mai vechi sihastru român cunoscut pe Valea Iordanului a fost Cuv. Iosif de la Bisericanii. El s-a nevoit aici în prima jumătate a sec. XV, reușind să formeze în jurul său o obște de 17 ucenici. Pe la mijlocul secolului Cuv. Iosif a revenit în Moldova cu ucenicii săi, din cauza ocupației musulmanilor și s-a stabilit în pădurile de pe Mt. Bisericanilor.

Pe la sfârșitul sec. XIX se nevoiau pe Valea Iordanului, în peșteri și colibe pustnicești, peste 20 de sihaștri români. Iar după anul 1960, se nevoiau doar 5 călugări.

Datorită călugărilor români nevoitori pe Valea Iordanului, Patriarhia Română cum-pără în anul 1933 un teren de 9.481 m² pe malul drept al Iordanului și construiește un Schit Românesc cu Hramul „Sf. Ioan Botezătorul”, situat la cca 8 km spre est de istorica Cetate a Ierihonului, nu departe de locul unde după tradiție S-a botezat Domnul nostru Iisus Hristos. Schitul este format dintr-o frumoasă biserică cu câteva chilii din cărămidă și piatră. De jur-împrejur Schitul este înconjurat de o mică incintă cu câțiva pomi și o grădină de legume ce rodește, dacă este irigată cu apă din Iordan.

Planul Bisericii Schitului Românesc de la Iordan a fost întocmit de către Arhitectul Patriarhiei Ortodoxe Române, D. Ionescu – Berechet, în anul 1934. Biserica a fost construită în perioada 1935 – 1936 și în 1936 a fost deschisă pentru cult, fiind încredințată călugărilor români care se nevoiau pe Valea Iordanului. Pe lângă Slujbele religioase oficiate în limba română, Schitul Românesc de la Iordan era și un loc de pelerinaj și popas pentru pelerinii români care ajungeau până aici.

Cel mai evlavios Egumen al Schitului Românesc de la Iordan a fost Cuv. Ieroschi-monah Ioan Iacob cu metania din Mănăstirea Neamț, stabilit la marea Lavră „Sf. Sava” în toamna anului 1938. El a fost hirotonit Preot și numit Egumen

al acestui Schit în vara anului 1947, pe care-l conduce cu multă înțelepciune duhovnicească timp de peste 5 ani (până-n 1952). Obștea Schitului Românesc de la Iordan număra în acești ani 5 călugări.

Un alt Egumen îmbunătățit al Schitului nostru de la Iordan a fost și Protosinghelul Damian Stog. El conduce Schitul în anul 1970, an în care de altfel moare, fiind înmormântat în incinta bisericii ortodoxe grecești din Ierihon.

În perioada 1955 – 1970, Schitul a fost locuit de câteva călugărițe românce, în frunte cu Schimonahiile Melania Mincu († 1969) și Acachia Maior.

Începând din anul 1970 Schitul Românesc de la Iordan fiind în zona de conflict dintre Israel și Iordania, asemenea cu celelalte mănăstiri din apropiere (ortodoxă, catolică și armeană) este închis și nelocuit, iar zona este minată. Singur Sf. Ioan Botezătorul, Patronul acestui Lăcaș, ca și cele câteva morminte de călugărițe românce de lângă biserică stau de strajă acestui Așezământ Monahal Românesc.

6. 7) MĂNĂSTIREA „SF. GHERASIM” DE LA IORDAN

La cca 16 km (pe șosea) spre sud-est de Ierihon, la cca 3 km de Râul Iordan și la cca 4 km de Marea Moartă, se înalță spre cer sobră și izolată Mănăstirea „Sf. Gherasim de la Iordan”. O zărim de la zeci de km, având culoarea roșiatică a pustiului nisipos și încins de soare. Este o adevărată cetate călugărească, cu ziduri înalte de rezistență împotriva beduinilor nomazi.

Mănăstirea „Sf. Gherasim de la Iordan”, una dintre cele 20 ridicate în Pustiul Iudeii în cursul epocii bizantine a fost întemeiată de către marele Cuvios și Pustnic Sf. Gherasim de la Iordan, pe la mijlocul sec. V. și îi poartă numele. Sf. Gherasim a fost unul dintre liderii spirituali ai monahismului din Țara Sfântă. Era un Egumen energic posedând un adevărat talent organizatoric și dirigiuitor, fiind cel dintâi care a putut crea prototipul de mănăstire ce a reunit sihăstria cu monahismul de obște. Contribuția lui în domeniul structurii ideologice a monahismului și existența lui practică a fost uriașă, nu numai pentru monahismul palestinian, ci și pentru întreaga orientare creștină în ansamblul ei. A fost unul dintre primii care a mutat monahismul sihastric și ascetic în locuri mai pătrunse de Har dumnezeiesc pentru viața și preocupările duhovnicești, decât pustiul greu suportabil și inospitalier. Chiar dacă trăia în Chilia sau în Peștera sa izolată, rămânea totuși parte a întregii obști monahale și se conforma ordinilor Egumenului spiritual, obligatorii pentru toți monahii mănăstirii. Aici în pustietatea de la gurile Iordanului s-a nevoit Cuviosul mulți ani, singur, ajutat de un leu ce l-a slujit cu mare credință până la moarte. După mutarea sa din viață, a murit și leul deasupra mormântului stăpânului său.

Sunăm la poarta ferecată pe dinăuntru. Ne deschide chiar Egumenul mănăstirii, Arhimandritul Matia, singurul viețuitor în această lavră milenară (în 1974). Sfinția sa ne spune că mănăstirea a fost întemeiată de către marele Cuvios și Pustnic Gherasim de la Iordan, în sec. V, care s-a nevoit aici mulți ani singur, ajutat de un leu ce l-a slujit cu mare credință până la moarte. Incinta mănăstirii este foarte mică.

Chiliile au un singur etaj, iar deasupra se află o frumoasă terasă deschisă. Biserica este destul de mare și se află nu în mijloc, ci la etaj în partea de nord, cu Hramul „Sf. Gherasim de la Iordan”.

Interiorul este foarte curat, cu icoane vechi și miros de smirnă. Ne închinăm, sărutăm lespedea Sf. Mese, aprindem câteva lumânări și ne rugăm Cuv. Gherasim de la Iordan să ocrotească locașul său și să-l binecuvinteze cu călugări! Din prima mănăstire din sec. V nu mai vedem nimic. Pe vechile ruine au fost zidite Altare, și Altare, până în zilele noastre. Egumenul Matia ne spune că nu are nici cu cine oficia Sf. Liturghie Duminica, dacă nu vine cineva să-i cânte la strană. El spune că nu-i mai vin frați noi, datorită condițiilor grele de trai și a tulburărilor din ultimele decenii. Tot el a spus că în această mănăstire au trăit mii de Călugări sfinți, până la invazia perșilor din 614, care au distrus mănăstirea și n-a mai fost refăcută. Aici a trăit și Cuv. Zosima în sec. VI, care s-a învrednicit s-o întâlnească în Pustiul Iordanului, dincolo de râu pe Sf. Maria Egipteanca pe care a împărțit-o cu Sf. Taine și a îngropat-o în pustie. Pe atunci era tradiția ca în posturi călugării să se nevoiască singuri în pustiu, până în ajunul marilor Praznice. După o altă tradiție locală se spune că tot în locul acesta a poposit și Maica Domnului cu Pruncul Iisus și Dreptul Iosif, când fugeau în Egipt.

Urcăm deasupra pe terasa mănăstirii. De aici vedem în toate părțile de jur-împrejur: spre nord-vest vedem Ierihonul; la vest – Mții Pustiului Iudeii, Qumranul și șoseaua asfaltată ce urcă spre Ierusalim; la sud – oglinda dezolantă a Mării Moarte și șoseaua asfaltată de pe țărmul Mării Moarte; iar la est vedem toată frumusețea Râului Iordan în care S-a botezat Hristos și dincolo de Râul Iordan, vedem în zare Mt. Nebo unde a murit marele Proroc Moise. De acolo de pe culmea înaltă a muntelui a privit spre Țara Făgăduinței unde n-a avut bucuria să ajungă. La poalele Mt. Nebo (802 m) se întinde Câmpia Moabului de unde era Rut, femeia de neam păgân a lui Boaz din Betleem. Pe malul drept al Râului Iordan sunt 3 mănăstiri (ortodoxă, catolică și armeană) și Schitul Românesc unde au trăit mii de călugări. Toate au Hramul „Sf. Ioan Botezătorul”.

Privim cu nesaț Valea largă a Iordanului de care ne leagă atâtea amintiri: pe aici a trecut poporul ales Râul Iordanului în pământul Canaanului, când se întorcea din Egipt. Tot aici în lunca pustie plină de nisip și piatră, a propovăduit Sf. Ioan Botezătorul botezul pocăinței și a vorbit mulțimii de venirea Lui Hristos în Lume: „Iată Mielul Lui Dumnezeu, Care ridică păcatele Lumii”! Aici a muștră marele Proroc pe cărturari și farisei. Aici mângâia pe cei săraci. Aici boteza mulțimile în apa Iordanului. Tot aici la cca 3 km de Mănăstirea „Sf. Gherasim de la Iordan”, S-a botezat Hristos Domnul de către Ioan. Aici S-a arătat Sf. Duh în chip de porumbel. Aici a vorbit Tatăl din Cer: « Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit »! (Marcu 1, 11). Aici deasupra Râului Sfânt s-a descoperit Lumii, în chip văzut, Taina Preasfintei Treimi. Aici S-a smerit Dumnezeu Fiul înaintea Duhului, *înaintea celui mai mare om născut din femeie*. De aici de la Iordan a plecat Domnul spre Mt. Ispitirii (Carantania) cale de cca 13 km să postească cele 40 de zile, iar de aici a plecat să vestească Sf. Evanghelie în Lume.

Iată ce spune Sf. Ev. Marcu: *Ioan boteza în pustie propovăduind botezul*

pocăinței întru iertarea păcatelor. Și ieșeau la el tot Ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el în Râul Iordan, mărturisindu-și păcatele. Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului și mânca lăcuste și miere sălbatică. Și propovăduia zicând: „Vine în urma mea Cel Ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă să-I dezleg cureaua încălțămintelor. Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt”! Și în zilele acelea, Iisus a venit din Nazaretul Galileii și S-a botezat în Iordan de către Ioan. Și îndată ieșind din apă, a văzut Cerurile deschise și Duhul ca un porumbel coborându-Se peste El. Și glas S-a făcut din Ceruri: « Tu ești Fiul Meu iubit, întru Tine am binevoit »! Și îndată Duhul L-a mânat în pustie (Marcu 1, 4 – 12).

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul Lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Sf. Ioan Botezătorul și ale tuturor sfinților care s-au nevoit în Pustiul Iordanului, miluiește, apără, păzește și mântuiește lumea pentru care Te-ai răstignit! Miluiește, Mântuitorule, pe toți cei care s-au botezat în Numele Preasfintei Treimi! Mântuiește și binecuvintează toate popoarele pământului cu lumină, cu viață și nădejde sfântă, cu revărsare de Har și cu multă pace între oameni! Binecuvintează, Doamne, țara noastră românească cu statornicie în dreapta credință, cu bucurie și armonie! Revarsă, Mântuitorule, binecuvântarea Iordanului peste lume și peste țara noastră, peste casele și sufletele noastre, peste toți cei care-și pun nădejdea în Tine!

Părintele Matia ne arată în apropiere câteva mănăstiri înălțate pe malul drept al Iordanului unde S-a botezat Domnul. Toate au ca Hram pe Sf. Ioan Botezătorul. Este o mănăstire ortodoxă, una catolică și una armeană și bineînțeles Schitul Românesc. În aceste mănăstiri au trăit mii de călugări în trecut, iar în Pustiul și Lunca Iordanului alte mii de pustnici printre care și români.

Actuala Mănăstire „Sf. Gherasim” a fost refăcută de către Patriarhia Ierusalimului în sec. XIX, dar nu așa cum este presupus pe ruinele vechii Mănăstiri „Sf. Gherasim” (distrusă, de perși în anul 614 și situată puțin mai la nord), ci pe ruinele unui alt edificiu, cel al Lavrei Calamon (Kalamon).

Lavra Calamon a fost fondată în sec. IV, cu scopul de a acorda ajutor tuturor Pustnicilor din Valea de deșert a Râului Iordan. În sec. V și mai cu seamă în sec. VI hotarele lavrei au fost lărgite și numărul monahilor ei a ajuns la multe zeci. În centrul lavrei a fost construit un chinovion de care se foloseau toți pustnicii. Pentru asigurarea securității necesare, clădirea Căminului mănăstiresc a fost construită în formă de fortăreață. Era atât de trainică, încât perșii n-au putut nici s-o cucerească, nici s-o distrugă, astfel că de-a lungul întregii perioade a cărmuirii persane ea a servit drept loc de refugiu nu doar pentru monahii din împrejurimi, ci și pentru pustnicii din pustiu. Lavra Calamon și-a continuat existența până în sec. XII. O dată cu invazia mamelucilor (1250) și cu înrăutățirea condițiilor de viață din pustiu, ea a rămas pustie și practic a fost dată uitării. În sec. XIX a fost refăcută de către Patriarhia Ierusalimului doar o mică parte a acestei mănăstiri – Chinovion.

6. 7. 1. SF. GHERASIM DE LA IORDAN († 475)

Preacuviosul Părintele nostru Gherasim a trăit în vremea Împ. roman Teodosie II (408 – 450), până în timpul Împ. Leon I (457 – 474), fiind de loc din

părțile Lichiei (Turcia). Deprinzându-se încă de copil cu frica de Dumnezeu, când s-a făcut mai mare a îmbrăcat schima monahală și s-a dus departe în adâncul Pustiei Tebaidei (Egipt). Și după ce a viețuit acolo o vreme oarecare cu plăcere dumnezeiască întru nevoițe duhovnicești, s-a întors în Lichia, patria sa.

A mers apoi în Palestina, pe la sfârșitul Împărăției lui Teodosie II și s-a sălășluit în Pustia Iordanului unde strălucea ca o stea luminoasă cu razele faptelor bune și a făcut o mănăstire lângă Râul Iordanului.

Mănăstirea Cuv. Gherasim era departe de Sf. Cetate a Ierusalimului, ca la 35 de stadii, iar de Râul Iordan – ca de o stadie. Acolo primea pe cei începători, iar Părinților celor mai înaintați le da în pustie chilia sihăstrești. Și erau sub mâna lui în pustie cel puțin 70 de viețuitori cărora le era dată de către Cuv. Gherasim acest fel de rânduială a vieții: cinci zile pe săptămână fiecare ședea în chilia pustnicească, singur, în tăcere, având lucru de mână, mânca puțină pâine uscată ce o aducea cu sine din mănăstire, apă și curmale; iar a gusta vreo fiertură nu le era slobod, nici foc nu-i lăsa să aprindă în chiliile lor, ca nici cu cugetul să nu dorească ceva în acele cinci zile. Iar sâmbăta și duminica toți veneau în mănăstire și se adunau în biserică la dumnezeiasca Liturghie și se împărtășeau cu Preacuratele și de Viață Făcătoarele Taine ale Lui Hristos. După aceea intrând în trapeză mâncau fiertură și beau puțin vin întru slava Lui Dumnezeu. Apoi fiecare își aducea lucrul mâinilor sale ce îl lucrase în cele cinci zile și-l puneă înaintea Starețului, iar duminica după amiază fiecare se ducea la chilia pustnicească, luând puțină pâine și curmale și un vas cu apă, cum și mlădițe de finic pentru împletit coșnițe. Și atât de mare le era sărăcia, încât fiecare nu avea nimic altceva, decât numai o haină veche ce-i acoperea trupul, o rogojină pe care se odihnea și un vas de lut cu apă. Și aveau poruncă de la Părintele lor ca ieșind din chilie, să nu-și închidă ușa, ci să lase chilia deschisă, ca oricine ar fi voit să intre și să ia ce i-ar plăcea din acele lucruri să nu fie oprit. Ei aveau totuși o inimă și un suflet, deși fiecare dintr-înșii zicea că nimic nu este al său, ci toate sunt de obște.

Încă se mai povestește și aceasta că unii dintre Părinții Pustnici venind la Cuv. Gherasim, îl rugau să le poruncească să aprindă uneori lumânare în sihăstreștile lor chilii, pentru citirea de noapte, iar uneori să aprindă și foc, spre a-și încălzi apă pentru trebuința lor. Sfântul le răspundea: „*De voiți să aveți foc în pustie, atunci veniți de petreceți în mănăstire împreună cu începătorii, că eu nu voi lăsa să se facă foc în locașurile pustnicești în toate zilele vieții mele*”. Auzind de o viață așa de aspră a pustnicilor care erau sub oblăduirea Sf. Gherasim, cei din Ierihon și-au făcut obicei ca în toate sâmbetele și duminicile să vină la locașul Sf. Gherasim și să aducă îndestulare de toată hrana și vin și toate câte erau de trebuință mănăstirii. Și era atât de postitor Cuv. Gherasim, încât în Sf. și Marele Post nimic nu gusta pâna la Luminata Zi a Învierii Lui Hristos, decât numai își întărea trupul și sufletul cu Sf. Împărtășanie.

Acestui mare plăcut al Lui Dumnezeu, Gherasim, i-a slujit și un leu, ca un om cu pricepere. Despre acest lucru au scris în Limonar Sf. Părinți Ioan Evirat și Sofronie: „Am venit în Lavra lui Avva Gherasim, care era depărtată de Iordan ca de o stadie și ne-au spus nouă monahii care viețuiau acolo despre Avva Gherasim că umblând el prin Pustia Sf. Iordan, l-a întâmpinat un leu bolnav ce îi arătase piciorul

în care intrase un ghimpe mare, de se umflase piciorul; și leul se uita spre Stareț cu ochii blânzi, deși nu spunea cuvinte ca un necuvântător ce era, însă cu chip smerit rugă pe Stareț să-l vindece. Iar Starețul văzându-l că este într-o nevoie ca aceea, a șezut și luând piciorul fiarei a scos spinul și curățindu-i rana bine, a învelit-o cu un petic și l-a slobozit. Iar leul, după ce s-a vindecat nu mai părăsea pe Stareț, ci ca un ucenic umbla după dânsul oriunde se ducea, încât se mira Starețul de cunoștința cea bună a fiarei și de atunci îl hrănea dându-i uneori pâine, iar alteori linte”.

Părinții aveau însă în lavră un catâr cu care-și aduceau apă de la Iordan pentru trebuințele fraților și Starețul a poruncit să dea catârul în seama leului, să umble cu el și să-l pască pe lângă apa Iordanului. Într-una din zile păzind leul pe catâr, s-a dus leul de lângă el la o depărtare cam mare și a adormit la soare. Și trecând din Arabia un om cu cămile, a văzut catârul singur fără păzitor și l-a prins luându-l cu dânsul. Leul deșteptându-se și căutând catârul nu l-a găsit. Apoi a venit în lavră la Avva Gherasim, trist și mâhnit că pierduse catârul. Starețul gândind că leul i-a mâncat catârul, i-a zis: „*Unde este catârul*”? Iar el stând ca omul, tăcea căutând în jos. Starețul i-a zis iarăși: „*Oare l-ai mâncat*”? *Bine este cuvântat Domnul că nu te vei duce de aici și tot lucrul care îl făcea catârul îl vei face tu, slujind la trebuințele mănăstirii*!”. De atunci din porunca Starețului au pus asupra leului sarcina ce o puneau pe catâr, adică să care de la Iordan cu un vas mare apă în mănăstire.

Într-una din zile a venit la Stareț un oarecare ostaș pentru rugăciune și văzând leul aducând apă și aflând pricina, i-a fost milă de leu și a dat Părinților trei galbeni ca să cumpere un catâr pentru trebuințele lor, iar pe leu să-l elibereze de o robie ca aceasta. Și au făcut așa, adică au cumpărat alt catâr pentru slujbele mănăstirii, iar pe leu l-au eliberat. După puțină vreme neguțătorul acela din Arabia, care luase catârul, trecea iarăși cu cămilele la Sf. Cetate a Ierusalimului să vândă grâu, având cu el și catârul acela. Și după ce a trecut Iordanul, din întâmplare l-a întâmpinat leul care văzând pe catâr mergând împreună cu cămilele l-a recunoscut și răcnind s-a repezit deodată la el, iar neguțătorul și cei care erau cu dânsul văzând leul s-au înspăimântat și au fugit. Deci leul prinzând pe catâr de frâu cu gura, cum era obiceiul lui mai înainte, l-a dus împreună cu trei cămile legate una după alta, încărcate cu grâu, bucurându-se foarte și mugind că a aflat catârul pe care-l pierduse; și l-a dus la Stareț. Cuviosul zâmbind, a zis către frați: „*În zadar am ocărât pe leu, crezând că el a mâncat catârul*”. Și l-a numit pe el cu numele de „Iordan”. De atunci leul adeseori venind la Stareț și luând hrană de la dânsul, nu s-a despărțit de lavră vreme de cinci ani.

Iar după ce Cuv. Gherasim s-a dus către Domnul și a fost îngropat de Părinți, prin purtarea de grijă a Lui Dumnezeu leul nu s-a aflat atunci în lavră și venind el după puțină vreme, îl căuta pe Stareț. Iar Savatie, ucenicul lui Gherasim văzând leul, a zis către el: „*Iordan, Starețul nostru ne-a lăsat sărmani și s-a dus către Domnul*”. Apoi i-a dat hrană zicându-i: „*Ia și mănâncă*!”. Dar leul nu vroia să primească hrană, ci tot privea mereu încoace și încolo, căutând pe Starețul său, adică pe Cuv. Gherasim și mâhnindu-se răcnea foarte tare. Iar Savatie și ceilalți bătrâni încercau să-l mângâie zicându-i: „*S-a dus Starețul către Domnul, lăsându-ne pe noi*!”. Și cu cât Părinții socoteau a-l mângâia prin cuvinte, el cu atât mai mult se

tânguia și făcea mai mare strigare răcnind și schimbând glasuri și cu fața și cu ochii arătându-și mâhnirea ce-o avea. Atunci i-a zis Părintele Savatie: „*Dacă nu crezi, mergi cu noi și-ți vom arăta locul în care zace Starețul*”! Și luându-l pe el l-au dus la mormânt unde era Cuv. Gherman îngropat. Mormântul era departe, ca la cinci pași de biserică și stând la mormântul Cuviosului, Părintele Savatie a zis către leu: „*Iată, aici este îngropat Starețul nostru*”! Și plecându-și genunchii deasupra mormântului, Părintele Savatie se ruga lăcrimând. Iar leul auzind acestea și văzând pe Savatie plângând, se bătea și el cu capul de pământ răcnind tare; după aceea îndată a murit pe mormântul Starețului.

Însă aceasta s-a făcut, nu fiindcă leul a avut suflet cuvântător, ci Dumnezeu a voit să preamărească pe acela care L-a preamărit pe El. Adică pe Sfântul și Cuviosul Gherasim, nu numai în viața aceasta, ci și după moarte și să ne arate nouă câtă ascultare aveau fiarele către Adam din Rai, mai înainte de a lui neascultare și cădere. Iar de aici vedem cât a fost de plăcut Lui Dumnezeu Cuv. Gherasim cel Mare care din tinerețe și până la bătrânețe a slujit Domnului și a trecut către El, spre Viața cea neîmbătrânitoare unde împreună cu Sfinții sălășluindu-se slăvește pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt în veci. Amin.

Biserica îl prăznuiește pe Sf. Gherasim cel de la Iordan în ziua de 4 martie.

6. 8) QUMRANUL

Zona arheologică a Qumranului cu cele 11 peșteri zidite la intrare se află la cca 40 km, spre est de Ierusalim, pe țărmul vestic al Mării Moarte, în partea nordică a acesteia, aproape de Mănăstirea „Sf. Gherasim de la Iordan”. Aici în antichitate a fost o renumită mănăstire a esenienilor (sec. II î.Hr.) – o sectă religioasă iudaică, cu învățăcei copiatori de pergamente. Înăuntrul ei au fost găsite în oale de lut, în perioada 1947 – 1948, celebrele „Manuscrite de la Marea Moartă”. Descoperirea pergamentelor i-a încurajat pe arheologi să restaureze „Cetatea Qumranului”. Qumranul merită să fie văzut de fiecare creștin dornic să aibă un tablou complet al locurilor de pelerinaj din Țara Sfântă, să cunoască solul pe care s-a născut Creștinismul și să-i prețuiască pe precursorii monahismului din Pustiul Iudeii.

Dar monahii creștini care au trăit în Pustiul Iudeii n-au fost primii care și-au ales acest mod de viață; lor le-au premerș alții: Prorocul Ilie, evreii esenieni și Ioan Botezătorul care, la fel ca și monahii creștini, au renunțat la viața citadină și au plecat în pustiu spre a-și crea obștea lor distinctă. De aceea nu este cătuși de puțin uimitor faptul că viața acestor proto-înfruntători ai pustiului a reprezentat pentru monahismul creștin un exemplu demn de urmat. Qumranul și conținutul manuscriselor sale sunt interesante nu numai pentru un istoric sau arheolog, ci și pentru teologul creștin și deopotrivă pentru simplul pelerin. Azi nu mai există nici un fel de îndoială că aceste manuscrite pot arunca o lumină asupra izvoarelor creștine, asupra formării sub aspect religios și ideologic a primelor comunități creștine și a monahismului creștin.

Pelerinul sau simplul vizitator hotărât să meargă la Qumran se va convinge

de faptul că locuințele esenienilor, cu peșterile aflate împrejur pentru locuit și îndeletniciri spirituale nu diferă prea mult de clădirile mănăstirilor creștine din Pustiul Iudeii de azi. Aceasta s-a petrecut nu din pricina copierii de către creștini a unui anume mod de viață, ci pentru că viața în pustiu își manifestă exigențele și canoanele sale.

Din numărul considerabil al manuscriselor păstrate integral sau parțial ce au fost descoperite și publicate până în prezent, 9 dovedesc o importanță mai mare: 2 comentarii la Cartea Prorocului Isaia; câte un comentariu la Cărțile Prorocilor Avacum, Naum; comentarii la binecuvântarea Patriarhilor; războiul dintre Fiii Luminei și fiii întunericului; regulamentul sulului imnurilor; sulul bisericesc (ce descrie cum trebuie să fie Biserica Domnului) și apocriful Genezei.

Unele dintre manuscrisele de la Marea Moartă sunt expuse la Muzeul din Israel, numit „Templul cărții”, ce seamănă cu anticele vase de lut în care erau păstrate pergamentele. În interiorul muzeului se află o replică a faimosului „Pergament al lui Isaia” înfășurat pe un sul de lemn.

6. 9) FORTĂREȚA MASADA

A fost amplasată în partea de vest a Mării Moarte, în dreptul Peninsulei Lisan, pe o stâncă mare în circumferință înconjurată de văi foarte adânci. Pe vârful dealului, Jonathan, marele Preot, a construit mai întâi o fortăreață pe care a numit-o Masada. Apoi Irod cel Mare a construit un zid în jurul vârfului de deal, cu 38 de turnuri fiecare, înalt de 50 de coți, plasându-și aici luxosul său palat ce a devenit astfel reședință regală. Accesul în fortăreață era prin partea de vest, prin locul cel mai strâmt unde era un turn și nu puteau trece decât două persoane deodată. Există un drum și în partea estică, săpat în piatră, dar nu era accesibil din cauza reliefului.

Irod cel Mare știa când să apeleze la protecția Masadei. Atunci când rivalul său, hasmoneul Antigon, a devenit membru al unui complot ce viza dezlănțuirea părților asupra Iudeii, iar bogățiile îi erau în joc și-a trimis aici mama, sora, Mariana (Mariamne) – logodnica sa și pe viitoarea sa soacră, pe celelalte „soții”, precum și pe adepții săi, în total 800 de persoane pentru a le asigura protecția. Aceste nobile femei împreună cu suita lor n-au fost trimise însă într-o fortăreață („palat fortificat”) austeră, într-o tabără militară, ci dimpotrivă beneficiau de tot confortul aici.

Și-ar fi putut imagina vreodată Irod, fidel colaborator al Romei, la ce va folosi în cele din urmă opulentul său palat? În anul 66 d.Hr. o sectă politică evreiască, îndârjiți oponenți ai Romei au năvălit în Masada, pentru a lua armele depozitate acolo. Alungați din Ierusalim de adversarii lor politici, sicarii și-au continuat lupta din interiorul fortăreței Masada, rămânând baricadați acolo chiar și după ce Templul ajunsese ruine, iar războiul se terminase (anul 70 d.Hr.). Când romanii în cele din urmă și-au îndreptat atenția asupra insurgenților, nici măcar masiva fortificație a lui Irod nu i-a mai putut ajuta pe aceștia. În primăvara anului 73 d.Hr. mașinile de asediu romane au străpuns zidurile Masadei; sicarii însă preferaseră să-și ia viața, decât să se predea cuceritorului pe care îl urau.

În interiorul fortăreței Masada erau: piscina, depozitele de armament și de alimente pentru un eventual asediu, rezervoarele de apă (săpate în stâncă și alimentate de apeducte), căminul (plasat în partea estică a Masadei și compus din 9 apartamente grupate în jurul unei curți interioare), porumbarul (plasat în turnul rotund din partea de sud a Masadei, folosit pentru porumbei – pentru sacrificii la Templu sau în scop decorativ) și faimosul Palat regal plasat în partea de nord a Masadei, având 3 nivele), precum și Palatul de vest („sediul de afaceri”).

a) Palatul de nord

Este cel mai mare edificiu din Masada, cu 3 etaje în amfiteatru, ce servea ca reședință regală și era așezat în partea de nord. Palatul se afla aproape de depozite și de luxoașă „baie publică”. Un turn de veghe se înălța strategic deasupra întregului capăt al platoului, asigurând supravegherea de către soldați, atât a persoanelor regale aflate la reședință, cât și a proprietăților acestora.

Palatul era separat de restul complexului de un zid protector înalt, străbătut de un coridor îngust ce ducea la apartamentele private de la nivelul superior al palatului. Camerele erau bogat decorate cu fresce. La primul nivel al palatului se afla o sală de banchet, înconjurată de coloane și de perețidecorați cu fresce. Între coloane erau ferestre prin care mesenii puteau admira peisajul deșertului. Tot la acest nivel era și o mică baie. La nivelul mijlociu se afla Tholes-ul, o structură circulară ce trebuie să fi fost folosită ca seră și ca loc de odihnă.

Irod a ordonat probabil arhitecților săi să caute cel mai răcoros punct din vârful muntelui situat în deșert, pentru amplasarea apartamentelor sale personale, întrucât palatul situat la nord este „bătut” de brize răcoroase ce adie tot timpul zilei, dar în special seara. Balcoanele deschise de la fiecare nivel asigurau maximum de confort în condițiile celui mai bun climat de pe platou. Balsamul colectat de la arbuștii de la Ain Ghedi (En Gedi – „izvorul iedului”) era sursa majoră de bogăție ce-i dăduse posibilitatea să construiască în plină sălbăticie această extravagantă bijuterie arhitectonică – Masada.

b) Baia publică

Cea mai mare dintre băile publice ale Masadei se învecina cu palatul și servea familiei regale și oaspeților ei de onoare. Lângă baia publică era o curte pavată cu mozaic simplu, alb și negru, ce servea ca palestră (curte pentru exerciții corporale) de unde utilizatorii ajungeau la o garderobă pavată cu plăci de piatră de var și gresie; din aceasta treceau prin camera cu apă rece spre un spațiu de odihnă, numit tepidariu, unde oaspeții se puteau bucura de un masaj reconfortant, iar de acolo puteau intra în camera cu aburi, numită calandrium.

Sauna al cărei acoperiș boltit era împodobit cu gravuri și ghips vopsit era încălzită de un cuptor deasupra căruia se afla un rezervor de apă. Cuptorul era conectat prin țevi de plumb la o cadă aflată în saună. Aerul încălzit trecea de la cuptor în spațiul de sub podeaua suspendată și de acolo la cărămizile dreptunghiulare goale în interior, ce acopereau pereții. Acest sistem oferea o căldură suplimentară păstrând și pereții uscați, întrucât aerul nu se condensa pe suprafața fierbinte. Circulația aerului menținea și focul de lemne din cuptor. Patru

coșuri eliminau fumul și gazele cuptorului spre exterior.

Baia publică era deci nu doar un simplu loc de îmbăiere și igienizare; ea oferea în același timp o delectare estetică, fiind un loc al conversației adesea elevate. Aici oamenii veneau să-și petreacă timpul cu prietenii. Cu siguranță multe dintre afacerile profitabile, dar și multe comploturi au prins contur în discuțiile purtate acolo, în aburii plini de arome ai băii din Masada.

c) Palatul de vest

Dacă palatul de nord era domiciliul lui Irod când acesta era aici, palatul de vest prin spațiile ce le adăpostea indica faptul că această clădire opulentă era „sediul său de afaceri”. Într-o cameră a palatului au fost descoperite patru adâncituri în podea, în urma săpăturilor făcute aici, considerate a fi locurile de fixare a stâlpilor ce sprijineau baldachinul de deasupra tronului. La etajul al doilea trebuie să se fi aflat apartamentele oaspeților și terasele pe care se desfășurau vizitatorii. În baia palatului, au fost descoperite mozaicuri cu diverse desene.

În urma săpăturilor arheologice a fost descoperită Sala băilor fierbinți (Calandrium), în apropierea Palatului de nord, diverse unelte și chiar o pereche de sandale.

7. EMAUS (EMMAUS)

Evanghelia și Faptele Apostolilor amintesc că Iisus Cel Înviat a apărut de 11 ori în fața ucenicilor Săi. Așa a fost și în drumul către Emaus, unde Iisus a apărut în fața ucenicilor Lui, Luca și Cleopa.

La cca 11 km spre vest de Ierusalim, pe ruta Ierusalim – Tel Aviv, se afla localitatea (un mic sat) Emaus, patria Sf. Ap. Luca și Cleopa, locuită în prezent de arabi.

Ieșind din Ierusalim, în stânga la câțiva km se află Satul Ain Carem, patria Sf. Ioan Botezătorul, iar în dreapta spre nord-vest, pe o colină (895 m), se înalță o moschee. Arabii susțin că acolo ar fi mormântul Prorocului Samuil. Pe aceste dealuri pietroase a avut Iosua (succesorul lui Moise) lupte *cu amoreii și la rugăciunea lui a stat soarele pe cer, până l-a biruit (Iosua 10, 12 – 13)*. Pe acea colină își căuta Regele Saul asinii pierduți și a găsit Regatul lui Israel. Pe una dintre acele coline era cetatea preoțească, numită Rama. Tot în apropierea acestor coline, se află locul unde David s-a luptat cu Goliat și l-a ucis.

Pe locul unde după tradiție ar fi ospătat Domnul cu cei doi ucenici, Luca și Cleopa, au fost găsite, prin săpături, urmele unei biserici bizantine din sec. IV. Rămas multă vreme părăsit, acest loc a intrat în posesia catolicilor franciscani în sec. XIX. La începutul sec. XX catolicii spanioli au înălțat aici o biserică mare și chilii pentru călugări. În prezent mănăstirea aceasta este aproape părăsită.

Facem trei închinăciuni pe locul acesta sfânt. Doamne, Iisuse Hristoase, rămâi cu noi toți până la sfârșitul veacurilor! Rămâi în sufletele și inimile noastre, rămâi în casele părinților noștri, așa cum Te-am simțit din primele zile ale vieții! Rămâi cu noi și ne descoperă Taina Învierii, Taina Bucuriei și a Nemuririi veșnice!

Nu ne lăsa sărmani și singuri în noaptea acestei vieți, că nu putem o clipă fără Tine! Descoperă-Te nouă pe calea vieții noastre, în rugăciune, în Sf. Liturghie, întru frângerea pâinii, adică în Sf. Împărtășanie! Nu ne lăsa singuri pe pământ, că pentru aceasta Te-ai întrupat și Ți-ai dat viața pe Cruce: ca să ne mântuiești și să ne dai Împărăția Cerurilor!

La cca 2 km vedem o mănăstire catolică a trapiștilor, construită în apropierea unor săpături arheologice căutând parcă presupusa Cetate Emaus. Cei 15 călugări ai ei practică votul tăcerii toată viața. Acolo nu intră pelerini, pentru a nu le întrerupe liniștea și firul neîcetatei rugăciuni.

8. LIDA (LYDDA / LOD)

Vechiul Oraș Lida (Lydda - Lod, în ivrit și Diospolis, în greacă) aparținea spiței lui Beniamin (*1 Paral. 8, 12*) și mai târziu, după perioada persană a fost anexat Provinciei Samaria. Romanii i-au conferit privilegii politice și statutul de oraș, numindu-l Diospolis. În epoca bizantină începând cu sec. V, orașul a devenit un important loc de pelerinaj creștin grație mormântului M. Mc. Gheorghe. El se află la cca 17 km de Orașul Tel Aviv, fiind locul unde *Sf. Ap. Petru a vindecat pe slăbănogul (paraliticul) Enea (Fapte 9, 32 – 35)*.

Vechiul Oraș Lida, conform tradiției creștine vechi, este patria (locul de naștere) Sf. M. Mc. Gheorghe! După tată Sf. M. Mc. Gheorghe era din *Capadochia*, iar după mamă – din Lida. El era ofițer roman și mărturisind pe Hristos în anul 303, în fața Împ. roman Dioclețian care trecea prin Nicodimia, a fost cumplit chinuit și martirizat aici. Mama sa răscumpărându-i Sf. Moaște, le-a așezat în pământul natal al Lidei, peste care a fost zidită o frumoasă biserică.

Mormântul Sf. M. Mc. Gheorghe se află la subsolul bisericii sub naos. Acolo sunt și lanțurile cu care a fost torturat. Mai târziu însă Împ. Iustinian i-a mutat Sf. Moaște în Constantinopol. În amintirea mutării Moaștelor sale, în fiecare an la 3 noiembrie este oficiată Slujbă cu sobor la Biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe” și este injunghiat un vițel în fața bisericii sale, ca simbol al jertfei marelui Martir. Din carnea acestui vițel este oferită gratuit o masă la toți slujitorii și pelerinii care vin aici la Hram.

Biserica și mormântul Sfântului au fost incendiate de musulmani în sec. X. În sec. XII pe același loc, cruciații au construit o biserică nouă, transformată însă în moschee, după căderea lor. În anul 1873 Patriarhia greco-ortodoxă a cumpărat de la musulmani o parte din moschee, ce includea porțiunea de pământ pe care se afla mormântul Sfântului și a preschimbat-o în biserică. Aspectul final l-au căpătat biserica și mormântul abia în anul 1893, când în apropierea lor a fost construită o biserică grecească.

Sf. M. Mc. Gheorghe este patronul Moldovei și al țărilor creștine. El ocrotește țara noastră de toată primejdia, de venirea altor neamuri asupra noastră, de necredință și de toată ispita vrăjmașului.

În apropiere de Lida se află Orașelul Ramla (la cca 53 km de Ierusalim), patria Sf. Iosif din Arimateia. Aici era pe vremea Lui Hristos, Arimateia. Din sec.

VII arabii au fondat o nouă localitate, „Ramla”. În prezent aici sunt două mănăstiri catolice și o biserică ortodoxă cu Hramul „Sf. Iosif din Arimateia”. Tot aici este și o comunitate ortodoxă mică de arabi.

8. 1. SF. M. MC. GHEORGHE († 303)

Măritul, minunatul și vestitul Mare Mucenic Gheorghe a trăit în vremea Împ. roman Dioclețian (284 – 305), trăgându-se din Capadochia, de neam strălucit și luminat, din ceata ostașilor care se chemau tribuni; iar când a fost să pătimească, era la cinstea dregătoriei de comis. Având Împ. gând să pornească război asupra creștinilor, a dat poruncă să se învrednicească de cinstiri împărătești și de daruri cei care vor lepăda și vor părăsi pe Hristos. Iar cei care nu se vor supune poruncii să aibă pedeapsă moartea.

Atunci Sfântul acesta fiind de față a declarat că este creștin, muștrând deșertăciunea și neputința idolilor, luând în răs pe cei care credeau în ei. Neplecându-se nici cu amăgeli, nici cu neputințele tiranului care făcea multe ca acestea, nici de îngroziri, ci se vedea nebăgător de seamă de toate, pentru aceea întâi l-au lovit în pânțele cu o suliță. Și când i s-a înfipt sulița în trup, a curs sânge mult; iar vârful suliței s-a întors înapoi și a rămas Sfântul nevătămat. Apoi legându-l de o roată ținută cu fiare ascuțite, care a fost pornită din sus spre vale și rupându-i-se trupul în mai multe bucăți, cu ajutorul dumnezeiescului înger a rămas el sănătos. Și înfățișându-se Sfântul înaintea Împ. și a lui Maxențiu care ședea alături de el și aduceau jertfă la idoli pentru sănătatea lor, Sfântul a atras pe mulți spre credința în Hristos, cărora din porunca Împ. li s-au tăiat capetele afară din cetate. Și venind la Hristos și Alexandra, Împărăteasa, a mărturisit pe Hristos Dumnezeu înaintea tiranului. Au crezut și alți mulți în Hristos, văzând că Sfântul a ieșit sănătos dintr-o varniță în care fusese aruncat. După aceasta i-au încălțat picioarele cu încălțăminte de fier ce avea cuie și l-au silit să alege. Și iarăși au pus de l-au bătut fără nici o milă, cu vine de bou uscate. Iar Maxențiu cerând semn ca să învieze pe un mort din cei care erau îngropați, din mormintele ce erau acolo, care erau de multă vreme morți și făcând Sfântul rugăciune deasupra mormântului, a înviat mortul și s-a închinat Sfântului și a slăvit dumnezeirea Lui Hristos. Și întrebând Împ. pe mort cine este și când a murit, a răspuns acesta că este din cei care au trăit mai înainte de venirea Lui Hristos, adică mai înainte de trei sute de ani și mai mult și cum că a ars în foc atâția ani din pricina rătăcirii idolești. Pentru care minune crezând mulți și înmulțindu-se spre credință, slăveau cu un glas pe Dumnezeu; între ei era și Glicherie căruia îi murise boul și l-a sculat Sfântul. Din care minune adevărind și el credința în Hristos, a luat cununa muceniei, făcându-l păgânii multe bucăți cu săbiile.

Deci venind mulți la Hristos pentru ceea ce vedeau și încă pentru că Sf. M. Mc. Gheorghe intrând în capiștea idolilor, a poruncit unui chip idolesc cioplit ca să spună dacă este el Dumnezeu și de i se cuvine să i se închine lui oamenii. Iar demonul cel ce era într-însul, plângând a răspuns că unul este Dumnezeu adevărat – Hristos. Și dintr-aceasta s-au tulburat idoli toți și au căzut și s-au sfărâmat. Ceea ce neputând răbda cei care credeau în idoli, au prins pe Sfântul și l-au dus la Împ. și-

au cerut degrab răspuns de moarte asupra lui; iar Împ. a poruncit ca să taie pe Sfântul și pe Alexandra Împ. cu sabia. Sf. Gheorghe i s-a tăiat capul, iar Sf. Alexandra făcând rugăciune în temniță și-a dat sufletul Lui Dumnezeu.

Însă trebuie să istorisim oarecare parte din cele multe minuni ale Sfântului.

În părțile Siriei se afla o cetate numită Ramel, în care era o biserică zidită în numele Sf. M. Mc. Gheorghe. Neaflându-se acolo baie de piatră ca să se taie stâlpi, erau aduși stâlpii bisericii din loc depărtat, fiind făcută multă nevoință cu aflatul și cu adusul lor. Atunci o oarecare femeie cu frică de Dumnezeu, având adevărată și întărită credință la Sf. M. Mc. Gheorghe, a cumpărat și ea un stâlp asemenea cu cei ce erau făcuți și înfrumusețați și pogorându-l la mare se ruga celui ce era purtător de grijă cu dusul stâlpilor să ia și să-l ducă și pe cel cumpărat de ea. Dar el nu voia, ci punându-i numai pe ai lui, purcese să se ducă. Atunci femeia de supărare, căzând la pământ plângea și se ruga Sfântului să-i ajute să poată duce stâlpul. Aflându-se ea într-un astfel de chip, văzu un vis unde i se arătă Sfântul în chip de Voievod și-i zise: „*De ce ești tristă, femeie*”? Iar ea îi spuse pricina întristării și Sfântul descălecând de pe cal, zise către femeie: „*Unde-ți este voia să fie pus stâlpul*”? Și ea răspunse: „*De-a dreapta parte a bisericii*”. Și Sfântul îndată însemnă marmura cu degetul, scriind aceasta: „*Să se pună în dreapta, al doilea, stâlpul văduvei (după cel dintâi)*”. Și ridicând Sfântul capătul stâlpului ce era despre mare, zise femeii: „*Ajută și tu*”! Și ridicându-l amândoi l-au dat în mare și cu îndreptarea Sfântului, sosi stâlpul mai înainte de ceilalți și dimineața se afla la liman. Ceea ce văzând Vasilicos (așa se numea purtătorul de grijă pentru ducerea stâlpilor), s-a minunat și mai vârtos, dacă a văzut și scrisul ce rânduia și locul unde trebuia să fie pus. Și mulțumind Lui Dumnezeu, cerea și de la Sfântul iertare pentru greșeala neascultării și luând și el prin vedenie iertare de la Sfântul, puse stâlpul văduvei în rând cu ceilalți, în locul în care porunceau scrisul cel însemnat de Sfântul. Care stâlp stă și până în ziua de azi, într-o neștearsă pomenirea femeii și într-o mărirea Sfântului, pentru preamărita minune.

Iată altă minune la Mitilene și care înfricoșează tot gândul și tot auzul. Căci în acest ostrov (din Grecia) este o biserică a Sf. M. Mc. Gheorghe, foarte slăvită și vestită. Și este obicei de a se strânge la Ziua Sfântului mulțime de popor în toți anii, să facă la acea biserică prăznuire. Aceasta aflând agarenii care erau în Creta (Grecia), au lovit fără veste, la vremea privegherii, pe câți au fost în biserică și i-au luat legați, împreună cu câți au putut prinde dintre cei de afară, că cei mai mulți scăpaseră. Pe cei pe care i-au prins i-au dus în Creta, între care era și un tinerel pe care l-a dăruit lui Amira (celui care era mai mare peste agareni) saracinul care-l prinsese. Și trecând câtăva vreme până s-a împlinit anul și au ajuns iar la prăznuirea preamăritului Mucenic, tânărul a slujit lui Amira; iar părinții lui nelăsându-și obiceiul lor și nefiind nemulțumitori pentru pierderea copilului, ci punându-și nădejdea în Dumnezeu și mulțumind Sfântului și făcând praznic, după obicei au ieșit să cheme la masă pe cei care erau chemați; iar mama copilului întorcându-se la biserică, a căzut la pământ plângând și rugând pe Sfântul ca să izbăvească pe fiul ei din robie, în ce chip va ști cu atotputernicul și dumnezeiescul dar al Sf. Duh ce locuia într-însul. Iar cel grabnic la ajutor n-a trecut cu vederea lacrimile femeii. Și după ce și-a sfârșit femeia rugăciunea, șezând oaspeții la masă, a

pomenit bărbatul femeii la masă întâi ajutorul Sfântului și stau gata cei care dregeau vinul. Atunci din Voia Lui Dumnezeu s-a făcut minune mare și preamărită și aproape de necrezut pentru cei care nu știau lucrurile cele slăvite ale Lui Dumnezeu. Dar dacă vor cugeta la Avacum care, din răpirea Îngerului, într-o clipeală de vreme s-a aflat din Ierusalim la Babilon, nu se vor arăta necredincioși nici de aceasta, căci în ceasul în care pusese tânărul vin în pahar și se gătea ca să-l dea lui Amira din Creta, s-a aflat în Mitilene, dând maicii sale vinul. Văzând toți cei care erau la masă pe tânăr s-au minunat! Și întrebându-l de unde și cum se afla în mijlocul lor, el a zis: „*Umplând paharul acesta de vin ca să-l dau lui Amira în Creta, am fost răpit de un bărbat preamărit care m-a pus pe calul lui, ținând cu mâna dreaptă paharul și cu stânga ținându-mă de mijlocul lui, mă aflai precum vedeți, în mijlocul vostru*”. Acestea auzindu-le și văzându-le, s-au mirat de acea mare minune. Și sculându-se de la masă au dat laude și mulțumire toată noaptea atotputernicului Dumnezeu, mărint pe Sfântul Său Mucenic.

Ziua de prăznuire a Sf. M. Mc. Gheorghe este la 23 aprilie.

9. IAFA (YAFO / JAFFA)

Orașul Iafa (Yafo în ivrit, Jaffa în arabă și Iope în greacă) este legat de activitatea Sf. Ap. Petru și de pelerinii ultimelor secole, până la mijlocul sec. XX. Iafa este situat în partea de sud a Orașului Tel Aviv (fondat în anul 1909 și reprezentând centrul economic al Israelului), în prezent comasat cu acesta și fiind Portul Orașului Tel Aviv la Marea Mediterană.

La mijlocul sec. XIX, când a devenit posibilă vizitarea neîngrădită a Țării Sfinte, până la mijlocul sec. XX când calea maritimă a fost înlocuită cu cea aeriană, Iafa reprezenta singurul port al Țării Sfinte, ce primea un mare număr de pelerini creștini mai ales ruși. De aici unii dintre ei mergând călare, iar majoritatea – pe jos, urcau spre Ierusalim, de unde începea misiunea lor de pelerinaj. Mănăstirea greco-ortodoxă construită la ieșirea din port era destinată să primească pentru scurt timp pelerinii oboșiți care apoi își continuă drumul spre Țara Sfântă.

Bogata istorie a vechiului Oraș Iafa este legată în principal de vechii greci și de mitologia greacă. Unul dintre miturile orientale face legătura între el și Iafet, fiul lui Noe. Alt mit grecesc identifică Iafa cu fiica lui Eol, Zeul vânturilor. Potrivit unui alt mit grecesc, eroul Teseu în momentul sosirii în Etiopia, a salvat-o pe Andromeda, fiica Regelui Cepeu, de dinții dragonului pe Litoralul Orașului Iafa, astfel încât o stâncă mare aflată dincolo de limitele portului se numește și azi „Stânca Andromedei”.

Elenizarea locuitorilor orașului a avut loc cu mult înainte de venirea lui Alexandru cel Mare, grație strânselor lor legături comerciale și culturale cu lumea grecească. În timpul Lui Hristos, Iafa a fost un oraș important fiind singurul port al Palestinei, până-n momentul în care Irod Cel Mare a construit Cezareea (22 î.Hr.).

În Iafa Sf. Ap. Petru a botezat-o pe fecioara Tavita (Tabitha) care era plină de fapte bune și milostenii (*Fapte 9 , 36 – 43*) și tot aici a avut el vedenia celestă a dobitoacelor curate

necurate (*Fapte 10, 8 – 16*), în care i s-a poruncit să primească în sânul Bisericii creștine și pe închinătorii la idoli.

În sec. XIX, la est de Iafa, pe ruinele vechiului cimitir orășenesc din perioadele elenistică și romană, a fost construită Mănăstirea rusă „Sf. Petru”. În curtea acestei mănăstiri se află mormântul Tavitei.

10. TEL AVIV – IAFA

Orașul Tel Aviv-Iafa este situat în vestul Țării Sfinte, pe țărmul Mării Mediterane, cu 355.900 locuitori (în 1997) – al doilea după Ierusalim, fiind fondat în anul 1909 și însemnând „Colina Primăverii”. El se află la nord-est de Orașul-Port Iafa cu care formează din anul 1948 un mic centru urban.

Orașul Tel Aviv-Iafa este cel mai mare centru economic al țării, cu o industrie diversificată (electrotehnică, prelucrarea diamantelor, construcții de mașini, medicamente, textile, confecții, produse alimentare) ce antrenează cca 30 % dintre lucrătorii industriali ai țării.

În Tel Aviv-Iafa se desfășoară cea mai mare parte a activității financiare și își au sediul majoritatea agențiilor turistice. El este cunoscut și ca centru de cură heliomarină (plaje amenajate, instalații de practicare a sporturilor nautice, hoteluri ș. a.). Căi ferate, numeroase șosele și conducte petroliere converg spre Tel Aviv-Iafa. Este și un activ centru cultural – științific: cu 20 de societăți științifice și cultural – artistice, câteva institute de cercetare, o universitate, 6 biblioteci, 6 muzee și galerii de artă și câteva monumente istorice.

Aeroportul internațional ce deservește Orașul Tel Aviv-Iafa este în Orașul Lida (Lod) situat la cca 15 km, iar portul de deservire este în Orașul Iafa situat la sud-vest de Tel Aviv-Iafa.

II. SAMARIA

Este regiunea ce ocupă partea centrală a Țării Sfinte, fiind situată între Iudeea și Galileea. Ea este cea mai săracă în evenimente biblice, deoarece Iisus Hristos a străbătut-o doar o dată cu ucenicii, în viața sa pământească. Drumul prin această regiune a fost evitat de către Domnul, tocmai din cauză că Samaria era în ceartă cu Iudeea, pentru a nu fi acuzat „că este samarinean”. Sf. Ev. Ioan spune că a trecut o singură dată pe aici, când S-a întâlnit cu femeia samarineancă la Fântâna lui Iacov.

Mergem spre nord, pe șoseaua Ierusalim – Nablus cca 61 km, printre Munții Iudeii înalți până la 1.000 m, cu văi plantate cu măslini, bananieri, lămâi și portocali, unde dăm de mai multe localități biblice.

La km 9 trecem prin vechiul sat biblic, Rama (Er-Ram), unde mamele și-au plâns copiii uciși de Irod cel Mare, cum spune marele Proroc Ieremia: „*Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire și țipăt mult. Rahila plângea pe fiii ei și nu voia să se mângâie că nu mai sunt*” (Ieremia 31, 15). Ne gândim la mamele credincioase din Rama de altădată, cum își plângeau nemângâiate copiii uciși de tirania lui Irod. Ne gândim și la mamele creștine de azi, care singure cu propriile mâini îșiucid copiii și fac totul să nu aibă fii. Acelea se rugau să le dăruiască Dumnezeu copii și acestea se roagă la oameni să le ucidă copiii, să le ia posibilitatea și cinstea de a fi mame!

Izbăvește, Doamne, mamele noastre de păcatul cel cumplit și blestemat al uciderii de prunci! Binecuvintează lumea și țara noastră cu cât mai mulți copii, cu mame credincioase, iubitoare de Dumnezeu, de neam, de familie, de copii, iubitoare de cele mai frumoase fapte pe care le-ai zidit pe lume! Învață, Doamne, pe mamele noastre a suferi, a răbda, a-și împlini menirea pe pământ! Învață-le să se jertfească pentru proprii lor copii, să-i iubească și să-i crească în frică de Dumnezeu, ca să se bucure veșnic în Ceruri!

La km 17 se află vechea localitate biblică, Beerat (Iosua 9, 17). După tradiție aici au aflat Maica Domnului și Iosif că Iisus nu era cu ei, că rămăsese la Templul din Ierusalim, la vârsta de 12 ani (Luca 2, 41 – 50).

La km 19 se află Satul Beitin, alături de care vedem colina biblică, numită Betel (Bethel). Aici se află vechea cetate Betel (Cetatea Lui Dumnezeu), despre care este scris la Facere (*Facere, cap. 13 – 14*). Aici a locuit un timp Avraam; aici s-a separat de nepotul său, Lot; aici a înălțat el Lui Iahve un Altar. Aici a dormit Iacov și a văzut o scară până la cer, pe care se urcau și se coborau Îngerii Lui Dumnezeu (Facere 28, 10 – 22). Aici a înălțat Iacov Altar Lui Dumnezeu și tot aici s-a împăcat cu fratele său, Isav, când se întorcea din Mesopotamia. Cetatea Betel a fost multă vreme Capitala Samariei, unde Regele Ieroboam I a înălțat un altar păgân în cinstea idolului Baal (zeitate feniciană), ca să nu se mai închine evreii la Templul din Ierusalim.

La km 37 se află Satul Seiloum și în apropiere ruinele unei vechi localități. Aici a fost localitatea biblică Șilo (Shilo) unde Isus Navi a așezat Cortul Mărturiei,

după cucerirea Canaanului. Aici a slujit Lui Dumnezeu Eli, Preotul cu cei doi fii ai săi. Aici s-a rugat Ana să aibă un fiu și l-a dobândit pe Samuil Prorocul. Și tot aici Samuil a vorbit cu Domnul și a vestit preotului Eli că Dumnezeu va pedepsi cu moarte pe cei doi fii ai săi, Ofni și Finees, pentru că săvârșeau păcate înaintea Lui, iar tatăl lor nu-i pedepsea. Într-adevăr cei doi fii au murit în luptă cu filistenii, iar tatăl lor, Preotul Eli, a căzut mort jos la poarta casei, după Cuvântul Domnului: « Am să pedepsesc casa lui Eli pe veci, pentru vina pe care el a știut-o și anume că fiii lui fac nelegiuiri, dar nu i-a înfrânat »...(*I Regi 3, 13 – 14*).

Înfricoșătoare este pedeapsa Lui Dumnezeu asupra celor care știu Legea și totuși o calcă! Înfricoșător este exemplul lui Eli, Preotul și al fiilor săi! Unic în toată Sf. Scriptură. Dar el este întâlnit și în Legea Harului, nu în puține familii ale slujitorilor Lui Hristos. Oricine se roagă și „face lucrul Domnului” cu îndoială, nepăsare, pentru bani sau cu scopuri pământești este certat de către Dumnezeu. Iar dacă repetă păcatul, este pedepsit până la osânda veșnică.

Izbăvește-ne, Mântuitorule, de nepăsarea Preotului Eli și de necredința și nelegiuirea fiilor lui! Fă din Preoții Bisericii Tale adevărați Apostoli ai Neamurilor, buni semănători ai Cuvântului Vieții, vrednici slujitori ai Sf. Altare și râvnitori lucrători în Via Lui Hristos! Fă din Preoții neamului nostru exemple vii pentru toți, apărători devotați ai bunei credințe și lumânări aprinse pe Sf. Altare din Carpați!

1. NABLUS (NABULUS)

La 61 km spre nord de Ierusalim, între Munții Samariei, se află Orașul Nablus (Nabulus, în arabă și Neapolis, în greacă), cu cca 44.000 de locuitori în majoritate musulmani. Orașul a fost întemeiat de către Împ. roman Vespasian (69 – 79), cu numele Flavia Neapolis, lângă vechea Cetate Sichem (în ivrit, Shekhem), distrusă de Împ. Alexandru cel Mare și apoi de Ioan Hyrcan, fiind reclădit ulterior. În Sichem, Capitala Samariei, a poposit pentru prima oară Patriarhul Avraam când venea din Cetatea Haran (Mesopotamia). Aici a înălțat primul Altar Lui Iahve (*Facere 12, 6 – 7*) și tot aici au fost aduse osemintele lui Iosif din Egipt, în locul unde a trăit tatăl său, Iacov.

După ce Iosua a intrat cu poporul său în pământul făgăduinței, s-a stabilit pe Valea Sichemului. Apoi șase seminții s-au urcat pe Muntele Ebal (Aybal, 940 m), situat la nord de Nablus unde leviții au citit blestemele lui Moise împoriva celor care vor călca Legea. Celelalte șase seminții s-au urcat pe Muntele Garizim (Gerizim, 881 m) situat la sud de Nablus unde leviții au citit binecuvântările lui Moise pentru cei care vor păzi Legea Domnului.

2. MĂNĂSTIREA „SF. FOTINIA SAMARINEANCA”

Approape de vechiul Sichem, pe o vale se află un sat arab unde este o mănăstire orto-doxă grecească neterminată. Aici este păstrată străvechea „Fântână a Patriarhului Iacov”, unde a vorbit Domnul cu Samarineanca.

În mijlocul unei grădini pline de flori și pomi mediteraneeni, observăm zidurile

unei mărețe biserici ortodoxe zidită până la ferestre. Este o catedrală neterminată, pornită la începutul sec. XX de către Patriarhia Ierusalimului.

În interiorul catedralei vedem turla unei *mici biserici subterane*. Coborând pe trepte de piatră 5 – 6 m, dăm de „Fântâna lui Iacov”. Este în stare aproape originală, așezată în naos sub policandru și are o adâncime de cca 32 m. Doi Ieromonahi tineri greci stau cu bunăvoință înaintea pelerinilor. Ne rugăm în taină și privim cu evlavie spre Sf. Altar și spre fântâna multimilenară din Sihar, făcută de către Patriarhul Iacov.

Din fântâna aceasta au băut apă Patriarhul Iacov și fiii săi, și dobitoacele lui, și samarinenii din cetate, și călătorii galileeni și iudei, și Însuși Hristos Mântuitorul cu ucenicii Săi. Câți călători și viețuitori ai Țării Sfinte nu s-au odihnit pe marginea acestei fântâni! Câți însetați nu și-au potolit setea din această apă! Câți pelerini creștini, timp de două milenii, n-au poposit în fața acestei fântâni dorind să-L întâlnească pe Iisus stând de vorbă cu Samarineanca!

Fântâna lui Iacov – a Samarinencei este unicul loc de pelerinaj creștin ortodox, pe teritoriul Samariei. Tradiția existenței fântânii, cumpărată de Patriarhul Iacov de la fiii lui Hemor (Emmor) Heveul, întemeietorul Orașului biblic Sichem (*Facere 33, 18*), este mai veche și datează din perioada precreștină. Aceasta este fântâna la care a întâlnit-o Hristos pe femeia samarineancă, în Drumul Său din Galileea spre Ierusalim (*Ioan 4, 4 – 30*).

În sec. V deasupra fântânii a fost construită prima biserică și de atunci ea a fost recunoscută ca loc de pelerinaj creștin. Biserica a fost arsă în timpul revoltei samarinene din anul 485 și a fost refăcută în sec. VI de către Împ. bizantin Iustinian. Dar a fost din nou distrusă, în urma invaziei persane (614) și a celei arabe (637).

Aici s-a scris una din cele mai frumoase pagini de Evanghelie. Aici poposim și noi, călătorii români, însetați de apă vie și cuvânt, încredințați că vom întâlni pe Hristos la fântână, că-L vom auzi vorbind cu Samarineanca și că ne va da și nouă să bem „izvor de apă vie, spre viață veșnică...”.

Să ne reamintim Sf. Evanghelie: *A venit Iisus la o cetate a Samariei, numită Sihar, aproape de locul pe care Iacov l-a dat lui Iosif, fiul său. Și era acolo Fântâna lui Iacov. Iar Iisus fiind ostenit de călătorie, S-a așezat lângă fântână și era ca la al șaselea ceas. A venit o femeie din Samaria să scoată apă. « Dă-Mi să beau »! i-a zis Iisus. „Cum Tu, fiind iudeu, ceri de la mine să bei”?...I-a răspuns femeia samarineancă. « Dacă ai fi știut Darul Lui Dumnezeu și Cine este Cel Ce-ți zice ”Dă-Mi să beau”, tu ai fi cerut de la El și ți-ar fi dat apă vie!...cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu nu va mai înseta în veac »...Apoi i-a zis Iisus: « Mergi și cheamă pe bărbatul tău, să vină aici »!...”N-am bărbat”, a răspuns femeia. « Bine ai zis că n-ai bărbat »... „Doamne, văd că Tu ești Proroc. Părinții noștri s-au închinat pe muntele acesta, iar Voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie a se închina”... Iar Iisus a adăugat: « Femeie,...voi vă închinați căruia nu știți; Noi Ne închinăm Căruia știm...Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină – în Duh și în Adevăr –*

trebuie să I se închine »...A zis femeia: „Stim că va veni Mesia Care se cheamă Hristos; când va veni Acela, ne va spune nouă toate”. Iisus i-a zis: « Eu sunt, Cel Ce vorbește cu tine »! Iar femeia și-a lăsat găleata și s-a dus în cetate și a zis oamenilor: „Veniți să vedeți un Om Care mi-a spus toate câte am făcut. Nu cumva Acesta este Hristos”? Și au ieșit din cetate și veneau la El...Și Îl rugau să rămână la ei. Și a rămas acolo două zile...(Ioan 4, 1 – 43).

Aici a grăit Dumnezeu cu o femeie păcătoasă. Aici a vorbit Mântuitorul cu Samarineanca, o femeie care n-avea nici bărbat, nici copii, nici credința Legii vechi, nici altă avere pe pământ. Era săracă și păcătoasă, și batjocorită de cetățeni, și despărțită de Ierusalim, și fără nici o mângâiere în viață. Însă femeia aceasta avea în inima ei un lucru de mare preț: dorința să afle adevărul, nădejdea tare în venirea Lui Hristos. Și aceasta i-a fost de ajuns pentru mântuire. Pocăința și credința Samarineicei le-a întrecut pe-ale multor femei din Iudeea, din Galileea și din toată lumea. Era o femeie eretică și desfrânată. Dar pentru că a știut să-și mărturisească păcatul și a dorit să-L afle pe Hristos, ca să-i spună ei toate, L-a găsit pe Domnul Care i-a iertat păcatele. A crezut în El, s-a făcut cel dintâi Apostol al Samariei, s-a botezat în Numele Lui, a primit numele de „Fotinia” și și-a dat mai târziu viața pentru El.

Mari sunt isprăvile credinței în Hristos! Cu cât meșteșug a vânat Domnul sufletul Samarineicei! Câte avem de învățat din această Sf. Evanghelie, mai ales cei care povățuim suflete pe calea Mântuirii! Doamne, dă-ne cuvânt înțelept, dă-ne mai multă răbdare, blândețe în sfat și pricepere, ca să știm cum să mângâiem lumea, cum să mânuim cuvântul, cum să-i aducem pe oameni la Împărăția Cerurilor, la Fântânile Vieții și la Izvoarele Darului care se află în Biserica Ta!

Ne minunăm de smerenia Lui Hristos, ne minunăm și de femeia Samarineancă. Cum o femeie păgână a întrecut în credință pe atâtea femei creștine! Cum o femeie păcătoasă a întrecut în râvnă pe atâtea creștine din zilele noastre, cu mai puține păcate! Femeia Samarineancă nu știa Legea, nu cunoștea Templul, nu citea Psalmii lui David, ci aducea jertfe zeului Baal, pe Mt. Garizim. Dar în clipa când L-a văzut pe Hristos și a crezut în El, s-a pocăit mai repede și mai din inimă, decât multe femei creștine de azi. Dar nu numai de sine s-a îngrijit, ci și de mântuirea celor din cetate. Căci a alergat în Sihar și i-a chemat pe toți la fântână: „Veniți să vedeți un Om Care mi-a spus toate câte am făcut”!

Ajută-ne, Doamne, să însetăm neîncetat după Tine! Hristos este în Samaria, adică în lume, Hristos este în Ierusalim; Hristos, la fântână; Hristos, în biserică, în Sf. Potir și în inimă; Hristos este în Cer, ca Dumnezeu; Hristos, pe pământ, ca Mântuitor și, pretutindeni, în veci. Unde este dragoste pentru El, unde este bunăvoință și credință, acolo este Hristos. Acolo este și apă vie, și iertare, și mântuire. Iar unde este necredință și desfătare, nepăsare și hulă, închinare la idoli, la patimi și la plăceri, acolo nu este Hristos, nu este lumină, nu poate fi iertare, nici viață, nici pace în inimă și în familie.

Slavă Ție, Doamne, pentru această fântână și pentru femeia Samarineancă! Slavă Ție, pentru izvoarele cele sfinte pe care le-ai așezat să curgă în Carpați! Câte suflete însetate, câte mame și copii, câți călători și străini se adapă din izvoarele vii

ale Carpaților noștri! Câte inimi zdrobite se mângâie la Altarele Domnului, din pământul țării noastre!

Binecuvintează, Doamne, Fântânile Duhului Sfânt cu Apostoli, cu Episcopi, cu Preoți și slujitori devotați, ca să dea hrană și apă la vreme poporului Tău! Binecuvintează Sf. Altare ale neamului nostru cu Păstori și Părinți credincioși care așteaptă la fântână din dragoste, iar nu ca năimiți! Binecuvintează fântânile Harului cu apă vie; Altarele – cu Preoți; inimile – cu credință de foc, iar ochii – cu lacrimi de căință! Binecuvintează, Doamne, pământul țării noastre cu mame și fiice credincioase care să înseteze mereu pentru Tine! Îndeamnă mamele și fiicele neamului să Te dorească, să Te caute la fântâni, să Te întâlnească în Sf. Biserici și să se întoarcă mărturisindu-Te! Fă, Mântuitorule, din femeile neamului nostru adevărate mame născătoare de copii, adevărate soții credincioase bărbaților lor, adevărate fecioare și flori de crin pentru Altarele Tale! Dă și fă din ele fiice ale Samarincei, ale Luminii, ale Evangheliei!

Fă, Mântuitorule, din femeile pământului nostru binecuvântat adevărați Apostoli ai zilelor noastre, să vorbească ele despre Hristos, în locul Păstorilor care tac! Să intre ele în casele unde n-ajung să intre Preoții! Să mărturisească și ele pe Hristos, să-i învețe pe tineri și pe copii, pe fiii neamului nostru frica de Dumnezeu și dragostea de biserică și de oameni!

Primește, Mântuitorule nostru, rugăciunile și lacrimile, mărturisirea și jertfa, răbdarea și buna credință a părinților noștri! Primește, Doamne, bucuria, nădejdea și statornicia poporului nostru cuminte și așezat! Dă-ne apa vie, dă-ne pâinea vieții; dă-ne bucuria Duhului, dă-ne căința și râvna femeii Samarince!

Facem trei metanii și sărutăm Icoana Lui Hristos. Apoi scoatem apă cu găleata, gus-tăm fiecare din ea în Numele Domnului și luăm apă sfințită din Fântâna Samarincei, pentru cei dragi de acasă.

Pe versantul Mt. Ebal se află un sat musulman, Askar. Aici a fost vechea Cetate Sihar unde a fost pofțit Iisus Hristos de către samarineni și a stat două zile la ei. Din Cetatea Sihar era și Samarineanca. Azi toate aceste localități biblice sunt locuite de arabi, în majoritate mahomedani. Unii dintre ei sunt convertiți la Creștinism de către ortodocși și catolici.

Hristos, ca orice alt evreu, n-avea legături cu samarinenii, cu excepția aceluia caz când fiind în trecere prin cetatea lor, a întâlnit-o pe femeia samarineancă la Fântâna Patriarhului Iacov (*Ioan 4, 4 – 30*).

În anul 721 î.Hr. asirienii au cucerit Orașul Samaria, aflat la cca 12 km spre nord-vest de Nablus, punând astfel capăt existenței Regatului de nord al lui Israel (Samaria). Ulterior ei au strămutat majoritatea populației băștinașe, statornicind în locul ei alți locuitori adunați din cele mai diferite colțuri ale Imp. asirian. Cu timpul samarinenii, noii locuitori, au vrut să se asimileze cu populația băștinașă, întrucât își însușiseră multe dintre tradițiile evreiești și adoptaseră Pentateuhul Vechiului Testament, drept cartea lor sfântă și canonică. Evreii însă au respins orice colaborare cu ei, fiindcă-i considerau venetici care profesează altă religie. Dezbinarea și ostilitatea dintre evrei și samarineni au continuat până și-n epoca Lui Hristos (*Ioan 4, 9*).

În opoziție cu evreii, samarinenii au respins caracterul legitim al închinării

înaintea Lui Iahve în Templul iudaic al Ierusalimului și au consfințit Mt. Garizim, aflat la sud de Nablus, ca loc sfânt de închinare și jertfă. Pe culmea acestui munte ei au construit Templul lor în sec. IV î.Hr., copiat pe de-a-ntregul după Templul Ierusalimului. Acest Templu a fost distrus de Ioan Hircan I în anul 107 î.Hr.

Câteva mii de samarineni (cca 8.000), dintre care făcea parte odinioară și femeia samarineancă, mai trăiesc și azi în Orașul arab Nablus, concentrați în jurul Muntelui lor sfânt, Garizim, unde în fiecare Sărbătoare a Paștilor continuă să aducă jertfe în preajma ruinelor fostului Complex al Templului. Nu departe de ruinele Altarului lor, se află ruinele unei biserici bizantine din anul 484, construită de către Împ. roman Zenon (474 – 491) și închinată Maicii Domnului.

3. ÎNCHISOAREA SF. IOAN BOTEZĂTORUL, DIN SEBASTIA

La cca 12 km spre nord-est de Nablus, se află vechea cetate biblică Samaria (Shomeron, în ivrit) înconjurată de dealuri cu măslini, unde sunt ruinele Palatului lui Ahab, Regele celor 10 seminții ale lui Israel și alături ruinele Palatului lui Irod Antipa. Vechea Capitală a Samariei, Samaria, a fost construită de către Regele Omri în anul 880 î.Hr. (3 Regi 16, 24), iar Regele Irod cel Mare a reconstruit-o și, în onoarea Împ. August (Sebaste, în greacă), i-a dat numele de Sebastia. Lângă ruinele Samariei vedem Satul arab Sebastia, pe platoul unei coline de piatră larg deschisă spre soare. Aici se afla, pe timpul Mântuitorului, o garnizoană militară ce păzea Palatul lui Irod și dedesubt, închisoarea unde a stat închis Sf. Ioan Botezătorul și unde i s-a tăiat cinstitul său cap.

Intrăm în închisoarea cea mai teribilă, după Pretoriul din Ierusalim, unde a fost martirizat *cel mai mare om născut din femeie*. Pentru a ajunge la închisoare, coborâm niște trepte de piatră înguste ale unui gang întunecat. Închisoarea este o celulă aproape pătrată de 5 x 4 m, cu patru ferestre mici înspre afară, construită din bolovani mari de piatră, iar deasupra este boltită în calotă sferică. Pe jos, pietre și gunoaie de tot felul, aruncate de copiii satului. Nimeni nu are grijă de acest loc sfințit de sângele Sf. Ioan Botezătorul. În apropiere nu este nici o biserică creștină. Aici a fost închis Botezătorul Domnului nostru Iisus Hristos. Aici a stat închis în lanțuri muștrătorul lui Irod Antipa și al Irodiadei. Aici a fost tăiat Înaintemergătorul Domnului, Marele Proroc Ioan Botezătorul care s-a învrednicit să-L boteze pe Hristos în apele Iordanului. Reamintim Sf. Evanghelie: *Irod prinzând pe Ioan, l-a legat și l-a pus în temniță, pentru Irodiada, femeia lui Filip, fratele său. Că Ioan îi zicea: „Nu ți se cuvine s-o ai de soție”! Prăznuind Irod ziua lui de naștere...și intrând fiica Irodiadei și jucând, a plăcut lui Irod și celor care ședeau cu el la masă. Iar Regele a zis fetei: „Orice vei cere îți voi da, până la jumătate din împărăția mea”! Iar ea ieșind, a zis mamei sale: „Ce să cer”? Iar Irodiada i-a zis: „Capul lui Ioan Botezătorul”! Și intrând îndată la Rege, i-a cerut zicând: „Vreau să-mi dai îndată, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul”! Și Regele s-a întristat adânc, dar pentru jurământ și pentru cei care ședeau cu el la masă, n-a vrut să-și calce jurământul. Și îndată trimițând un temnicer, i-a poruncit a-i aduce capul lui Ioan. Iar acela mergând, i-a tăiat capul în temniță, l-a pus pe tipsie și l-a dat fetei, iar fata l-a dat mamei sale. Și auzind ucenicii lui, au luat trupul lui Ioan și l-au pus în mormânt (Matei 14, 3 – 6 și*

Marcu 6, 14 – 29).

Vedeți câtă nedreptate și fărădelege la Irod? La dorința femeii desfrânate, l-a închis pe Sf. Ioan în temnița de sub Palatul său. El se ruga în temniță cu Îngerii, iar Regele ospăta, se îmbăta și dansa cu ai săi deasupra temniței și făcea sfat să-i taie capul. Ioan legat în lanțuri de fier zăcea jos în întuneric, iar cei legați în lanțurile păcatelor jucau amețiți de vin în palat frumos și luminat. Căci așa a fost adevărul prigonit întotdeauna!

Dar gura lui Ioan nu tăcea. Căci nu poate omul drept să rabde nedreptatea. Nu poate cel Sfânt să tacă văzând fărădelegea. Nu poate un adevărat Păstor să lase oile în prăpastie. Nu poate un bun Preot să mănânce și să se veselească, văzând pe fiii săi duhovnicești că zac în desfrânări, în beții și tot felul de păcate. Cu atât mai mult nu putea să tacă gura lui Ioan Botezătorul. Nu putea să tacă gura celui mai Sfânt bărbat de pe pământ, văzând desfrânare, beție și jocuri în casa celui care conducea pe iudei. Vai de Păstorul care nu muștră la vreme pe fiii săi sufletești și nu învață Cuvântul Evangheliei cu timp și fără timp, ci lasă turma încredințată lui de către Hristos să fie măcinată de secte, de desfrâu, de beție și de tot păcatul! Un asemenea Păstor va răspunde greu la Judecată.

Aici a suferit Sf. Ioan Botezătorul. Aici i s-a tăiat capul, pentru că muștra pe Regele Irod Antipa, zicând: „Nu ți se cade să ai de femeie pe soția fratelui tău! Nu se cade să trăiești în desfrânare și să smintezi poporul!” Iar ticăloasa femeie, Irodiada, i-a zis: „Dacă nu tai capul lui Ioan, eu te las!” Deci i-a tăiat capul celui mai Sfânt om de pe pământ, pentru cea mai păcătoasă femeie. *Îi vedem tainic urmele pe pardoseala temniței.* Și alături de urmele lui, vedem urmele Apostolilor, ale marelui Pavel, ale milioanei de mucenici, ale atâtor apărători ai Ortodoxiei, ale cuvioșilor și dreptilor, ale martirilor neamului pe care i-am uitat, ale părinților și fraților noștri. Alături de sângele Sf. Ioan Botezătorul, vedem sângele Mântuitorului Hristos, sângele Apostolilor, al Cuvioșilor, al Mucenicilor și înaintașilor noștri. Toți au trecut pe aici. Toți au fost închiși. Toți au gustat din suferință!

Aceasta este istoria mântuirii neamului omenesc. Ea a fost scrisă cu sânge și lacrimi, în focul jertfei și al suferințelor de tot felul. Calea mântuirii, calea Sfinților este calea sângelui, a renunțării, a răstignirii pe cruce și a jertfei supreme, fără de care nimic de durată nu poate fi realizat pe pământ!

Petrecem câteva clipe în temniță, cu Sf. Ioan Botezătorul. Parcă-l vedem pe marele Proroc uscat de Post, îmbrăcat în piele aspră de cămilă, însetat după adevăr, aprins de râvna pentru Hristos și muștrând pe cei care trăiesc în beții și desfrânări. Dar să nu plângem pe Irod, să nu blestemăm pe Irodiada cea desfrânată, să nu condamnăm pe fiica păcătoasă, Salomeea II care dansa deasupra temniței unde zăcea legat Sf. Ioan Botezătorul. Ci mai degrabă să-i plângem pe unii dintre fiii Bisericii noastre, care cad în păcatele lui Irod, călcând în picioare credința părinților, frica de Dumnezeu, cumințenia înaintașilor, vitejia strămoșilor, fecioria cea binecuvântată, căsnicia creștinească și cinstea mamelor născătoare de copii. Trei păcate mari au dus la moartea Sf. Ioan Botezătorul: desfrânarea, beția și jocul. Trei păcate uriașe macină viața cinstită, tinerețea, sănătatea și așezarea spirituală a creștinului și familiei de azi. Și acestea trei sunt: desfrânarea, beția și abuzul de plăceri. Iar urmările lor le vedem cu toții.

Primește, Doamne, rugăciunea Sf. Ioan Botezătorul care se roagă pentru noi toți, înaintea Preasfintei Treimi! Izbăvește, Doamne, lumea și tot pământul de cumplitul păcat al desfrânării ce înșală și ucide multe suflete, ce slăbește virtutea bărbatului, ce rușinează cinstea copiilor și strică pacea inimii și a familiei! Izbăvește lumea, țara și pe tot omul de urâta patimă a beției ce pierde sănătatea, mintea și sufletul fiecăruia! Izbăvește-ne de plăcerile cele vătămătoare ce întunecă mintea și ne înstrăinează de Dumnezeu, de părinți și de bucuria mântuirii!

Cu lumânări aprinse în mâini, rostim o ectenie pentru pacea lumii și a țării noastre și cerem ajutorul Sf. Ioan Botezătorul. Apoi îi cântăm Troparul, facem trei metanii, sărutăm pământul sfințit cu sângele lui și ieșim afară.

În continuare vizităm ruinele Palatului lui Ahab și a lui Irod Antipa, situate la marginea Satului Sebastia, pe un platou larg deschis spre soare. Iată-ne pe ruinele străvechii cetăți a Samariei, înființată de către Regele iudeu Omri (885 – 874 î.Hr.) în anul 880. Ceilalți Regi, îndeosebi Ahab, au împodobit-o cu clădiri somptuoase și palate ale căror ruine au fost descoperite cu ocazia săpăturilor arheologice. Această cetate a fost mai multă vreme Capitala Regatului lui Israel. Un Rege de tristă amintire, care a domnit peste Samaria a fost Ahab (875 – 853 î.Hr.), fiul lui Omri. El s-a căsătorit cu Izabela de neam fenician, care l-a îndemnat să aducă în Samaria idolul fenician Baal, să-l așeze pe Mt. Garizim și să silească poporul să jertfească lui Baal, ca să nu mai urce la Templul din Ierusalim. Atunci Dumnezeu a trimis pe Prorocul Ilie Tesviteanul să mustre credința lui Ahab și a Izabelei și să întoarcă poporul la adevăratul Dumnezeu. Izabela și cu preoții lui Baal s-au ridicat cu ură de moarte asupra lui Ilie. Cerul a fost încuiat să nu plouă 3 ani și 6 luni, până când Ilie a adus jertfă de împăcare pe Mt. Carmel (lângă Orașul Haifa). Zadarnic s-a aprins de mânie Izabela, zadarnic „căuta să ia sufletul lui Ilie”. Marele Proroc a fost trimis de către Dumnezeu pe Mt. Horeb în Peninsula Sinai. Apoi s-a întors la Ierihon, a uns Proroc în locul său pe Elisei și a fost răpit spre cer, în căruță de foc.

Din Palatul lui Ahab n-au mai rămas decât câteva fragmente. Alături de vechiul palat, Irod cel Mare și fiul său, Irod Antipa au construit un alt palat regal de influență greco-romană, foarte mare și impunător. Palatul de 50 x 30 m era prevăzut cu turn de apărare, templu idolatru, terme romane, forum și zid de incintă de jur-împrejur. Din vechiul palat roman mai distingem câteva coloane masive de piatră, fragmente de mozaicuri, numeroase urme de săli, pietre și capiteluri risipite de vreme. Ruine de tristă amintire! Iată ce mai rămâne peste veacuri din faima și strălucirea domnitorilor și împăraților care s-au ridicat împotriva Lui Dumnezeu și a Sfinților Lui! Ruine și pietre risipite pe pământ, roase de ploii și arse de soare.

Aici au trăit doi regi apostatați și idolatri din Vechiul Testament, care ascultau de femeile lor mai mult decât de Prorocii Domnului. Ahab cu femeia sa, Izabela și Irod Antipa cu ticăloasa Irodiada. Doi regi slabi cu două regine idolatre și desfrânate și doi mari Proroci (cei mai râvnitori Proroci ai Domnului – Ilie Tesviteanul și Ioan Botezătorul). Ilie s-a ridicat împotriva idolatriei lui Ahab și a fost urât de soția sa, Izabela. Iar Ioan s-a ridicat împotriva desfrâului lui Irod și i s-a tăiat capul la cererea ticăloasei Irodiada, soția fratelui său. Cele două femei desfrânate au rămas în istoria biblică și în memoria lumii, pentru că s-au împotrivit și au căutat să ia viața celor mai sfinți Proroci ai Legii vechi. Izabela cea

închinătoare la idoli – împotriva Sf. Ilie Tesviteanul care o muștra și Irodiada cea desfrânată – împotriva Sf. Ioan Botezătorul care zicea: „Nu ți se cade să ai pe femeia fratelui tău”! Însă prin amândouă femeile, s-a lucrat o taină mare în iconomia mântuirii lumii. Că Ilie fugind de Izabela, a văzut pe Dumnezeu pe Mt. Horeb și a fost răpit spre cer de viu, pentru ca la sfârșitul veacurilor să fie iarăși trimis pe pământ, să mărturisească pe Hristos. Iar Sf. Ioan Botezătorul a fost închis pentru desfrânata Irodiada și i s-a tăiat cinstul său cap.

Izabela și Irodiada împotriva lui Ilie și Ioan. Două femei desfrânate și apostate împotriva a doi Sfinți care n-au avut femei, împotriva celor mai sfinți bărbați ai Legii vechi. Mare este Taina Înțelepciunii Lui Dumnezeu!

Izbăvește, Mântuitorule, lumea de idoli și „Baali”, izbăvește pe robii tăi, cei din veac aleși de toate cursele satanei! Izbăvește Pământul de potopul desfrânării! Nu lăsa pe cei drepti în mâinile păcătoșilor! *Nu lăsa până în sfârșit toiagul păcătoșilor peste soarta dreptilor, ca să nu-și tindă dreptii întru fărădelegi mâinile lor (Psalm 125, 3).*

Întărește, Fiule al Lui Dumnezeu Biserica Ta cea luptătoare împotriva celor care Te hulesc și se ridică asupra ei! Întărește Biserica Sfinților Tăi, ca să biruiască peste veacuri! Întărește pe Păstorii Bisericii Tale, ca să nu se teamă de Ahab și de Irod! Nici să fugă de frica Izabelei! Nici să tacă a vesti adevărul din pricina Irodiadei! Ci să mărturisească, cu timp și fără timp, Evanghelia Lui Hristos, mergând, învățând și muștrând pe cei orbiți de patimi, cu râvna lui Ilie și cu cuvintele Sf. Ioan Botezătorul care mereu striga: „Pocățiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor”!

Medităm asupra temniței Sf. Ioan Botezătorul și a ruinelor dezolante ale Palatului lui Irod Antipa. Numai pietre risipite, capiteluri răsturnate, resturi de mozaicuri...O, Iroade, unde-ți este slava? Unde este Palatul cel frumos? Unde-ți este tronul cel împodobit cu porfiră? Unde-ți este coroana cea de aur și slugile cele multe? Unde este Irodiada, femeia fratelui tău și Salomeea, fiica desfrânării care a jucat înaintea ta? Unde sunt mesele la care ai mâncat? Unde este vinul cel ales? Unde este femeia ucigașă care a cerut capul lui Ioan? Toate au trecut și au dispărut. Clădirile s-au dărâmat, cetățile au pierit, păcătoșii s-au aruncat cu diavoli în iad, de unde nimeni nu-i mai scoate. Iar Dreptii și Sfinții, împreună cu Sf. Ioan Botezătorul se află în Cer și se roagă neîncetat înaintea Preasfintei Treimi, pentru sufletele noastre...

4. CEZAREEA PALESTINEI

Această cetate antică se află pe țărmul Mării Mediterane, la cca 60 km de vechea cetate a Samariei, Samaria și la cca 20 km spre nord de Stațiunea litorală Netania. Aici își aveau sediul Guvernatorii romani din Palestina, iar după distrugerea Ierusalimului a devenit Capitala țării și tot aici a fost întemnițat și judecat Sf. Ap. Pavel.

Orașul Cezareea Palestinei a fost întemeiat cu 300 de ani înainte de Iisus Hristos, ca port la Marea Mediterană și se numea „Turnul lui Straton”. Mai târziu Împ. roman August i l-a dăruit lui Irod cel Mare, Regele Iudeii, în anul 30 î. Hr.

Irod l-a reînnoit în perioada 20 – 9 î.Hr. și în onoarea Cezarului i-a dat numele de „Cezareea”. Orașul avea atunci 15.000 de locuitori și se distingea prin Templu, palat, amfiteatru, stadion și magnifice clădiri publice, fiind alimentat cu apă de la izvoarele din Mt. Carmel (aflat la cca 21 km), printr-un apeduct. Totodată orașul a devenit reședința permanentă a Guvernatorilor romani și port internațional. Tot aici era și casa Sutașului Corneliu – primul ne-evreu convertit la Creștinism. În anul 66 d.Hr. în Cezareea a izbucnit o mare Răscoală împotriva romanilor. În anii Răscoalei viitorul Împ. Vespasian (69 – 79 î.Hr.) a staționat cu trupele sale chiar în oraș. Ca o consecință a revoltei, Cezareea și-a pierdut statutul de oraș regal și ulterior a început să decadă. În anul 79 d.Hr. erupția Vulcanului Vezuviu din Italia a provocat valuri „tsunami” ce-au ajuns și pe țărmul Țării Sfinte, pustiind o mare parte din oraș. Pe la sfârșitul sec. I d. Hr. orașul era deja înghițit de nisip.

În Creștinism Cezareea a jucat un rol destul de important. Diaconul Filip, unul dintre cei 7 diaconi aleși de către Sf. Apostoli, care era originar din Cezareea, a creștinat orașul (Fapte 21, 8). Sf. Ap. Petru botează în cetate casa lui Corneliu, Sutașul, deschizând astfel Ușa Bisericii Lui Hristos pentru multe Neamuri (Fapte, cap. 10). Sf. Ap. Pavel a trecut pe aici de multe ori cu ucenicii săi, iar între anii 58 – 59 a suferit din cauza iudeilor 2 ani de închisoare în Cezareea Palestinei, până ce-a fost trimis la cererea sa să fie judecat la Roma (Fapte, cap. 24, 25). Aici își avea sediul permanent, Proconsulul Pilat care l-a judecat pe Hristos. De aici se ducea Pilat la Ierusalim, mai ales în timpul marilor sărbători ale iudeilor, pentru menținerea ordinii. Aici și-a găsit moartea dureroasă Regele Agrippa I. Tot aici au locuit și cei 2 Proconsuli, Antonius Felix și Porcius Festus care au întemnițat și judecat pe Apostolul Neamurilor.

Cezareea Palestinei a devenit celebră în sec. III, prin Școala lui Origen care-și mută sediul aici, după izgonirea sa din Alexandria. Celebră a fost și marea Bibliotecă din Cezareea unde au fost păstrate multă vreme operele lui Origen. De acest oraș este legat și numele Episcopului Eusebiu de Cezareea, supranumit „Părintele Istoriei bisericești”, ca și numele Sf. Grigorie de Nissa și ale altor mari teologi și Părinți capadochieni care au studiat în Școala teologică din Cezareea Palestinei.

În timpul cruciadelor Cezareea a avut mult de suferit, din cauza luptelor cu arabii. Iar în anul 1291 musulmanii au distrus aproape complet această cetate a Creștinismului ortodox din Orient. Singurele ruine ce mai supraviețuiesc ne vorbesc de faima Cezareei de altădată și ne amintesc de Diaconul Filip „care locuia în Cezareea”, de călătoriile misionare ale Sf. Ap. Pavel, de Petru, Verhovnicul care a botezat aici pe Corneliu și mai ales de temnița și de lanțurile ce le-a purtat 2 ani de zile, pentru dragostea Lui Hristos, Apostolul Neamurilor. Ruinele Cezareei ne amintesc și de câteva nume de Mucenițe (Marina, Iuliana ș. a.) care au pățimit în această cetate, pentru Sf. Credință. Că nu puțini ucenici din Asia erau aduși la Curtea Proconsulului roman din Cezareea, unde erau chinuiți și condamnați la moarte. Marele amfiteatru roman din apropiere era locul unor înfiorătoare spectacole. În prezența mulțimii, a Proconsulului și uneori chiar a Împăratului de la Roma, creștinii erau dați să fie sfâșiati de fiarele sălbatice, pentru că nu voiau să se lepede de Hristos. Iudeii îi alungau din Ierusalim, dregătorii arabi îi măcelăreau în

Africa și Asia de Vest, iar mai târziu perșii și apoi turcii au udat pământul cu sângele a mii de Martiri.

Și totuși Creștinismul a biruit și corabia Bisericii a străbătut nevătămată până azi, printre stânci și valuri, pentru că la cârma ei nu sunt împărați „îmbrăcați în porfiră și vizon”, nu sunt Cezari cu coroană pe cap, nu sunt Domni care stau pe tronuri de aur, nu sunt filozofi și ritori care într-un fel sau altul încearcă să schimbe destinele bisericii. Ci la cârma Bisericii creștine este Însuși Hristos, Dumnezeuul nostru. Este Hristos Cel dezbrăcat de oameni, Hristos Cel fără tron și veșmânt împărătesc, Hristos Cel răstignit de păcătoși. Hristos Cel hulit, de două milenii. La cârma Bisericii este Hristos, Mântuitorul nostru, Hristos Cel Milostiv, Cel Bun și Iertător, Hristos, Judecătorul Lumii!

Portul construit de către Irod cel Mare la Cezareea era cel mai mare în estul Medi-teranei și unul dintre cele mai aglomerate, exportând toate bogățiile din est la Roma. Lui i s-a dat numele de „Sebastos”, onorându-l încă o dată pe Împ. August, după Orașul Sebastia de data aceasta, folosind forma pur greacă. Portul consta dintr-un bazin exterior protejat de două diguri, digul din sud având la vârf un mare far. Digurile erau construite din blocuri de beton de 17, 16 x 7 x 4 m, fiecare. Un sistem de ecluze apăra Portul de aluviuni. Aici ancorau corăbii din cele trei Continente: Asia, Europa și Africa.

De aici au plecat să mântuiască lumea Apostolii Lui Hristos! De aici au plecat pescarii galileeni să rușineze pe filozofii Atenei, să smerească pe ritorii Areopagului și ai Capitoliului; să convertească pe Magii perșilor și să aducă Lui Hristos pe astronomii Egiptului. De aici au plecat să semene Cuvântul Evangheliei în Europa și în toată lumea, Petru și Pavel, Andrei și Ioan, Matei, Luca, Marcu și toți ceilalți. De aici au plecat cu corabia spre Roma Sf. Ap. Petru și Pavel, ca să vestească pe Hristos înaintea Cezarilor lumii.

Incinta unor clădiri cu ruine romane, de pe timpul Lui Iisus Hristos, ne amintește de Palatul Proconsulului. După tradiție aici ar fi fost Palatul Proconsulului Ponțiu Pilat și mai târziu Pretoriul unde a fost judecat Sf. Ap. Pavel, de către Felix și Porcius Festus. Cum n-au glas zidurile acestea masive și roase de vremuri, care au văzut pe Apostoli, să ne spună despre Petru și Andrei, să ne vorbească despre Pavel, Apostolul Neamurilor! Să ne mărturisească el cât a răbdat pentru Hristos în cetatea aceasta! Cum l-au prigonit iudeii în Ierusalim, după ce s-a întors din a treia călătorie misionară; cum l-au scos afară, să-l omoare, cum l-au scăpat din mâinile lor căpitanul și ostașii romani; cum s-a apărat Pavel în fața poporului. Apoi cum l-a trimis Claudiu Lisie noaptea, din Ierusalim la Felix, Proconsulul, în Cezareea, cu 200 de ostași, cu cai și călăreți, din pricina iudeilor; cum a zăcut Pavel, gura Lui Hristos, doi ani încheiați în temniță și lanțuri, în foame și frig, în întuneric și lipsuri, aici sub zidurile acestea! Și în sfârșit cum a fost judecat Sf. Ap. Pavel în fața Proconsulului roman și arhierilor și cum a fost trimis la Roma, să stea în fața Cezarului (Fapte, cap. 22, 23).

Slavă Ție, Doamne, pentru Petru, Verhovnicul și pentru Pavel, Apostolul Neamurilor! Slavă Ție, Mântuitorule, pentru Pavel, gura Lui Hristos, glasul bisericii, sabia Cuvântului! Pentru Pavel, Apostolul cel nefricos, pescarul cel foarte iscusit, bărbatul cel îndrăzneț, ritorul cel neîntrecut, scriitorul cel plin de Duh!

Slavă Ție, Mântuitorule, că din Evanghelia vestită de Sf. Apostoli Andrei și Pavel, ne hrănim și noi, cei din Carpați, că ai binecuvântat pământul nostru românesc cu credință ortodoxă și apostolică! Dăruiește păstorilor noștri râvna Sf. Ap. Petru, curajul, bărbăția și înțelepciunea în cuvânt a Sf. Ap. Pavel, dragostea covârșitoare a Sf. Ioan Evanghelistul, statornicia lui Andrei și blândețea lui Moise!

Întoarce-ne către Tine, Doamne, pe calea Damascului și ne întărește în credință, în râvnă și mărturisire, în cuvânt și fapte bune, ca să slujim Ție din dragoste, iar nu pentru cinste; să slujim Biserica Ta în Dar, iar nu pentru bani; să slujim poporul Tău cu bucurie, iar nu din silă; cântând și binecuvântând, iar nu plângând și cârtind; muștrând cu blândețe, iar nu ocărând cu mânie!

Învăță-ne, Mântuitorule, taina apostoliei! Deprinde-ne înțelepciunea Sf. Ap. Pavel, blândețea lui, bărbăția lui, răbdarea lui, sărăcia, smerenia, tăria, neoboseala și curajul lui în vestirea Evanghelei Tale! Învăță-ne și pe noi să răbdăm lipsurile, nevoile, ocară, prigoana și toate suferințele, ca să slujim cu credință Biserica Ta și să îndrăznim și noi a zice, împreună cu Sf. Ap. Pavel: „*Căci pentru mine viața este Hristos și moartea – un câștig*”! (Filipeni 1, 21).

III. GALILEEA

În partea de nord a Țării Sfinte se află Regiunea Galileea. Peisajul Galileii este cel mai curat și neprihănit din întreaga Palestină biblică. Dealuri domoale, câmpii și văi bogate în recolte de grâu, grădini cu plantații de banane și citrice, turme de oi și capre, sate mici de arabi, liniște și binecuvântare. Peste tot se simte o atmosferă evanghelică, liniștită, adăpostită de zbuciumul acestui veac. Galileea este destul de bogată în evenimente biblice, în legătură cu copilăria și activitatea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, până la vârsta de 30 de ani. De câte ori a călătorit Domnul nostru Iisus Hristos, singur și cu ucenicii săi, pe aceste drumuri de țară, prin aceste sate sărace de galileeni mângâind, vindecând, învățând și căutând să mântuiască *„oile cele pierdute ale casei lui Israel...și a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în adunările lor și propovăduind Evanghelia Împărăției, tămăduind toată boala și toată neputința în popor”...(Matei 4, 25).*

În această provincie se află mai multe localități și locuri amintite în Sf. Evanghelie: Mt. Carmel, Nazaret, Cana, Mt. Tabor, Marea Galileii, Tabgha, Locul Arătării Domnului, Mt. Fericirilor, Capernaum, Horazim, Betsaida, Gherghesa și Gadara.

1. HAIFA

La poalele Mt. Carmel, în partea de nord-vest a acestuia, pe țărmul Mării Medi-terane, la 143 km de Ierusalim și la 83 km de Tel Aviv, se întinde Orașul modern Haifa, întemeiat în jurul anului 1930. Haifa este azi cel de-al treilea oraș al Țării Sfinte, după Ierusalim și Tel Aviv, cu 255.300 de locuitori (în 1997) între care și câteva mii de creștini (3.000 catolici și 2.000 ortodocși helchiți). El este centrul industriei grele și cel mai mare port de industrie grea din Țara Sfântă. În partea centrală a orașului se află Centrul mondial al Credinței Bahai, cu frumoasa și strălucitoarea sa cupolă de aur. Bahaii au venit din Persia în jurul anului 1844 și azi au peste 2.000.000 de credincioși, iar Haifa este orașul lor sfânt.

La cca 27 km spre nord de Haifa se află vechiul port, de cca 4.000 de ani, numit Acra (Acre, în franceză) ce a fost promis Tribului Așer (*Judecători 1, 31*). Când Sf. Ap. Pavel a vizitat orașul, acesta purta numele elen „Ptolemais” (Fapte 21,

7). Aici se află Moscheea Al-Jazar (numită așa, după „măcelul din Acco”) construită în 1781, ce a rezistat cu succes armatei lui Napoleon care a amenințat că va executa orice soldat care se va retrage de pe front. Tot aici se află „Hanul Coloanelor” (Khan El-Umdam”), ridicat în 1906 de către Sultanul otoman Abdul Hamid II (1876 – 1909).

2. MUNTELE CARMEL (KARMEL - „LIVADA LUI DUMNEZEU”)

La marginea Orașului Haifa, ca o impunătoare peninsulă de piatră dinspre sud spre nord-vest, se înalță Mt. Carmel (Karmel, în ivrit) cu înălțimea de 598 m. Aici a adus Prorocul Ilie jertfă Adevăratului Dumnezeu. Aici au fost uciși Prorocii mincinoși ai Izabelei. Aici a adunat Sf. Ilie pe poporul lui Israel, în frunte cu Regele Ahab și a dezlegat cu rugăciunea sa cerul, să dăruiască ploaie pământului, după 3 ani și 6 luni de secetă cumplită.

Pe vârful muntelui se află două mănăstiri catolice mari: o mănăstire cu 15 călugări franciscani și alta mult mai mare cu cca 60 de călugărițe care fac parte din Ordinul foarte sever al Carmelitelor, fondat în anul 1212 de către Călugărul francez Brocard. Nevoința carmeliților, cea mai importantă, constă în faptul că sunt toată viața izolați de lume. Fiecare stă singur în chilia sa, unde primește mâncare printr-o mică fereastră. Timpul și-l împart între rugăciune, lucrul mâinilor, citirea cărților sfinte și odihnă. Până la moarte n-au voie să iasă din mănăstire, să vorbească cu cei din afară, decât numai cu Dumnezeu și cu duhovnicul lor.

Ne oprim în fața impunătoarei mănăstiri carmelite. Un călugăr franciscan ne iese înainte, ne conduce în biserică și ne dă câteva explicații. Sub Altar coborâm în „Peștera Sf. Ilie” unde după tradiție obișnuia să se roage Marele Proroc. Mănăstirea carmeliților are aspectul unei fortărețe cu o incintă cu 3 etaje și o biserică de mari proporții, numită pentru dimensiunile și strălucirea ei, „Steaua mării” („Stela maris”). În epoca de aur a Creștinismului pe Mt. Carmel erau numeroși sihaștri ortodocși. În timpul cruciaților aici s-au stabilit călugări catolici care au înființat așa-numitul „Ordin al Carmeliților”, adică al călugărilor închiși. Mănăstirea a fost construită în anul 1827 de Biserica catolică din Franța.

Conform tradiției pe acest munte ridicase Regele Ahab idolul Baal, ca să i se închine poporul, în locul Adevăratului Dumnezeu. Dar Sf. Ilie (din Tesba Galaadului), cu rugăciunea sa a dărâmat idolul la pământ și a pregătit muntele pentru marea jertfă ce avea s-o aducă, după cei 3 ani și 6 luni de secetă. Când stătea ascuns la văduva din Sarepta Sidonului, a primit Poruncă de la Dumnezeu să aducă jertfă pe Mt. Carmel, în fața întregului popor al Samariei care jertfea lui Baal. Jertfa marelui Proroc Ilie a fost bine primită de către Dumnezeu și mistuită de focul pogorât din cer la rugăciunea sa. Iar jertfa preoților lui Baal a fost lepădată, spre muștrarea lui Ahab și a Izabelei și spre întoarcerea poporului la Adevăratul Dumnezeu. Atunci Ilie, plin de râvna Duhului Sfânt, a poruncit poporului să prindă și săucidă pe Preoții și Prorocii mincinoși ai lui Baal, iar el căzând la rugăciune, a

deschis Dumnezeu cerul și a trimis poporului ploaie (III Regi, cap. 18).

Aici pe platoul Carmelului, între mare și cer se ruga Ilie, marele Proroc al Legii Vechi. Aici a adunat pe poporul amăgit de Ahab și Izabela și l-a întrebat: „Până când veți schiopăta de amândouă picioarele?” Adică de credință și de fapte bune. „Dacă Baal este adevăratul Dumnezeu, urmați-i lui; iar dacă Domnul este Adevăratul Dumnezeu, urmați-i Lui!” Aici a văzut poporul cum a coborât foc din cer și a mistuit jertfa Sf. Ilie. Aici a înțeles poporul că este înșelat de Izabela și de Prorocii cei mincinoși și a căzut cu fața la pământ înaintea Adevăratului Dumnezeu, ca să fie iertat și miluit. Aici s-a rugat Ilie, cu rugăciune de foc și a trimis Dumnezeu ploaie peste Israel.

Doamne, izbăvește lumea de idoli, de eresuri și de proroci mincinoși care înșală buna credință a oamenilor! *Vai, lumii, pentru sminteli! Că smintelile trebuie să vină, dar mai vai prin care vin...* Vai, lumii, pentru idolatrie și depărtarea de Dumnezeu! Că depărtarea trebuie să vină, dar mai vai de cei care grăbesc idolatrizarea lumii. Ce răspuns vom da în Fața Lui Hristos? Bindecuvintează, Mântuitorule, omenirea cu Păstori duhovnicești devotați și cu Preoți adevărați! Adaugă Preoților noștri râvnă din râvna Sf. Ilie; mai multă dragoste de Hristos, mai multă grijă de turmă, mai multă îndrăzneală în cuvânt, mai mult zel pentru Casa Domnului!

Primește-ne, Doamne, și pe noi, fiii unui popor binecredincios, să ne-nchinăm pe Mt. Carmel! Până în ceasul acesta n-am plecat genunchii noștri înaintea altui Dumnezeu. Nici n-am adus jertfă lui Baal. Nici n-am zidit Altare păgâne în casele și-n inimile noastre. Nici n-am mâncat „din masa Izabelei”. Ne cunoaștem Evanghelia. Ne știm chemarea. Ne iubim Biserica, țara, pământul și pe toți oamenii. Nu ne trebuie idoli. Nu vom jertfi lui Baal. Nu ne vom închina niciodată altui Dumnezeu. Pe Tine Te mărturisim! Ție îți slujim, la Tine cădem, Ție ne rugăm și pe Tine Te slăvim, pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt.

Bindecuvintează-ne pe noi – cu tărie și râvnă, țara – cu ploaie timpurie și târzie, Al-tarele – cu Preoți devotați și pământul – cu soare și pace, ca să Te slăvim, cu Sf. Ilie, din neam în neam! Nu s-au stins luminile în Carpați. Nici untdelemnul în candelarele Tale nu s-a terminat. Și fumul de tămâie se înalță în bisericile Tale, ca un miros de bună mireasmă. Și jertfa cea euharistică este adusă zilnic în Altarele Tale, pe pământul părinților noștri. Poporul nostru nu cunoaște idoli, nu se închină niciodată la zei. Știe înaintea cui să se smerească și cui să jertfească. Știe să plângă, dar știe să și cânte. Știe să lucreze, dar știe să se și roage. Știe cine-i este prieten și cine este Dumnezeul său!

Bindecuvântat ești, Doamne, pentru toate darurile ce le-ai revărsat peste pământul țării noastre și peste fiii neamului nostru românesc!

Locul unde a adus jertfă Sf. Ilie Adevăratului Dumnezeu se află pe platoul Car-melului, în partea de sud-est, pe o colină înaltă de 546 m. Acolo a fost zidit un Paraclis de către călugării carmeliți, în cinstea marelui Profet.

Admirăm platoul larg deschis al Mt. Carmel. Admirăm mănăstirea carmelitelor rugătoare care mențin focul sacru pe muntele Sf. Ilie Prorocul. Admirăm Marea Mediterană ce înaintează până aproape de noi. Admirăm câmpia și dealurile pietroase ale Galileii sfințite cândva de Pașii Lui Hristos!

Apoi coborâm pe versantul abrupt al Carmelului, unde dăm peste o peșteră adâncă – de cca 14 m și largă – de cca 7 m, ce poartă numele de „Școala Prorocilor”. Aceasta este „Peștera Sf. Ilie” unde el locuia și se ruga când urca pe Mt. Carmel. Tot aici se zice că ar fi locuit și Sf. Proroc Elisei, ucenicul lui când a venit șunamiteanca plângând, ca să-i învie copilul mort (IV Regi 4, 25). Nu departe de „Școala Prorocilor” se află Valea Chișon, locul unde poporul îndemnat de Sf. Ilie, a tăiat pe cei 850 de Proroci mincinoși și Preoți ai lui Baal și Astarte care „mâncau din masa Izabelei”. Acesta este sfârșitul celor care hulesc pe Dumnezeu și amăgesc poporul cel drept-credincios!

3. NAZARETUL (NAZARETH - „CETATEA DE VEGHE”)

ȘI ÎMPREJURIMILE

SALE

Pentru a ajunge la Nazaret, din Ierusalim putem folosi trei rute: Ierusalim – Ierihon – Valea Iordanului – Tiberiada – Nazaret = 189 km (acesta este drumul biblic cel mai iubit și mereu străbătut de către Domnul nostru Iisus Hristos cu ucenicii Săi și cu sfințele femei), iar pe scurtătura Betshean – Afula – Nazaret = 154 km: Ierusalim – Nablus – Jenin – Afula – Nazaret = 134 km (acest drum mai scurt a fost evitat de către Domnul, tocmai din cauză că Samaria era în ceartă cu Iudeea, pentru a nu fi acuzat „că este samarinean”); Ierusalim – Latrun – Aiport – Kefar Sava – Hadera – Afula – Nazaret = 151 km.

Nazaretul este clădit pe mai multe coline, unele destul de înclinate. Dar peste tot, pe străzi, prin parcuri și balcoane putem observa foarte multe flori. Nazaretul rămâne Orașul Florilor și al Bunelor Vestiri, simbolul Îngerilor și al Fecioarelor! Ascultare și tăcere.

Nazaretul – Capitala Galileii este în același timp orașul Sf. Părinți Ioachim și Ana. Aici și-au petrecut viața acești drepti și dumnezeiești părinți ai Maicii Domnului. Aici s-au rugat toată viața să le dăruiască Dumnezeu un copil. Aici au născut pe Preasfânta Fecioară Maria. De aici au dus pe Preasfânta Fecioară, la vârsta de 3 ani, la Templul din Ierusalim. Tot din Nazaret era și dreptul Iosif. Aici s-a logodit Iosif cu Maria. De aici au plecat să se înscrie la Betleem. După întoarcerea din Egipt, tot aici au locuit împreună cu Iisus Hristos, până la vârsta de 30 de ani. De aici a plecat Domnul să Se boteze de către Ioan în Iordan. Nazaretul este orașul copilăriei Lui Hristos, de aceea S-a și numit „Nazarinean”. Nazaretul este orașul marilor Taine ale mântuirii noastre. Deci Nazaretul este orașul Maicii Domnului, este primul nume ce-l rostesc creștinii din toată lumea, primul nume din Evanghelie, orașul speranței și al Bunei Vestiri. Aici Arhanghelul Gavriil I-a vestit Preasfintei Fecioare Maria, pe când stătea la rugăciune în casa lui Iosif, că va naște pe Hristos – Emanuel, Mesia Cel mult așteptat. Aici S-a făcut începutul mântuirii noastre. Aici S-a săvârșit cea mai mare Taină din câte S-au făcut pe pământ. Preasfânta Fecioară Maria S-a învrednicit să zămislească de la Duhul sfânt pe Iisus

Hristos, Fiul Lui Dumnezeu și Mântuitorul Lumii! Nazaret, nume sfânt pe care-l știm din colinde și din primele pagini ale Evangheliei Mântuirii noastre. Încă din anii copilăriei ne imaginăm Orașul Nazaret. O casă mică de piatră, înăuntru – o Fecioară la rugăciune și un Înger de lumină cu aripile desfăcute, purtând un crin în mâini. Ni-L imaginăm pe Iisus Hristos, Copil, lucrând alături de bătrânul Iosif, în negrăită smerenie.

Nazaretul este locul de naștere a Preasfintei Fecioare și a lui Iosif, este Cetatea Bunei Vestiri și a Întrupării Lui Hristos, locul unde Iisus Și-a petrecut copilăria și adolescența, nepomenit în nici un document, în afară de Sf. Evanghelie. Aici a fost relevată de către Dumnezeu, Taina Răscumpărării Neamului Omenesc, prin iconomia Întrupării Lui Iisus Hristos, Mântuitorul Lumii. În perioada Vechiului Testament, aici se afla probabil o mică așezare ce nu se distingea prin nimic deosebit, n-avea nimic bun în ea... În timpul Vieții Lui Iisus, Nazaretul era doar un târgușor conturat în jurul unui izvor, unde trăia un număr ne semnificativ de evrei. Această situație a continuat până în sec. IV, când localitatea a fost inclusă de Creștinism în șirul locurilor importante de pelerinaj. În perioada bizantină, în Nazaret trebuie să fi existat patru Locuri Sfinte de pelerinaj: „Izvorul Maicii Domnului”, în preajma căruia, potrivit tradiției, a avut loc *Buna Vestire*; „Peștera – Atelierul lui Iosif”; „Sinagoga” în care a învățat Hristos; „Muntele Prăpastiei” de pe care au vrut să-L arunce concetățenii Lui (*Luca 4, 29*). Toate aceste Locuri le pot vizita pelerinii și în Nazaretul din zilele noastre. Înțelesul în limba ebraică a cuvântului „Nazaret” este „Cetate de veghe”.

În prezent Nazaretul este un oraș în toată regula, plin de viață, cu peste 40.000 de locuitori majoritatea arabi și o parte mai mică de creștini ortodocși, catolici, maroniți și protestanți. Azi în acest oraș pot fi vizitate, ca și-n trecut: Biserica ortodoxă a Bunei Vestiri, cu Izvorul Maicii Domnului; Biserica catolică a Bunei Vestiri, cu Atelierul lui Iosif; Biserica-Sinagogă a greco-catolicilor și Capela Prăpastiei.

a) BISERICA ORTODOXĂ „SF. ARHANGHEL GAVRIIL”

Această biserică este și Catedrala Mitropoliei Ortodoxe din Nazaret. În Nazaret sunt încă două Episcopii, una catolică și alta protestantă. Biserica mitropolitană ortodoxă se înalță pe locul unde, după tradiție, se afla casa lui Iosif și a Preasfintei Fecioare Maria. Intrăm în curtea largă și plină de flori și copaci mediteraneeni. Aici a fost Casa Preasfintei Fecioare Maria! Casa Maicii Domnului! Casa Bunei Vestiri! De aici începe Taina Mântuirii Neamului Omenesc!

Aceasta este prima biserică creștină de pe pământ! Aici a vorbit Preasfânta Fecioară Maria cu Arhanghelul Gavriil și a fost rostit pentru prima dată Numele Lui Iisus Hristos! Slavă Ție, Dumnezeule, că ne-ai adus pe Acest Loc Sfânt! Slavă Ție, Doamne, că ne-ai învrednicit să vedem Orașul Nazaret! Iată, aici au locuit Sf. Părinți, Ioachim și Ana. Aici S-a născut Prunca Cea mai Sfântă de pe pământ, Fecioara Maria, Lauda Bisericii Lui Hristos, Nădejdea creștinilor, Ajutătoarea călugărilor, Mângâierea mamelor, din toată lumea.

Intrăm în Biserica „Buneivestiri”! Este o biserică de mărime mijlocie, dar păstrează o mireasmă duhovnicească unică în Țara Sfântă. Peste tot este

împodobită cu icoane bizantine din cele mai frumoase, cu lumânări de ceară, cu candelă aprinsă și cu miros curat de smirnă și tămâie.

Intrarea în biserică este prin partea de sud. Alături de ușă, sub streșină este o mică fântână, numită „Izvorul Maicii Domnului”. Gustăm cu toții din această apă. Ea izvorăște din absida de nord a bisericii și curge afară, pe sub pardoseala de marmură. Conform tradiției și a spuselor Părinților de aici, actuala biserică a fost ridicată în anul 1750, pe ruinele unei biserici vechi din sec. IV, zidită de către Sf. Elena, pe ruinele casei lui Iosif și a Maicii Domnului, situată în preajma Izvorului „Buna Vestire” unde Arhanghelul Gavriil I-a vestit că va naște pe Mesia – Hristos. Minunatul iconostas al bisericii a fost dăruit de către un negustor grec rămas necunoscut, în anul 1767. Ne închinăm la Sf. Icoane, ne închinăm și în dumnezeiescul Altar unde au slujit generații întregi de Preoți, Episcopi, Călugări și Sfinți. Apoi ne apropiem de absida de nord a bisericii. Aici vedem ruinele unei clădiri sfinte, *Casa Maicii Domnului*.

Vedem cum izvorăște apa din stâncă, în amintirea Preasfintei Fecioare. În zidul vechi observăm o mică fereastră înspre afară. După tradiție, pe aici ar fi intrat Sf. Arhanghel Gavriil la Maica Domnului și I-a adus Vestea cea Bună a Mântuirii noastre!

Stăm câteva clipe aici, în tăcere și cugetare. Ne reamintim Sf. Evanghelie și ne rugăm. Suntem un grup de fii ai Bisericii Lui Hristos, din pământul românesc. Ne rugăm pentru noi, pentru părinții noștri, pentru bisericile noastre, pentru tot neamul românesc. Aprindem lumânări, facem metanii, sărutăm icoanele și luăm apă din *Izvorul Maicii Domnului*, pentru cei dragi din Carpați. Duhul Sfânt ne mângâie inimile. Parcă auzim Rugăciunea Preasfintei Fecioare! Parcă auzim glasul Arhanghelului Gavriil! O bucurie cerească ne cuprinde.

Ce Taină mare S-a săvârșit în locul acesta dumnezeiesc! Câtă smerenie la Preasfânta Fecioară! Câtă blândețe la Înger! Câtă ascultare la Fiul Lui Dumnezeu și la „Roaba Domnului”! Câtă supunere la slujitorul Preasfintei Treimi! Preasfânta Fecioară Se sfia de Înger și Îngerul se sfia de Preasfânta Fecioară!

Aici în Nazaretul Galileii a venit un Înger ceresc la un Înger pământesc! Gavriil Arhanghelul a intrat în camera de rugăciune a Preasfintei Fecioare Maria! *Și intrând Îngerul la Ea, a zis: „Bucură-Te, Ceea Ce ești plină de Har, Domnul este cu Tine! Binecuvântată ești Tu între femei”! Iar Ea văzându-l, S-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în Sine: « Ce fel de închinare poate să fie aceasta »? Și Îngerul I-a zis: „Nu Te teme, Marie, că ai aflat Har la Dumnezeu! Și, iată, vei lua în pântec și vei naște Fiu și vei chema numele Lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt Se va chema. Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și Împărăția Lui nu va avea sfârșit”! Și a zis Maria către Înger: « Cum va fi aceasta, de vreme ce nu știu de bărbat »? Și răspunzând, Îngerul I-a zis: „Duhul Sfânt Se va coborâ peste Tine și Puterea Celui Preaînalt Te va umbri; pentru aceasta și Sfântul Care Se va naște din Tine Fiul Lui Dumnezeu Se va chema...Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință”! Și a zis Maria: « Iată Roaba Domnului! Fie Mie, după cuvântul tău »! Și îngerul a plecat de la Ea (Luca 1, 26 – 38).*

În acest loc sfânt a început împăcarea omului cu Dumnezeu, ce s-a sfârșit pe Golgota, când a strigat Hristos: « Săvârșitu-s-a »! Aici S-a atins Cerul – de Pământ, Dumnezeu – de Trupul Fecioarei, Focul – de materie. Ascultarea și smerenia Lui Hristos au vindecat neascultarea lui Adam, au rușinat neascultarea și răzvrătirea Satanei; ascultarea Preasfintei Fecioare Maria a spălat și iertat neascultarea Evei. Câtă neascultare și răzvrătire în Rai și câtă ascultare și smerenie pe pământ, în Nazaretul Galileii!

Mare și negrăită este Taina Întrupării Lui Hristos! Slavă Ție, Mântuitorule, că ai venit în lume prin femeie, ca să tămăduiești neascultarea și neînfrânarea femeii! Slavă Ție, Doamne, că Te-ai făcut Om, ca să îndumnezeiești pe om! Te-ai smerit Tu, ca să înalți pe omul cel căzut! Te-ai zămislit în pântecul Fecioarei, ca să ne înveți cât de scumpă este fecioria! Te-ai născut din Fecioară logodită cu bărbat, ca să biruiești gurile hulitorilor și să sfințești familia creștină! Te-ai descoperit lumii în Galileea Neamurilor, ca să nu se laude iudeii că ai venit numai pentru ei! Lumea toată suspină după Tine, Mântuitorul nostru! Lumea Te caută pe Tine, Dumnezeul nostru! Pământul suspină după Cer. Nu mai poate răbda arșița și seceta sufletului. Nu mai poate suferi pustiul. Pământul Te așteaptă din nou, să vii în mijlocul Neamurilor! Omenirea nu poate trăi fără Tine, Iisuse Hristoase!

Nu putem trăi fără Tine, Mântuitorule! Fără Evanghelie, fără Nazaret, fără Ierusalim, fără Preasfânta Fecioară, fără Sfinți, fără Cer, fără nădejdea Veșniciei! Ne este dor de Galileea, de Nazaretul Galileii. Așteptăm din nou să vină Gavriil, să intre pe fereastra inimii noastre, să ne aducă vestea iertării și împăcării cu Dumnezeu. Am căzut din ascultare și vrem din nou să ne împăcăm cu Domnul, prin Nazaret, prin Fecioara, prin Întruparea Cuvântului

Vieții! Vrem să îndreptăm pe părinții noștri. Bindecuvintează-ne, Maica Domnului, pe noi și căminele noastre, bisericile, țara și hotarele lumii! Bindecuvintează, Preasfântă Fecioară, pe fecioarele și pe fiicele neamului cu întregă înțelepciune, cu dragoste de Hristos și iubire de copii! Bindecuvintează, Maica Domnului, pe mamele noastre cu bucurie deplină, cu dragoste de mamă, cu lacrimi de mamă, cu inimă de mamă, cu demnitate de mamă, cu răbdare de mamă și cu milă de mamă! Dă mamelor noastre grijă pentru fii, milă pentru copiii Lui Hristos și dragoste pentru vlăstarele de mâine ale neamului!

Înmoaie inimile cele împietrite ale femeilor ucigașe de copii, ale celor care nu vor să aibă copii, ale celor care frâng crinii bisericii și florile pământului! Bindecuvintează-ne și pe noi, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, cu mai multă dragoste de Dumnezeu, cu mai multă milă de oameni, cu credință tare, cu nădejde nerușinată și lucrare duhovnicească! Amin.

Clădirea ce adăpostește Sediul Mitropoliei Ortodoxe din Nazaret este veche și destul de modestă. În cadrul Mitropoliei sunt 16 călugări români.

b) BISERICA CATOLICĂ „BUNAVESTIRE”

Este situată la cca 300 m de Biserica „Sf. Arhanghel Gavriil”; fiind de o mărime impresionantă, este o adevărată bazilică. A fost construită în anul 1960, pe

locul Casei Maicii Domnului și a tâmplarului Iosif (spun catolicii!). Pe acest loc a existat o biserică bizantină ale cărei ruine au fost descoperite cu prilejul unor săpături arheologice efectuate de către monahii franciscani. Prima biserică bizantină a fost distrusă de perși (614). În sec. XII pe locul bisericii distruse cruciații au construit una nouă, mai mare decât cea anterioară. În incinta uriașei biserici catolice au fost păstrate vestigii ale perioadei bizantine și ale epocii cruciaților. Tot aici este amenajat Atelierul tradițional al lui Iosif.

În complexul Bazilicii „Bunavestire” se află o Capelă, numită „Biserica Sf. Iosif” construită în anul 1914, pe locul unde a lucrat și viețuit Sf. Iosif (spun catolicii!).

c) Biserica-Sinagogă aparține greco-catolicilor și a fost înălțată pe ruinele unei clădiri din perioada romană, clădire considerată ca aparținând Sinogogii nazarinene din Epoca Lui Iisus.

d) Capela Prăpastiei (El-Kafze)

Este situată la extremitatea sudică a Nazaretului și construită în anul 1925 de către Mitropolitul grec, Kleopa. Pe acest loc vedem și azi ruinele unei vechi mănăstiri bizantine. Capela este amplasată în preajma „Mt. Prăpastiei”, un loc abrupt unde iudeii au încercat să-L arunce pe Domnul în adânc.

3.1. CANA (KAFR CANNA)

La 12 km spre nord-est de Nazaret, se află Satul Cana („Kafr Cana”, în arabă), locul de naștere a Ap. Simon Zilotul (Natanael) (*Ioan 21, 2*), precum și locul unde Iisus Hristos (însoțit de primii 5 Apostoli, după ispitirea din Pustiul Iudeii) a săvârșit prima Sa Minune (*Ioan 2, 1 – 11*) și l-a vindecat totodată pe fiul slujitorului regesc din Capernaum (*Ioan 4, 46 – 54*). Localitatea era situată mai la nord decât cea actuală, în apropiere de Valea Asohis („Batauf”, în arabă). Mutarea satului pe locul actual a avut loc după invazia arabă (637), când vechea Cana a fost distrusă și părăsită de locuitorii ei.

În actualul Sat arab Cana, destul de frumos și curat, locuiește o populație mixtă (musulmani – majoritatea și creștini). Bisericele aflate aici au fost construite nu demult. În

Biserica greco-ortodoxă construită conform tradiției, pe locul unde Mântuitorul a prefăcut apa în vin, sunt expuse două vase de piatră de 50 – 60 litri, sub forma unor amfore reconstituite din bucăți originale ale celor 6 pomenite la *Nunta din Cana Galileii* (*Ioan 2, 1 – 11*).

Biserica catolică franciscană închinată acestei nunți și Minuni a fost construită pe ruinele unei vechi clădiri iudaice.

Intrăm în biserica ortodoxă încăpătoare și foarte curat întreținută. Ne închinăm, iar Superiorul bisericii ne prezintă interiorul acestui Sf. Lăcaș care până nu demult avea rol de mănăstire cu câțiva călugări slujitori.

În prezent aici sunt doar doi Preoți-Călugări, iar biserica are rol de parohie, pentru ortodocșii din Cana.

În naos de o parte și de alta vedem două vase de piatră de 50 – 60 litri, reconstituite din bucăți originale de la cele 6 vase umplute cu apă la *Nunta din Cana Galileii*, la Porunca Maicii Domnului, de către ucenicii Lui Iisus.

Să ne reamintim Sf. Evanghelie: *A treia zi s-a făcut nuntă în Cana Galileii și era și Mama Lui Iisus acolo. Și a fost chemat și Iisus, cu ucenicii Săi, la nuntă. Și sfârșindu-se vinul, a zis Mama Lui Iisus către El: « Nu mai au vin ». Iar Iisus I-a zis: « Ce este Mie și Ție, Femeie? Încă n-a venit ceasul Meu ». Mama Lui a zis celor care slujeau: « Faceți orice vă va spune »! Și erau acolo șase vase de piatră puse pentru curățirea iudeilor, ce aveau câte două sau trei vedre. Zis-a lor Iisus: « Umpleți vasele cu apă »! Și le-au umplut până sus. Și le-a zis: « Scoateți, acum și aduceți nunului »! Iar ei i-au adus. Și când nunul a gustat apa ce se făcuse vin și nu știa de unde este...a chemat nunul pe mire și i-a zis: „Orice om pune întâi vinul cel bun și când se ametesc, pune pe cel mai slab. Dar tu ai ținut vinul cel bun până acum”? Acest început al minunilor l-a făcut Iisus în Cana Galileii și Și-a arătat Slava Sa; și ucenicii Săi au crezut în El (Ioan 2, 1 – 11).*

Aici a săvârșit Domnul prima minune, după ieșirea Sa la propovăduire. O minune la care au luat parte și Maica Domnului, și ucenicii, și locuitorii din Cana Galileii, care erau de față la nuntă. Prin aceasta Mântuitorul a binecuvântat și a cinstit familia, taina nunții, cea mai veche dintre cele șapte taine, căci nunta a fost instituită de la Creație, în Rai. Iar acum când vine să înnoiască lumea, Domnul sfințește mai întâi nunta – celula vieții pe pământ. Prima minune a fost o prefacere. O prefacere a apei în vin, la un mare ospăț de nuntă. Nunta din Cana Galileii simboliza totodată unirea omului cu Dumnezeu, împăcarea și logodirea noastră cu Hristos, prin Întrupare. Deci o nuntă duhovnicească, mai înaltă decât cea firească. Iar prefacerea apei în vin preînchipuia prefacerea noastră duhovnicească, prin vinul cel nou al Duhului Sfânt. Căci nuntă și ospăț împărătesc este, pentru omenire, venirea Lui Hristos pe pământ. Ospăț și bucurie nemuritoare sunt, pentru noi, credința noastră în Hristos Cel Înviat, nădejdea noastră în viața de veci și dragostea noastră față de Dumnezeu și de oameni. Cine crede în Hristos, acela vorbește cu El prin rugăciune. Iar cine iubește pe Hristos și pe oameni, acela ospătează cu Domnul în veci. Viața unui astfel de creștin este un permanent ospăț de nuntă. Inima lui, mintea lui, cuvântul lui, casa lui sunt ca o masă întinsă, plină de tot felul de bunătăți duhovnicești și pământești!

Mare bucurie a fost la nunta din Cana Galileii, căci la acest ospăț de bucurie a luat parte Însuși Hristos, Mântuitorul Lumii, cu Maica Domnului și cu Sf. Apostoli. Dar mai mare este bucuria noastră duhovnicească, deoarece la ospățul dreptei credințe, ia parte întreaga Preasfântă Treime – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt! Prin Întrupare și Înviere, Hristos Se logodește cu Biserica, Hristos este Mirele Bisericii și Biserica este Mireasa Lui Hristos. Negrăită este bucuria noastră azi, că la acest ospăț dumnezeiesc de nuntă, am fost chemați și noi, românii, de aproape două milenii. Iată, ospătam cu Hristos, cu Maica Domnului și cu toți Sfinții, când mărturisim aceeași credință, același crez și același botez, când ascultăm Sf. Evanghelie în aceeași Biserică și Limbă, când ne împărtășim cu Trupul și Sângele

Domnului din același Sf. Potir.

Două nunți au creștinii: una firească și una duhovnicească de credință, continuată veșnic în Ceruri. Pe amândouă aceste nunți le-a sfințit și binecuvântat Fiul Lui Dumnezeu aici, în Cana Galileii. Dar dacă bucuria nunții pământești este trecătoare și repede se sfârșește, bucuria nunții cerești nu se mai termină, căci este veșnică deoarece și Hristos rămâne veșnic cu cei care fac Voia Lui.

În bucuria acestei nunți ne-au născut mamele noastre și ne-au crescut și hrănit înaintașii și părinții noștri. În bucuria acestui ospăț duhovnicesc ne silim să rămânem de-a pururi și ne străduim să creștem pe fiii noștri.

Slăvit să fie Dumnezeu, că minunea din Cana Galileii se repetă, de două mii de ani, prin Sf. Liturghie pe pământul țării noastre. La Cana Galileii, apa s-a prefăcut în vin, iar la Sf. Liturghie, pâinea și vinul se prefac în Trupul și Sângele Domnului și ni se oferă ca Dar.

Mulțumim, Mântuitorului, că a rămas cu noi permanent în inimă, la masă și în is-torie! Tocmai de aceea pâinea ne-a ajuns, credința a biruit, binecuvântarea și speranța nu ne-au părăsit. Dar vai, nouă, de vom supăra pe Dumnezeu! Vai, nouă, de vom izgoni pe Marele Hristos, pe Maica Domnului și pe toți Sfinții, de la masa noastră! Atunci Hristos va pleca de la noi, din casele și din inimile noastre, pentru păcatele și necredința noastră. Atunci și pâinea se va termina, și vinul în apă se va prefăce, și bucuria – în întristare, și prietenii – în neprieteni, și ploaia – în secetă, și nădejdea – în deznădejde se va schimba. Iar de vom face toate câte Domnul ne poruncește, de toate relele vom fi izbăviți.

Taina biruinței noastre este să avem totdeauna pe Hristos la masă, să-l avem în ini-mile și casele noastre. Atunci toate ne vor ajunge, că va fi cu noi Mâna Domnului și binecuvântarea Cerului.

Doamne, Dumnezeul nostru, ospătează cu noi la nunta vieții noastre! Nu-Ți retrace Harul, pentru păcatele noastre, din inimile și familiile noastre, ci rămâi cu noi și binecuvintează viața, casa, pâinea, vinul, munca, copiii și sufletul, ca să Te slăvim în veci!

Cântăm Troparele de la cununie: „Isaia dăntuiește”, „Sfinților mucenici” și „Slavă Ție, Hristoase, Dumnezeule, lauda Apostolilor și bucuria Mucenicilor a căror propovăduire este Treimea Cea de o ființă”! Apoi ne luăm rămas bun și plecăm.

La cca 12 km spre nord-vest de Nazaret se află ruinele frumoasei Cetăți Seforis (Sepphoris, Zippori). Ea a fost construită în sec. II î.Hr. și cucerită de Irod cel Mare în anul 37 î.Hr. După moartea sa, locuitorii cetății s-au răscolat împotriva ocupației romane, cetatea lor fiind distrusă. Irod Antipa a reconstruit această cetate. Mai târziu cetatea a devenit deosebit de importantă, după ce Sinedriul (Sanhedrinul) s-a mutat aici (135). Sub conducerea înțeleaptă a lui Hanasi aici a fost compusă „Mișna”, o colecție de legi ebraice. Tot de aici se trage și Sf. Ana, mama Preasfintei Fecioare Maria.

3.2. MUNTELE TABOR (DJEBEL ET-TUR) SAU „MUNTELE CEL SFÂNT AL LUI DUMNEZEU”

La 25 km spre est de Nazaret, la estul Văii biblice Izreel se înalță singuratic și falnic Mt. Tabor (Djebel Et-Tur, în arabă și Itabirion, în greacă) al Schimbării la Față a Lui Hristos (*Luca 9, 28 – 36*). El este înalt doar de 588 m, are forma unui trunchi de con, este unic pe pământ și domină toate înălțimile Galileii. Mt. Tabor se află nu departe de Nazaret și de Capernaum, adică în apropierea celor două locuri unde a trăit și a propovăduit Hristos. Munții Tabor și Hermon sunt proslăviți în Psalmii lui David (Psalm 88, 13) și pomeniți în Vechiul Testament, ca fiind cei mai înalți, doi munți sacri din Țara Sfântă (Iosua 19, 22; Ieremia 46, 8; Judecători 4, 6).

În afară de semnificația lui sacră, Mt. Tabor ocupă un important loc strategic și întreaga vale de la poalele lui o vedem de sus ca în palmă. Tocmai de aceea, Ptolemaios I a construit pe vârful lui o fortăreață ale cărei ruine pot fi văzute și azi.

Conform ghidurilor și izvoarelor ecleziastice creștine vechi, prima biserică de pe culmea Mt. Tabor a fost construită în sec. IV. În sec. VI au mai fost construite două biserici, iar la începutul sec. VII a fost adăugată a patra.

În epoca bizantină Taborul a căpătat statut de Episcopie cu competență ecleziastică asupra întregii regiuni învecinate.

În epoca cruciaților, pe culmea muntelui s-au statornicit cei dintâi monahi benedictini. Ei însă au fost izgoniți de Sultanul Egiptului, Saladin, în anul 1187. În anul 1211, Sultanul Malik-Al-Adils al Damascului a distrus toate construcțiile creștine, bisericile și mănăstirile și în locul lor a construit o fortăreață, ca în vremurile lui Ptolemaios.

Azi întreaga culme a muntelui aparține Bisericii: la nord se află Mănăstirea greco-ortodoxă, cu Biserica „Schimbării la Față”; la sud – Mănăstirea catolică, cu Biserica „Schimbarea la Față” și hotelul. Aceste două mănăstiri au fost construite pe ruinele fostelor biserici bizantine.

La cca 6 km de Mt. Tabor spre sud, vedem Satul Nain (Nein) unde Mântuitorul a înviat pe fiul unei văduve. Satul este locuit de arabi. Dincolo de Nain este Mt. Ghilboa (500 m), unde a murit Regele Saul, iar alături la cca 2 km se află localitatea Endor. O renumită vrăjitoare din Endor a spus lui Saul că va muri în luptă, pe Mt. Ghilboa. Jos la poalele muntelui, vedem Satul Deborim. De aici era Debora care l-a ucis pe Sisera Cananitul (Judecători, cap. 4).

Taborul ni se prezintă în toată splendoarea sa, având o configurație geografică cu totul aparte. Înconjurat de jur-împrejur de o întinsă vale, cu sate și culturi de tot felul, Taborul se ridică spre cer ca o adevărată scară duhovnicească între om și Dumnezeu, între materie și Duh. Forma sa este rotundă, asemănătoare cu un con uriaș, cu vârful ușor ondulat, mistuit de Focul Dumnezeirii. Taborul este simbolul Lumii necreate, relevată nouă tuturor de către Domnul și Mântuitorul Lumii, în clipa Schimbării Sale la Față. Nimeni dintre oameni nu l-ar fi putut modela, ca formă, mai bine decât Mâna Creatorului.

Cât vor fi veacurile, Taborul rămâne „Muntele cel Sfânt al Lui Dumnezeu”, simbolul Genezei Divine (smereniei Firii Lui Dumnezeu), scară a marilor urcușuri duhovnicești „muntele cel înalt” unde Fiul Omului S-a îmbrăcat în Strălucirea Dumnezeirii și ni S-a relevat, ca Fiul al Lui Dumnezeu. Taborul rămâne pentru creștini Altarul energiilor necreate ale Preasfintei Treimi, care înnoiesc și îmbracă

pe om în Lumina Cerească, schimbând fața sufletului și făcându-l vrednic de Hristos, de veșnicie. Taborul rămâne imaginea unică a îndumnezeirii omului prin credință și rugăciune.

Înconjurăm ușor muntele, apoi urcăm în serpentină (13 serpentine) panta înclinată și pieptul de piatră al Taborului până deasupra. Ne jenăm să urcăm muntele cu mașina! Hristos cu cei trei ucenici l-au urcat pe jos în rugăciune, în vorbire de taină și cugetare, la mântuitoarele Sale Patimi. Ajungem pe Tabor, muntele este minunat, îmbrăcat de jur-împrejur pe toți versanții, ca și pe vârful, cu verdeață și plantații de pini și eucalipti.

Mulțumită Proniei divine, Taborul încă viază, încă își înalță și își relevă Tainele și Lumina cea necreată a Dumnezeirii. Taborul rămâne peste veacuri cel mai înalt munte al Lui Dumnezeu, munte sfințit de către Hristos, învăluit în Focul Dumnezeirii; munte cântat de către Călugări și Sfinți, urcat de nenumărate generații de creștini, munte lăudat de către Regele David și Sfinții cei dintâi, de către „Melchisedec, Împ. Salemului”. Munte cinstit de către Avraam, de Patriarhi și de tot poporul ales; munte ce a purtat pe Hristos; munte ce a văzut Slava Lui Dumnezeu, ce a auzit Glasul Tatălui, a văzut Slava Fiului și s-a înnoit de Focul Duhului Sfânt.

Urcând spre platoul muntelui pe alei de pini și eucalipti vedem în stânga ruinele milenare ale unei clădiri. Conform tradiției în pădurile seculare ale Mt. Tabor, ar fi pustnicit Melchisedec, „Împ. Salemului”, de aici ar fi coborât el înaintea lui Avraam, cu pâine și vin, „când se întorcea de la luptă, după înfrângerea lui Kedarlaomer”. Apoi după ce l-a ospătat pe Avraam la poala Taborului, cu pâine și vin, simbol tainic al Liturghiei creștine, *Melchisedec a binecuvântat pe Avraam (Facere 14, 17 – 20)*.

Slavă Ție, Mântuitorule, că ne-ai învrednicit să urcăm și noi pe Mt. Tabor unde Te-ai schimbat la Față înaintea ucenicilor Tăi!

Platoul Taborului este lung și lat de aproape 1 km. În epoca de aur a Creștinismului, în peșterile și pădurile Mt. Tabor se nevoiau zeci și sute de cuvioși călugări și sihaștri. Mulți au ajuns să „vadă” și să simtă aieva Lumina cea necreată a Dumnezeirii, prin Post și Rugăciune din inimă. Mulți s-au făcut Sfinți aici și le-au rămas oasele pe Tabor. Numele și numărul Sfinților ortodocși de pe Tabor îl știe singur Dumnezeu.

În prezent mai sunt două mănăstiri pe Tabor: una, ortodoxă construită de către doi cuv. călugări moldoveni și a doua, catolică locuită de călugări franciscani. Ambele mănăstiri au Hramul Taborului – „Schimbarea la Față a Domnului”. Sub Imperiul Bizantin, în jurul Taborului și pe vârful lui erau mai multe mănăstiri ortodoxe ce slăveau pe Dumnezeu și implorau pentru lumea întreagă Lumina cea mântuitoare a Preasfintei Treimi.

Hramul Taborului era prăznuit la 6 august. Atunci se adunau sute de călugări, pust-nici, Preoți, Episcopi și credincioși pe vârful Mt. Sfânt unde săvârșeau priveghere de toată noaptea, iar a doua zi slujeau Sf. Evanghelie și se împărtășeau toți cu Trupul și Sângele Domnului. Apoi cobora fiecare la ale sale. Tradiția aceasta este întâlnită din sec. X pe Vf. Athos al Sf. Mt. Athos din Grecia, iar la noi în țară – din sec. XV pe Vf. Panaghia al Mt. Ceahlău. La 6 august este

prăznuit Hramul Ceahlăului cu Sf. Slujbe, pelerinaje, cântări religioase și tradiții sfinte. Deci în lume sunt trei munți cu tradiție taborică: Taborul, Athosul și Ceahlăul.

Iată-ne pe vârful Mt. Tabor! Privim zările, cerul, muntele și slăvim pe Hristos Mântuitorul! Nimeni nu știe exact locul de pe Tabor unde S-a schimbat la Față Domnul înaintea celor trei ucenici: Petru, Iacov și Ioan. Aceasta rămâne peste veacuri o Taină a Lui Dumnezeu. Dar toți credem, simțim și mărturisim că aici pe Vf. Taborului, S-a îmbrăcat Hristos în Slava Dumnezeirii, atât „pe cât au putut cuprinde ucenicii Săi” purtători de trup. Ce măreață este Natura și toată Zidirea privită de pe Tabor! Să ne reamintim Sf. Evanghelie a Schimbării la Față a Domnului: *După șase zile Iisus a luat cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui și i-a suit într-un munte înalt, deosebi ca să Se roage. Și S-a schimbat la Față înaintea lor, pe când Se ruga El și a strălucit Fața Lui ca soarele, iar hainele Lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată, Moise și Ilie s-au arătat lor vorbind cu El (despre sfârșitul Lui, pe care avea să-l împlinească la Ierusalim). Și răspunzând Petru a zis Lui Iisus: „Doamne, bine este nouă să fim aici; dacă voiești, să facem aici trei colibe: Ție, una și lui Moise, una și una, lui Ilie. Vorbind ei încă, iată un nor luminos i-a umbrît pe ei și iată, glas din nor, zicând: « Acesta este Fiul Meu Cel iubit în Care am binevoit; pe Acesta Să-L ascultați »! Și auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte. Și Iisus a venit la ei și atingându-i, le-a zis: « Sculați-vă și nu vă temeți »! Și ridicându-și ochii, n-au văzut pe nimeni, decât numai pe Iisus singur. Și pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit zicând: « Nimănui să nu spuneți ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți »...* (Matei 17, 1 – 9; Luca 9, 28 – 36).

Slavă Ție, Iisuse Hristoase, că Te-ai descoperit lumii ca Prunc, în peștera din Betleem, iar ca Dumnezeu plin de Slavă, pe Tabor! Te-ai arătat cu Trupul ca un muritor, pe Golgota, dar în același timp Te-ai descoperit lumii ca Fiu al Lui Dumnezeu, prin Înviere! Slavă Ție, Doamne, pentru smerenia Întrupării! Slavă Ție, pentru Lumina de văpaie a Taborului! Slavă Ție, Mântuitoarele, pentru Nazaret, pentru Betleem și pentru Mt. Tabor! Slavă Ție, pentru Moise și Ilie care au vorbit cu Tine; pentru Petru, Iacov și Ioan care au văzut Slava Ta și au auzit Glasul Tatălui din nor! Prin ei, Te vedem și noi, Te simțim și noi, Te căutăm și noi și Te mărturisim tuturor că Tu ești Fiul Lui Dumnezeu, Izbăvitorul Lumii!

Ce Taină și Rânduială dumnezeiască! Pe mare și „la loc șes”, Hristos ne învață, iar pe munte, Se roagă și Se schimbă la Față. Între oameni, Se arată mai mult ca Fiu al Omului, iar pe munte, în singurătate Se arată ucenicilor ca Fiu al Lui Dumnezeu. Între cei mulți și săraci, Hristos Se descoperă doar ca Învățător și Proroc sărac, îmbrăcat în cămașă de in; iar aici pe Tabor, ni Se descoperă ca Dumnezeu și Mântuitor, îmbrăcat în *veșmânt alb ca zăpada*. Acolo jos, Îl vedem pe Domnul mai ales ca Om umblând printre oameni. Iar aici pe Tabor, Îl vedem *strălucind ca soarele*. Acolo, Hristos vindecă bolile, hrănește prin minune mulțimile, învață popoarele, mângâie pe cei necăjiți. Iar aici pe Tabor, între cer și pământ Hristos Se roagă, Se îmbracă în Slavă, ni se revelează ca Fiu al Tatălui și ne

descoperă nouă Slava pe care o vom avea dincolo, în Viața cea veșnică. Acolo deci, ne învață a lucra poruncile. Iar aici pe Tabor, Domnul ne pregătește cununa de Lumină a răsplătirii cerești și ne învață a ne ruga în liniște, descoperindu-ne importanța sfintei rugăciuni. Că rugăciunea și numai rugăciunea schimbă fața omului, înnoiește sufletul, împacă inimile și casele noastre și îmbracă pe creștini în lumina și în nădejdea mântuirii. Să priveghem deci și să ne rugăm, ca să nu cădem în ispită!

Slavă Ție, Mântuitorule, pentru Taina rugăciunii!

Slavă Ție, că ne înveți pe mare – a pescui, la „loc șes” – a arunca sămânța, iar pe Tabor – a ne ruga! Slavă Ție, Doamne, pentru toate! Tu ai venit în lume să schimbi fața și viața ei. Ai venit, Mântuitorule, să ne prefaci pe noi, păcătoșii, din răi în buni; din oameni necredincioși și mândri în creștini smeriți și devotați; din fii ai păcatului în fii ai Învierii și Luminii. Ajută-ne, Doamne, cu Harul Sf. Tău Duh, să ne schimbăm la inimă, să devenim buni și blânzi, să avem dragoste pentru fiecare faptură, să avem milă de toți oamenii, mai multă răbdare cu cei răi, mai multă îngăduință cu cei căzuți și mai multă râvnă la sfânta rugăciune!

Venim și noi, să ne atingem de Tabor. Venim din țara Munților Carpați, să urcăm cu Tine pe Mt. Tabor! Venim, să ne înveți, Doamne, a urca pe Tabor, să ne-nveți taina Rugăciunii celei de foc și adâncul smereniei! Părinții noștri știau mai bine decât noi să se roage. Ei aveau darul rugăciunii și al lacrimilor. I-au învățat cuv. călugări a se ruga. I-au învățat necazurile vieții a plânge. I-au învățat străinii – a răbda și Evanghelia – a ierta. Părinții noștri știau să se roage, știau să plângă și să se bucure mai mult decât noi. Iar noi, păcătoșii, din cauza lenevirii și din slăbirea credinței noastre, am uitat Taina Rugăciunii de Foc și nu mai putem plânge la rugăciune. De aceea nu ne putem schimba la față în rugăciunile noastre, nu ne putem schimba duhovnicește pe măsura părinților noștri, nici nu nădăjduim cu aceeași tărie în Lumina cea neînserată. Viața noastră trece monoton, fără coborâș și fără urcuș, fără lacrimi și fără căldură în rugăciunile noastre. Rugăciunea noastră este grăbită, fără emoție și fără putere, pentru că nu iese din inimă și nu este stropită nici cu mărgăritare de lacrimi, nici cu văpaie de Foc Ceresc. Rugăciunea noastră fiind slabă, nu ne urcă până sus la Hristos, nici nu ne coboară la izvoarele lacrimilor ce ies din adâncul inimii.

Am venit să ne mărturisim Ție, Doamne, aici pe Tabor! Am venit să ne înveți din nou taina rugăciunii curate, a rugăciunii din inimă, ce schimbă la față pe cei care cred, ce curăță sufletul și îmbracă pe om în lumină, în bucurie și în nădejdea mântuirii!

Aprinde, Mântuitorule, făclia rugăciunii în căminele noastre, pe vetrele inimilor noastre, pe Altarele înaintașilor noștri, lângă crucile părinților noștri! Suntem fii ai rugăciunii și ai speranței, căci ne-am născut din lacrimi și din rugăciune pe pământ. Suntem fii ai Tăi, după Har.

Dăruiește-ne, Doamne, bucuria rugăciunii curate, ca să ne împărtășim și noi din Lumina cea neînserată a Taborului! Învață pe fiii neamului a se ruga, învață pe fiii și frații noștri a rosti cu lacrimi „*Tatăl nostru*”! Învață-ne a iubi, a ierta, a munci și a trăi cu demnitate creștinească pe pământ. Învață a se ruga pe cei care nu știu deloc, pe cei pe care n-are cine a-i învăța să se roage! Nu lipsi bisericile – de Preoți

buni și căminele noastre – de smeriți rugători! Ajută-ne, Mântuitorule, să ascultăm de Evanghelia Ta, să păzim învățăturile Bisericii Tale și să urmăm Glasul Tatălui Care mereu ne grăiește de pe Tabor: « Acesta este Fiul Meu Cel iubit...Pe Acesta să-L ascultați »! (Matei 17, 5).

a) MĂNĂSTIREA ORTODOXĂ ROMÂNEASCĂ DE PE MT. TABOR

Frumoasa mănăstire de pe platoul dinspre nord al Mt. Tabor a fost construită pe ruinele fostei biserici bizantine, în sec. XIX, de către doi Călugări moldoveni, Cuv. Arhimandrit Irinarh Roseti, cu metania din Mănăstirea Neamț și ucenicul său, Arhimandritul Nectarie Banul, cu metania din Mănăstirea Horaiața – Neamț. Această ctitorie este prima mănăstire zidită de către români la Locurile Sfinte și are Hramul „Schimbarea la Față a Domnului”.

Intrăm în curtea mănăstirii. Biserica este construită din piatră cioplită și are câteva chilii. În jurul ei se înalță câțiva eucalipti, arbori ornamentali, flori și iarbă, ce dau curții un aspect frumos și odihnitor.

Iată pe scurt cum a luat ființă această mănăstire românească pe Mt. Tabor: Cuv. Irinarh Roseti, mare Sihastru și Duhovnic cu viață sfântă s-a nevoit mai întâi în Mănăstirea Neamț, ca Tipograf și Schimonah, până în anul 1811. Apoi se retrage în liniște în pădurile din jurul Schitului Nechit unde se nevoiește ca Sihastru 12 ani. În perioada 1823 – 1826, organizează Tipografia Mitropoliei din București, la rugămintea Mitropolitului Grigorie Dascălu. După doi ani de nevoită în Mt. Athos, se reîntoarce în Moldova și devine Sihastru vestit la Schitul Horăicioara – Neamț. În anul 1831, este hirotonit Preot și întemeiază Mănăstirea Horaiața, devenind primul ei Stareț. Timp de 12 ani cât conduce mănăstirea, formează obște-model, în Moldova, cu 70 de Părinți și Frați.

În anul 1843, Arhimandritul Irinarh lasă ca Egumen la Horaiața pe unul dintre uce-nicii săi, iar el pleacă la Mormântul Domnului, cu Ierodiaconul Nectarie Banul și se nevoiește 5 ani în Nazaret. Apoi întemeiază un mic Schit pe Mt. Tabor, unde se ostenește 12 ani ca cel mai mare Sihastru, Egumen și Duhovnic ortodox de pe Tabor, din sec. XIX. Pentru viața sa cu totul aleasă și sfântă, Cuv. Irinarh era cunoscut în toată Galileea și în împrejurimile Taborului, fiind cinstit ca Sfânt încă din viață.

Schitul fiind mic, Cuv. Irinarh a hotărât să zidească pe ruinele unei vechi biserici din apropiere, datând din sec. XIII, o biserică mare din piatră, cu Hramul „Schimbarea la Față a Domnului”.

Timp de mai mulți ani, cei doi Monahi români au colectat bani și ajutoare din țară și au procurat materiale, iar la începutul anului 1859 au început construcția bisericii din piatră cioplită și var. Iar la 26 decembrie, același an, pe când biserica era zidită pe jumătate, Cuv. Irinarh și-a dat sufletul în Măinile Domnului, lăsând ca Stareț în locul său pe Arhimandritul Nectarie Banul. *Mormântul său se află în pridvorul bisericii zidită de el.* După încă 3 ani de eforturi, noul Stareț termină de construit biserica și un mic corp de chilii. În anul 1862, biserica a fost sfințită de către Patriarhul Chiril al Ierusalimului.

Al doilea Stareț al Mănăstirii Românești de pe Tabor a condus această Sf.

Mănăstire, încă 30 de ani (1862 – 1892), săvârșind Slujba în limba română și înzestrând acest Sf. Locaș cu multe danii românești primite din țară. Între acestea mai sunt păstrate în biserică o evanghelie (tipărită la Mănăstirea Neamț și ferecată în argint), câteva candelă de argint și cărți cu slovă chirilică. Alte obiecte bisericesti donate mănăstirii de către cei doi Stareți români, ca: veșminte, icoane, cărți de cult, candelă, epitaf ș. a. au fost pierdute ori transferate la Patriarhia Ortodoxă din Ierusalim, împreună cu actele de danie respective.

În anul 1892, Arhimandritul Nectarie Banul, Starețul Mănăstirii Românești de pe Tabor, simțindu-se bătrân și bolnav s-a retras la marea Lavră „Sf. Sava” din Pustiul Iudeii, de lângă Betleem, unde se nevoiau mai mulți Călugări români. Din lipsă de ucenici, Arhimandritul Nectarie a fost nevoit să închine Mănăstirea de pe Tabor Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim ce administrează de atunci acest sfânt Așezământ Românesc.

În prezent mănăstirea este condusă de Protosinghelul Ilarion, ajutat de câțiva călugări greci.

Intrăm cu emoție și evlavie în biserică, ne închinăm la Sf. Icoane și sărutăm Sf. Masă și Evanghelia donată de către marele Stareț român, Irinarh Roseti. Apoi cântăm Troparul Schimbării la Față a Domnului: „Schimbatu-Te-ai la Față în munte, Hristoase, Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi Slava Ta, pe cât li se putea; strălucească și nouă, păcătoșilor, Lumina Ta Cea pururea fîitoare, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de Lumină, Slavă Ție”! Fiind ora Vecerniei, rostim ectenia întreită și ne rugăm pentru cei dragi de acasă, pentru bolnavi, pentru călători, pentru toată lumea. Apoi cântăm „Lumină lină” și „Acum liberează pe robul Tău, Stăpâne...”!

Apoi ne oprim la mormântul Cuv. Irinarh din pridvorul bisericii, aprindem trei lumânări și facem obișnuitul Trisaghion, cu o ectenie de veșnică odihnă. Apoi cântăm „Cu Sfinții odihnește, Hristoase, sufletul adormitului robului Tău...”! și „Veșnica pomenire”.

Îleșim din biserică cu aceeași emoție și cu ochii umezi de lacrimi. Aici am trăit clipe de mare bucurie și înălțare sufletească. O pace divină se odihnește în inimile noastre.

În incinta mănăstirii, se află trei colibe simbolice dedicate Lui Iisus Hristos și Pro-rocilor Moise și Ilie.

b) MĂNĂSTIREA CATOLICĂ DE PE MT. TABOR

Trecând pe lângă ruinele Paraclisului închinat lui Melchisedec, *Regele Salemului*, tot pe platoul Mt. Tabor, dar în partea lui sudică la aproape 1 km depărtare de mănăstirea românească, se află Mănăstirea catolică-franciscană cu Hramul „Schimbarea la Față”, construită în anul 1924. Intrăm în curtea mănăstirii și găsim o curățenie și o ordine exemplare. Aleile sunt jalonate cu arbuști, măslini, chiparoși și flori multicolore și în față este o măreață catedrală din piatră și cărămidă. În partea de nord a bisericii mai vedem ruinele unei bazilici ortodoxe, încă din epoca de aur a Creștinismului. Interiorul este imens. În ambele părți ale ușii de intrare se află două Altare, două Capele mici închinat Sfinților Proroci, Moise și Ilie care au vorbit cu Domnul pe Tabor. Altarul central de la est este

închinat Mântuitorului, transfigurat. Pereții sunt împodobiți cu mozaicuri celebre. Întreaga construcție este înălțată pe ruinele altei biserici mai vechi. Hramul mănăstirii este „Schimbarea la Față a Domnului”. Soborul mănăstirii este compus din 18 călugări franciscani.

Ne închinăm și ne reculegem în tăcere. Apoi cântăm Troparul *Schimbării la Față*.

De pe Tabor admirăm încă o dată cerul calm și senin, soarele ce se lasă spre asfințit, zărilor cenușii, dealurile și câmpiile Galileii și Marea Galileii. Taborul oferă cea mai frumoasă priveliște a Galileii, ce liniștește și înalță sufletul omului, ca nici un alt munte din Țara Sfântă. În zare spre nord-est distingem Mt. Hermon. De jur-împrejurul Taborului se desfășoară câmpii întinse, bogate în culturi de banane, citrice și cereale. Ici-acolo strălucesc satele cu căsuțe albe, apoi dealurile Galileii. Spre nord-est, între culmi cenușii de piatră, observăm oglinda Mării Galileii ce ne așteaptă. Coborâm în tăcere Mt. Tabor. De departe admirăm din nou creștetul său sfințit de Pașii Lui Hristos. Sunt priveliști unice în viața noastră!

Ce frumos se vede Taborul transfigurat de razele soarelui de toamnă! Slavă Tie, Mântuitorule, pentru toate aceste frumuseți dumnezeiești!

4. MAREA GALILEII (LACUL TIBERIADEI / KINNERET / GHENIZARET) ȘI ÎMPREJURIMILE SALE

La 35 km spre nord-est de Nazaret, se întinde Marea Galileii pe direcția nord-sud. Această mare are suprafața de 165 km², lungimea maximă de 21 km, lățimea maximă de 12 km, adâncimea maximă de 48 m și suprafața la minus 210 m (în 1986). Privită de sus, marea are forma unei viori („kinor” – în ivrit). De la acest cuvânt a provenit denumirea, în ivrit, a mării – „Kinneret” (*Num. 34, 11*). În izvoarele scrise grecești și în Evanghelie, marea poartă diferite nume: Marea sau Lacul Tiberiadei, după denumirea Orașului Tiberiada construit pe țărmul apusean de către Regele Irod Antipa; Lacul Ghenizaretului sau simplu, Ghenisar, după numele Ghinosar, cum este denumit malul de nord-vest, precum și Marea sau Lacul Galileii, după toponimul regiunii din care face parte.

Marea Galileii reprezintă unicul rezervor natural de apă dulce al Țării Sfinte. În lipsa lui locuitorii Țării Sfinte ar suferi de sete, iar pământurile ei ar fi sărace și pustii. Când marea se umple (de obicei, după iernile ploioase), cantitatea de apă potabilă ce o conține ajunge la 3.985 de milioane m³. Râul Iordan dimpreună cu izvoarele sale din nord constituie furnizorul de bază, vărsând anual în Marea Galileii 603 milioane m³ de apă. În afară de aceasta, o cantitate considerabilă de apă vine din Mții Galileii de Nord și din Înălțimile Golan (Siria). În partea de nord apa mării este tulbure, din cauza torentului Râului Iordan, pe când în cea de sud este foarte limpede.

În Epoca Lui Hristos, țărmul de vest al mării era presărat din plin cu orașe și așezări evreiești, în vreme ce țărmul de est, extremitatea („perea” – în greacă), a rămas puțin populat în principal de greci și de alți străini.

Din această cauză, Hristos a ales țărmul de vest (în special, partea nord-vestică a țărmului) și îndeosebi Orașul evreiesc Capernaum, ca loc de domiciliu al Său și de activitate mesianică, fiind numit „Cetatea” Sa. Din așezările de pe țărmul de nord-vest, Și-a ales El pe cei mai mulți dintre ucenicii Săi. Aici Și-a răspândit El Învățătura și a săvârșit cele mai multe dintre Minuni.

Această întreagă regiune legată de Viața și Minunile Lui Hristos este recunoscută din sec. IV ca Tărâm Sfânt, plin de locuri creștine de pelerinaj. Călătoria pe aceste locuri promite pelerinului creștin înălțare spirituală și renaștere.

Ajungem la Marea Galileii. În fața noastră se desfășoară priveliștea uimitoare a a-cestei mări sfânte și binecuvântate! Este locul cel mai preferat și iubit de către Hristos, de pe pământ. De atâtea ori a poposit Mântuitorul pe țărmul acestei ape binecuvântate!

De atâtea ori a vorbit aici mulțimilor, fie de pe munte, fie din corabie, făcând nenu-mărate Minuni! Câte pagini dumnezeiești unice, din Evanghelie, nu s-au petrecut aici! Câte minuni și vindecări, câte momente scumpe întregii Creștinătăți n-au fost săvârșite aici de către bunul nostru Mântuitor!

Apa acestei mări a purtat deasupra pe Hristos și pe Apostoli, atât în timpul zilelor cu soare, cât și în liniștea nopților cu lună; atât pe vreme bună, cât și pe timp de furtună!

Ce mult a iubit Domnul Marea Galileii, țărmurile ei, cetățile ei, pescarii și corăbiile ei! Ce mult a iubit Mântuitorul poporul sărac al Galileii, cu satele lui răsfirate, cu bucuriile lui puține, cu suferințele lui multe, cu mamele și pruncii lui, cu bolnavii și cu speranțele lui milenare!

Privim de sus oglinda Mării Galileii, privim uscatul ce-o înconjoară, privim înălțimile de piatră lipsite de vegetație, ce se înalță, ca un zid despărțitor la orizont, între Marea Galileii și cer. Pe mare nici o corabie, nici o barcă. Toate s-au retras la țărm, fiind aproape seara. Nici un Apostol-pescar în larg! Au plecat în lume, să vestească Evanghelia!

Ce mișcătoare este Marea Galileii în asfințit de soare! Încercăm să deslușim cetățile din jurul mării, despre care citim atât de mult în Sf. Evanghelii. Singura „cetate” din jurul mării, din timpul Lui Hristos, ce dăinuiește și azi, este Tiberiada, restul dintre cele amintite în Evanghelie devenind doar ruine. Pe țărmul de vest, vedem ruinele Cetății Magdala; în partea de nord, spre vărsarea Iordanului – Mt. Fericirilor și ruinele Cetăților Horazin, Capernaum și Betsaida; în partea de est (peste lac), se află ruinele Cetăților Gherghesa și Gadara.

Ce frumoasă este Marea Galileii! Ți-ajunge s-o vezi, măcar o dată în viață și simți că ai văzut pe Însuși Iisus! Deși atât de mică, este totuși cea mai mare din lume! Pe valurile ei a mers Hristos, ca pe uscat. Au vegheat atâtea nopți, ucenicii, la pescuit, s-au luptat singuri cu valurile și cu vântul, au prins pești, la Porunca Domnului. Apă sfântă și liniștită, senină ca cerul de vară, plină de pești și încărcată de Minuni! O privim cu evlavie, căci Marea Galileii păstrează cea mai vie amintirea Domnului, în pagini din cele mai frumoase ale Sf. Evanghelii. Aici Mântuitorul a

fost parcă cel mai aproape de noi, de galileeni, de cei păcătoși. Aici ne-a învățat cum să postim și să iertăm, cum să facem milostenie, cum să trăim pe pământ și să lucrăm taina mântuirii noastre.

De aici a început Mântuitorul a predica Evanghelia! De aici dintre pescarii săraci ai Galileii a „vânat” Domnul pe Sf. Apostoli pe care i-a făcut apoi „vânători de oameni”. Aici a rostit cele 9 Fericiri ce constituie culmea desăvârșirii creștine, precum și acea dumnezeiască „Predică de pe munte”. Aici S-a descoperit Mântuitorul oamenilor, mai mult ca om, ca fiu al omului, ca fiu al lui Iosif din Nazaret și mai puțin ca Fiul Lui Dumnezeu, Îtrupat din Preasfânta Fecioară Maria, pentru mântuirea lumii.

În Galileea Dumnezeu ni S-a descoperit, ca un „Galilean” sau cel mult „Rabi”, adică „Învățător” și „Profet” din Nazaret. De aceea aici a vorbit mai aproape de oameni, de bucuriile și necazurile lor, a fost mai blând, a mângâiat mai mult, a vindecat multe boli, a hrănit pe cei flămânzi cu pâine și pește și a muștrătat mai puțin. În schimb la Ierusalim, Hristos S-a descoperit mai mult ca Dumnezeu, ca Mântuitor și Judecător. Acolo a vorbit mult mai teologic, mai adânc. Acolo a muștrătat foarte aspru pe cărturari și farisei, amintindu-le de Sfârșitul Lumii și de Judecata de Apoi. Acolo la Ierusalim a întemeiat Domnul Sf. Liturghie și cinci din cele șapte Taine. Așadar Marea Galileii este imaginea lumii de jos, iar Ierusalimul este imaginea Cerului, a „Ierusalimului de sus”, a Tronului de Judecată, a despărțirii dreptilor de cei răi.

În ultimul timp a fost descoperită o barcă pescărească din vremea Lui Iisus, în terenul mlăștinos de la țărmul vestic al Mării Galileii.

1. PELERINAJ PE MAREA GALILEII

Un pelerinaj pe Marea Galileii, cu vaporul, este o adevărată feerie... simți, ca și când ai călători cu Hristos și cu Apostolii pe marea vieții. Simți că la cârma corăbiei este Însuși Mântuitorul. Atât marea, cât și împrejurimile sunt încântătoare, pline de amintirile Minunilor săvârșite de către Iisus Hristos, Dumnezeul nostru. Pentru pelerinaj sunt curse regulate, pe ruta Tiberiada – Capernaum – Susita – Tiberiada.

Pentru un pelerinaj pe Marea Galileii, am urcat într-un vapor din Portul Capernaum, ce urma să plece pe ruta Capernaum – Tiberiada. Era un vapor mic, plin cu pelerini din diferite țări ale lumii. Pe vapor fiecare pelerin se roagă în limba sa. Unii citeau în Noul Testament minunile pe care le-a făcut Mântuitorul pe Marea Galileii. Alții meditau și admirau zărilor de jur-împrejur. Iar alții purtau în mâini stegulețe albe, cu cruci pe ele și cântau psalmi și imnuri creștine ce mișcă sufletul. Doi Preoți dau explicații biblice pelerinilor, prezentându-le locul vechilor cetăți evanghelice.

Vaporul înaintează liniștit, legănat ușor de valuri; soarele torid se lasă încet spre asfințit. Ce sfinte și înălțătoare de suflet sunt aceste clipe unice din viața noastră! Iată, călătorim cu Hristos și cu Apostolii, pe Marea Galileii, pe marea vieții. Și câtă pace avem în inimi, când Hristos este cu noi și ne cârmuiește corabia

vieții!

Nu ne lăsa, Doamne, sărmani pe marea acestei vieți, ca să nu ne biruiască viforul ispitelor, să nu ne înece valurile, să nu ne înghită în păcate întunericul cel greu al morții! Călătorește cu noi, Mântuitorule, pe drumul vieții noastre și ne izbăvește de tot păcatul și ispita!

Ajungem în mijlocul Mării Galileii. Pelerinii cântă pe rând, cete, cete. Ne vine rândul să cântăm și noi, pe limba noastră. În adierea vântului cald, ne adunăm pe puntea vasului, cu fața spre răsărit și cântăm mai întâi Evanghelia cu furtuna pe mare, când Hristos dormea în corabie: *Intrând El în corabie, ucenicii Lui L-au urmat. Și iată, furtună mare s-a ridicat pe mare, încât corabia se acoperea cu valuri; iar El dormea. Și venind ucenicii la El, L-au deșteptat zicând: „Doamne, mântuiește-ne, că pierim”!* Iisus le-a zis: « De ce vă este frică, puțin credincioșilor »? S-a sculat atunci, a certat vânturile și marea și s-a făcut liniște deplină. Iar oamenii s-au mirat, zicând: „Cine este Acesta, că și vânturile, și marea ascultă de El”? (Matei 8, 23 – 27).

Apoi cântăm Evanghelia despre Hristos Care mergea pe mare, ca pe uscat, în a patra strajă a nopții, când Petru a fost salvat de către Domnul de la înecare: *Și îndată Iisus a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă, înaintea Lui, pe țărnul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor. Iar dând drumul mulțimilor, S-a suit în munte, ca să Se roage singur. Și făcându-se seară, era singur acolo. Iar corabia era acum la multe stadii depărtare de pământ, fiind învăluită de valuri, căci vântul era împotriva. Iar la a patra strajă din noapte, a venit la ei Iisus, umblând pe mare. Văzându-L umblând pe mare, ucenicii s-au înspăimântat, zicând că e o nălucă și, de frică, au strigat. Dar El le-a vorbit îndată, zicându-le: « Îndrăzniți, Eu sunt; nu vă temeți »!* Iar Petru răspunzând, a zis: „Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine pe apă”! El i-a zis: « Vino »! Iar Petru, coborând din corabie, a mers pe apă și a venit către Iisus. Dar văzând vântul, s-a temut și începând să se scufunde, a strigat zicând: „Doamne, scapă-mă”! Iar Iisus întinzând îndată mâna, l-a apucat și a zis: « Puțin, credinciosule, pentru ce te-ai îndoit »? Și suindu-se ei în corabie, I s-au închinat, zicând: „Cu adevărat, Tu ești Fiul Lui Dumnezeu”! (Matei 14, 22 – 23).

La urmă cântăm Tatăl nostru, Fericirile, Lumină lină și câteva tropare: „Bine ești cuvântat, Hristoase, Dumnezeuul nostru, Cea Ce preînțelepți pe pescari i-ai arătat, trimițându-le lor Duhul Sfânt și printr-înșii lumea ai vânat, Iubitorule de oameni, Slavă Ție”! „Sfinților Apostoli, rugați pe bunul Dumnezeu, ca să dea iertare de păcate sufletelor noastre”! „Sfinților Mucenici care bine v-ați nevoit și v-ați încununat, rugați-vă Domnului, să se mântuiască sufletele noastre”! „Slavă Ție, Hristoase, Dumnezeule, Lauda Apostolilor și Bucuria Mucenicilor, a căror propovăduire este Treimea Cea de o ființă”!

Apoi citim câteva pericope din Epistolele și Faptele Apostolilor: de la Sf. Ap. Petru, ne reamintim Sfaturile lui: „Nimeni dintre voi să nu sufere, ca ucigaș sau fur sau făcător de rele sau ca un râvnitor de lucruri străine! Iar de suferă, ca și creștin, să nu se rușineze, ci să preamărească pe Dumnezeu, pentru Numele acesta. Căci vremea este ca să înceapă Judecata de la Casa Lui Dumnezeu; și dacă începe întâi de la noi,

care va fi sfârșitul celor care nu ascultă de Evanghelia Lui Dumnezeu? Și dacă Dreptul abia se mântuiește, ce va fi cu cel necredincios și păcătos? Pentru aceea și cei care suferă, după Voia Lui Dumnezeu, să-și încredințeze Lui, Credinciosului Ziditor sufletele lor, săvârșind fapte bune”! (I Petru 4, 15 – 19).

Citim și de la Sf. Ap. Ioan câteva versete,: „Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci cereți duhurile, dacă sunt de la Dumnezeu, fiindcă mulți proroci mincinoși au ieșit în lume. În aceasta să cunoașteți Duhul Lui Dumnezeu: orice duh care mărturisește că Iisus Hristos a venit în Trup este de la Dumnezeu. Și orice duh care nu mărturisește pe Iisus Hristos, nu este de la Dumnezeu, ci este duhul lui Antihrist, despre care ați auzit că vine și acum este chiar în lume. Voi, copii, sunteți din Dumnezeu și i-ați biruit pe acei proroci, căci mai mare este Cel Care este în voi, decât cel care este în lume. Aceia sunt din lume, de aceea grăiesc ca din lume și lumea îi ascultă. Noi suntem din Dumnezeu; cine cunoaște pe Dumnezeu ascultă de noi; cine nu este din Dumnezeu nu ascultă de noi. Din aceasta cunoaștem Duhul Adevărului și duhul rătăcirii. Iubiților, să ne iubim unul pe altul, pentru că dragostea este de la Dumnezeu și oricine iubeste este născut din Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este Iubire”! (I Ioan 4, 1 – 8).

Iar de la Sf. Ap. Pavel, citim cuvintele sale nemuritoare despre dragoste: „De as grai în limbile oamenilor și ale Îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de as avea Darul Prorociei și Tainele toate le-as cunoaște și orice știință și de as avea atâta credință, încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de as împărți toată avuția mea și de as da trupul meu, ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește. Dragostea îndelung rabdă; dragostea este biruitoare, dragostea nu pizmăiește, nu se laudă, nu se trufeste. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată. Cât despre prorocii, se vor desfîința; darul limbilor va înceta; știința se va sfârși” (I Corinteni 13, 1 – 8).

Încheiem cu o ectenie de mulțumire, că ne-am învrednicit să mergem pe Marea Galileii. Apoi cântăm „Acum, liberează pe robul Tău, Stăpâne”! și „Apărătoare, Doamnă”!

După aproape două ore, sosim în Portul Tiberiada, coborâm pe uscat și dăm laudă Lui Dumnezeu pentru toate.

4. 2. TIBERIADA (TIBERIAS)

Orașul Tiberiada este amplasat în terase domoale, pe țărmul de vest al Mării Galileii, fiind portul principal al mării, întemeiat de către Regele Irod Antipa și închinat, în anul 20 d.Hr., în onoarea Cezarului de atunci, Tiberiu (14 – 27d.Hr.). În pofida faptului că acesta era un mare și important oraș pe țărmul Mării Galileii, n-a fost pomenit niciodată în Evanghelie. Probabil datorită faptului că majoritatea primilor locuitori ai Tiberiadei erau neamuri păgâne care se închinau la idoli.

Întrucât orașul fusese construit pe locul unor vechi cimitire, evreii au refuzat la în-ceput să se stabilească aici. De aceea Creștinismul a căpătat în această parte un

sol generos și la foarte scurt timp a fost creată aici o comunitate creștină și un Episcopat.

Deja la începutul sec. IV, vechea clădire păgână, Adriania, a fost transformată de că-tre creștinii acestui oraș într-o bazilică de dimensiuni impresionante. În sec. VI, pe locul cel mai înalt al orașului, a fost construită cea de-a doua bazilică creștină, închinată Sf. Ap. Petru. Sub Altarul acestei bazilici, a fost găsită recent, cu ocazia unor săpături arheologice, o uriașă *ancoră* de piatră, făcută probabil în cinstea marelui Pescar evanghelic.

Actuala mănăstire greco-ortodoxă, situată la marginea sudică a orașului, a fost zidită pe ruinele clădirii din epoca cruciaților și din perioada otomană. În prezent, Orașul Tiberiada, destul de modern, are o populație de peste 30.000 locuitori, în majoritate evrei.

4.3. MAGDALA

Fostul orașel Magdala era amplasat la 10 km spre nord de Orașul Tiberiada. Numele localității provine de la cuvântul „migdal”, în ivrit sau „el-mazdal”, în arabă ce înseamnă „turn”. Așezarea, ca atare, nu-i pomenită în Evanghelie, dar existența ei o determină numele Mariei Magdalena și locurile unde au fost descoperite ruinele vechi ale Orașelului contemporan Migdal. Este posibil ca Magdala să fie identificată cu Orașelul Dalmanuta, de care pomeneste evanghelistul Marcu (*Marcu 8, 10*) și ceea ce este mai verosimil cu mica localitate Tariheea existentă în izvoarele istorice grecești, cât și la Iosif Flavius.

Cu ocazia unor săpături arheologice efectuate pe teritoriul Magdalei, au fost desco-perite ruinele unei vechi sinagogi din perioada Lui Hristos, piața centrală a așezării (agora) și o mănăstire cu biserică, datând din sec. VI, construită pe ruinele casei Mariei Magdalena.

Cetatea Magdala a dat viață celei mai curajoase femei mironosițe – Maria Magdalena. Ce femeie tare în credință și plină de curaj! S-a luptat cu șapte diavoli și prin Hristos a biruit. S-a luptat cu răutatea cărturarilor, cu viclesugul fariseilor, cu mânia arhierilor, cu asprimea ostașilor romani, cu firea omenească și cu slăbiciunea firii femeiești. Dar prin puterea credinței și a dragostei pentru Hristos, pe toate le-a biruit. Ea urma întru toate pe Hristos. Ea a văzut cel mai de aproape Patimile Domnului. Ea alerga cea dintâi, cu miresme, să ungă Trupul Lui Iisus. Ea s-a învrednicit să vorbească, înainte de toți, cu Domnul Înviat. Mare a fost bărbăția, credința, dragostea și râvna Mariei Magdalena!

Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeu Nostru, adaugă-ne și nouă curajul, bărbăția și dragostea Mariei Magdalena! Fă să crească în noi dragostea de Dumnezeu și de oameni! Dă-ne putere să ne luptăm cu duhurile vicleanului diavol și să biruim săgețile păcatelor! Dă-ne bărbăție și tărie de credință, ca să Te putem urma, prin păzirea Poruncilor Tale, în toate căile vieții noastre! Dă-ne Duhul dragostei, al râvnei, al bucuriei și al mărturisirii! Întărește-ne să Te mărturisim, prin cuvânt și prin viață! Să spunem oamenilor despre Lumină, despre Adevăr și Dreptate! Să le vorbim despre bucuria vieții întru Tine, despre Sf. Nădejde, despre nemuritoarea dragoste, despre veșnicia Învierii! Mângâie inimile mamelor noastre

cu exemplul Sf. Maria Magdalena! Dă bărbăție femeilor creștine, să fie mame adevărate și vrednice purtătoare de Mir dumnezeiesc! Mângâie, Doamne, lumea, prin blândețea, prin râvna și buna credință a femeilor mironosițe!

4. 4. BISERICA „ÎNMULȚIRII PÂNILOR ȘI PEȘTILOR”

La poalele Mt. Fericirilor, chiar pe țărmul nordic al Mării Galileii, se află locul unde Mântuitorul a făcut una dintre cele mai impresionante minuni: săturarea celor peste 5.000 de bărbați, afară de femei și copii, cu cinci pâini și doi pești (*Marcu 6, 34 – 44; Ioan 6, 1 - 15*). În Evanghelie, așa cum se întâmplă adesea, nu-i specificat locul unde a fost săvârșită Minunea, însă creștinii au stabilit încă din sec. IV, că el se afla în apropiere de Capernaum, în Orașelul El-Tabgha („șapte izvoare” – în arabă), de pe țărmul nordic al Mării Galileii din perioadele romană și bizantină.

Pe la mijlocul sec. IV, a fost construită aici o mică biserică având un naos, iar în sec. V a fost înlocuită de o mare bazilică având 3 naosuri și pardoseala acoperită cu mozaic în culori. În anul 1935, cu prilejul unor săpături arheologice, au fost descoperite mari porțiuni de mozaic bizantin de o rară frumusețe, ce reprezintă motive ornamentale din fauna și flora Mării Galileii, pești, flori și arbori. Iar în partea centrală a locașului, în spatele Sf. Mese a fost descoperit un celebru mozaic, ilustrând imaginea *coșului cu cinci pâini și doi pești*. Această imagine și inscripția grecească, descoperită în naosul dinspre nordul bazilicii „*În acest loc sfânt, nu uită Dumnezeu pe cel smerit*”, nu lasă nici un dubiu în privința identificării acestui loc cu Minunea pâinilor și peștilor.

După invazia arabă (637) biserica a fost pustiită, iar cu timpul a dispărut sub un morman de pământ și paie. Ruinele ei au fost descoperite întâmplător, cu prilejul unor săpături arheologice din sec. XIX și abia de curând, în anul 1935, a fost refăcută de către monahii benedictini.

În prezent aici se află o mică biserică, în mijlocul unei curți mici, cu câțiva pomi mediteraneeni, locuită de câțiva Călugări benedictini. Ne închinăm Mântuitorului și citim textul Sf. Evanghelii (*Matei 14, 14 – 22*). Apoi ieșim din biserică și stăm pe o piatră de la țărmul mării și privim marea senină și liniștită, cu pești argintii ce mișună în apa caldă, privim pământul dimprejur, unde au stat pe iarbă cei 5.000 de galileeni (afară de femei și copii) și au mâncat pâine și pește, din mâinile Apostolilor. « Dați-le, voi, să mănânce! », a poruncit Hristos ucenicilor Săi (*Matei 14 – 16*). O, Părinților, auziți ce ne poruncește Hristos: să hrănim și să adăpăm noi poporul Lui Dumnezeu. Vai, nouă, de nu-l vom hrăni și adăpa la vreme cu învățături din Sf. Scripturi și cu dumnezeieștile Taine! Vai, nouă, de ne vom lenevi, de vom tăcea și vom sminti pe credincioși!

Dumnezeul Vieții și al Morții, al Cerului și al Pământului, al Luminii și al Întune-ricului, Care hrănești toată lumea „*din rodul grâului, al vinului și al untului de lemn*”, ai milă de fiecare om, de toată lumea, de întreaga creatură! Binecuvintează pământul cu ploaie și soare, cu pâine destulă și pace, cu oameni buni și iubitori de Dumnezeu! Înmulțește apa și vinul, înmulțește untdelemnul și nădejdea mântuirii! Înmulțește credința și pacea între oameni! Și hrănește, Mântuitorule,

toată lumea cu pâine și bucurie! Suntem răi și nevrednici, dar Te rugăm, Mântuitorule, iartă-ne pe toți și ne hrănește, și ne adapă, și ne miluiește, și ne mântuiește după mare Mila Ta!

4. 5. MĂNĂSTIREA „ARĂTĂRII DOMNULUI”

Tot la poalele Mt. Fericirilor, chiar pe țărmul nordic al Mării Galileii, la numai 500 m spre nord de Biserica „Înmulțirii pâinilor și peștilor”, spre Capernaum, tot în Tabgha se află o altă biserică benedictină construită, în anul 1933, din bazalt de culoare neagră, înălțată pe locul unde *S-a arătat Domnul, pentru a treia oară, ucenicilor Săi la Marea Tiberiadei.*

Poposim și aici, ne rugăm, sărutăm locul acesta sfânt și cugetăm. Apoi citim Evanghelia (Ioan, cap. 21) ce descrie pescuirea minunată și chemarea din nou a lui Petru la Apostolie. Aici s-au ostenit Sf. Apostoli singuri, o noapte întreagă, să prindă pește și „n-au prins nimic”. Iar dacă s-a făcut dimineață, a stat Iisus pe țărm, dar ucenicii nu știau că este Iisus. Deci le-a zis Iisus: « Fiilor, nu cumva, aveți ceva de mâncare »? Ei I-au răspuns: „Nu”. « Aruncați mreaja în partea dreaptă a corăbiei și veți afla »! Deci au aruncat-o și nu mai puteau s-o tragă, de mulțimea peștilor... Când au ieșit la țărm, au văzut jăratice și pește pus deasupra și pâine... Iisus le-a zis: « Veniți, de prânziți »! ... Deci după ce au prânzit, a zis Iisus lui Simon-Petru: « Simone, fiul lui Iona, Mă iubești, tu, mai mult decât aceștia »? „Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc”! A zis lui: « Paște mieluşei Mei »! (Ioan 21, 1 – 24).

Nimic n-au putut face ucenicii, fără Iisus Hristos. Iar ascultând de Porunca Lui, au vânat atâția pești, din Marea Galileii și atâția oameni, de pe fața Pământului!

Arată-Te și nouă, Doamne, Iisuse Hristoase, învăluit în Lumina Învierii Tale! Popo-sește, din Înălțimea Slavei Tale, la țărmurile lumii, la țărmurile vieții și revarsă peste oameni bucuria Învierii! Vino, Mântuitorule, și la țărmul sufletelor noastre și ceartă duhurile rele ce ne amenință! Alungă patimile ce ne biruie, liniștește valurile ce ne împresoară, izgonește din inimile noastre toată ura, îndoiala și patima! Iar în loc sădește bucuria și dragostea de Dumnezeu, de Viață și de Biserică, bucuria mântuirii ce întrece toată mintea omenească! Vino la țărmuri, Mântuitorule, și liniștește mările lumii, ceartă valurile ispitelor, alungă diavoliul dintre noi, împacă popoarele, unește pe oameni și pierde toată ura și războiul dintre noi!

Binecuvintează pâinea noastră, munca noastră, casele, oamenii și dorințele noastre și vino să mănânci cu noi! Cheamă-ne și pe noi, la Cina Ta! Frânge Pâinea Vieții și ne învrednicește și pe noi să mâncăm împreună cu Tine, să ne bucurăm și să Te lăudăm!

Învață-ne, Fiul Lui Dumnezeu, să păstorim bine sufletele oamenilor pe care ni le-ai încredințat, să mângâiem inimile întristate, să mărturisim Dreapta Credință și să răbdăm toate, pentru Dragostea Ta!

Știm că nu putem face nimic fără Tine, Doamne, învață-ne Taina Iubirii, învață-ne să vânam pești cuvântători, să învățăm pe oameni, ca împreună cu ei și cu Îngerii, să cântăm: „Slavă, Doamne, Sf. Învierii Tale”! Amin.

4. 6. MUNTELE FERICIRILOR

În partea de nord-vest a Mării Galileii, este un munte (deal) ale cărui pante domoale se opresc pe țărmul mării. Sf. Evangheliști îl numesc *Muntele Fericirilor*.

Locul în care se află Mt. Fericirilor sau Mt. Pioșeniei (*Matei 5, 1 – 12*) le era cunoscut pelerinilor creștini din epoca bizantină. Azi locul acela – Mt. Fericirilor constituie o enigmă.

Potrivit vechii tradiții creștine acest munte se afla pe țărmul nordic al Mării Galileii, între Magdala și Capernaum, adică foarte aproape de Tabgha. Posibil ca ruinele vechii bazilici creștine, descoperită cu câțiva ani în urmă și aflată la cca 200 m spre nord de Tabgha, să aibă legătură cu acest loc de pelerinaj.

Tradiția creștină medievală de mai târziu identifică *Mt. Fericirilor* cu Prăpastia Abel aflată mai la nord de Magdala. Dar nu există nici un fel de confirmări de ordin arheologic în acest sens.

Mt. Fericirilor pe care-l înfățișează azi franciscanii poate avea o legătură, sub aspect topografic, cu vechiul loc de pelerinaj creștin, numai că, și în acest caz, lipsesc dovezile arheologice.

Urcăm încet spre creștetul mntelui. Sus pe platou se înalță o biserică octogonală albă, cu cupola albastră, denumită „Biserica Fericirilor”, ea fiind o mică mănăstire catolică franciscană zidită în anul 1937. Interiorul bisericii cuprinde o cupolă strălucitoare poleită cu aur, un frumos Altar și 8 ferestre de sticlă, cu beatitudinile scrise pe ele. Planurile bisericii au fost făcute de către celebrul Arhitect italian, Antonio Barluzzi.

De aici de sus vedem uimitor de frumos Marea Galileii, cu toate împrejurimile. Îngenunchem cu ochii spre cer și citim *Predica de pe Munte (Matei 5, 1 – 7, 29)*. Apoi cântăm cu lacrimi de bucurie *Tatăl nostru* și cele 9 *Fericiri*, pe care le rostim, așa cum le-a vorbit Hristos:

„Feriți cei săraci cu duhul, că a celora este Împărăția Cerurilor;
Feriți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia;
Feriți cei blânzi, că aceia vor moșteni Pământul;
Feriți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura;
Feriți cei milostivi, că aceia se vor milui;
Feriți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu;
Feriți făcătorii de pace, că aceia fiii Lui Dumnezeu se vor chema;
Feriți cei prigoniți pentru dreptate, că a celora este Împărăția Cerurilor;
Feriți veți fi, când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul

**rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea;
Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în Ceruri!”**

(Matei

5, 3 – 13).

Pentru aceste „9 Fericiri”, Mt. Fericirilor este mai înalt decât Mt. Sinai! Acolo a grăit Tatăl, din văpaie de foc. Aici a vorbit Fiul, gură către gură. Acolo Moise a luat cele „10 Porunci” scrise pe lespezi de piatră; iar aici Hristos a scris „Fericirile” în inimile Apostolilor. Moise, cu *Tablele Legii*, abia stăpânea poporul lui Israel. Iar Apostolii, cu cele „9 Fericiri”, au cucerit Lumea, au întemeiat Biserica, au umplut Cerul de Mucenici și Pământul de Sfinți, au împăcat inimile și au unit pe oameni! Fericii sunt cei care gustă din cele „9 Fericiri”, că a lor este Împărăția Cerurilor!

Pe acest munte a rostit Mântuitorul cele „9 Fericiri”. Aici ne-a învățat să ne rugăm, să postim, să facem milostenie. Aici ne-a învățat Hristos nemuritoarea Rugăciune „*Tatăl nostru*”! Aici ne-a explicat cât sunt de mari păcatele făcute cu limba, cu ochiul și cu gândul. Aici ne-a învățat fericirea sfintei smerenii, valoarea lacrimilor de pocăință, tăria blândeții creștine, râvna și setea faptelor bune, importanța nemuritoare milostenii, necesitatea hotărâtoare a inimii curate, răsplata făcătorilor de pace și folosul celor care rabdă prigoniri pentru Dragostea de Hristos. Căci cele „9 Fericiri” formează Scara desăvârșirii creștine sau „*Tablele Noului Testament*”.

Doamne, Dumnezeu nostru, învață-ne să ne rugăm, să rostim cum trebuie „*Tatăl nostru*”, cea mai mare rugăciune a creștinilor; să iertăm pe toți oamenii, să ne smerim, să fim blânzi, să plângem pentru păcatele noastre, să purtăm în noi râvna pocăinței! Învață-ne să iubim și să miluim pe oameni, să împăcăm pe cei învrăjbiți, să răbdăm pe pământ orice necaz, pentru Numele Tău!

Coborâm de pe munte cu gândul la Mântuitorul Care umbla pe aici cu ucenicii Săi, înconjurat de mii de galileeni. Pământ binecuvântat, sfințit de Pașii Lui Hristos!

4.7. CAPERNAUM (CAFARNAUM)

Vechiul Capernaum, Orașul ales de către Hristos drept centru pentru activitatea sa mesianică (*Matei 4, 13*), se află la granița dintre Galileea și cele 10 orașe păgâne (Decapole), la cca 2 km de Mănăstirea „Arătării Domnului”, având pe vremea Lui Iisus Hristos 4.000 – 5.000 de locuitori..

Grație situației centrale a orașului, în cuprinsul său se afla o Vamă și un Lagăr Mi-litar al legionarilor romani. Astfel în afară de populația băștinașă compusă exclusiv din evrei, orașul era populat de vameși, soldați, grade militare superioare (ca, de exemplu, Centurionul – Sutașul roman) și de alți funcționari de Stat (*Matei 8, 5 – 13; Marcu 2, 13 – 14*).

În Capernaum și în împrejurimile sale a propovăduit Hristos Învățătura Sa și a consfințit pentru prima dată Taina Sf. Euharistii (*Ioan 6, 24 – 71*). Tot aici a vindecat El pe un om cu duh necurat (*Marcu 1, 21 – 28*), pe un paralytic (*Marcu 2, 1*

– 12), pe soacra Sf. Ap. Petru (*Marcu 1, 29 – 31*), pe sluga Sutaşului (*Matei 8, 5 – 13*) ş. a. În plus aici a ales El pe cei mai mulţi dintre Apostolii Săi.

Până la începutul sec. IV, Capernaum a rămas un oraş pur-iudaic, deşi poate în incinta lui trăia un număr restrâns de evrei creştini concentraţi în jurul casei Sf. Ap. Petru, situată în centrul oraşului aproape de sinagogă. Primii creştini foloseau această casă ca biserică şi în acelaşi timp ca loc de pelerinaj pentru vizitatori. Astfel în Capernaum se află cel mai vechi loc de pelerinaj creştin din Țara Sfântă, datând din sec. II.

În sec. V comunitatea creştină a oraşului s-a mărit, iar deasupra casei Sf. Ap. Petru a fost construită o biserică octogonală, una dintre primele – de acest fel înălţate în Palestina. În sec. VI a fost construită încă o bazilică, închinată Sf. Ap. şi Ev. Ioan Teologul.

Către sfârşitul epocii bizantine Oraşul Capernaum a început să intre în declin, iar spre sec. XI a decăzut complet. Doar colibe pescarilor sezonieri, ridicate pe ruinele lui mărturiseau despre o mică aşezare pe locul Capernaumului.

Această situaţie a continuat până la sfârşitul sec. XIX, când regiunea a fost cumpă- rată de către Patriarhia greacă, dimpreună cu Monahii franciscani, iar după lucrările de restaurare efectuate de către ei, a fost inclusă în cercul Locurilor Creştine de pelerinaj din Țara Sfântă.

Azi fiecare pelerin are posibilitatea de a vizita acel loc pe care se întindea vechiul Capernaum şi de a vedea ruinele *Casei Sf. Ap. Petru, sinagoga evreiască din sec. IV*, una dintre părţile vechiului oraş, descoperită cu ocazia săpăturilor arheologice şi *Biserica Ortodoxă a celor 12 Apostoli*, construită de către Patriarhul Damian în anul 1925 pe ruinele unei clădiri din sec. VII.

La intrarea în Capernaum dinspre Tabgha, într-un parc natural cu arbori orna-mentali se află o capelă unde slujesc doi călugări franciscani şi o clădire cu etaj. Este o casă de rugăciune şi reculegere pentru pelerinii catolici din întreaga lume şi evident o parcare modernă pentru sute de maşini. În partea de nord a clădirii au fost descoperite, prin săpăturile arheologice din anul 1921, ruinele unei biserici ortodoxe bizantine cu frumoase mozaicuri din sec. IV – V. Au mai fost descoperite de asemenea ruinele unor case ale pescarilor galileeni din Vremea Mântuitorului şi pietre cu scrieri grafitice în limbile greacă, siriană şi ebraică.

În săpăturile arheologice din anul 1968 au fost scoase la iveală ruinele unei sinagogi şi ale unei case de piatră, considerată de către catolici ca fiind casa „Sf. Ap. Simon-Petru şi Andrei”. În această casă a poposit Domnul de mai multe ori, când venea în Capernaum. Aici a vindecat pe soacra lui Petru, *care era cuprinsă de friguri (Marcu 1, 29 – 31)*. Aici a vindecat un om paralizat care a fost adus, *înaintea Lui Hristos, de patru oameni, spărgând acoperişul casei (Marcu 2, 1 – 12)*. Aici a făcut Mântuitorul multe alte vindecări amintite de Sf. Evanghelie. Aici a predicat Cuvântul de mântuire, cu timp şi fără timp, prin case şi în afară, la ţărnul mării şi din corabie, în zi de Sabat şi în zi de lucru, în sinagogă şi în casa lui Petru, mângâind, muştrând, învăţând şi vindecând toată boala şi toată neputinţa în popor. Capernaum era centrul activităţii mesianice şi oraşul cel mai iubit de către Hristos, din toată Palestina. Aici a făcut cele mai multe minuni şi vindecări. Aici a petrecut cele mai multe zile şi nopţi, cele mai liniştitе clipe, în cei trei ani şi jumătate de propovăduire. De aceea pe

bună dreptate Hristos numea Capernaumul „Cetatea Sa”. Cu toate acestea, cei mai mulți dintre iudei nu credeau că Iisus Hristos este Fiul Lui Dumnezeu, „Mesia Cel mult așteptat”. Îl socoteau doar un Învățător (Rabi) sau cel mult un Proroc. La fel nici iudeii din Horazin și Betsaida nu credeau în Hristos, cu toate că văzuseră atâtea semne și minuni. Întristat de necredința și împietrirea acestor cetăți, Mântuitorul deplânge soarta lor și le prezice osânda ce li s-a pregătit.

Cităm din Sf. Evanghelie: *Atunci a început Iisus să mustre cetățile în care făcuse cele mai multe Minuni ale Sale, pentru că nu s-au pocăit. « Vai, ție, Horazine! Vai, ție, Betsaido! Că dacă s-ar fi făcut în Tir și în Sidon minunile ce s-au făcut în voi, demult s-ar fi pocăit în sac și în cenușă. Dar vă zic vouă că Tirului și Sidonului le va fi mai ușor, în Ziua Judecării, decât vouă! Și tu, Capernaume, care te-ai înălțat până la Cer, până la iad te vei coborî! Că de s-ar fi făcut în Sodoma minunile ce s-au făcut întru tine, ar fi rămas până astăzi. Dar vă zic vouă că pământului Sodomei îi va fi mai ușor, în Ziua Judecării, decât ție »!* (Matei 11, 20 – 24)

Într-adevăr după Înălțarea Domnului la Ceruri, s-a abătut pedeapsa Lui Dumnezeu asupra acestor trei cetăți – Capernaum, Horazin și Betsaida – din cauza necredinței lor. Azi au mai rămas, din Capernaumul de pe Vremea Lui Hristos, doar câteva ruine: casa lui Petru și sinagoga. Iar din celelalte două cetăți – aproape nimic. Mânia Domnului le-a șters de pe fața pământului.

Miluieste-ne, Doamne, Dumnezeul nostru pe noi, păcătoșii! De două mii de ani ne înveți din Sf. Scripturi, ne vorbești prin Evangheliile și ne amintești de moarte și de Judecată. Dar noi ne facem tot mai răi și slăbim tot mai mult în credință. De douăzeci de veacuri ne chemi la biserică, ne aștepti în ușile Altarelor, ne trimiți la Spovedanie, ne împarți în Dar Trupul și scumpul Tău Sânge. Iar noi ne lenevim, punem motive, amânăm, ne rușinăm de Tine, judecăm pe Păstori, ne îndoim de Harul Duhului Sfânt și nu ne pocăim de păcatele noastre. Miluieste-ne pe noi, Mântuitorule bune și nu ne osânda, ca pe cele trei cetăți ce nu s-au pocăit!

Iartă-ne lenevirea și amânarea pocăinței și *ne miluieste, după mare Mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale!* Ne pare rău că am greșit. Ne căim că Te-am întristat, dar pentru că Te știm bun și milostiv, venim la Tine, Mântuitorule și-Ți cerem iertare, îndurare și binecuvântare! Spală-ne păcatele, prin pocăință și ne întoarce acasă, în țara părinților, mai buni, mai blânzi, mai milostivi și plini de dragoste pentru Dumnezeu și pentru oameni!

4. 8. BETSAIDA (BETHSAIDA)

Orașul Betsaida, locul de baștină al Ap. Petru, Andrei și Filip (*Ioan 1, 44*) se află în apropierea Capernaumului, în acel loc unde Râul Iordan se varsă în Marea Galileii. Din timpuri străvechi, această regiune era bogată în pește și poate datorită marii cantități și varietăți de specii aflate aici, ba chiar și pe întreg țărmul de nord al lacului, orașul a primit numele de „Betsaida”, provenită din ivritul „Beit-Țaid” („casa vânătorii”). Cuvântul „vânătoare” era folosit și în sensul de „vânătoare de

pește”.

Inițial Betsaida era un simplu sătuc ne semnificativ de pescari, dar la începutul sec. I, în perioada guvernării Tetrarhului Irod Filip, a devenit oraș și a început să se numească Iulia (Iulias), în cinstea fiicei Împ. August. La fel ca și învecinatul Capernaum, Betsaida a decăzut și a fost dată uitării foarte curând, după invazia arabă (637) în Palestina. Azi pot fi văzute ruinele ei pe Colina El-Tel, situată în partea de nord a Mării Galileii.

Hristos și Apostolii Săi au vizitat adeseori acest oraș, motiv pentru care și este frecvent menționat în Evanghelie (*Matei 11, 21; Marcu 6, 45; Luca 9, 10; Ioan 1, 14*).

În epoca bizantină, în sec. V – VI a fost construită o biserică – loc de pelerinaj, însă ea n-a fost descoperită până în ziua de azi, în ciuda săpăturilor arheologice efectuate.

4.9. TINUTUL GADARENILOR (GHERGHESENILOR)

În epocile elenistice, romane și bizantine, țărmul răsăritean al Mării Galileii era puțin populat. În partea sa centrală și sudică se aflau două orașe din Decapolis (Uniunea celor zece orașe grecești): Susita și Gadara. Țărmul nord-estic al Mării Galileii era locuit de gherghesenii, popor vechi aparținând grupului semit. Ținutul Gherghesenilor l-a vizitat Hristos cu ucenicii Săi, când a hotărât să treacă pentru prima oară pe țărmul celălalt, de est al Mării Galileii. Aici în preajma orașului Gherghesenilor, El-Kursi, l-a întâlnit pe omul cu duh necurat și l-a vindecat (*Matei 8, 28 – 34; Luca 8, 26 – 39; Marcu 5, 1 – 20*).

În sec. IV, alături de locul vindecării omului cu duh necurat, a fost construită o uriașă mănăstire – han cu o splendidă bazilică, una dintre cele mai mari din Țara Sfântă. Pe locul

săvârșirii Minunii a fost ridicată o capelă mică, în adâncul căreia se află o coloană făurită din stâncă naturală și prevăzută cu o frumoasă împrejmuire ce marca probabil locul exact în care a fost săvârșită Minunea.

Mănăstirea împreună cu bazilica și capela au fost distruse în timpul puternicului Cutremur din anul 749, după care acest loc a rămas pustiu și a fost dat uitării. Ruinele bazilicii și ale capelei, descoperite cu ocazia săpăturilor arheologice din anul 1969 sunt azi refăcute și primesc din nou pelerini cucernici și simpli vizitatori.

4.10. IARDENIT (YARDENIT)

Mulți pelerini au fost botezați în Râul Iordan, începând din sec. IV și până în prezent. Locul de botez era pe malul drept al Iordanului, la cca 9 km de vărsarea acestuia în Marea Moartă și la cca 8 km de Ierihon, unde a fost botezat Iisus Hristos de către Sf. Ioan Botezătorul.

În prezent datorită faptului că acest loc se află în zona de conflict, între israelieni și palestini, a fost amenajat un alt loc tradițional de botez, pentru creștinii greco-ortodocși, pe malul drept al Iordanului, aproape de Marea Galileii, la

Iardenit, unde se botează toți ortodocșii, în tot cursul anului (în funcție de perioada pelerinajului).

4.11. CEZAREEA LUI FILIP (CAESAREA FILIPPI) SAU BANIAS

Banias (de la numele grecesc „Paniada”) se află la poalele Mt. Hermon, în extremitatea nordică a Țării Sfinte. Uriașa peșteră naturală din care țâșnește unul dintre izvoarele Iordanului servea în epoca elenistico-romană drept loc de închinare Zeului Pan. În anul 4 d.Hr., Tetrarhul Irod Filip prețuind cum se cuvine acest loc strategic, a întemeiat aici Capitala Statului său, denumind-o „Cezareea”. Pentru a o diferenția de Cezareea construită de către Irod cel Mare (tatăl său) pe Litoralul Mării Mediterane, istoricii i-au dat numele de „Cezareea lui Filip”. Dar denumirea de „Banias”, derivată de la numele Zeului Pan, a existat de-a lungul întregii istorii, fiind păstrată și-n ziua de azi (denumirea arabă „Banias” nu reprezintă altceva, decât versiunea grecească a numelui „Paniās”, datorită faptului că în arabă nu există litera „P”).

În timpul uneia dintre Călătoriile Sale, Hristos a ajuns într-o suburbie a Cezareii și aici, în fața ucenicilor, a făcut pentru prima oară dovada Originii Sale divine și a Activității Sale mesianice (*Matei 13*).

Potrivit tradiției creștine de mai târziu, Cezareea lui Filip era ținutul de baștină a acelei femei care avea de 12 ani scurgere de sânge și pe care a vindecat-o Hristos, pe când Se afla în împrejurimile Capernaumului (*Matei 9, 20 – 22*). Eliberată de suferință femeia, conform aceleiași tradiții, o dată ajunsă acasă a ridicat în curte, ca semn de recunoștință pentru Salvatorul ei, o lucrare de bronz înfățișându-L pe Hristos și pe ea însăși îngenunchată în fața Lui. Această lucrare, *prima din istorie, ce reproduce Chipul Lui Hristos*, a devenit un reper de pelerinaj creștin. Mulți creștini printre care și istoricul ecleziastic Eusebiu au văzut-o și au descris-o. În sec. IV, lucrarea cu Chipul Lui Hristos a fost instalată într-o bazilică anume construită în acest scop, nu departe de locul în care s-a aflat inițial.

Cu prilejul săpăturilor arheologice aflate în curs de desfășurare de câțiva ani, în Ba-nias au fost scoase la iveală ruinele acestei bazilici: azi oricare pelerin o poate vizita. De asemenea, au fost descoperite: un templu închinat Cezarului August, un templu dedicat lui Zeus, un mic Altar închinat Zeiței Nemesis și un templu pentru „șapii dănuitori”.

Frumoasa cascadă Banias se află la cca 1,5 km de Altarele Zeului Pan.

TEMPLUL IUDAIC

Renumitul Templu al Ierusalimului a fost construit pe Colina Moria situată în partea de est a Ierusalimului. Istoria Colinei Moria ca centru de cult iudaic începe cu sec. X î.Hr., când Regele David a cumpărat-o de la Aravna Iebuseul, pentru ca pe acest loc să construiască un Altar – jertfelnic închinat Lui Iahve, Adevăratul Dumnezeu (*2 Regi 24, 18*).

În perioada 967 – 960 î.Hr., Regele Solomon a construit pe locul Altarului, Templul iudaic, după asemănarea Cortului Sfânt, care a fost inima lumii evreiești și unicul centru de cult al Iudaismului. Templul a fost construit cu ajutorul lui Hiram I (969 – 936 î.Hr.), Regele Tirului, de către meșteri fenicieni în decurs de 7 ani, fiind sfințit în anul 960 î.Hr. Era poate cea mai frumoasă construcție a lumii din vremea aceea. Partea inferioară a clădirii era acoperită cu lemn de chiparos, înfrumusețată cu plăcuțe de aur. Templul a servit numai pentru oficierea Slujbei, pentru slăvirea Lui Dumnezeu, fiind amplasat pe partea vestică a unei curți pietruite (atriu), cu lungimea de 480 m și lățimea de 300 m. O curte mai mare a fost prevăzută pentru adunarea credincioșilor, în același spațiu fiind amplasate și clădirile în care erau ținute vasele sfinte. Din această curte exterioară, iudeii ajungeau în curtea interioară (atriu), unde era un Altar de piatră necioplită, pentru aducerea jertfelor și un bazin mare de aramă cu apă pentru spălarea rituală a Preoților, înainte de Slujbă. Intrarea propriu-zisă în Templu era orientată către Răsărit, fiind urmată de un pridvor. De aici era deschisă Sacristia și tot aici era un Altar pentru sacrificiul de mirodenii, 10 sfeșnice de aur, 10 mese aurite (pentru expunerea pâinilor). Tot din pridvor era deschisă intrarea către Locul Sacro-Sanct (Sfânta Sfintelor), situat la un nivel mai înalt, aici fiind ținut Chivotul Domnului cu Tablele Legii.

Acest prim Templu a fost distrus de Nabucodonosor II (605 – 562 î.Hr.) în perioada 587 – 586 î.Hr. și după câțiva ani în perioada 520 – 515 î.Hr. a fost refăcut din temelii de către Guvernatorul Iudeii, Zorobabel, alături de temelia celui dintâi (*Ezdra, 3, 8 – 9*) fără a atinge splendoarea primului lăcaș. Templul lui Zorobabel a fost devastat de Regele Siriei, Antioh IV Epifanul (197 – 144 î.Hr.) în perioada 175 – 164 î.Hr., iar mai târziu a fost restaurat de frații Macabei. Regele Irod cel Mare (37 î. Hr. – 4 d.Hr.) a reconstruit Templul în perioada 30 – 18 î.Hr., înălțând unul nou mai grandios exact pe locul primului Templu construit de Regele Solomon.

Noul Templu a fost zidit pe un loc înalt și întins împrejmuit cu ziduri de piatră. Curtea Templului a fost lărgită cu o curte exterioară unde putea intra oricine, în timp ce pătrunderea în curtea interioară era permisă numai evreilor. Celor care încălcau regula li se aplica pedeapsa capitală. Curtea interioară era împărțită în două părți, partea cea mai mică era curtea femeilor, iar partea mai mare – curtea bărbaților; dar și această curte era subdivizată, pentru credincioși și pentru Preoți. Sacristia era delimitată de Sfânta Sfintelor printr-o perdea multicoloră. Templul era simbolul prezenței Lui Dumnezeu în mijlocul poporului evreu. Dar în aceleși timp, simbolul a tot ce era mai enigmatic, în legătură cu acest conducător despot, inclusiv uriașul vultur de aur ce a fost pus deasupra porții Templului din ordinul său. Irod cel Mare a cumpărat și o mie de veșminte preoțești, veșmintele marelui Preot, până la cele ale celui din urmă slujitor al Templului, ce erau însă păstrate în Fortăreața „Antonia”, purtarea lor fiind permisă numai cu ocazia zilelor de sărbătoare, după care erau din nou predate în grija Regelui.

În acest Templu a fost adusă Preasfânta Fecioară Maria și a petrecut aproape 12 ani în post și rugăciune. Tot aici i s-a binevestit Preotului Zaharia că femeia sa, Elisabeta va naște pe Ioan Botezătorul. În acest Templu a fost tăiat împrejur Iisus Pruncul la 8 zile. Aici a fost adus Domnul la 40 de zile și la vârsta de 12 ani, uimind pe bătrânii lui Israel cu Înțelepciunea Sa. În Templul acesta reînnoit

de Irod cel Mare a făcut Domnul nostru Iisus Hristos atâtea Minuni și vindecări de boli. Aici a muștrat aspru pe farisei și cărturari. Aici a izgonit de două ori pe zarafi (schimbători de bani), răsturnându-le mesele și zicându-le: «Casa Mea, casă de rugăciuni se va chema, iar voi ați făcut-o peșteră de tâlhari...» (Marcu 11, 17). Aici a prorocit Domnul despre Patima Sa de bunăvoie. Și tot aici în Sfatul Sinedriului a fost hotărâtă condamnarea Lui Hristos la moarte prin răstignire pe cruce.

Pentru necredința iudeilor nici Templul lui Irod cel Mare n-a avut multe zile. Însuși Mântuitorul a prorocit despre el, pe Muntele Măslinilor, zicând către Ucenicii Săi: «Vedeți toate acestea? Amin, grăiesc vouă, nu va rămâne nici piatră pe piatră care să nu se risipească...» (Matei 24, 2). Profeția Lui Hristos s-a împlinit în anul 70 d.Hr., când Titus în fruntea unei puternice armate romane a distrus până-n temelii Templul și tot Ierusalimul. De atunci și până azi iudeii n-au mai putut ridica alt Templu cu toate eforturile făcute. Ba, mai mult: o dată cu ocuparea Palestinei (637 – 640), Califii arabi construiesc pe ruinele vechiului Templu două mărețe moschei („Omar” și „El-Aqsa”) în cinstea lui Mohamed, ce pot fi vizitate și azi.

După revenirea din robia babiloniană, evreii au fost obligați să contribuie la întreținerea Templului. Datorită faptului că birul era perceput în monedă locală, în incinta Templului a fost înființat un centru de schimb. Curățirea Templului de zarafi și neguțători a fost una dintre faptele Lui Iisus, consemnată în Evanghelie (Ioan 2, 13 – 25).

Sacrificarea a ceva propriu pe Altar era considerată o cale esențială de apropiere de Dumnezeu. Animalele (ce trebuia să fie perfect sănătoase) erau sacrificate în partea de nord a curții exterioare a Templului (doar păsările erau sacrificate direct pe Altar). Preotul care era de rând cu slujirea la Altarul de sacrificii își începea activitatea imediat după răsăritul soarelui. Bucățile din animalul de jertfă erau așezate în partea de jos a rampei ce urca spre Altar, împreună cu o măsură de făină, cu prinosul de pâine destinat marelui Preot și cu o ofrandă de vin. Preoții sacrificatori trăgeau la sorți privilegiul de a aduce jertfa la Altar. Pelerinii așteptau zilnic în fața Templului deschiderea Porții „Nicanor”, ce dădea spre curtea numită „curtea lui Israel”. De aici puteau fi văzuți Preoții care sacrificau animalul de jertfă. Cei aleși să ardă tămâie pe Altarul de aur din interiorul sanctuarului puteau fi și ei văzuți oficiind această sarcină demnă de invidiat. Aroma minunată a fumului de tămâie ce se ridica din interior era deja legendară la sfârșit, după ce Preoții își încheiau sarcina încredințată. Coarnele Altarului erau unse cu sângele jertfei. Preoții trebuia să recite binecuvântările și cele 10 Porunci, să strângă cenușa de pe Altar, să taie fitilele sfeșnicului și să așeze tămâia în sanctuar.

La încheierea oficiului jertfelor, Preoții ieșeau și stăteau în picioare pe treptele Templului. Acolo rosteau binecuvântarea lui Aaron, ridicându-și mâinile deasupra capului și zicând: „Să te binecuvinteze Domnul și să te păzească! Să caute Domnul asupra ta, cu față veselă și să te miluiască! Să-Și întoarcă Domnul Fața Sa către tine și să-ți dăruiască pace”! (Numei 6, 24 – 26). După această binecuvântare, părțile din

trupul animalului sacrificat erau ridicate de pe Altar și aruncate în foc. După încheierea ritualului de jertfă, cei mai mulți dintre pelerini se opreau într-o încăpere auxiliară, unde lăseau donațiile lor pentru Templu. Probabil că în acest loc le-a atras Iisus atenția ucenicilor Săi, asupra gestului văduvei celei sărace care n-a putut să ofere decât cele două monede...(*Marcu 12, 41; Luca 21, 1*).

Corul levitic acompania ritualul jertfei zilnice. Aproximativ 12 cântăreți se acompaniau la 9 lire și 2 harpe. Dirijorul corului ținea în mâini două talgere, iar 2 trompetiști se aflau de o parte și de alta a sa. Repertoriul levitic era format mai ales din psalmi special aleși, pentru o anumită zi a săptămânii sau pentru o sărbătoare.

SINEDRIUL (CONSILIUL SUPERIOR)

Sinedriul („sanhedrin”, în ebraică și „sinedrion”, în greacă) era Consiliul Înțelepților și constituia cea mai înaltă autoritate politică, religioasă și juridică a poporului evreu, în perioada romană. Provenind din limba greacă în care înseamnă „consiliu”, Sinedriul era alcătuit din 71 de membri, fiind situat în casa Arhiereului Caiafa. Din stuctura acestui Consiliu făceau parte bătrânii cei mai respectați, Preoții și Scribii. În fruntea Consiliului era Arhiereul. În timpul Lui Iisus, activitatea Arhiereului era limitată la domeniul religiei, chiar dacă avea unele atribuții în cel cetățenesc și polițienesc, fiind demonstrat și în cursul judecății Lui Iisus (*Matei 26, 47; Marcu 14, 43; Luca 22, 52; Ioan 18, 3*).

După cum este menționat în „*Faptele Apostolilor 23, 6*”, atunci când Sf. Pavel a apărut în fața Sinedriului, acesta era format din două facțiuni: fariseii și saducheii. Nu este clar cum funcționau cele două facțiuni în cadrul Consiliului. Unii consideră că acestea conduceau Consiliul pe rând. Alții cred că ar fi fost trei „mici Sinedrii”, fiecare dintre ele fiind alcătuite din câte 23 de judecători și conduse fiecare de câte 2 judecători. Potrivit acestei opinii, Iisus ar fi fost interogată de un Sinedriu în care predominau saducheii (*Fapte 4, 1 – 3; 5, 17 – 18 – 21*).

Sinedriul se întrunea zilnic la Templu, în camera de piatră situată lângă curtea Preoților. Teoretic deliberările sale erau deschise publicului.

După anul 135 d.Hr. și eșecul celei de-a doua Răscoale a evreilor împotriva roma-nilor, ce a dus la exilarea evreilor din Ierusalim, Sinedriul s-a mutat în Galileea unde cu timpul puterea sa a scăzut, romanii scoțându-l în cele din urmă în afara legii.

Fariseii și saducheii

Partida fariseilor și saducheilor ia naștere în timpul lui Ionatan Apfus (160 – 142 î.Hr.), fost Arhiereu și Guvernator. Acesta a fost una dintre căpeteniile mari ale macabeilor, întemeietorii Dinastiei Hasmoneilor.

Semnificația cuvântului „fariseu” nu este foarte clară. Poate proveni din cuvântul ebraic „parash” („separat”). Este posibil ca numele să fi fost dat de către Regele asmonean Ioan Hircan, care îi prefera pe aristocraticii saducheii și care i-a expulzat în cele din urmă pe fariseii din Sinedriu. Fariseii înșiși dădeau un înțeles

diferit acestui termen, considerându-l un derivat al cuvântului ebraic „tălmaci”.

Fariseii erau „tălmaci” ai Torei. Ei spuneau că totul este prestabilit, dar că oamenii au libertatea de a-și alege calea. Ei credeau în învierea morților – una dintre principalele doctrine ce-i deosebea de saducheii și care făcea ca secta lor să fie preferată de mase (ce întâmpinau multe greutăți și obstacole, în viața de zi cu zi). Credința fariseilor în venirea Lui Mesia era ceea ce aveau în comun cu esenienii. Pe de altă parte, convingerea lor că întreaga istorie este predestinată venea în contradicție cu concepția zeloților care considerau că romanii ar fi putut fi îndepărtați printr-o intervenție violentă. Fariseii, deși credincioși învățaturii Torei și profund angajați în problemele de puritate rituală, se distingeau de asemenea prin umanitarismul lor și prin interpretarea practică a Torei.

Atât fariseii, cât și saducheii recunoșteau importanța Legii scrise a Torei. Fariseii credeau însă și-n posibilitatea interpretării ei, Tora devenind cunoscută ca lege orală. Saducheii, la rândul lor, nu acceptau nimic care să nu fie legat de Legea scrisă.

Saducheii erau aristocrați, oameni bogați. Regulile lor religioase deosebit de aspre și refuzul de a crede în Viața de Apoi îi făceau să fie foarte severi. Istoricul Iosif Flaviu (Iosefus Flavius) spune că erau morocănoși și reci în conversație, chiar dacă se cunoșteau între ei. Printre saducheii se afla și familia Anna care L-a trimis pe Iisus, legat, în fața lui Caiafa (*Ioan 18, 24*) și care i-a întemnițat pe Apostoli (*Fapte 5, 17*).

Iisus i-a criticat sever, atât pe farisei, cât și pe saducheii. Pe de altă parte, multe dintre Faptele Lui Iisus demonstrează legătura Sa cu obiceiurile fariseilor, cum ar fi taxa de jumătate de sechel pentru Templu. Metodele Sale de a învăța poporul erau de asemenea cele folosite de farisei. Pe adepții Săi, El i-a sfătuit să-i asculte pe fariseii care stăteau în „Scaunul lui Moise” (*Matei 23, 1*), dar să nu se comporte ca ei, deoarece « Ei zic, dar nu fac. » (*Matei 23, 3*).

Multe teme prezente în Învățăturile Lui Iisus, cum ar fi *Împărăția Lui Dumnezeu, Pocăința, Accentul pus pe venirea Lui Mesia, Sfârșitul Lumii, Miracolele și Îngerii* erau comune cu cele din învățătura fariseilor și au făcut din iudaismul fariseic un sol fericit, pentru înflorirea Creștinismului timpuriu. Pavel era fariseu (*Fapte 23, 6; 26, 5*), discipol al uneia dintre cele mai eminente personalități ale timpului, Rabinul Gamaliel, pe care-l întâlnim în *Faptele Apostolilor (5, 34)* apărându-i pe primii creștini. La fel a fost și Iosif din Arimateia, Nicodim și unii dintre primii membri ai Bisericii creștine (*Fapte 15, 5*).

Accentul pus de farisei pe transmiterea învățaturii în sinagogi a făcut ca aceștia să exercite o influență majoră asupra iudaismului, mai ales după distrugerea Templului, ei constituind cea mai răspândită sectă filozofică a evreilor.

FORTĂREȚA „ANTONIA”

Curând după cucerirea Ierusalimului în perioada 37 – 35 î.Hr., Irod cel Mare a construit Fortăreța „Antonia” (numită astfel, după numele protectorului său, Marc Antoniu) pe locul unde se aflase odată Baris – Fortăreța asmoneeană.

„Antonia”, cu cele 4 turnuri enorme, era amplasată într-unul dintre punctele strategice ale orașului. Ridicată pe o stâncă înaltă de cca 50 m, scopul ei era să apere partea de nord a orașului, lipsită de apărare naturală. Fortăreața „Antonia” avea vedere deschisă spre curțile Templului, permițând soldaților lui Irod să observe și să stopeze imediat orice încercare de răzmeriță.

Cu o astfel de situație a fost confruntată garnizoana romană (ocupată probabil de o cohortă = 480 de oameni), atunci când Pavel a fost atacat de mulțime. Incidentul a fost raportat Comandantului roman, episodul fiind relatat în Faptele Apostolilor: *Acela luând îndată oșteni și sutași a alergat la ei; iar ei văzând pe Tribun și pe ostași, au încetat să-l mai bată pe Pavel. Atunci Tribunul s-a apropiat, a pus mâna pe el și a poruncit să fie legat cu două lanțuri; apoi a întrebat cine este el și ce a făcut. Iar în mulțime, unii strigau una, alții – alta; și neputând el să înțeleagă adevărul din cauza tulburării, a poruncit să fie dus în fortăreață. Când a ajuns la trepte, a trebuit să fie purtat pe sus de către ostași, din pricina întărâtării mulțimii care striga: „Omoară-l!”...Și a zis Pavel: „Eu sunt iudeu, din Tarsul Ciliciei, cetățean al unui oraș care nu este neînsemnat. Te rog, dă-mi voie să vorbesc poporului!”! Și dându-i-se voie, Pavel a stat în picioare pe trepte și i-a făcut poporului semn cu mâna. Și așternându-se o mare tăcere, Pavel a vorbit în limba evreiască, zicând: „Bărbați, frați și părinți, ascultați acum apărarea mea, față de voi!” (Fapte 21, 32 – 35; 21, 39 – 40; 22, 1).*

„Antonia” al cărei interior măsoară 49,50 x 44,55 m nu era ceea ce este numită o fortăreață militară spartană. În afara spațiilor sale strict militare, ea mai cuprindea apartamente și băi luxoase. Iosif Flaviu spunea: „*Prin măreția ei, se aseamnă unui palat*” (Războaiele evreilor 5, 5 – 8). În incinta Fortăreței romane „Antonia” era și Pretoriul (Judecătoria), unde a fost judecat Iisus Hristos de către Procuratorul roman Ponțiu Pilat (Pontius Pilatus, 26 – 36 d.Hr.) care nu l-a găsit vinovat și a vrut să-l pună în libertate, dar la cererea arhierilor și a bătrânilor, spălându-se pe mâini, l-a condamnat la moarte prin răstignire pe cruce (Matei 27, Marcu 15, Luca 23). Azi Călugărițele de la Mănăstirea „Surorile Sionului” și-au pus amprenta pe acest loc.

a) PRETORIUL ROMAN

Pretoriul, reședința oficială a Procuratorului roman în Ierusalimul epocii Lui Hristos, era în Fortăreața Antonia situată în colțul dinspre nord-vest al curții Complexului arhitectural al Templului iudaic. Aici a luat Pilat hotărârea de a-l condamna pe Hristos la moarte prin răstignire. Și tot aici l-au batjocorit soldații romani, punându-l pe Cap cununa de spini și dându-l crucea; în acest mod a început Drumul Crucii Patimilor Domnului.

În prezent ruinele Pretoriului roman sunt răspândite în 3 mănăstiri diferite: o parte dintre lespezile cu care era pardosită curtea Pretoriului, cunoscută sub denumirea de „pardosit cu pietre” = „lithostratos” (Ioan 19, 13) este păstrată în Mănăstirea franciscană „Iată Omul” („Ecce Homo”). O altă parte a lithostratosului, cu rezervoarele subterane construite pentru necesitățile Templului și absida cu 3 uși (cunoscută, sub denumirea „Iată Omul”) se află în Mănăstirea pentru Maici „Surorile Sionului”. Potrivit tradiției, aici l-a prezentat Pilat pe Hristos fariseilor care cereau condamnarea Lui. În cea de-a treia – Mănăstirea „Pretoriul grec”, au

fost păstrate diferite grote săpate în stâncă. Una dintre ele ar fi fost folosită pentru reținerea temporară a Lui Iisus Hristos în Pretoriu, iar alta mult mai joasă a servit ca închisoare pentru tâlharul Baraba.

b) SUTAȘUL

Cel mai cunoscut comandant militar al timpului, sutașul era coloana vertebrală a celui mai important eșalon al armatei romane. Pentru soldații săi, el era veriga dintre comandantul companiei și un sergent major. Sutașii erau uneori numiți ofițeri districtuali cu diferite responsabilități față de populația locală. Sutașul era de cele mai multe ori un om educat, provenind dintr-o familie bogată, ceea ce-i dădea posibilitatea să facă diferite „servicii” superiorilor săi, absolut necesare ascensiunii pe calea succesului.

Doi Sutași sunt menționați și-n Noul Testament. Sutașul Corneliu, staționat în Ce-zareea Palestinei, a fost primul păgân care a devenit creștin, Sutașul din Capernaum, pe al cărui slujitor l-a vindecat Iisus, era însărcinat printre altele cu supravegherea transportului prin oraș al banilor strânși din taxele cuvenite romanilor. El și-a folosit însă influența și bogăția și pentru a construi sinagoga orașului (*Luca 7, 5*).

Alt Sutaș este Longhin care a participat la răstignirea Lui Iisus și văzând pe Hristos răstignit, a mărturisit zicând: „Cu adevărat, Fiul Lui Dumnezeu a fost Acesta!” (*Matei 27, 54*). Pentru această mărturisire, a suferit moarte martirică.

ARMATA ROMANĂ ȘI CEA A LUI IROD CEL MARE

Înscrierea în armata romană avea loc cel mai adesea la vârsta de 18 ÷ 23 de ani. Printre condițiile importante de recrutare, se număra și înălțimea bărbatului, ce trebuia să fie peste 1,80 m. O dată selectat, acesta urma un curs de instruire timp de 4 luni, nu înainte însă de a fi fost tatuat și de a i se fi dat un sigiliu (cu numele său) pe care avea să-l poarte la gât pe toată durata serviciului militar.

Deși serviciul militar era îndelungat (cca 25 de ani) și soldații n-aveau voie să se căsătorească, în acest răstimp beneficiile erau totuși destul de mari. Soldații primeau cu regularitate un salariu (50 dinari pe an), iar cheltuielile le erau decontate. În principiu, chiar și cel mai sărac dintre recruți își putea câștiga faimă și se putea îmbogăți, dacă se distingea în serviciul Împăratului.

O Legiune romană numărând între 7 ÷ 10 Cohorte (3.500 – 6.000 soldați) staționa în Ierusalim, încă din anul 35 î.Hr. Fusese trimisă inițial de către Marc Antoniu, pentru a înăbuși Răscoalele asmoneilor. Irod cel Mare însuși a sprijinit Legiunea, cu toate că romanii, deși dispuși să-l ajute pe Irod în încercarea sa de a-și îndepărta dușmanii, considerau oarecum incomod un Rege a cărui domnie trebuia permanent sprijinită de forțele lor. Armata lui Irod a cooperat în cel mai autentic stil roman, bazându-se pe unitatea operativă a Cohortei alcătuită din șase unități, fiecare dintre ele numărând 60 – 80 de soldați. În afara cavaleriei, infanteriei și artileriei, forțele militare ale lui Irod mai cuprindeau o flotă cu sediul în Cezareea Palestinei și un serviciu de spionaj.

Multe din trupele armatei lui Irod erau alcătuite din mercenari străini, printre care traci, germani, gali și o unitate din regiunea Mt. Liban, Sebastia, dar și din alte părți. Mulți soldați aparțineau însă aceleiași etnii idumeene, din care făcea parte Irod însuși. Adesea trupele erau cantonate în sate, unde soldații duceau o viață obișnuită, cultivându-și parcelele de pământ repartizate, dar fiind permanent gata să plece în misiuni militare sau de război.

Cei mai mulți dintre soldații lui Irod erau însă evrei. Aceștia i se alăturaseră pe vremea când își consolida domnia, imediat după ce primise coroana de la romani. „*Mulți veniseră după el*”, relatează Istoricul Iosif Flaviu, „*unii atrași de prietenia cu tatăl său, alții – de reputația ce și-o câștigaseră, alții – pentru a se achita de beneficiile primite, deja, de la amândoi. Totuși ceea ce îi atrăgea pe cei mai mulți de oastea sa erau speranțele date de el, pentru timpul când se vor fi stabilit în Regatul său...*” (Războaiele evreilor 1, 15, 4). De trei ori mai mare decât garnizoana romană, armata lui Irod era considerată o forță redutabilă.

Irod „supraveghea” tot ceea ce făceau supușii săi, iar când erau prinși, erau pedepsiți sever, mulți dintre ei fiind aduși în Cetatea Hyrcania, pe față sau în secret, și uciși. Spioni ai Regelui erau pretutindeni...

PELERINAJE CREȘTINE LA SF. LOCURI

Palestina biblică este Țara Sfântă pentru întreaga Creștinătate, pentru toate cele 3 Religii monoteiste: Creștini, Iudei și Mahomedani. Creștinii vin să se închine la Golgota, la Mormântul Domnului și la toate Sf. Locuri unde a trăit Hristos. Evreii din toată lumea se adună să-și amintească de Moise aici în Pământul Făgăduinței, să sărute mormintele Patriarhilor Vechiului Testament, să aprindă o lumânare la mormântul Regelui David de pe Mt. Sion sau să plângă la Zidul Plângerii faima Templului de mult apusă. Mahomedanii, ca fii nelegitimi ai lui Avraam, vin și ei să sărute mormântul marelui Patriarh și să se roage în faimoasele moschei, Omar și El-Aksa, de pe Mt. Moria. Din aceste motive Palestina biblică rămâne peste veacuri țara marilor pelerinaje. Numai creștinii vin anual în pelerinaj cca 2.000.000 din toată lumea.

În ordine numerică, cei mai mulți pelerini creștini vin din țările catolice, cca 1.500.000 pe an. În fruntea tuturo, stă Franța, apoi Italia, Spania, Belgia, Germania și țările celor 2 Americi. Pelerinajul catolic este foarte bine organizat de către Preoți misionari, ghizi și funcționari care stau la dispoziție. Pelerinii sunt așteptați la aeroport sau în Portul Haifa, de unde sunt îmbarcați în autocare și conduși la locurile de cazare dinainte stabilite. Zilele de pelerinaj sunt și ele bine programate. După ce fac o rugăciune în Capela hotelului, pornesc în pelerinaj începând de la Mormântul Domnului, din Ierusalim. În fiecare autocar merge câte un Preot-ghid însoțitor cu Sf. Scriptură în mână, care le și dă toate explicațiile necesare. În ușa Bisericii Sf. Mormânt, grupul de pelerini este întâmpinat de slujitori de la Capela catolică, îmbrăcați în odăjdii. Apoi pornesc în convoi spre Sf. Mormânt, cântând și ținând lumânări aprinse în mâini. După ce se închină la Sf. Mormânt, merg la Capela catolică în partea de nord, unde li se face o Slujbă și ascultă orga. Apoi

pornesc prin toată Țara Sfântă. Însă Preoții catolici nu spun credincioșilor lor că Mormântul Domnului, Golgota, Mormântul Maicii Domnului, Peștera Nașterii din Betleem și alte Locuri Sfinte din Palestina sunt sub protecția și stăpânirea ortodocșilor. De aceea pelerinii din Apus sunt conduși mai ales la locurile evanghelice aflate în stăpânirea catolicilor, ca să nu vadă prezența, atât de mare a ortodocșilor în Țara Sfântă. În multe locuri catolicii și-au zidit biserici nu departe de cele ortodoxe ce sunt mai vechi și susțin că la ei ar fi adevăratul loc evanghelic și istoric. Această dedublare a apărut în timpul primei cruciade (sec. XII). La Marea Galileii, catolicii posedă 2 mici vapoare, cu care fac mici pelerinaje, cu închinătorii lor, în amintirea Mântuitorului Care a făcut aici atâtea Minuni. Vapoarele poartă deasupra steaguri albe cu cruce și străbat pe lac distanța de cca 30 km cu fiecare grup între Tiberiada – Capernaum – Susa – Tiberiada. Pelerinii merg pe punte cântând în cor cântece religioase. În fiecare zi, Preoții îndrumători au grijă să poposească la una din bisericile lor, unde se împărtășesc cu toții. Seara se întorc la locurile de cazare și ascultă conferințe religioase.

Tot așa de bine sunt organizați și pelerinii anglicani. Însă ei nu sunt aduși să se închine la Sf. Mormânt și la Golgota, întrucât au în Ierusalimul nou spre nord-est, un alt loc anume amenajat din sec. XVIII, ce simulează Mormântul Domnului. Acolo sunt duși regulat pelerinii anglicani, unde sunt așteptați de câțiva Preoți care îi conduc, le țin predici, cântă cu ei, le împart pliante.

Un număr destul de mare de pelerini vine din țările germanice, din centrul și nordul Europei. Toți sunt protestanți. Însă din respect pentru ortodocși și pentru adevărul evanghelic, pelerinii protestanți vin totuși să se închine și la Mormântul Domnului. Mulți pelerini vin și din America de Nord. Majoritatea sunt metodiști; și ei se închină în fața Sf. Mormânt.

Pelerinii ortodocși vin mai ales din Grecia, Cipru, România și Iugoslavia. Numărul lor (în 1974) a atins cifra de câteva sute de mii. Cei mai mulți vin din Cipru, mai ales la Sf. Paști și la Nașterea Domnului. La marile Praznice sunt puse câteva vapoare (doar pentru pelerini) ce fac legătura între Atena – Pireu – Haifa sau Cipru – Haifa. Pelerinii ortodocși sunt și ei oarecum organizați. Grecii au 2-3 hoteluri anume pentru pelerini. Mai au câteva mănăstiri mari în care pot fi cazați. Românii sunt cazați de regulă la Căminul Românesc din Ierusalim, având capacitatea maximă de cca 60 de locuri. Iar pelerinii ruși sunt cazați la Căminul Bisericii ruse, unde se află și catedrala lor.

Închinătorii ortodocși, numiți de obicei „hagii”, încep închinarea la Sf. Locuri tot cu Mormântul Domnului. Ei au de fapt cele mai numeroase și mai autentice locuri evanghelice de vizitat. La acestea mai sunt adăugate marile mănăstiri ortodoxe, din sec. IV – VI, ce te uimesc. Dacă mai adăugăm și Mt. Sinai, lista Locurilor Sfinte de vizitat trece de câteva sute.

La marile Sărbători, pelerinii ortodocși iau parte la toate procesiunile organizate în Țara Sfântă. Pentru a nu fi puși în inferioritate față de catolici, ortodocșii fac și ei „Drumul Crucii” în Vinerea Mare. Apoi procesiuni de „Florii”, în Joia Mare, la „Sf. Paști”, la „Adormirea Maicii Domnului”, la „Înălțarea Sf. Cruci”, pe Tabor, la Peștera Betleemului, pe Mt. Măslinilor ș.a.

Numeroși pelerini creștini și necreștini din toată lumea vizitează anual Mt.

Sinai și Mănăstirea ortodoxă „Sf. Ecaterina”. Pelerinajul spre Sinai este efectuat, mai ales din Ierusalim și Cairo, dar destul de greu și nu fără riscuri.

Un pelerinaj intens fac și arabii mahomedani, dar și evreii. Primii merg la cele 2 moschei din Ierusalim, la mormântul lui Avraam, din Hebron și la mormântul prezumtiv al lui Moise (Mose), aproape de Ierihon. Evreii merg la Zidul Plângerii, la macheta Templului reconstituit recent și la mormântul lui David. Mai puțini merg la mormântul lui Avraam, aflat sub stăpânirea arabilor musulmani.

Țara Sfântă este așadar sfântă pentru toți, iar Ierusalimul rămâne centrul de închinare pentru toate popoarele creștine și majoritatea celor necreștine.

BISERICI CREȘTINE LA SF. LOCURI

Instituirea primei Comunități creștine din Ierusalim în perioada Apostolilor, aproximativ pe la mijlocul sec. I, a reprezentat începutul istoriei ecleziastice a Țării Sfinte. Această primă biserică creștină organizată, în frunte cu Episcopul Iacov, fratele Domnului, și-a păstrat rolul conducător printre toate celelalte comunități creștine din Palestina, până la distrugerea Ierusalimului (70) de către comandantul roman Titus.

În perioada sec. I – III, după Episcopia de Ierusalim, au apărut și alte Episcopii (Eparhii), cum ar fi: Betleem, Nazaret și Cezareea Palestinei, Gaza, Faran ș. a.

O dată cu începutul sec. II și cu mutarea Capitalei Palestinei de la Ierusalim la Cezareea (135), jurisdicția ecleziastică a creștinilor din Palestina a intrat sub diriguirea Arhiepiscopiei din Cezareea, noua Capitală a Provinciei Palestina și rezidență a Împ. roman. Sub jurisdicția acestei Arhiepiscopii, au fost Episcopiile: Ierusalim, Betleem, Nazaret, Gaza, Faran ș.a.

Până la urcarea pe tron a Sf. Constantin cel Mare, Palestina a fost supusă permanent Romei păgâne. Însă o dată cu strămutarea Capitalei romane în estul Europei, la Bizanț, Țara Sfântă a devenit o provincie creștină de maximă importanță, dependentă de marele Imp. roman.

Începând cu Sf. Împ. roman Constantin cel Mare (307 – 337) și culminând cu Sf. Împ. bizantin Iustinian (527 – 565), Biserica din Palestina a trăit cea mai înfloritoare epocă din istoria ei. În această perioadă, au fost construite sute de biserici din piatră, împodobite cu mozaicuri bizantine; au fost întemeiate zeci de mănăstiri cu viață de obște și au luat ființă noi Episcopii. De asemenea, Episcopia Ierusalimului a fost ridicată la rangul de Patriarhie, la Sinodul ecumenic de la Calcedon (451), alături de Patriarhiile: Roma, Constantinopol, Alexandria și Antiohia. În această perioadă de aur, un rol foarte important l-a avut Sf. Elena (mama Împ. Constantin cel Mare) care între anii 326 – 337, a vizitat toate Locurile Sfinte din Palestina și a construit, din ordinul Împăratului, peste tot bazine și biserici. Astfel după Edictul de la Milan (313), când Creștinismul a devenit Religie oficială în tot Imperiul roman, Palestina a ajuns în mod firesc o provincie creștină de primă importanță în cadrul acestui Imperiu.

O dovadă autentică a dezvoltării Creștinismului în Palestina biblică o constituie

numeroasele ruine de biserici, cu frumoase fragmente de mozaicuri bizantine, ce datează din perioada sec. IV – VI. La aceasta, sunt adăugate tot felul de inscripții și pietre funerare, scrise în greaca veche, din aceeași epocă și mai ales marile mănăstiri cu mii de călugări și pustnici, întemeiate în această perioadă, ce dăinuie și azi, precum: „Sf. Sava”, „Sf. Teodosie”, „Sf. Gheorghe Hozevitul” și atâtea altele.

În perioada 451 – 614, Biserica Ortodoxă din Țara Sfântă era condusă direct de Patriarhul de Ierusalim, ajungând să fie una dintre Bisericile cele mai bine organizate. Rolul cel mai mare al Bisericii de Ierusalim a fost dintotdeauna păstrarea cu sfințenie a Locurilor Sfinte unde a trăit, a pățimit, a murit și a înviat, Domnul nostru Iisus Hristos. Iar lauda acestei Biserici apostolice au constituit-o, pentru multe veacuri, marile mănăstiri din Palestina, ce-au adăpostit mii de călugări. În această perioadă, Palestina devine Centrul monahismului răsăritean, în locul celui egiptean intrat în declin.

Una din marile lovituri date Creștinismului și direct Bisericii din Palestina a fost invazia perșilor asupra Locurilor Sfinte (614), sub conducerea lui Cosroe (Khosroe) II (590 – 628). Timp de 14 ani Palestina a stat sub ocupația păgână a perșilor (614 – 628). În acest răstimp au fost distruse total sau parțial sute de biserici creștine de mare importanță, zeci de Episcopii și mănăstiri și chiar Biserica Sf. Mormânt, construită de către Sf. Elena. Au fost martirizați zeci de mii de creștini, Călugări, Pustnici și Episcopi și a fost răpit Lemnul Sf. Cruci din Ierusalim și dus în Persia. Abia în anul 628, Împ. bizantin Heraclie (610 – 641), în fruntea unei armate bine organizate, biruiește armata perșilor, cucerește din nou Palestina și reîntoarce din captivitate Lemnul Sf. Cruci. Se spune că la Poarta de aur a Sf. Cetăți, însuși Împ. s-a dezbrăcat de hainele sale, s-a descălțat, a luat de pe cap coroana de Împărat și, punându-și Crucea Domnului în spinare, a urcat din Grădina Ghetsimani până sus pe Mt. Golgota, unde a așezat-o din nou în Biserica refăcută a Sf. Mormânt.

Spre mijlocul sec. VII, se dezlănțuie asupra Locurilor Sfinte invazia arabilor mahomedani. Astfel în anul 637 Palestina este ocupată de arabi, avându-l în frunte pe Califul Omar (634 – 644). Cei mai mulți creștini sunt siliți să accepte islamismul, alții rabdă mucenicia, iar unii se refugiază din Palestina. Ocupația arabă a durat, cu scurte întreruperi, aproape 9 secole (637 – 1517).

Dominația arabă a slăbit foarte mult Biserica creștină din Palestina. Multe Episcopii au fost desființate, majoritatea creștinilor s-au făcut mahomedani, numărul Călugărilor din Pustiul Iudeii a scăzut mereu, pelerinajele la Mormântul Domnului au fost adeseori întrerupte sau efectuate cu mari riscuri. Nesiguranța, lipsa de oameni devotați, dezordinea și sărăcia au măcinat mereu vloga Bisericii creștine din Țara Sfântă. După anul 614, ea devine o Biserică martiră, mereu lovită, jefuită și persecutată, din afară – de perși și arabi, iar dinăuntru – măcinată de marile frământări monoteiste și iconoclaste. Pentru puțină vreme, Palestina este redobândită de Bizanț, prin Împ. Vasile I Macedoneanul (867 – 886), Vasile II Bulgaroctonul (976 – 1025) și Constantin IX Monomahul (1042 – 1055). Ultimul reușește chiar să restaureze Biserica Sf. Mormânt și numeroase alte biserici vechi. Dar această perioadă de înflorire a Ortodoxiei, în Țara Sfântă, nu ține multă vreme. Califul arab Fatimid Al-Hakim din Egipt organizează în anul 1010 una din cele mai

sălbatică invazii asupra Palestinei și a Bisericii Ortodoxe de aici, iar în anul 1073 turcii selgiucizi ocupă definitiv Țara Sfântă. Mormântul Domnului intră din nou în robia neamurilor păgâne.

Situația gravă a Locurilor Sfinte cerea, din partea creștinilor, un ajutor, un sacrificiu destul de mare. Imperiul bizantin, din ce în ce mai slab, nu mai putea elibera Țara Sfântă de sub ocupația arabă. Biserica romano-catolică, din apusul Europei, despărțită de cea ortodoxă, în anul 1054, folosind acel prilej, a organizat acele faimoase Cruciade, cu scopul de a elibera Mormântul Domnului de sub ocupația mahomedană și a pune Țara Sfântă sub jurisdicția Papei. Aceasta este singura ocazie a Bisericii de Apus de a ocupa Locurile Sfinte și a dobândi supremația religioasă asupra creștinilor din Palestina, în locul Bisericii Ortodoxe.

Scopurile Bisericii de Apus au fost atinse numai în parte. La 15 iulie 1099, armatele Primei Cruciade ocupă Ierusalimul, sub conducerea lui *Godefroy de Bouillon care întemeiază Regatul de Ierusalim și este ales Rege*. În timpul cruciaților, catolicii au clădit peste tot biserici de stil roman, în locul celor ortodoxe ruinate sau alături de cele existente; au zidit în același stil, Biserica Sf. Mormânt, unde și-au rezervat și lor o Capelă; au zidit din nou Foișorul Cinei de Taină, dându-i o înfățișare laică, de sală gotică occidentală. În scurta lor ocupație, Biserica Ortodoxă din Țara Sfântă a suferit astfel noi înfrângeri și lovituri de nereparat. Multe dintre Sf. Moaște și dintre Icoanele bizantine de mare valoare iau drumul Apusului, de unde nu se mai întorc. Astfel Biserica romano-catolică devine din sec. XII a patra Biserică creștină, la Locurile Sfinte, după Bisericile Ortodoxă, Armeană și Coptă.

În anul 1187, cruciații sunt biruiți de armatele Sultanului arab Saladin al Egiptului (la Hattin) care transformă bisericile în moschei și blochează pelerinajele la Locurile Sfinte. Astfel Țara Sfântă intră din nou pentru multe veacuri, sub ocupația arabă (din 1250, intră sub ocupația mamelucilor arabi care distrug Dinastia lui Saladin). În anul 1517, Sultanul Selim I (1512 – 1520) ocupă Palestina, trecând-o astfel de sub dominația arabă, sub cea otomană. În perioada 1538 – 1542, Sultanul Soliman I Magnificul (1520 – 1566) a înconjurat Ierusalimul vechi cu puternice ziduri de apărare, păstrate în bună stare și azi, având 7 porți deschise ce au reprezentat superbul dar de aur al Cetății.

Sub ocupația otomană, situația creștinilor respectiv a Bisericii Ortodoxe a fost ceva mai bună, decât sub dominația arabă. Numai birurile impuse de Poartă erau apăsătoare. Din acest motiv, Patriarhia de Ierusalim ajunsese foarte săracă și plină de datorii, fapt ce-i silește adeseori pe Patriarhii Sf. Locuri să pribegescă prin Țările Române pentru ajutoare. Unii Domnitori pământeni, din respect pentru Mormântul Domnului închină Patriarhiei de Ierusalim, câteva mănăstiri și metocuri, din venitul cărora erau achitate birurile și erau întreținute toate așezămintele Țării Sfinte.

Ocupația otomană a durat 400 de ani (1517 – 1917), după care Palestina a intrat sub mandat britanic (9.12.1917 – 14.05.1948) și la 14.05.1948 este proclamat Statul Israel independent. Sub dominația britanică, Biserica Ortodoxă a avut deplină liniște, atât internă, cât și externă, afară de prozelitismul confesional ce devine tot mai acut.

În perioada 1948 – 1967, Ierusalimul Vechi, cu Mormântul Domnului,

Patriarhia Ortodoxă, Orașele Ierihon, Betleem și Hebron, ca și marile mănăstiri ortodoxe, din Pustiul Iudeii au stat, sub stăpânirea arabă a Iordaniei, iar restul Locurilor Sfinte au fost sub stăpânirea Israelului.

Din anul 1967, toate Sf. Locuri aparțin Statului Israel.

Reamintim, cronologic, perioadele de ocupație ale Țării Sfinte, începând, de la Hristos, până azi:

Nr. crt.	Felul ocupației	Perioada de ocupație
1	Dominația romană	63 î.Hr. – 324 d.Hr.
2	Dominația romano-bizantină	324 – 614
3	Dominația (invazia) persană	614 – 628
4	Dominația bizantină	628 – 637
5	Dominația arabă	637 – 1099
6	Dominația cruciaților	1099 – 1187
7	Dominația arabo-egipteană	1187 – 1517
8	Dominația otomană (turcă)	1517 – 1917
9	Mandatul britanic	1917 – 1948
10	Mandatul iordanian	1948 – 1967
11	Mandatul Statului Israel	1967 – prezent

Dintre toate dominațiile, cele mai dezastruoase au fost invazia persană (614 – 628) și prima dominație arabă (637 – 1099). Sub această grea ocupație arabă, Biserica Ortodoxă a pierdut aproape întreaga masă de credincioși, convertiți cu forța la mahomedanism, precum și nenumărate biserici, Sf. Moaște, mănăstiri și alte valori spirituale distruse și profanate, nemaiputând fi recuperate.

1) Biserica ortodoxă greacă

În Țara Sfântă Biserica Ortodoxă a fost dintotdeauna reprezentată mai ales prin greci. Îndeosebi ierarhia, atât cea superioară, cât și cea inferioară, a fost recrutată numai dintre credincioșii de origine greacă. Practica aceasta se repetă și-n zilele noastre, având avantaje și dezavantaje. Printre avantaje menționăm faptul că grecii au fost totdeauna mai combativi, mai rezistenți în fața eresurilor, mai devotați în apărarea Ortodoxiei, mai unitari în acțiunea de supraviețuire sub lungile dominații păgâne. Iar în ceea ce privește cultul, grecii rămân printre cei mai buni slujitori ai Bisericii Lui Hristos. Ca dezavantaj, este recunoscut în unanimitate faptul că naționalismul ortodoxiei grecești, degenerat uneori în exclusivism, străin de Duhul Evangheliei Lui Hristos, a golit mănăstirile și bisericile ortodoxe de la Sf. Locuri, de călugări și slujitori. În prezent Biserica Ortodoxă de la Sf. Locuri, deși este Biserică dominantă, trece totuși printr-o criză acută datorită prozelitismului eterodox, ceea ce a dus la împușinarea credincioșilor și Slujitorilor ei.

În anul 451, Episcopia Ierusalimului și-a recăpătat vechea strălucire: Sinodul Ecu-menic de la Calcedon, recunoscându-i importanța religioasă a ridicat-o la rang de Patriarhie. Pe lângă aceasta, Patriarhul Ierusalimului, al cincilea ca importanță, după Roma, Constantinopol, Alexandria și Antiohia, a fost recunoscut drept capul ecleziastic suprem al Țării Sfinte. Jurisdicția lui ecleziastică s-a extins asupra

tuturor Episcopiiilor, Arhiepiscopiiilor și Mitropoliilor Provinciilor Palestine, precum și asupra Episcopiiilor situate la Răsărit de Iordan.

La începutul perioadei bizantine din sec. V – VII, sub jurisdicția Patriarhiei Ierusalimului s-au aflat 5 Mitropolii, șazeci de Arhiepiscopii și Episcopii, sute de mănăstiri, mii de biserici și toate Locurile Sfinte. Numărul populației creștine din Palestina acestor secole a depășit 1.000.000 de oameni, iar cel al monahilor și al Preoților însuma multe mii. Patriarhia Ierusalimului (azi, greco-ortodoxă) a rămas organul oficial de-a lungul tuturor epocilor următoare și a fost recunoscută de toți cotropitorii Țării Sfinte (arabi, mameluci, otomani și englezi), în calitate de păstrătoare și ocrotitoare a Sf. Locuri creștine de pelerinaj.

Este foarte adevărat că grecii slujesc deosebit de frumos; deși în prezent au puțini clerici, cântă minunat, păstrează Locurile Sfinte în bune condiții. Și tocmai acesta este meritul lor incontestabil. Ținând seamă de condițiile istorice vitrege din trecut, grecii au păstrat ca nimeni alții Mormântul Domnului, Peștera Nașterii din Betleem și celelalte Locuri Sfinte timp de 2 milenii, fără să le piardă, fără să le cedeze în mâinile armenilor, ale coptilor și mai ales ale catolicilor.

Iată deci, marele merit al Bisericii Ortodoxe de la Sf. Locuri! Am putea afirma că singura misiune divină a Bisericii Ortodoxe apostolice din Țara Sfântă a fost aceea de a păstra permanent aprinsă candela Ortodoxiei și firul neîntrerupt al Slujbelor de zi și de noapte de la Mormântul Domnului. Azi însă, cum este și firesc, Biserica Ortodoxă din Țara Sfântă duce lipsă de monahi și de fonduri necesare pentru întreținere.

Azi Biserica Ortodoxă din Palestina biblică este condusă de așa numita „Frăție a Sf. Mormânt” ce numără peste 60 de viețuitori (Ierarhi, Arhimandriți, Ieromonahi, Ierodiaconi și Monahi, în frunte cu Patriarhul Ierusalimului). Patriarhul este ajutat de 16 Mitropoliți și Episcopi, dintre care 2 Mitropoliți cu Eparhie (Mitropolitul de Nazaret și Mitropolitul de Amman). Toți Ierarhii la un loc formează Sinodul Patriarhal, cu sediul la Ierusalim. Patriarhia Ortodoxă de Ierusalim are cca 40 de biserici ortodoxe, dintre care 20 de biserici și Paraclise în Ierusalimul vechi, în frunte cu Biserica Sf. Mormânt și alte 20 de biserici ortodoxe, în tot cuprinsul Țării Sfinte. Patriarhia mai are sub jurisdicția sa 10 mănăstiri cu peste 60 de Călugări și cei mai mulți Ieromonahi Slujitori pe la Parohii și Eparhii din toată Țara Sfântă, precum și un Seminar ortodox în Ierusalim, cu peste 50 de elevi. Credincioșii ortodocși din Israel numără aproape 25.000 de suflete, dintre care cei mai mulți sunt arabi convertiți, apoi greci, ruși, ciprioți, români ș.a. stabiliți în Țara Sfântă. Cei mai numeroși se află în Betleem, Ierusalim, Nablus, Nazaret și Cana.

Din punct de vedere administrativ-gospodăresc, Biserica Ortodoxă din Țara Sfântă este destul de modestă. Sediul Patriarhiei, cu caracter permanent, se află în Ierusalimul vechi, în partea de vest a Bisericii Sf. Mormânt. Aici se află Sinodul, Cancelaria Patriarhală, Secretariatul, o mică tipografie, Chiliile Ierarhilor și ale Preoților Slujitori din „Frăția Sf. Mormânt” și sălile de clasă ale Seminarului. Alături de Sediul Patriarhiei se află Mănăstirea de Călugărițe „Sf. Melania romana”, cu 20 de viețuitoare bătrâne, dintre care 5 sunt din România (Moldova).

Sediul de vară al Patriarhiei Ortodoxe, compus dintr-o clădire mare, o

biserică și câteva anexe se află pe versantul vestic al Mt. Măslinilor. Tot acolo se află o mică fermă agricolă și o livadă cu măslini. O altă fermă agricolă tot atât de mică se află la Betleem. Aceasta este toată averea și sursa de trai a Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim, la care mai este adăugat micul venit din dania pelerinilor la Mormântul Domnului și la Betleem. Din acest venit atât de modest sunt restaurate Biserica Sf. Mormânt, mănăstirile și bisericile ortodoxe din Țara Sfântă și se întrețin Seminarul și Personalul slujitor al Patriarhiei din Ierusalim.

Biserica Ortodoxă din Palestina a fost dintotdeauna o biserică de sacrificiu. Ea a ținut aprinsă 2 milenii candela Ortodoxiei la Mormântul Domnului, pe Golgota, la Peștera din Betleem, la Nazaret, pe Mt. Măslinilor, peste tot în Țara Sfântă, ca să avem azi unde ne pleca genunchii și fruntea. Pentru meritele ei milenare deosebite, se cuvine din partea noastră, a tuturor, un smerit prinos de recunoștință.

2) Biserica ortodoxă rusă

În lupta Bisericii Ortodoxe pentru Locurile Sfinte și în climatul certurilor ce izbuc-neau din timp în timp între diferite comunități creștine pentru stăpânirea lor, Rusia pravoslavnică (ortodoxă), atât Statul, cât și Biserica, a susținut întotdeauna Patriarhia greco-ortodoxă. Interesul creștinilor ruși față de Țara Sfântă și în special față de Locurile Sfinte a început imediat după creștinarea Rusiei în sec. X. Un mare număr de ruși au început să viziteze Țara Sfântă, atât ca simpli pelerini, cât și cu scopul de a dobândi un rang monahal într-una dintre mănăstirile greco-ortodoxe. După căderea Bizanțului în anul 1453, Rusia ca singur stat creștin pravoslavnic (ortodox) a preluat oficial sub patronajul și grija sa Biserica ortodoxă din Palestina.

Pentru a afla situația din interior și a sprijini Patriarhia și clerul ortodox, a fost trimisă în Palestina, în anul 1845, prima misiune ecleziastică rusă în frunte cu Arhimandritul Porfiri Uspenski. Războiul Crimeii a întrerupt activitatea ei în anul 1854, dar 4 ani mai târziu în 1858, a fost organizată a doua misiune în frunte cu Mitropolitul Kiril Melitopolski. În anii ce-au urmat a crescut numărul membrilor misiunii, au fost cumpărate pământuri în diferite zone ale Țării Sfinte și a început construirea primelor mănăstiri rusești și centre filantropice de învățământ. Între timp a sporit numărul pelerinilor ruși, ajungând în ultimele decenii ale sec. XIX și primul deceniu al sec. XX la 10.000 de pelerini pe an. Grija pentru primirea pelerinilor ruși și-a asumat-o în totalitate misiunea rusă. Astfel la nord-est de Ierusalim a fost cumpărată o veche tabără militară, iar în anul 1869 a fost construit un han rusesc ce avea capacitatea de a primi mii de pelerini. Patru ani mai târziu, în cadrul hanului a fost inaugurată o mare catedrală închinată „Preasfintei Treimi”. Între anii 1870 – 1880, a fost clădită pe culmea Mt. Măslinilor o mănăstire de Maici ruse, „Eleon”, cu peste 50 de călugărițe, dintre care 6 sunt din România și 3 ieromonahi. Încă o mănăstire de Maici a fost construită în 1871 în Orașelul Ain Carem situat la vest de Ierusalim, cu 50 de Călugărițe și 2 Duhovnici. Iar în anul 1888, pe versantul vestic al Mt. Măslinilor a fost inaugurată Mănăstirea de Maici „Sf. Maria Magdalena”, cu 35 de Călugărițe și Surori. Toate cele 3 mănăstiri bine organizate au în jurul lor livezi mari cu măslini, portocali și viță de vie și mențin o viață duhovnicească deosebită, neîntâlnită la alte mănăstiri.

De asemenea la Mamvri mai are Mănăstirea „Preasfânta Treime” de Călugări, situată la marginea Oraşului Hebron, pe Locul unde după tradiţie S-a arătat Preasfânta Treime lui Avraam, în chipul Celor Trei Îngeri. Aici se nevoiesc 3 Călugări bătrâni și 2 Maici (în 1974) sub îndrumarea unui Duhovnic vestit în toată Țara Sfântă.

Rușii mai au în Ierusalim și un spital (ospiciu) situat într-o clădire impunătoare la cca 100 m de Mormântul Domnului. Aici se tratau gratuit tot felul de bolnavi. În prezent spitalul nu mai funcționează.

Primul Război Mondial (1914 – 1918) și Revoluția bolșevică din 1917 au îngreunat activitatea misiunii ruse și au întrerupt fluxul de pelerini către Țara Sfântă.

Deci pe lângă Patriarhia ortodoxă greacă din Ierusalim, a devenit prezentă în Țara Sfântă, în anul 1845, Biserica ortodoxă rusă, prin misiunea (reprezentanța) sa cu sediul tot în Ierusalim. Reprezentanța rusă are o mare catedrală ortodoxă din piatră în Ierusalimul Nou, închinată „Preasfintei Treimi”, în care sunt săvârșite Slujbe zilnic, după programul tipiconal mănăstiresc, iar la Sărbători este oficiată Slujba cu sobor, la care iau parte numeroși pelerini creștini. Alături de catedrală este o clădire administrativă în care se află sediul reprezentanței Patriarhiei ruse. Personalul de aici este format din 5 Slujitori (1 Arhimandrit, 3 Preoți și 1 Diacon). În prezent reprezentanța rusă mai are 4 mănăstiri, amintite mai sus și câteva biserici: la Iafa, Haifa și Nazaret.

3) BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Pelerinajele separate ale misiunilor creștinilor ortodocși români în Țara Sfântă sunt menționate în cronică bisericească încă din sec. XV, dar legăturile strânse dintre Biserica Română și Patriarhia greco-ortodoxă a Ierusalimului au fost stabilite abia în sec. XVII – XVIII, sporind fluxul de pelerini către Locurile Sfinte. În acești ani grei pentru Biserica Ortodoxă din Ierusalim, poporul român a arătat un viu interes față de destinul locurilor de pelerinaj, trimițând nenumărate daruri și ofrande bănești pentru susținerea statutului Ortodoxiei în Palestina. În afară de aceasta, Biserica Română e drept că doar pe la începutul sec. XX a manifestat interes în privința reședinței unei Misiuni Române în Ierusalim.

La 14 aprilie 1914 au început lucrările vizând punerea bazei Misiunii și ale primei biserici românești în Orașul Sfânt. Lucrările au fost temporar întrerupte la începutul Primului Război Mondial și abia la 15 august 1935 a fost pusă temelie primei biserici românești la Ierusalim, precum și bazele diferitelor clădiri pentru primirea pelerinilor români.

Curând pe malul drept al Râului Iordan lângă Ierihon, a fost construită încă o biserică-Schit românească închinată „Sf. Ioan Botezătorul”.

Deci Biserica Ortodoxă Română este a treia și ultima Biserică Ortodoxă reprezentată oficial în Țara Sfântă din anul 1947, când a luat ființă Reprezentanța (Misiunea) Bisericii Ortodoxe Române la Sf. Locuri. Ea posedă în Ierusalim un frumos Cămin cu 16 camere, construit în perioada 1935 – 1938 de către Patriarhia Română, după proiectul vestitului Arhitect D. Ionescu-Berechet, destinat găzduirii pelerinilor români care merg la Locurile Sfinte. Căminul are un etaj și este prevăzut

la parter cu un frumos Paraclis pictat în frescă, în anul 1965, de către Pictorii români Gheorghe Popescu și Niculina Dona. În Paraclis sunt săvârșite zilnic Slujbele Vecerniei, Utreniei și a Acatistului, iar în Sărbători este oficiată Sf. Liturghie în mod solemn, cu toți Slujitorii și pelerinii veniți la Mormântul Domnului. Căminul Românesc se află în Ierusalimul Nou, la cca 1,2 km de Mormântul Domnului, în partea de nord pe strada Shiftei nr. 46.

Tot aici se află Sediul Reprezentanței Bisericii Ortodoxe Române condusă de către un Arhimandrit. Sediul este compus dintr-o Cancelarie, Bibliotecă și Locuințe pentru personalul bisericesc și pentru pelerini. Personalul deservent este format din 5 Călugări (1 Arhimandrit care este Reprezentantul oficial al Patriarhiei Ortodoxe Române la Locurile Sfinte, 1 Ierodiacon și 3 Călugărițe care întrețin Căminul). Misiunea principală a Reprezentanței Patriarhiei Române din Ierusalim este de a reprezenta oficial Biserica Ortodoxă Română, la Mormântul Domnului și la Sf. Locuri, prin participarea Delegatului nostru Patriarhal la toate Slujbele religioase ortodoxe solemne din cadrul Patriarhiei Ortodoxe de Ierusalim, precum și la diferitele Ceremonii, Hramuri, Întâlniri panortodoxe și Ecumenice. Al doilea rol este acela de a găzdui pelerinii români care vin la Sf. Locuri și de a-i ajuta la buna desfășurare a pelerinajului. În sfârșit Reprezentanța Bisericii noastre din Ierusalim administrează Căminul și toate celelalte bunuri mobile bisericești proprii din Israel și ține permanent legătura cu Patriarhia Ortodoxă Română din țară.

Biserica Ortodoxă Română mai posedă un Schit (o mică mănăstire) cu Hramul „Sf. Ioan Botezătorul”, construit în perioada 1935 – 1936 în Lunca Iordanului, având același Arhitect, aproape de Locul unde a fost botezat Mântuitorul. Până în anul 1970 au viețuit aici mai mulți călugări români iubitori de viață pustnicească. Cel mai renumit Egumen al Schitului a fost Cuv. Ieroschimonah Ioan Iacob care a trăit aici în perioada 1947 – 1952. Din anul 1953 fiind bolnav, s-a retras într-o peșteră din Pustiul Hozeva, de unde s-a mutat la Domnul în vara anului 1960. După 20 de ani în 1980, Moaștele sale fiind găsite din întâmplare neputrezite, a fost preamărit ca Sfânt. În prezent Schitul nu mai este funcțional din 1970, datorită faptului că se află în zona de conflict dintre Israel și Iordania, zona respectivă fiind minată.

De asemenea Biserica Ortodoxă Română în prezent mai are un Așezământ la Ierihon, ce va fi în final un adevărat Complex bisericesc (compus dintr-o biserică, un paraclis, clopotniță, casă oficială ș.a.) început în anul 1999, sfințit în 2000, fiind în curs de finalizare. Acest Complex va fi mai eficient și mai generos decât Așezământul Românesc de la Ierusalim.

Azi Reprezentanța Bisericii Ortodoxe Române împreună cu cea rusă, în frunte cu Patriarhia greco-ortodoxă sunt Reprezentanțele lumii creștin-ortodoxe în Țara Sfântă.

4) Biserica ortodoxă gruzină

Creștinii gruzini (iberi) au apărut pe pământul Țării Sfinte încă din sec. IV, fie ca simpli pelerini, fie ca Monahi sau Preoți. În sec. V unul dintre descendenții familiei Imperiale, Murvanos, preschimbându-și numele în Petru a fondat

Mănăstirea gruzină din Ierusalim. Mai târziu Petru a fost înălțat la rangul de Episcop în mica așezare Maiuma din apropierea Orașului Gaza.

Dar Frăția monahală gruzină constituită a devenit cunoscută în Palestina abia în sec. XI, când monahii ei s-au sălășluit în Mănăstirea „Sf. Cruci” situată la vest de Ierusalim. Următoarele două secole (XIII – XV) marchează o perioadă de înflorire a Comunității religioase gruzine începând cu cumpărarea de pământuri, temeiniciri, în multe dintre mănăstirile orașului și terminând cu dobândirea dreptului de proprietate asupra unor atare Locuri Sfinte, ca Golgota. Ei se organizează într-o Frăție monahală, beneficiind de multe privilegii acordate de autoritățile mameluce.

Din sec. XV începe decăderea Comunității creștine gruzine din Țara Sfântă. Mulțimea datoriilor duce la înstrăinarea mănăstirilor sau la arendarea lor altor Comunități creștine. În cele din urmă către începutul sec. XVII, Frăția monahală se descompune și călugării ei nemaisuportând poverile datoriilor părăsesc Ierusalimul. Călugării rămași se alătură Călugărilor greci ai mănăstirilor Patriarhiei greco-ortodoxe.

5) Biserica ortodoxă sârbă

Pelerinii sârbi au început să viziteze Pământul Sfânt din primii ani ai sec. XIII. Cu timpul numărul lor a crescut și s-a ivit nevoia unui han în Ierusalim, unde aceștia să poată trage. În afară de asta se impunea să fie organizat Ordinul monahal sârb care să preia asupra sa grija față de pelerinii care se perindau. În acest scop, în anul 1303 Regele Serbiei, Ștefan Uros, a cumpărat de la greci Mănăstirea „Sf. Arhangheli” situată în zona creștină a Ierusalimului și a încredințat-o călugărilor sârbi. De atunci Mănăstirea „Sf. Arhangheli” a servit drept Centru monahal sârb și ca han pentru pelerinii sârbi.

După 200 de ani în 1504, călugării sârbi au ajuns și în posesia renumitei Lavre „Sf. Sava” din Pustiul Iudeii, transformând-o în mănăstire-chinovion (koynovion). Soarta călugărilor sârbi în Țara Sfântă a fost aidoma celor gruzini: împovărați de datorii și încetând practic să mai existe ca o Comunitate religioasă, ei au fost nevoiți să părăsească marea Lavră „Sf. Sava” și Mănăstirea „Sf. Arhangheli” și să se reîntoarcă în Serbia.

6) Biserica armeană

Toate Bisericile ortodoxe și Reprezentanțele (Misiunile) ecleziastice create în trecut și active azi în Țara Sfântă se află sub jurisdicția Patriarhiei greco-ortodoxe a Ierusalimului.

Dar în afară de Comunitățile creștine ortodoxe există și alte Patriarhii, Ordine mona-hale și Biserici ne-ortodoxe: Patriarhiile armeană și romano-catolică; Arhiepiscopiile coptă, siriană și abisiniană. Acestea au fost organizate în perioada Evului Mediu, sub imperiul unor condiții și situații politice diferite.

Din primele secole ale Creștinismului și până-n sec. V, armenii au ținut de Biserica ortodoxă de Răsărit, iar după Sinodul IV Ecumenic de la Calcedon (451) s-

a separat de Biserica Apostolică. Deci ea este o biserică necalcedoneană. Ca reprezentanți ai unei credințe unice ei au coabitat cu creștinii ortodocși ai altor nații în diferite orașe, sate și mănăstiri de pe cuprinsul Țării Sfinte.

În sec. VII, armenii au aderat la erezia monofizită, iar când autoritatea Bizanțului a fost lichidată de arabi în anul 637, ei s-au desprins de Biserica Ortodoxă, fiind recunoscuți de cotropitori drept Biserica armeană independentă.

După izgonirea cruciaților în anul 1311, Biserica armeană din Ierusalim ce fusese organizată ca Mitropolie a fost ridicată la rang de Patriarhie și de atunci coexistă cu cea greco-ortodoxă, participând și ea la ocrotirea locurilor de pelerinaj.

Biserica armeană este bine organizată și una dintre cele mai combative la Sf. Locuri. De-a lungul istoriei ei a avut numeroase conflicte religioase cu Biserica ortodoxă greacă, din dorința de a câștiga supremația absolută în locul adevăratei Biserici apostolice, mai ales sub dominația arabă și otomană.

În prezent Biserica armeană de la Sf. Locuri are în frunte un Patriarh, 8 Episcopi, 32 de Slujitori, 70 de Călugări și 2.500 de credincioși și este concentrată în special în „Cartierul armean” din Ierusalimul Vechi, situat în partea de sud-vest a acestuia spre Mt. Sion.

Cele mai importante așezăminte religioase armenie din Ierusalim sunt următoarele: Palatul Patriarhal unde se află sediul Patriarhului, Sinodul, Cancelaria și locuințele Slujitorilor; un Seminar armean recent construit ce pregătește, pe viitorii slujitori la Sf. Locuri; o Școală pentru copii; un Spital pentru pelerini; două Mănăstiri armenie, dintre care cea pentru călugări este închinată „Sf. Ap. Iacob cel Mare”; o mare Bibliotecă, cu cca 4.000 de manuscrise din sec. XII – XIV.

În apropiere se află și Catedrala Patriarhală armeană închinată „Sf. Ap. Iacob cel Mare”. Se zice că aici ar fi fost ucis de Irod Agripa I, Sf. Ap. Iacob (fratele Domnului), ale cărui Sf. Moaște se află în această biserică.

Armenii mai au un Paraclis (capelă) cu două Altare suprapuse, în cadrul Bisericii Sf. Mormânt. Aici slujesc 5 Preoți și Diaconi și săvârșesc Liturgia la Mormântul Domnului în fiecare noapte, după greci între orele 2 – 4. Ultimul Paraclis armean este cel de la Biserica „Nașterii Domnului” din Betleem.

Biserica armeană recunoaște azi supremația Bisericii greco-ortodoxe din care s-a desprins la Locurile Sfinte din Israel.

7) Biserica coptă și abisiniană

Creștinii copti (egipteni) și abisinieni (etiopieni) sunt cunoscuți în Țara Sfântă, de la apariția Creștinismului. Aidoma armenilor ei au adoptat monofizismul și s-au separat de Biserica Ortodoxă de Răsărit la Sinodul IV Ecumenic de la Calcedon (451). Deci este o biserică necalcedoneană.

Regimul mamelucilor (1250 – 1517) le-a acordat destul de multe drepturi, asupra locurilor de pelerinaj din Ierusalim, unele dintre ele fiind păstrate și-n ziua de azi. În pofida religiei unice și a strânsei vecinătăți dintre mănăstirile lor, ei trăiesc separat ca două Comunități, subordonându-se unor Arhiepiscopii independente una față de alta.

Biserica coptă este condusă de către un Patriarh cu sediul la Alexandria. În Ierusalim are un Mitropolit cu sediul în Cartierul armean. Biserica coptă este cea mai modestă Biserică creștină din Țara Sfântă, iar slujitorii ei te cuceresc prin marea lor evlavie, bunătate și moralitate.

Așezămintele Bisericii copte din Ierusalim sunt: Biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe” unde se află sediul Eparhial al Bisericii copte și Chiliile Preoților Slujitori din Cartierul armean și Paraclisul coptilor din cadrul Bisericii Sf. Mormânt, lipit de Baldachinul Sf. Mormânt, situat în partea de vest a acestuia, în spate. Acest Paraclis este atât de mic, încât abia încap 5 – 6 persoane. Aici recent a fost desoperit prin săpături arheologice mormântul Sf. Nicodim din Arimateia, alături de Mormântul Domnului, aflat în posesia coptilor.

8) Biserica siriană – iacobită

Este și ea o biserică necalcedoneană reprezentată în Țara Sfântă din sec. VI printr-o Mitropolie, cu sediul în Cartierul grec din Ierusalimul Vechi.

Biserica siriană este despărțită de Biserica ortodoxă-siriană din sec. XVI, acceptând unirea cu Vaticanul. În prezent are în Ierusalimul Vechi o clădire cu cca 40 de camere pentru găzduirea pelerinilor. Tot aici se află sediul mitropolitan, cancelaria și biserica pentru Slujbă. Biserica siriană are o mică mănăstire de călugărițe, numită „Surorile mici ale Sf. Veronica”, ce se află pe Drumul Crucii în apropiere de Sf. Mormânt. În cadrul Bisericii Sf. Mormânt, Biserica siriană nu are nici un Paraclis.

9) Biserica romano-catolică

Prezența Bisericii romano-catolice la Sf. Locuri este datorată primei Cruciade din anul 1099, când Palestina a fost ocupată de cruciați (1099 – 1187). Aceștia l-au izgonit pe Patriarhul ortodox legitim, punând în loc altul catolic. Acum clerul catolic și monahismul apusean au căpătat statutul oficial în Țara Sfântă. O dată cu alungarea cruciaților (1187), și-a încetat existența Patriarhia lor. În timpul ocupării cruciaților Vaticanul a construit numeroase biserici, mănăstiri și așezăminte de tot felul, alături sau în locul bisericilor ortodoxe grecești distruse de perși, arabi, turci ș.a. De fapt acesta a și fost scopul urmărit de Papa Urban II prin cruciade.

Din sec. XII biserica romano-catolică devine astfel a patra Biserică creștină și ultima, în ordinea cronologică, ce oficiază Slujbe la Mormântul Domnului, Golgota și la Peștera „Nașterii Domnului” din Betlem.

După cca 500 de ani în 1847, a fost reînființată Patriarhia romano-catolică din Ierusalim, al cărei scop l-a constituit propaganda Bisericii de Apus în Răsărit și mai ales în Țara Sfântă. Patriarhia romano-catolică din Ierusalim are statut oficial doar pentru locuitorii catolici ai Țării Sfinte, pentru bisericile și clerul lor.

Grija față de locurile de pelerinaj și-au asumat-o călugării franciscani (mai ales de origine franceză) care și-au făcut apariția în Ierusalim pentru prima dată în anul 1335 ca simpli pelerini. Cu timpul numărul lor a crescut, iar șederea lor în oraș

a devenit stabilă. Ei au militat pentru a lua sub patronajul lor Locurile de pelerinaj și cu ajutorul țărilor din Europa de vest, mai ales cu al Franței, ei au obținut multe drepturi și privilegii. La ordinul Papei Biserica de Apus a încredințat franciscanilor răspunderea privind tutelarea locurilor catolice de pelerinaj, motiv pentru care se și numesc ei „custozi ai Țării Sfinte”.

Dacă Biserica Ortodoxă își mărturisește credința și își hrănește spiritual credincioșii, mai ales prin frumusețea Slujbelor religioase, prin renumitele cântări psaltice și minunatele biserici bizantine cunoscute în toată lumea, în schimb Biserica romano-catolică își menține existența prin ordine și disciplină, prin fonduri speciale și prin acte de caritate creștină, ca: spitale, școli, orfelinat, azile ș.a., finanțate de Biserica în mod gratuit.

Azi Biserica romano-catolică este cea mai bine organizată, mai bogată, mai forte și mai dinamică din Țara Sfântă. Scopul ei final este convertirea la catolicism prin prozelitism a tuturor arabilor creștini și necreștini. Pentru realizarea acestui scop major, Biserica catolică pune la dispoziție gratuit spitale, școli, orfelinat, grădinițe (în care predau călugărițe), un institut ecumenic, la Tantur (aproape de Betleem), o mare tipografie (pentru răspândirea cărților religioase), atelier de colportaj religios, pelerinaje bine organizate, hoteluri de cazare și numeroase mănăstiri în toată Țara Sfântă, cu sute de călugări și maici.

Cu toate acestea la Mormântul Domnului, la Mormântul Maicii Domnului și la Biserica „Nașterii” din Betleem, aproape peste tot în Țara Sfântă, prioritatea o are întotdeauna Biserica Ortodoxă, apoi cea armeană, cea coptă și la urmă Biserica romano-catolică, fiind respectată ordinea cronologică, istorică.

În prezent Biserica romano-catolică din Țara Sfântă numără peste 20.000 de credincioși și este reprezentată printr-un Papă (din 1847) care-și are reședința în Ierusalimul Nou. În Orașele Nazaret și Betleem au câte o Episcopie. Călugării, maicile și mănăstirile din Țara Sfântă sunt supravegheate de un custode. Custodia Țării Sfinte a fost înființată în anul 1217 după a doua Cruciadă. Iar grija pentru buna organizare a pelerinajelor credincioșilor catolici este încredințată celor două asociații catolice: „Delegația Țării Sfinte” și „Organizația pelerinajelor”, ce funcționează la Roma și au la dispoziție mai multe hoteluri, case de primire, autocare speciale, cantine și Preoți misionari.

10) Biserica luterană

Sediul Bisericii luterane se află în Ierusalimul Vechi, aproape de Sf. Mormânt. Această Biserică a apărut în țara Sfântă abia în sec. XIX. Ea este slab reprezentată și are puțină activitate misionară. În Ierusalim se află sediul unei Arhiepiscopii cu o măreață catedrală luterană, cancelarie, bibliotecă și alte anexe.

11) Biserica anglicană

Sediul Episcopiei Bisericii anglicane se află în Ierusalimul Nou spre nord-est

încă din 1887 având o catedrală, cancelarie, bibliotecă și Preoți Slujitori care fac misiune, mai ales pentru anglicani.

Nu departe de sediul Episcopatului, anglicanii și-au improvizat într-o grădină mare un „alt Mormânt al Lui Hristos” și „o nouă Golgotă”, susținând că acolo ar fi pățimit Domnul, iar nu pe Mt. Golgota unde se închină toți pelerinii lumii creștine.

FRĂȚIA SFÂNTULUI MORMÂNT

Obștea tuturor slujitorilor din cadrul Patriarhiei Ortodoxe Grecești, începând de la Patriarh și până la ultimul călugăr, formează așa-numita „Frăție a Sf. Mormânt”. Odinioară era destul de numeroasă. În prezent ea numără peste 60 de viețuitori, dintre care 16 arhieri, 25 arhimandriți și ieromonahi, 10 ierodiaconi și 10 călugări. Cea mai mare parte dintre ei locuiește în corpul clădirilor Patriarhiei Grecești, situată la vest de Biserica Sf. Mormânt. O mică parte dintre slujitori locuiește la Biserica Adormirii Maicii Domnului din Ghetsimani, la sediul de vară al Patriarhiei de pe Mt. Măslinilor sau la diferite metocuri din Ierusalim. Locuințele lor sunt destul de simple, călugărești. Masa și toate celelalte sunt de obște.

Ceea ce caracterizează Frăția Sf. Mormânt este marea unitate duhovnicească, dra-gostea în Hristos, apropierea statornică, sinceră dintre membrii comunității, disciplina ce domnește între ei și spiritul de jertfă ce-i unește. Toți sunt îmbrăcați la fel, în cea mai tradițională îmbrăcăminte călugărească; toți iau masa împreună. Arhierii nu poartă nici un semn distinctiv (engolpion, brâu sau cârjă). De aceea nu-i poți distinge de ceilalți călugări. La biserică îndeosebi sunt foarte silitori. Se roagă și cântă împreună, se ajută unii pe alții, colaborează, fac tot ce este nevoie în deplină dragoste. Sunt ascultători unii față de alții, cei mai mici față de cei mai mari; sunt solidari, se sprijină și țin mult la tradiție, la rânduială.

Misiunea de bază a Patriarhiei Ortodoxe din Ierusalim, a Frăției Sf. Mormânt se rezumă în general la una singură: să mențină cu orice sacrificiu ființa Bisericii Ortodoxe, făclia Ortodoxiei din primele secole creștine la Mormântul Domnului și în toată Țara Sfântă. Nimeni nu poate contesta adevărul istoric, precum că Biserica Ortodoxă este cea mai veche biserică a creștinilor din Palestina. De asemenea nimeni nu poate acuza Biserica Ortodoxă din Palestina că de-a lungul istoriei a fost exclusivistă, dușmănoasă față de celelalte confesiuni. Ba dimpotrivă putem afirma că Biserica Ortodoxă din Țara Sfântă a dat cele mai mari sacrificii de-a lungul istoriei: cuvioși, sfinți, mucenici și ierarhi dintre cei mai vrednici. Cu atotștiința Lui Dumnezeu, Ortodoxia a avut cel mai mult de suferit în Orientul Mijlociu și în cel Apropiat. Mai ales după invazia perșilor din anul 614. Lunga dominație a arabilor și a turcilor musulmani, ca și prozelitismul intensiv catolic, începând din sec. XII, au slăbit Biserica Ortodoxă din ce în ce mai mult. În zilele noastre Patriarhia Ortodoxă din Ierusalim numără peste 20.000 de credincioși. Or, Frăția Sf. Mormânt are tocmai această misiune: de a face totul, ca Ortodoxia să se mențină la Sf. Locuri și chiar să se întărească.

În prezent singurele mijloace prin care este reprezentată și susținută Biserica Orto-doxă în Țara Sfântă sunt slujbele, cultul divin public și exemplul personal. Și

tocmai acestea sunt cele mai importante. De aici și rolul hotărâtor al Frăției Sf. Mormânt.

Cu toată criza de personal monahal prin care trece Patriarhia de Ierusalim, slujbele se mențin totuși destul de bine la Sf. Locuri. Sf. Liturghie este săvârșită zilnic fără excepție la Biserica Sf. Mormânt, noaptea după Utrenie între orele 1 și 2; la Mormântul Maicii Domnului din Ghetsimani – dimineața; la Peștera Nașterii Domnului din Betleem – dimineața. La Biserica „Sf. Arh. Gavriil” din Nazaret și la Biserica „Sf. Împ. Constantin și Elena” din incinta Patriarhiei – tot zilnic dimineața. Peste tot slujesc preoți călugări. Numai la Peștera din Betleem slujesc și preoți de mir, din lipsă de călugări. Utrenia este săvârșită la miezul nopții, numai la Biserica Sf. Mormânt, între orele 23 și 1. La celelalte biserici amintite, ca și la paraclisele patriarhale, Utrenia este săvârșită dimineața, începând de la ora 6. Iar Vecernia este săvârșită la toate bisericile după amiază de la ora 16. La Biserica Sf. Mormânt, ca și la Mormântul Maicii Domnului, slujesc cu săptămâna câțiva ieromonahi care se schimbă prin rotație. Liturghia cu sobor și de cele mai multe ori cu arhiereu este oficiată doar la Biserica Învierii, la Biserica Nașterii Domnului din Betleem și la Catedrala Metropolitană din Nazaret.

Slujitorii din Frăția Sf. Mormânt depun eforturi din ce în ce mai mari să facă față sfințelor slujbe ce nu sunt deloc ușoare. Cadre tinere au puține și nu recrutează călugări și slujitori, decât numai dintre elevii Seminarului ce funcționează pe lângă Patriarhie. În afară de slujbele săvârșite la bisericile amintite slujitorii din Frăție se deplasează la nevoie și la celelalte biserici fără preoți din Țara Sfântă, mai ales la sărbători și la hramuri.

Iată rolul principal al Frăției Sf. Mormânt: acela de a menține mereu aprinse Lumina Învierii și Candela Ortodoxiei și de a continua peste veacuri firul sfințelor slujbe, pe Altarele Lui Hristos din Țara Sfântă. Nădăduim că Mântuitorul va binecuvânta și pe viitor Biserica Ortodoxă din Ierusalim, cu tot mai numeroși, mai buni și cuvioși călugări slujitori.

Patriarhia Ortodoxă din Ierusalim își desfășoară activitatea după Calendarul Vechi.

SF. LITURGHIE LA MORMÂNTUL DOMNULUI

Este ora 23 într-o noapte de sâmbătă spre duminică. Undeva sub bolta mării biserici bate toaca. Apoi sună clopotele și îndată începe căditul întregii biserici, ce durează cca 10 min. Primii cădesc grecii, după ei încep armenii, apoi – coptii. Acestea sunt cele trei biserici istorice care au întâietate la Sf. Mormânt. Catolicii care au apărut aici la începutul sec. XII cădesc numai în fața capelei lor situată în partea nordică.

La ora 23,15 începe slujba Utreniei de duminică, cu Canonul Preasfintei Treimi și cei șase psalmi. Apoi sunt citite Canoanele, fără Psaltire. Utrenia durează două ore, sfârșindu-se cu cântarea *Slavosloviei mari*. În Biserica Sf. Învierii, călugări și pelerini se adună unul câte unul, ca niște umbre vii pe lângă bolțile abia luminate.

Preoții și bărbații stau în partea dreaptă a bisericii, iar Maicile și femeile – în stânga. Soborul slujitor este format din: un Mitropolit, însoțit de 4 Preoți și 3 Diaconi (dintre aceștia, în 1974, patru erau români – călugări pelerini).

La ora 1,30 în momentul cântării Doxologiei, toți slujitorii și închinătorii ies din Bi-serica Învierii. Slujitorii intră vizavi la Sf. Mormânt. Proscomidia este deja gata. Este dată binecuvântarea pentru Sf. Liturghie. Cele 12 călugărițe din România (pelerine) dau răspunsurile la strană. Slujba decurge în liniște și pace până la sfârșit; la ieșirea cu Cinstitele Daruri, este înconjurat în sobor și cu tot poporul, Baldachinul Mormântului Domnului, cu cântări și făclii aprinse în mâini. Apoi Liturghia este continuată după rânduiala. Grecii slujesc impecabil; sunt foarte îndemânatici, buni slujitori și cântăreți.

La ora 2,45 se primesc Preacuratele Taine. Slujitorii români au primit Preacuratele Taine în genunchi lângă lespedeza Sf. Mormânt. Acesta a fost pentru ei un moment dumnezeiesc, înălțător, unic în viața lor! La timpul potrivit s-au împărtășit și ceilalți pelerini români (călugări, călugărițe și mireni). Astfel bucuria duhovnicească a pelerinilor români a fost deplină! Iar pentru părinții români care au oficiat Sf. Liturghie pe cel mai scump Altar al Creștinătății, a reprezentat cel mai important act din călătoria lor la Sf. Locuri!

La ora 3, Sf. Liturghie a luat sfârșit. Mitropolitul a împărțit anafură și arhieresti binecuvântări. La această Sf. Liturghie au participat aproape 100 de credincioși, dintre care 30 de călugări și pelerini români, 10 călugări ruși, 25 slujitori și credincioși greci și diverși pelerini ortodocși și catolici.

În Biserica Sf. Mormânt sunt săvârșite Utrenia și dumnezeiasca Liturghie în fiecare noapte, între orele 23 – 2. În cursul săptămânii slujba este săvârșită de obicei de un preot ajutat de un diacon. Mai rar de către arhieru. Iar sâmbătă noaptea spre duminică, Liturghia este săvârșită regulat de către un arhieru însoțit de doi preoți și doi diaconi. În Biserica Învierii situată vizavi de Mormântul Domnului, este oficiată Liturghie arhierască dimineața, numai Duminică și în Sărbători, între orele 8 – 11.

PROCESIUNI ORTODOXE LA SF. LOCURI

Palestina biblică nu este numai țara pelerinajelor, ci și a marilor Procesiuni reli-gioase. Procesiunile sunt îndeosebi legate de viața Mântuitorului pe pământ și de marile Sărbători ortodoxe de peste an.

Toate bisericile creștine din Țara Sfântă fac Procesiuni religioase, dar cele mai impunătoare și mai mărețe sunt cele ortodoxe și catolice. Cele catolice sunt legate mai ales de două mari Praznice: „Sf. Paști” și „Nașterea Domnului”. În schimb Procesiunile ortodoxe sunt mai numeroase, mai tradiționale, legate mai mult de Cult și de Evanghelie. Ele nu sunt simple obiceiuri, simple manifestări religioase, ci constituie parte integrantă din viața intimă duhovnicească a Ortodoxiei la Sf. Locuri.

Vom împărți Procesiunile ortodoxe de peste an în două părți: Procesiuni din Săptămâna Sf. Patimi și alte Procesiuni de peste an.

1) PROCESIUNI DIN SĂPTĂMÂNA SF. PATIMI

a) Procesiunea de la mormântul Sf. Lazăr

Cu această Procesiune începe șirul frumoaselor Slujbe și Procesiuni ortodoxe din Săptămâna Sf. Patimi. Ea are loc sâmbătă-dimineța, în ajunul Praznicului Floriilor. Convoiul de Clerici (Arhieri, Preoți și Diaconi) și mii de pelerini pornesc de la Patriarhia Ortodoxă din Ierusalim, traversează Grădina Ghetsimani, înconjoară Mt. Măslinilor și se opresc la mormântul Sf. Lazăr din Betania.

Acolo cântă Utrenia în fața mormântului. Apoi trei Clerici (un Arhiepiscop, un Preot și un Diacon) coboară în mormânt și săvârșesc Sf. Liturghie. Corul Seminarului Ortodox dă răspunsurile afară. Sf. Evanghelie este citită la ușa mormântului. Credincioșii țin lumânări aprinse în mâini. La urmă iau toți anaforă și pornesc în procesiune de la mormânt, cale de aproape 1 km, până la Mănăstirea „Sf. Lazăr” unde primesc gratuit o masă, în amintirea celor trei frați: Lazăr, Marta și Maria. După masă convoiul pelerinilor se întoarce în Ierusalim.

b) Procesiunea din „Duminica Floriilor”

Această Procesiune pornește Duminică-dimineța la ora 8, din Betania spre Ierusalim.

Sute de Clerici ortodocși din toate țările, cu mii de pelerini având stâlپări de finic în mâini, merg pe jos cale de cca 6 km, din satul Martei și al Mariei spre Sf. Cetate, exact pe urmele Domnului nostru Iisus Hristos. Înaintea Preoților merge un Arhiepiscop în veșminte, care duce un asin.

Convoiul intră în Ierusalim pe Poarta Oilor (Poarta „Sf. Ștefan”), străbate Drumul Crucii spre Golgota și se oprește în fața Bisericii Sf. Mormânt. Apoi este săvârșită Sf. Liturghie în Biserica mare a Învierii. La amiază este oferită o mică agapă la Sediul Patriarhiei Ortodoxe.

c) Procesiunea „Spălării picioarelor”

Această Procesiune este făcută în Joia Mare pe la ora 12, după Sf. Liturghie. Din Duminica Floriilor până în Joia Mare, Deniile sunt săvârșite ca la noi, la miezul nopții cu câte un Arhiepiscop și numeroși Clerici, în prezența a mii de pelerini.

În Joia Mare după Sf. Liturghie, se îmbracă un Mitropolit în veșminte (de obicei cel care a slujit Sf. Liturghie) sau însuși Patriarhul, fiind însoțit de încă 12 Arhieri, de Clerici și mii de pelerini și iese din Biserica Sf. Mormânt, în curtea din fața ușii de intrare. Aici se află pregătit un fel de podium mai ridicat, scaune, un lighean cu apă, o masă și un prosop. Începe Slujba Spălării. Corul Seminarului cântă Slujba Spălării. Un Ierodiacon se urcă pe un zid înalt și citește rar cu lungi pauze, Evanghelia Spălării picioarelor (*Ioan 13, 3 – 17*). Cei 12 Episcopi stau pe scaune, în jurul mesei de pe podium. Apoi în timp ce toți așteaptă, Arhiepiscopul cel mai mare se dezbracă de veșminte, toarnă apă și începe a le spăla picioarele, în amintirea Spălării picioarelor ucenicilor de către Iisus Hristos, la Cina cea de Taină. La urmă Arhiepiscopul slujitor sărută pe fiecare pe frunte, citește o rugăciune de

binecuvântare și împarte anafură poporului. Procesiunea este încheiată cu o agapă frățească la Patriarhie.

d) Procesiunea din seara zilei de Joia Mare

În această seară începând de la ora 16, este oficiată o mișcătoare Procesiune cu cele 12 Evanghelii pe Drumul Crucii. Procesiunea începe de la Pretoriu, locul în care a fost judecat Mântuitorul și condamnat la moarte de Pilat. Într-o clădire ridicată deasupra peșterii de piatră, în care a fost închis Mântuitorul cu Picioarele și Mâinile legate, se află o mică biserică ortodoxă. Peștera și biserica se numesc „Pretorion”. Aici se adună în Joia Mare la ora 16, mii de pelerini, sute de Clerici, câțiva Arhieri și încep Slujba Sf. Patimi. Primele 5 Evanghelii le citesc aici în biserică și în fața Pretoriului. De la Evanghelia a șasea, convoiul Clericilor și pelerinilor, cu lumânări aprinse în mâini, pornesc în Procesiune spre Golgota, căutând să reconstituie pe cât posibil Drumul Crucii, străbătut de către Mântuitorul, în noaptea de Joi spre Vineri.

Pe cale Preoții fac cele 14 popasuri după tradiție, oprindu-se din loc în loc. La fiecare popas, Episcopul îmbrăcat în veșminte negre citește celelalte șapte Evanghelii. Ultimele două sunt citite pe Golgota și în fața Sf. Mormânt, unde ia sfârșit Procesiunea. În continuare alți Preoți în frunte cu un Mitropolit încep Utrenia (Denia cu cele 12 Evanghelii), în Biserica Învierii de lângă Sf. Mormânt, adică este repetată Slujba Sf. Patimi în biserică. La ora 1 după miezul nopții, Slujba Sf. Patimi ia sfârșit.

e) Procesiunea din Vinerea Mare

În dimineața zilei de Vineri la ora 8, se adună 12 Arhieri cu tot Clerul și o mulțime de pelerini în Biserica de la Pretoriu, unde sunt citite „Ceasurile Împărătești”. Apoi la ora 10 tot poporul, cu Preoți și Arhieri, pornește în mare Procesiune, de la Pretoriu până sus la Biserica Sf. Mormânt. Deci este străbătut din nou Drumul Crucii, dar cu mai mulți pelerini, decât în seara zilei de Joia Mare. În fruntea Procesiunii merg Arhierii în veșminte de doliu, ducând în mâini o cruce mare de lemn de 1,5 m, în care este păstrată o parte din lemnul original al Sf. Cruci. Ceilalți Clerici duc Sf. Evanghelie, icoanele și Sf. Patimi. La urmă Procesiunea intră în Biserica Sf. Mormânt, iar Clericii urcă și înfig sfânta cruce în Stânca Golgotei, pe locul unde a fost răstignit Mântuitorul. Aici este citită Evanghelia Răstignirii Domnului. Câțiva Episcopi și Preoți stau de strajă lângă sfânta cruce, până ce o sărută tot poporul. Procesiunea răstignirii Mântuitorului ia sfârșit cu o mișcătoare Predică rostită de către un Mitropolit. Este o Slujbă de mare emoție și trăire duhovnicească, ce hrănește sufletele și izvorăște multe lacrimi.

f) Procesiunea Prohodului Domnului

Slujba Prohodului este oficiată în seara zilei de Vinerea Mare în Biserica Sf. Mor-mânt, de la ora 19 până la ora 3 după miezul nopții, spre Sâmbăta Mare. Este o Procesiune dintre cele mai mișcătoare, unică în toată Creștinătatea. Acum slujește însuși Patriarhul, cu toți Arhierii și Clericii ortodocși adunați la Ierusalim din toată lumea, în prezența multor mii de pelerini. La Prohodul Domnului din 1974, au

slujit 17 Arhieriei în frunte cu Patriarhul Benedict, 182 Preoți (între care și câțiva *Clerici români*), 42 Diaconi și Ipodiaconi. Prohodul a fost cântat de către elevii Seminariilor teologice din Ierusalim, Salonic și Atena, dimpreună cu elevii Școlii de cântăreți din Atena și profesorii lor. Iar pelerinii, majoritatea din Cipru și Grecia au fost *zeci de mii*, între care și 160 de pelerini români.

Cortegiul Arhierilor, Clericilor și pelerinilor este organizat la Palatul patriarhal. De aici pornește în Procesiune spre Biserica Sf. Mormânt. Toți slujitorii sunt îmbrăcați în veșminte negre. Episcopii duc înaintea sfânta cruce, cu Lemn din Sf. Cruce a Mântuitorului, cel mai de preț Odor rămas Lumii din timpul Patimilor Lui Hristos și Sf. Epitaf cu Punerea Domnului în Mormânt. În Biserica Sf. Mormânt sunt așezate din timp bare metalice și există gardă pentru a menține ordinea și a asigura coridoare de trecere Preoților slujitori. Marele Sobor de peste 200 de slujitori se apropie de Sf. Mormânt.

La ora 19 începe Slujba Prohodului. În timp ce poporul stă nemișcat pe toate culoara-rele și galeriile, Clericii merg încet în Procesiune în aceeași ordine pe culoarul central. În frunte merg Arhieriei cu sfânta cruce, apoi Epitaful, Preoții, Diaconii, Ipodiaconii și Patriarhul. În urma Clericilor merg peste 150 de seminariști și cântăreți cu cărțile în mâini, cântând Prohodul. Toți au în mâini lumânări albe aprinse. Clericii pornesc din fața Sf. Mormânt, înconjoară Baldachinul, urcă la Golgota și se închină; coboară, înconjoară Biserica Învierii, se închină la locul unde a plâns Maica Domnului și în timp ce Starea I a Prohodului este terminată de cântat, cortegiul se oprește la Piatra Ungerii. Aici este așternut pe piatră Sf. Epitaf, Clericii cadesc, zic Ectenia Mică și este începută în aceeași ordine Procesiunea Stării a doua a Prohodului. La fiecare sfârșit de Stare este pus Sf. Epitaf pe Piatra Ungerii și este rostită Ectenia.

După terminarea Prohodului, slujitorii se așază în fața Sf. Mormânt și continuă Slujba Utreniei după Rânduială. Sf. Evanghelie, cu pecetluirea Mormântului (*Matei 27, 62 – 66*) este citită chiar în fața ușii de intrare la Mormântul Domnului. Apoi Slujba Prohodului ia sfârșit prin miruirea tuturor pelerinilor. Este ora 3 după miezul nopții!

La sfârșitul Utreniei, se adună câte un delegat din partea fiecărei biserici oficiale (ortodoxă, catolică, armeană și coptă) și asistați de Poliție, controlează interiorul Sf. Mormânt, să nu fie vreo sursă de foc. Apoi sunt stinse toate cele aproape 80 de candelă din interior și sunt sigilate ambele uși ale Sf. Mormânt, cu sigilii de ceară și pânză albă. Benzile de sigiliu sunt așezate cruciș. Fiecare delegat își pune parafa cu sigiliul bisericii sale. Din clipa asta nu se mai poate intra în Sf. Mormânt până în ziua Sâmbetei Mari, după ce Se aprinde Sf. Lumină. În timp ce pelerinii și Clericii se retrag, Poliția stă de gardă la ușa Sf. Mormânt o zi și o noapte.

g) SFÂNTA LUMINĂ

Venirea Sf. Lumini în mod suprafiresc la Mormântul Domnului este o Minune dumnezeiască, necuprinsă de mintea noastră, care Se repetă din an în an, în Sâmbăta Mare, de peste 20 de veacuri. Este cea mai mare Minune în zilele noastre, văzută atât de credincioși, cât și de necredincioși. Este Minunea care uimește toată mintea și dovedește oamenilor, până la sfârșitul veacurilor, că Hristos, Lumina

Lumii și Mântuitorul sufletelor noastre a Înviat din morți a treia zi, dăruind tuturor Viață veșnică!

Despre felul cum Se săvârșește această Minune a aprinderii sau mai corect zis a venirii Sf. Lumini, pe Mormântul Domnului, a fost scris prea puțin. Nici în zilele noastre nu vorbește lumea cât s-ar cuveni despre această negrăită Minune. Poate tocmai pentru că este o minune publică, văzută de toți și verificată, asupra căreia ortodocșii n-au nici o îndoială! Sau poate pentru a nu crea discuții și controverse omenеști inutile, asupra acestei Sf. Minuni, Biserica Ortodoxă din Ierusalim nu acceptă nici un fel de publicitate zgomotoasă, nici discuții și scrieri polemice despre Sf. Lumină. Cine crede în Hristos și voiește să vadă o mare minune a zilelor noastre, cine dorește să se întărească mai mult în dreapta credință să meargă la Mormântul Domnului, de Sf. Paști și va vedea Minune negrăită.

Și acum să reluăm pe scurt cum vine Sf. Lumină la Sf. Mormânt. Sf. Lumină Se aprinde pe Mormântul Domnului nostru Iisus Hristos, în Sâmbăta Mare, între orele 12,30 – 13,30 în timpul Vecerniei Mari. Este știut că de-a lungul secolelor Sf. Lumină nu Se aprinde decât la ortodocși, ca o dovadă incontestabilă că numai ei păstrează dreapta credință apostolică. Este cea mai puternică dovadă ce mărturisește că Ortodoxia este credința cea adevărată!

Am amintit că Sf. Mormânt este controlat încă din noaptea Vinerii Mari după Prohod de câțiva polițiști civili necreștini (un arab, un turc și o persoană din partea Statului Israel). Ei verifică toate obiectele din interiorul Sf. Mormânt, să nu aibă vreo sursă de foc, verifică lespeda Sf. Mormânt și controlează corporal pe Arhiereul grec care presară vată pe Mormântul Domnului. Apoi sunt stinse toate luminile și este pecetluită ușa baldachinului Sf. Mormânt cu două mari peceti, benzi de pânză albă, cu ceară și sigilii la capete în formă de „x”. Gardienii rămân de pază la ușa baldachinului Sf. Mormânt, până când vine Sf. Lumină.

Procesiunea pentru Vecernia Sâmbetei Mari este formată la Sediul Patriarhiei Ortodoxe. Toți slujitorii se îmbracă în odăjdii albe. La Sf. Paști din anul 1974, au slujit: Patriarhul Benedict, 16 Mitropoliți și Episcopi, 182 de Preoți, 42 de Diaconi, cu zeci de Ipodiaconi și anagnoști înconjuțați de zeci de mii de pelerini, din toată lumea creștină.

La ora 9 dimineața, Procesiunea pornește spre Biserica Sf. Mormânt. Înainte merg patru „Dragomani” (civili greci) în ținută specială, cu toiege metalice în mâini, pentru a anunța începerea Procesiunii; apoi urmează doi Diaconi care duc pe mâini sfânta cruce, având în ea Lemn din Crucea Mântuitorului. Apoi urmează cortegiul sutelor de slujitori, străbătând culoarul viu al miilor de închinători care umplu toate ulițele, curtea, biserica și galeriile.

În biserică slujitorii în frunte cu Patriarhul se opresc în fața baldachinului Sf. Mormânt pecetluit, pe care-l înconjoară apoi de trei ori pe partea dreaptă, în sunetul clopotelor, cântând „*Învierea Ta, Hristoase, Mântuitorule, Îngerii o laudă în Ceruri și pe noi pe Pământ, ne învrednicește, cu inimă curată să Te slăvim*”! La a treia ocolire slujitorii cântă Imnul Vecerniei, de la Vohod, „*Lumină lină a Sf. Slave...*”. Pe urmă Patriarhul și toți slujitorii se retrag în Altarul Bisericii Ortodoxe „Sf. Înviere” de vizavi și stau în așteptare. Între timp vin diferiți delegați oficiali, autorități locale și bisericești armene, catolice și copte. Miile de credincioși stau cu

felinarele speciale în mâini, să ducă acasă în țara lor Sf. Lumină. Cei mai mulți însă țin în mâini câte un mănunchi de 33 de lumânări albe, legate între ele, pe care este imprimată Icoana Învierii Domnului, ca să le aprindă la vreme. Acest mănunchi simbolizează numărul anilor trăiți de către Mântuitorul pe Pământ. Se face o tăcere mormântală! Fiecare se roagă, fiecare așteaptă cu emoție lumina divină, fiecare stă concentrat în sinea lui, cuprins de fiorul tainic al Minunii.

Pe la ora 11,30 vin de la Betleem câteva sute de arabi ortodocși, să ia Sf. Lumină. Ei sunt foarte evlavioși, dar și fanatici în același timp. Înconjoară baldachinul Sf. Mormânt, se roagă tare, cu mâinile în sus, se urcă unii pe umerii altora, se agață de pereții Baldachinului Sf. Mormânt, de jur-împrejur ca albinele pe fagure și ridică mâinile, cerând Sf. Lumină: „Doamne, trimite-ne, din Cer, Lumina”!

În jurul orei 12 în timp ce Preoții stau la Vohod, de la Altarul Bisericii Învierii până la Sf. Mormânt, Patriarhul se dezbracă de Omofor, de Sacos și de Mitră, rămânând numai în Stihar alb, cu Epitrahil, Mânecuțe și Brâu. Apoi este condus de către doi Diaconi și de către Eclesiarhul bisericii, în fața baldachinului Sf. Mormânt. Aici mai întâi este controlat peste tot, de polițiștii necreștini, în prezența reprezentanților oficiali armeni, catolici și copti, să nu aibă vreo sursă de foc. Apoi Patriarhul desigilează ușa baldachinului Sf. Mormânt prin ruperea peceților și intră în prima încăpere, numită „Capela Îngerului”, însoțit după tradiție, de un arab musulman. Diaconii și Eclesiarhul rămân afară la ușă. Ceara de la cele patru sigilii este adunată într-o cupă de argint și este dusă în Altar, unde este păstrată până la Sf. Paști ale anului următor.

Patriarhul intră apoi în a doua încăpere și îngenunchează în fața lespezii Sf. Mormânt, iar musulmanul rămâne în Capela Îngerului și supraveghează. Sunt stinse toate lumânările, candelile, luminile. În biserică se face o tăcere profundă. Emoția Minunii îi cuprinde pe toți. Numai arabii, agățați de Baldachin, fac mereu semne de implorare a Sf. Lumini. Se zice că, dacă nu vin arabii să se roage, întârzie venirea Sf. Lumini. Toți se roagă, strigând: „Doamne, dă-ne Lumina!”, „Să vină Lumina!”, „Trimite-ne, din Cer, Lumina!”...

După 15 – 20 minute de fierbinte rugăciune, toată lumea din biserică observă o lumină puternică, ca o scânteie luminoasă de fulger, coborând în zigzag, *prin cupola mare a bisericii*. În mulțime se aud glasuri de emoție în toate limbile. Scânteia divină coboară deasupra Capelei Sf. Mormânt, ca un glob de lumină ce se sfărâmă în mici bucăți! Apoi intră înăuntru, ca o subțire rază de foc, coboară pe lespede mormântului și aprinde vata presărată deasupra. Deja vata și lespede se încarcă de o rouă divină, în timpul rugăciunii. În această clipă, Sf. Lumină a venit! Minunea S-a săvârșit! Mulțimile așteaptă cu nerăbdare Sf. Lumină, cu mâinile întinse. Frunțile și obrajii tuturor sunt transpirate de emoția Minunii! O mare bucurie și trezire spirituală se săvârșește în inimile și conștiințele tuturor.

Patriarhul adună cu mâinile vata aprinsă de o flacără galben-verzuie care, timp de câteva minute, nu arde. Apoi pune vata aprinsă în două cupe de aur cu găuri și iese în Capela Îngerului. Aici aprinde două buchete mari, de câte 33 de lumânări, în prezența musulmanului, iar cupele aprinse le dă, afară, celor doi Diaconi ortodocși, pe două ferestre mici. Aceștia duc o cupă la Sf. Altar al Bisericii

„Sf. Înviere”, iar a doua la Biserica „Sf. Împ. Constantin și Elena”, de la Patriarhie. Apoi Patriarhul iese în fața baldachinului Sf. Mormânt, cu cele două buchete aprinse și strigă de trei ori: „Veniți, de luați Lumină”!

Minunea Se continuă. În clipa când Patriarhul iese din Sf. Mormânt, se aprind sin-gure cele 6 candelale ale ortodocșilor, de deasupra o parte din lumânările din sfeșnice și candelalele din Altarul bisericii mari „Sf. Înviere”, sub privirile uimite ale tuturor. Apoi doi Diaconi iau pe Patriarh și-l duc în Sf. Altar. În cel mult 3 minute, toți credincioșii adunați aprind felinarele și buchetele de câte 33 de lumânări. Biserica „Sf. Înviere” este parcă o flacără vie. Mulți se ating de flacără cu fața, cu mâinile, cu hainele, pentru binecuvântare, fără a se arde. Abia după câteva minute, flacăra arde, în mod normal. Tot acum iau Sf. Lumină de la Patriarhul Ortodox catolicii, armenii și coștii și o duc în Altarele lor, unde o păstrează tot anul.

La urmă Patriarhul ține o scurtă predică de mulțumire Mântuitorului și de întărire a credinței ortodoxe. Timp de două ore, se perindă zeci de mii de pelerini prin fața baldachinului Sf. Mormânt, cu Sf. Lumină în mâini și cu căldura credinței în inimi. La ora 15, Vecernia și Procesiunea Sf. Lumini iau sfârșit. Pelerinii se întorc la gazdele lor, cu fețele luminate și cu făclii aprinse, zicând fiecare în limba sa: „*Slavă Ție, Mântuitorule, pentru această negrăită Minune!*”

Procesiunile legate de Săptămâna Sf. Patimi sunt cele mai frumoase Slujbe ortodoxe la Sf. Locuri, unice în întreaga Creștinătate.

2) ALTE PROCESIUNI DE PESTE AN

Procesiunile de peste an sunt și ele importante și vrednice de consemnat:

a) Procesiunea din noaptea „Sf. Învieri”

În noaptea de Sf. Paști la ora 23 se pornesc din nou în mare procesiune, de la Patriarhie spre Biserica Sf. Mormânt, toți slujitorii în frunte cu Patriarhul. Înainte merg cei 4 Dragomani, apoi 16 Diaconi cu prapuri, 2 Diaconi cu crucea mare de Procesiuni în care se află Lemn din Crucea Mântuitorului și în continuare Preoții, Episcopii, Patriarhul și mii de credincioși.

La intrare în marea biserică, cortegiul înconjoară mai întâi de trei ori baldachinul Sf. Mormânt, cu crucea și cu făclii aprinse din Sf. Lumină, cântând „*Hristos a Înviat din morți, cu moartea pe Moarte călcând și celor din mormânturi Viață dăruinde-le*”. Apoi este citită Evanghelia Învierii în fața baldachinului Sf. Mormânt și începe Slujba Învierii după Rânduială. În timpul cântării fiecărei pesne, un Arhiepiscop cu câțiva Preoți și Diaconi, cu Crucea și cu Sf. Lumină în mâini, cădește și înconjoară baldachinul Mormântului Domnului.

După Slujba Învierii, este săvârșită în continuare Sf. Liturghie la Sf. Mormânt. Slujește Patriarhul, cu mai mulți Preoți și Diaconi. Slujba este măreață, dumnezeiască! Inimile tuturor simt din belșug Bucuria Învierii! La ora 2, Liturghia Învierii ia sfârșit.

b) Liturghia arhierescă din Ziua „Sf. Paști”

În Ziua întâi a Sf. Paști la ora 9 dimineața, vin din nou în Procesiune în aceeași ordine toți slujitorii, în frunte cu Patriarhul, la Biserica Sf. Învieri. După ce

înconjoară de trei ori baldachinul Mormântului Domnului cântând „*Hristos a Înviat din morți*”, slujitorii se retrag în Biserica Sf. Învieri și cu mare Sobor săvârșesc Liturghia arhierescă.

În anul 1974 la „Sf. Paști” au slujit 24 de Diaconi, 180 de Preoți și 12 Arhieri. La ora 11, Liturghia a luat sfârșit.

c) Procesiunea de la Vecernia „Sf. Paști”. A doua Înviere

La ora 12 se adună la Palatul Patriarhal toți Clericii ortodocși, Diaconii, Preoții, Episcopii, reprezentanții celorlalte biserici ortodoxe și felicită pe Patriarhul Ierusalimului. Acesta din urmă stă în jilț și primește pe fiecare. În fața Tronului patriarhal se află o lumânare uriașă albă, înaltă de cca 1,5 m și cu diametrul de cca 0,5 m, fixată pe un suport special, aprinsă din Lumina Sf. Mormânt. Doi Diaconi fac metanie Patriarhului, apoi ridică de trei ori în sus această lumânare patriarhală, zicând „*Hristos a Înviat!*”! Toți cei de față cântă în cor „*Adevărat a Înviat!*”! Lumânarea are imprimată pe ea Icoana Sf. Învieri. Ea arde neconținut 40 de zile și 40 de nopți, până la Praznicul Înălțării Domnului.

După această ceremonie Procesiunea pornește din nou în ordinea amintită, de la Patriarhie la Biserica Sf. Mormânt. În jurul orei 13 biserica și ulițele sunt ticsite de pelerini. După ce înconjoară de trei ori baldachinul Sf. Mormânt, cu crucea și cu făclii aprinse în mâini, cântând „*Hristos a Înviat din morți...*”, slujitorii se retrag în Biserica Învierii și încep Slujba Vecerniei Mari, numită tradițional și „*A doua Înviere*”.

În anul 1974 au slujit la această măreață Vecernie 12 Arhieri, în frunte cu Patriarhul Benedict, 150 de Preoți și 24 de Diaconi. După Imnul „*Lumină lină*”, a fost citită *Evanghelia Învierii (Ioan 20, 19 – 25)* în 44 de limbi, printre care și-n limba română.

La sfârșitul Vecerniei a fost făcută așa-numita „Adeverire a Sf. Învieri”. Cei 12 Arhi-erei, în frunte cu Patriarhul, s-au așezat pe scaune în mijlocul bisericii, cu *Evanghelia* mari ferecate în aur și argint pe brațe. Iar credincioșii cu lumânări aprinse în mâini sărută fiecare Sf. *Evanghelia* și zice: „*Hristos a Înviat!*”! Arhierii în numărul celor 12 Apostoli răspund fiecare: „*Adevărat a înviat!*”! Apoi credincioșii sărută Sf. Icoană. La ora 15, Slujba „Învierii a doua” ia sfârșit. La Sediul patriarhal este servită o mică agapă în cinstea Sf. Învieri.

d) Procesiunea din Zilele a doua și a treia de „Sf. Paști”

A doua Zi de „Sf. Paști”, cei 12 Arhieri pornesc de dimineață cu Sf. Lumină în toată Țara Sfântă. Prin aceasta ei simbolizează pe Sf. Apostoli care au dus Lumina *Evangheliei* în toată lumea. Fiecare Episcop ia cu sine un Preot și un Diacon și cu o mașină specială duce Lumina Învierii la toate bisericile ortodoxe din țara Sfântă. Un Episcop se duce la Nazaret, altul – la Cana, altul – la Tiberiada, altul – la Betleem, la Ierihon, peste tot. La destinație sunt întâmpinați de credincioși și slujitori, în sunetul clopotelor. După ce înconjoară biserica de 3 ori, cu făclii aprinse în mâini cântând „*Hristos a Înviat!*”, săvârșesc Liturghia arhierescă.

A treia Zi de „Sf. Paști”, aceiași Episcopi se duc în alte localități din Țara Sfântă prin rotație, ducând Lumina Învierii peste tot și săvârșind Liturghia

arhierescă. Astfel Lumina și Bucuria Învierii Lui Hristos Se răspândește în toată Țara Sfântă și în toată lumea creștină.

De asemenea la Biserica Sf. Mormânt în fiecare zi și noapte este oficiată Sf. Liturghie, cu Arhiepiscopul și Sobor de Preoți și Diaconi, în toată Săptămâna Luminată și în continuare, până la Duminica Mare.

e) Procesiunea de la „Izvorul Tămăduirii”

În Vinerea Luminată este organizată o Procesiune, cu un Arhiepiscop și Sobor de Preoți, la „Izvorul Maicii Domnului” din Grădina Ghetsimani, locul de unde a băut apă Preasfânta Fecioară. Acolo în mijlocul multor pelerini este făcută Sf. Agheasmă și împărțită credincioșilor.

f) Procesiunea din „Duminica Tomii”

În Duminica Tomii este organizată o Procesiune, cu Arhiepiscopul și cu numeroși Clerici, pe Mt. Măslinilor, la locul numit „Mica Galilee”. După tradiție aici S-a fi arătat Domnul, ucenicilor și lui Toma, când a încercat să *pipăie Coasta și Măinile Mântuitorului (Ioan 20, 19 – 29)*. După Procesiune este săvârșită Liturghia arhierescă în Paraclisul patriarhal, aflat aici în Palatul de vară al Patriarhului de Ierusalim.

g) Procesiunea de la Praznicul „Înălțării Domnului”

În dimineața Zilei Înălțării Domnului la Ceruri, este organizată o mare Procesiune cu Patriarhul și cu toți Clericii, pe Mt. Măslinilor, la Locul unde Mântuitorul S-a înălțat la Ceruri. Paraclisul și piatra de pe care S-a înălțat Domnul sunt de mult în posesia musulmanilor. De aceea în această zi Patriarhia de Ierusalim plătește o sumă mare de bani musulmanilor, pentru a le îngădui ortodocșilor să slujească aici.

Procesiunea pornește de la Biserica Sf. Mormânt cale de cca 2 km până sus pe Mt. Eleonului, unde este săvârșită Liturghia arhierescă în prezența a mii de pelerini.

h) Procesiunea de la Praznicul „Cincizecimii”

Această Procesiune este organizată la ora 9 în Duminica Rusaliilor sus la Foișorul Cinei de Taină, de pe Mt. Sion. Patriarhul, toți Clericii și pelerinii țin stâlpare speciale în mâini. Apoi este citită din Faptele Apostolilor Minunea Pogorării Sf. Duh.

După Procesiune este oficiată Liturghia arhierescă, cu 12 Episcopi la Biserica În-vierii.

i) Procesiunea de pe Muntele Tabor

În dimineața zilei de 6 august este organizată o mică Procesiune pe Mt. Tabor, la Praznicul „Schimbării la Față a Domnului”. Patriarhul, împreună cu trei Arhiepiscopii și mulți Preoți și pelerini, urcă pe Mt. Tabor și fac Procesiune și Liturghie arhierescă la Mănăstirea „Schimbarea la Față a Domnului”, zidită din temelii de către Arhimandriții români Irinarh Roseti și Nectarie Banul, în perioada 1859 –

1862. La această Procesiune este prezent Reprezentantul Patriarhiei Române din Ierusalim.

j) Procesiunea de la Praznicul „Adormirii Maicii Domnului”

În ajunul Praznicului „Adormirii Maicii Domnului” este organizată o solemnă Procesiune, din Ierusalim până la Mormântul Maicii Domnului din Grădina Ghetsimani. 12 Arhieri, în frunte cu Patriarhul, după numărul celor 12 Apostoli, împreună cu zeci de Preoți, Diaconi și numeros popor pornesc în Procesiune, cu Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului, de la „Metocul Ghetsimani” (un mic Paraclis de lângă Biserica Sf. Mormânt) spre Mormântul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, din Grădina Ghetsimani.

Procesiunea străbate Drumul Crucii, coboară în Ghetsimani pe Poarta „Sf. Arhid. Ștefan” („Oilor”), intră în Biserica Adormirii Maicii Domnului și Îi înconjoară Mormântul de trei ori cu Sf. Icoană, ca la Mormântul Domnului, cântând „Troparul Adormirii”. Sf. Icoană stă acolo 8 zile până la sfârșitul Praznicului, când este adusă din nou în Procesiune la „Metocul Ghetsimani”. În Ziua marelui Praznic al „Adormirii Maicii Domnului”, 15 august, slujesc toți cei 12 Arhieri, împreună cu Patriarhul și cu zeci de alți slujitori dintre care nu lipsește Reprezentantul Patriarhiei Ortodoxe Române din Ierusalim.

k) Procesiunea de la Praznicul „Înălțării Sf. Cruci”

În dimineața Zilei Praznicului „Înălțării Sf. Cruci” 14 septembrie, este organizată o frumoasă Procesiune cu numeroși Clerici, Arhieri și credincioși de la Biserica Sf. Mormânt, la Mănăstirea ortodoxă „Sf. Cruce” din Ierusalim, pe o distanță de cca 2 km. În fruntea Procesiunii este purtată Sf. Cruce, având o parte din Lemnul Crucii Domnului. După sfințirea Aghesmei și înconjurarea bisericii mănăstirii, este săvârșită Liturghia arhierescă. La sfârșitul Praznicului, Sf. Cruce este adusă din nou la Patriarhie cu aceeași Procesiune. La această Slujbă cu Procesiune ia parte Patriarhul, cu câțiva Arhieri și numeroși slujitori, printre care la loc de cinste se află și reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române din Ierusalim.

l) Procesiunea de la Praznicul „Nașterii Domnului”

În ajunul marelui Praznic al „Nașterii Domnului” este organizată o măreață Procesiune ortodoxă la Biserica și Peștera Sfântă din Betleem. La ora 13 pornește de la Patriarhie un grup de 50 Clerici, Diaconi, Preoți și un Arhiepiscop, cale de 10 km, până la Biserica Nașterii Domnului din Betleem. După ce se închină, ies toți îmbrăcați în veșminte, în piața din fața bisericii și așteaptă sosirea Patriarhului. Apoi apare o fanfară militară ce intonează o melodie creștinească de bucurie. După aceea apar sute de copii de școală din Betleem. La urmă vin 3 militari în costume de epocă fiind călări pe cai, simbolizând pe cei trei magi. Magii stau în mijlocul cortegiului, Preoții – în careu ca la un mare Vohod, muzica intonează un imn de Bucurie Divină, iar copiii și miile de pelerini țin în mâini stegulețe albe. Toți stau în așteptarea Patriarhului care sosește la ora 16, în ajunul Praznicului.

În același timp Patriarhul, cu mai mulți Arhieri, Preoți, Diaconi și credincioși se adună la Mănăstirea „Sf. Ilie” din apropierea Betleemului, de unde pleacă în

mare Procesiune pe jos spre Betleem. În sunetul măreț al clopotelor, al muzicii și al corului bisericesc, în loviturile ritmice ale celor 4 mari Dragomani și ale unei gărzi arabe în costume de epocă, Patriarhul sosește în fața Catedralei. Aici i se dă mantia arhierescă și pornesc în Procesiune spre Sf. Peșteră. După ce se închină pe rând, la locul unde S-a născut Hristos Mântuitorul Lumii, încep Slujba Vecerniei Praznicului.

La ora 23 înainte de miezul nopții, începe în Sf. Peșteră și concomitent în marea Catedrală, Slujba Utreniei (adică Privegherea Nașterii Domnului) ce ia sfârșit la ora 2. În continuare este oficiată Sf. Liturghie, atât în Peșteră, cât și sus în biserică. În Sf. Peșteră slujește un Arhiepiscop, cu un Sobor mic de 3 Preoți și 2 Diaconi, la care asistă cca 50 de credincioși, din cauza spațiului foarte mic.

Ceilalți Arhiepiscopii împreună cu Patriarhul, corul și numeroși pelerini, săvârșesc o impunătoare Liturghie arhierescă deasupra Sf. Peșteri, în Biserica Nașterii Domnului, zidită de către Sf. Elena și înnoită de către Împ. Iustinian. În zorii Zilei de Crăciun la ora 5, Slujba ia sfârșit. Toți slujitorii servesc o mică agapă, la Sediul Bisericii ortodoxe din Betleem.

m) Procesiunea de la „Botezul Domnului”

În Ziua marelui Praznic al „Botezului Domnului” la 6 ianuarie este organizată o mare Procesiune, cu Patriarhul și cu toți Episcopii de la Mănăstirea ortodoxă „Sf. Ioan Botezătorul”, de pe țărmul drept al Iordanului până la Râul Sfânt. Apoi Patriarhul cu câțiva slujitori săvârșesc sfințirea apei, stând într-o barcă în mijlocul Iordanului. În ceasul acela Râul Iordan este din nou sfințit, prin Slujba Aghesmei Mari. Credincioșii care stau pe malul râului iau apă sfințită din Iordan, drept Agheasmă Mare și o duc în țările lor.

La sfârșitul Slujbei Patriarhul ține în barcă o frumoasă predică ce amintește de Botezul Domnului, de Arătarea Preasfintei Treimi și de misiunea Sf. Ioan Botezătorul. Procesiunea se încheie tot la mănăstirea de unde a început, cu o Liturghie arhierescă.

n) Procesiunea de la Praznicul „Bunei Vestiri”

În ajunul marelui Praznic al „Bunei Vestiri” se adună numeroși Clerici, Arhiepiscopii și pelerini, la Biserica „Sf. Arhanghel Gavriil” din Nazaret. Iar în dimineața Praznicului este organizată o frumoasă Procesiune, cu Sf. Icoană a Maicii Domnului, de la Sediul Mitropoliei ortodoxe din Nazaret până la Biserica „Sf. Arhanghel Gavriil”, Catedrala mitropolitană unde după tradiție a fost Casa Dreptului Iosif și a Preasfintei Fecioare Maria. După Procesiune este săvârșită Liturghia arhierescă și este împărțită tuturor agheasmă, de la „Izvorul Maicii Domnului” aflat în biserică. Ca peste tot și la această Procesiune și Liturghie arhierescă ia parte și reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române din Ierusalim.

Alte Procesiuni locale au loc la: Biserica din Lida unde este mormântul Sf. M. Mc. Gheorghe, la 23 aprilie; la Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul”, la 8 ianuarie; la Mănăstirea „Sf. Sava”, la 5 decembrie; la Mănăstirea „Sf. Teodosie”, la 11 ianuarie ș. a.

MONAHISMUL ORTODOX LA SF. LOCURI

Palestina, patria Creștinismului este în același timp a doua patrie a monahismului ortodox, după Egipt și Sinai. Secolele IV – VI constituie epoca de aur a monahismului egiptean și sinait, iar sec. V – VIII – epoca de aur a monahismului palestinian, prin marii săi întemeietori: Cuv. Hariton Mărturisitorul care a condus sihăstrimea monahală și a întemeiat trei mănăstiri în sec. IV, Cuv. Eftimie cel Mare care a pus-o în practică, în prima jumătate a sec. V; Cuv. Sava cel Sfințit, ucenicul Sf. Eftimie cel Mare, în a doua jumătate a sec. V și începutul sec. VI; Cuv. Teodosie cel Mare, începătorul vieții de obște, în aceeași perioadă; Cuv. Gherasim de la Iordan; Cuv. Gheorghe Hozevitul; Avva Serida, cu marii Pustnici, Ioan și Varsanufie; Cuv. Dorotei care s-a nevoit în părțile Gazei, în sec. V – VI ș. a. Toți acești mari Sfinți sunt considerați întemeietorii și organizatorii vieții monahale din Țara Sfântă. Dintre ei cei mai renumiți sunt: Sf. Eftimie cel Mare (20 ianuarie), Sf. Sava cel Sfințit (5 decembrie), Cuv. Teodosie cel Mare (11 ianuarie) și Cuv. Dorotei, de la care ne-a rămas până azi un volum cu minunate învățături călugărești.

Cuv. Eftimie cel Mare a umplut Pustiul Iudeii de Pustnici și Lavre. Iar ucenicul său, Cuv. Sava cel Sfințit, marele dascăl al pustiei, a întemeiat șapte lavre în Pustiul Iudeii, între Ierihon, Ierusalim și Betleem. Cuv. Gherasim de la Iordan care avea de ucenic un leu a întemeiat o mare mănăstire, aproape de Iordan și de locul Botezului Domnului. Cuv. Gheorghe Hozevitul s-a nevoit în mănăstirea zidită de el în Pustiul Hozeva, la cca 6 km de Ierihon. Iar Cuv. Teodosie cel Mare a organizat viața de obște în Palestina, prin marea sa lavră ce o vedem până azi, la cca 7 km de Betleem.

Am putea spune că în sec. V – VIII, Palestina era leagănul marilor mănăstiri ortodoxe din Răsăritul Imp. Bizantin, ce se deosebea foarte mult de prototipul său egiptean. Dar începând cu invazia perșilor din 614, apoi cu lungile ocupații arabă (637 – 1517) și otomană (1517 – 1917), monahismul palestinian a slăbit mereu, fără nici o speranță de redresare spirituală. Începând din sec. X – XII, centrul de greutate al monahismului ortodox se mută din Palestina invadată de arabi, cruciați și otomani, în Bizanț și în Mt. Athos din nordul Greciei, unde rezistă și azi.

Dintre toate marile mănăstiri palestinienne, cel mai bine a rezistat marea Lavră a Cuv. Sava cel Sfințit – o adevărată cetate de apărare a ortodoxiei milenare. Ea a avut o a doua epocă de înflorire în sec. VIII, datorită Sf. Ioan Damaschin – părintele muzicii psaltice ortodoxe. După această lavră au rezistat însă într-o măsură mai mică: Mănăstirile Cuv. Gheorghe Hozevitul, Cuv. Teodosie cel Mare și Cuv. Gherasim de la Iordan. Celelalte lavre din Țara Sfântă au fost o parte – distruse de musulmani, iar altă parte – părăsite și lăsate în paragină.

În prezent starea mănăstirilor și a monahismului din țara Sfântă este destul de îngrijorătoare, din cauza lipsei tot mai acute de călugări. Sperăm ca Pronia Divină, cu rugăciunile Sf. Părinți din Țara Sfântă, să înmulțească numărul monahilor din aceste mănăstiri, pentru a lăuda pe Dumnezeu până la sfârșitul veacurilor.

Dăm mai jos situația mănăstirilor ortodoxe existente în anul 1980 la Sf. Locuri:

1) MĂNĂSTIRILE GRECEȘTI

Din cele cca 70 de mănăstiri ortodoxe (atât de Călugări, cât și de Maici) existente azi în Țara Sfântă, 61 sunt grecești (din care 30 în Ierusalim) și aparțin de Patriarhia Ierusalimului, 8 rusești și una românească. Redăm mai jos pe cele mai importante:

a) Mănăstirea „Sf. Sava” (Mar „Sabbas”)

Este situată în Pustiul Iudeii la cca 15 km spre est de Betleem și la cca 25 km de Ierusalim, fiind întemeiată în a doua jumătate a sec. V de către Cuv. Sava cel Sfințit. Soborul mănăstirii era format din 12 călugări, majoritatea bătrâni. Este mănăstirea cea mai bine organizată din toată Țara Sfântă. Aici s-au nevoit de-a lungul secolelor sute de călugări români. Ultimul, Ierodiaconul Veniamin Trifan, a decedat în anul 1973. În mănăstire era o viață de obște destul de aspră.

Tot aici s-a nevoit Cuv. Ioan Iacob (1938 – 1947), cu metania din Mănăstirea Neamț. Apoi fiind hirotonit Ieroschimonah la Sf. Mormânt în anul 1947, a fost numit Egumen al Schitului Românesc de la Iordan, pe care l-a condus timp de 5 ani (1947 – 1952). Din anul 1953, Cuv. Ieroschimonah Ioan, împreună cu ucenicul său, Monahul Ioanichie, s-au nevoit 7 ani (1953 – 1960) în Peștera „Sf. Ana” din Pustiul Hozeva, aproape de Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul”.

După 7 ani de nevoită aspră, Cuv. Ioan Iacob, zis și „Hozevitul”, și-a dat sufletul în Măinile Lui Hristos la 5 august 1960, fiind înmormântat în aceeași peșteră de către Arhim. Amfilohie, Egumenul de atunci al Mănăstirii „Sf. Gheorghe Hozevitul”. La 20 de ani de la mutarea sa la cele veșnice în anul 1980, Cuv. Ioan Iacob a fost aflat în chip minunat în mormânt, având trupul întreg și cu bună mireasmă. Atunci Patriarhul Benedict al Ierusalimului, împreună cu mai mulți Arhieri și cu Egumenul Amfilohie, au hotărât să aducă Moaștele Cuv. Ioan din Peștera „Sf. Ana” în *Paraclisul „Sf. Gheorghe Hozevitul”* din incinta mănăstirii, unde se află și azi.

În anul 1992 la 20 iunie, Cuv. Ioan Iacob a fost canonizat și trecut în rândul Sfinților de către Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, sub numele de „Sf. Ioan cel Nou de la Neamț”, având zi de prăznuire la 5 august.

Pelerinii români care vin să se închine la Mormântul Domnului și la celelalte Locuri Sfinte merg în pelerinaj și la Moaștele Sf. Ioan cel Nou de la Neamț, din Pustiul Hozeva. Îi aprind lumânări și tămâie și se roagă Lui Dumnezeu, ca Moaștele lui să fie aduse cât mai curând în țară, spre mângâierea și ocrotirea poporului nostru binecredincios.

b) Mănăstirea „Sf. Teodosie” (Deir „Dosi”)

Se află la cca 7 km spre est de Betleem, fiind întemeiată de către Cuv. Teodosie cel Mare, în a doua jumătate a sec. V. Ea avea un Sobor de 4 viețuitori, dintre care Episcopul Bartolomeu de 94 de ani ținea loc de Stareț și 3 călugărițe bătrâne care mențineau curățenia. Este mănăstirea cea mai bine întreținută.

c) Mănăstirea „Sf. M. Proroc Ilie” (Mar „Ilyas”)

Este situată la cca 3 km spre nord de Betleem, fiind fondată în sec. V de către Cuv. Anastasie. Ea avea numai 3 călugări care o întrețineau. Cu câțiva ani înainte, a trăit aici și o călugăriță româncă bătrână.

d) Mănăstirea „Sărindar” („40”) sau „Carantania”

Se află în Mt. Ispitirii la cca 5 km spre nord-vest de Ierihon. Ultima reînnoire a mănăstirii a fost realizată în sec. XIX de către Starețul Avramie. Avea numai 3 călugări, în frunte cu Arhim. Pavel, Starețul Mănăstirii, cu metania din Mt. Athos.

e) Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul”

Este situată în Pustiul Hozeva la cca 6 km spre vest de Ierihon, pe Valea Pârâului Horat. Mănăstirea a fost reînnoită de mai multe ori. Ea avea o obște de 4 călugări, în frunte cu Arhim. Amfilohie, ca Stareț.

f) Mănăstirea „Sf. Gherasim de la Iordan”

Se află la cca 16 km (pe șosea) spre sud-est de Ierihon. Ea a fost reînnoită de mai multe ori. Avea un singur călugăr care era și Starețul ei.

g) Mănăstirea”Hariton”

Este situată la cca 11 km spre vest de Ierihon, pe Valea Pârâului Horat, fiind în paragină. Multă vreme a fost pustie și în ruină. În ultimul timp, era Stareț aici un Sihastru român, Ieromonahul Hrisant, fost Misionar în Australia.

h) Mănăstirea „Sf. Melania Romana”

Se află în Ierusalimul vechi (Sf. Cetate), aproape de Biserica Sf. Mormânt. Ea avea 20 de Călugărițe, dintre care 5 erau românce.

i) Mănăstirea „Sf. Cruce”

Este situată în partea de vest a Ierusalimului Nou. Ea a fost reînnoită în sec. XII, când i-a fost pictată și biserica. Avea 3 Călugări și 3 Maici îngrijitoare, pentru elevii Seminarului patriarhal care erau cazați aici. Seminarul avea cca 50 de elevi, majoritatea ciprioți.

j) Mănăstirea „Sf. Stefan”

Se află în afara Sf. Cetăți, aproape de Poarta Oilor, în Grădina Ghetsimani. Biserica a fost sfințită recent, în anul 1972. Mănăstirea avea două călugărițe.

k) Mănăstirea „Sf. Marta și Maria”

Este situată la cca 6 km spre est de Ierusalim, în Orașelul Betania. Aici era un Sobor de 10 călugărițe și un Arhimandrit – Duhovnic.

l) Mănăstirea „Sf. Ecaterina”

Se află în Peninsula Sinai la cca 530 km de Ierusalim. Ea este autonomă, cu Rânduială de sine (idioritmă). Avea un Sobor de 12 călugări, majoritatea bătrâni,

în frunte cu Mitropolitul Damian. În această mănăstire s-a nevoit și Ieromonahul Iuvenalie Străinul, având atunci vârsta de 84 de ani.

La numărul călugărilor din mănăstirile amintite, mai trebuie adăugați cca 25 de Ieromonahi, Arhimandriți și Episcopi slujitori la Parohii, plus obștea celor 60 de Clerici slujitori, care formează „Frăția Sf. Mormânt”.

2) MĂNĂSTIRILE RUSEȘTI

a) Mănăstirea „Eleon”

Se află pe platoul Mt. Măslinilor la est de Ierusalim, fiind o mănăstire de călugărițe. Ea avea un Sobor de peste 50 de călugărițe, dintre care 6 erau românce și 3 ieromonahi. Stareța era Arhim. Parascheva care a trăit 25 de ani la Mănăstirea „Cernica” – București.

b) Mănăstirea „Maica Domnului din Kazan”

Este situată în Satul Ain Carem la 9 km spre vest de Ierusalim, fiind o mănăstire de călugărițe. Ea avea un personal de 50 călugărițe și 2 Duhovnici.

c) Mănăstirea „Sf. Maria Magdalena”

Se află în Grădina Ghetsimani la est de Ierusalim, fiind o mănăstire de călugărițe. Ea avea un Sobor de 35 de călugărițe și surori, majoritatea fiind bătrâne, printre care și câteva de origine arabă.

d) Mănăstirea de la Stejarul „Mamvri”

Este situată la periferia Orașului Hebron în partea de nord. Ea avea 3 călugări bă-trâni și 2 maici. Starețul era Ieromonahul Ignatie.

La aceștia trebuie adăugați cei 5 slujitori, de la Reprezentanța Bisericii ruse din Ierusalim.

3) AȘEZĂMINTELE ROMÂNEȘTI LA SF. LOCURI

a) Așezământul românesc de la Ierusalim

Căminul cu Reprezentanța Bisericii Ortodoxe Române din Ierusalim se află în Ierusalimul Nou, în partea de nord-est. Așezământul a fost construit în perioada 1935 – 1938, având regim de Așezământ monahal. Personalul deservent numără 2 Călugări și 3 Călugărițe; un Arhimandrit, Superiorul Căminului, care este și Reprezentantul oficial al Patriarhiei Ortodoxe Române la Ierusalim; un Ierodiacon, administratorul Așezământului și 3 Călugărițe care întrețin Slujbele și Căminul și cazează pelerinii din țară.

Superiorul Așezământului este Arhim. Ieronim Crețu.

b) Așezământul românesc de la Ierihon

Este situat în Orașul Ierihon, iar construcția lui a început în anul 1999, fiind sfințit în anul 2000. Acum este în curs de finalizare. În lipsa Schitului românesc de la Iordan, nelocuit din 1970 și în stare de degradare (datorită conflictelor dintre Israel și Iordania), a fost început Așezământul de la Ierihon. Acesta fiind un

adevărat Complex va fi mult mai eficient, decât cel de la Ierusalim.

c) Schitul românesc de la Iordan

Acesta se află la cca 8 km spre est de Ierihon, pe malul drept al Râului Iordan, a-proape de Locul unde S-a Botezat Domnul. A fost construit în perioada 1935 – 1936, iar din anul 1970 a rămas fără viețuitori, din cauza tulburărilor de la frontieră.

d) Mănăstirea de pe Mt. Tabor

Locașul a fost construit în perioada 1859 – 1862 de către Arhim. Români Irinarh Roseti și ucenicul său, Nectarie Banu. Primul este cu metania din Mănăstirea Neamț, iar al doilea cu metania din Mănăstirea Horaița-Neamț. În anul 1892, Mănăstirea românească de pe Mt. Tabor a fost încredințată Patriarhiei de Ierusalim, din lipsă de Monahi români. În prezent este locuită de 3 Monahi greci.

e) Monahii români și Monahiile române care se nevoiau la Sf. Locuri

- Așezământul românesc de la Ierusalim, cu 2 Monahi și 3 Monahii
- Ieromonahul Hrisant, Pustnic și Egumen – Mănăstirea „Sf. Hariton”;
- Ieromonahul Iuvenalie Străinul – Mănăstirea „Sf. Ecaterina”;
- Monahul Ioanichie Pârâială – Mănăstirea „Sf. Gheorghe Hozevitul”;
- Monahul Ghenadie Munteanu -----„-----
- 16 Călugări -----Mitropolia din Nazaret;
- Monahia Evghenia-----Sf. Cetate;
- Monahia Magdalena și sora ei-----„-----
- Monahia Eufimia-----„-----
- Monahia Mardaria -----„-----
- Monahia Magdalena ----- Mănăstirea „Sf. Melania”;
- Monahia Cleopatra-----„-----
- Monahia Parascheva – Iași-----„-----
- Monahia Filoteia-----„-----
- Monahia Parascheva – Bârlad-----„-----
- Schimonahia Vera Preotu ----- Mănăstirea „Eleon”;
- Schimonahia Acachia Maior-----„-----
- Monahia Teoctista-----„-----
- Monahia Eufrosina-----„-----
- Monahia Tomaida Târâlă-----„-----
- Monahia Tomaida Plăcintă-----„-----
- Monahia Galina Gheorghitan-----Ierihon;
- Monahia Magdalena Pârâială-----„-----
- Monahia Casiana-----„-----

Total = cca 44 (22 Monahi și 22 Monahii)

NOTĂ: Numărul și numele Monahilor și ale Monahiilor, menționate până acum sunt valabile pentru anul 1974, când Arhimandritul Ioanichie Bălan a plecat în

pelerinaj la Mormântul Domnului. De asemenea și numărul Monahilor și al Monahiilor de la mănăstirile menționate în această carte.

AJUTOARE ROMÂNEȘTI LA ÎNTREȚINEREA SF. LOCURI

După căderea Țării Sfinte sub ocupația arabă (637-640), Biserica Ortodoxă din Palestina biblică a fost lovită, atât în plan spiritual, prin tot felul de îngrădiri și lipsă de slujitori, cât și în plan material, prin lipsă din ce în ce mai acută de mijloace de întreținere. Această situație deplorabilă a devenit și mai gravă după cruciade, sub lunga ocupație arabo-otomană (637 – 1917).

Astfel Biserica Ortodoxă de la Sf. Locuri a fost nevoită să ceară ajutoare îndeosebi materiale de la celelalte biserici ortodoxe surori, pentru a putea face față, atât dărilor din ce în ce mai mari impuse de turci, cât și prozelitismului confesional ce urmărea dominația Locurilor Sfinte.

Țările Române n-au putut rămâne indiferente, în fața acestei situații dramatice. Era în joc însăși existența Ortodoxiei la Mormântul Domnului, ca și prestigiul ei în fața influenței crescânde a prozelitismului musulman, catolic și protestant. Pe lângă ajutoarele în bani și tot felul de danii la Sf. Locuri, Domnitorii celor două Țări Române (Țara Românească și Moldova) au găsit cu cale să doneze temporar Patriarhiei de Ierusalim venitul unor mănăstiri și metocuri românești. Din aceste venituri bănești, Patriarhia de Ierusalim întreținea Așezămintele ortodoxe de la Sf. Locuri și achita dările din ce în ce mai mari impuse de turci. Când dările erau prea mari, Patriarhia de Ierusalim făcea apel la Domnitorii și Ierarhii români destul de generoși, cu acordul cărora erau colectate ajutoare bănești din Moldova și Țara Românească.

Dintre Domnitorii români, cele mai mari danii bănești către Sf. Mormânt au fost făcute de către Vasile Lupu (1634 – 1653), între anii 1640 – 1650. El a achitat în această perioadă toate datoriile bănești către Poarta otomană, ale Patriarhiilor Ecumenice de Constantinopol și Ierusalim. La fel au făcut și Domnitorii munteni, Matei Basarab (1632 – 1654) și Constantin Brâncoveanu (1688 – 1714) și puțini dintre Domnitorii fanarioți. Alături Patriarhia de Ierusalim, ca și celelalte Patriarhii Ecumenice, trimiteau Ierarhi delegați să adune fonduri din Țările Române sau veneau chiar Patriarhii respectivi. Așa au procedat Patriarhii de Ierusalim: Teofan (1608 – 1644), Paisie (1645 – 1660), Nectarie (1661 – 1669), Dositei Notara (1669 – 1707), Hrisant Notara (1707 – 1731), Meletie (1731 – 1737), Partenie (1737 – 1766), Efrem (1766 – 1771), Avramie (1775 – 1787), Antim (1788 – 1808) ș.a., în perioada sec. XVII – XVIII. Ei stăteau lungi perioade prin Moldova și Muntenia și achitau birurile cu danii românești. În această perioadă, au ajuns la Ierusalim numeroase danii bănești și obiecte de cult de mare valoare. La insistența acestor Patriarhi, au fost tipărite mai multe cărți de cult (în limbile greacă și arabă), în tipografiile românești de la Mănăstirile Snagov și Cetățuia. Toate acestea arată generozitatea creștină și evlavlia românilor, față de Locurile Sfinte.

În Biblioteca și Tezaurul Bisericii Sf. Mormânt, sunt păstrate până azi

numeroase cărți de cult tipărite în Țările Române, evangheliare și obiecte de metal prețios donate de către Domnitorii români și multe acte de danie, încă necunoscute.

SINTETIZAREA ISTORIEI ȚĂRII SFINTE

1) PERIOADA PALEOLITICULUI (1.500.000 – 15.000 Î. HR.)

În diferite zone ale Țării Sfinte, au fost descoperite cele mai vechi oseminte, de oameni și animale, datând din perioada Paleoliticului. În peșterile din Galileea, au fost descoperite cele mai vechi reminiscențe osteologice umane, ce datează din anii 70.000 î.Hr. Arheologii au denumit omul galilean – cel mai vechi om palestinian și l-au situat între *Omul de Neanderthal* și *Homo Sapiens*.

2) PERIOADA MEZOLITICULUI (15.000 – 7.000 Î. HR.)

În afară de cel mai vechi om palestinian, a mai fost descoperit *Omul natufian* care a trăit în perioada mezoliticului. Acesta cultiva pământul, domesticea animalele, construia mici așezări și își crea societatea și cultura lui.

3) PERIOADA NEOLITICULUI ȘI A CALCOLITICULUI (A PIETREL, 7.000 – 4.000 Î. HR.)

În această perioadă, cel mai vechi om palestinian s-a statornicit pe aproape întreg cuprinsul Țării Sfinte, durând așezări fortificate, asemenea Ierionului (Jericho). Această cetate-stat de pe Valea Iordanului datează din jurul anului 7.000 î.Hr. El a perfecționat diferite obiecte din piatră. De asemenea, a stabilit legături cu popoarele învecinate și și-a creat propria cultură.

4) PERIOADA ARAMEI (4.000 – 2.800 Î. HR.)

Arama era cel mai important material folosit la fabricarea armelor. Roata construită rudimentar a intrat în folosință. În această perioadă, existau orașe fortificate și căi de comerț, în multe regiuni ale Țării Sfinte.

5) PERIOADA BRONZULUI (2.800 – 1.200 Î. HR.)

În această perioadă, au fost realizate aliaje din cupru și cositor, fiind produs bronzul, pentru arme mai grele. Au fost dezvoltate carele de luptă. Au apărut Imperiile Egipt (ce controla căile de acces de pe țărmul Mării Mediterane) și Mesopotamia (ce a dezvoltat o cale de comerț în continuă ascensiune). Orașele din statele canaanite prosperau. Descendenții lui Avraam au fost vânduți ca sclavi, în Egipt. Moise a eliberat poporul israelit din Egipt și acesta a luat în stăpânire pământul Canaanului (*Geneza 12 – 50*).

6) PERIOADA FIERULUI (1200 – 586 Î. HR.)

Israelii s-au așezat pe colinele Țării Sfinte, iar filistenii s-a stabilit pe câmpiile întinse de-a lungul țărmului Mării Mediterane. Conduși de judecători și aflați sub presiunea dușmanilor, israelii au considerat că o monarhie ar fi mai

atrăgătoare pentru popor. Astfel Saul a devenit primul Rege al Israelului, David a extins Regatul, iar Solomon l-a consolidat. După moartea acestuia din urmă, Regatul a fost divizat în două: Iudeea în sud, cu Capitala la Ierusalim și Israelul în nord, cu Capitala la Sichem. Ulterior Asiria a cucerit Israelul (721 î.Hr.), iar Babilonul a ocupat Iudeea (586 î.Hr.), distrugând Ierusalimul și Templul.

7) PERIOADA PERSANĂ (539 – 332 Î. HR.)

După ce-au fost luați captivi în Babilon, unii dintre evrei au primit permisiunea, de la Împ. Cyrus care cucerise Babilonul (539 î.Hr.), să se-ntoarcă în Iudeea. Nehemia a devenit Guvernator și reconstructor, iar Ezdra a reinstaurat sistemul de conducere prin Templu. În timpul guvernării lui Zorobabel, este reconstruit Templul (520 î.Hr.).

8) PERIOADA ELENĂ (332 – 63 Î. HR.)

Împ. Alexandru cel Mare a cucerit Persia și a inclus Palestina în Imperiul său (332 î.Hr.). El a introdus elenismul, ca factor major, în cultura mondială. După moartea sa, ptolomeii au deținut Egiptul și Palestina (Iudeea și Israelul), iar seleucizii – Siria și Babilonul. Seleucizii i-au învins pe ptolomei, cucerind domeniul religios evreiesc. A urmat Răscoala macabeilor. S-a dezvoltat dominația evreiască și Regatul a fost reinstaurat.

9) PERIOADA ROMANĂ (63 Î. HR. – 324 D. HR.)

Generalul roman Pompei a cucerit Ierusalimul și deci întreaga Palestină în anul 63 î.Hr. Roma a folosit Țara, ca tampon pentru Imperiul parților. Irod cel Mare a condus Provincia Palestina, cu supunere totală față de Roma. El a reconstruit Templul, extinzându-l și înfrumusețându-l. Fiul său, Arhelau, a fost lipsit de capacitatea de a conduce a tatălui său. Roma stăpânea Țara cu mână forte. Evreii s-au revoltat, iar generalul roman Titus a distrus Templul și a ocupat Ierusalimul în anul 70 d.Hr. Evreii s-au răsculat din nou, sub conducerea lui Bar Kochba, iar Împ. Adrian a distrus Ierusalimul și apoi l-a reconstruit, dându-i numele de „Aelia Capitolina”. Țara a ajuns la discreția Imperiului roman.

10) PERIOADA ROMANO – BIZANTINĂ (324 – 640)

Împ. Constantin I cel Mare a mutat Capitala romană la Bizanț (Constantinopol). Creștinismul a devenit religia oficială a Imperiului. Biserica s-a întărit rapid. În această perioadă, au fost două atacuri distrugătoare: revolta samarinenilor (529) și invazia persană (614), când au fost distruse aproape toate bisericile și mănăstirile.

11) PERIOADA ARABĂ (640 – 1099)

Armatele arabilor-mahomedani au cucerit un Imperiu bizantin slăbit, pe Yarmuk. S-au ridicat Dinastiile: Omeiazilor, abbasizilor și fatimizilor. Multe biserici au fost distruse și arabii au interzis pelerinajele creștinilor la Locurile Sfinte.

12) PERIOADA CRUCIATIILOR (1099 – 1250)

Papa Urban II a chemat țările creștine la eliberarea Țării Sfinte. Populația musul-mană a fost masacrată de cruciați. Baudouin I a întemeiat monarhia Regatului latin. După victoria Sultanului egiptean, Saladin, de la Hattin, asupra cruciaților, aceștia din urmă au obținut, prin tratative, unele accese la Sf. Cetate.

13) PERIOADA MAMELUCĂ (1250 – 1517)

Mamelucii „Bahri” au supus Dinastia arabă domnitoare și au luptat împotriva mongolilor asirieni. Țara Sfântă a devenit o importantă bază de aprovizionare.

14) PERIOADA TURCO - OTOMANĂ (1517 – 1917)

Turcii i-au învins pe mameluci, cucerind Egiptul (1517). Sultanul Soliman I Magnificul a reconstruit zidul Sf. Cetăți, în perioada 1538 – 1542. A urmat o serie de conducători otomani lipsiți de dorința de a reconstrui sau de a face să progreseze Ierusalimul.

15) PERIOADA BRITANICĂ (1917 – 1948)

În această perioadă, țara Sfântă s-a aflat sub mandat britanic.

16) PERIOADA IORDANIANĂ (1948 – 1967)

În perioada aceasta, Țara Sfântă s-a aflat sub mandat iordanian. Independența Israelului, declarată în 1948, nu a fost recunoscută de țările arabe.

17) PERIOADA ISRAELIANĂ (1967 – PREZENT)

După Războiul de 6 zile din 1967, Israelul a trecut sub mandatul său.

IV. MUNTELE SINAI

Este situat în partea sudică a Peninsulei Sinai, ce aparține de Egipt și face parte din Continentul asiatic.

Peninsula situată în partea sudică a Țării Sfinte este imensă, are formă triunghiulară cu suprafața de 61.000 km² (de cca 3 ori mai mare, decât Țara Sfântă) și este delimitată de: Marea Mediterană – la nord; Statul Israel – la est; Marea Roșie, cu cele două golfuri (Suez, cu lungimea de cca 330 km și Acaba-Eilat, cu lungimea de cca 230 km) – la sud și Statul Egipt – la vest. Partea principală a Peninsulei se unește cu Țara Sfântă, prin prelungirea naturală a părții sudice a

acesteia. Iar o parte mai mică se unește cu Egiptul din Continentul african, de care și aparține; astfel pe de o parte, Peninsula Sinai separă Continentele Asia și Africa, iar pe de alta, reprezintă cea mai naturală legătură a lor.

Din punct de vedere morfologic, Peninsula Sinai se împarte în 3 zone: cea sudică cu munții ei de granit (Munții Sinai, a căror înălțime depășește 2.600 m, cum este de pildă Mt., „Sf. Ecaterina”, de 2.637 m), zona centrală, cu platoul ei de azbestolit, ale cărei piscuri ajung până la 1.600 m și cea colinară ce se preschimbă treptat în Pustiul Neghev. Sinaiul reprezintă în sine un nesfârșit pustiu, cu salturi bruște de temperatură diurnă și nocturnă, cu o cantitate mică de ploi și practic neprielnic, pentru cultivarea pământului, cu excepția terenurilor aflate în preajma albiilor pâraielor. Oazele și izvoarele apelor se află, fie de-a lungul litoralului, fie în munții de granit din sudul Sinaiului, formându-se aici grație ninsorilor din timpul iernii.

Pentru a ajunge în Mt. Sinai, respectiv, la Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, pornind cu autocarul din Ierusalim, există două trasee până la Eilat: Ierusalim – Berșeva – Eilat = 317 km, Ierusalim – Marea Moartă – Eilat = 315 km, iar de la Eilat la Mănăstirea „Sf. Ecaterina” din Sinai, sunt încă cca 210 km. Deci în total sunt cca 530 km, de la Ierusalim la Mt. Sinai. Alt traseu este din Cairo, cu autocarul sau cu avionul și apoi cu autoturismul. De la Ierusalim la Eilat, trecem prin Pustiul Neghev. Acest deșert este o întindere nesfârșită de nisip, fără vegetație, fără apă și fără viață.

Ici-colo este câte o colonie mică de beduini nomazi (arabi, după origine) care locuiesc în corturi și au câte un asin (mai rar, o cămilă) și câteva capre sau oi. Foarte rar este câte un loc de popas, cu câțiva curmali și cu un mic restaurant...

Pe Șoseaua națională Ierusalim-Marea Moartă-Eilat întâlnim Localitatea Faran (Pa-ran) din Ținutul Aravna. Aici a fost în sec. V o renumită mănăstire cu așa-numiții „călugări faraniți”. La Faran a fost și o episcopie avându-i în frunte pe Sf. Isac Sirul și pe Cuv. Netra din Muntele Sinai. În continuare se află Rezervația naturală Iotvata (Yotvata) și Minele de cupru de la Timna, învecinate cu renumitele „Coloane ale Regelui Solomon”.

În sfârșit ajungem la Eilat (Elat), port israelian la Marea Roșie, iar vizavi, la cca 6 km, se află Portul iordanian Acaba (Aqabah). Orașul Eilat este plin de viață, are cca 10.000 de locuitori, un mic aerodrom, o rezervație de faună marină, tipică recifului de corali (cu tot felul de pești colorați), unde este un observator submarin ce atrage zilnic sute de vizitatori și portul amintit. De asemenea, are foarte multe hoteluri noi și moderne, cu restaurante, iahturi elegante și plaje, unde vin evreii pentru a petrece ultimele zile ale săptămânii. În jurul Golfului Acaba-Eilat, sunt munții stâncoși și câmpia aridă a Deșertului Neghev. De la Eilat, mergem pe țărmul vestic al Golfului Acaba-Eilat, având de o parte și de alta, munți înalți străvechi de granit de culoare gri-roșie, iar apoi Pustiul Sinai, cu aspect dezolant, cu văi adânci și pustii lipsite total de viață, până la Mănăstirea „Sf. Ecaterina”.

Doar mici colonii de beduini nomazi trăiesc pe văile neumblate ale Peninsulei Sinai.

Deși se unește geografic cu Țara Sfântă, Peninsula Sinai a reprezentat de-a lungul întregii istorii un spațiu cultural distinct, cu forme ale activității umane și cu

mod de viață specifice numai lui. Populație statornică, în orașe, exista doar în regiunile înguste ale Litoralului Mării Mediterane, plin de plaje nisipoase și frumoase și ale Canalului Suez. În cuprinsul Peninsulei, trăiau mai cu seamă nomazi, excepție făcând oazele izolate și așezările monahale apărute în Sinai, încă în epoca bizantină.

Din punct de vedere politic, Sinaiul s-a aflat aproape întotdeauna sub stăpânirea Egiptului, cu excepția perioadei romano-bizantine, când a primit statutul de provincie și s-a numit „a treia Palestină”. În ciuda climei greu de suportat a pustiuului, ce devine mai ales în lunile de vară practic insuportabilă pentru ființa umană, Sinaiul a jucat din vechime, datorită poziției sale geografice, un rol important în viața și activitatea oamenilor. Constituind un pod de legătură între Egipt și țările Orientului, el a ocupat o importantă poziție strategică în timpul tuturor dinastiilor egiptene, ale căror Faraoni căutau să acapareze pământurile bogate și roditoare ale Palestinei și Siriei. Asemenea lor, au procedat și suveranii cotropitori ai țărilor Orientului și Asiei, îndreptându-și armatele împotriva Egiptului.

Pe parcursul tuturor epocilor, negustorii călătorind din țările Orientului și Asiei, în Egipt și de acolo în diferite porturi ale Mării Mediterane și îndărăt, treceau prin Peninsula Sinai. Tocmai de aceea, încă din mileniul III î.Hr., în Sinai a început să fie creată o rețea de drumuri militare și comerciale destul de bine organizată, întretinând Pustiul Sinai în toate direcțiile. Cel mai important și mai cunoscut dintre toate era drumul internațional, de pe coasta Mării Mediterane, denumit „Drumul maritim” („Via maris”) ce unea Egiptul cu Siria.

Prin Sinai, a trecut Moise cu cele 12 Seminții ale lui Israel, după Exodul lor din Egipt, în drum spre Țara Făgăduinței (Țara Sfântă). Exodul fiilor lui Israel, pibegia lor timp de 40 de zile prin Ținutul Sinaiului, înainte de a păși pe pământul lui Israel, au conferit Sinaiului și o considerabilă semnificație religioasă. Legătura Sinaiului cu istoria exodului a avut o influență hotărâtoare asupra întregii evoluții ulterioare a Peninsulei, transformând-o dintr-un pustiu inospitalier într-un loc îndrăgit, propice modului de viață duhovnicesc și renașterii spirituale.

Topografia *Exodului (Ieșirii)*, deși ridică unele probleme din partea arheologilor și geografilor contemporani, nu este nici mistică, nici neconfirmată, sub aspect geografic. Poporul lui Israel, începându-și Exodul din Regiunea Goșen (Goshen), în care l-au masat Faraonii egipteni, a trecut prin mlaștinile Deltei de Răsărit a Nilului și a înaintat spre sud, în direcția Peninsulei Sinai, pe coasta de est a Golfului Suez, spre Mt. Sinai (actualul munte al lui Moise – Djebel Musa). La 3 zile după Exod, în Localitatea Meriba-Cadeș (Cadesh) a fost încheiat primul Legământ politic al noului popor (*Exod 18, 25*), iar 3 zile mai târziu, pe Mt. Sinai, au fost rostite de către Dumnezeu, *Cele 10 Porunci (Exod 20, 2 – 17)*, după care drumul Exodului a continuat în direcția nord, de-a lungul coastei de Răsărit a Golfului Acaba, spre a se opri în Orașelul Cadeș-Barnea, situat în extremitatea nordică a Peninsulei. De acolo întorcându-se iar spre sud și trecând de Arabia idumeeană, drumul anevoios a continuat în direcția nord, până la Moab și Amon, pentru a se opri pe Mt. Nebo și în Orașul Heșbon (Heshbon), aflat în partea opusă a Ierihonului și în apropierea malului estic al Râului Iordan. Cu moartea lui Moise în Țara

Moabului, s-a încheiat drumul trudnic al celor 12 Seminții ale lui Israel prin pustiu.

Sub conducerea lui Iosua Navi, succesorul lui Moise, a fost continuată partea a doua a Exodului, ajungerea pe pământul Făgăduinței, cucerirea și popularea lui de către poporul ales al lui Israel, conform promisiunii făcute de către Dumnezeu lui Avraam, Isaac, Iacov și Moise. Eposul Exodului, legat și el de Arătarea Lui Dumnezeu, de Cele 10 Porunci, de formarea religiei iudaice și de alte numeroase evenimente religioase, n-a putut fi uitat cu ușurință de către poporul lui Israel. Evreii puteau restabili, cu o exactitate relativă, întregul drum parcurs de ei, cu cca 2.000 de ani în urmă, începând cu istoricul Exod: locurile, munții, pâraiele și aproape toate detaliile dificilului parcurs. Astfel în sec. III, când primii pustnici și monahi au venit în Pustiul Sinai, ei au putut afla cu ușurință locurile legate de Exod și să le transforme în așezări monahale și-n Locuri Sfinte de pelerinaj.

Conform Vechiului Testament, robia egipteană a durat 430 de ani (cca 1690 – cca 1260 î.Hr.) (*Moise 37 – 40*), iar Exodul 40 (38) de ani (în timpul Faraonului Ramses II (1290 – 1224 î.Hr.), cu cca 600.000 de bărbați, afară de femei și copii (în total peste 2.000.000 de oameni).

Prima așezare monahală din Sinai datând, de pe la mijlocul sec. III avea un caracter, cu desăvârșire, de sihăstrie, ca și așezările similare din Egiptul învecinat. Până la începutul sec. IV nu fusese construită în Sinai nici o mănăstire, adică nu exista nici o comunitate creștină organizată. Pustnicii locuiau, fie în solitudine, fie în grupuri mici aflate sub conducerea părinților bisericii și a mentorilor duhovnicești. Abia pe la mijlocul sec. IV Pustnicii din Sinai, al căror număr ajunsese în această vreme la mai multe zeci s-au organizat în comunități monahale, având în fruntea lor Egumeni și trăind în condiții drastice de viață. Monahii care trăiau izolați erau risipiți în întreg Sinaiul de Sud. Dar în 3 zone ale Peninsulei au fost create, pe la începutul sec. IV, comunități monahale alcătuite dintr-un mare număr de membri, de sălașe, pentru Pustnici și mănăstiri:

- în zona așezării Faran, în partea nord-vestică a Sinaiului de Sud,
- în zona înalților munți de granit, Djebel Musa și Djebel Ekaterina, în centrul Sinaiului de Sud,
- în zona Mt. Um-Shomer, situat la sudul munților de granit.

Până în ziua de azi au fost cercetate și descoperite zeci de locuri izolate, biserici și un număr destul de mare de mănăstiri, înălțate în jurul pâraielor și al povârnișurilor montane, ale vechiului Orașel Faran. Majoritatea monahilor și pustnicilor din epoca bizantină s-au statornicit pe Mt. Thahuna aflat la nord-est de orașel, deoarece acest munte a fost identificat de către creștini, ca fiind Mt. biblic Rafidim, tocmai acel loc unde Moise împreună cu fratele său, Aaron au învins pe amaleciți (*Exod 17, 8 – 11*). Este de presupus că-n sec. VI această zonă a fost populată de vreo 300 de monahi.

A doua zonă, Mt. Sinai, a reprezentat și reprezintă până în ziua de azi cel mai important centru istoric al monahismului sinait. Două dintre cele mai înalte vârfuri (al lui Moise – Jebel Musa și Ilie – Jebel Ilyas), identificate: primul – cu Mt. Celor 10 Porunci – Locul în care Dumnezeu Iahve a vorbit cu Moise și i-a dăruit cele două Table ale Legii, cu Cele 10 Porunci (*Exod 20*); al doilea – cu muntele unde s-a

ascuns Marele Proroc Ilie, urmărit de furioasa Regină Izabela (*3 Regi 19, 8 – 9*). Grație cercetărilor arheologice din ultimii ani, au devenit cunoscute, în afară de Mănăstirea centrală, „Sf. Ecaterina”, încă 35 de mari mănăstiri și zeci de locașuri de sihăstrie. În anii 373 și 410, nomazii arabi (Vlemmizi) din Egipt au năvălit în Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, ucigând 38 de monahi. Numărul monahilor și al pustnicilor care au trăit aici în perioada bizantină, de-a lungul sec. V – VI, a atins probabil multe sute.

Al treilea centru monahal din sudul Sinaiului, situat în jurul Mt. Um-Shomer, era la început legat de comunitatea monahală a Orășelului Rait. În anii 373 și 410, nomazii arabi din Egipt au năvălit în Rait, ucigând 33 de monahi și mulți locuitori creștini din orășel. Mormintele celor 33 de Mucenici, „Părinții Sinaiului”, cum sunt ei numiți, au devenit un loc popular de pelerinaj, fapt ce i-a conferit Orășelului Rait un și mai mare prestigiu și importanță. Dar spre sec. VI, a devenit o grupare monahală independentă având la dispoziția sa cca 10 mănăstiri și câteva zeci de sălașe de sihăstrie. În partea litorală a Orășelului Rait exista de asemenea în epoca bizantină un centru monahal cu un număr apreciabil de monahi și pustnici ai căror Egumeni se subordonau Egumenului Mănăstirii „Sf. Ecaterina”.

De pe acest munte vedem foarte bine Marea Roșie (Golful Suez) și Mt. Mitriei din Egipt, patria Sf. Antonie cel Mare și a marilor Așceți egipteni.

Începând din sec. IV, teritoriul sud-vestic al Sinaiului a reprezentat nu numai regiunea așezărilor monahale și de sihăstrie, ci și cea a itinerarelor de pelerinaj. Creștinii evlavioși au putut veni astfel spre acest Loc Sfânt de pelerinaj, urmărind itinerarul Exodului fiilor lui Israel. Monahii din Sinai, îndeplinind și îndatoririle călăuzelor, cunoșteau la perfecție toate așezările istorice de pe parcursul Exodului. Curând mănăstirile, chiliile monahilor și chiar peșterile și bordeiele pustnicilor au fost transformate într-un fel de hanuri sui-generis ce ofereau ospitalitate pelerinului obosit. Astfel drumul greu prin pustiu, peste pâraiele și înălțimile cumplitilor munți de granit, a devenit în cele din urmă pentru creștinul pelerin o valoroasă experiență și o lecție spirituală.

Ținta principală a pelerinului în Sinai o constituie Mt. Celor 10 Porunci (Muntele lui Moise), dorința de a se sui în vârful lui de 2.285 m și de a se ruga în acel Loc unde Dumnezeu a vorbit Față către față cu Moise. În drumul său prin Locurile Sfinte, pelerinul putea vizita Sf. „Rug Aprins”, acel loc unde Aaron și cei 70 de reprezentanți ai celor 12 Seminții așteptau pe Moise să coboare din vârful muntelui, precum și stâncă pe care a fost turnat vițelul de aur, *Peștera Marelui Proroc Ilie, de pe Mt. Horeb* și multe alte locuri pomenite în eposul Exodului. Majoritatea acestor locuri de pelerinaj sunt situate în jurul Mt. lui Moise, în locul unde s-a concentrat și majoritatea monahilor și a pustnicilor. Tocmai din această cauză, capul duhovnicesc al monahilor de pe Mt. Sinai a fost din vechime recunoscut drept capul tuturor monahilor din Peninsula Sinai.

În sec. VI, Peninsula Sinai a fost recunoscută ca Arhiepiscopie de sine stătătoare, ca-pul ei duhovnicesc fiind ridicat la rangul de Arhiepiscop care era subordonat doar Patriarhului Ierusalimului.

Itinerarul de pelerinaj prin Sf. Locuri ale Peninsulei Sinai a devenit azi, cu ajutorul autocarelor și avioanelor, mai ușor și mult mai plăcut. Iar Mănăstirea „Sf.

Ecaterina” oferă, atât pelerinului, cât și simplului vizitator, camere spațioase și confortabile contra cost.

Peninsula Sinai este o provincie unică pe tot pământul. Înfiptă între mări și conti-nente, între ape și cer, între Dumnezeu și oameni, provincia este patria Marilor Profeți Moise și Ilie, patria pentateuhului, țara marilor revelații dumnezeiești. Aici în Munții Sinai, în pustiul acesta fără viață, s-au relevat cele mai sfinte cărți ale Vechiului Testament. Aici a vorbit Dumnezeu cu omul, Față către față. Aici S-a descoperit Dumnezeu oamenilor care rătăceau în pustiul păcatului și tot aici ni s-a descoperit Taina Bisericii și importanța covârșitoare a Preoției pe pământ.

Aici în această țară de piatră și nisip, între mare, munți și cer, s-a relevat omenirii, prin Prorocul Moise, Cea mai Mare Taină descoperită vreodată omului – Taina Dumnezeirii, Taina Creației văzute și nevăzute, Taina Creației omului, Taina Vieții și a Răscumpărării neamului omenesc, prin Întruparea Domnului nostru Iisus Hristos! În această țară de piatră, dogorâtă de soare și lipsită de viață, de flori, de iarbă și izvoare, a avut marele Moise viziunea Creației! *La început a făcut Dumnezeu Cerul și Pământul. Și Pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului și Duhul Lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor. Și a zis Dumnezeu: « Să fie Lumină »!* *Și a fost Lumină...(Facere 1, 1 – 3).*

Sub soarele acesta fierbinte, a vorbit Moise despre Lumină, despre Lumina Cea necreată, despre Lumina Cea nespusă a Duhului Sfânt. În această grădină pustie, plină de munți și nisip, a vorbit Moise despre Grădina Cea minunată a Raiului, despre păcatul primilor oameni, despre izgonirea noastră pe pământ, departe de la Fața Lui Dumnezeu. Iată ce mare importanță a avut Muntele și întreaga Peninsula Sinai, în Lucrarea Mântuirii neamului omenesc!

Țară de piatră și de foc, ce nu-ți oferă nimic pământesc, afară de soare și cer înstelat. Pământ sfânt și binecuvântat, de două ori dogorât de focul Dumnezeirii: o dată – la Creație și a doua oară – la darea Tablelor Legii. Patria Vechiului Testament, în care S-a revelat marea Taină a Creației. Nici într-o altă parte a Lumii nu era mai potrivit să Se descopere Taina Creației, ca aici, în Pustiul și pe Munții Sinai.

Privind peste munți și văi, parcă vezi cum plutește Duhul Lui Dumnezeu peste munți și ape. Parcă vezi cum ia naștere lumina, cum se desparte lumina de întuneric; cum se separă uscatul de ape, cum se deosebește tăria cerului de pământ. Aici trăim din nou Taina Creației! Nicăieri nu simțim, nu înțelegem mai bine, Geneza Lumii, decât pe Mt. Sinai!

Dar nu numai configurația Peninsulei Sinai este divină, ci și așezarea ei, între Egipt și Țara Canaanului, între Țara Faraonilor, a plăcerilor și păcatelor și Țara Făgăduinței, a Împărăției și Moștenirii cerești. Deci precum evreii n-au putut ajunge în Canaan, până n-au trecut și nu s-au purificat prin pustiul lipsit de hrană și apă al Sinaiului, tot așa nici noi, creștinii, nu vom putea intra în Împărăția Lui Dumnezeu, până nu vom trece pustiul acestui veac prin post, rugăciune și pocăință. Și precum evreii n-au putut scăpa de Faraon, nici n-au putut trece prin Marea Roșie și Pustiul Sinai, fără un Moise, tot așa nici noi nu vom putea să ne izbăvim de

cursele vrăjmașului și să trecem nevătămați curgerea vieții, până nu vom avea un Moise povătuitor, un Duhovnic bun, ca să ne treacă prin marea veacului, spre Hristos, spre Ierusalimul Cel de Sus!

Munții și Pustiul Sinai sunt sfințiți și în Legea Harului, de zeci de mii de Cuv. Călu-gări și Sihaștri. Încă din sec. IV, s-au stabilit în munții aceștia mii de călugări sinaiți care au trăit în cea mai aspră nevoie, numai în post, rugăciune și cugetare dumnezeiască. Singur Dumnezeu știe numele și numărul lor, viața și sfârșitul lor. De obicei se stabileau în jurul Muntelui și al Mănăstirii Sinai și trăiau în rugăciune, hrănindu-se permanent cu nădejdea mântuirii și încălzindu-se din văpaia focului nestins, de pe Mt. Lui Dumnezeu – Sinai! Dacă privim cu ochii inimii, munții aceștia pustii și goi ni se par tot atâția sihaștri sinaiți care stau la rugăciune, cu mâinile ridicate spre cer, spre Creatorul celor văzute și nevăzute.

Între sec. VII – X, monahismul sinait a luat o amploare din ce în ce mai mare. Mai ales după destrămarea marilor centre monahale din Egipt, datorită invaziei arabilor mahomedani. În această perioadă erau renumiți în toată lumea cei peste 4.000 de Călugări isihaști, adăpostiți în Sinai. Ei au descoperit taina rugăciunii din inimă. Ei au creat literatura filocalică ce ne călăuzește la despătimire și desăvârșire, mai ales prin rugăciune interioară și prin dragoste. Călugării sinaiți au descoperit o nevoie monahală mult mai înaltă, decât a Călugărilor egipteni care practicau mai mult asceza, mortificarea trupului. Abia după sec. X, prin apariția celui de-al doilea mare centru monahal în Europa – Mt. Athos, Sinaiul și-a pierdut din amploare. Nu însă și din înălțimea vieții duhovnicești!

În sec. X – XIV, monahismul sinait a devenit leagănul isihasmului, al celei mai înalte rugăciuni creștine – Rugăciunea Lui Iisus! Așadar Sinaiul este patria scrierilor filocalice, patria isihasmului, a rugăciunii de foc, a inimii, aprinsă de văpaia nestinsă a Rugului de pe Muntele Lui Dumnezeu. Focul din Rug, spre care privea odinioară Moise a fost păstrat în Legea Harului de către Călugării sinaiți și mutat în camera inimii, prin mijlocirea Rugăciunii Lui Hristos!

Iată marele merit al Cuv. Călugări sinaiți! Acela de păstrători și transmițători ai Focului Sfânt de pe Sinai, pe calea isihiei, ascezei și Rugăciunii Lui Iisus! Prin aceasta au intrat Călugării sinaiți în istoria Creștinismului peste veacuri. Ei sunt adevărații Părinți ai „Filocaliei”. Marii Cuvioși, ca: Isihie Sinaitul, Filotei Sinaitul, Anastasie Sinaitul, Nil Sinaitul, Grigorie Sinaitul, toți trăitori în sec. X – XIV, ca și marele Stareț și dascăl al pustiei – Sf. Ioan Scărarul, din sec. VI, sunt Părinții „Filocaliei” Ortodoxe, care au dat Creștinismului opere scrise nemuritoare. Dacă Egiptul era patria monahismului și a „Patericului”, atunci Sinaiul este patria „Filocaliei” și a isihasmului, patria Rugăciunii inimii!

De subliniat de asemenea că monahismul sinait a fost în general mai avansat duhovnicește, decât cel egiptean. Călugării egipteni, profund însuflețiți de ascetismul asiatic, puneau accent mai mult pe asceză, pe mortificarea trupului și despătimire prin post, rugăciune și osteneală fizică, mai puțin pe contemplare și pe păzirea minții de gânduri, pe când Călugării sinaiți erau mai profunzi în gândire și în lucrarea rugăciunii. Ei au fost dintotdeauna buni cunoscători ai Sf. Scripturi, mari gânditori, adânci scriitori de opere filocalice, neîntreçuți dascăli ai rugăciunii pentru toată lumea. Ei nu s-au nevoit doar pentru mântuirea lor.

Pe munții aceștia verticali, lipsiți de odihnă și de pitoresc, ce strivesc pe omul lumesc și-l înalță spre Dumnezeu pe cel duhovnicesc, prin crăpăturile acestor munți fără umbră, se retrăgeau marii călugări sinaiți să se roage, să mijlocească pentru lume, să slăvească pe Creatorul Cerului și al Pământului. Pe Mt. Sfânt al Sinaiului, pe Mt. Horeb, pe Rait, Pisticos, Ietro, pe toți munții aceștia aspri și dogorâți de Focul Dumnezeirii, umblau Părinții sinaiți cu Biblia în mână, cu manuscrisele sub braț și cu Rugăciunea Lui Iisus în inimă. Pe pietrele acestea uriașe, rupte din coapsele munților, stăteau Cuv. Părinți în clipe de răgaz, cu manuscrisele pe genunchi și scriau „Scara” Sf. Ioan Scărarul, „Capete, despre sfânta rugăciune”, „Capete, despre isihie”, „Capete, despre paza minții și trezvie”, pagini nemuritoare de „Filocalie”. Sinaiul, acest munte sfânt de piatră, este patria „Filocaliei” și a rugăciunii! Sinaiul rămâne peste veacuri nemuritor și pentru Legea Veche, și pentru Legea Harului.

Slavă Ție, Doamne, pentru Mt. Sinai!

Ce dumnezeiești sunt Munții Sinai! Mereu te înalță spre Hristos.

1. MĂNĂSTIREA „SF. ECATERINA” (MAR „EKHATERINA”)

Slavă Ție, Mântuitorule, că ne-ai învrednicit să ajungem și în acest Locaș Dumne-zeiesc, în care Se preamărește Numele Tău și se săvârșește Sf. Liturghie, de 16 veacuri! Slavă Ție, Doamne, că ne-ai ajutat să intrăm în Mănăstirea Sf. Ioan Scărarul, a Sf. Nil, Filotei, Anastasie, Grigorie și Ștefan Sinaitul și a atâtor Sfinți sinaiți! Slavă Ție, Doamne, că ne-ai învrednicit să ajungem la cea mai veche mănăstire și cetate a Ortodoxiei, unde au trăit și s-au nevoit, ca niște Mucenici, zeci de mii de Cuvioși Călugări, Ieromonahi, Episcopi și Stareți minunați, Pustnici, Sfinți, postitori mari, lucrători și dascăli ai Rugăciunii Lui Iisus, trăitori și scriitori ai Filocaliei și ai nenumăratelor cărți de înaltă teologie ortodoxă, cum nu s-au mai scris în nici o altă mănăstire!

De-a lungul veacurilor, mănăstirea a fost o neegalată vatră de trăire duhovnicească a monahismului și a Ortodoxiei. Aici s-au nevoit întotdeauna Călugări cu viață înaltă, Cuvioși și Sfinți renumiți, dintre care unii de o înaltă cultură teologică. Aici au fost scrise numeroase cărți de teologie mistică, filocalică și morală. Aici au trăit monahi cu un ales simț pentru artă, pentru cultură și carte, pentru icoane și pentru viața duhovnicească.

Slavă Ție, Doamne, pentru Sfinții care s-au nevoit aici, pentru Cuvioșii care Te-au lăudat aici, pentru Pustnicii fără număr care s-au rugat și Te-au slăvit peste 15 veacuri, în munții din jurul acestui dumnezeiesc Lăcaș! Slavă Ție și pentru Călugării români care s-au nevoit aici!

Primii Pustnici creștini au ajuns în Peninsula Sinai, încă de pe timpul marilor perse-cuții romane. Aici au găsit adăpost sigur, fiind cea mai izolată zonă din marele Imperiu. Pe vremea Sf. Împ. roman, Constantin cel Mare (307 – 337), trăiau numeroși Călugări sinaiți în Munții Sinai, Horeb și Rait, însă n-aveau biserică pentru Slujbe. Sf. Elena auzind de aceasta, a zidit o biserică de piatră, cu

Hramul „Schimbarea la Față a Domnului” și un turn de apărare, chiar pe locul unde se află acum mănăstirea.

În sec. V – VI, Călugării sinaiți s-au înmulțit și mai mult, rivalizând prin numărul și nevoița lor cu cei din Egipt. *Desele invazii ale beduinilor arabi* (vlemmizi) care au ucis numeroși Sihaștri au silit pe Călugării sinaiți (conform mărturiei Istoricului Procopius) să intervină la marele Împ. bizantin, Iustinian (527 – 565), pentru a le zidi o mănăstire mai încăpătoare și cu puternice ziduri de apărare, spre a putea rezista tuturor invaziilor barbare (vlemmizi și saracini). Binecredinciosul Împ. Iustinian i-a înțeles și în perioada 542 – 551 a zidit o nouă biserică de tip bazilical, un corp de chilii și un puternic zid de apărare de jur-împrejur, închizând în interior biserică și turnul de apărare, înălțate de către Sf. Elena. Întreaga Fortăreață a fost proiectată de către Arhitectul Stephanos din Eilat – Israel. În plus Împ. Iustinian le-a repartizat călugărilor de aici o armată deosebită (compusă în general din „vlahi”), pentru paza mănăstirii și a călugărilor. Până în sec. VIII, Mănăstirea Sinai era cunoscută sub numele de „Mănăstirea Rugului Aprins”. Însă după descoperirea minunată din sec. IX a mormântului Sf. M. Mc. Ecaterina, de pe vârful cu aceleși nume și aducerea Moaștelor sale în biserică zidită de către Împ. Iustinian, acest Sf. Locaș se numește până azi Mănăstirea „Sf. Ecaterina”.

Această mănăstire ortodoxă amplasată în plin deșert este cea mai veche, cea mai renumită, cea mai izolată și mai greu accesibilă din întreaga lume; de-a lungul veacurilor ea a fost o neegalată vatră de trăire duhovnicească a monahismului și a ortodoxiei! Toți cotropitorii (musulmani, cruciați, mameluci, otomani, armatele lui Napoleon, egipteni și israeliți) au manifestat respect față de această zonă, i-au oferit diferite privilegii și s-au preocupat de siguranța ei. Așa a reușit să-și păstreze ființa, în timpul tuturor evenimen- telor istorice și pertur- bărilor politice petrecute în Peninsula Sinai. Astfel mănăstirea, o adevărată fortăreață, un colos din piatră de granit, este păstrată până azi aproape în forma sa inițială din sec. VI și fără a avea vreo schimbare sau întrerupere semnificativă a activității.

Faima spirituală, culturală, iconografică și arhitectonică a acestei mănăstiri o situează în fruntea tuturor mănăsti- rilor creștine din lume. În această străveche vatră isihastă au trăit și s-au nevoit, ca niște mucenici, zeci de mii de Cuv. Călugări, Ieromonahi, Episcopi și Sta- reți minunați, Pustnici sfinți, Postitori mari, lucrători și das- căli ai Rugăciunii Lui Hristos, trăitori și scriitori ai Filocaliei și ai nenumăratelor cărți de înaltă teologie ortodoxă, cum n-au mai fost scrise în nici o altă mănăstire!

Printre aceștia amintim: Sf. Ioan Scărarul, Sf. Nil, Sf. Filotei, Sf. Anastasie, Sf. Grigorie, Sf. Ștefan și atâția alți sinaiți.

Biserica centrală situată în aripa de nord a curții interioare a fost zidită din blocuri mari de granit, în perioada 542 – 551. Ea este o construcție măreață de tip bazilical, cu 3 naosuri longitudinale încorporând biserică mică, zidită de către Sf. Elena, păstrată în starea ei originală până azi. Naosurile laterale sunt sprijinite pe 12 coloane monolitice, cu capiteluri la partea superioară, după numărul celor 12 Apostoli și luni ale anului. În fiecare coloană sunt păstrate Moaște ale Sfinților, majoritatea sinaiți, așezate pe luni, după Sinaxar. Deasupra coloanelor se află câte o

icoană mare, pictată cu Sfinții lunii respective și câte o candelă aprinsă în cinstea lor.

Biserica este prevăzută cu 8 Capele situate de-a lungul celor două naosuri laterale. O creație de înalt nivel artistic din sec. VI, ce dăinuie și azi o reprezintă Mozaicul absidei centrale, ilustrând „Schimbarea la Față a Domnului”. Mozaicul reprezintă unul dintre rarele modele ale artei creștine pretimpurii, ce a fost păstrat foarte bine până-n zilele noastre. Tot din sec. VI este păstrată ușa bisericii de o rară valoare artistică, făurită din lemn de cedru de Liban de către vestiții meșteri bizantini. Ușa are impresionante imagini de plante, diverse roade și scene din Vechiul Testament, toate în relief. Biserica este repictată. Catapeteasma și plafonul din lemn aurit datează din sec. XVII – XVIII.

În Altarul bisericii alături de Sf. Masă, în partea dreaptă se află urna (cutia de marmură) cu Moaștele Sf. M. Mc. Ecaterina care a mărturisit pe Hristos, în Alexandria la începutul sec. IV. Ne închinăm cu evlavie și sărutăm Moaștele Sfintei, în numele întregului nostru neam românesc ortodox.

Slavă Ție, Iisuse Hristoase, că ne-ai învrednicit să venim aici atât de departe de țara noastră românească și să sărutăm Moaștele Sf. M. Mc. Ecaterina!

Întărește-ne și pe noi să mărturisim dreapta credință, să slujim cu dragoste până la jertfă Biserica Ta; să mângâiem și să povățuim pe oameni, să împlinim întru toate Voia Ta și să ne mutăm în pace din această viață! Întărește-ne, Mântuitorule, ca să plinim cu sfințenie făgăduințele noastre călugărești și datoriiile creștinești! Să fim slujitori și călugări devotați, rugători și mijlocitori pentru toți, nevoitori și povățuitori iscușiți de suflete! Întărește-ne prin Duhul Tău Cel Sfânt să slujim cu inimă curată Lui Dumnezeu și oamenilor!

Mărturisim înaintea Ta, Mântuitorule, că noi, slabi în credință, în rugăciune și dragoste, nu mai avem bărbăția suferinței și îndrăzneala înaintașilor noștri. Nu mai avem în inimile noastre credință de Apostoli, dragoste de Mucenici, sânge de Martiri, răbdare de Sfinți, lacrimi și sudori de cuvioși. Inimile noastre sunt pline de patimi și griji pământești. Ne rugăm și răbdăm puțin, iubim și iertăm și mai puțin și cu greu ne smerim. De aceea, cu ce îndrăzneală vom săruta Crucea Ta, Sf. Evanghelie și Moaștele Sf. M. Mc. Ecaterina? Ci dă-ne lacrimi, Mântuitorule, să suspinăm pentru păcatele noastre, să-Ți destăinuim inimile noastre, să cerem din nou iertare, putere de Sus, tărie, înțelepciune și binecuvântare. Nu putem suferi până la sânge pentru Numele Tău; întărește-ne măcar să slujim cu râvnă Biserica Ta! N-avem sânge de Martiri; dă-ne măcar dragoste mai multă pentru oameni! N-avem lacrimi la rugăciunile noastre, dar întărește-ne cu Harul Tău să miluim, să mângâiem, să învățăm cu frică de Dumnezeu pe oameni, să ajutăm pe frați, să mărturisim dreapta Credință și să suferim cât de puțin pentru Numele Tău Cel Sfânt! Altfel, ce vom arăta când vom sta înaintea Ta?

O, Sfântă și Mare Muceniță Ecaterina, adaugă-ne și nouă din înțelepciunea, râvna, credința, răbdarea și dragostea ta pentru Dumnezeu! Roagă-te Mirelui tău, Iisus Hristos, pentru noi, pentru biserici, pentru mame, pentru tineri și fecioare, pentru binecuvântarea lumii și a țării noastre!

După ce ne închinăm la acest dumnezeiesc jertfelnic, aprindem câteva

lumânări a-duse din România și oferim la Sf. Altar prescuri și vin românesc pentru Sf. Liturghie.

Cutia cu Sf. Moaște este deschisă tuturor creștinilor. După închinare le este oferit pelerinilor, ca o binecuvântare, câte un inel de argint cu numele Sf. M. Mucenițe, simbol al logodirii cu Hristos și a jertfei supreme pentru Evanghelie.

În partea estică a bisericii, după Altarul mare se află Paraclisul „Rugul Aprins”, construit de către Sf. Elena chiar pe locul unde a vorbit Moise cu Dumnezeu din Rugul de Foc. Paraclisul are în mijloc un fel de Altar mic din piatră, împodobit cu sfeșnice și lumânări aprinse. Acesta este locul cel mai sacru al bisericii.

Toți pelerinii indiferent de religie (creștini, evrei, arabi ș.a.) care vin să se închine aici, mai întâi trebuie să se descalțe, după Porunca dată de către Dumnezeu lui Moise. Să ne reamintim cum a vorbit Dumnezeu cu Moise: *Odată, depărtându-se Moise cu turma în pustie, a ajuns până la Muntele Lui Dumnezeu, la Horeb. Acolo i s-a arătat Îngerul Domnului, într-o pară de foc ce ieșea dintr-un rug. Și a văzut că rugul ardea, dar nu se mistuia. Iar dacă a văzut Domnul că se apropia (Moise) să privească, a strigat la el Domnul și i-a zis: « Moise, Moise »! Iar el a răspuns: „Iată-mă, Doamne!”! Iar Domnul a zis: « Nu te apropia aici! Ci, scoate-ți încălțăminte din picioarele tale, că Locul pe care calci este Pământ Sfânt!... » (Exod 3, 1 – 5).*

Doamne, fiecare dintre noi purtăm în suflet comoara drepte credințe. Fiecare pur-tăm în inimile noastre o chemare de Sus, o menire, pe pământ, o făgăduință sfântă. Fiecare avem un rost sub soare, o misiune divină de împlinit, pe care Tu ne-ai rânduit-o mai înainte de a ne naște. Dar pentru a înțelege mai bine taina chemării noastre, trebuie mai întâi să ne descălțăm de păcate, să lepădăm toate patimile și gândurile rele ce ne împresoară.

Întărește-ne, Doamne, cu Harul Sf. Tău Duh, să lepădăm de la noi încălțăminte tuturor păcatelor, să aruncăm din inimile noastre, din gând, din cuvânt și din faptă povara fărădelegilor! Apoi aprinde în inimile noastre Rugul cel de Foc al Rugăciunii Lui Iisus, care încălzește, luminează și curăță inima, care arde patimile și ne arvunește mântuirea! De multe ori nu ne știm rostul pe pământ, ne uităm chemarea, cădem în păcatul îndoielii. N-avem curajul să ne aruncăm în lupta vieții, tăgăduim misiunea și harul, nu ne angajăm cu tot sufletul în slujba Bisericii Lui Hristos, în slujba aproapelui. Vrem să ne mântuim fără luptă, fără jertfă, fără suferință, fără lacrimi și sânge, fără a lepăda de la noi încălțăminte patimilor și a grijilor pământești. Dar cine se poate mântui fără jertfă și legat de povara păcatului? Sau cine „se încununează, de nu se va lupta după lege”?

Ne rugăm Ție, Dumnezeul nostru, descoperă-ne Calea Voii Tale, deslușește-ne rostul și chemarea ce trebuie s-o împlinim pe pământ și ajută-ne să facem fără împotrivire Voia Ta! Alungă de la noi duhul îndoielii, al nehotărârii, duhul cârtirii și al neascultării! Alungă de la noi frica de oameni, de faraonul cel nevăzut și dă-ne bărbăție duhovnicească spre tot lucrul cel mântuitor!

Suntem slabi. Dă-ne putere de Sus, să facem Poruncile Tale! Suntem gângavi. Dă-ne darul cuvântului și înțelepciunea Duhului Sfânt, ca să mângâiem

inimile, să lecuim sufletele, să învățăm pe frați cuvântul vieții! Suntem fricoși. Dă-ne curajul mărturisirii, să vorbim prin faptele și cuvintele noastre despre Tine! Suntem iubitori de sine, de odihnă și de laude omenești. Alungă de la noi egoismul, comoditatea, lăcomia, lenevirea, slava deșartă și mândria! Dă-ne, Mântuitorul nostru, bărbăție creștinească, milostivire duhovnicească, ascultare călugărească, smerenie îngerească și dragoste dumnezeiască!

Întărește-ne, Doamne, să scăpăm de robia lui faraon cel nevăzut și ne rânduiește tuturor părinți duhovnicești și călăuze, să ne treacă nevătămați prin Marea Roșie și prin pustiul plin de șerpi veninoși ai veacului acestuia! Nu lăsa, Mântuitorule, poporul Tău cel ales fără călăuze, fără părinți duhovnicești, fără păstori adevărați, fără un Moise și un Aaron care să-i conducă pe calea Poruncilor Tale, spre Canaanul cel de Sus!

Grăiește-ne și nouă, din Foc, Doamne! Vorbește-ne, din Rugul cel de văpaie și nemi-stuit al credinței! Cheamă-ne la Tine, Hristoase, că iată, am venit aici de departe! Poruncește-ne cum să călătorim pe pământ, cum să ne pocăim, cum să ne rugăm, cum să trecem neînecați prin marea ispitelor, cum să străbatem pustiul vieții și să scăpăm neotrăviți de șerpi! Învăță-ne în ce fel să călăuzim pe frații noștri pe calea mântuirii! Grăiește-ne, din Rugul cel de Foc, Mântuitorule și ne descoperă viața! Aprinde în inimile noastre văpaia sfintei rugăciuni, ca în lumina ei să ne trezim, să Te vedem față către Față, să ne aprindem de Tine, să vorbim cu Tine și să petrecem lângă Tine, în bucuria Duhului Sfânt, împreună cu Moise și cu Ilie, împreună cu toți Sfinții și Îngerii din Cer! Amin.

Aprindem câteva lumânări în cinstea Marelui Proroc și sărutăm micul Jertfelnic.

După cum este știut, beduinii care trăiesc în munții din jurul Mănăstirii Sinai, în număr de cca 2.000 de suflete, din Tribul Jebelya, sunt de origine stră-română. Conform tradiției Împ. bizantin Iustinian, ctitorul Mănăstirii Sinai, care a înnoit prima biserică, zidită de către Sf. Elena, a dispus în anul 557, să fie transferați la Mănăstirea Sinai câteva sute de vlahi macedo-români și egipteni cu familiile lor, pentru a servi ca paznici și slujitori la mănăstire. Chiar acești beduini recunosc că sunt „vlahi” din Europa, că odinioară erau creștini, dar fiind în legătură cu beduinii mahomedani din Sinai, cu timpul și-au uitat credința și limba, devenind și ei mahomedani. În prezent toți beduinii „vlahi” din Sinai vorbesc limba arabă, au adoptat mahomedanismul și trăiesc în corturi, fiind amenințați de foame și boli. Spre deosebire de beduinii arabi (vlemmizi) care sunt mai violenți, „vlahii” sunt mult mai temperați, sociabili și religioși.

Din mărturia Mitropolitului Damianos, Starețul mănăstirii din anul 1973 (fost misionar în Uganda) și mare prieten al Bisericii Ortodoxe Române, am reținut: Mănăstirea „Sf. Ecaterina” este una dintre cele mai vechi și mai renumite mănăstiri ortodoxe din lume. Ea este autonomă, independentă, condusă de către un Stareț-Mitropolit care nu depinde de nici o Patriarhie Ortodoxă. Spiritual apelează la ajutorul Patriarhiei de Ierusalim. Mănăstirea are sub administrația sa aproape 10 metocuri și schituri în Peninsula Sinai, Grecia, Cipru și Africa, din veniturile cărora se întreține. De două ori pe an, Egumenii Schiturilor și Metocurilor dependente sunt convocați la Mănăstirea „Sf. Ecaterina” din Sinai, de obicei primăvara și toamna.

Deci mănăstirea se gospodărește singură, din fonduri proprii și din unele donații speciale. Mănăstirea adăpostește cea mai mare colecție de cca 3.500 icoane vechi bizantine și o bibliotecă rară cu peste 10.000 de cărți, dintre care peste 1.000 de manuscrise din sec. IV – VIII. În bibliotecă este păstrat manuscrisul „Scării” Sf. Ioan Scărarul, scris chiar de mâna marelui Stareț, în peștera sa de pe Mt. Horeb, în sec. VI. Mai sunt păstrate aproape toate manuscrisele filocalice scrise de către Cuv. Părinți sinaiți în sec. X – XIV. *Dar peste toate, cel mai prețios odor al acestei mănăstiri rămân Moaștele Sf. M. Mc. Ecaterina, protectoarea acestui Sf. Lăcaș, păstrate aici cu mare evlavie, din sec. IX.* Personalul mănăstirii este foarte redus: 9 monahi și ieromonahi stabili, plus 3 rasofori care stau periodic, mai ales vara când vin de la studii, să-și facă vacanțele aici. Din lipsă de Preoți, cu toată faima acestei mănăstiri, nu poate fi săvârșită Sf. Liturghie în fiecare zi, ci doar vineri, sâmbătă, duminică și în alte Sf. Sărbători, între orele 6 – 8. Cei 3 Ieromonahi bătrâni, abia pot menține Pravila zilnică. Utrenia este săvârșită dimineața între orele 4,30 – 7, urmată de Obedniță, iar când este Sf. Liturghie, Slujba durează până la ora 8, iar Vecernia – la ora 16. Peste zi personalul se ocupă cu ascultările mănăstirești și îndrumarea pelerinilor și a turiștilor care vin aici din toată lumea.

Odinioară în mănăstire trăiau până la 200 – 300 de călugări cu o înaltă viață duhovnicească și cărturărească. Cel mai renumit Stareț al acestei mănăstiri a fost Sf. Ioan Scărarul, din a doua jumătate a sec. VI. El avea în obștea sa călugări aleși, adevărați Sfinți, după cum însuși spune în Cuvântul IV – „Despre ascultare” și Cuvântul V – „Despre pocăință”. Tot el a fost acela care a zidit, la câțiva km mai sus de mănăstire, poate chiar pe Mt. Horeb, acea renumită „Temniță” de penitență, pentru călugării care erau sub canon. Numai Dumnezeu știe câți Sfinți s-au nevoit acolo, dintre Cuv. Călugări sinaiți!

Fiind departe de marile centre ale Imperiului Bizantin, Mănăstirea Sinai n-a cunoscut nici una dintre frământările eresurilor antitrinitare și hristologice ce-au tulburat profund Biserica Ortodoxă, între sec. IV – VIII. Nici eresul iconoclast n-a ajuns până-n Peninsula Sinai. Este poate singurul centru monastic important ce n-a fost angajat în aceste grave confruntări dogmatice. Fiind adăpostiți de tulburarea marilor eresuri cu care se lupta Biserica Lui Hristos, călugării sinaiți slăveau în liniște și dreaptă credință pe Dumnezeu Cel în Treime Lăudat.

În sec. X – XIV, Mănăstirea Sinai ajunsese din nou în atenția lumii ortodoxe, prin marii Cuv. sinaiți: Filotei, Nil, Anastasie, Ștefan, Daniil, Grigorie și atâția alții, care sunt considerați Părinții mișcării isihaste și a Rugăciunii Lui Iisus, înaintea celor din Mt. Athos. În sec. XI – XII, monahismul sinait ajunsese la culmea înfloririi sale duhovnicești. Aici sihăstreau în munții Peninsulei Sinai mii de călugări pustnici, afară de cei din Mănăstirea „Sf. Ecaterina”. Astfel ctitoria Împ. Iustinian și a Sf. Ioan Scărarul devenise cel mai mare centru de viață mistică din Răsăritul Ortodox. Iar marii Cuv. sinaiți au devenit primii ctitori și Părinți ai „Filocaliei”, primii dascăli ai rugăciunii și ai trezviei. Acest avânt al monahismului sinait s-a datorat și retragerii călugărilor din Egiptul ortodox dincoace de Marea Roșie, din cauza invaziei mahomedanismului arab. Mănăstirea Sinai s-a menținut chiar după căderea Imperiului Bizantin (1453), prin refugiarea în Sinai a numeroși teologi și călugări din Athos și din fostul imperiu, care găseau aici un adăpost mai sigur, de

rezistență și supraviețuire a Ortodoxiei. Din sec. XVIII, monahismul sinait a început să intre într-un declin de lungă durată, ce a dus la golirea Peninsulei Sinai de călugări. Cauzele au fost mai multe. La începutul sec. XX, Sinaiul avea până la 50 de pustnici, iar obștea mănăstirii atingea numărul de cca 400 de viețuitori. Cele două Războaie Mondiale și mai ales dese tulburări în jurul Peninsulei Sinai din ultimele decenii au micșorat și mai mult numărul călugărilor sinaiți.

Mănăstirea are viață de sine (idioritmă). De Sărbători Părinții iau masa în comun la trapeză, iar în rest la chiliile lor. La biserică Slujbele sunt oficiate cu multă evlavie. Însă acele Privegheri de noapte, specifice Sf. Mt. Athos, lipsesc. Peste zi între orele 8 – 20, Mănăstirea „Sf. Ecaterina” este vizitată de zeci și uneori de sute de turiști și închinători din toată lumea. De obicei mulți dorm o noapte în mănăstire contra cost. Aceasta este singura sursă de venit ce o are mănăstirea azi. Odinioară avea metocuri și mănăstiri închinată în toate țările ortodoxe. În prezent mai are câteva metocuri în Grecia, Cipru, Egipt și o mică grădină în Valea Rait, situată la vest de mănăstire.

Printre construcțiile târzii ale mănăstirii enumerăm: turnul-clopotniță cu 2 clopote mari donate în sec. XIX de către Țarii ruși; 3 corpuri mari de chilii (la nord, sud și vest) cu câte două și trei etaje, precum și biserica de la gropniță.

Prin tradiție Mănăstirea „Sf. Ecaterina” se bucură de autonomie deplină, nedepin-zând de nici o Patriarhie Ortodoxă. Spiritual apelează la ajutorul Patriarhiei de Ierusalim. Din punct de vedere administrativ și gospodăresc, mănăstirea este bine întreținută, atât din fonduri proprii, cât și din unele donații speciale.

a) Biblioteca

Al doilea tezaur de valoare mondială al Mănăstirii „Sf. Ecaterina”, după Moaștele Sf. M. Mc. Ecaterina, este Biblioteca. Sala mare a Bibliotecii se află la etajul II, pe latura de sud a corpului de chilii. Aici sunt manuscrise și documente bisericești, începând din sec. VI, multe cu valoare de unicat. Din motive de precauție, pentru a preveni degradarea și chiar dispariția manuscriselor, a fost hotărâtă interzicerea accesului în Bibliotecă. Numai cu aprobări speciale și sub asistența unei comisii de 3 Părinți sinaiți în frunte cu Mitropolitul este permis accesul străinilor în Bibliotecă, în vederea studierii documentelor. Multe dintre comorile prețioase ale acestei Bibliotecii au fost pierdute și înstrăinate de-a lungul veacurilor, datorită neatenției călugărilor și vicleniei străinilor. Călugării sinaiți nu uită pierderea și înstrăinarea (în 1865) a celui mai valoros manuscris grecesc al Sf. Scripturi, pe care l-a avut mănăstirea, cunoscut sub numele de „Codicele sinaitic”, datând din sec. IV. El a fost înstrăinat de Tischendorff și dus la Muzeul din Petrograd. Mai târziu a fost vândut marelui Muzeu britanic din Londra.

Dintre cele mai importante manuscrise aflate în Bibliotecă, amintim:

- manuscrisul original al „Scării” Sf. Ioan Scărarul, scris chiar de mâna sa;
 - o bună parte din manuscrisele filocalice scrise de către marii Cuv. sinaiți Nil, Filotei, Anastasie, Grigorie ș.a., între sec. X – XIV
- și multe alte manuscrise de mare valoare, în număr total de peste 5.000. Cel mai

vechi este „Codex syriacus” din sec. V.

Aici este doar o mică parte din truda marilor Călugări sinaiți. Este cea mai grăitoare dovadă că sinaiții erau călugări luminați, profund cunoscători ai Sf. Scripturi și ai Sf. Părinți, despătimiți și sporiți în tot felul de fapte bune. Ei nu se rugau, nici nu trăiau în pustiul acesta numai pentru ei, ci se îngrijeau și de mântuirea altora, a tuturor oamenilor. De aceea după orele de rugăciune, se îndeletniceau cu scrierea de cărți filocalice și învățături folositoare de suflet, pentru călugări și credincioși. Manuscrisele sunt grupate pe secole, pe autori și pe teme, sunt așezate în mape speciale, legate și sigilate fiecare separat. Pe rafturile de sus sunt înșirate voluminoasele pachete cu manuscrise din epoca de aur a monahilor sinaiți. Iar pe rafturile de jos stau cărțile tipărite, adunate din toată lumea, în număr de peste 10.000. Se află în această Bibliotecă și câteva cărți vechi și manuscrise chirilice românești, aduse aici de către călugării români nevoitori în Sinai.

Senzaționala descoperire din anul 1978 a 25 de lăzi pline cu manuscrise vechi, în greutate totală de cca 4 tone, aflate într-o „tainiță” din vechile ziduri ale incintei dau Mănăstirii „Sf. Ecaterina” o importanță unică în lumea creștină. Manuscrisele în curs de studiere sunt scrise în limbile greacă, latină, siriană, arabă, armeană și besă și datează din sec. III – X. Prezența manuscriselor în limba besă (limba veche tracă) este o dovadă în plus ce atestă răspândirea culturii trace în bazinul mediteranean și totodată presupune prezența monahilor traco-macedoneni în Sinai. Aceasta întărește ipoteza că Slujbele bisericești la Sinai, ca și la Ierusalim, erau săvârșite în cele 4 limbi paleocreștine: greacă, siriană, latină și besă, ceea ce este un lucru foarte important pentru noi.

b) Colecția de icoane

Al treilea mare tezaur al Mănăstirii „Sf. Ecaterina” este bogata Colecție de icoane vechi bizantine, în număr de peste 3.000. Colecția este considerată printre cele mai vechi, mai valoroase și mai mari din lume.

În sala Muzeului destul de neîncăpătoare de altfel, sunt expuse doar 150 de icoane. Celelalte sunt păstrate în biserică și-n sala Tezaurului. Întrucât Mt. Sinai n-a cunoscut luptele iconoclaste din sec. VIII și IX, Mănăstirea „Sf. Ecaterina” păstrează mai multe icoane din timpul Împ. Iustinian, din sec. VI. O altă parte din icoane datând din sec. VI – X sunt bizantine, grecești, georgiene, siriene și copte. Cele mai multe au fost pictate în sec. XI – XV. Icoanele erau lucrate mai ales de către călugări, doar în post și rugăciune. Observăm icoane pictate în sec. X – XV, de aceeași mare valoare iconografică cu cele pictate înainte de sec. X. Icoanele cele mai vechi din colecție sunt: „Iisus Hristos – Pantocrator”, „Maica Domnului cu Pruncul”, „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, „Sf. Mc. Teodor Tiron și Gheorghe”, precum și icoana „Sf. Mc. Serghie și Vah”. Toate aceste icoane datează din sec. VI și sunt bine păstrate.

c) Tezaurul

Călugării sinaiți nu vorbesc azi nimănui despre renumitul Tezaur al mănăstirii lor. Desigur numai din motive de siguranță. Tot din acest motiv, pelerinii

n-au acces în sala Tezaurului ce nu poate fi vizitat, decât în aceleași condiții ca și Biblioteca. În sala Tezaurului, legată de Bibliotecă, sunt păstrate îndeosebi obiecte de cult din aur și argint, donate de către Împ. bizantini, Domnitorii și Conducătorii tuturor țărilor ortodoxe. Printre obiectele de metal prețios, donate de către Domnitorii români, amintim: o Cârjă arhierescă de argint donată de către Sf. Mc. Constantin Brâncoveanu; o Mitră arhierescă; câteva Evanghelii ferecate în aur și alte obiecte. Tot în sala Tezaurului este păstrată și cea mai mare parte din colecția de icoane vechi donate, fie de către Împ. bizantini, fie de către Țarii ruși, în sec. XVIII – XIX, care au făcut mari donații de obiecte prețioase, la toate mănăstirile și bisericile din Locurile Sfinte. Mari donații la Sinai a făcut și Țarina Rusiei, Ecaterina II.

Tot la Tezaur sunt păstrate multe documente vechi și numeroase acte și hrisoave de danie, din toate țările ortodoxe și de la arabi și turci. Dintre acestea o bună parte sunt documente și acte de danie românești încă nestudiate.

d) Gropnița

Acest tezaur duhovnicesc este mult mai prețios decât cel din metal de aur și argint! Cine știe câte sute de Moaște de Călugări Sfinți și Martiri se află aici?! Gropnița este în afara incintei, în partea de vest. O mică bisericuță din piatră, cu o ușă veche încuiată. Interiorul este căptușit cu stive de oase, până sus, adunate aici de peste 15 secole! Desigur cele mai multe dintre ele au dispărut, au rămas tănuite prin Mții Sinaiului unde s-au nevoit Cuv. Călugări. Părinții greci și sinaiți au acest mare merit că adună totul, păstrează cu grijă și țin sub cheie. Oasele Cuv. sinaiți sunt stivuite pe categorii. În dreapta, este înălțată până sus stiva craniilor – mii de crani galbene și bine miroitoare! În stânga, sunt stivuite oasele mari pe categorii. În glafurile ferestrelor sunt stivuite oasele pelerinilor care au murit pe Mt. Sinai de-a lungul veacurilor. Unii au căzut în prăpăstii. Alții au fost zdrobiți de pietre. Iar alții au fost atacați de beduini. Călugării sinaiți au avut grijă și de acești străini care au murit, ca niște Martiri, pentru credință, departe de țara lor. Totul este în ordine, ca într-o bibliotecă. Nu puține dintre osemintele acestor Cuvioși sunt rămășițele pământești ale bunilor Călugări români care s-au nevoit pentru Hristos în Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, între sec. XIV – XX.

Doamne, Iisuse Hristoase, dă-ne și nouă sfârșit bun creștinesc și ne primește întru Împărăția Ta, pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Cuvioșilor, Mucenicilor și Dreptilor care s-au ostenit în această mănăstire și pe Mții Sinai, ca niște Martiri și apărători ai adevărului pe pământ! Osemintele lor ne vorbesc tuturor de Dragostea Ta!

e) Moaștele Sf. Ștefan Sinaitul

În mijlocul Gropniței lângă Altar, sunt păstrate întregi și binemiroitoare Moaștele Cuv. Ștefan Sinaitul. Acesta a fost mulți ani Pustnic pe Mt. Horeb, lângă portalul de piatră ce-i poartă numele. A trăit în prima jumătate a sec. XII. Fiind Preot obișnuia să spovedească pe toți pelerinii care urcau spre vârful Mt. Sinai și nu lăsa pe nimeni să urce pe „*Muntele Lui Dumnezeu*”, până nu se curăța de păcate. Cuv. Ștefan era un mare Duhovnic și totodată un mare dascăl și lucrător al

Rugăciunii Lui Iisus. Obişnuia să zică Rugăciunea Inimii, stând pe scaun, după învăţătura isihaştilor. Atât a fost de sfântă viaţa lui, că Dumnezeu l-a luat din trup în clipa rugăciunii.

Mulţi ani după adormirea lui, monahii din mănăstire l-au găsit întreg şi nevătămat, stând pe un scaunel, cu metaniile în mână, în peştera lui de pe Mt. Horeb. Părinţii l-au coborât în mănăstire şi l-au aşezat în aceeaşi poziţie de rugăciune, cu metaniile în mână, cu barba lăsată pe piept, pe acelaşi scaun mic pe care s-a rugat toată viaţa. Pentru a nu îndrăzni cineva să-i ia vreo parte din sfântul său trup, călugării din mănăstire l-au protejat cu un fel de vitrină de sticlă.

Privim la Moaştele întregi ale Cuv. Ştefan şi ne uimim de viaţa lui îngerească, de sfârşitul lui minunat, de trupul lui nevătămat, de dragostea lui pentru Hristos. Stă şi azi cu aceleaşi metanii în mâna stângă, îmbrăcat cu aceeaşi aspră rasă de şiac, cu schima pe piept, cu camilafca pe creştet, cu barba sprijinită pe inimă, cu picioarele desculţe. Cuv. Ştefan Sinaitul se roagă şi azi! Repetă dulcele Nume al Lui Iisus Hristos, mijloceşte pentru lume, pentru Biserică, pentru Păstorii oamenilor, pentru Preoţii Altarelor, pentru mântuirea credincioşilor, pentru mănăstiri şi călugări, pentru toţi Cuvioşii din Mt. Sinai! Sufletul lui se află la un loc cu Îngerii, în Lumina Preasfintei Treimi!

Moaştele Cuv. Ştefan Sinaitul, păstrate întregi de 8 secole, constituie dovada cea mai puternică a tot ce-a însemnat Sinaiul în istoria Bisericii, în tradiţia milenară a monahismului ortodox. Cuv. Ştefan Sinaitul este un vârf de foc al Sinaiului, care a păstrat nestins Focul Dumnezeirii prin post şi rugăciune până-n zilele noastre. Ne apropiem cu evlavie de Moaştele marelui sinait, îngenunchem şi ne rugăm:

Bucură-te, Sf. Cuv. Părinte Ştefan, lauda Sinaiului, podoaba călugărilor, candela Rugăciunii Lui Iisus, sfeşnicul Mt. Horeb! Bucură-te, rug aprins din Rugul de Foc al Dumnezeirii! Bucură-te, înger pământesc care ai vorbit faţă către Faţă cu Hristos! Bucură-te, Părinte al Părinţilor şi dascăl de Părinţi, care ai purtat în inimă pe Hristos, care ai mărturisit pe Hristos şi te-ai mutat din trup, stând de vorbă cu Hristos! Bucură-te, vultur al rugăciunii, care te-ai suit cu Ilie pe Mt. Horeb! Bucură-te, porumbel al Duhului Sfânt, care te-ai urcat cu Moise pe Mt. Sinai! Bucură-te, căprioară care ai fugit de tulburarea lumii, ca să vorbeşti cu Hristos; cerb tare care te-ai luptat cu lupii cei nevăzuţi! Bucură-te, Părinte bun al pelerinilor, sfeşnic al credincioşilor, podoabă a sinaiţilor, laudă a tuturor călugărilor! Bucură-te, Cuv. Ştefane, rugător fierbinte pentru toată lumea!

Bucuraţi-vă şi voi, Cuv. Părinţi sinaiţi, împreună truditari şi rugători către Hristos! Bucuraţi-vă, mieluşii Lui Hristos, care aţi biruit pe diavol, cu postul şi cu rugăciunea! Bucuraţi-vă, Mucenici fără de sânge, care v-aţi dogorât de Focul Dumnezeirii, pe Sinai şi Horeb, care aţi răbdat arşiţa de foc a soarelui, setea pustiului, povara singurătăţii, tristeţea munţilor, frigul nopţilor, săgeţile diavolilor, sabia beduinilor, osteneala trupului, crucea tuturor suferinţelor! Bucuraţi-vă, Cuv. Părinţi sinaiţi, rugători fierbinţi pentru toată lumea!

Facem o ectenie pentru odihna celor adormiţi şi cântăm obişnuita cântare de veşnică odihnă: „*Cu Sfinţii odihneşte, Hristoase, sufletele adormiţilor robilor Tăi, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, ci viaţa cea fără de sfârşit!*”! Amin.

1. 1) MĂRTURII ROMÂNEȘTI LA MĂNĂSTIREA „SF. ECATERINA”

Deși așezată la peste 2.000 km, față de România, într-o zonă subtropicală toridă și lipsită de viață, Mănăstirea „Sf. Ecaterina” din Peninsula Sinai s-a bucurat între sec. XVI – XIX de aceleași bogate și prețioase ajutoare și de aceeași evlavie din partea Țărilor Române, ca și Ierusalimul și Mt. Athos. Sinaiul este cea mai îndepărtată vatră monahală ortodoxă bizantină ce a intrat în atenția Domnitorilor români și a beneficiat de numeroase danii materiale și spirituale. Multe dintre ele au dispărut, fiind uitate ori înstrăinate, mai ales manuscrisele, documentele de danie și actele de arhivă. Altele încă n-au fost studiate îndeajuns, ca să putem vorbi azi despre ele. Altele au dispărut o dată cu secularizarea averilor mănăstirești. Totuși atâtea câte au mai putut fi păstrate sunt suficiente, pentru a dovedi strânssele legături dintre Biserica din Țările Române și Mt. Sinai.

În rândurile de mai jos, menționăm o parte din daniile românești cele mai reprezentative existente azi la Mănăstirea „Sf. Ecaterina” din Sinai:

a) Paraclisul Sf. Ioan Botezătorul

Este ctitoria Voievodului Țării Românești, Alexandru II Mircea (1568 – 1577), din anul 1576, mare susținător și donator la Mănăstirea Sinai, care „*a mai dăruit mănăstirii sale pământ și venituri, în Valahia*”. Paraclisul este zidit din piatră în curtea mănăstirii, alături de biserica lui Iustinian și a servit mult timp pentru Slujbele de iarnă. Interiorul este împodobit cu icoane și mobilier de epocă, parte din cele donate de ctitor. La Hram și-n anumite Sărbători, sunt săvârșite Slujbe în acest Paraclis.

b) Evanghelia Voievodului Ieremia Movilă (1595 – 1606), donată Mănăstirii Sinai în anul 1598. Este scrisă în limba greacă, cu frumoase miniaturi color, chenare și frontispicii, realizată de către marii Călugări moldoveni, la cererea Domnitorului. Ferecătura în argint aurit este frumos realizată. Coperta din față are ca imagine centrală, „Învierea Domnului”, pe margine – 6 Apostoli în medalioane, iar în cele 4 colțuri – simbolurile evangheliștilor. A doua copertă are în mijloc „Schimbarea la Față”. Pe părțile laterale, alți 6 Apostoli în medalioane, iar în partea de jos – Stema Moldovei, bine realizată și încadrată de inscripția în limba greacă: „*Ruga robului Lui Dumnezeu, Io Ieremia Movilă Voievod, a Doamnei și filor săi. Anul 1598*”.

La sfârșitul textului, pe ultima pagină se află a doua inscripție în limba greacă, a donatorului: „*S-a împodobit această Evanghelie, cu cheltuiala pre evlaviosului și pre înălțatului Domn, Io Ieremia Voievod a toată Moldo-Vlahia și a prea evlavioasei lui Doamne, Elisabeta și a fiului său, Io Constantin Voievod. În anul 1598 (7106), luna martie*”.

c) Evanghelia Voievodului Alexandru II Mircea, Domnitorul Țării Românești (1568 – 1577), donată Mănăstirii Sinai, în timpul domniei sale. Este

scrisă în limba greacă și împodobită cu frumoase miniaturi, frontispicii și chenare de către Monahii caligrafi români. Ferecătura în argint aurit prezintă pe *prima copertă, pe Iisus Hristos răstignit*, înconjurat de 18 portrete gravate, reprezentându-i pe Apostoli și pe marii Proroci. *A doua copertă prezintă, în mijloc, „Schimbarea la Față” și dedesubt portretele donatorilor: Alexandru II Mircea, Ecaterina-Doamna și fiul lor, Mihnea. În cele 4 colțuri sunt simbolurile evangheliștilor, iar pe margini sunt gravate 14 mici portrete de Sfinți și Cuvioși Sihaștri.*

d) Evangheliar

Cu o frumoasă caligrafie și miniaturi, realizat de către vestitul Episcop miniaturist, Luca de Buzău, donat Mănăstirii Sinai la începutul sec. XVII. Este păstrat în Biblioteca mănăstirii.

e) Două sfesnice de argint cu două brațe

Sunt donate de către Voievodul muntean, Nicolae Mavrocordat (1709 – 1710; 1711 – 1715) – în Moldova, (1715 – 1716; 1719 – 1730) – în Țara Românească, în anul 1745. Pe piciorul lor, poartă inscripția: *„Ruga robului Lui Dumnezeu, Io Nicolae Voievod, Mariei-Doamna și fiilor, iulie 21, 1745”.*

f) O candelă mare de argint cu 6 brațe

A fost donată Mănăstirii Sinai de către Voievodul Alexandru Ipsilanti (1774 – 1782; 1796 – 1797), în anul 1785. Pe piciorul ei, poartă inscripția în limba greacă: *„Pomeneste, Doamne, pe robul Tău, Alexandru Ipsilanti, Voievod, pe Doamna Ecaterina și pe fiii săi, Alexandru Ralu și Constantin Ralu, 1785”.*

g) Baston păstoresc cu mâner din fildeș

Este sculptat artistic, cu imagini în relief, reprezentând „Nașterea Domnului”, pe care scrie în limba română: *„Închinarea Magilor”* și inițialele „A.P.S.” (Arhimandrit Partenie Sinaitul). Bastonul a fost trimis din țară Egumenului Mănăstirii Sinai, Partenie, în anul 1856.

h) Portretul Sf. Constantin Brâncoveanu (1688 – 1714)

Este o pictură în ulei pe pânză, de formă mare, donată de către Domnitorul Martir Mănăstirii Sinai în anul 1696, împreună cu alte danii. Portretul este înrămat, fiind păstrat la „Sinodiconul” (sală oficială de primire) mănăstirii. Prezența portretului Sf. Constantin Brâncoveanu la Sinai dovedește strânsa lui legătură cu marea lavră, cu călugării sinaiți și în același timp respectul călugărilor din Sinai pentru acest Domnitor Martir care și-a dat viața, pentru dreapta credință în Hristos.

În partea de sus a tabloului, în dreapta se află Stema Țării Românești, iar la stânga, în limba latină, inscripția: *„Constantin Brankovan, Supremus Valachiae Transalpinæ Princeps Aetis 42, a(nu)o D(omi)ni 1696”.* Tabloul a fost descoperit în anul 1935 la Sinai de către Prof. Marcu Beza.

i) Mai multe manuscrise românești

Au fost aduse din Țările Române, prin călugări nevoitori în Sinai, fie scrise aici de către monahii români sinaiți, fie colportate de pelerini. Unele sunt scrieri provenite de la Ștefan Brâncoveanu, Nicolae Mavrocordat, Atanasie Comneanul, Alexandru Ipsilanti sau imnuri închinat lui Vasile Lupu. Sunt și câteva manuscrise românești cu texte patristice și filocalice. Toate sunt păstrate în Biblioteca de renume mondial a mănăstirii.

j) Cărți de cult românești

Sunt tipărite în vechile noastre tiparnițe și aduse în Sinai de către călugării români sinaiți. Ca și manuscrisele, cărțile nu sunt bine identificate și studiate.

k) Câteva documente voievodale de danie

Sunt păstrate până azi și date Mănăstirii Sinai de către Domnitorii: Vasile Lupu, Grigore Ghica, Nicolae Mavrocordat, Alexandru Ipsilanti ș. a., încă nestudiate.

l) Acte de arhivă și Codice

Provin de la fostele metocuri ce aparțineau, în secolele trecute, Mănăstirii Sinai, așteptând și ele să fie studiate.

Toate aceste mărturii românești existente la Mănăstirea „Sf. Ecaterina” din Sinai atestă strânsele noastre legături duhovnicești, culturale și istorice, cu Marea Lavră din Peninsula Sinai.

2. ALTE AȘEZĂRI MONAHALE DIN SINAI

2.1) Chilia Duhovnicului Adriano

În afară de marea Mănăstire „Sf. Ecaterina”, cu cele 10 Paraclise ale ei, au existat în Peninsula Sinai numeroase peșteri și chilii pustnicești locuite de sihaștri, de obicei, anonimi. Ultimul Sihastru nevoitor azi, într-o chilie mică din Mt. Credinței (Pisticos), la cca 2 km de mănăstire, este Ieroschimonahul Adriano, în vârstă de 60 de ani (în 1980), un Duhovnic vestit al Mănăstirii „Sf. Ecaterina”. El s-a nevoit mai întâi în Mt. Athos, la Mănăstirea Vatopedu. În dorința de a slăvi mai mult pe Dumnezeu, s-a retras din Athos la Sinai în anul 1975 și s-a stabilit în chilia amintită, cu Hramul „Sf. Mc. Galaction și Epistimia”, care de atunci îi poartă numele. În trecut sihăstrea în acest munte o comunitate mică de călugărițe.

Ieroschimonahul Adriano slujește Sf. Liturghie în Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, fiind Duhovnic renumit și mare Sihastru sinait în zilele noastre (1974).

2.2) Paraclisul „Sf. Treime”

Pe vârful Mt. Sinai, înalt de 2.285 m, monahii sinaiți au zidit un mic Paraclis din blo-curii mari de piatră, închinat Preasfintei Treimi. Până acum mai bine de jumătate de secol, se nevoiau doi sihaștri pe acest Mt. Sfânt, unde Moise a primit Tablele Legii. Ei mențineau Slujbele în Paraclis. În ultimele decenii Paraclisul de pe Mt. Sinai a rămas fără călugări și fără Slujbă. Numai la Hram și mari Sărbători,

când cer pelerinii, urcă un Ieromonah din Lavră, cu cele necesare și săvârșește aici Sf. Liturghie.

2.3) Paraclisul „Sf. Ecaterina”

Muntele cel mai înalt din Peninsula Sinai are 2.637 m și se cheamă „Mt. Sf. Ecaterina”. După tradiție Moaștele acestei Mari Mucenițe au fost aduse aici din Alexandria, patria ei, în chip miraculos. În sec. IX, Sf. ei Moaște au fost aduse în biserica Mănăstirii Sinai. Spre aducere aminte, călugării sinaiți au zidit un mic Paraclis din piatră pe acest vârf de munte, închinat Sf. M. Mc. Ecaterina.

Până acum câteva decenii în urmă, se nevoia aici un mare Sihastru sinait care men-ținea firul Slujbelor călugărești și lăuda pe Dumnezeu. În ultimii ani însă, Paraclisul de pe Mt. Sf. Ecaterina a rămas pustiu și fără Slujbă. O dată pe an, la 25 noiembrie, de Hramul Paraclisului, un monah din Lavră săvârșește aici Sf. Liturghie. Din Mănăstirea „Sf. Ecaterina” până-n vârful acestui munte, putem ajunge cu mult efort, după 4 ore de mers pe jos ori cu mularul.

2.4) Mănăstirea „Sf. 40 de Mucenici”

La cca o oră de mers pe jos de la marea Lavră, se află o mică mănăstire sinaită cu Hramul „Sf. 40 de Mucenici”, zidită în cinstea lor de către sihaștrii autohtoni. Până la începutul sec. XX, se nevoiau aici câțiva călugări iubitori de liniște și singurătate. După mutarea lor la cele veșnice, mănăstirea a rămas pustie, fără nici un călugăr. Un beduin „vlah” o păzește de eventuali răufăcători. O dată pe an, la 9 martie, de Hramul mănăstirii, este săvârșită aici Sf. Liturghie.

Această mănăstire este înconjurată de o grădină cu peste 500 de măslini.

2.5) Mănăstirea „Sf. Cosma și Damian”

La aproape 2 ore de mers pe jos de la marea Lavră spre vest, se află o mică mănăstire sinaită închinată Sf. Doctori fără de arginți, Cosma și Damian. Mănăstirea este zidită din piatră într-un loc pustiu și a rămas fără călugări, de la începutul sec. XX. Un beduin nomad este paznic aici. Periodic, mai ales în posturi, se retrage aici un călugăr din Lavră, pentru rugăciune și liniște. La 1 noiembrie, de Hramul mănăstirii, în biserică este oficiată Sf. Liturghie de către câțiva Părinți sinaiți.

2.6) Mănăstirea „Panaghia”

Este o foarte mică așezare monahală situată la cca 2 ore de mers pe jos, de la marea Lavră, lângă un sat de beduini. Biserica și chiliile din piatră au fost recent restaurate de către Arhiepiscopul Damianos, Egumenul mării Lavre. La 15 august, de Hramul mănăstirii, este oficiată Sf. Liturghie.

2.7) Mănăstirea „Sf. Apostoli”

Este la fel o mică și veche așezare sinaită din piatră, cu Hramul „Sf. Ap. Petru și Pavel”, recent restaurată de marea Lavră. Câțiva beduini o păzesc și lucrează mica grădină de alături. O dată pe an, la 29 iunie, Ziua Hramului, este oficiată Sf. Liturghie.

2.8) Mănăstirea „El-Faran”

Pe șoseaua asfaltată ce duce de la Mănăstirea „Sf. Ecaterina” spre Suez – Cairo, la cca 80 km de marea Lavră, se află Oaza Faran (Firan) amintită la *Facere 21, 21*. Aici locuia Agar, slujnica cu fiul ei, Ismail, după ce a fost izgonită de Sarra, soția lui Avraam. Până în sec. VI a existat aici o mică așezare creștină, cu un sediu episcopal. După distrugerea Episcopiei Faran de arabi, biserica a rămas în ruină până-n zilele noastre. În ultimii ani, venerabilul Arhiepiscop Damianos de la Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, un admirator al Bisericii Ortodoxe Române, restaurează vechea biserică episcopală din sec. VI, cu Hramul „Sf. Proroc Moise”; construiește câteva chilii și organizează aici o mică mănăstire de călugărițe, cunoscută azi sub numele de „Mănăstirea El-Faran”. Obștea ei numără 6 Călugărițe. Sf. Liturghie este oficiată Duminica și la marile Sărbători.

2.9) Mănăstirea Rait (El-Tur)

Este o mănăstire veche și de mare renume, situată pe malul Mării Roșii la cca 150 km (pe șosea) și la cca 30 km (pe potecă) spre vest de marea Lavră. A fost întemeiată la sfârșitul sec. III de către ucenicii Sf. Antonie cel Mare, veniți din Mt. Nitriei – Egipt, aflat dincolo de Marea Roșie, pe Valea Nilului. În sec. IV – V, Mănăstirea Rait ajunge un mare centru monahal sinait, mai vechi și mai vestit decât cel din Sinai. Din Rait, călugării sinaiți s-au răspândit în toată peninsula. În sec. VI, binecredinciosul Împ. Iustinian le-a zidit o frumoasă mănăstire, cu biserică și chilii. La cererea Egumenului din Rait, Sf. Ioan Scărarul – Egumenul Mănăstirii Sinai a scris renumita sa lucrare mistică, cunoscută sub numele de „Scara virtuților” sau „Scara”, unică până azi în Biserica creștină.

În sec. VII, Mănăstirea Rait, ca și celelalte așezări monahale din Egipt, Sinai și Palestina, a fost distrusă de arabi. După secole de ruină, au fost restaurate biserica și câteva chilii, luând din nou ființă Mănăstirea Rait. În apropiere se află un sat cu același nume, locuit de arabi și creștini care au, ca parohie, această mănăstire. Tot aici se află și câteva ape termale, cunoscute sub numele de „Izvoarele lui Moise”.

În această mănăstire este Egumen din anul 1980 un mare Sihastru român, Ieroschimonahul Iuvenalie „Străinul”, în vârstă de peste 85 de ani. Este născut lângă Moinești, Județul Bacău și a plecat la Sf. Locuri prin anul 1930. În prezent este cel mai înstrăinat Călugăr român de peste hotare, dar și cel mai îmbunătățit în fapte bune. A stat un timp în Mt. Athos, ca Sihastru la o chilie părăsită. Apoi s-a dus la Mormântul Domnului și a stat mulți ani la Mănăstirea „Sf. Sava” și la Schitul Românesc de la Iordan, ca ucenic al Cuv. Ioan Iacob. După mărturisirea lui, de când a plecat la mănăstire și la Locurile Sfinte, n-a avut decât o singură dorință: să-și plângă păcatele, ca să-și mântuiască sufletul. Și-a pus numele de familie, „Străinul”, deoarece toată viața a fost străin pe pământ și a trăit doar printre străini.

Toate mănăstirile din Peninsula Sinai aparțin de Mănăstirea „Sf. Ecaterina” și se află sub directă conducere bisericească și administrativă a Mitropolitului Damianos care poartă titlul onorific de „Arhiepiscop de Sinai, Faran și Rait”. În

limba arabă, Mănăstirea Rait se numește „El-Tur” și are doar câțiva călugări nevoitori.

Alte ruine de mănăstiri putem găsi la Ramhan și Hoor, în adâncul Deșertului Sinai.

3. PE MUNTELE SINAI (MUNTELE LUI MOISE / DJEBEL MUSA)

Ieșim din Mănăstirea „Sf. Ecaterina” pe poarta mică, coborâm pe lângă zid, ocolim latura de nord a mănăstirii și urcăm ușor pe Valea Mt. Horeb. În partea de vest se înalță bătrân, solitar și măcinat de milenii, Mt. Horeb înalt de cca 2.000 m, iar în partea opusă spre nord-est – Mt. Credinței (Pisticos). La jumătatea acestui munte, o mică potecă de picior duce la Peștera și Paraclisul Cuv. Ieromonah Adriano. Este singurul Călugăr-Pustnic care mai trăiește azi în Mt. Sinai. Observăm chilia albă și grădinița de alături, cu doi lămâi. După 2 km de mers pe Valea Horeb, apare în față un munte mic conic, numit „Mt. Ietro” ce desparte valea în două. După tradiție aici s-a întâlnit Ietro, socrul lui Moise, cu ginerele său, când a venit din Madiam, împreună cu Semforia, femeia lui Moise și cei doi fii, Gherșon și Eliazar. Aici s-a sărutat Moise cu socrul său, Ietro. Aici a adus Ietro *ardere de tot și jertfă Lui Dumnezeu și au mâncat împreună pâine, cu Aaron și toți bătrânii lui Israel, înaintea Lui Dumnezeu. Aici a sfătuit Ietro pe Moise să pună căpetenii peste mii, peste sute, peste cincizeci și peste zece...(Exod 18, 1 – 27)*. Călugării din Mănăstirea Sinai au înălțat un mic Paraclis pe acest munte, în cinstea lui Ietro, în care este săvârșită Liturghia o dată pe an.

Lăsăm în stânga Mt. Ietro și urcăm în serpentină spre dreapta, către Mt. Sinai. Pe vale vedem mareață Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, iar mai jos la gura Pârâului Horeb, vedem „Paraclisul lui Aaron” înălțat pe o mică ridicătură de stâncă. Acolo a adus Aaron jertfă, vițelul de aur, împreună cu tot poporul lui Israel, când era Moise pe munte. Izbăvește, Doamne, lumea de idoli și de toată amăgirea vrăjmașului diavol!

Cotind spre sud-vest, poteca urcă tot mai pieptiș. Aici este cumpăna apelor. În vale din loc în loc, la piciorul fiecărui munte, observăm corturi de beduini „vlahi” și câteva cămile. Sărmanii vlahi! Ce greu e să fii străin, pe pământ străin, fără adăpost, fără pâine și fără apă, fără țară, fără mamă și Altar de preamărire a lui Dumnezeu. Doamne, nu ne lepăda de la Fața Ta, nici nu ne înstrăina sub soare de Milostivirea Ta!

Urcăm din greu spre vest, către primul munte din față numit „Micul Sinai”. Mt. Ho-reb nu-l mai vedem, fiind ascuns după Sinaiul mic. Apoi poteca urcă în zigzag panta abruptă a Micului Sinai. Și iată, în sfârșit, platoul acestuia de la cota 2.000 m!

De jur-împrejur se desfășoară înaintea ochilor o priveliște unică. Pe sute de km în lung și-n lat se-nalță creste de munți pustii, de piatră roșiatică de culoarea ruginii și a marnei. Unii au formă de con uriaș, alții – de piramidă, iar alții formează lanțuri cu creste ascuțite de toate felurile. Dacă privim cu ochii

pământești, munții din Peninsula Sinai au o arhitectură dezolantă de deșert, sinistră, aproape selenară, fiindcă sunt cu totul pustii, lipsiți de apă, de verdeață și păsări și erodați de milenii.

Însă priviți cu ochii duhovnicești, Munții Sinai creează o priveliște măreață, înălță-toare de suflet. Prin nimic nu te ispitesc, nu te trag în jos. Ci prin severitatea și forma lor aspră, monotonă și săracă, te înalță numai la Dumnezeu. Munții și întreaga Peninsulă Sinai formează Țara Sfinților, a Pustnicilor, lepădați cu totul de cele pământești. La umbra lor a poposit și s-a adăpostit poporul israelit, după ce a scăpat din mâinile egiptenilor (Exodul a avut loc în perioada 1279 – 1213 î.Hr. și a durat 40 de ani). Pe văile lor largi și-au înfipt corturile fiii lui Avraam, Isaac și Iacov. Aici au pribegit, au suferit, au murit și s-au îngropat *sute de mii de evrei* care au cârțit în pustie.

Ajungem pe *Platoul Micului Sinai* de la cota cca 2.000 m se află între Mt. Sinai și Mt. Horeb, între cei doi mari Profeti ai lumii, Moise și Ilie. De jur-împrejur ceilalți munți mai mici, prinși ca într-o horă, înconjoară cu respect, Sinaiul și Horebul. Parcă sunt niște bătrâni ai Legii vechi, care se prosternază în fața Sf. Sinai! Seamănă cu niște călugări sinaiți, înălțați cu fruntea și cu mâinile spre cer, în rugăciune de foc.

Mănăstirea este ascunsă undeva, după creștetul Mt. Horeb. De la mănăstire putem ajunge pe vârful Sinai, pe două poteci de picior. Una mai lungă pe Valea Mt. Horeb, ce înconjoară Micul Sinai (descrisă până acum), parcursă în cca 3 ore. A doua potecă urcă pieptiș Mt. Horeb (pe cele 3.750 trepte de piatră), parcursă în cca 2 ore.

Continuăm drumul spre Vf. Mt. Sinai. Lăsăm în partea dreaptă platoul Mt. Horeb și urcăm pe poteca foarte abruptă, spre vârful dogorât de soare și Foc Dumnezeiesc, al Mt. Sinai. Mai sunt de urcat cca 300 m; Vf. Mt. Sinai are o înălțime de 2.285 m (este al doilea după Vf. Mt. „Sf. Ecaterina”), fiind printre cei mai înalți munți din întreaga peninsulă. Pe potecă urcă și coboară grupuri mici de pelerini creștini, evrei și musulmani. Sinaiul este cinstit ca Mt. Sfânt de toate cele 3 Religii monoteiste din lume. Și creștinul și iudeul și arabul, toți suspină după Lumină, după Cer, după Dumnezeu – Creatorul. Și unii și alții urcă și coboară în căutarea mântuirii. Și unii și alții cinstesc pe Profetul Moise și se silesc să păzească Tablele Legii. Dar în Împărăția Cerurilor nimeni nu poate ajunge fără Hristos, Mântuitorul Lumii! El este Calea, Adevărul și Viața!

În sfârșit... ajungem sus, pe vârful de foc al Mt. Sinai, pe Vf. Mt. lui Moise, cum îi spun evreii și arabii. Aici te afli între cer și pământ, între soare și piscuri, între divin și uman, între Îngeri și oameni, între Sfinți și păcătoși, deasupra pământului, mai sus de ceilalți munți, aproape de stele, în fața Lui Dumnezeu – Creatorul și Atoatefăcătorul! Vf. Mt. Sinai este împăratul tuturor munților, cel mai înalt munte al omenirii! Pe micul platou, ars de Focul Dumnezeirii și de soare și ros de vânturi milenare, i se pare omului că este în fața Marelui Tron de Judecată! Aici uităm de toate, de grijile trecătoare ale vieții. Numai dragostea fraților noștri din Carpați urcă și rămâne cu noi pe „Muntele Lui Dumnezeu”, Sinai.

Aici s-a urcat Moise Prorocul, să primească Tablele Legii. Aici a văzut omul pe Dumnezeu, față către Față și nu s-a mistuit. Aici a vorbit omul cu Dumnezeu –

Creatorul, gură către Gură și n-a murit. Aici a coborât Dumnezeu din Ceruri Tablele Legii, Cele 10 Porunci, scrise pe lespezi de piatră cu Degetul Tatălui. Aici a vorbit taine negrăite Tatăl – Creatorul cu marele Moise – cel mai sfânt bărbat al Legii Vechi. Aici S-a relevat Dumnezeu omului, prin mijlocirea Sf. Moise. Slavă Ție, Doamne, că învrednicești atâta lume să urce pe Mt. cel Sfânt – Sinai!

Ce taine mari și înfricoșate s-au săvârșit pe Mt. Sinai! Pentru întâia oară de la căderea lui Adam, Dumnezeu a coborât din nou la om, la fiii robiți ai lui Adam. Nu i-a mai căutat în Grădina Edenului, ci în pustiul fără viață al Sinaiului. Robiți de Faraoni, urmăriți de egipteni, mușcați de șerpi veninoși, amenințați de foame, chinuți de sete, dogorâți de soare, biciuiți de slăbiciunile firii, loviți de alte neamuri, oboșiți de Pustiul Sinaiului, istoviți de drum și îndoială – așa ajunseră fiii lui Adam, din cauza neascultării. Au pierdut Grădina Raiului și au moștenit Pustiul Sinaiului, pustiul pământului.

Aici a venit Dumnezeul Dragostei la neamul omenesc, să-i mângâie pe oameni, să le arate calea ascultării, ce urcă din nou spre Cer. A venit să le dea o călăuză de mântuire, adică Tablele Legii. Și nu le-a dat oamenilor numai o Poruncă, ci mai multe. Călcând o Poruncă în Rai, oamenii au primit 10 Porunci pe pământ. Acolo sus numai de una aveau nevoie pentru a fi vii – de Porunca ascultării! Iar jos pe pământ, de multe Porunci, din pricina urmărilor neascultării, că neascultarea este izvorul tuturor păcatelor.

Aici între cer și pământ, între soare și mare, a venit Dumnezeu să mângâie pe oamenii căzuți, să facă un Legământ cu ei, să le dea o călăuză de viață. Și le-a dat Legea. Dumnezeu – Tatăl a coborât și omul – Moise a urcat. Dumnezeu a întins Măinile spre om și omul le-a întins spre Dumnezeu. Iar între ei s-au slobozit Tablele Legii. Aceasta este condiția mântuirii și împăcării omului cu Dumnezeu: împlinirea Legii și păzirea Poruncilor! Așadar aici pe creștetul Sf. Mt. Sinai, s-a împăcat omul cu Creatorul său. De aici a început Taina mântuirii noastre, unde s-au îmbrățișat Cerul cu pământul, prin marele Proroc Moise.

Slavă Ție, Dumnezeule, pentru mare Mila Ta! Slavă Ție, Doamne, pentru Tablele Legii, pentru Mt. Sinai, pentru Sf. Proroc Moise! Slavă Ție, Dumnezeul nostru, că Te-ai descoperit oamenilor păcătoși și ai coborât până la noi, în pustiul și temnița păcatului! Slavă Ție, pentru poporul ales pe care l-ai scos din robia lui Faraon! Slavă Ție, Doamne, pentru creștini, pentru Cuv. Călugări sinaiți, pentru noi toți, că ne-ai scos din robia păcatului și a lui Faraon cel nevăzut!

Ne rugăm și privim din nou zărilor Lui Dumnezeu. Retrăim măreția Zilelor Creației! Este poate cea mai divină priveliște ce se desfășoară înaintea ochilor și a inimilor pelerinilor! Aici admirăm seninul divin al cerului sinait, vârfurile nenumărate de granit solitare ce înconjoară cu evlavie Mt. Sinai. Spre sud, vedem Capul Peninsulei Sinai, stând înfipt între cele două brațe ale Mării Roșii. Spre est, zărim conturul cenușiu al Arabiei Saudite. Spre vest, vedem oglinda de rubin a Mării Roșii, pe unde a trecut Moise cu poporul ales. Iar dincolo de mare, se conturează Mt. Nitriei, Teba și Pustiul Schiteia, patria marilor Sfinți și Călugări egipteni, patria Sf. Antonie, Arsenie și Pahomie, patria „Patericului” egiptean.

La cca 10 km (în linie dreaptă) de Vf. Mt. Sinai spre vest, se înalță cel mai mare vârf din Peninsula Sinai. Este Vf. Mt. „Sf. Ecaterina”, cu altitudinea de 2.637

m. Pe creștetul lui se află un mic Paraclis închinat Sf. M. Mc. Ecaterina, zidit cu sute de ani înainte de către Cuv. Călugări sinaiți. O dată pe an, la pomenirea Sf. M. Mc. Ecaterina (25 noiembrie), urcă până acolo doi călugări din mănăstire, un Preot și un Cântăreț, cu vin, prescuri, foc, tămâie și untdelemn și săvârșesc Dumnezeiasca Liturghie.

Pe vremuri acolo slujeau Călugării Pustnici. Azi însă nu mai sunt pustnici în Penin-sula Sinai! La vest de Mt. „Sf. Ecaterina”, vedem o vale largă – Valea Rait situată alături de muntele cu același nume. În prezent Raitul este metocul Mănăstirii „Sf. Ecaterina”.

Pe platoul Vf. Mt. Sinai se înalță de asemenea un Paraclis *închinat Sf. Proroc Moise*. A fost zidit în anul 1937, din blocuri mari de piatră de către călugării din Mănăstirea „Sf. Ecaterina”, pe ruinele unui alt paraclis. Alături de Altarul ortodox vedem ruinele mai vechi ale unei Capele catolice și ale unei mici moschei musulmane rămase în paragină și ruinate. Doar Altarul ortodox supraviețuiește, peste aceste înălțimi sfinte și singuratice. Alături de biserică este și o chilie mică. Aici a supraviețuit un Sihastru grec până-n vara anului 1967. Era Ieromonah și săvârșea în Sărbători Sf. Liturghie. Din cauza războiului dintre evrei și arabi, însă, a plecat de pe Vf. Mt. Sinai nu știe nimeni în ce parte. La mică depărtare de Paraclis vedem o cisternă scobită în piatră, din care bea Pustnicul apă. Tradiția o numește „Cisterna lui Moise”: din această cisternă ar fi băut Moise apă. Slavă Domnului, pentru aceste vestigii ale Creștinătății!

Intrăm în Paraclisul lui Moise de pe Vf. Mt. Sinai. Este o biserică lungă de cca 12 m și lat de cca 6 m, de formă dreptunghiulară cu câteva icoane, cruci, candelă, veșminte preoțești și cărți de Slujbă.

Este de presupus că biserica a fost înălțată chiar pe locul unde Moise a primit Tablele Legii. Aici a vorbit Moise cu Dumnezeu față către Față. Aici s-a reînnoit Legământul de pace dintr Dumnezeu și oameni, întrerupt o dată cu izgonirea lui Adam din Rai. Aici s-a încheiat prima alianță între Dumnezeu și omul căzut. Slavă Ție, Mântuitorul nostru, că ne-ai învrednicit să ne închinăm pe cel mai sfânt munte al vechiului așezământ!

Cădem înaintea Ta, Doamne, Dumnezeul nostru și ne rugăm Ție! Ne mărturisim ini-mile înaintea Ta și cerem iertare păcatelor noastre! Te slăvim pentru toate câte ai făcut în Cer și pe Pământ! Pentru Îngeri și Stele, pentru Soare și Lună, pentru Heruvimi și Serafimi, pentru Rai și Iad! Te slăvim pentru Lumină și Întineric, pentru Tăria Cerului și Întinderea Pământului, pentru Uscat și Ape, pentru Senin și Nori, pentru Ploaie și Zăpadă! Te slăvim pentru Iarbă și Flori, pentru Grâu și Untdelemn, pentru Munți și Câmpii, pentru Păsări și Izvoare, pentru toate câte ai făcut! Te slăvim, Doamne, Dumnezeul nostru, pentru om! Pentru această ființă atât de slabă și mică și totuși atât de puternică și minunată! Te slăvim, Mântuitorul nostru, pentru omul pe care l-ai zidit după Chipul și Asemănarea Ta! Pentru omul Adam, pentru Omul Hristos, pentru Adam cel din Rai, pentru Adam cel căzut pe pământ, pentru că nu l-ai părăsit; pentru Noul Adam Cel răstignit, pentru Trupul primului Adam cel Îndumnezeit! Te slăvim, Mântuitorule, pentru urmașii cei buni ai lui Adam, pentru Dreptii Vechiului Testament, pentru Sf. Proroci Moise și Ilie Tesviteanul, pentru Sf. Ioan Botezătorul

și mai ales pentru Preasfânta, Preacurata, de Dumnezeu Născătoarea și Pururea Fecioara Maria! Te slăvim pentru toți Sfinții Noului Legământ, pentru Sf. Tăi Apostoli, pentru nenumărații Mucenici, pentru cetele Sf. Călugări, pentru marii noștri Dascăli și Ierarhi, pentru Sf. Părinți, pentru Cuv. Pustnici și Călugări sinaiți, pentru toți Sfinții din Cer, pentru toți Dreptii de pe Pământ! Ne rugăm Ție, Dumnezeule, pentru binecuvântata noastră Țară, pentru Părinții și Frații noștri binecredincioși, pentru Preoți și Biserici, pentru Poporul nostru blând și smerit; pentru cei care ne-au poruncit să ne rugăm pentru dânșii, pentru cei bolnavi, pentru cei care călătoresc, pentru cei care se ostenesc pe ogoare, pentru cei care slujesc la Altare, pentru suflarea omenească!

Binecuvintează, Mântuitorul nostru, lumea cu Povățuitori drepti și Păstori devotați! Pentru fiecare popor rânduiește un Moise ca să-l conducă pe calea Voii Tale! Pentru fiecare Sf. Altar rânduiește un Aaron ca să-Ți slujească cu frică de Dumnezeu și cu dragoste de turmă! Pentru fiecare suflet rânduiește un bun Povățuitor duhovnicesc să-l călăuzească pe marea vieții și prin pustiul ispitelor către Ierusalimul cel de Sus!

Ajută-ne, Mântuitorule, să împlinim Poruncile Legii pe care le-ai dat Lumii prin Moise aici pe Mt. Sinai! Ajută-ne să împlinim și Poruncile Desăvârșirii din Legea Harului, fără de care nu ne putem mântui! Izbăvește-ne, Doamne, de robia lui Faraon cel nevăzut, de șerpii cei veninoși ai patimilor, de cursele diavolului, de plăcerile trupului, de amăgirea acestui veac, de pustiul deznădejdiei și de moartea cea veșnică! Păzește țara noastră și toată lumea de foamete, de ciumă, de cutremur, de războaie, de foc, de necredință, de eresuri, de păcate și de tot răul, ca să Te slăvim în veci! Amin.

Ne închinăm, cerem ajutorul Sf. Proroc Moise, cântăm Vecernia și ieșim din nou pe Vf. Mt. Sinai. Privim pentru ultima oară zărilor, munții, pustiul, văile, corturile vlahilor, beduinii, Paraclisul Sf. M. Mc. Ecaterina, Mt. Rait și cerul senin. Apoi cântăm *Lumină lină și Slavoslovia mare*, facem Sf. Cruce și coborâm.

O dată pe lună la anumite Sărbători urcă aici doi Călugări, un Preot și un Cântăreț, cu vin, prescuri, foc, tămâie și untdelemn și săvârșesc Sf. Liturghie. O Liturghie minunată, cu 2 Călugări, cu Îngeri și Cuvioși, cu Sfinți și Proroci care nevăzut cântă Măririle Lui Dumnezeu aici pe Mt. Sinai, între cer și mare!

4. MUNTELE HOREB (MUNTELE LUI ILIE / DJEBEL ILYAS)

De pe Sinai coborâm pe platoul larg al Mt. Horeb. Acesta este muntele unde a pustnicit Marele Proroc Ilie Tesviteanul și unde s-a învrednicit să vorbească cu Dumnezeu. Horebul este al doilea „Munte Sfânt al Lui Dumnezeu”. Doi Proroci mari – doi munți sfinți pe care S-a pogorât nevăzut Dumnezeu! Deși ambii munți sunt legați unul de altul, Horebul este cu mult mai jos decât Sinaiul – precum și Ilie decât Moise!

Slavă Ție, Doamne, pentru Mt. Horeb și pentru râvnitorul Tău Proroc Ilie Tesvi-teanul! Dă-ne și nouă, Doamne, Iisuse Hristoase, râvnă din râvna Sf. Ilie să Te

mărturisim pe pământ, să nu ne rușinăm de Numele Tău, să nu ne temem de cei care Te urăsc, să nu ne ascundem de frica Izabelei, nici de mânia lui Ahab! Ci dă-ne tărie și bărbăție, smerenie și înțelepciune, dragoste și inimă curată prin revărsarea Sf. Tău Duh! Dă-ne cuvinte de mângâiere, Cel Ce ești Cuvântul Vieții, ca să învățăm și să mângâiem lumea, să mărturisim și să apărăm dreapta credință pentru slava Numelui Tău Cel Sfânt!

După ce ne rugăm cântăm *Troparul Sf. M. Proroc Ilie* și îmbrățișăm cu inima cei doi munți binecuvântați, Horebul și Sinaiul. La urmă adunăm buchete de isop bine mirositoare și mergem la „*Paraclisul Sf. Ilie*” din apropiere, lăsat aproape în părăsire. Paraclisul este o încăpere mică din lespezi neregulate de piatră având un mic Altar în care este săvârșită Slujbă destul de rar. Paraclisul a fost făcut tot de către Călugării Mănăstirii „Sf. Ecaterina” pe locul unde s-a rugat și a stat ascuns Sf. Ilie de frica Izabelei. Ne închinăm și ieșim.

Alături de Paraclis la cca 50 m se află o chilie mică de cca 2,5 x 2,5 m din sec. XII. Este *Chilia Cuv. Daniil Pustnicul* care s-a nevoit aici în post și rugăciune, alături de locul unde Sf. Ilie a vorbit cu Dumnezeu. Chilia este încă bine păstrată prin grija Părinților sinaiți care știu să păstreze așa de bine credința, tradiția, învățăturile marilor Sfinți sinaiți, manuscrisele și atâtea valori milenare ale Ortodoxiei.

Între *Chilia Cuv. Daniil și Paraclisul Sf. Ilie* curge un foarte mic izvor de apă rece izvorând de multe secole prin rugăciunile Cuv. Călugări sinaiți. Alături se înalță spre cer un chiparos uriaș însoțit de alți câțiva mai tineri. Conform tradiției aici ar fi postit Moise timp de 40 de zile și 40 de nopți, înainte de a se urca pe Mt. Sinai. Tot aici ar fi poposit Moise și Aaron cu Nadab, Abiud și cei 70 de bătrâni ai lui Israel, de unde au privit spre Vf. Mt. Sinai, *la locul unde ședea Dumnezeul lui Israel...Apoi au mâncat și au băut (Exod 24, 9 – 11)*. Aici a avut loc masa Legământului dintre Dumnezeu și Israel. În prezent pe Locul acesta Sfânt, lângă micul izvor stă permanent un beduin și servește cu apă și răcoritoare pe turiștii și pelerinii care vin din toată lumea.

Lângă Paraclis se află „Peștera Sf. Ilie”. Conform tradiției aici ar fi stat Sf. Ilie după ce a mers timp de 40 de zile și 40 de nopți din Samaria până la *Muntele Lui Dumnezeu, Horeb (III Regi 19, 8)*. Tot aici ar fi vorbit el cu Dumnezeu și a primit Poruncă să se întoarcă în pământul lui Israel. Pe Mt. Horeb după exemplul Sf. Ilie Tesviteanul s-au nevoit din primele secole creștine numeroși Călugări și Sfinți sinaiți. În prezent mai sunt păstrate pe platoul Mt. Horeb doar 3 chilii ale marilor sinaiți: *Chilia Cuv. Daniil* (descrisă mai sus), *Chilia Sf. Grigorie Sinaitul* și *Peștera Sf. Ioan Scărarul*.

a) Chilia Sf. Grigorie Sinaitul

Se află în partea de vest a Mt. Horeb la o depărtare de cca 1,5 km fiind construită în sec. XIV. Chilia marelui Dascăl al isihiei și al Rugăciunii Lui Iisus este compusă din 3 mici încăperi și un Paraclis. Acolo a trăit mulți ani Sf. Grigorie Sinaitul, unul dintre Părinții „Filocaliei” și Dascăl al rugăciunii, ajutat de un ucenic. Acolo își săvârșea rugăciunile într-un mic Paraclis, iar într-una dintre încăperile chiliei își scria minunatele „Capete”, despre rugăciune și trezvie”. Mai târziu

Cuviosul s-a mutat în Mt. Athos unde s-a întâlnit cu alt Dascăl al rugăciunii de taină, Sf. Maxim Cafsocalivitul. Chilia Sf. Grigorie Sinaitul este în reparație.

Sf. Preacuvioase Părinte Grigorie, învață-ne și pe noi taina Rugăciunii Lui Iisus!

Cântăm *Troparul Cuviosului* și mergem mai departe.

b) Peștera Sf. Ioan Scărarul

Se află la cca 2 ore de mers pe partea de sud-vest a Mt. Horeb. Nu este cunoscută anume originea Cuv. Ioan Scărarul. Totuși era născut în hotarele marelui Imp. Bizantin pe la mijlocul sec. VI. Ajuns de tânăr Călugăr iscusit și Stareț al Mănăstirii Sinai, Sf. Ioan a devenit cel mai mare dascăl al Monahilor din Peninsula Sinai, atât al celor din chinovie, cât și al celor din pustie. Uneori mai ales în Posturi se retrăgea pe Horeb la peștera sa pentru liniște și rugăciune de taină. Peștera este păstrată în bună stare și acum. Conform tradiției în această peșteră și-a scris Cuviosul renumita sa operă „Scara virtuților” („Scara Sf. Ioan Scărarul”). Nu este știut exact când s-a săvârșit Sf. Ioan și unde ar fi în prezent Moaștele lui. Ne închinăm în peșteră și cântăm Troparul „*Cu curgerile lacrimilor tale, nerodirea pustiului ai făcut-o roditoare...*”

Sf. Preacuvioase Părinte Ioane, roagă-te Lui Dumnezeu pentru noi, pentru lume, pen-tru toți Călugării care slujesc Lui Hristos prin mănăstiri și pustietăți! Ajută-ne să ne facem și noi Călugări tari în credință și virtuți și să urcăm fără cădere pe scara desăvârșirii până vom intra în Lumina Cea neînserată! Amin.

Cu aceste smerite gânduri despre cei doi munți sfinți și despre Cuv. Părinți sinaiți, ne luăm rămas bun de la Munții Sinai și Horeb, de la Profetii Moise și Ilie și de la Cuv. Ioan Scărarul, Grigorie Sinaitul și Daniil Sinaitul. Facem trei închinăciuni și cântăm „*Tatăl nostru*” și Prochimenul mare: „*Cine este Dumnezeu, mare ca Dumnezeul nostru? Tu ești Dumnezeu Care faci Minuni!*”! Apoi coborâm spre Mănăstirea „Sf. M. Mc. Ecaterina”. Adio, Munte al Lui Dumnezeu, Horeb!

c) Scara Cuv. Iacob Sinaitul

La coborârea de pe Mt. Horeb pe poteca cea mai scurtă ce urcă aproape pieptiș Ho-rebul și Sinaiul în cca 2 ore folosim Scara Cuv. Iacob Sinaitul.

Prin sec. V se nevoia în Mănăstirea Sinai și pe Mt. Horeb un Schimonah iubitor de Hristos, numit Iacob. Deci văzând el că mulți pelerini care urcau spre Sinai alunecau jos și mureau în prăpastie a luat binecuvântarea de la Egumen și a cioplit cu dalta 3750 trepte de piatră ce le-a așezat apoi una peste alta, începând de lângă mănăstire până sus pe Vf. Mt. Sinai. Scara Cuv. Iacob, ce-i poartă numele de atunci urcă aproape pieptiș Mt. Horeb, iese pe platou la Chilia Cuv. Daniil și continuă până la Paraclisul Sf. Moise de pe Vf. Mt. Sinai. Aceste trepte pe mulți pelerini i-au scăpat de moarte. De aceea fiecare se simte îndatorat să facă o rugăciune de mulțumire întru pomenirea Cuv. Iacob Sinaitul. Conform tradiției orale acest Călugăr ar fi avut de ispășit un greu canon ce și l-a împlinit lucrând la aceste trepte de piatră întreaga-i viață.

„Scara” Cuv. Iacob Sinaitul ne amintește de Scara Patriarhului Iacov, ce se ridică de la pământ la cer și pe care urcau și coborau Îngerii Lui Dumnezeu. Un Părinte de la Mănăstirea „Sf. Ecaterina” a mărturisit că, de-a lungul secolelor, mii

și mii de pelerini au alunecat pe aceste trepte și au murit ca niște Martiri, în prăpăstiile adânci ale Sinaiului.

Priveliștea munților este încântătoare. Soarele arde puternic, liniștea este adâncă, tăcerea deplină. Nici pasăre în zbor, nici fluturi, nici fir de iarbă. Doar isopul crește pe munte și umple văzduhul cu mirosul lui pătrunzător. Munții parcă sunt striviți de atingerea Focului Dumnezeiesc, atât sunt de crăpați și uscați. Blocuri uriașe de granit se desprind de sus și se rostogolesc în abisuri fără fund. De la început ai impresia că Munții Sinai au suferit un profund cataclism apocaliptic.

Este știut însă că munții din Peninsula Sinai sunt considerați printre cei mai vechi din lume.

d) Portalul Sf. Ștefan Sinaitul

După un sfert de oră de coborâre de pe Mt. Horeb, întâlnim un mic Portal zidit din blocuri de piatră, asemenea unei intrări de biserică. Se numește „Portalul Sf. Ștefan Sinaitul”, un mare Sihuștru și rugător al Rugăciunii Lui Iisus. Conform tradiției mănăstirii, Pustnicul Ștefan era Preot și se nevoia pe Mt. Horeb, lângă acel Portal de piatră prin sec. XII. Aici a deprins Cuviosul taina Rugăciunii de foc, prin repetarea numelui Lui Iisus Hristos. Noaptea se ruga, iar ziua stătea lângă acest Portal și nu lăsa pe nici un pelerin să urce pe Vf. Mt. Sinai, până nu-și mărturisea păcatele din copilărie. Și aceasta din râvnă pentru Dumnezeu, ca nici un om întinat cu păcate să nu urce pe Muntele acesta Sfânt. După ce le făcea dezlegarea păcatelor, pelerinii intonau aceste versete din Psalmi: *Cine se va urca în Muntele Domnului? Sau cine va sta în Locul Cel Sfânt al Lui? Cel nevinovat cu mâinile și curat cu inima, care nu și-a luat în deșert sufletul său și nu s-a jurat cu vicleșug vecinului său (Psalm 23, 3 – 4).*

Unde este acum Cuv. Ștefan Sinaitul, să ne mărturisească și pe noi, păcătoșii care am urcat poate nevrednici acest Munte Sfânt?

e) Paraclisul Maicii Domnului

După ce coborâm încă vreo 500 de trepte, dăm peste un mic Paraclis închinat Maicii Domnului, Protectoarea călugărilor. Conform tradiției odinioară Cuvioșii Sinaiți nu mai aveau nimic de mâncare fiind în mănăstire mare lipsă de pâine. Atunci s-au hotărât toți să coboare de pe Mt. Horeb și Mt. Sinai în căutare de hrană. Dar în locul acesta li s-a arătat Maica Domnului, i-a binecuvântat și le-a promis că vor avea pe viitor pesmeți până la moarte. Numai să slăvească în continuare pe Dumnezeu. Altă dată au năvălit multe vipere asupra pustnicilor de pe Mt. Horeb. Și din nou S-a arătat Maica Domnului călugărilor și i-a izbăvit de moarte.

În cinstea Preasfintei Fecioare, ca semn de recunoștință, călugării au înălțat acest mic Paraclis în prezent cam deteriorat, ca dovadă a puținilor călugări rămași în Sinai!

Coborâm atenți. Orice neatenție ne poate costa viața! De-a lungul secolelor mii și mii de pelerini au alunecat pe aceste trepte și au murit ca niște Martiri în prăpăstiile adânci ale Mt. Sinai. În vale vedem Mănăstirea „Sf. Ecaterina”! Este ca o Cetate a Lui Dumnezeu coborâtă pe pământ! Departe de orice așezare omenească,

izolată în adâncul peninsulei, ca o oază și loc de scăpare, atât pentru călugării iubitori de liniște, cât și pentru pelerinii iubitori de Dumnezeu! Admirăm Sf. Mănăstire cu nesaț. Ea pare un bloc uriaș de granit, un Altar divin înălțat de aproape 16 secole aici la poalele celor doi Munți ai Lui Dumnezeu – Sinai și Horeb. Privim valea adâncă a Horebului, la est vedem Mt. Ietro cu Paraclisul alb de pe vârful lui. Apoi Mt. Pisticos cu Chilia albă a Părintelui Adriano, iar mai jos de mănăstire Paraclisul închinat lui Aaron pe locul unde au adus jertfă evreii înaintea vițelului de aur. Am ajuns la poarta mănăstirii.

Slavă Ție, Doamne, pentru toate!

5. SF. M. MC. ECATERINA († 305)

Aceasta a trăit pe vremea Împ. roman Maximian (286 – 305), cel care domnea împreună cu Împ. Dioclețian (284 – 305) prin anii 304 și se trăgea din Cetatea Alexandriei, fiică fiind unui Principe care se numea Consta. Era foarte frumoasă și înaltă la trup, având ca la 18 ani. Ea a învățat desăvârșit toată învățătura și știința grecească și latinească citind pe Homer și pe Vergiliu, marele Poet al latinilor, pe Esculap, Hipocrate, Asclepios și pe Doctorii Hippocrat și Gallin, pe Filozofii Aristotel și Platon, pe Filistion și Evsevie și învățătura cea tainică a marilor Magi (Astronomi), Ianni și Iambri, pe a lui Dionisie și profețiile Sibilei. A învățat ea încă și tot meșteșugul ritoricesc (al grăirii frumoase) cât se afla pe atunci în lume. Deci nu numai aceasta, ci și multe alte limbi și dialecte ale multor neamuri cunoștea. Nu numai cei care au văzut-o o admirau, ci și cei care nu mai auziseră de renumele și înțelepciunea ei. Dar osebit de toate aceste învățături Sfânta era și o luminoasă creștină cunoscând Sf. Scriptură și străduindu-se să viețuiască după Poruncile Domnului Hristos pe Care-L iubea ca o logodnică socotindu-L Mirele sufletului său.

Deci în anii Împ. Maximian și a fiului său, Maxenție, a fost prinsă pentru mărturisirea cea întru Hristos și a fost cercetată cu multe feluri de chinuri. Iar cu înțelepciunea sa și cu buna grăire a înduplecat pe 150 de ritori ca să creadă în Hristos, împreună cu alți mulți păgâni. Cu care împreună i s-a tăiat capul Fericitei și a luat cununa mărturisirii. Sf. sale Moaște se află la Mănăstirea „Sf. Ecaterina” din Munții Sinai.

Biserica o prăznuiește la 25 noiembrie.

6. SF. IOAN SCĂRARUL (578 – 649)

Preacuviosul Părintele nostru Ioan Scărarul era de fapt din Palestina și a trăit în vremea Împ. bizantin Tiberiu (578 – 582) până în timpul Împ. Constans II Pogonat (641 – 668). Iscusit la minte și aplecat spre învățatură Fericitul Ioan s-a îndeletnicit cu cartea încă din copilărie înainte de a intra în tagma călugărească. La vârsta de 16 ani în fragedă tinerețe se leapădă de toată slava lumească și suindu-se la Mt. Sinai s-a hotărât să slujească Lui Hristos și oamenilor viețuind în mănăstire.

La vârsta de 20 de ani a fost tuns în călugărie „mutându-se cu trupul în Sinai, iar cu sufletul în Muntele ceresc” și a fost încredințat unui foarte bun Avvă, anume Martirie. Și a petrecut mai întâi 20 de ani sub povățuirea acestui Avvă în viața de obște a mănăstirii, apoi alți 20 de ani în viața pustnicească în Pustia Tola, la

început ca ucenic al lui Martirie, iar după moartea acestuia, singur și în sfârșit ca povățuitor al lui Moise, ucenicul său. Și era Tola ca la cinci stadii de biserica mănăstirii.

Petrecând 40 de ani în focul dragostei dumnezeiești Fericitul Ioan s-a făcut un desă-vârșit învățat în toată înțelepciunea și dascăl al Sfințelor cerești, încât i s-a dat numele de „Scolasticul”, adică „Învățatul” încă tânăr fiind învăpăindu-se de-a pururi cu dorința dumnezeieștii Iubiri.

Dar cine este destoinic a arăta prin cuvânt ostenele lui cele de taină având rugăciune-nea Părintelui său – armă de apărare pentru risipirea patimilor și îmblânzirea cornului mândriei? Și cine ar fi crezut că Sfântul poate avea și vrăjmași?

Auzind el că-i învinuit de unii că-și pierde vremea în cuvântări deșarte căutând lauda și slava lumii ori de câte ori în duminici și-n alte sărbători spunea un cuvânt de învățătură fraților, Sf. Ioan n-a mai vorbit un an întreg nici un cuvânt către nimeni osândindu-se singur la tăcere. Trecând anul, înfrânți de umilința Sfântului, învinuitorii și frații l-au rugat cu lacrimi să le ierte nedreapta învinuire și să nu îngroape talantul înțelepciunii, ci să povățuiască pe cei care vin la dânsul. Și Sf. Ioan a rupt tăcerea și fără supărare și umilință propovăduia oamenilor Cuvântul Lui Dumnezeu după obiceiul lui cel dintâi.

Și petrecând în neîncetata rugăciune și în dragostea spre Dumnezeu cea neasemănată, fiind plin de toată fapta bună de mari arătări s-a învrednicit. Așa aflându-se odată în chilia sa și cunoscând prin Darul Duhului Sfânt că ucenicul său, Moise, se odihnește furat de somn sub o piatră mare ce sta să cadă să-l turtească, Sfântul l-a izbăvit dintr-o moarte ca aceea arătându-i-se în vis și chemându-l afară din primejdia pietrei aceleia care a și căzut îndată.

Ajungând el la vârful faptelor bune și toți frații fiind uimiți de iscusința lui în toate împrejurările, l-au ridicat pe Sf. Ioan lumină în sfeșnic în dregătoria de Egumen al fraților din Sinai. Nu se știe câți ani a trăit ca Egumen, nici când a fost sfințit Preot, dar ceea ce se știe bine este că Sf. Ioan n-a plecat în veșnicie din lumea aceasta vremelnică înainte de a ne lăsa, la cererea prietenului său Ioan, Egumenul din Rait, minunata și plină de înțelepciune carte nemuritoare a dumnezeieștilor suișuri duhovnicești, ce se cheamă „Scara”. De la cartea aceasta vestită marele Stareț își trage numele de „Ioan Scărarul”. Dumnezeului nostru slavă!

Biserica îl prăznuiește pe data de 30 martie.

NOTĂ:

Materialul întocmit este dedicat Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul Lui Dumnezeu și Mântuitorul nostru Care S-a născut, a trăit, a pățimit, a murit și a înviat în această Țară Sfântă.

Această carte va mângâia în parte pe cei care n-au posibilitatea de a face un pelerinaj în Țara Sfântă și va contribui la menținerea și întărirea evlaviei ortodoxe în țara noastră.

Autorul fericește pe toți cei care vor lectura această carte, căci sigur

vor spori în credință, nădejde și dragoste față de Dumnezeu și de aproapele.

IMAGINI

DIN

ȚARA SFÂNTĂ

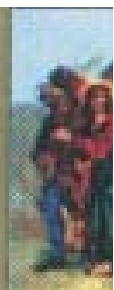
1. Măritorul osîndit la moarte

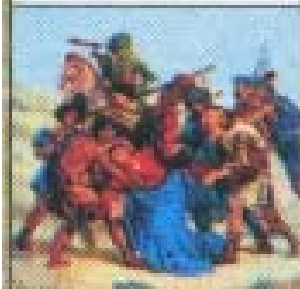
2. Măritorul își ridică pe umeri Crucii Sale

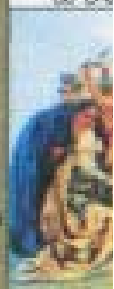
3. Domnul Iisus cade sub povara Crucii

4. Măritorul sc. de cruce

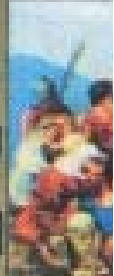
5. Ceilalți iilesc pe Simon și ajută Măritorul să-și ducă Crucii

6. Măritorul Sa. de moare

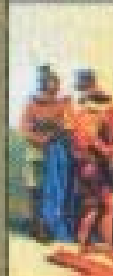
7. Măritorul cade pentru a doua oară sub povara Crucii Sale

8. Măritorul se sc. de cruce

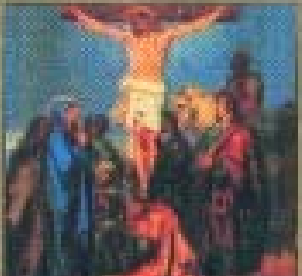
9. Măritorul cade pentru a treia oară sub povara Crucii Sale

10. Măritorul se sc. de cruce

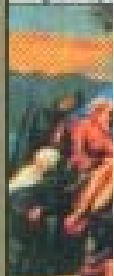
11. Duceți pînă la Pîra Sîntului Duhului Domnul Iisus pe Cruce

12. Măritorul suferă mult pe cruce pentru mîntuirea noastră

13. Coborîrea de pe Cruce

14. Înălțarea la cer

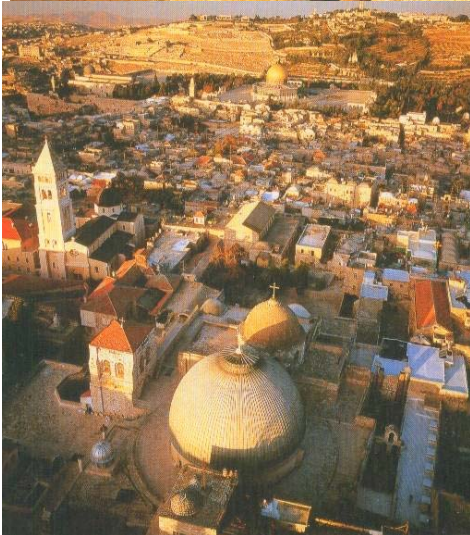
J E R T F A

T R I U M F

Drumul Crucii

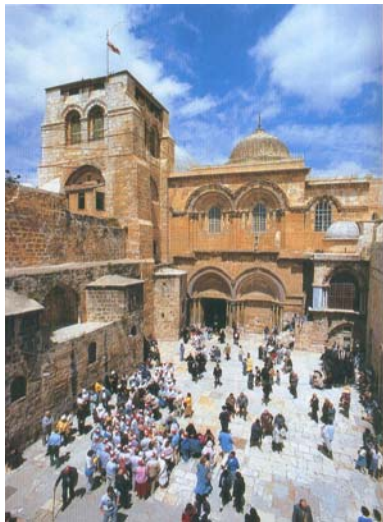
Ierusalim – vedere generală de pe Mt. Măslinilor

**Ierusalim – vedere dinspre
Biserica Sf. Mormânt**

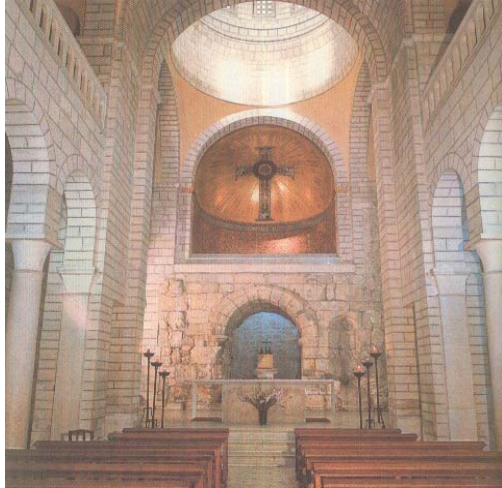
Procesiune în Duminica Floriilor la Ierusalim

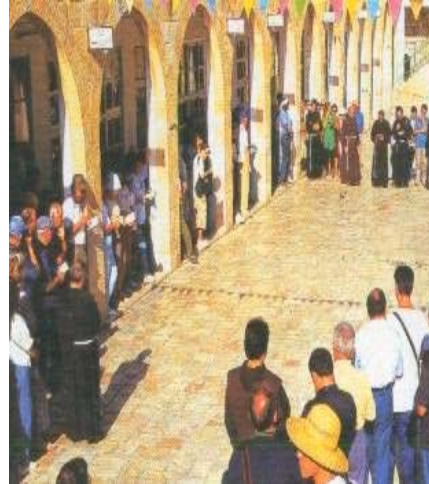
Biserica Sf. Mormânt

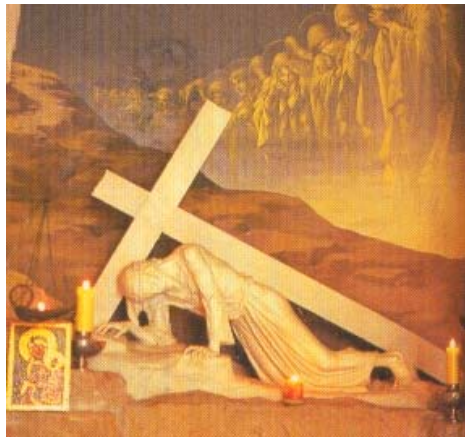
Drumul Crucii din Vinerea Mare

**Interiorul bisericii catolice
din Pretoriu, cu absida „Iată Omul”**

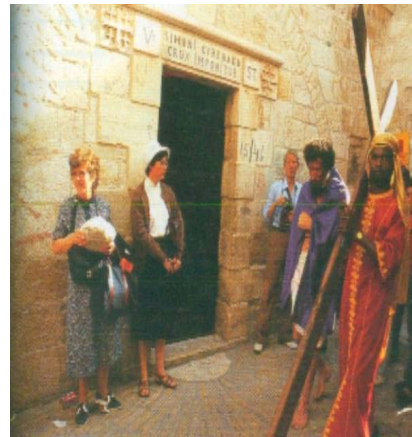

**Drumul Crucii – Halta întâi
(din fostul Pretoriu)**

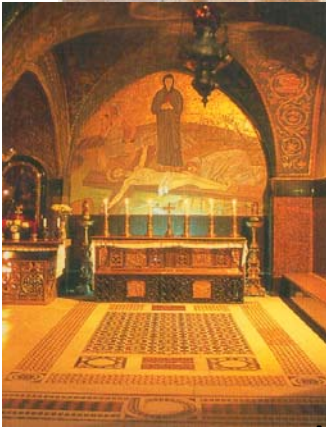
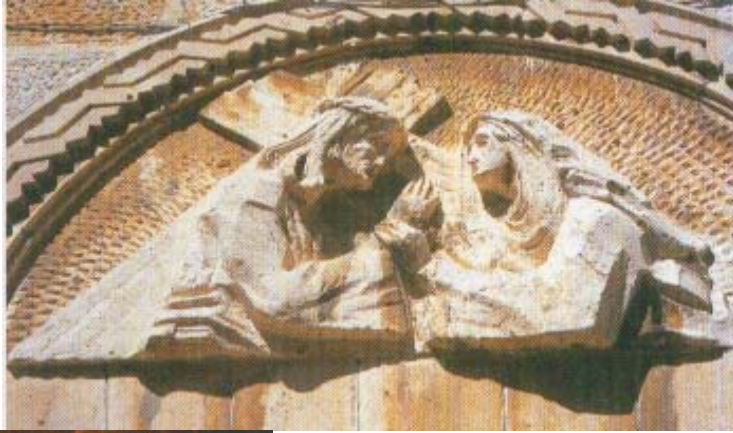

**Halta a treia – „Prima
cădere a Lui Iisus**

Cirene

**Halta a cincea – Luarea Crucii
de către Simon din**

**Halta a patra – “Întâlnirea Lui Iisus cu Maica Sa”
unsprezecea –
cruce”**

**Halta a
„Iisus a fost pironit pe**

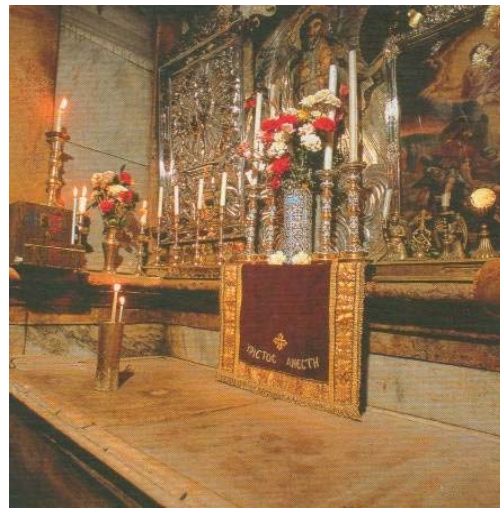

**Halta XII – Iisus dându-Și Duhul
(Biserica Golgota
Ungerii)**

**Halta XIII – Pregătirea pentru
punerea în Mormânt (Piatra**

**Prima încăpere a Sf. Mormânt
(Capela Îngerului)**

**Halta XIV – Trupul Lui Iisus a fost pus
în Mormânt (Mormântul Domnului)**

**Baldachinul Sf. Mormânt –
vedere din față**

**Baldachinul Sf. Mormânt,
după venirea Luminii divine**

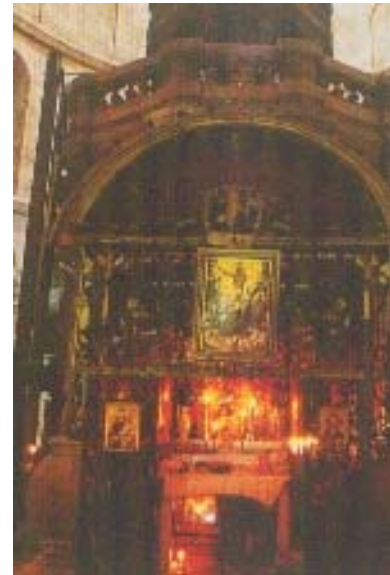
Împărțirea Luminii divine în fața Sf. Mormânt

Catedrala armeană “Sf. Iacob, fratele Domnului”

**Capela armeană „Sf. Elena”
din grota aflării Sf. Cruci**

Capela coptă din spatele Sf. Baldachin

Macheta Templului iudaic din Ierusalim

Macheta „Sfânta Sfintelor” din Templu

Macheta Palatului arhierelui Caiafa

Sinedriul din Templu

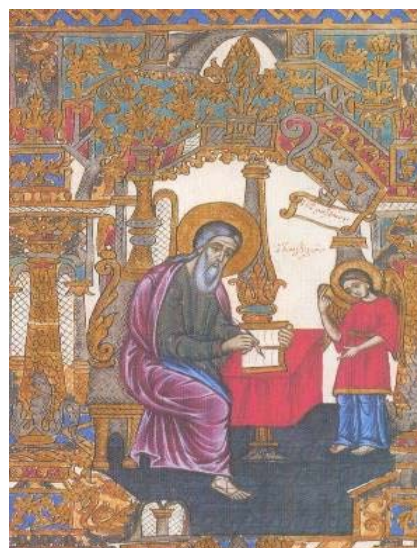
Macheta Fortăreței romane “Antonia”

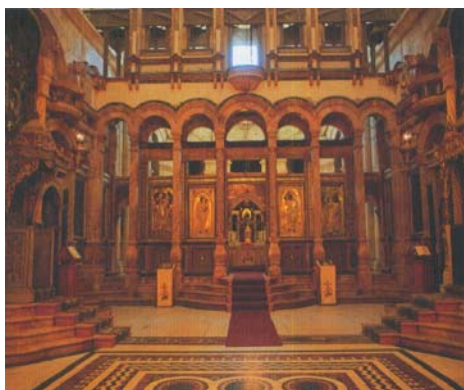
**Macheta Palatului regal
al lui Irod cel Mare**

**Copertă aurită din Biblioteca
Patriarhiei greco-ortodoxe (sec. XVII)
(sec. XI)**

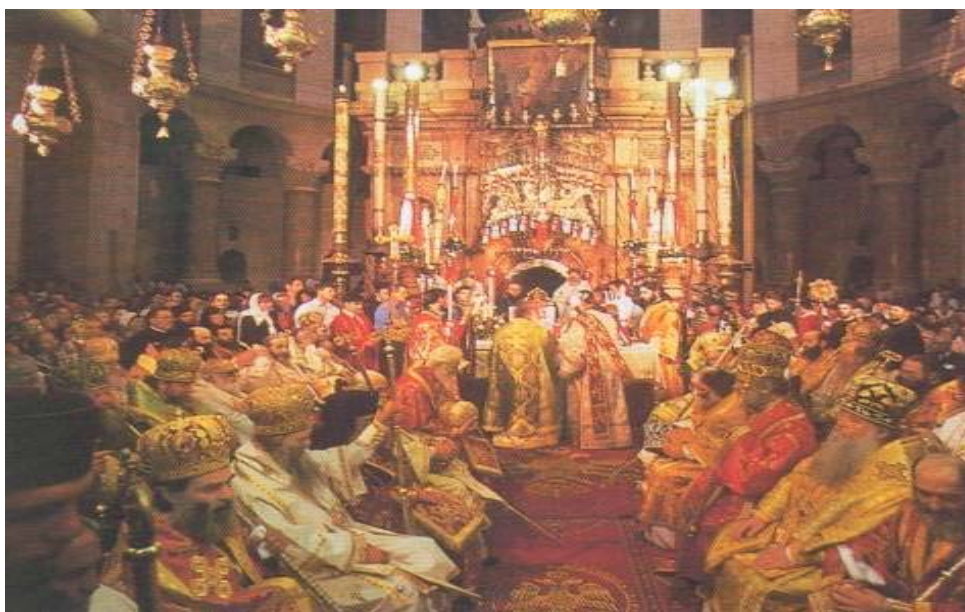
**Miniatura manuscrisului Sf. Grigorie
de Nazianz, din aceeași bibliotecă**

**Sala de rugăciuni
a Bisericii Sf. Mormânt**

**Ceremonia Deniei Prohodului Domnului
în Sala de rugăciuni**

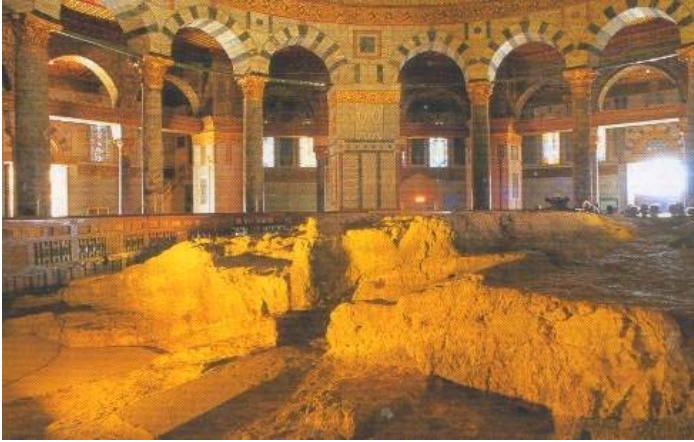
**Liturghia comună a arhierilor ortodocși
în Biserica Sf. Mormânt (anul 2.000)**

**Scăldătoarea Oilor (Vitezda)
și Biserica catolică “Sf. Ana”**

Poarta Damascului

**Moscheea Omar și Zidul Plângerii
Omar
de pe Muntele Moria**

Sf. Stâncă din interiorul Moscheii

Turnul Regelui David

Mănăstirea ortodoxă “Sfânta Cruce”

Altarul Bisericii “Sfânta Cruce”

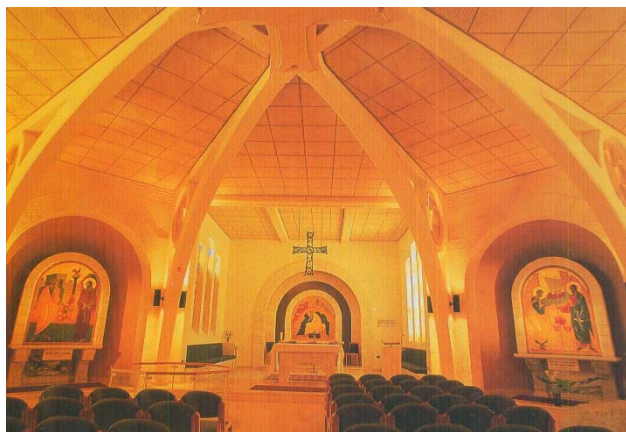
Așezământul românesc din Ierusalim

**Altarul Bisericii „Sf. M. Mc. Gheorghe“
din incinta Așezământului românesc**

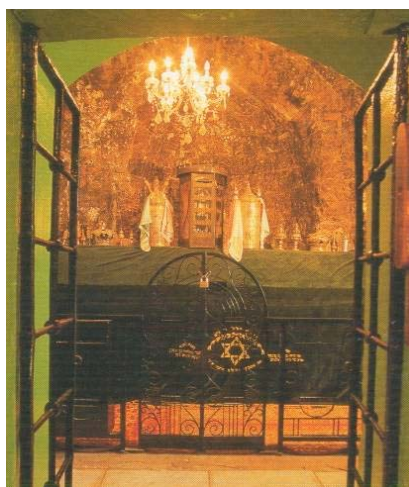
**Bisericile catolice “Adormirea Maicii Domnului” (dreapta)
și “Sf. Ap. Petru – Galicantul”**

Altarul Bisericii „Pocăința Sf. Ap. Petru”

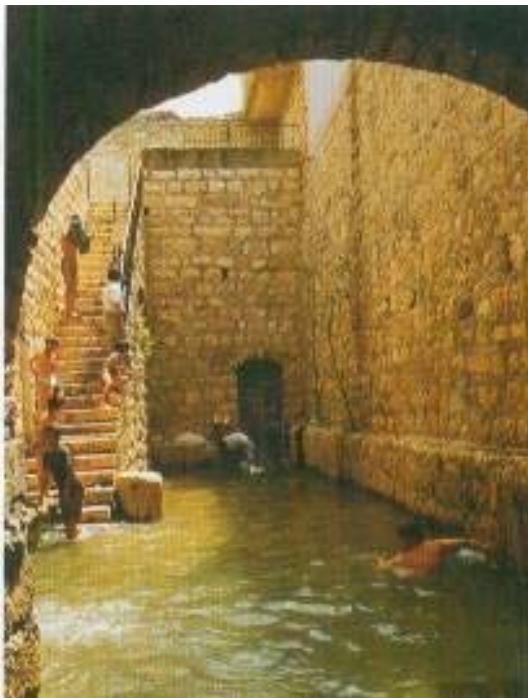
Foișorul Cinei de Taină

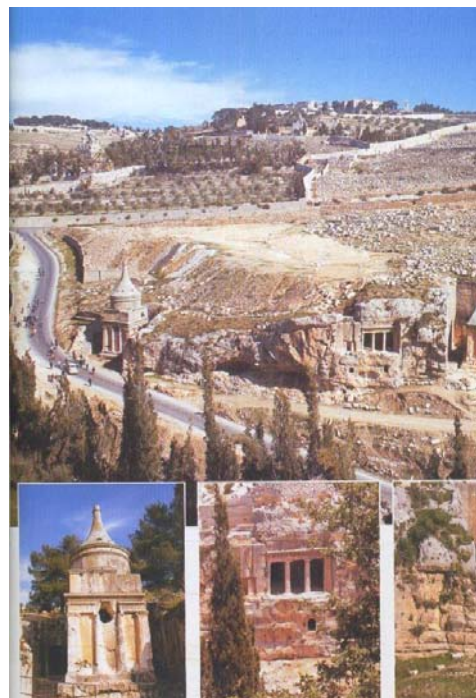

**Mormântul Regelui și
Prorocului David**

Școala patriarhală a Sionului

**Scăldătoarea Siloam
mormintele:**

Valea lui Iosafat cu

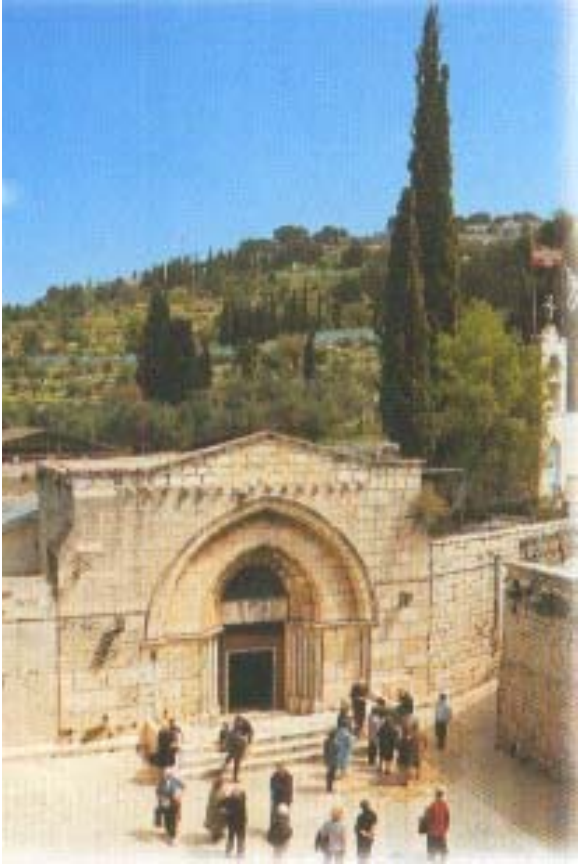
Absalom, Iacov și Zaharia

**Grădina Ghetsimani, cu bisericile: “Sf. Arhidiacon
ortodoxă
Ștefan”, “Națiunilor” și “Sf. Maria Magdalena”
Ștefan”**

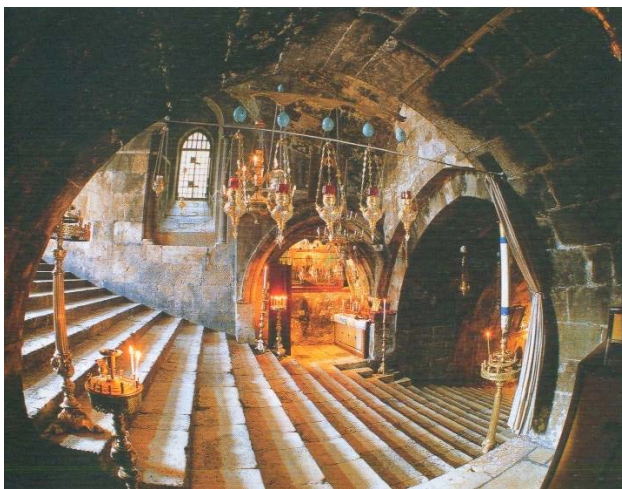
**Biserica
“Sf. Arhidiacon**

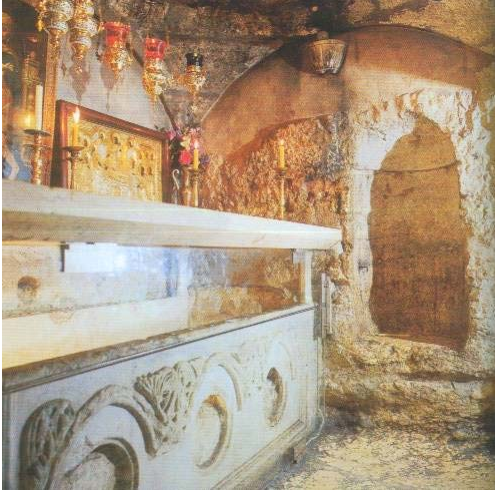

**Maica Domnului – „Ierusalimiteanca”
Domnului”**

**Biserica ortodoxă
“Mormântul Maicii**

**Paraclisul „Sf. Iosif”(logodnicul
Maicii Domnului) din aceeași biserică**

Peștera “Ghetsimani”

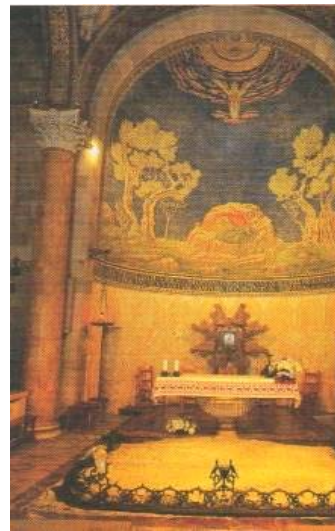
**Măslin de pe vremea Lui Iisus,
din Grădina Ghetsimani**

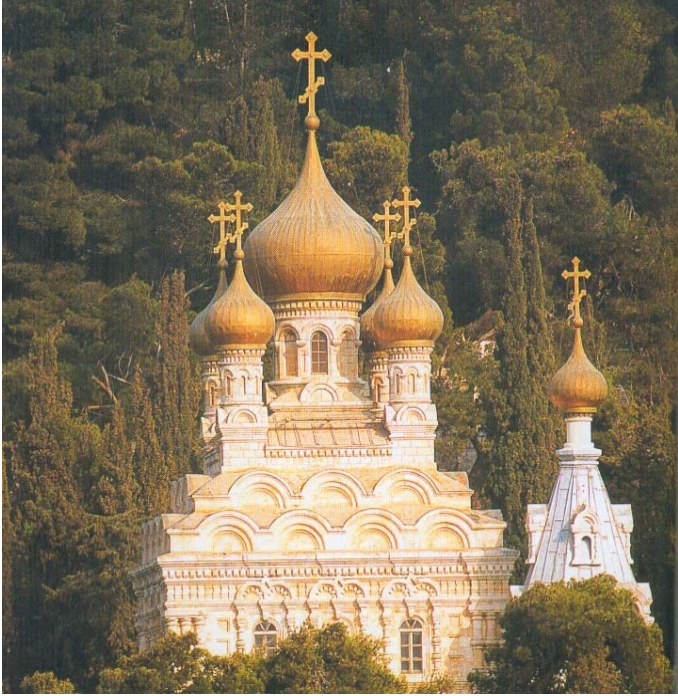
Piatra pe care S-a rugat Iisus cu sudori de sânge din Grădina Ghetsimani

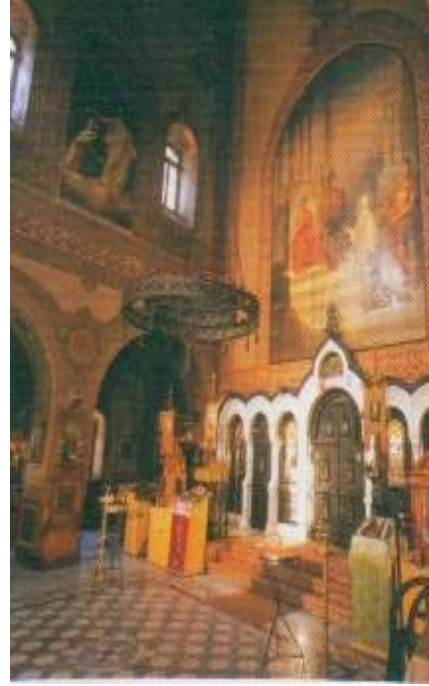
Biserica catolică „Națiunilor” din Grădina Ghetsimani

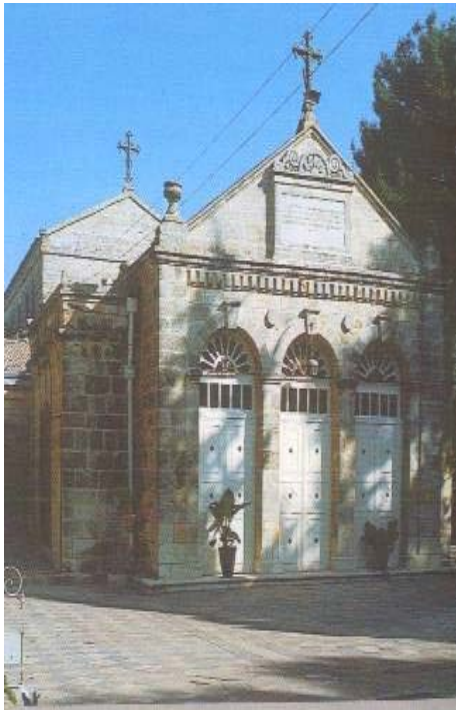
Interiorul Bisericii “Națiunilor”

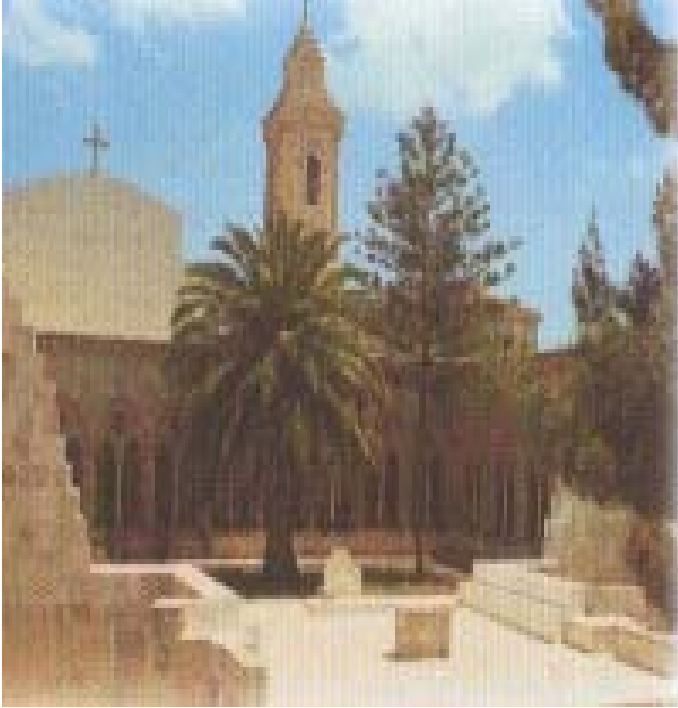

**Biserica ortodoxă rusă "Sf. Maria Magdalena"
din Grădina "Ghetsimani"**

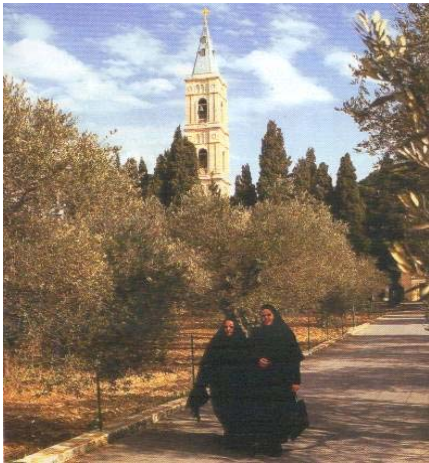
Altarul Bisericii "Sf. Maria"

**Mica Galilee – reședința de vară
a Patriarhiei Ierusalimului
IV)**

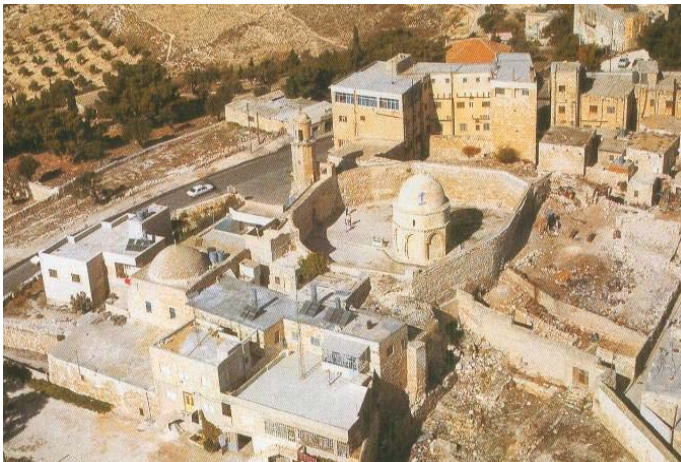
**Vechea Bazilică “Eleon”
construită de către Sf. Elena (sec.**

**Mănăstirea ortodoxă rusă „Eleon”
de pe Mt. Măslinilor**

**Plăci de faianță cu Rugăciunea “Tatăl nostru”,
din mănăstirea catolică cu același nume**

**Capela Înălțării Domnului, de pe Mt. Măslinilor
Domnului,**

•

**Piatra Înălțării
din capela cu același**

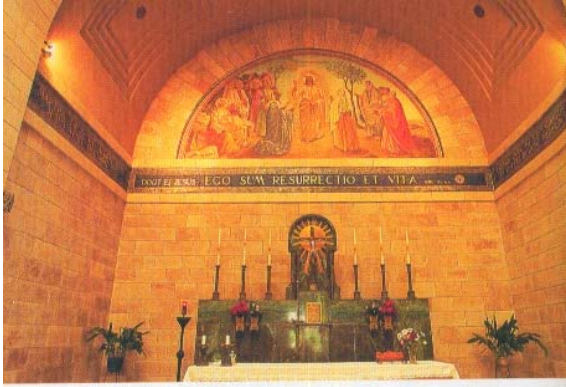
nume

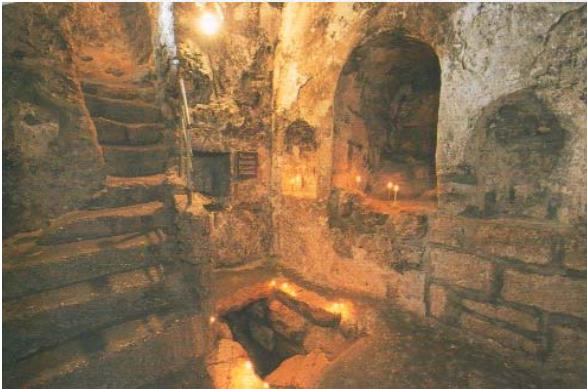
Biserica catolică „Domnul a plâns”

Biserica catolică „Sf. Lazăr” din Betania

Interiorul Bisericii "Sf. Lazăr"

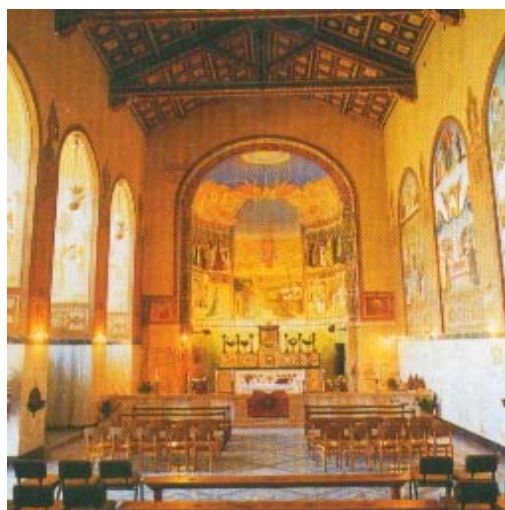
Mormântul Sf. Lazăr

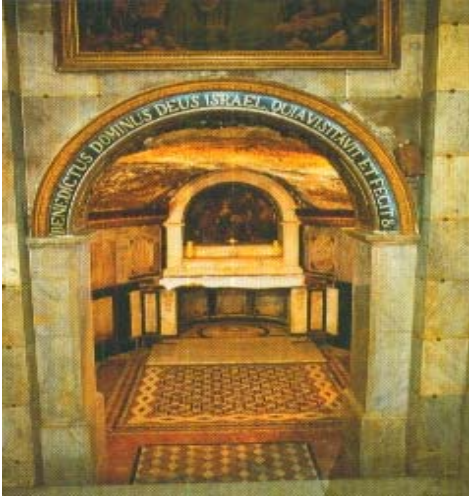

Orăşelul Betfaghe – vedere generală

Biserica catolică „Sf. Ioan Botezătorul” din Ain-Carem

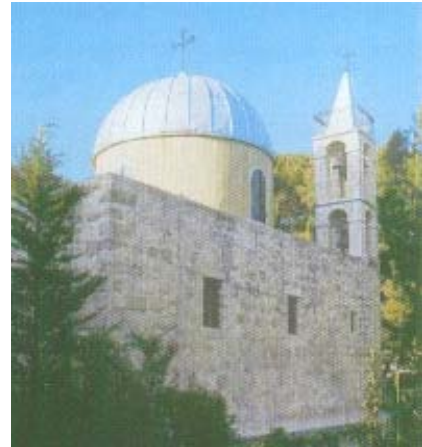

**Interiorul Bisericii „Sf. Ioan Botezătorul”
Botezătorul**

Peștera Sf. Ioan

**Mănăstirea ortodoxă rusă
„Sf. Ioan Botezătorul” din Ain-Carem**

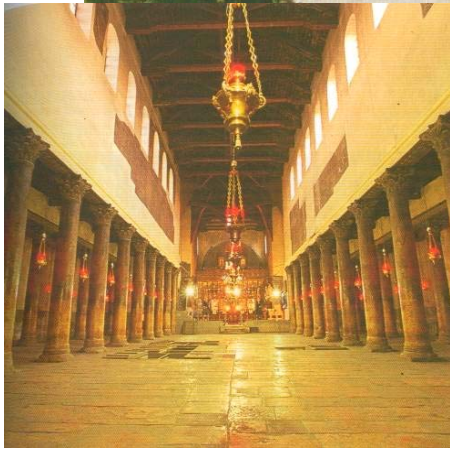

**Mănăstirea ortodoxă
„Sf. Simeon Dreptul”**

Orașul Betleem – vedere generală
„Sf. Ecaterina”

Interiorul Bisericii catolice
„Sf.

**Biserica ortodoxă „Nașterea Domnului”
Bisericii
Domnului”**

**Interiorul
„Nașterea**

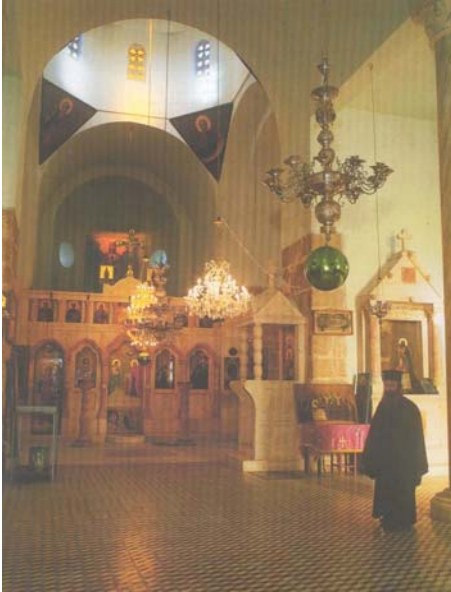

**Peștera Nașterii Domnului,
din subsolul bisericii**

**Locul Nașterii Domnului,
din același subsol**

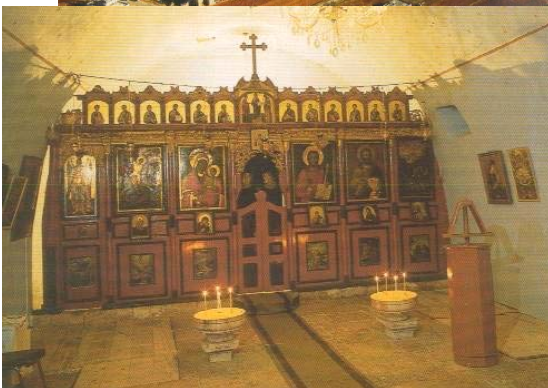
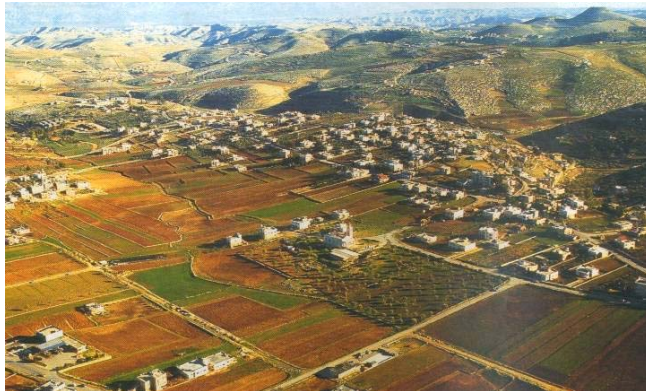

**Mănăstirea Ortodoxă „Sf. Teodosie”,
Teodosie”
de lângă Betleem**

Interiorul Bisericii “Sf.

Biserica Ortodoxă “Câmpul păstorilor”

Biserica-peșteră

**Ortodoxă
de lângă Betleem**

**Mănăstirea ortodoxă “Sf. M. Proroc Ilie”
Betleem**

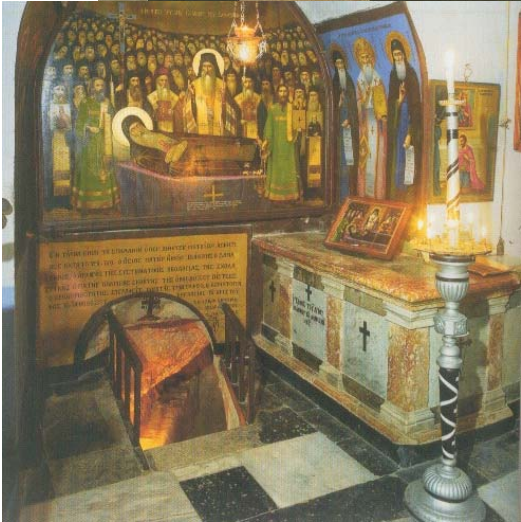
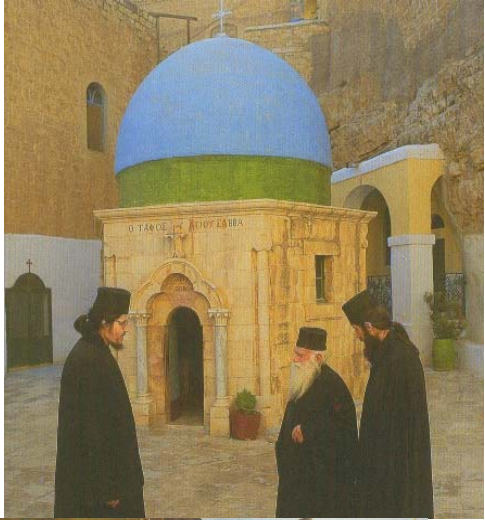
„Câmpul Păstorilor”

Palatul “Irodion” de lângă

**Marea Lavră ortodoxă „Sf. Sava”
din Pustiul Iudeii**

Altarul Bisericii „Sf. Sava”

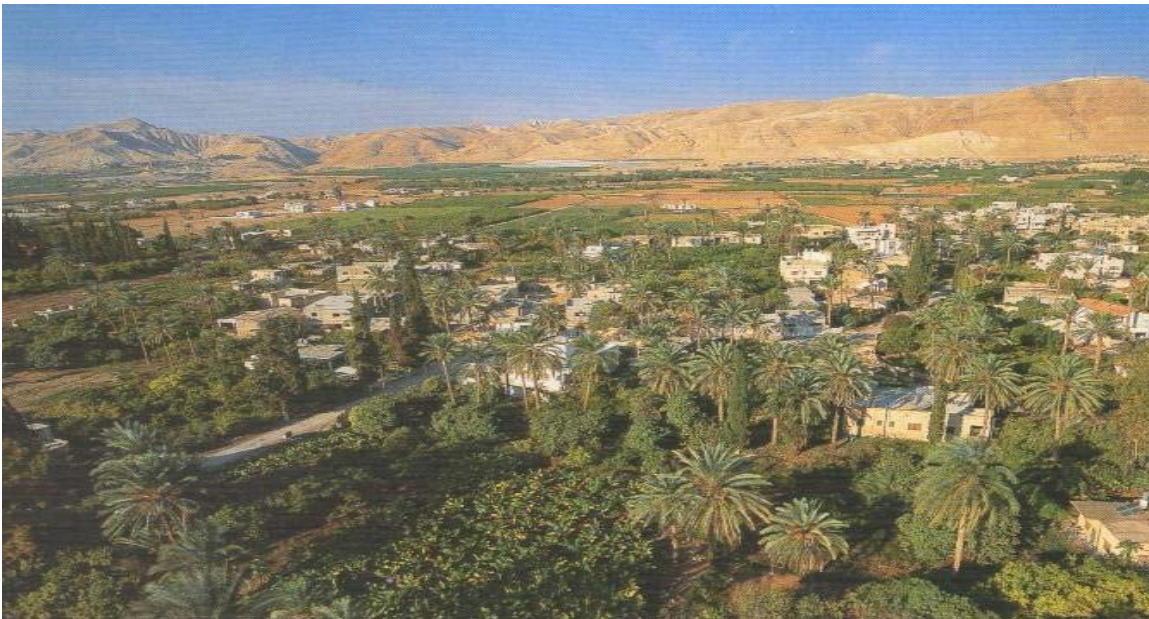

Mormântul Sf. Sava cel Sfințit

Interiorul mormântului Sf. Sava cel

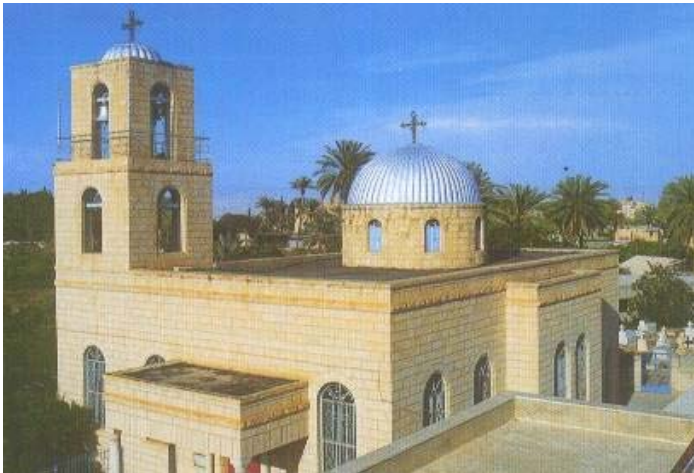
Paraclisul – peșteră “Sf. Nicolae”

Orașul Ierihon – vedere generală

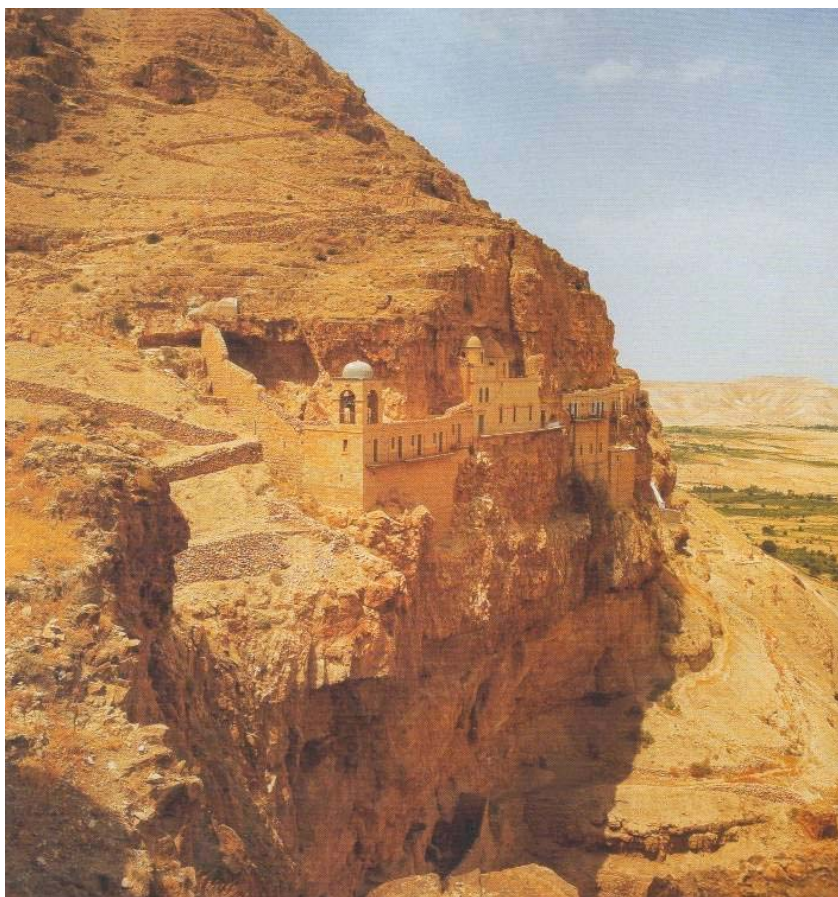
Complexul monahal românesc din Ierihon

Mănăstirea greco-ortodoxă din Ierihon

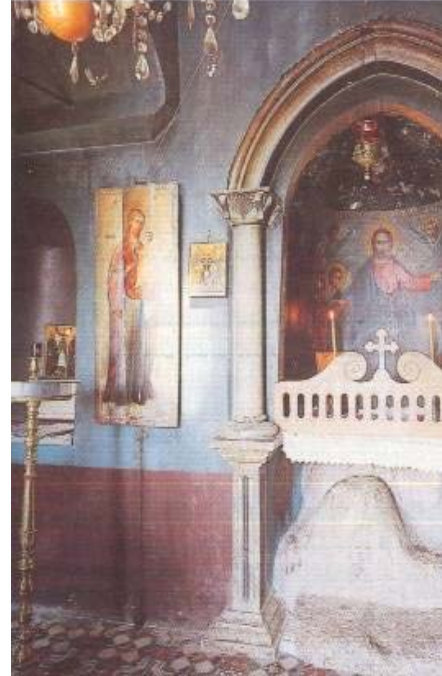
**Smochinul lui Zaheu
din incinta mănăstirii**

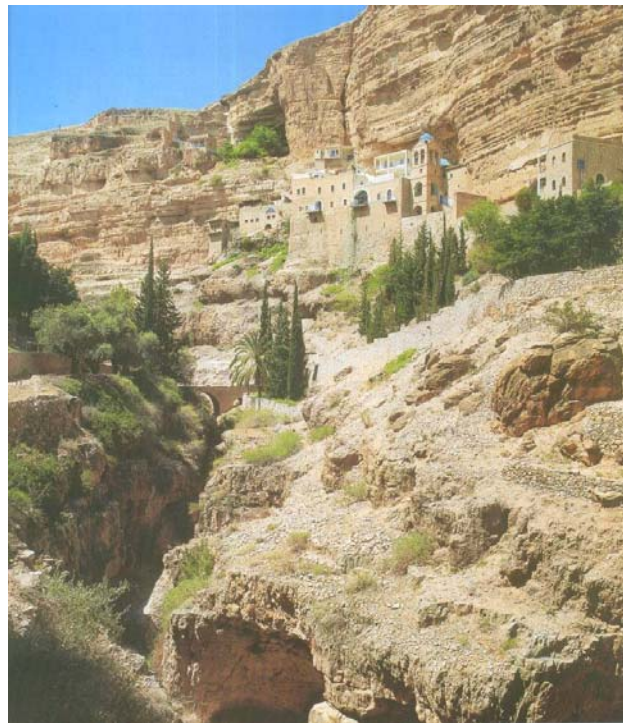
Mănăstirea ortodoxă “Sărințar”, de pe Mt. Ispirii

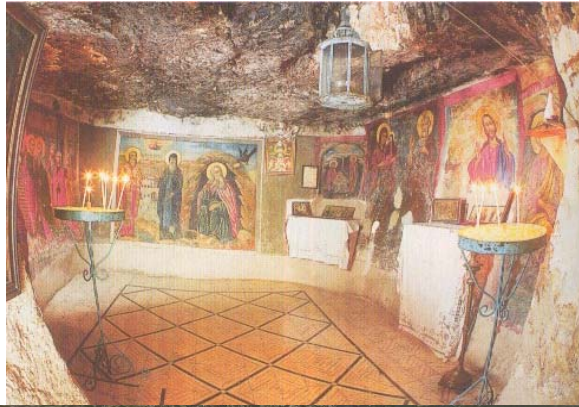
Interiorul Bisericii „Sărindar”

**Stâncă pe care a postit Iisus,
din incinta aceiași mănăstiri**

Mănăstirea ortodoxă “Sf. Gheorghe Hozevitul”

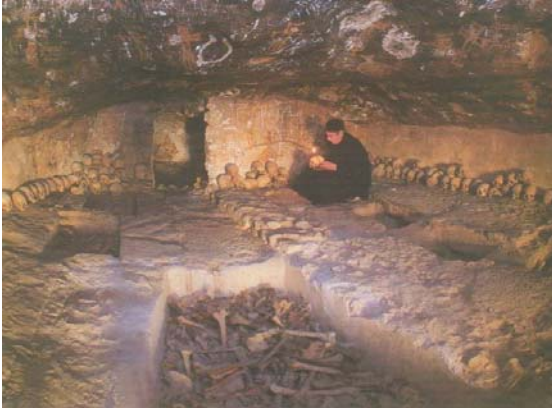

Capela mănăstirii

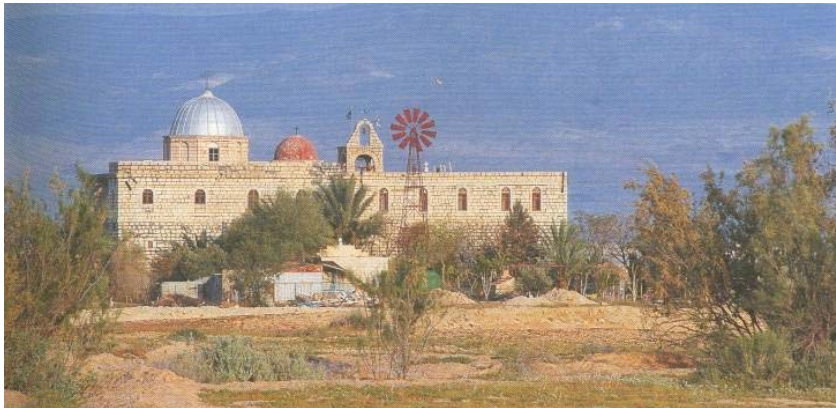
Peștera “Sf. M. Proroc Ilie”

Racla cu moaștele Sf. Ioan Iacob Hozevitul

Osuarul mănăstirii

Mănăstirea ortodoxă „Sf. Gherasim de la Iordan”

**Interiorul Bisericii
“Sf. Gherasim de la Iordan”**

Râul Iordan, aproape de vărsarea în Marea Moartă

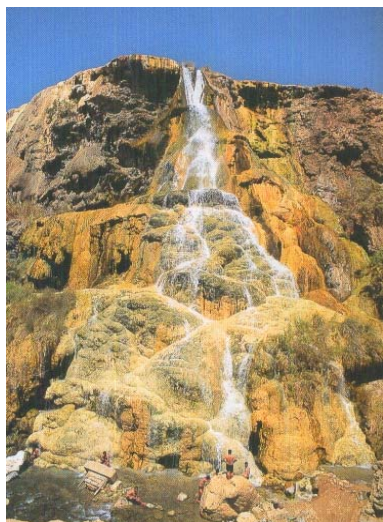

**Ceremonia Dumnezeieștii Arătări,
după oficierea Slujbei în Mănăstirea
greco-ortodoxă “Sf. Ioan Botezătorul”**

**Sfințirea Iordanului,
în apropierea aceleiași mănăstiri**

Marea Moartă – vederea generală

Cascada cu apă termală

sare

de pe Mt. Nebo

Femeia lui Lot prefăcută-n stâlp de

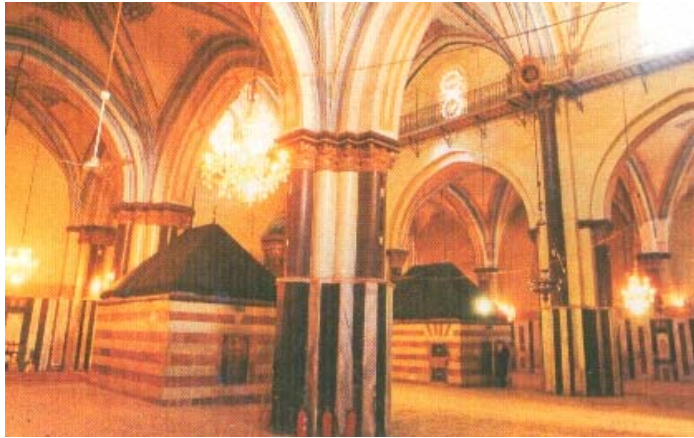

Fortăreața Masada

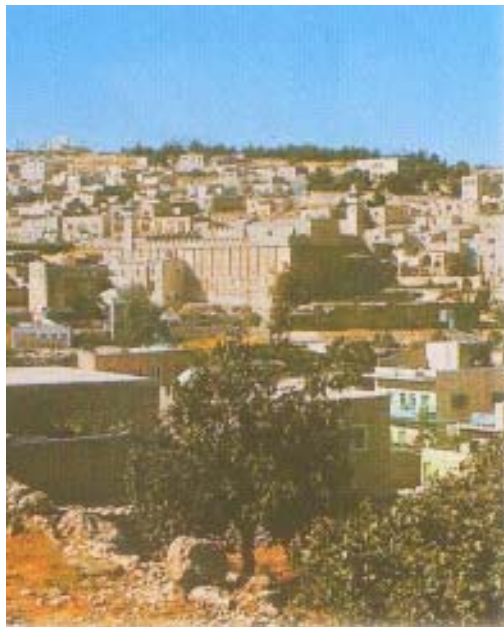
Peșterile de la Qumran

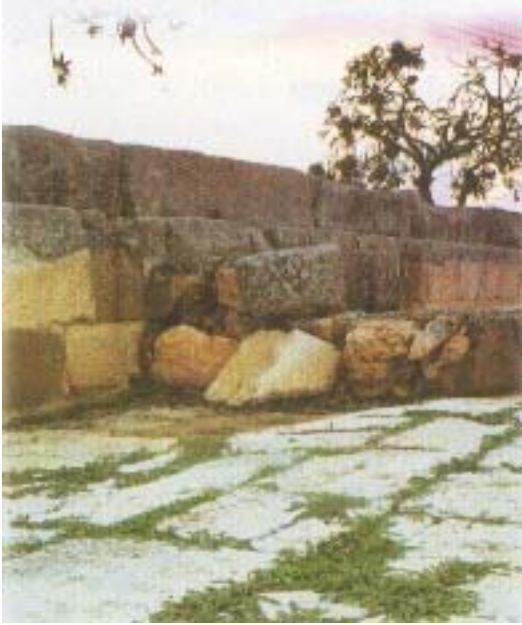

Mausoleul ce adăpostește mormintele Patriarhilor, din Orașul Hebron

Mormintele Patriarhilor Avraam, Isaac și Iacov

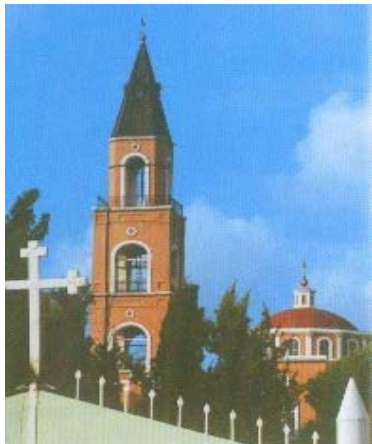

Orașul Hebron – vedere generală

**Stejarul din Mamvri, locul Arătării
Sf. Treimi lui Avraam**

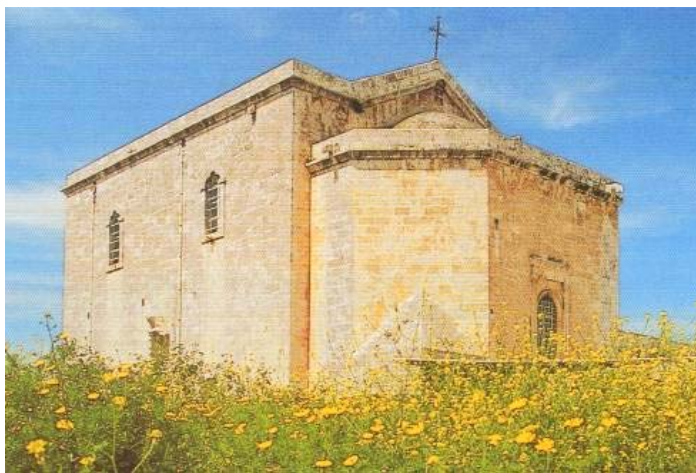
Orașul Tel Aviv-Iafa, vedere generală

**Mănăstirea ortodoxă rusă
închinată Tavitei, din Iafa**

**Mănăstirea catolică de la Latrum
(de lângă vechea Cetate Emaus)**

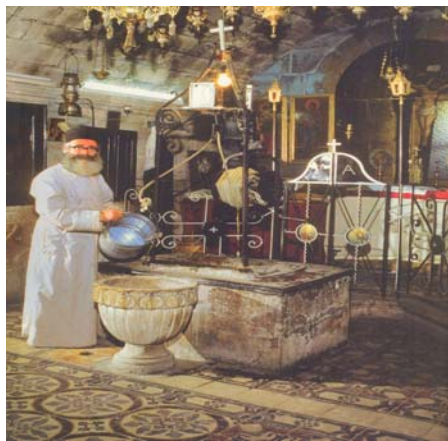
**Biserica Ortodoxă "Sf. M. Mc. Gheorghe"
din Lida**

**Mormântul
Sf. M. Mc. Gheorghe**

**Biserica neterminată a Mănăstirii ortodoxe
“Sf. Fotinia Samarineanca”, de lângă vechiul Sichem**

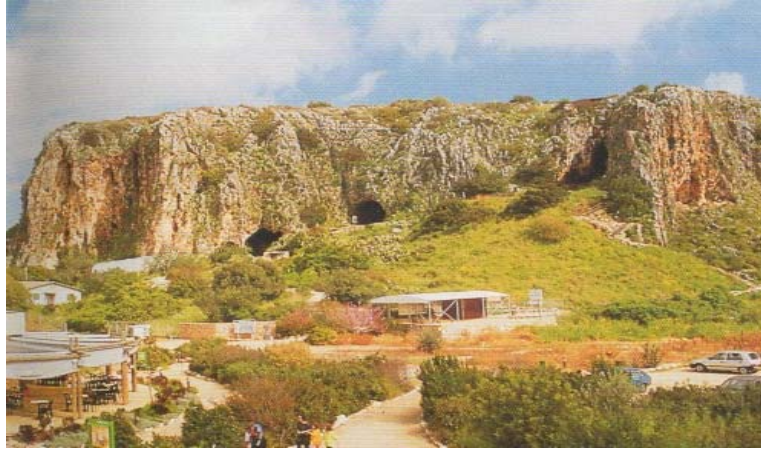
Fântâna lui Iacov, din subsolul bisericii

Biserica catolică “Sf. Ioan Botezătorul”, din Sebastia

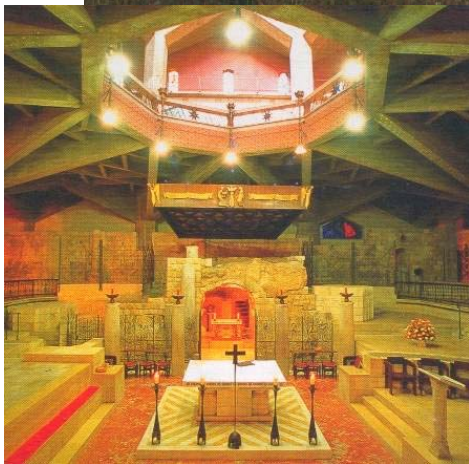
Orașul Haifa – vedere generală

Peșteri pustnicești, în Mt. Carmel

Ruinele Cezareii Palestinei

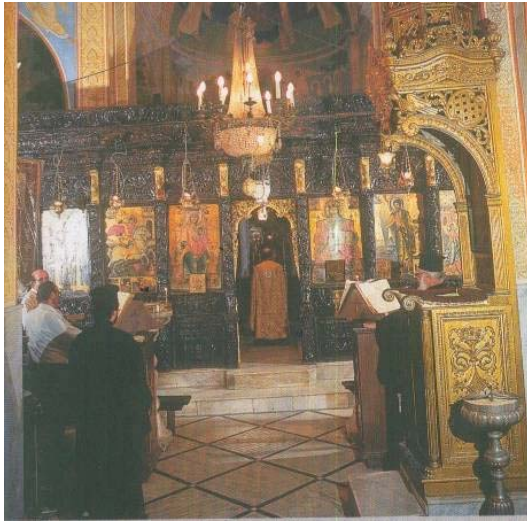
**Orașul Nazaret – vedere generală cu Biserica
“Bunavestire”**

Interiorul Bisericii

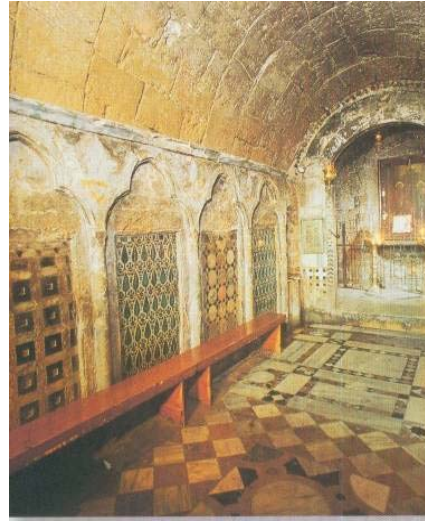
Catolică “Bunavestire”

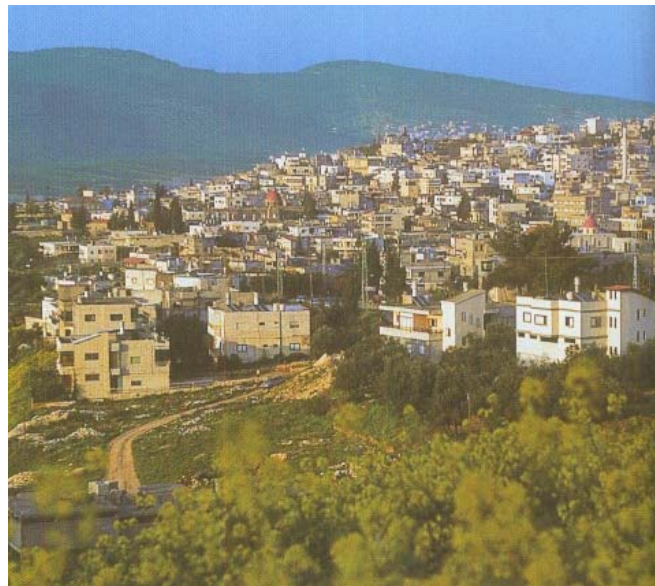
Biserica Ortodoxă „Sf. Arhanghel Gavriil”, din Nazaret

Interiorul bisericii

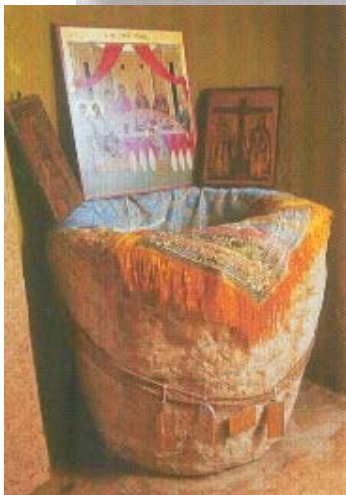
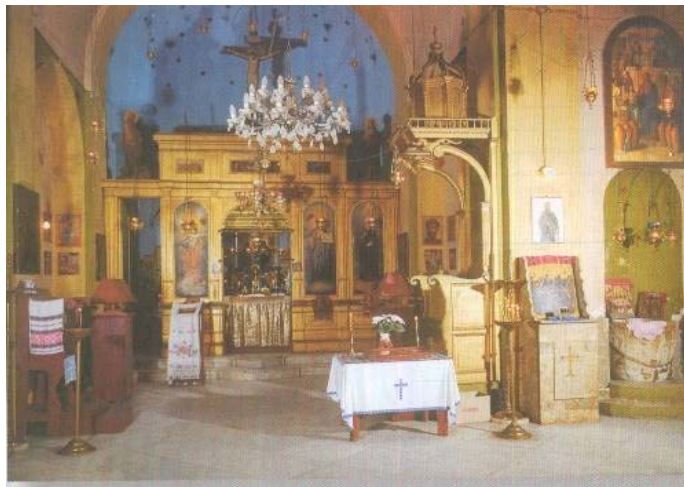
Spre Izvorul Maicii Domnului

Cana – vedere generală

Biserica catolică și Biserica ortodoxă (dreapta)

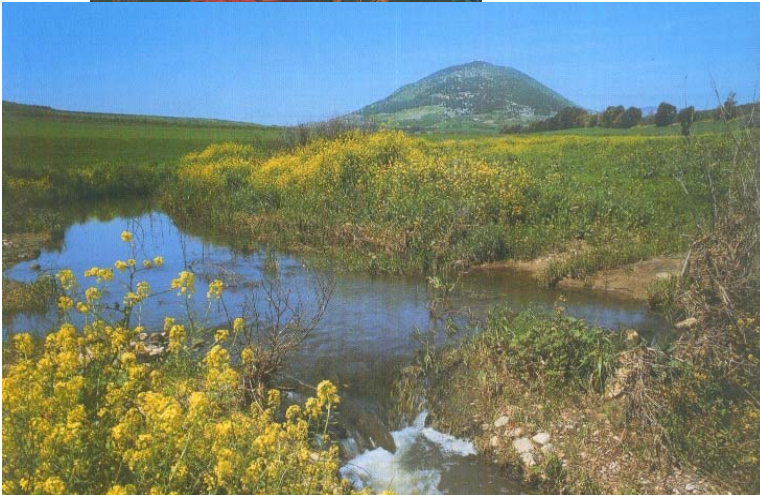
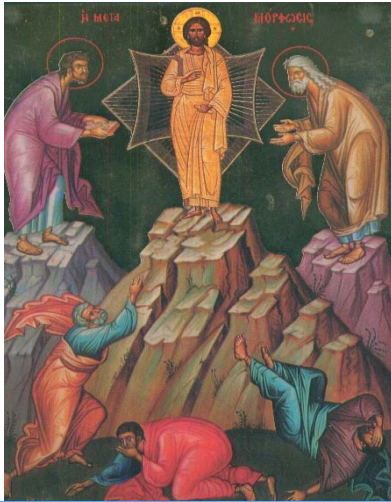

Interiorul bisericii ortodoxe

Vas de piatră de 50-60 l,

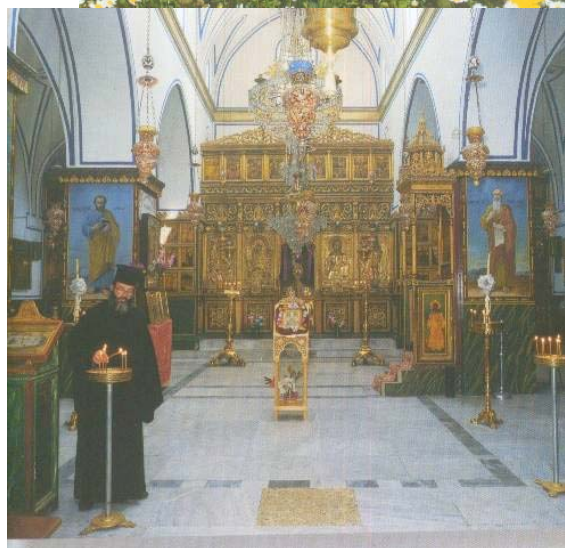
biserică

din aceeași

Schimbarea la Față a Domnului

Muntele Tabor (588 m), în centrul Văii Izreel

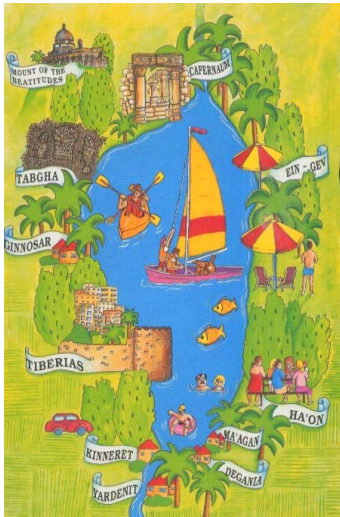

**Mănăstirea ortodoxă românească,
ortodoxe
de pe Mt. Tabor**

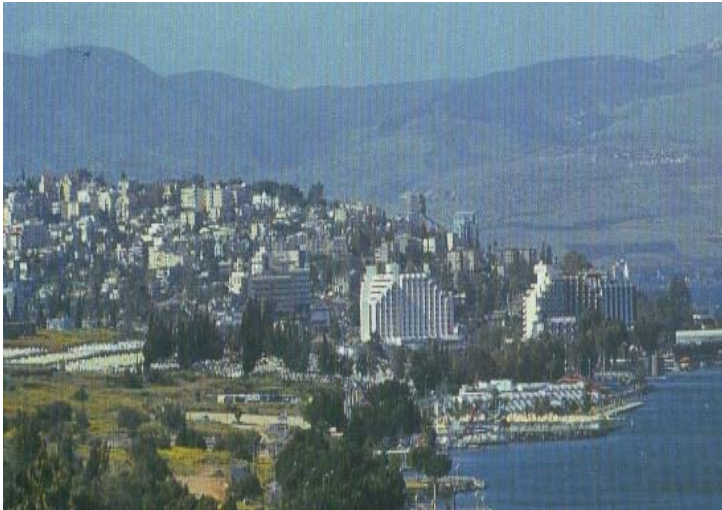
**Interiorul bisericii
a acestei mănăstiri**

**Colibele simbolice ale Lui Iisus Hristos (centru)
și ale Prorocilor Ilie și Moise**

**Marea Galileii,
cu împrejurimile ei**

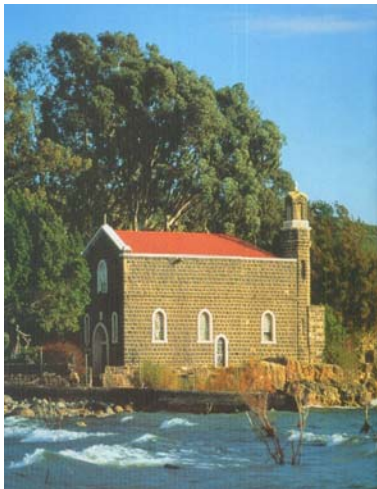
Orașul Tiberiada – vedere generală

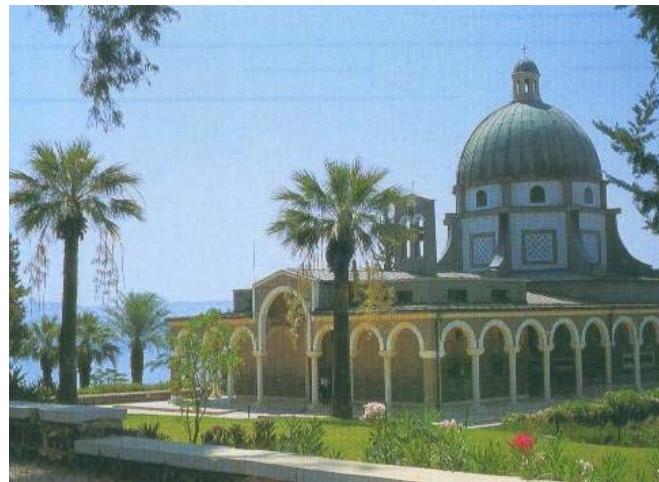
Barcă de pescuit pe Marea Galileii

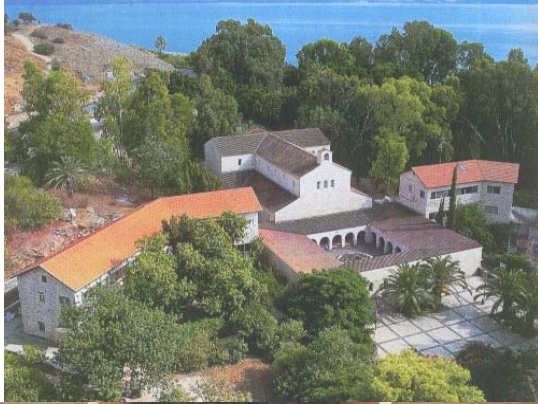
**Iardenit – loc de botez al ortodocșilor,
aproape de Marea Galileii**

**Biserica catolică „Arătarea
Domnului” din Tabgha**

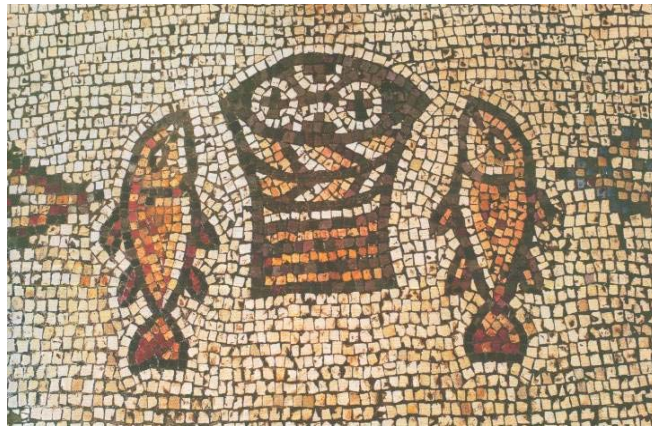

Biserica catolică de pe Mt. Fericirilor

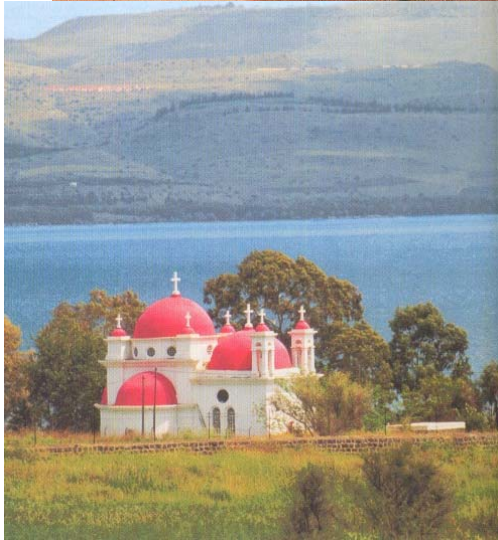

**Bazilica catolică "Înmulțirea
pâinilor și peștilor" din Tabgha**

Interiorul acestei bazilici

**Mozaic reprezentând coșul cu 5 pâini și
doi pești (sec. V) din pardoseala bazilicii**

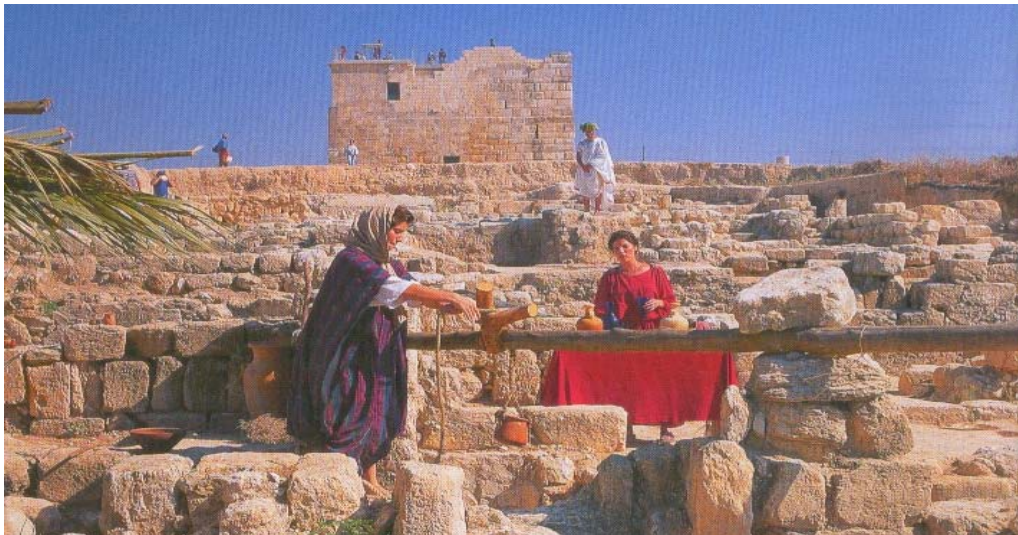

**Casa Sf. Ap. Petru din Capernaum,
Apostoli”
cu biserica octogonală deasupra**

**Biserica ortodoxă “Sf. 12
din Capernaum**

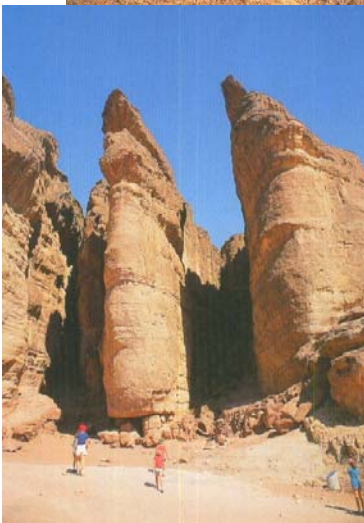
Ruinele Sinagogii din Capernaum

**Ruinele Cetății Seforis (Tīpōri) unde a fost compusă cartea „Mișna”,
locul nașterii Sf. Ana (mama Preasfintei Fecioare Maria)**

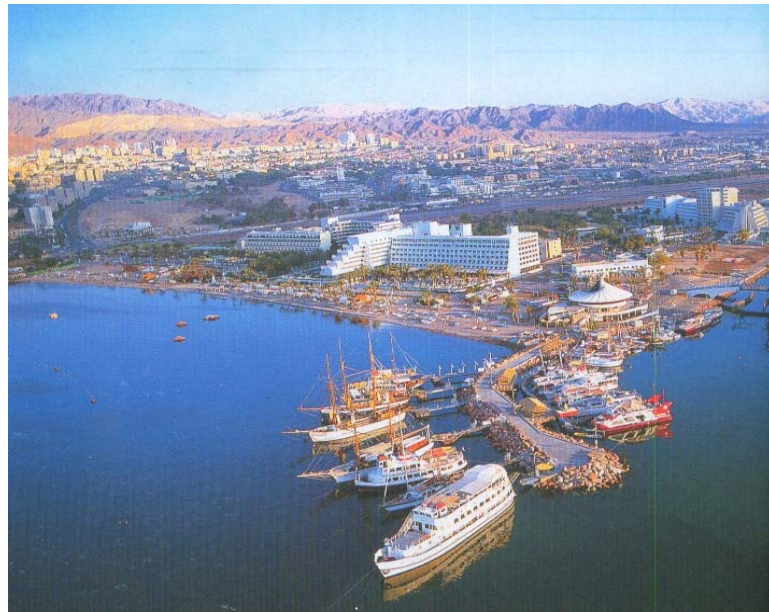

Ruinele Bazilicii Creștine din Kursi (sec. V)

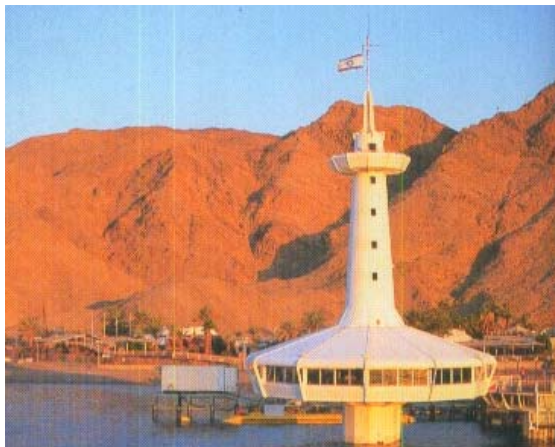

**Caravană de beduini, în Deșertul Neghev
Solomon,**

**Coloanele lui
din același deșert**

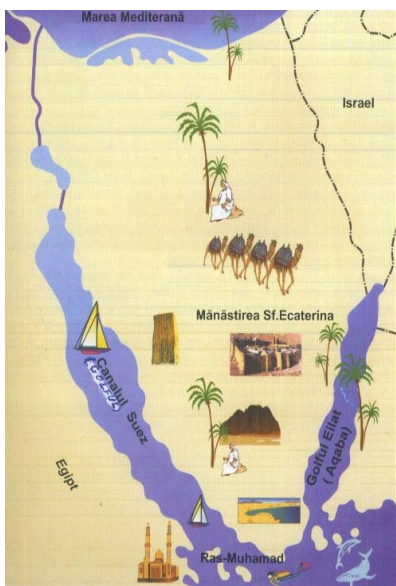
Orașul Eilat – port la Marea Roșie

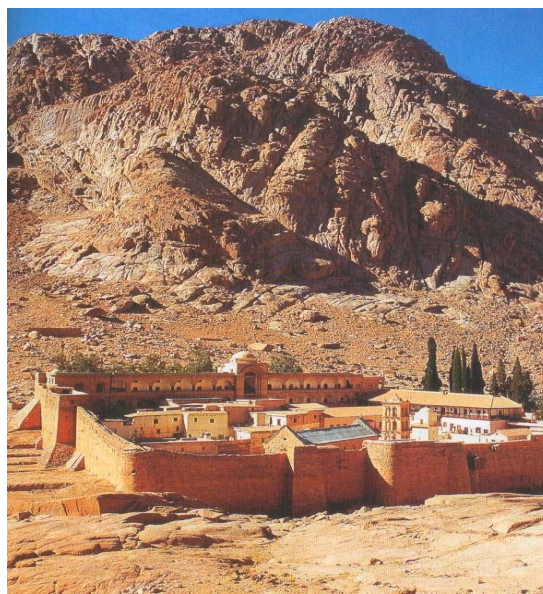

Observatorul submarin de la Eilat observator

Pești multicolori văzuți din

Harta Peninsulei Sinai (Egipt)

Mănăstirea "Sf. Ecaterina" din Mt. Sinai

Biserica și clopotnița

Altarul Bisericii Mănăstirii „Sf. Ecaterina”

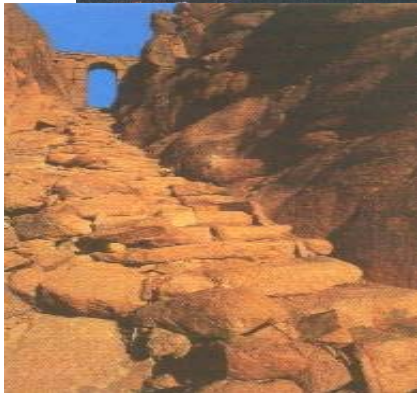
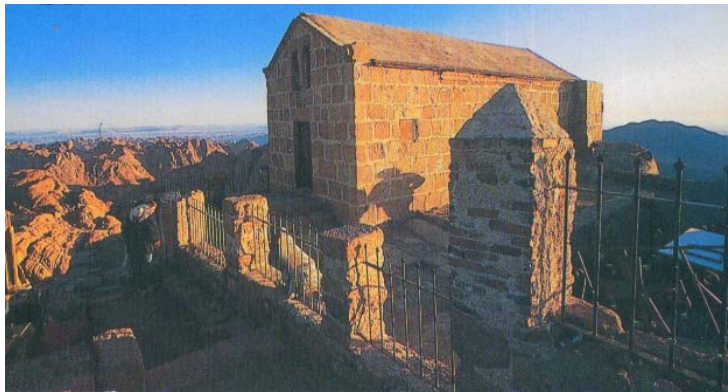
**Maica Domnului cu Pruncul
și Sf. Ecaterina**

**Piatra pe carea stat Sf. Proroc Moise
înaintea Lui Dumnezeu**

Muntele Sinai (muntele lui Moise)

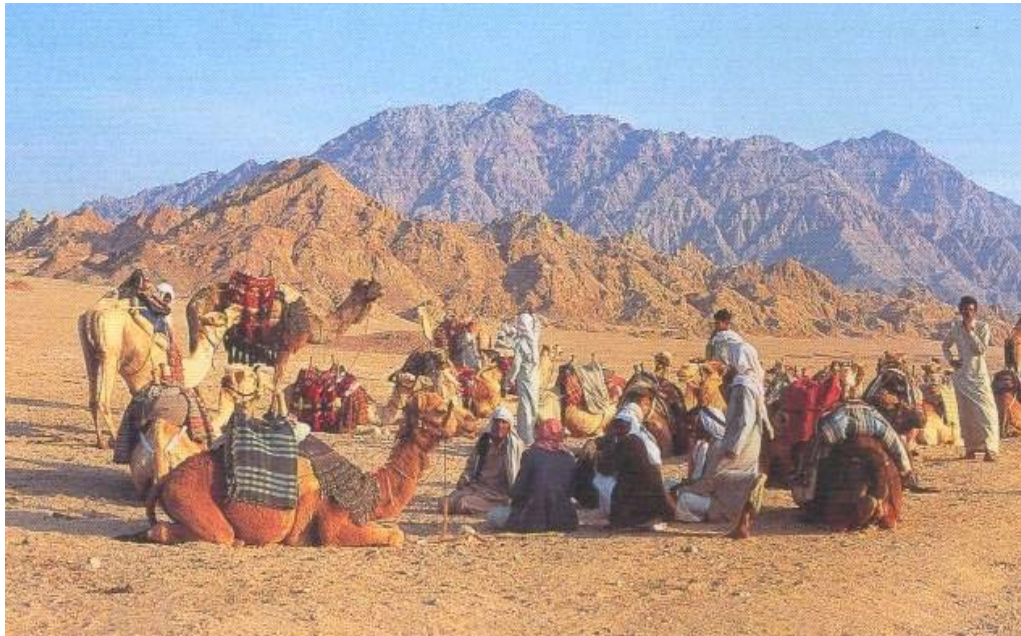

**Paraclisul închinat Sf. Proroc Moise
de pe vârful Mt. Sinai**
Sinai,
piatră

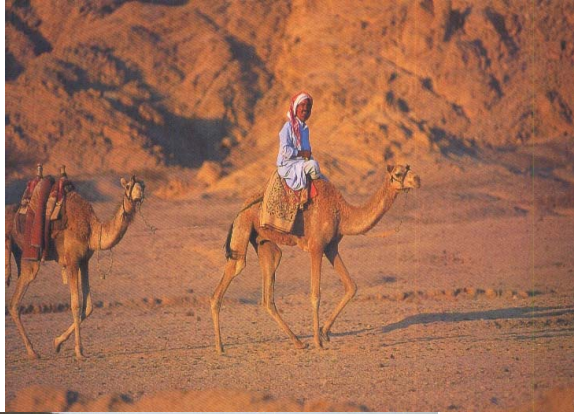
Urcuş spre Vf. Mt.
compus din 3.750 trepte de

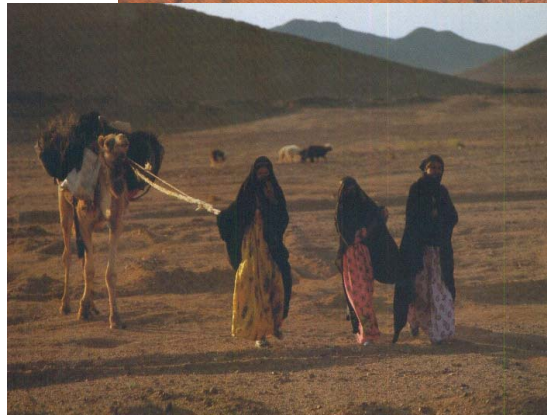
Muntele “Sf. Ecaterina”

Caravană de beduini, la poalele Mt. Sinai

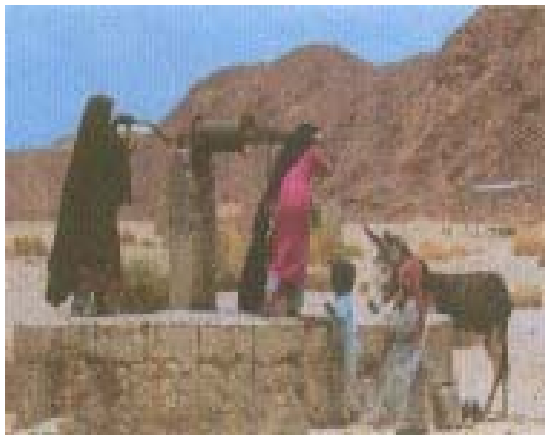

Beduin în Peninsula Sinai

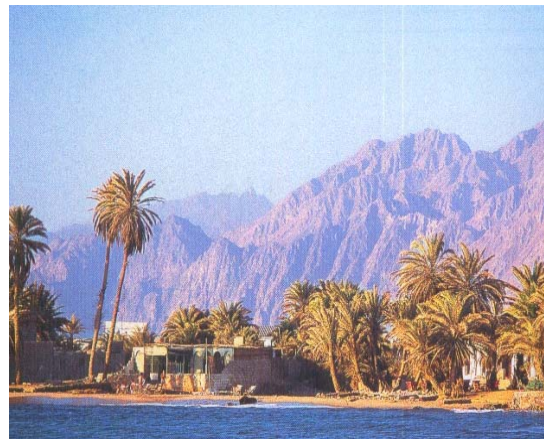

Sinai

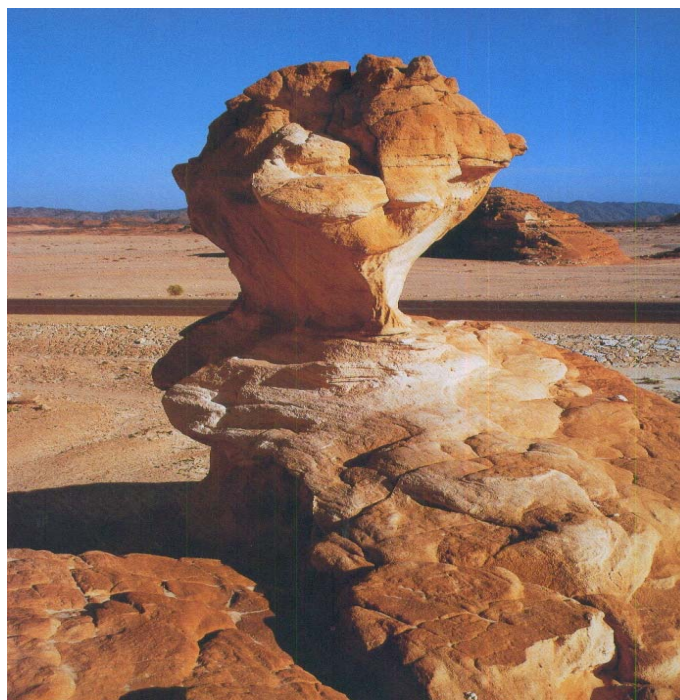
Beduine în Peninsula

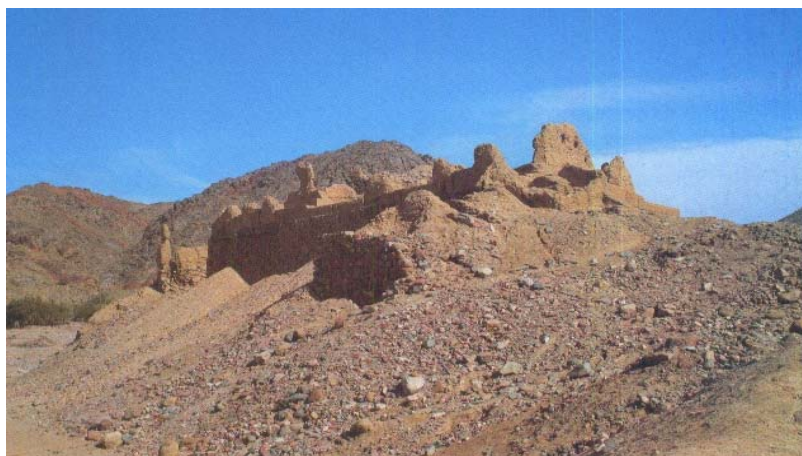
Fântâna tribului beduin Jebelya

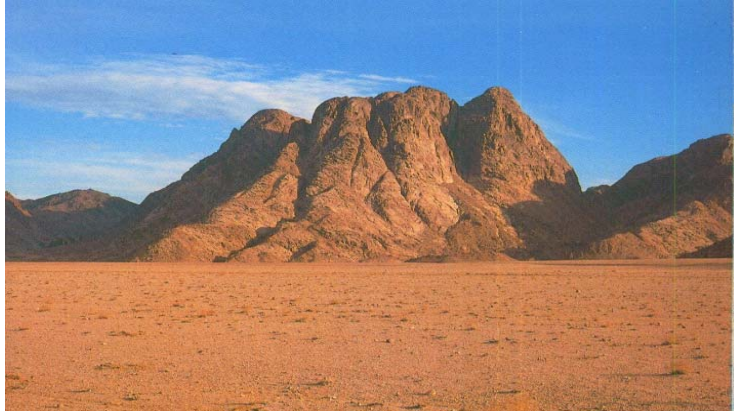
Localitate pe țărmul Mării Roșii

Rocă erodată de vânturi

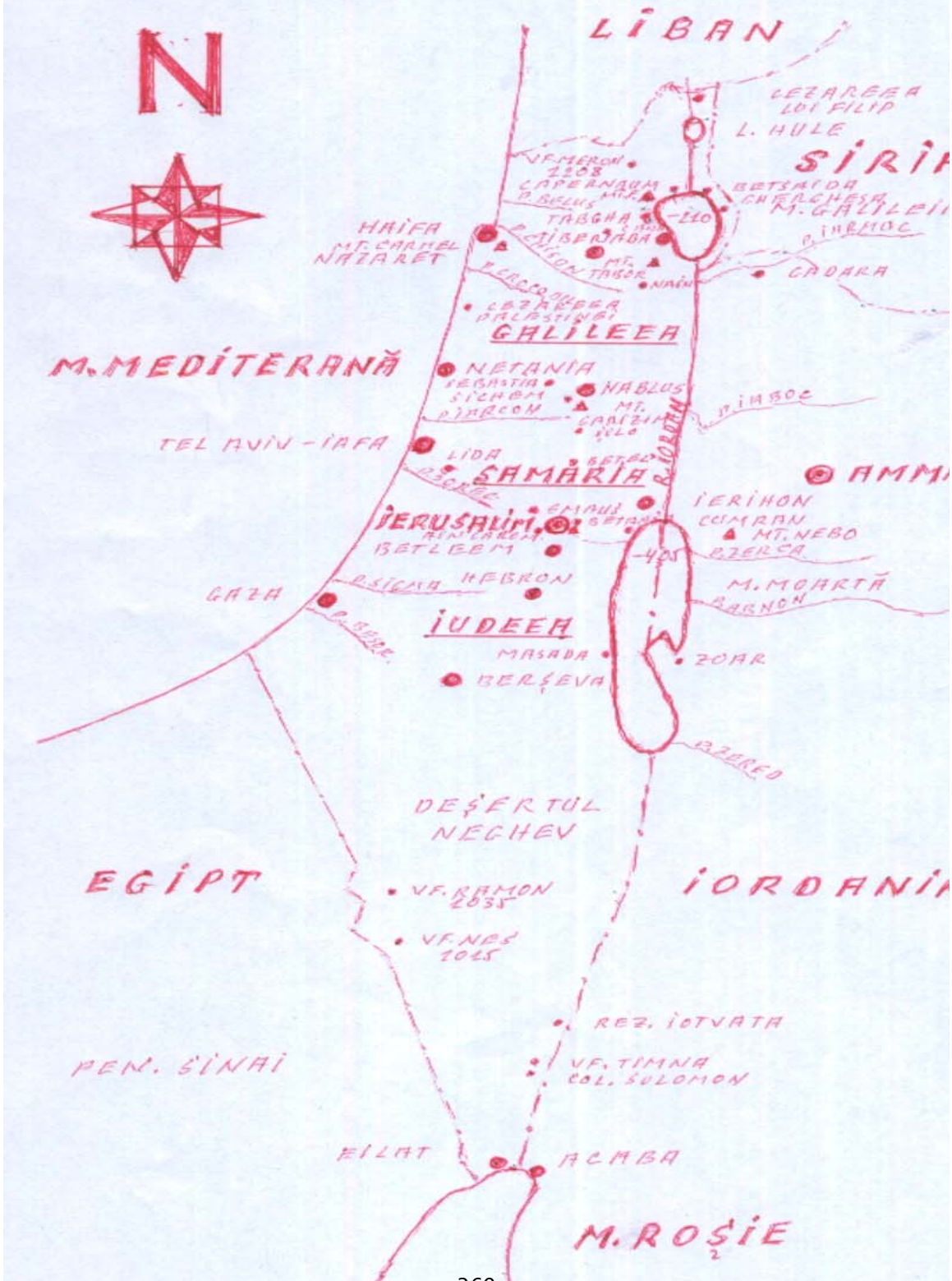

Ruinele unei vechi biserici din Feiran

Culoarea specifică a rocilor din Sinai

TARĂ SFÂNTĂ - ISRAEL

BIBLIOGRAFIE

1. Arhimandrit Ioanichie Bălan – „Pelerinaj, la Mormântul Domnului”, Ediția a V-a, Editura Mănăstirii Sihăstria, 2005.
2. Prof. Gheorghe Vasilescu și Ignatie Monahul – „Românii și Țara Sfântă”, Ediția a III-a, Editura „Istros”- Brăila, 2007.
3. Prof. Vasilios Țaferis – „Ghidul creștinului ortodox, prin locurile de pelerinaj ale Țării Sfinte”, Editura „Herzlia”- Israel, 1999.
4. Dr. Randall D. Smith – „O călătorie, în Țara Sfântă”, Editura „Doko”- Israel, 1997.
5. Miriam Feinberg Vamosh – „Țara Sfântă – viața zilnică, în vremea Lui Iisus”, Editura „Societatea biblică interconfesională, din România” –România, 2005.
6. Magdalena Timar și Constantin Olaru – „Mic dicționar biblic”, Editura „Uranus”- București, 1992.
7. Steliana Simu, „Atlas biblic” (traducere din limba germană), Editura „Aquila”, 2005.
8. „Viețile Sfinților, de peste tot anul”, Editura „Biserica ortodoxă”, Alexandria, 2003.
9. Arhim. Dr. Benedict Ghiuș – „Proloagele, vol. I-II”, Editura „Bunavestire”.
10. Emil Preda – „Dicționar al Sfinților ortodocși”, Editura „Lucman”, București, 2000.
11. Pr. Eugen Drăgoi – „Istoria Creștinismului, în date”, Editura Episcopiei „Dunării de Jos”- Galați, 2004.
12. Horia C. Matei, Silviu Neaguț, Ion Nicolae și Caterina Radu – „Enciclopedia statelor lumii”, Ediția a VII-a, Editura „Meronia”, București, 2000.
13. Un colectiv condus, de Acad. Prof. Andrei Oțetea – „Istoria lumii, în date”, Editura enciclopedică, București, 1972.

CUPRINS

Pagina					
	CUVÂNT				
	ÎNAINTE.....				3
	GENERALITĂȚI.....				5
	-				
	Natura.....				5
	-				
	Populația.....				10
	-	Turismul	și	Sf.	Locuri
	pelerinaj.....				de
	-	Scurt	istoric	al	Țării
	Sfinte.....				11
	D)				
	IUDEEA.....				18
	-				
	IERUSALIMUL.....				18
	-			IERUSALIMUL	
	VECHI.....				20
	-		Cu	Hristos,	spre
	Pretoriu.....				21
	-			În	Pretoriul
	roman.....				23
	-			Pe	drumul
	crucii.....				24
	-		BISERICA		SF.
	MORMÂNT.....				28
	-				Biserica
	Golgota.....				30
	-				Piatra
	Ungerii.....				32
	-				SF.

MORMÂNT						33
-			Biserica			Sf.
Învieri						37
-	DANII	ROMÂNEȘTI	LA			MORMÂNTUL
DOMNULUI						41
-		Mănăstirea	„Sf.	Melania		Romana”
.....						44
-		Mănăstirea	„Sf.			Arhangheli”
.....						44
-						Scăldătoarea
Oilor						45
-						Muntele
Moria						45
-						Zidul
Plângerii						48
-			Turnul			lui
David						49
-						IERUSALIMUL
NOU						49
-		Mănăstirea	„Sf.			Cruce”
.....						49
-		AȘEZĂMÂNTUL	ROMÂNESC			DIN
IERUSALIM						50
-						MUNTELE
SION						55
-		Foișorul	Cinei			de
Taină						56
-		Mormântul				Regelui
David						64
-	Biserica	„Adormirii	Maicii			Domnului”
.....						65
-	Biserica	„Pocăinței	Sf. Ap.			Petru”
.....						66
-			Valea			lui
Iosafat						67
-						GRĂDINA
GHETSIMANI						68
-	Biserica	„Sf.	Arhidiacon			Ștefan”
.....						69
-		MORMÂNTUL				MAICII
DOMNULUI						70
-						Peștera
Ghetsimani						72
-						Biserica
Națiunilor						73

-	Mănăstirea	„Sf. Maria	Magdalena”	
.....		74		
-	MĂSLINILOR.....		MUNTELE	
				75
•	-		Mica	
	Galilee.....			76
-			Mănăstirea	
Eleon.....				76
-		Capela	Înălțării	
Domnului.....				77
-		Mănăstirea	„Tatăl	nostru”
.....				79
-		Mănăstirea	„Domnul	a plâns”
.....				79
-	BETANIA	ȘI	ÎMPREJURIMILE	
SALE.....				83
-		Mănăstirea	„Sf. Marta	și Maria”
.....				83
-		Mănăstirea	„Sf. Lazăr”	
.....				84
-		Mormântul	Sf.	
Lazăr.....				84
-				
Betfaghe.....				.86
-		Mănăstirea	„Sf. Martirie”	
.....				87
-		Lavra „Sf. Eftimie cel Mare”		
.....				87
-		Sf. Eftimie	cel	
Mare.....				88
-	AIN	CAREM	ȘI	ÎMPREJURIMILE
SALE.....				89
-		Fântâna	Maicii	
Domnului.....				89
-		Mănăstirea	„Vizitării”	
.....				89
-		Mănăstirea	„Sf. Ioan	Botezătorul”
.....				90
-		Mănăstirea	„Surorile	Sf. Sion”
.....				91
-		Mănăstirea	„Vincent	de Paul”
.....				91
-		Mănăstirea	„Maica Domnului,	din Kazan”
.....				91

-	Mănăstirea	„Sf.	Simeon	Dreptul”
.....				91
-	BETLEEMUL	ȘI	ÎMPREJURIMILE	SALE.....
.....				92
-	BISERICA	„NAȘTERII	DOMNULUI”	
.....				93
-	PEȘTERA	NAȘTERII	LUI	
HRISTOS.....				95
-			Mormântul	
Rahilei.....				99
-	Mănăstirea	„Sf.	M. Proroc	Ilie”
.....				100
-			Câmpul	
păstorilor.....				100
-	Mănăstirea	„Sf.	Teodosie”	
.....				101
-	Sf.	Teodosie	cel	
Mare.....				102
-	Marea	Lavră	„Sf.	Sava”
.....				102
-	Sf.	Sava	cel	
Sfințit.....				105
-		Sf.	Ioan	
Damaschin.....				106
-	MĂRTURII ROMÂNEȘTI	LA MAREA LAVRĂ	„SF. SAVA”	
.....				108
-				
HEBRONUL.....				108
-			Mausoleul	
Patriarhilor.....				109
-	Mănăstirea	de	la Stejarul	din
Mamvri.....				110
-	IERIHONUL	ȘI	ÎMPREJURIMILE	
SALE.....				111
-	AȘEZĂMÂNTUL	ROMÂNESC	DIN	
IERIHON.....				114
-	Mănăstirea		„Sărindar”	
.....				115
-	Mănăstirea	„Sf.	Gheorghe	Hozevitul”
.....				117
-		Sf.	Gheorghe	
Hozevitul.....				120
-	Sf.	Ioan	Iacob	
Hozevitul.....				121
-	Mănăstirea	„Sf.	Hariton”	

.....	127				
-	Sf.				Hariton
Mărturisorul.....				128	
-	Mănăstirea	„Sf.	Ioan		Botezătorul”
.....				128	
-	SCHITUL	ROMÂNESC	DE		LA
IORDAN.....				129	
-	Mănăstirea	„Sf.	Gherasim	de	la Iordan”
.....				129	
-	Sf.	Gherasim	de		la
Iordan.....				132	
-					
Qumranul.....					13
4					
-	Fortăreața				„Masada”
.....				134	
-					
EMAUS.....					136
-					
LIDA.....					137
-	Sf.		M.		Mc.
Gheorghe.....					138
-	Iafa				
.....				139	
-	Tel				Aviv-
Iafa.....					140
II)					
SAMARIA.....					14
1					
-					
Nablus.....					142
-	Mănăstirea	„Sf.	Fotinia		Samarineanca”
.....				142	
-	Închisoarea	Sf.	Ioan	Botezătorul,	din
Sebastia.....					145
-					Cezareea
Palestinei.....					148
III)					
GALILEEA.....					
..					151
-					Muntele
Carmel.....					151
-	NAZARETUL	ȘI			ÎMPREJURIMILE
SALE.....					153
-					

Cana.....	15
6	
-	Muntele
Tabor.....	158
-	MĂNĂSTIREA
ROMÂNEASCĂ.....	162
-	Mănăstirea
catolică.....	163
-	MAREA GALILEII ȘI ÎMPREJURIMILE
SALE.....	164
-	Pelerinaj pe Marea
Galileii.....	165
-	
Tiberiada.....	167
-	
Magdala.....	16
7	
-	Biserica „Înmulțirii pâinilor și peștilor”
.....	168
-	Mănăstirea „Arătării Domnului”
.....	169
-	Muntele
Fericirilor.....	170
-	
Capernaum.....	17
1	
-	
Betsaida.....	17
3	
-	Ținutul
Gadarenilor.....	173
-	
Iardenit.....	17
3	
-	Cezareea lui
Filip.....	174
-	Templul
iudaic.....	174
-	
Sinedriul.....	17
6	
-	Fortăreața „Antonia”
.....	178
-	Pretoriul
roman.....	178

- Armata romană și cea a lui Irod cel Mare.....	179		
- PELERINAJE CREȘTINE LA SF.			
LOCURI.....	180		
- BISERICI CREȘTINE LA SF.			
LOCURI.....	181		
- Frăția Sf.			
Mormânt.....	191		
- Sf. Liturghie la Mormântul Domnului.....	192		
- PROCESIUNI ORTODOXE LA SF. LOCURI.....	193		
- Procesiuni din Săptămâna Sf.			
Patimi.....	193		
- LUMINĂ.....	195		
- Alte Procesiuni de peste an.....	198		
- MONAHISMUL ORTODOX LA SF.			
LOCURI.....	201		
- AȘEZĂMINTE ROMÂNEȘTI LA SF.			
LOCURI.....	204		
- AJUTOARE ROMÂNEȘTI LA SF.			
LOCURI.....	205		
- SINTETIZAREA ISTORIEI ȚĂRII SFINTE.....	206		
IV) MUNTELE SINAI.....	209		
- Mănăstirea „Sf. Ecaterina”.....	214		
- MĂRTURII ROMÂNEȘTI LA MĂNĂSTIREA „SF. ECATERINA”.....	222		
- Alte așezări monahale.....	224		
- Sinai.....	226		Mt.
- Horeb.....	229		Mt.
- Sf. M. Mc. Ecaterina.....	232		
- Sf. Ioan Scărarul.....	233		
IMAGINI DIN ȚARA SFÂNTĂ.....	235		
Harta Statului			

Israel.....	276
BIBLIOGRAFIE.....	
.....	277